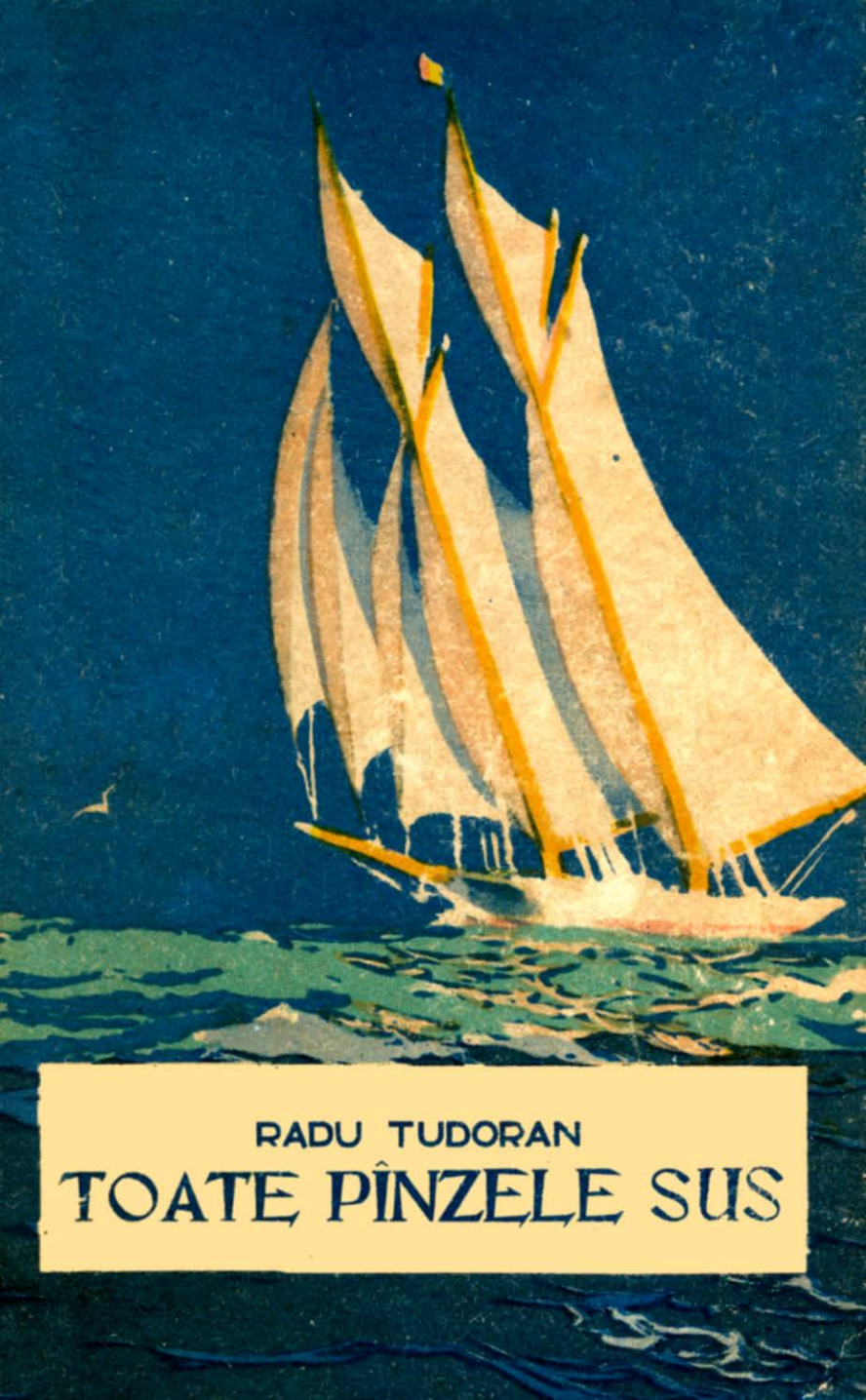

RADU TUDORAN

TOATE PÎNZELE SUS

RADU TUDORAN

TOATE PÎNZELE SUS!

EDIȚIA a III-a

EDITURA TINERETULUI

Coperta: D. ȘTIUBEI

PARTEA ÎNTÎIA

La poarta Levantului

Siret
Galati
Prut
Brăila
Chilia
Tulcea
Insula Serpilor
Sulina
Sf. Gheorghe
Dunărea
Lacul Razim
MAREA NEAGRĂ
Constanta
N

Fiecare epavă îşi are taina ei...

Pe la jumătatea lui martie 1881, corabia grecească „Penelopa", încărcată vîrtos cu cereale, grîu de Bărăgan, dulce, cu bobul greu, cobora gîfîind pe braţul de mijloc al Dunării, către Sulina, ca să iasă în mare şi să ia drumul Patridei, la Pireu.

Căpitanul ei era kir Iani Ghinis — negustor iscusit şi marinar bătrîn, botezat de toate furtunile arhipelagului grecesc. Numai că în această călătorie, kir Iani îşi cam greşise socotelile şi cu navigaţia, şi cu negustoria. Intrată pe Dunăre la începutul lui decembrie anul trecut, „Penelopa" fusese prinsă de gheţuri timpurii la Brăila, şi abia izbutise să se strecoare printre sloiuri, ca să ajungă la loc potrivit de iernare, pe canalul Măcin. Şi iaca aşa, dacă ţii seama că o corabie care stă ţeapănă la mal nu bagă nimic în punga stăpînului, ci dimpotrivă, stoarce din ea în fiecare zi, ai să înţelegi de ce în această iarnă, trei cute adînci se iviseră pe fruntea căpitanului, singurul loc unde îşi mai putea găsi loc vreo cută, pe o faţă brăzdată în toate chipurile de zbîrciturî.

Fiindcă vezi, gheaţa e ticăloasă; o auzi noaptea trosnind, stringînd pîntecele corăbiei în chingi — şi gîfîi şi gîfîi, ca şi cum ai sta pe brînci, cu un sac de o sută de ocale în spinare — şi visezi la arhipelag, la portocali şi la lămîi, şi

zadarnic baţi cu pumnul în tambuchiul[1] cabinei de la prova de unde se ridică miros de berbec fript şi unde oamenii din echipaj, pezevenghii! — fac chiolhan cu banii tăi. Şi zadarnic strigi:

— Bre Nicola, bre Lachi, bre Gherasim, aveţi grijă de gheaţă, bre! Ce, aţi căpiat, ori nu m-auziţi?

Gheaţa trebuie spartă în fiecare zi, de jur împrejur, ca să nu te sugrume, dar pezevenghii stau la căldură, mănîncă berbec fript, cîntă şi benchetuiesc.

— Bre Ismail, bre Marulis, aveţi grijă, bre, că mă nenorociţi!

Of, şi după multe asemenea nopţi de chin, într-o zi, din plumburiu, cerul se face albăstrui, gheţurile se umflă şi trosnesc şi p-ormă încep să curgă sloiuri — şi acum, kir Iani, să te ţii! Sloiurile vin mugind şi se încalecă şi trosnesc şi căpitanul aleargă pe punte, cu capul gol, scăldat în sudori, aburind ca un ceaun pus la fiert — şi strigă deznădăjduit:

— Mai bine să-mi rupă mie un picior! Hei, măi băieţi, măi, dragii mei! N-auzi, Nicola, n-auzi, Marulis, nici tu, Gherasim, hoţilor! Lachi, Ismail, prieteni scumpi, puneţi mîna, puneţi mîna, pezevenghi ce sînteţi!

Sloiurile scrîşnesc, corabia trosneşte şi plînge şi kir Iani se dă cu fruntea de parapet, pierdut...

Ah, şi unde-s portocalii şi lămîii şi arhipelagul cu insule verzi!

Pe urmă, gheţurile se duc, se duc, dar corabia are bordajul crăpat şi ia apă şi pezevenghii trag la pompă numai c-o mînă, iar cu cealaltă se scarpină în tur, privind la cerul curat şi rînjind bucuroşi, cu dinţii lor mari, ca de cal, care toată iarna au mestecat de pomană berbec fript. Douăzeci de berbeci, kir Iani i-a plătit şi i-a scris în carnet, douăzeci de berbeci şi şaptesprezece vedre de vin, ptiu! şi patru sute cincizeci de piini — să te iei cu mîinile de păr!

---

[1] Explicaţia cuvintelor necunoscute, privitoare la vapoare şi corăbii, se găseşte la sfîrşitul cărţii, în micul manual marinăresc.

Ei, şi acu să vedem cum mergem la Pireu? Corabia trebuie trasă pe mal, aici se cer multe parale, că vin cincizeci de hoţomani, cu odgoane, cu argaţi, cu manele şi cu un vătaf afurisit, o namilă de om din Brăiliţa, cu ciomag la subsuoară şi cu cuţit la briu.

— Treizeci de icosari! zice vătaful. Atît să ne dai; nici unul mai puţin.

Kir Iani îşi bagă degetele în gît şi începe să horcăie, ca un spînzurat.

— Huo, pezevenghi ţe sinteţi! izbuteşte să gîfîie, în sfîrşit, arătîndu-şi furia în acel grai valah cu iz de arhipelag, cunoscut prin porturile dunărene pînă şi azi. Treizeţi de icosari ca să tradzeţi corabia pe malu? Mai bine îi dau focu cu mîna mea!

Oamenii îl privesc neclintiţi şi răi, că toată iarna n-au mîncat — şi-o să mai treacă multă vreme pînă să prindă la ananghie alt căpitan de vas.

— Dacă vrei să-i dai foc, a-ncoa' o para să-ţi aduc un chil dă gaz! zice vătaful, rînjind.

— Bre, oameni buni, aveţi inimă, bre! se roagă kir Iani, înmuiat.

— Lasă inima în pace, că pe noi ne taie la ramazan! se amestecă în vorbă un om, mişcîndu-şi muchia palmei pe pîntece, cu gestul care lui kir Iani îi e atît de cunoscut, din frecăturile sale cu hamalii şi cu celelalte neamuri de pezevenghi din atîtea porturi colindate de el.

— Corabie mare, jupîne! adaugă un alt om. Asta încarcă opt vagoane; dintr-un transport te îmbogăţeşti!

Kir Iani îl priveşte uluit. Pînă mai ieri-alaltăieri, haimanalele astea nici nu ştiau ce-i acela drum de fier, şi-acum socotesc încărcătura în vagoane, ca la Stambul sau la Pireu.

— Da' de unde, oameni buni! zice, după ce s-a dezmeticit. Care corabie?! Un barcazu nenoroţitu! Trei vagoane mari si late dacă potu să încarcu — si-asa încă e prea multu; niţi nu stiu dacă nu mă scufundu pe drumu.

Dar ce atîta vorbă? Treizeci de icosari au cerut, treizeci le dai. Mîine au să ceară patruzeci — şi n-o să-ţi rămînă, într-adevăr, decît să iei o sticlă de gaz, s-o verşi jumătate

pe punte, jumătate în hambar, să dai foc și p-ormă să pleci la Stambul cu vreun caic turcesc, fiindcă o să-ți fie rușine să te arăți atît de prăpădit în fața unui căpitan simpatriot.

In sfîrșit, cu gifiieli, cu scîrțiieli, corabia e trasă pe mal, în gemetele căpitanului deznădăjduit... Ah, fraticule, biata corabie, cinci scînduri din bordaj sînt făcute praf! Acum vin marangozii cu scule de dulgher, alți pezevenghi, care vor și ei icosari. Pe urmă apucă-te de călăfătuit, de cătrănit, tocmește-te iarăși cu hoțomanii de la început, să-ți dea corabia la apă, altfel putrezești pe mal — și nu-i timp de pierdut, că mugurul sălciei a început să se umfle, cum se umflă apele Dunării, cenușii, — și dacă nu te grăbești să încarci, acu'-acu' încep să vină căpitanii din jos și într-o săptămînă prețul grîului se urcă de zece ori...

Intr-adevăr, de data asta kir Ianl o greșise și cu navigația, și cu negustoria. Dar acum, de bine, de rău, corabia aluneca la vale, spre mare, spre arhipelagul cu portocalii și cu lămîii înfloriți, lăsînd necazurile în urmă, în susul fluviului învolburat, peste care apăsau ultimii nori de martie, dușmănoși și posomoriți.

„Penelopa" era o corabie nu prea mare, mai curînd un barcaz — cum spunea însuși căpitanul cînd voia să se arate umil — un barcaz cu două catarge și cu pînze puține, care putea să încarce, nici opt vagoane, dar nici trei, ci, ca la o bună tocmeală, taman vreo cinci, așa cum încărcase acum. Sub această povară, vasul intra în apă destul de mult, nelăsînd deasupra decît vreo patru palme de bordaj, atît cît să poată înfrunta oarecare valuri cuminți. Cît despre furtună, mai bine să n-o întîlnești! Dar, măcar în această privință, iscusința căpitanului nu dăduse niciodată greș în cei aproape douăzeci de ani de cînd naviga pe aici. El știa să aștepte vîntul potrivit și să se adăpostească în porturi cu mult înainte de a fi prea tîrziu, chiar dacă în chipul acesta își lungea drumul cu zile întregi sau cu săptămîni...

Soarele, care bătea din față apropiindu-se de nămiezi, făcea să lucească pe scîndura înnegrită a bordajului numele corăbiei, scris de o parte și de alta a etravei, cu litere verzi, împrospătate de curînd cu mare dichis. Suflă un

vînt plin, de la apus, și vasul, cu vela mare într-un bord, cu vela mică în celălalt, se mișca binișor, făgăduind să ajungă la Sulina către ora trei.

Căpitanul stătea el însuși la cîrmă, fiindcă pe acest braț îngust și cu vînt din pupa, prielnic dar primejdios, nu se încumeta să-și lase soarta în mîna nimănui.

Venind prilejul acum, trebuie spus despre kir Iani Ghinis că era un om pîrpîriu, cu un cap scofîlcit, cu fălci lăbărțate, pline de țepi cenușii — un om pe care n-ai fi dat două parale dacă n-ar fi avut ochii aceia, niște ochi mici și apropiați, dar atît de vii, încît spuneau singuri cît prețuiește stăpînul lor. Ca îmbrăcăminte, căpitanul nostru nu se deosebea cu nimic de ceilalți căpitani de barcaz din arhipelag ; adică, purta cizme cu carîmbii scurți vîriți sub pantalonii de pînză cenușie, largi jos de un cot, dacă nu mai mult, iar la brîu strînși peste tricoul vărgat cu o curea lată, bătută cu ținte de argint. Pe timp răcoros, ca azi, această îmbrăcăminte se întregea cu o haină de postav negru, care abia ajungea la șold, ca să țină de cald fără să te facă greoi ; în sfîrșit, pe tîgva cheală, lucie ca bostanul turcesc, căpitanul purta o bonetă de lînă albastră, cu ciucure pufos, fluturat de vînt — și în afară de cele arătate mai sus n-avea nimic, nici nasturi auriți, nici ancore brodate cu fir, adică nici un fel de zorzoane, și asta arăta pe adevăratul marinar, vrednic și cinstit față de meseria lui.

Dar, spre deosebire de toți căpitanii din lume, kir Iani nu fuma lulea, ci trabuc, ca lorzii și ca marii negustori, ceea ce umplea de mirare pe cei gură-cască din porturi, care nu mai văzuseră în viața lor marinar cu asemenea fabiet. Auzi comèdie, căpitan să fumeze trabuc!... El însă nu ținea seama de mirarea lor, decît poate că îi privea țîfnos — și continua să pufăie cu sîrg, împlinindu-și două patimi deodată, și patima fumatului, și a mestecatului, căci dacă jumătate de trabuc o prefăcea în scrum, pe cealaltă o molfăia între gingii, degustîndu-i sucul amărui.

In clipa de început a acestei povestiri, vîntul lua domol fumul trabucului și-l împingea în rotocoale leneșe spre prova, unde îl împletea cu alt soi de fum, unsuros și aromat, care ieșea stăruitor pe tambuchiul de la cabina echi-

pajului. Oamenii din echipaj, viriţi cu toţii sub punte, îşi pregăteau prînzul, frigînd pe cărbuni berbecul cumpărat aseară de la Tulcea, un adevărat berbec dobrogean, fraged şi gras, cum nu găseşti nici chiar la Stambul. Era al douăzeci şi unulea în acest drum — ceea ce îţi dădea temeiuri să crezi că, atunci cînd aroma fripturii îi gîdila nările, lui kir Iani, care-i plătise pe toţi, îi trebuia mare stăpînire de sine să nu scape cavilele timonei din mîini, lăsînd barcazul s-o ia razna şi să se pună pe uscat.

Adevărul este însă că în clipa asta gîndul căpitanului nu era la berbec, ci la cu totul altceva. La prova, aplecat înainte, cu coatele rezemate de parapet, cercetînd necîntit apele în faţa sa, se afla un om străin, un călător întîmplător, din cale afară de ciudat — şi kir Iani nu-şi putea lua ochii din ceafa lui. Alături, pe scîndura goală a punţii, stătea tolănit — poate dormind, poate visînd, poate adulmecînd aroma fripturii de berbec — un alt ins, un fel de derbedeu, îmbrăcat zdrenţăros, cu o traistă sub cap şi cu o flintă strînsă între genunchi.

Întrucît aceste două personaje nu făceau parte din echipaj, se cuvine să lămurim prezenţa lor aici.

În ziua cînd, coborînd de la Brăila cu cele cinci vagoane de grîu, „Penelopa" acosta la vechiul chei de zid din Galaţi, unde căpitanul avea de gînd să întîrzie o după-amiază şi o noapte, pentru anumite socoteli cu nişte simpatrioţi stabiliţi în oraş, trenul de Bucureşti aducea aici, pe linia de la Barboşi, deschisă de curînd, şi depunea pe peronul gării încă în lucru, un călător deosebit de ceilalţi. Acesta era un bărbat de vreo treizeci şi patru de ani, de statură potrivită, dacă nu chiar înaltă, cu ochii negri, scînteietori şi nelinişti, cu părul castaniu, cu trăsăturile feţei desenate apăsat ; dar, în înfăţişarea lui, numai obrazul ars de soare şi de vînt îl făcea să pară de vîrsta arătată mai sus, altminteri părînd mult mai tînerel.

Spre deosebire de ceilalţi călători din vagonul de clasa întîi, îmbrăcaţi în redingote negre, cu veste înflorate, gulere scrobite şi pălării tari, cam greoi în aceste haine adoptate de curînd, tînărul nostru se mişca sprinten în costu-

mul său neobișnuit, un costum cafeniu, alcătuit dintr-o haină în carouri și pantaloni de golf, răsfrinți peste genunchi, cu ciorapi scoțieni și ghete foarte bombate la vîrf. In vreme ce vecinii săi își îmbrăcau cu multă cumpănire pardesiile negre, el luă din cui o pelerină și-o aruncă sub braț, împreună cu șapca de călătorie pînă atunci aflată în plasă, apoi, apucînd cu cealaltă mînă un mic geamantan roșu, cu burduf, deschise ușa compartimentului care răspundea direct afară și sări pe peron încă înainte ca trenul să se fi oprit.

— Vreo liftă de la Comisia Europeană! pufni în urma lui unul din domnii rămași în compartiment.

Intr-adevăr, tînărul călător părea să fie un străin, necunoscător al limbii vecinilor săi, fiindcă tot timpul drumului nu scosese un cuvînt, ci privise stăruitor pe geam peisajul care i se desfășura în fața ochilor. Dar odată coborît pe peron, se îndreptă spre vagonul de bagaje și, văzînd că hamaliii tocmai coborau un cufăr de călătorie, ferecat cu chingi de metal și cu zdravene încuietori de alamă, li se adresă în cea mai neașteptată limbă românească, spre uimirea unuia din foștii tovarăși de drum, care nu-și putuse înfrînge curiozitatea și se luase pe urmele lui:

— Umblați cu grijă, să nu vătămați ceva!

Tovarășul de drum și-ar fi putut satisface curiozitatea mai din vreme, dacă i-ar fi dat prin minte să cerceteze cartea de vizită, în rama ei de piele, atîrnată destul de vizibil de încuietoarea micului geamantan pe care ciudatul călător, în clipa cînd se urcase în tren, la București, îl aruncase în plasa de deasupra capului, fără nici o grijă să-și ascundă numele. Pe această carte de vizită scria, ca și pe uriașul cufăr coborît din vagonul de bagaje:

Anton Lupan
Ingénieur

— Unde ducem cufărul, boierule? întrebă unul din hamali.

— Căutați o birjă; vin și eu numaidecît! porunci călătorul ciudat.

Apoi se apropie de locomotivă, aruncă asupra ei un ochi cercetător și, ridicînd capul, îi zîmbi mecanicului într-un chip care arăta că nu-s la primul lor schimb de priviri.

— Ei, mulțumit de călătorie, domnule? îl întrebă mecanicul, de sus.

— De la Barboși încoace ai lăsat-o mai domol, răspunse Anton Lupan, căruia să-i spunem pe numele lui, o dată ce i l-am aflat.

Mecanicul ridică din umeri, vrînd să arate că nu-i vina lui:

— E terasamentul slab... Și p-ormă, podurile astea de lemn! Aud că o să le schimbe, ori o să le întărească. La anu' o să mergem cu patruzeci de kilometri pe oră...

După ce mai schimbă cîteva cuvinte cu omul de pe locomotivă, călătorul nostru își luă rămas bun de la el și se îndreptă spre ieșire, nu înainte de a arunca o privire asupra construcțiilor din jur. Era vădit că înnoirile acestea îl interesau cum nu se poate mai mult. Aceeași dorință de a vedea totul, de a afla, de a nu scăpa nimic din ochi îl făcuse să coboare prin gări, în timpul opririlor mai lungi, să cerceteze șinele, traversele, macazurile, semafoarele, să intre în vorbă cu mecanicul, ca și cînd ar fi fost inspector la drumul de fier.

În spatele gării, hamalii încărcau anevoie cufărul într-o birjă micuță, cu un singur cal.

— Dumneata suie-te colea, pe capră, boierule, că-n spate nu mai ai loc! zise birjarul, uitîndu-se amărît, cînd la cufăr, cînd la calul slăbuț.

— N-avea grijă de mine, răspunse stăpînul cufărului. Eu am să merg pe jos.

— Încotro o luăm?

— Mină în port!

Birjarul ridică sprîncenele, mirat:

— În port? D-apoi acu' nu-i nici un vapor!

— Dumneata mină, și-om vedea acolo ce-o fi.

Zicînd acestea, călătorul porni la deal, spre oraș, cu pelerina și cu șapca la subsuoară, cu micul geamantan în mînă, lăsîndu-l pe birjar singur, ca și cum nu i-ar mai fi păsat de el; de bună seamă, sau era un om cu capul în

nori, sau avea o încredere desăvîrşită în semenii săi şi mai cu seamă în birjari.

Omul de pe capră ridică din umeri a nedumerire, dar, ca să nu-şi mai bată capul cu un călător zănatic, smuci hăţurile şi porni spre locul poruncit. Ajungînd în port îşi aruncă ochii în sus şi-n jos, pe cheiul aproape pustiu, şi nezărindu-şi muşteriul nicăieri, rămase încurcat, în aşteptarea lui.

In faţă tocmai acostase o corabie grecească şi căpitanul, cu boneta dată pe ceafă, cu haina descheiată la gît, se certa furios şi năduşit cu echipajul, muşcînd cu năduf dintr-un capăt de trabuc. Doi oameni săriseră pe mal şi legau vasul, înnodînd alene parîmele de bintele aflate în marginea cheiului.

— Bre Lachi, bre Ismail! striga căpitanul pe limba grecească, în gura tambuchiului de la prova. Lăsaţi berbecu' acu', şi veniţi să daţi o mînă de ajutor! N-auziţi, bre, neam de pezevenghi ?!

Birjarul se uită nepăsător la el, se mai uită o dată pe chei, mormăi ceva, apoi îşi ridică gulerul, îşi băgă mîinile în sîn şi începu a picoti, cu capul în piept.

Intre timp, călătorul nostru, Anton Lupan, urca strada la deal, spre oraş, să zici că uitase de cufăr şi de port. Curiozitatea din privirile lui nu mai părea aşa de vie ca la început, ceea ce dovedea că locurile îi erau cunoscute şi nu înfăţişau pentru el nimic nou; în schimb, între sprîncene i se iviseră două cute grele, semnul unei nelinişti, unei mihniri care nu se văzuse pînă atunci.

Pe o parte şi pe alta a străzii se înşirau magazii închise, cu drugi de fier puşi de-a curmezişul uşilor, prăvălii cu obloanele trase, fiindcă era zi de duminică, frizerii, cafenele, birturi şi alte felurite locante nu prea înţesate de muşterii; cartierul, aflat între gară şi port, trăia mai viu, pesemne, în zilele de lucru, cînd aici se vînturau mărfuri de la vapor la tren, sau de la tren la vapor, în locul acesta de înnăditură a negoţului dintre Apus şi Orient.

Anton Lupan merse astfel pe trotuarul aproape pustiu, vreo cîteva sute de metri, fără ca semnul de îngrijorare de pe chip să-l fi părăsit, pînă ce ajunse la biroul domnului

Iacomachi, unde mai fusese o dată acum cîteva luni. Nu nădăjduia să aibă o veste mai bună decît rîndul trecut, totuşi, de vreme ce era în oraş, inima nu-l lăsa să plece mai departe, înainte de-a afla dacă, prin cine ştie ce minune, nu venise o ştire nouă între timp.

Uşa biroului scoase din somnul lui duminical clopoţelul de alamă atîrnat sus de pervaz ca la dughene şi frizerii, şi o dată cu clinchetul care se răspîndi pînă în fund, un băieţaş aflat la o masă schiloadă, în colţul încăperii, lîngă soba de tuci, sări în picioare, cu ochii cîrpiţi, privind zăpăcit la noul venit.

— Unde-i kir Iacomachi? întrebă vizitatorul neaşteptat, înaintînd spre fund.

Drept răspuns, băiatul, care pesemne nu înţelegea graiul romînesc, se repezi la o uşă din lături şi începu să strige, în sus, spre capătul unei scări, cu glasul plîngăreţ şi speriat, ca şi cum ar fi cerut ajutor:

— Kiria!... Kiria!

In liniştea desăvîrşită a casei se auziră scările scîrţîind sub paşii cumpăniţi ai unui om greoi şi nezorit şi, după vreo douăzeci de scîrţîituri, însoţite de suspine şi mormăieli, kir Iacomachi se ivi în uşă, cu papuci de atlas verzui, încovoiaţi la vîrf, cu giubeaua de duminică, neagră, bătută cu fir gălbui şi împodobită pe margini cu blană de samur, cu tichie albastră în cap, cu un şirag de mătănii într-o mînă, iar în alta cu ciubucul lung, de abanos, pe care Anton Lupan îl cunoştea de rîndul trecut.

— Să mă ierţi, kir Iacomachi, dacă ţi-am stricat tabietul, începu acesta, uitîndu-se la ciubuc şi la mătănii. Cred că mă mai ţii minte; am fost la dumneata în noiembrie, anul trecut. Nu cumva s-a auzit ceva, între timp, despre Pierre Vaillant sau despre corabia lui?

Kir Iacomachi se uită la el mirat, sau poate chiar altfel, cum te uiţi la un nebun, apoi ridică braţele spre cer, cu mătănii şi cu ciubuc, în timp ce mustăţile stufoase i se zburleau pe obrazul plin, bine bărbierit, trădînd siciiala pe care altminteri stăpînul lor şi-o ascundea, ca omul obişnuit prin negustorie să fie răbdător şi bine crescut, adică politicos, după un cuvînt fras din limba lui.

— Te mai vrei dumneata să afli despre un barcazu care a pieritu acum ţinţi ani, pe timpu de război? Pune-i cruţe, cum i-am pusu si eu!

Cu aceste cuvinte, negustorul trase din raft un catastif vechi, îl deschise într-un anumit loc şi bătu cu dosul palmei în foaia îngălbenită de timp.

— Uite-aiţi! zise, citind în catastif. Marfă pornită de la Stambul, la trei aprilie o mie optu sute saptezeţi si sapte... Masline, untdelemnu, orezu, cafea, portocale, limonia — sapte vagoane... Noroc că n-a fostu platită, altfel mă ruinamu!...

Şi arătînd cele două linii încrucişate, trase peste lista mărfurilor neprimite, kir Iacomachi încheie, ridicînd încă o dată ciubucul şi mătăniile spre cer:

— Pune-i cruţe, fraţicule, cum i-am pusu si eu!

Anton Lupan nu se aştepta la o altă veste, totuşi, nu i se părea la fel de uşor să pună cruce peste viaţa unui om, cum punea kir Iacomachi pe lista celor şapte vagoane cu mărfuri scufundate undeva în Marea Neagră sau aruncate pe cine ştie ce ţărm al ei.

După ce îşi luă rămas bun de la negustor, ieşi în stradă, îngîndurat, întrebîndu-se ce rost mai avusese acest ocol, cînd era limpede că Pierre Vaillant pierise de mult?... Să mai fi licărit oare undeva, în sufletul lui, vreo speranţă, fără să-şi dea seama de ea — să-l fi mînat vreun instinct? Sau era numai acea pietate care ne îndeamnă să punem flori pe mormintele celor dispăruţi?

Dar ocolul făcut zadarnic în căutarea unui prieten pierdut îi prilejui lui Anton Lupan să întîlnească alt om, prin una din ciudatele întîmplări ale vieţii care îţi scot în cale, cînd te aştepţi mai puţin, tocmai pe cel de care ai nevoie mai mult.

După ce, părăsind biroul lui kir Iacomachi, călătorul nostru merse un timp pe Calea Domnească, grăbind pasul ca birjarul să nu-l aştepte prea mult, din faţă, de undeva, îi ajunse la ureche, încă înăbuşit, zumzet de glasuri omeneşti, clinchet de zurgălăi, strigăte, chiote şi pocnituri.

Era zi de duminică, aşa cum am mai spus, pe la vreo două ceasuri după prînz — şi o mulţime de tîrgoveţi, unii

mai chipeşi, alţii mai ponosiţi, amestecaţi cu slujnice, cu ostaşi în uniforme de dorobanţi, cu muncitori de la drumul de fier şi cu puzderie de copii, se îndrepta spre locul de unde se auzea chiolhanul pomenit.

După cîteva sute de paşi, în stînga se deschise un maidan întins. Deasupra mării de capete care-l acoperea se roteau chioşcuri pictate, de căluşei, săltau ca nişte peşti zburători bărci minuite de tineri îndrăzneţi, se ridicau alene şi coborau domol policioarele scrîncioburilor ţărăneşti, în strigătele de spaimă sau de plăcere ale publicului femeiesc.

Prin mulţime mişunau limonagii, vînzători de salep, purtînd în spate ciudatele lor cazane de alamă, înzorzonate cu fel de fel de marafeturi, cu şi fără rost, negustori de turtă dulce, de acadele, de fistic, de halva şi rahat, urmaţi de tot felul de gură-cască şi de derbedei. Din loc în loc se vedeau cazane cu ulei fumegînd, în care se rumeneau gogoşi, iar prin alte părţi sfîrîiau grătare încinse, cu cîrnaţi de porc şi muşchiuleţ.

Anton Lupan se opri în marginea bîlciului şi, cu toată apăsarea sufletească, se pomeni zîmbind. Desigur, priveliştea nu-i era necunoscută, căci pe lîngă zîmbet, nu stîrni nici un fel de mirare în ochii lui. După ce cercetă în fugă mulţimea, privirea i se opri asupra unei baraci, unde se trăgea la semn — şi, o clipă mai tîrziu, se îndrepta într-acolo, curios, ca şi cum ar fi uitat încă o dată de birjarul care-l aştepta în port.

Baraca, înjghebată din scînduri nedate la rîndea, avea deasupra o firmă albă, pe care era zugrăvit un dorobanţ ţeapăn, cu arma la ochi, trăgînd în urma unui turc pus pe fugă, cu fesul sărit şi cu şalvarii verzi găuriţi în dos. Dedesubt se puteau citi aceste două versuri, ca reclamă pentru stăpînul barăcii şi ca îndemn pentru tîrgoveţi:

Exersaţi ochiul şi-o mînă
Pentru Patria Romînă!

O tejghea lungă închidea intrarea barăcii şi în faţa ei stăteau cot la cot mai mulţi ochitori, înverşunaţi pe figurile de tablă înşirate pe peretele din fund, al căror mecanism

se încăpățîna să rămînă țeapăn, cu toată ploaia de gloanțe abătută asupra lor. Stăpînul întreprinderii și nevasta lui, o femeie grasă cu mustăți de flăcău, încărcau armele de zor, înhățînd de fiecare dată cîte un bănuț — și cu un ochi zîmbeau, mulțumiți, cu altul îi căinau, amărîți, pe ochitorii neghiobi.

In clipa cînd Anton Lupan se apropia de baracă, din partea cealaltă se ivea un ins zdrențăros, slab și deșirat, un om de vreo treizeci de ani, cu o traistă pe umăr și o flintă ruginită sub braț, legănîndu-se împreună cu aceste poveri, nu prea stăpîn pe picioarele lui. Ajuns în fața tejghelei, lunganul își lăsă boclucurile jos, se scormoni în buzunar, scoase un bănuț, pe care femeia cu mustăți se grăbi să i-l smulgă din mînă, primi o pușcă încărcată, își rezemă coatele pe scîndură și începu să-și plimbe nesigur țeava armei asupra figurilor din fund.

— Pă care vreți s-o ochesc? întrebă, cu un glas gros și mototolit, de om bine băut.

— Mireasa, nene, ochește mireasa! strigară mai mulți copii, dezamăgiți de ceilalți ochitori.

Unul dintre aceștia se străduia nevolnic să lovească iepurele de tablă, care de ceasuri întregi fugea stînd pe loc.

— Ia cară-te de-aici, mă bețivule! Nu mai încurca lumea și tu! îl repezi disprețuitor pe noul venit, care-l stînjenea în îndeletnicirea lui.

— Mireasa, nene, mireasa! continuau să strige copiii, neîncrezători și totuși curioși, strînși grămadă în spatele omului zdrențăros.

Acesta căută cu ochii tulburi mireasa, o zări în marginea din dreapta, duse pușca la ochi și, fără a pierde nici o clipă, apăsă pe trăgaci. Indată se stîrni o muzică gălăgioasă de flașnetă, cu piculine și zurgălăi, și mireasa, la braț cu ofițerul de roșiori, se puse în mișcare, alunecînd pe o șină înclinată spre spectatori.

Copiii începură să sară în sus, bătînd din palme și strigînd bucuroși. Ochitorii ceilalți zîmbiră strîmb.

— Cred și eu c-a nimerit, dacă-i beat! zise unul din ei, batjocoritor.

Femeia cu mustăți aruncă o privire nemulțumită bărbatului ei, apoi puse în mîna ochitorului norocos pușca încărcată din nou. După obiceiul de atunci, astăzi uitat, cel ce lovea ținta o dată, avea dreptul să tragă încă un glonț, fără să plătească nimic; dacă lovea zece ținte la rînd, ceea ce nu se întîmpla în fiecare zi, căpăta și un premiu, fie o oglindă cu flori pictate în colț, fie o statuetă de ghips, fie vreun alt obiect la fel de prețios, după alegerea sa. Iar în sfîrșit, cel ce ar fi lovit toate țintele fără să sminteasca nici un glonț, pe lîngă premiul amintit, cuvenit la fiecare zece figuri, s-ar fi ales pe deasupra cu un pol de aur, îmbogățindu-se la minut, dar asta firește nu se pomenise nicicînd, fiindcă altminteri stăpînul barăcii n-ar fi fost prost să se bage într-o treabă care să-l lase mofluz.

— Pă care s-o lovesc? întrebă iarăși ochitorul zdrențăros.

— Ursul, nene, ursul! strigară copiii.

Omul ochi, și ursul se răsuci greoi pe fusul de fier, în sunetele flașnetei care prinse să cînte din nou. În jur izbucniră strigăte; ochitorii ceilalți lăsară puștile pe tejghea și începură să se zgîiască la bețiv, uimiți și încă neîncrezători. Anton Lupan făcu un pas înainte, aproape fără voia lui.

— Fierarul, fierarul! strigau copiii, în sfîrșit satisfăcuți.

Bețivul ochi la iuțeală, și după pocnitura seacă a tablei atinse de glonț, fierarul, cu obrazul roșu și cu mustăți castanii, începu să miște brațul, lovind cu ciocanul într-o nicovală dispărută de mult de la locul ei.

Auzind flașneta și strigătele copiilor, mulțimea dădu năvală încoa, în timp ce Anton Lupan mai făcea un pas înainte, cu privirea uimită asupra dibaciului ochitor.

Femeia cu mustăți strînse din dinți și se uită pămîntie la bărbatu-său. Acesta se apropie de bețiv, cu pași hotărîți:

— Hai, gata acu'! îi zise, luîndu-i pușca din mîini.

Mulțimea se împotrivi:

— Da' de ce? Lasă-l să tragă! E dreptu' lui.

— Pompieru', nene, ochește în pompier!

Stăpînul barăcii se uită cruciş la spectatori, se uită la femeie, la beţiv, scrîşni din dinţi, dar n-avu încotro.

Astfel, în strigătele oamenilor şi-ale copiilor, în pocnitu-rile seci ale tablei lovite mereu, căzură pe rînd iepurele, cerbul, mistreţul, vulpea, se puse în mişcare barca pe lac şi pompierul salută mulţimea cu tulumba pentru onor.

Aceasta fiind a zecea figură, oamenii, care ţineau socoteala, din ce în ce mai înfierbîntaţi, începură să strige:

— Premiul! Premiul, jupîne! Nu-l face uitat!

Jupînul se aplecă peste un cufăr din fund, îi săltă capacul, scoase o statuetă de ghips, vopsită ţipător, care înfăţişa un cîine-lup, sau un viţel, sau poate un porc mistreţ, dacă nu cumva un animal de prin alte părţi — şi-l puse cu năduf pe tejghea.

— Hai, acu' du-te! scrîşni printre dinţi.

Fireşte că mulţimea, care ţine totdeauna partea celui dibaci, nu se lăsă.

— Înainte! Înainte! săriră oamenii. Ce, jupîne, ţi s-a făcut de scărmănat?

— Pîtpalacu', nene! strigau copiii. Spălătoreasa!... Grădinarul!... Oaia şi berbecul!... Vaporul, vaporul!...

Ochitorul puse mîna pe puşcă şi luă toate ţintele la rînd, fără greş, stîrnind la fiecare lovitură sunetele flaşnetei şi strigătele mulţimii cuprinse de fiori. Femeia cu mustăţi se făcuse nevăzută şi nu se mai ivi, pînă la sfîrşit. Poate umbla să strice vreo maşinărie, în fund, să înţepenească vreuna din figuri...

După alte zece lovituri, ochitorul primi un briceag cu plăsele de fier, pe care se vedea o locomotivă scoţînd fum pe coş. Omul mai trase de zece ori — şi cu asta treaba se sfîrşi: toate figurile fuseseră lovite pe rînd.

— Polul! Polul! începură să strige oamenii, zvîrlindu-şi căciulile şi pălăriile în sus.

Bîlciul se golise; mai toată lumea se adunase în jurul barăcii, curioasă să vadă cum va fi pîn' la sfîrşit.

— Haide, scoate polu', scoate-l! continuau să strige cei din faţă, uitîndu-se duşmănos la omul de după tejghea, care rămăsese prostit, cu mîinile atîrnînd pe lîngă trup.

— N-am acu'. De unde să-i dau un pol? încercă el s-o încurce. Să vină deseară, că i-l dau!

Mulțimea începu să urle:

— A, nu umbla cu șoalda, jupîne, c-o pățești! De luat știi să iei, da' cînd e vorba să plătești... Hai, scoate polu' și dă-l creștinului, că e dreptu' lui.

Că hîr, că mîr, jupînul n-avu încotro și începu să scormonească în buzunar, de unde, după multă zăbavă, scoase cu mîna năduşită un bănuț de aur.

— Ia-l și cară-te, sta-ți-ar în gît! zise sugrumat, băgîndu-l în ochii cîștigătorului.

Acesta luă banul, îl privi pe o parte, pe alta, îl încercă în dinți, îl frecă de mîneca zdrențuită, îl mai privi o dată, apoi în sfîrșit îl băgă în buzunar și întinse mîna după pușcă, să tragă din nou.

— Ce mai vrei?

— Hai de la început. Ce, ori nu te ții?...

Jupînul se făcu roșu — și, cu ochii ieșiți din cap, prinse a răcni:

— Cară-te de aici, bețivule! N-am bani d-aruncat în vînt!...

Între acestea, Anton Lupan, care nu-și mai putuse lua ochii, din ce în ce mai uimiți, de la iscusitul țintaș, făcu încă doi pași, și ajungînd lîngă el îi puse mîna pe braț; găsise, cînd se aștepta mai puțin, omul de care avea nevoie mai mult pentru planurile lui. Fiindcă, așa cum putuse să-l cîntărească din ochi, și ochii nu-l înșelaseră decît rareori, omul din fața sa, deși beat, părea să aibă și alte virtuți, pe lîngă nemaipomenita lui dibăcie de trăgător.

— Hai cu mine, băiete! îi zise, într-un chip căruia nu i te puteai împotrivi.

Totuși, omul zdrențăros șovăi, cu ochii la țintele din fund.

— Închid, dau foc, nu mai pot! răcnea stăpînul barăcii, scos din minți.

Anton Lupan strînse brațul ochitorului și-l trase după el, cu un gest blînd, dar hotărît:

— Haide, și-o să cîștigi mai mult decît un pol!

Induplecat nu de aceste vorbe, ci de hotărîrea pe care o simțea în glasul străinului, de data asta omul nu mai zăbovi decît ca să-și ia traista, flinta lăsată jos, mistrețul de ipsos și briceagul cu locomotiva scoțînd fum pe coș.

Ajungînd în marginea maidanului, unde mulțimea se rărea, Anton Lupan întoarse capul spre însoțitorul său și-l întrebă:

— Cum te cheamă, flăcăule?

Acesta vru să mîrîie, arțăgos: „Da' ce treabă ai dumneata?" — însă ridicînd ochii întîlni un zîmbet atît de deschis și de frățesc, încît se simți cîștigat pe loc.

— Ieremia mă cheamă! răspunse, încrezător.

— Ai fi cel care a intrat cu oiștea în gard?

Omul rîse cu gura pînă la urechi, din ce în ce mai voios:

— Nu; ăla e frate-miu, că ne-am nemerit doi frați să ne cheme la fel.

Acum fu rîndul lui Anton Lupan să izbucnească în rîs. Cu asta, orice urmă de gheață se rupse între ei.

— Prin urmare, am să-ți zic Ieremia. Om vedea ce-om face dacă ne-om întîlni și cu fratele tău. Pe mine mă cheamă Anton Lupan.

— Anton?... Era la noi în sat un dascăl la biserică, de-l chema la fel. O fi nume popesc?

— N-aș putea să-ți spun, dar după cîte știu, n-am avut nici un popă în neam.

— Așa?!... făcu Ieremia, mirat. Vezi că la noi în sat pe oameni îi cheamă ori Ion, ori Vasile, ori Ieremia, ca pe mine, ori Haralamb, ca pe vără-miu. Mai e și unul Marin, da' ăla a venit tocmai de peste Olt. Anton l-a chemat numai pe dascăl... Și dacă te cheamă Anton, de ce-ți mai zice și Lupan?

— Ăsta-i numele de familie. Pe la voi nu-i tot așa?

— Chiar așa nu-i, ori știu eu?!... Noi zicem: Ieremia al lui nea Ion, Haralamb al lui moș Vasile...

— Ei, vezi? Altfel cum să-i deosebești între ei?

— 'Mda, cînd te cheamă Ieremia. Dar cînd te cheamă Anton, cu cine aș putea să te asemuiesc? Cu dascălul de la noi din sat? Păi ăla a murit de mult...

Şi zicind acestea, Ieremia se puse iarăşi pe rîs. Rîse şi Anton Lupan, deşi cam stînjenit, fiindcă o clipă nu-şi dădu seama dacă are de-a face cu un om glumeţ sau cu un circotaş. Pe urmă, ca să schimbe vorba, întrebă:

— Ia spune, Ieremie, ai vreo treabă aici în tîrg?

— Pînă una alta nu, da' acu', dac-or înverzi copacii, gîndesc să-mi cumpăr o foarfecă şi să m-apuc de tăiat frunză la cîini.

Anton Lupan rîse din nou, în timp ce căuta cu ochii o cîrciumă, ori ceva de acest fel, unde să se oprească o clipă să-şi omenească însoţitorul şi să-l descoasă fără zor, gîndindu-se că la o nevoie ca asta bîrjarul putea să-l aştepte oricît. Dar văzînd că toate locantele din jur erau pline de lume gălăgioasă, pusă pe chef, merse mai departe, coborînd spre port. Din cînd în cînd îşi arunca ochii spre stînga, cercetîndu-l pe Ieremia, care mergea alături voios, fără să întrebe nimic, nici măcar încotro ostenesc. Nici urmă de beţie nu se mai vedea pe chipul lui, de parcă nu el fusese cel ce adineauri se apropiase de baracă mergînd pe trei cărări.

— Unde ai învăţat să ocheşti aşa de bine? îl iscodi după un timp, uitîndu-se la ţinta din mîna lui.

— La Griviţa, c-aveam gloanţe din belşug şi fesuri turceşti să le iei la ochi, cîte vrei.

— Şi cum, mai înainte n-ai mînuit puşca?

— Ba de mînuit am mînuit-o pînă m-am spetit, cînd m-a luat la reghiment, numai că de tras, am tras mai puţin. Da' eu, vezi dumneata, cum am dus-o la ochi, parcă m-am simţit frate cu ea...

La aceste vorbe, Anton Lupan îl privi mai iscoditor. Omul de lîngă el, înalt din cale afară, să fi zis că-i deşirat dacă n-ar fi fost destul de spătos, avea un cap cam micuţ pentru trupul lui, un cap de păsăroi, cu nasul ascuţit, cu ochii apropiaţi, cînd vicleni, cînd glumeţi, cu bărbia îngustă şi cu obrazul plin de ţepi. Purta un fel de cioareci hărtăniţi, strînşi cu nojiţele opincilor pînă sub genunchi, dar în sus avea o haină de marinar, peticită cam peste tot, care nu se potrivea nici cu cioarecii, nici cu căciula de oaie, din cap.

— Şi cu flinta asta ce faci? îl întrebă mai departe Anton Lupan, fără să fi pătruns taina ciudatei lui îmbrăcăminţi.

— O ţin aşa, să zic şi eu că am ceva. Am fost cu ea paznic la un boier, colo, peste Brateş.

— Vreo meserie ai învăţat?

— Sînt marangoz, domnule, numai că, de cînd cu războiul, nu găsesc de lucru de fel. Înainte mai veneau turcii, grecii şi mai ciocăneam cîte ceva la barcazurile lor. Ori mă duceam la Tulcea şi lucram bărci pentru pescari. Acu' grecii vin mai rar că-s cam speriaţi, iar turcii, de, or fi supăraţi pe noi.

— Ceva carte ai învăţat?

— Cîtă a uitat meşterul meu.

— Ştii să citeşti, să scrii, să socoteşti?

— Taman cît trebuie ca să nu zică lumea că-s prea prost.

Anton Lupan tăcu un timp, gînditor, apoi întoarse capul spre el şi-l întrebă, fără înconjur:

— Ascultă, Ieremie, ai vrea să porneşti cu mine la drum? După cît bag de seamă, rosturi prea multe nu ai aici în tîrg.

— Şi nici în altă parte, domnule. Încotro s-o pornim?

— Aşa, spre capătul lumii...

Aici Ieremia micşoră pasul fără voia lui şi, dîndu-şi căciula pe spate, se scărpină în creştet, îndoit.

— N-o fi prea departe? zise, uitîndu-se cam chioriş la vecinul său, cu teama că acesta îl lua peste picior.

— Departe, e drept! răspunse Anton Lupan hotărît să nu umble cu amăgeli.

Or, pe Ieremia tocmai răspunsul lui îl zgîndări, fiindcă părea cu totul şi cu totul serios — şi îl făcea să simtă furnicături peste tot, şi-n inimă, şi-n creier, şi-n trup.

Bănuind ce se întîmplă cu el, Anton Lupan zîmbi mulţumit şi-l lăsă un timp să fiarbă aşa, în zeama lui, apoi îl întrebă, parcă într-o doară, ca şi cînd ar fi vrut să schimbe vorba de la început:

— Pe mare ai fost vreodată? Ţi-o fi teamă de ea?

— Teamă ?... Iacă zău că nu știu. Da' de cunoscut o cunosc; doi ani am fost dulgher pe un caic turcesc, și-am tot umblat, pe la Stambul, pe la Salonic, ba am ajuns chiar și la Pireu.

Anton Lupan tresări, surprins, și chipul i se lumină mai mult; deci omul său era chiar mai încercat decît bănuise el; se cuvenea să nu-l mai scape din mîini, altul pe măsura lui fiind greu de găsit.

— De băut bei mereu, sau numai așa, la sărbători? îl iscodi mai departe, dezvăluindu-și singura îndoială care-l îngrijora într-adevăr.

Ieremia se uită la el, apoi își lăsă ochii în jos, rușinat:

— Da' de unde, domnule, nici măcar la sărbători!... S-a întîmplat o istorie afurisită de m-ai văzut dumneata beat.

— Ce istorie? stărui Anton Lupan.

— Ia, o istorie! Să zic c-a fost nuntă, aș greși, da' altfel, ce naiba a fost? Am un potlogar de văr la Sulina, văru' Haralamb, și el tot marangoz, că noi acasă n-am avut pămîntu' nostru și-am venit de mici la oraș să învățăm meșteșug... Acu' e la Sulina, cum spusei, lucrează de astă-vară la șantier, adică la reparat vapoare, la austrieci — că el nu-i numai marangoz, e și fierar, meșter bun altminteri, de! — păcat că n-are și minte în cap! Ei, și cînd a venit dezghețu', să fie de-atunci vreo trei săptămîni, m-am pomenit cu el în călduri, aici pe capu' meu, că vrea să se însoare, să intre în rîndul oamenilor: „Altminteri — zice — îmi iau lumea în cap, măi vere Ieremie, ori mă spînzur, așa nu mai pot s-o duc!" Te pui cu zănaticu'? Asta, cînd dă spicu' ierbii își iese din minți. „Și de ce nu te însuraşi la Sulina?" zic eu. Aș, domnia-sa e mofturos, ce crezi! Cică la Sulina nu-i nici una pe gustul lui, hai la Galați, acolo e de ales! „Păi cine-o să te ia pe tine, măi netotule? Nu te vezi că ești un pîrlit, un zdrențăros?"... Ce să mai lungesc vorba, domnule!... Eu aveam odaie în curte la un sacagiu, adică om înstărit, cu casă de zid, cu magazie, cu acareturi și pe deasupra cu două sacale, nu una, fiecare cu cîte doi bidivii. Lui hoțomanu' de vără-miu, nu i-a trebuit să umble prin tîrg, că el, cum a venit, cum a pus ochii pe Ghiocica, fata sacagiului, fată cu zestre, cu salbă și cercei

de aur și de frumoasă, frumoasă-al naibii, durdulie, rotunjoasă, ca un ghioc. Acu' lasă că și el, Haralamb, e un pui de rumîn să-l mănînci din ochi, nu deșirat și ciolănos ca mine, chit că mi-e văr, că taică-miu, cu-al lui au fost frați buni, de la un bunic. Ei, și dacă l-a văzut, fetii i-a căzut cu tronc, n-a mai ținut seama că-i zdrențăros și pîrlit, iar sacagiu' n-a avut încotro... Nu-ți mai spun că i-a cumpărat straie și cizme noi, din cele cu scîrț, adică l-a înțolit cum n-a fost înțolit neam de neamul lui, că altminteri, îi place să se fudulească dacă are cu ce. Și-așa, s-a mutat văru' Haralamb în casă la ei, și pune-te pe trai, pe găină fiartă și pe pui fript, trei săptămini în șir. Imi trimitea și mie cîte un hartan în odaia din fund, lîngă magazii ; în față nu m-a poftit... Pe urmă au hotărît ei nunta, să fie azi — altfel intram în postul Paștelui și era prea tîrziu — da' petrecerea a început de ieri pe la prînz ; a adus sacagiu' amîndouă sacalele pline cu vin — și s-a pus mahalaua pe băut... Numai că, să vezi dumneata, pe la trei dinspre ziuă, văru' Haralamb mă ia de mînecă și mă trage în odaia mea din fund : „Măi Ieremie, eu mă duc ! Auzi că fluieră ! Vine vaporu' nemțesc din sus..." „Tu ești nebun ?". „Nu, da' m-am săturat aici. Uite, să le dai straiele de ginerică, și cizmele, că mi-erau mici..." Altminteri suflet cinstit, domnule, ar fi putut să plece îmbrăcat ca lumea, nu în zdrențele lui... Și dacă el a plecat, eu n-am știut ce să fac, așa că m-am apucat de băut. Am băut pînă la ziuă, cînd s-a băgat de seamă că ginerică s-a dus. Atunci s-a stîrnit zarvă și văicăreală, și sacagiu' m-a aruncat în uliță, cu flinta și cu traista, altceva n-am avut, de ce să mint. „Să nu te mai prind pe-aicea, neam de potlogar !..." Auzi vorbă la el ! Parcă aveam eu vreo vină, parcă eu îi amăgisem fata !... Iacă, domnule, cum s-a întîmplat de m-ai găsit beat, rătăcind prin bîlci...

— Va să zică, deseară n-ai unde să dormi ! zise Anton Lupan, neștiind dacă să rîdă sau să se întristeze de pățania lui.

— Lasă, că dac-o fi să merg cu dumneata, nu merg fiindcă n-am unde dormi ! răspunse Ieremia, cam oțărît.

Cu această vorbă cam în doi peri, care nu spunea nici da, nici nu, sosiră în port, fără să-și dea seama cînd făcuseră atîta drum. Anton Lupan văzu de departe trăsura așteptînd pe chei, cu birjarul moțăind, dar în loc să se îndrepte într-acolo, merse întins spre barcazul acostat de curînd și-l cercetă stăruitor, plimbîndu-se zorit prin fața lui. Pe punte nu era țipenie de om; pînzele fuseseră de bine, de rău, strînse pe ghiuri, dar altminteri se vedeau o grămadă de parîme și de catrafuse aruncate pretutindeni, ceea ce dovedea un echipaj nu tocmai zelos. Pe tambuchiul din prova ieșea un ademenitor miros de berbec fript.

Ieremia se apropie și el, adulmecînd mirosul și înghițind în sec; peste noapte se ținuse mai mult de vin, cu mîncarea o lăsase mai ușor și acum îi părea rău după bunătățile de la sacagiu.

— Da' nu mi-ai spus cum și încotro s-o pornim, domnule? zise, lungindu-și gîtul spre tambuchi.

— Gherasime!... Ismaile!... Ați surzit, pezevenghilor? se auzi în clipa aceea pe punte un glas, strigînd furios.

Căpitanul ieșea din cabina lui, cu o boccea după el — și nimeni nu venea să-i dea ajutor. Din cabina echipajului se auzeau risete și chiuituri.

— Faceți chef cu banii mei! mai pufni căpitanul, spumegînd neputincios. Las' că ajungem noi la Pireu și-o să vedeți voi!

Ieremia nu lua seama la strigătele lui, mai cu seamă că nu-i înțelegea toate cuvintele grecești, ci îl asculta pe Anton Lupan, care-i vorbea despre drumul lui. Apoi se trase un pas în lături și zise, uitîndu-se cam chioriș:

— Nu știu pe unde vine țara asta, dar, după cîte mi-ai spus, ar însemna să călătorim un an întreg.

— Poate și doi!

— Aoleu!... Și numai pe mări?

— Ba și pe oceane.

— Ce vorbești?!

De data asta Ieremia părea mai degrabă curios decît speriat și nu se mai uita chioriș, ci drept, cu ochii strălucitori de scîntei.

Văzînd că nici unul nu mișcă din oamenii săi, căpitanul barcazului se îndreptă spre schelă, să iasă la chei, cu bocceaua după el, morfolind cu ciudă între dinți trabucul rău mirositor. Anton Lupan îl lăsă pe Ieremia și, ținîndu-i calea, îl salută, voios:

— Bună-ziua, căpitan Iani!

Căpitanul scăpă trabucul din dinți:

— Da' de unde stii dumneata că sîntu căpitan? Si de unde stii că mă cheamă Iani?

Necunoscutul de pe chei îi zîmbi, șiret:

— Auzi vorbă! Păi e destul să se uite cineva la dumneata, ca să vadă că ești căpitan. Și încă ce căpitan! Eu unul, ca să-ți spun drept, n-aș fi așteptat să te văd comandant pe un cargobot.

Kir Iani se împăună, cu pieptul umflat și ochii dați peste cap; apoi scuipă pe lîngă schelă, prefăcîndu-se supărat.

— Mie nu-mi trebuie cargobotu, frațicule, să-mi stea armatoru pe capu. Mai bine căpitanu pe corabia mea!

— A, corabia asta frumoasă e a dumitale?! Atunci sigur, ce să intri la stăpîn, pe cargobotul altuia!

Și văzîndu-l că plesnea de ifos, Anton Lupan găsi de prisos să-i răspundă la a doua întrebare — răspuns care de bună seamă i-ar fi tăiat ifosul și l-ar fi înfuriat; el îi spusese Iani, fiindcă după cîte știa, cam Iani îi chema pe toți căpitanii din arhipelag. Așa că schimbă vorba, cît timp căpitanul se mai împăuna:

— Gîndesc că pleci la Pireu, căpitan Iani. Așa-i?

— Chiar asa... Si te vrei dumneata?

— Vreau să iei... doi călători...

Anton Lupan se opri puțin și întoarse capul spre însoțitorul său, care aștepta, la doi pași. Acesta adulmecă spre tambuchi, înghiți în sec, apoi înclină din cap; nu se înțelegea limpede dacă încuviințarea lui privea plecarea la drum sau mirosul berbecului gras.

— Da, căpitan Iani, doi călători! continuă Anton Lupan luînd răspunsul care îi convenea.

— Si pînă unde, frațicule, hai?

— Pînă la Stambul, sau chiar mai departe...

Căpitanul făcu ochii mari; i se părea de mirare că un tînăr așa de bine îmbrăcat dorea să călătorească pe corabia lui, cînd putea să aștepte vaporul, două-trei săptămini. Dacă avea bani, precum se putea bănui, de ce să fie grăbit? Pe urmă își zise în sine, luminat: „A făcut vreo boroboață, vreo coțcărie, ori poate vreun omor și vrea să spele putina cît mai curînd... Asta este o gîscă bună; să nu pierdem prilejul și s-o jumulim vîrtos! Kir Iani, vezi ce faci!"

Așa că răspunse, lăsîndu-se greu, ca un morun mare și gras, chit că el unul era pirpiriu ca un țipăraș:

— De, frațicule, să te iau, să nu te iau? Daca pațescu țeva?

Anton Lupan îi înțelese gîndurile cum îl privi în ochi, dar nu găsi cu cale să-i arate că nu era un fugar, și deci n-avea de ce să se lase strîns cu ușa de primul căpitan întîlnit.

— Ei, ia spune, kir Iani, cît ceri?

— Pînă la Pireu?

— Deocamdată să zicem pînă la Stambul; pe urmă om mai vorbi.

— Cu mîncarea mea?

Ieremia înghiți în sec, iar; pe tambuchi se auzea berbecul sfîrîind — pesemne îl răsuceau deasupra cărbunilor, să te apuce ieșinul, chiar dacă erai îndopat.

— Cu mîncarea dumitale, kir Iani! răspunse Anton Lupan.

Căpitanul scoase un trabuc nou din buzunar și se scărpină în cap.

— Dumneata ai să dormi în cabina mea: ținți icosari. El să doarmă pe punte: doi icosari; alt loc nu am.

— Unde-o să doarmă, o să vedem noi. Va să zică, asta ți-e vorba: șapte icosari și ne-am împăcat. Bate palma, căpitan Iani!

Căpitanul mușcă din trabuc, înciudat: „Ar fi trebuit să cer douăzeci, ori douăzeci și cinci. Am fost un măgar!" Dar nu mai putea da înapoi, căpitanul are numai o vorbă, dacă-i căpitan.

După ce primi banii și-i încercă în fel și chip, strigă spre oamenii săi, care stăteau sub punte, să fi zis că-s legați:

— Bre Lachi, bre Ismail, avem pasageri, la veniţi încoa' !

Fireşte, nimeni nu scoase capul să vadă de ce striga, fiindcă oamenii din echipaj tocmai prînzeau, cu o întîrziere care le mărise foamea şi le luase auzul de tot. Dar nici mare nevoie nu era de ei. Birjarul cu Ieremia duseră cufărul pe punte şi cu asta treaba se sfîrşi ; din partea celor doi călători, corabia putea să pornească la drum.

Căpitanul coborî repede în cabina sa, încuie la repezeală dulapurile şi sertarele, îşi chemă pasagerul, ca să-i arate culcuşul hotărît pentru el, apoi se îndreptă spre oraş.

— Pe cînd plecarea, căpitan Iani ?

— Dacă este vînt bun, mîine la ziuă.

— Ei, Ieremie, — zise Anton Lupan, — acum a venit timpul să vedem dacă berbecul acela e bun într-adevăr, sau te-ai înşelat.

— Domnule, — răspunse Ieremia, — crede-mă că o vorbă atît de înţeleaptă n-ar fi putut să spună nici popa de la Trei-Ierarhi !

Cei doi pasageri neaşteptaţi se îndreptară spre tambuchiul din prova şi coborîră scările, tropăind.

— Bună-ziua, palicarilor ! strigă Anton Lupan din prag. Vă doresc poftă bună, fiindcă aveţi la ce. Mi se pare că aţi pus mîna pe un berbec gras !

— Poftim gustam ! — răspunse un om din echipaj, înroşindu-se ca un flăcăiaş — mîndru de vorba noului venit, că el alesese berbecul, el îl pusese la fript.

Era bucătarul corăbiei şi în acelaşi timp ajutor de cîrmaci, pe nume Nail Geafer Ismail, un ins de vreo patruzeci de ani, cam mărunţel, dar altminteri vînjos ca orice marinar, cu capul rotund, pleşuvit, cu faţa gălbuie, de felul ei, nu de pe urma vreunei boli, cu nasul ca un boţ de ceară lipit între ochi, iar sub nas cu o mustaţă zbîrlită încotro vrei, să fi zis că-i supărată pe toată lumea din jur.

— Pe cinstea mea ! vorbi primul cîrmaci, fără să se întoarcă spre noii veniţi. Dacă nu l-aş fi lăsat în Marea Roşie, după glas aş zice că ăsta-i Anton Lupan cel viteaz !

In clipa aceea întoarse capul alene, şi deodată sări în sus, ca ars, mai-mai să se lovească în tavan, că părea de două ori mai înalt decît Ismail.

— Prea Sfîntă Născătoare, chiar el era! strigă, făcîndu-se cînd palid, cînd roş. De unde-ai răsărit, domnule? Nu cumva te ai bine cu ăl necurat?

Anton Lupan îl privi cercetător printre pleoape, apoi chipul i se lumină:

— Tu nu eşti cumva Gherasim-contrabandistul, măi neam de coţcar?

— Eu sînt, domnule, şi poţi să strigi în gura mare, că aici nu mă tem. Dar dacă vreodată s-o întîmpla să ne întîlnim pe la Port-Said, te rog să vorbeşti mai încet; n-am chef de închisorile arăpeşti.

Cei doi oameni îşi strînseră mîinile, apoi se îmbrăţişară, ca doi prieteni vechi, bucuroşi că se revăd.

— Măi fraţilor, vorbi Gherasim, de data asta în greceşte, întorcîndu-se spre ai săi, care se zgîiau la el, miraţi să-l vadă aşa de voios, pe el de felul lui tare ursuz. Prin '78 eram la Port-Said, pe o corabie arăpească, eu cu frate-miu Panait — şi...

— Şi făceaţi negustorie cu haşiş! îi întregi vorba Anton Lupan.

— Asta pe sub mînă, domnule; doar nu era să mă usuc cu zece piaştri pe lună, cît îmi dădea hapsînul de căpitan.

— Stam jos, mîncam! îi îmbie Ismail pe noii veniţi.

Oamenii din echipaj se înghesuiră pe laviţele fixe, aflate de o parte şi de alta a mesei, făcîndu-le loc oaspeţilor. Ieremia îşi lăsă traista lîngă scară, dar de flintă nu se despărţi, ci se aşeză la masă cu ea sub cotul sting.

— Şi cum vă spuneam, frăţioare, — reîncepu Gherasim, — era prin '78, că nu se deschisese canalul de Suez decît de cîţiva ani şi aşteptam la Port-Said să luăm marfă pentru Berbera. Stăteam la chei şi în jurul nostru, puzderie de corăbii şi barcaze, care turceşti, care greceşti, care arăpeşti. Mai încolo erau vapoare, de toate felurile şi de toate naţiile — şi lume multă pe chei, negustori, hamali, marinari, gură-cască, milogi. Lîngă noi era legat un barcaz arăpesc, al unuia Huseim, şi ăsta avea cu el o soră, Adnana,

pe care o bătea în fiecare zi. De ce-o bătea și de ce-o purta după el pe mări, cine putea ști? La arapi nu-i ca la noi, să întrebi, să iscodești, că doar dacă te uiți nițel mai lung la ce învîrtesc ei, odată te pomenești cu un cuțit în gît... Și așa, într-o dimineață, Huseim al nostru își luase iar sora la scărmănat. Fata nu plîngea, strîngea numai din dinți și scăpăra cu ură din ochi, mîndră se vede, deși la vîrstă copil. Noi, de colea, nici să ne uităm nu îndrăzneam; trăgeam doar cu coada ochiului, înjurînd în gînd. Ș-odată, ce să vezi, un tînăr, să fi zis că și-a pierdut mințile, se oprește pe chei, se face roșu, apoi se repede la schelă, sare pe punte — și cînd îi propțește una lui Huseim sub fălci, se prăvălește arapul peste bord, ca un balot. Păcat că nu s-a nimerit pe aproape nici un rechin; scăpa lumea de un ticălos!... Ei, iacă, tînărul care a făcut isprava asta, e dumnealui — numai că de-atunci a mai îmbătrînit puțin și poate acum o fi mai domol.

Oamenii întoarseră capul spre oaspetele ciudat și-l priviră cu ochii înflăcărați. Ca unora care călătoriseră prin acele părți sau măcar cunoșteau din istorisiri obiceiurile locului, întîmplarea li se părea de necrezut. Cît despre Ieremia, cu toate că nu înțelegea chiar fiecare cuvînt grecesc, privea cu ochii zgîiți la Anton Lupan, uitîndu-și pînă și de berbec. Apoi dacă lucrurile stăteau așa, cum spunea marinarul ăsta voinic, noul lui stăpîn nu era un om să-l întîlnești oricînd. Acum era mulțumit că pornise după el: pînă mai adineauri, de, se mai gîndise că la noapte, după ce s-o sătura de berbec fript, să spele putina, frumușel, doar nu-l costa nimic și-atîta lucru s-ar fi priceput să facă și el, dacă era văr cu Haralamb.

În acest timp, Gherasim le vorbea mai departe ator săi, din ce în ce mai aprins:

— Îndată, mai repede decît ai vira o cheie de lanț, vestea că s-a găsit cineva să-l înfrunte pe Huseim s-a întins în tot portul, fraților. Era acolo un bătrîn, am uitat cum îl chema, care ținea un fel de dugheană pe chei — găseai la el și cafea, și ciubuc, mai făcea negustorie și cu chihlimbar. Lumea îl ținea de înțelept, zicea că se trage din nu știu ce neam de profeți. Și el a spus: „Numai Allah are

drept să-i bată pe credincioşi. Dar Huseim n-a fost un credincios — şi dacă s-a găsit un ghiaur să-l înfrunte, apoi bravo lui! Aferim! Ghiaurul ăsta e viteaz şi se cuvine să fie cinstit de toţi!" Aşa a spus bătrînul — şi aşa a fost. Numele lui Anton Lupan s-a dus pe toată Marea Roşie... Ehei, dar dumnealui a mai făcut şi alte isprăvi; am să vi le spun eu...

Ascultătorii păreau fermecaţi. Ieremia barem se simţea ca beat, să fi zis că vinul de la nuntă i se urcă iar, mai virtos, în cap. Auzind cuvintele care se spuneau despre Anton Lupan, se umfla în pene, mai mîndru decît dacă ar fi fost vorba de el sau de Haralamb. Mult dorise în viaţă, de cînd se ştia, să întîlnească un om cinstit şi viteaz!

— Dar ia spune, domnule, ce vînt te aduse încoa'? întrebă Gherasim, dînd-o iarăşi pe glas de valah. Acu' vreo doi ani auzisem că eşti secund pe un vapor olandez. Alţii spuneau că lucrezi căi ferate, la turci.

— Am făcut şi căi ferate, am fost şi secund — ba mi-am luat şi brevetul de căpitan... Da' tu ce naiba neam eşti, grec, ori de-ai noştri, că vorbeşti romîneşte de parc-ai fi muntean?!

— Grec, domnule, de lîngă Pireu! sări Nicola, al doilea cîrmaci.

Gherasim îşi lăsă capul în pămînt şi cît era el de mătăhălos, păru sfios ca un copilaş.

— Ei, oi fi şi eu ceva! zise, nelămurit, cu glasul puţin întristat.

Apoi, scuturîndu-se, ridică ochii spre Anton Lupan:

— Şi-acum încotro? Nu mai eşti îmbarcat?

— Nu; am avut ceva treburi în ţară, le-am limpezit şi uite că plec iar.

— Mergi cu noi, ori am înţeles eu aiurea?

— Ba ai înţeles bine, că d-aia vă striga căpitanul, să puneţi mîna pe bagaj. Merg cu voi pînă la Stambul, sau pînă la Pireu, om vedea... Vreau să cumpăr o corabie şi să...

Văzînd că s-a oprit, Gherasim îl întrebă, zgîndărit în inima lui de vechi marinar:

— Ia spune, în ce parte ai vrea să pleci ? Ce mări ți-au rămas de vînturat ?

— Destule !... răspunse Anton Lupan.

— Domnule, — stărui cîrmaciul,— te-am întrebat nu ca să-mi răcesc gura. Nu mă cunoști prea bine, dar te rog să mă crezi că nu sînt flecar și nici în sufletul omului nu mă bag cu de-a sila. Mă gîndisem că poate ai avea nevoie de un cîrmaci.

Anton Lupan îl privi îndelung, în timp ce toată lumea tăcea, cu ochii la ei, apoi înclină din cap :

— Bine, Gherasime ! Firește că o să am nevoie de un cîrmaci și dacă acela ai vrea să fii tu, sînt sigur că altul mai bun nu s-ar afla. Numai de-am găsi și o corabie demnă de asemenea cîrmaci !... Cînd crezi că sosim la Stambul ?

— Păi dacă plecăm mîine, pe miercuri o să fim la Sulina, pe sîmbătă sau pe duminică poate intrăm în Bosfor.

Auzind aceste cuvinte, Ismail scoase un suspin amar.

— Ce-i, mă turcule, ești certat cu sultanul de te-ai întristat așa ? îl luă în batjocură Marulis, al patrulea om din echipaj.

Bucătarul nu răspunse, dar se vedea limpede că avea inima grea, parcă apăsată de un bolovan.

— Lăsați-l în pace ! interveni Gherasim, mirîndu-se că la un oftat ca ăsta oamenii puteau face haz.

Adevărul este că amărăciunea lui Ismail, deși vădită, mai degrabă îți stîrnea rîsul decît întristarea.

— Ce e cu el ? întrebă Anton Lupan.

— Păcate omenești, domnule ! răspunse nelămurit Gherasim. Și cum spuneai, o să-ți trebuiască un cîrmaci ?...

— O să-mi trebuiască. Dar Panait ce face ?

— Frate-miu ?... Dumnezeu să-l ierte ! L-au căsăpit piații.

— Îmi pare rău de el ! zise Anton Lupan, întristîndu-se deodată. Era om de mare ispravă. Și cînd s-a întîmplat nenorocirea asta ?

— Acum un an, la Samos.

De la piați vorba trecu la altele și se lungi multă vreme ; își amintiră de porturi unde se întîlniseră odată, povestiră despre corăbii vechi, despre căpitani, ceilalți avură

fiecare de spus cîte ceva, uitară de necazuri — și așa, tot înfulecînd din berbec, tot deșertînd stacane cu vin, nici nu băgară de seamă cum deasupra capului, micul spirai se făcuse cenușiu, vestind căderea amurgului. Cineva aprinse o lampă cu gaz, agățată în tavan; lumina ei slabă prinse să le legene umbrele pe pereți. Mai tîrziu auziră și pașii căpitanului, sus, dar nimeni nu ieși în întîmpinarea lui — și kir Ianl coborî în cabina de la pupa, mormăind inciudat...

A doua zi în zori „Penelopa" porni domol la vale, împinsă de o blîndă adiere de la sud, și seara ajunse la Tulcea, unde înnoptă, dînd prilej echipajului să debarce în căutarea altui berbec. În ziua următoare, vîntul, schimbîndu-se de la apus, se arătă și mai prielnic decît în ajun, astfel că pe la ora prînzului corabia lui kir Ianl se apropia de Sulina, unde, după cum ne amintim, făgăduia să ajungă foarte curînd.

Asupra acestei clipe l-am lăsat pe căpitan la cîrmă, pufăind din trabuc, cu ochii la pasagerul său, aflat la prova, cu coatele rezemate de parapet, în vreme ce Ieremia stătea întins pe punte, alături, cu flinta lui strînsă între genunchi.

În cele două zile de drum, ciudatul pasager își vîrîse nasul peste tot, cercetînd corabia pe îndelete, judecase forma ei și felul cum era construită, măsurase catargele din ochi, și le închipuise cu întreagă velatura — iar după aceea nu fusese nevoie să se gîndească îndelung ca să-și dea seama că „Penelopa" nu era lucrul care îi trebuia lui.

Intr-adevăr, corabia aceasta nu prea izbutită, construită economic, cu coastele pe alocuri putrede sau plesnite, cu bordajul de brad, se dovedea vrednică să transporte de ici-colea cinci vagoane de grîu, dar hotărît, n-ar fi putut să înfrunte o încercare mai grea.

Din clipa cînd ajunsese la această concluzie, călătorul nostru se liniștise și rămăsese pe gînduri, la prova, cu ochii la peisajul Deltei, redus, pe zeci de kilometri, numai la patru elemente din vastul catalog al naturii: stuful, sălciile, cerul și apa. După un timp, perdeaua aceasta monotonă începu să fluture, departe, în față, și pe sub talduri le ei se iviră, fără să se poată impune de la început ca

reale, cîteva căsuțe albe, cîteva magazii de scînduri, cu pereții cenușii, cîteva catarge înșirate în linie dreaptă...

O oră mai tîrziu, „Penelopa" acosta la cheiul scund al Sulinei, între alte două corăbii grecești, care intraseră în ajun din mare și așteptau vîntul prielnic să pornească spre Brăila. Neaducînd nici un fel de marfă, amîndouă erau încărcate cu nisip, fiindcă fără acest lest n-ar fi putut naviga cu pînze, fără primejdie de răsturnare. Nimeni nu se mira că de ani de zile atîtea corăbii intrau pe Dunăre să încarce grîu și aduceau în schimb nisip; probabil, prin părțile de unde veneau se găsea nisip cu duiumul.

Ceva mai în susul cheiului, un vapor austriac se pregătea pesemne să plece la drum, fiindcă scotea fum gros pe coșul înalt cît catargele.

Îndată ce „Penelopa" acostă, echipajul sări pe uscat și se năpusti spre cele două corăbii vecine, ca să-și vadă compatrioții și să afle știri noi din țară. Căpitanii acestor vase se așezaseră sub șopronul unei locante de pe chei — un fel de cîrciumă, cafenea și ceainărie — și sorbeau cu socoteală dintr-o sticluță cu mastică de Chios, în așteptarea pastramei de capră, care se frigea alături, pe cărbuni, sfîrîind și pocnind ca artificiile. Bineînțeles, kir Iani se îndreptă și el într-acolo și după cuvenitele saluturi și îmbrățișări se așeză la masă cu dînșii, fericit că regăsea un colț din Patrida.

Era spre ora patru după-prînz; soarele de primăvară mai avea de brăzdat o bucată bunișoară de cer, pînă să cadă la apus, pe orizontul de stuf. Vîntul se potolise încetul cu încetul, ca în sfîrșit să adoarmă de tot, dar pentru cei care îi cunoșteau legile și-i simțeau tainele, era limpede că dinspre mare avea să se ridice în curînd briza de sud-est, adică vîntul cel mai neprielnic pentru a te îndrepta spre Stambul.

Astfel, fără să-l mai întrebe pe kir Iani, Anton Lupan înțelese că astăzi nu putea fi nici vorbă de o plecare la drum; dar faptul acesta nu-l supăra cîtuși de puțin, fiindcă întîrzierea era spre folosul lui; iată avantajele călătoriei cu un barcaz prăpădit față de un vapor care în acest port mic nu i-ar fi îngăduit nici să răsufle puțin.

La începutul iernii, aflîndu-se la Galați, voise să se ducă și la Sulina, fiindcă deși îi scrisese de mai multe ori căpitanului din port, cerîndu-i lămuriri, acesta nu-i răspunsese nimic. Din nefericire, tocmai atunci pe Dunăre începuseră să curgă sloiuri, și nici un vapor, nici un barcaz nu mai pleca în jos.

Acum putea, în sfîrșit, să caute urmele lui Pierre Vaillant și aici.

— Domnule! zise Ieremia, la fel de lămurit și el în privința vîntului, ca unul care umblase cîțiva ani pe mări. După cum văd, azi n-o să plecăm mai departe. Eu m-aș duce pe la văru-miu Haralamb, să văd cum îi merge cu văduvia.

— Du-te, numai ai grijă ca deseară să fii înapoi; să nu te trimită cumva în pețit.

— Aș! Nu cred să-i mai ardă lui de însurătoare acum; mai degrabă cred că stă ascuns, să nu-l dibulască vreo iscoadă de-a sacagiului.

Anton Lupan merse cîțiva pași pe chei, pînă la baraca de lemn a căpităniei; o femeie care frigea guvizi, sub un șopron dărăpănat, îl vesti că pe căpitanul portului nu-l putea găsi decît a doua zi, spre prînz, fiind plecat la vînătoare de rațe, în păpuriș... A doua zi, la prînz, cînd „Penelopa" urma să plece în zori! Viața aici se mișca mai greoi chiar decît barcazele încărcate cu grîu!

Incotro să pornească, pe cine să întrebe călătorul nostru cînd pe chei nu se vedeau decît marinari străini?

Peste pădurea de stuf, către răsărit, se ridica, stingheră, turla unui far micuț. Aha, acolo trebuia să fie un om — și poate cel mai nimerit!

După ce mai aruncă o privire în jur, nădăjduind ca rațele să nu fi venit încă din țările calde și căpitanul portului să se întoarcă dezamăgit, Anton Lupan porni pe malul apei în jos să ajungă la far. Din față se ridica boarea amară și sărată a mării, în vreme ce frămîntarea valurilor rostogolite pe nisip se auzea, de peste perdeaua de stuf, ca un murmur îndepărtat, murmurul acela nelimpede, aspru și totdeodată blînd, pe care corăbierii îl confundă adesea cu freamătul din ființa lor. Cîteva sute de metri mai departe,

stufărișul se pierdea în nisip, lăsînd să se deschidă către sud o plajă largă și întinsă, petrecută pe sub orizont, cu dune năpădite de buruieni și de pir.

Farul veghea posomorît în partea cealaltă a canalului, încins cu brîuri de piatră negricioasă care i se urcau pînă la gît. Marea în față era mai mult cenușie decît albastră; mîlul adus de Dunăre murdărea apa pînă aproape de orizont, unde se zărea o dîră vineție ca o muchie de cuțit. Pe cer pluteau cîțiva nori albi, destrămați, și jos, deasupra valurilor, se roteau pescărușii, țipînd. Pînza unei bărci se zărea departe, în larg, iar pe țărm, către sud, se mai ghiceau niște lotci negre, trase pe nisip.

Pe malul celălalt al canalului, înspre far, o bătrînă stătea aplecată cu donița deasupra apei.

— Hei !... Mătușăă ! o strigă Anton Lupan.

Bătrîna se ridică, lungă și arcuită ca un arac, de-ai fi zis că e pusă acolo să țină tovărășie farului singuratic de pe mal. De sub basma îi atîrna în lațe părul cenușiu, murdar. Cu toată depărtarea, un ochi i se vedea lovit de albeață, lucînd în soare ca un solz de crap.

— Ce vrei ? răspunse, cu arțag.

— Cine-i paznicul farului ?

— Ifrim, dar nu-i aici, tîlharul ! Du-te și dumneata !

Zicînd acestea, arătarea luă donița de jos și porni pe mal.

— Hei, mătușă ! E plecat departe ?

— La dracu' e plecat ! Du-te după el, fuguța...

Anton Lupan rămase încurcat, lîngă canal. Apoi se gîndi că omul căutat de el avea însărcinări mult mai precise și mai grave decît un căpitan de port și deci, indiferent unde ar fi fost plecat, o dată cu căderea serii trebuia să vină să aprindă felinarele la far. Nu-i rămînea decît să-l aștepte răbdător: se afla la poarta acelui Levant unde timpul nu costă bani !

O epavă pe jumătate îngropată în nisip zăcea în fața sa pe malul mării și se miră că nu o văzuse pînă acum. Părea să fie un barcaz, naufragiat de mult, dacă judecai după nisipul îngrămădit de vînt în juru-i. Dar iată că țărmul acesta aspru, cu toată înfățișarea lui pașnică, mai ceruse

și alte jertfe corăbierilor. La nord de canal, în umbra farului, se vedea un catarg strîmb, răsărind dintre dune cu mișcarea de deznădejde a unui braț omenesc care cere ajutor înainte de a se prăbuși ; pesemne acolo nenorocirea se întîmplase de curînd, altminteri catargul, și după el cealaltă lemnărie bună de pus pe foc și-ar fi împlinit destinul firesc în aceste locuri lipsite de păduri... În partea astălaltă, către sud, se ridica altă movilă de nisip, lăsînd să se vadă, pe alocurea, bordajul putred, fărîmat, și coastele negre ale unei corăbii naufragiate de cine știe cît timp.

Anton Lupan porni pe țărm, spre miazăzi, gîndindu-se că fiecare din aceste epave își avea taina ei... Nisipul le acoperea, an de an, lemnul nejumulit de oameni putrezea dedesubt și nimeni, niciodată, n-avea să mai poată ști ce destine se frînseseră aici. Fiecare din aceste epave fusese o corabie cîndva — cu etrava arcuită semeț, cu catarge înalte și zvelte ca brazii, fremătînd, cu pînzele umflate de vînt — brăzdase mări și oceane, ducînd mesajul vieții omenești pe pămînt. Se asemănau între ele în toată istoria lor, și totuși, fiecare își avea trecutul ei, pe care nu-l putea șterge nici chiar acest sfîrșit comun. Dar cum se numiseră ele și căpitanii lor, ce echipaj le purtase în lume, ce cîrmaci le condusese prin furtuni, ce patimi, ce virtuți, ce bucurii, ce suferințe frămîntaseră inimile acestor oameni dispăruți, ce ură, ce nebunie, ce iubire, ce simțăminte fuseseră curmate în naufragiul de demult, ce taine zăceau sub nisip ?...

La cîteva sute de metri spre sud se vedea altă corabie aruncată de valuri pe țărm, și asta de asemenea de foarte mult timp, fiindcă era și ea pe jumătate îngropată în nisip, numai că, fiind lucrată dintr-un lemn mai vîrtos, ținuse piept vremii și nemilosului ei aliat, putregaiului nimicitor. Tot ce putuse folosi cuiva era luat de mult. Scîndurile punții fuseseră smulse pînă la una și de bună seamă toată lemnăria ar fi suferit la fel dacă, după îndelungata atingere cu apa mării, n-ar fi fost aproape pietrificată, astfel nemaiputînd să meargă la foc. Două lanțuri grele, la prova, se pierdeau în nisip, unde pesemne se aflau ingro-

pate şi ancorele, pe care nimeni nu se ostenise să le ia, fiindcă nu i-ar fi folosit la nimic. Cabestanul, care iarăşi nu putea folosi nimănuia, rămăsese la locul lui, ca şi alte piese de fier, mîncate de viermii ruginii.

In lupta acestei epave cu timpul se vedea atîta îndîrjire, încît Anton Lupan se apropie şi o privi uimit. Atît cît putea să judece, după ceea ce rămăsese deasupra nisipului, părea să fie o corabie venită din Baltică sau din Marea Nordului. Cu chila ei lungă, cu pupa aproape la fel de ascuţită ca şi prova, cu liniile fine şi-n acelaşi timp robuste, îi amintea de... Deodată, cercetătorul se făcu palid, inima încetă să-i bată, picioarele se împotriviră să-l ducă mai departe...

Această corabie aruncată de valuri pe ţărm, la gura Sulinei, îi amintea... In clipa următoare inima lui îşi reluă nebuneşte bătăile, sîngele îi dogorî în vine, picioarele i se mişcară de la sine ducîndu-l în jurul epavei...

Fiecare epavă îşi are taina ei... O poartă cu ea pînă o a acoperă nisipul, pînă o surpă putregaiul ; n-o poate bănui, n-o poate dezlega nimeni.

Anton Lupan se opri în faţă, la prova ; pe scîndura bordajului, cenuşie, se mai vedeau, şterse de vreme, trunchiate, despărţite, unele litere — şi din ele, omul care le cunoscuse putea întregi numele corăbiei.

Avea şi această epavă o taină, ca toate epavele din lume, dar lui îi era cunoscută, rămînea taină doar pentru ceilalţi oameni. Lui îi sfîşia inima şi, aşa sfîşiată, i-o umplea de nelinişte şi de nedumerire...

Un bătrîn, cu capul alb ca floarea coliliei, venea pe ţărm, cu sumanul pe umeri, cărînd greu un coş cu peşte în mînă.

— Bună-seara, domnule ! zise, ferit, scoţîndu-şi căciula.

Cu toată ninsoarea care-i acoperea creştetul, avea, nu ştiu cum, o înfăţişare haină, dar poate era numai o închipuire.

— Bună-seara ! răspunse Anton Lupan, întorcîndu-se, ca din altă lume.

Bătrînul se opri, cuprins de mirare :

— Ştii graiul nostru ?

— Şi de ce nu l-aş şti ? Par să fi picat din lună ?

— Nu, domnule; dar credeam că eşti inglez de la Comisie.

Anton Lupan se apropie de dînsul; bătrînul îşi lăsase coşul jos şi scăpăra amnarul, să-şi aprindă luleaua.

— Eşti de mult prin părţile astea, moşule?

— Cam de multişor, aş zice că-s născut aicea, dar de cîţi ani anume, mai greu să fac socoteala; or fi 65, or fi 70, nici popa nu poate să-mi spună.

— Eşti pescar?

— Am fost, mai la tinereţe; acum mi-au dat farul în seamă.

— A, dumneata eşti Ifrim, paznicul farului?

— Păi dar cine?

— Tocmai te căutasem... Baba dumitale e cam aspră, moşule!

— Ducă-se pe pustie!...

Anton Lupan se frămînta, chinuit de gînduri, dar privindu-l, nimeni nu i-ar fi bănuit zbuciumul.

— Uite o cutie de chibrituri; să nu te mai chinuieşti cu amnarul.

— Mulţumesc, domnule, am şi eu la far, că-mi dă Comisia să aprind felinarele; dar pentru lulea mai bun e amnarul.

— Te grăbeşti tare?

— Nu, că mai e pînă la apusul soarelui şi felinarele sînt şterse; altminteri, baba mea nu-mi dă voie să plec pînă nu le frec bine.

— Spune-mi — întrebă Anton Lupan, luptîndu-se să-şi stăpînească bătăile inimii — nu cumva ştii ce-a fost cu corabia asta?

— Ba ştiu, cum nu; şi cu asta, şi cu cea de mai la vale, numai să nu mă-ntrebi anul. Astea sînt nelegiuirile lui Spînu.

Aici, în ochii bătrînului se aprinse o scurtă lucire, ca la dihăniile care rătăcesc noaptea prin codri; dar poate că şi asta era doar o închipuire. După aceea, el se aşeză pe nisip, scăpără iar amnarul şi, pufăind din lulea, îşi dădu drumul la gură:

— Erau niște tîlhari de apă, piraţi cum le spune. Se pripăşiseră de ani de zile prin părţile noastre şi nu putea să-i stîrpească nimeni. Căpetenia lor era unu' Axente, venit de prin marea grecească, da' lumea îi spunea Spînu, tîndcă nu-i creştea păr pe faţă, nici mustăţi, nici barbă, ca la neoameni.

Bătrînul scuipă cu dispreţ în nisipul umed, îşi mîngîie barba, cum şi-ar fi înfoiat coada păunul, apoi îşi continuă povestirea, în timp ce Anton Lupan se aşeza alături stăpînindu-şi cu greu bătăile inimii:

— Spîn, spîn, dar altfel om subţire, trăit în lume, cu ştiinţă de carte, să te miri că se apucase de tîlhărie. Nu ştiu din ce părţi venise, dar iaca, pot să jur că ştia tot ce e limbă omenească în lume... Pe acea vreme nu era farul ăsta, ci altul, gata să se dărîme — iar de aprins, se aprindea numai cînd îşi aducea cineva aminte. Corăbiile, dacă ajungeau ziua, bine, dacă nu, trebuiau să aştepte departe, că altminteri le luau valurile şi le buşeau de nisip pînă ce le făceau fărîme. Ei, şi tîlharii ăştia, cu Spînu, pîndeau seara la ţărm; dacă vedeau vreo pînză în zare, aşteptau să se lase întunericul, aduceau un bou din stufăriş, îl priponeau la malul mării şi-i legau un fanar între coarne. Bietul dobitoc se zbătea toată noaptea aşa, legănînd felinarul. Dacă vede lumina asta jucînd, ca pe valuri, căpitanul din larg, ce-şi zicea: e vreo corabie la ancoră, ia să mă apropii de ea, să aflu o vorbă de la oameni. Şi se apropia, sărmanul, încrezător, numai că nimerea pe nisip şi de aici nu mai avea scăpare. Tîlharii se repezeau într-acolo cu bărcile, săreau pe punte cu iataganele în mîini, pe unii îi spintecau, pe alţii îi aruncau în mare şi p-ormă prădau corabia de nu lăsau decît lemnul gol.

Anton Lupan strînse pumnii şi scrîşni printre dinţi:

— Ticăloşii! Aşa crezi că s-a întîmplat şi cu corabia asta? Oare n-o fi scăpat nici un om?

— N-aş crede, domnule; Spînu nu lăsa pe nimeni să-i scape viu.

— Dar de unde ştii că aici a fost mîna lui şi nu s-o fi întîmplat altfel, vreo furtună, sau...

Paznicul farului clipi din genele albe ca niște fulgi, ca și cum întrebarea l-ar fi surprins. Apoi, după ce aruncă o privire piezișă spre vecinul său, începu să rîdă mulțumit, arătîndu-și dinții știrbi:

— Păi dac-am văzut cu ochii mei? Iacă, ți-am spus să nu mă întrebi cînd a fost, că în ani mă-ncurc. Să fie șase, să fie șapte, știu eu?...

— Patru ani în aprilie! murmură Anton Lupan.

— Asta așa-i, era primăvară, țin minte ca azi. Se nimerise o noapte cu fulgere și tunete, de te-ngrozeau. Pe la miezul nopții mi-am pus sacul în cap și-am ieșit la Dunăre, să văd dacă barcazul e bine legat, că lucrasem peste iarnă un barcaz mărișor și nu-l dădusem la apă decît de vreo două săptămîni. Puteam să încarc ca la vreo cinci mii de ocale de pește și tocmai mă gîndeam să iau drumul în sus să trec pe la pescari, să adun ceva prospătură... Nu ți-am spus că la vremea aceea nu mă mai țineau puterile să ies în larg, la pescuit, așa că începusem să fac o leacă de negoț; duceam pește în sus, pe la Tulcea, ba chiar și la Galați...

Anton Lupan se ridică în picioare, cu pumnii strînși, silindu-se să-și ascundă nerăbdarea; știa că dacă l-ar fi întrerupt, sau l-ar fi zorit, paznicul farului s-ar fi burzuluit, ca toți bătrînii — și greu ar mai fi scos un cuvînt de la el.

— Și cum îți spuneam, — reincepu povestitorul, după ce-l privi mirat, — am ieșit la malul apei; aveam bordeiul mai jos de port, cam pe unde-s acum magaziile ale mari. Bătea vîntul din larg, Dunărea se umflase și gemea, iar dincolo, peste stuf, se auzea marea mugind de-ai fi zis că o chinuiesc o mie de draci. Pe urmă mi s-a părut mie că se întîmplă ceva ciudat, parcă am zărit o lumină zbătîndu-se prin păpuriș... „Or fi iar tîlharii! mi-am zis. Or fi simțit ceva, blestemații, și se pregătesc de jaf!" Atunci am luat-o nițel la vale, cu vîntul în piept, să te dărîme și altceva nimic. N-am apucat să ies bine în marginea stufului, cînd am zărit o umbră, ceva să zici că-i o dihanie zburătoare, venea repede la țărm, taman către locul unde se vedea felinarul cum se zbătea ca turbat. Atunci un fulger a luminat

malul şi-am văzut corabia cum s-a poticnit şi a început să se zbată neputincioasă, cu fundul pe nisip; un catarg s-a rupt şi-a căzut, numai trosnet şi pîriituri; zburau bucăţile de pînză luate de vînt, de-ai fi zis că-s nişte pescăruşi, orbiţi. Cînd s-a stins fulgerul, s-a stins şi felinarul tîlharilor... Poate mai veniseră şi alţi oameni ca mine, şi se uitau din stufăriş, dar cine se putea lupta cu ai lui Spînu, că erau mulţi şi nu pregetau să înfigă cuţitul în pieptul nimănui? Indată s-au auzit răcnete, pe urmă împuşcături; trăgeau cei de pe corabie, în cine şi cum, nici ei nu puteau şti... Trei zile a ţinut furtuna; se ridicase marea de ajungea pînă la păpuriş. A patra zi, cînd s-a liniştit şi s-a tras în matca ei, nu mai era pe ţărm urmă, nici de tîlhari, nici de călători. Numai corabia rămăsese, pe-o coastă, aruncată în nisip... S-au mai dus şi oamenii noştri şi-au luat ce-au mai găsit, că de, ce-aruncă marea la ţărm nu-i bunul nimănui — dar multe n-au avut de luat; jefuiseră tîlharii tot ce fusese de preţ.

— Şi cum — întrebă Anton Lupan, spumegînd — nu s-a găsit nimeni să-i pedepsească pe aceşti tîlhari blestemaţi?

— Cine să-i pedepsească, domnule? Şi cum să-i dovedeşti? Asta, Spînu, avea corabia lui, o ţinea în port, ca marinarul cinstit, făcea din cînd în cînd drumuri la Stambul, la Salonic, şi aducea chiar marfă, încît nu-l puteai bănui... Şi pe urmă nici n-a mai stat mult aici; cum s-a auzit de război, a ridicat pînzele şi s-a dus. Zice lumea că ar fi ajuns pe la turci, pe la greci şi face prăpăd prin mările lor, dar nu ştiu de-o fi adevărat, ori numai aşa, vreun zvon...

Ajungînd cu povestirea aici, bătrînul, care uitase de timp, întoarse capul şi văzu că soarele se zbătea, ca un înecat, în pădurea de stuf.

— M-am luat cu vorba şi-am uitat de far, zise, ridicîndu-se grăbit. Mă duc să aprind felinarele; altfel e belea.

Anton Lupan porni lîngă el, spre canal, şi merseră aşa, tăcuţi, cu umbrele întinse departe înainte, pînă în stufărişul de lîngă far. Numai cînd ajunseră la canal, unchiaşul,

în timp ce-și dezlega barca prinsă de un pietroi, ridică ochii și se uită mirat la străinul din fața lui.

— Domnule, să mă ierți că te-ntreb, da' mi se pare că vorbele mele te-au întristat. Ce ai dumneata cu corabia asta care putrezește pe mal de atîția ani?

— A fost corabia mea, moșule! răspunse Anton Lupan.

Paznicul farului, din barcă, făcu ochii mari:

— A dumitale?...

— A mea și-a unui prieten de care am fost foarte legat. Dar el pesemne a pierit atunci, cînd ai spus dumneata.

Curentul canalului luă barca, ducînd-o spre larg. Bătrînul se închină repede, parcă speriat, apoi rămase țeapăn, cu ochii la mal — și nu se dezmetici decît după o vreme cînd, legănată de valuri, barca trecuse de far.

— Ifrime!... Ifrime! striga pițigăiat, fără să se arate, bătrîna de pe malul celălalt. Pe unde mi-ai umblat, hodorogule? Ai stat la taifas, hai? Pune mîna pe vîsle, nu vezi că te fură satana?

Cădea amurgul și apa Dunării lua culoarea stînjeneilor cînd ajunse în port Anton Lupan. Se aprindeau felinarele de noapte pe corăbii; oamenii cinau; la locanta de peste chei se auzea chiolhan.

— Aici erai?

Ieremia se ridică, deșirat, de pe o bintă de lemn, sprijinindu-se în flintă ca într-un toiag.

— Te așteptam, domnule. Stătui pînă acum de vorbă cu văru' Haralamb, da' nu știam ce-o fi cu dumneata. Ai vreo poruncă de dat?

— Da; în noaptea asta rămînem pe corabie, că altfel nu știu unde ne-am putea aciui. Dar fii gata ca mîine dimineață să coborîm bagajul și să ne luăm rămas bun de la căpitan.

— Cum adică? făcu Ieremia, nespus de mirat. Așa repede te răzgîndești dumneata? Nu mai plecăm la drum, cum spuneai?

— Ba o să plecăm, dar nu cu corabia lui kir Iani, ci...

Restul vorbelor se pierdură în scîrțîitul schelei, căci Anton Lupan se repezise pe punte, să-l caute pe cîrmaci.

— Gherasime, vino puțin încoa'!

Ieremia rămase pe chei, cu o mînă la gură, cu alta sprijinindu-se în toiagul lui ferecat.

„E o taină la mijloc; îl frămîntă ceva!“ își zise, clătinînd din cap.

Însă nu trebuia să fii un înțelept ca să gîndești astfel. Doar e firesc ca și oamenii să aibă taine în sufletul lor, nu numai corăbiile aruncate de valuri pe mal!

CAPITOLUL II

Şi oamenii au tainele lor

Avem taine şi le purtăm cu noi, taine mai mici, taine mai mari — cînd se dezvăluie îşi pierd o parte, două, trei, şapte, nouă părţi din puterea lor — alteori se pierd de tot, ca puful păpădiei suflat de un vînt tărîcel. Dar avem taine şi le purtăm cu noi — şi suferim, ne întristăm, plîngem din pricina lor, sau rîdem şi ne bucurăm, fiindcă sînt şi altfel de taine, care ascund cîte fericiri nu gîndeşti.

De ce în ochii micuţi ai lui kir Iani, care zgîria brînza şi cică benchetuia cu ceilalţi căpitani, la locanda de peste chei, se strecura din cînd în cînd cîte un zîmbet şiret? Căci zîmbetul acesta n-avea nici o legătură cu vorbele, fie ele chiar de duh, ale simpatrioţilor săi. Căpitanul „Penelopei" păstra o taină, altfel nu se putea! Să fi fost taina în bocceaua cu care coborîse pe chei la Galaţi, sau în cealaltă, cu care venise înapoi? A, nu venise cu mîinile în buzunar? La drept vorbind, ce poţi să spui? Îl văzuse cineva venind? Şi dacă l-ar fi văzut, cine îşi putea băga nasul în bocceaua lui?... Să fi fost în ea ceva scule de aur, ori giuvaere de preţ? Grecii de la Galaţi sau de la Brăila de multe ori îşi trimiteau la Patrida agoniseala lor, pe aceste căi. Nu că le-ar fi păsat de vămile romîneşti — de cele din Bosfor şi din Dardanele se temeau ei. Iar ca să le trimită pe uscat, pe la bulgari, era mai greu cu tîlharii

care aşteptau în munţi, la trecători. Bine, dar aşa, şi pe mare puteai întîlni piraţi! Pe naiba, cine să se lege de un barcaz prăpădit care duce cinci vagoane cu grîu?... Cam asta ar fi putut să fie taina lui kir Iani Ghinis: să care avuţii şi să nu bănuiască nimeni, de fel, în primul rînd echipajul său ticălos. Poate de aceea zîmbea căpitanul „Penelopei" din cînd în cînd, şiret, gîndindu-se la partea ce i se va cuveni, iar alteori arunca priviri îngrijorate peste chei, să nu intre vreun hoţoman în cabina lui şi să se apuce de scotoceli.

Ce om nu are taina, sau tainele lui?

Iată, de pildă, de ce Ismail, bucătarul, se amăra cînd auzea vorbindu-se de Stambul?... O taină, bineînţeles!

De ce Gherasim, grec de lîngă Pireu, precum îl ştiau toţi, vorbea aşa de limpede graiul romînesc, iar cînd îl iscodeai despre aceasta, îşi lăsa capul în jos, cogeamite om, sfios ca un copil? Oare n-avea şi el taina lui?

Pînă şi Ieremia... Da, Anton Lupan nu băgase de seamă, dar cînd povestea despre nunta de la sacagiu, avea în glas un gust amărui, aşa ca de sîmbure de măr strivit între dinţi... Acum Ieremia stătea pe binta de pe chei, cu flinta pe genunchi şi o mîngîia drăgăstos, ca şi cînd i-ar fi spus: „Tu ai să rămîi cu mine toată viaţa, ai să mă însoţeşti oriunde ar fi să mă duc, chiar şi la capătul pămîntului, în ţara ceea... am uitat cum îi zice... N-o să te smulgă nimeni din mîna mea..." Avea şi Ieremia ceva pe sufletul lui: de un an de cînd se mutase la sacagiu, o iubea în taină pe Ghiocica, şi nu bănuia nimeni, nici ea, nici sacagiul, nici măcar vără-su, că poate aşa nu i-ar fi luat-o de sub nas... Nu i-ar fi luat-o? Aş! Atunci nu ştii ce pui de lele e acest Haralamb? Dar Ieremia nu-i purta nici o pică, nu-l pizmuia, dimpotrivă, se mai şi mîndrea cu el. Cum să nu fii mîndru de un asemenea flăcău? Se ştia deşirat şi ciolănos, cu ochii mici, cu nasul ascuţit, cu obrazul plin de ţepi, taman bun să-l pui pe cîmp sperietoare de ciori — şi socotea cu inima împăcată în amărăciunea lui: „Ghiocica un era de nasul meu!... Mai bine să plec în lume; ce bine s-a nimerit!"...

Dar cine nu are tainele lui?

Parcă pe stăpînul locantei din port dacă l-ai fi scuturat n-ar fi curs coţcăriile din el cum curge grîul dintr-un sac ros de şobolani? Parcă omul de colo, sau celălalt, de se fereşte pe lîngă magazii, sau altul, care trece noaptea canalul vîslind încet, să nu se audă vîsla nici la cinci paşi, sau altul şi altul, atîţi, au sufletul curat-curăţel, nu duc nici o taină cu ei?... Dar căpitanul portului, plecat la raţe acum? Nu-l apăsa nimic, nu tresărea niciodată în somn?

Pînă şi moş Ifrim, paznicul farului, cu capul nins, de bunic, avea o taină, ehe! şi încă mai grea decît a tuturora de care s-a vorbit pînă acum. Nu că-l scărmăna baba lui, asta ştiau şi copiii din port. Alta era taina lui — şi dacă cineva ar fi pătruns-o, s-ar fi îngrozit. Să-l lăsăm în plata domnului, cu taina lui!... Dar vezi că pe deasupra, unchiaşul avea şi un cusur: de la o vreme se nărăvise să sugă ţuică din ţoi, şi dacă lua niţeluş achiu, vorbea mai multe decît s-ar fi cuvenit. Noroc că oamenii din jur erau mai întotdeauna cercheliţi şi ei, încît nu prea ţineau seama la trăncăneala lui — altminteri taina s-ar fi aflat de mult.

Taine peste tot! De ce ne-ar mira că şi Anton Lupan îşi avea taina lui?

Se lăsase noaptea de mult, noapte neagră, de martie, şi adormise totul în jur; se potolise şi briza de la sud, se potolise şi foşnetul stufului galben, de anul trecut, numai cel verde îşi înălţa firul plăpînd şi parcă se auzea dînd cîntec de slavă primăverii aburitoare care făcea să dospească pămîntul jilăvit — îl auzea cine avea urechi pentru glasurile tainice ale firii pornite la drum. Dunărea curgea la vale abia murmurînd; mai departe, farul clipea somnoros asupra mării acoperite de ceţurii alburii. Nu se vedea nici o mişcare, nici o lumină în port; doar pe catargele celor trei corăbii ardea cîte un fanar afumat, ţinînd locul oamenilor de veghe, toropiţi.

Anton Lupan şedea pe chei, cu pelerina aruncată pe umeri, cu picioarele atîrnate deasupra apei, aplecat înainte, cu coatele rezemate pe genunchi — şi-n vreme ce unda

curgea domol la vale, gîndurile lui urcau trudnic pe firul fluviului, în sus.

Această apă, care străbătea oraşe şi ţări, îi era cunoscută de mult, de şaptesprezece ani împliniţi, şi îi legănase atîtea visuri, încît i se părea că au amîndoi acelaşi început. Da, îşi amintea drumul la Giurgiu, în anul '65, cînd lumea i se deschisese în faţă, îndreptăţindu-l să-şi spună că abia de atunci începuse viaţa lui. La ceea ce fusese înainte se gîndea mai puţin: o casă scundă, la Bucureşti, sub zidurile mănăstirii lui Mihai Vodă, de pe deal, o grădină cu nuci şi pruni, întinsă pînă la malul mocirlos al Dîmboviţei, cam prin locul unde astăzi se află podul numit Izvor şi unde în timpul acela sacagiii intrau cu sacalele în vad să ia apă pentru gospodării, iar copiii mahalalei, laolaltă cu raţele şi cu gîştele fără ogrăzi, se scăldau gălăgios. Bunică-su, fără să fi fost la învăţătură în străinătăţi, avusese slujbă de arhivar pe lîngă mitropolit, prezidentul Divanului Domnesc, adică ţinuse seama zapiselor şi izvoadelor Ţării Munteneşti, un om luminat pentru timpul lui. Cel mai vîrstnic dintre fiii săi, tatăl lui Anton Lupan, îi urmase în slujbă, nu se dovedise mai puţin stăruitor şi mai puţin luminat decît el şi astfel, grija arhivei i se lăsase în seamă pînă la contopirea ei cu cea de la Iaşi, prin Unirea Principatelor Romîneşti. Atunci se căută alt om, cu titluri de învăţătură din Apus, ca să se împlinească un tipic, şi i se dădu acestuia conducerea Arhivelor Statului. Bătrînul nu avea titluri de la universităţi şi nici nu era omul cuiva sus-pus, aşa încît trebui să coboare cîteva trepte şi să se lase acoperit de praf într-un post tare mărunt. Pe atunci i se spunea bătrîn unui om de cincizeci de ani, chiar neîmpliniţi; viaţa se scurgea mai domol, anii erau mai lungi, nevoiaşilor, în truda lor neostoită, li se păreau nesfîrşiţi, nesfîrşiţi li se păreau celor bogaţi, chinuiţi de plictis — şi oamenii îmbătrîneau înainte de timp.

Anton Lupan era singur, cu tatăl lui; maică-sa murise în chinuri, cînd născuse al doilea copil, care însă nu trăise mai mult de o zi. Între tată şi unicu-i fiu se statornicise o prietenie puţin obişnuită în acel timp, care pentru An-

ton Lupan nu avea să fie egalată decît de prietenia lui cu Pierre Vaillant, mai tîrziu.

Bătrînul scria în taină o istorie a Țărilor Romînești și tot în taină pregătea viitorul fiului său. În grădina cu nuci și pruni de pe malul Dîmboviței aduna vreo douăzeci de copii, pe care-i învăța carte, blînd și răbdător, pentru doi galbeni pe lună pe cei mai avuți, odrasle de dregători, de boieri cu moșii, pentru un galben pe alții, ai negustorilor înstăriți; dar avea printre ei și școlari cărora nu le lua nimic fără să le poarte mai puțină grijă decît celorlalți.

În toate timpurile au fost pe lume oameni mai buni, mai blînzi, mai înțelepți, mai cinstiți decît alții — și de bună seamă tatăl lui Anton Lupan era unul dintre ei. Știa multe bătrînul, te mirai cîte puteau încăpea într-un cap omenesc, dar el își dădea seama că față de știința lumii, asta însemna mai nimic, de aceea se străduise necurmat și ani de zile pusese deoparte cîte doi galbeni, cîte patru, cîte cinci, să-și poată trimite copilul la învățătură în Apus, cum nu puteau face decît dregătorii țării și boierii avuți. Așa nădăjduia, ca, pe lîngă învățătură, fiul său să se bucure și de o cinstire care nu i se arătase lui.

Anton Lupan și-l amintea în ziua aceea cînd plecaseră la drum, înghesuiți amîndoi pe leagănul de lemn al trăsurii de poștă, căreia i se spunea, după călătorii străini, diligență sau omnibus; barba bătrînului, bătută de vînt, o barbă mare, albă, ca a sfinților de la Mihai Vodă, îi atingea obrazul și în asta finărul drumeț, cu inima cît un purice și cu sufletul cît cerul de sus, își găsea mîngîierile de rămas bun, pentru acea parte din ființa lui care era apăsată de teamă și îndoieli... Fiindcă pleca așa de departe, pentru atîta timp!...

Pe cîmp vedea oameni întinzînd șinele drumului de fier. Ar fi dorit să se oprească, să se apropie de ei, minunat de această năzdrăvănie a timpurilor noi, dar trăsura zbura pe drumul pietruit, ridicînd nori de colb.

Își amintea tîrgul murdar, de pe malul acestei Dunări, unde ajunseseră pe înnoptat, apoi un han „Hotello dei Vapori", ținut de un italian zîmbitor și vorbăreț, care-i găz-

duise într-o cămăruță neacrisită, de lîngă grajduri; avea hotelierul și odăi mai frumoase, cu balcoane de lemn deasupra uliței, dar acestea erau pentru călători mai bogați. Rămăseseră două zile acolo, bătînd ulițele și malul Dunării în așteptarea vaporului austriac. A treia zi în zori, Anton Lupan se îmbarcase pe „Arhiducele Albrecht", poate cel mai vechi vapor al Companiei dunărene — și se despărțise de tatăl său, fără să știe că n-avea să-l mai vadă nicicînd.

De atunci străbătuse numeroase țări, cutreierase Mediterana în lung și-n lat, cunoștea Marea Roșie, Golful Persic și Oceanul Indian, în lume se schimbaseră cîte nu-ți pot intra în gînd, dar fluviul acesta continua să curgă și azi pe aceeași veche matcă a lui.

Stătea așa, pe chei, cu coatele rezemate pe genunchi, cu fruntea brăzdată de cute adînci și își amintea călătoria de-atunci, care însemnase începutul vieții lui.

„Arhiducele Albrecht" se desprinsese de ponton, aruncînd valuri de fum negru și greu pe coș, pufăind și gemînd din adînc, stîrnind îngrijorare și teamă în ochii pasagerilor care se urcau prima oară pe un vapor. Dar tînărului de șaisprezece ani, mașinile zgomotoase de jos, al căror tremur năvalnic îl simțea în tălpi, nu-i stîrneau nici un fel de teamă, ci numai un însetat interes. Își fluturase o vreme batista, înghesuit lîngă parapet, pînă ce barba albă a bătrînului se topise în ceața risipită pe ape în zori. Pe urmă aruncase o privire spre malul bulgăresc, atunci stăpînit de turci, cu coline înverzite de vii și de livezi, cu sate ale căror case mici și murdare, construite ciudat, coborau pînă la țărm, parcă pentru a-și spăla săracia și apăsarea jugului străin. Își îndreptase o clipă ochii și spre malul stîng, mai scund, acoperit de holde întinse pînă la orizont, și după aceea, tot drumul pînă la Turnu-Severin nu făcuse altceva decît să cerceteze nesățios vaporul de fier; pipăia tabla, niturile, întăriturile, se posta în fața punții de comandă cu ochii la cîrmă, la căpitan și la cîrmaci, se strecura la mașini și urmărea ore întregi, dintr-un ungher, mersul obosit și mișcările trudnice ale oamenilor puși să aibă grija lor. Își amintea totul, pînă azi,

cu fiecare amănunt, ca şi cînd toate s-ar fi întîmplat ieri. Ceva mai sus de Turnu-Severin, vaporul se oprise, fiindcă drumul pe apă era primejdios, călătorii debarcaseră, se urcaseră în birjă şi haida-haida, hurducînd pe şoseaua tăiată în stîncă de-a lungul fluviului, ajunseseră la Orşova, unde aştepta alt vapor ; ar părea ciudat că, după atît timp, Anton Lupan ţinea minte şi numele vaporului, „Iris", şi pe-al comandantului, căpitanul Silva — dar cum le-ar fi putut uita cînd şi vaporul, şi omul care-l conducea printre stînci, erau miracole pentru el ?

Fusese un drum de poveste, printre munţi care-şi scăldau poalele de granit în fluviu, ca şi cum ar fi vrut să le închidă calea ; numai că vaporul mistuia cărbunii flămînd şi îşi urma drumul netulburat de nimic, în pufăitul greoi al maşinilor ascunse în pîntecele lui... Iată apoi Budapesta, pe cele două maluri ale Dunării, legate cu un gigantic pod de fier, iată clădirile mari, de piatră cenuşie, unele vechi de aproape o sută de ani, Universitatea, Primăria, uriaşa mănăstire a piariştilor, cu patru sute de chilii, Bursa, Academia Militară şi altele şi altele, care minunau ochiul tînărului călător...

De aici mai departe, pînă la Paris, călătorise pe drumul de fier, altă minune a timpului. Nu, trenul nu mergea ca vîntul şi ca gîndul, cum îi auzise vorbind pe călătorii de pe vapor, dar după mişcarea domoală de pînă atunci, părea că zboară, înghiţind cîmpia ca un căpcăun.

Aproape zece ani zăbovise Anton Lupan la Paris, unde, după ce-şi sfîrşise ultimele clase de liceu şi Politehnica, dobîndise o diplomă de inginer şi un prieten bun, pe Pierre Vaillant. Mai vîrstnic cu vreo şapte ani, acesta îşi părăsise studiile ingineriei în 1865, tocmai cînd tînărul nostru sosea la Paris, şi se dusese după acel înflăcărat Lesseps la tăierea canalului de Suez. După trei ani, cînd Anton Lupan, admis de la început în cursul superior, printr-un examen care stîrnise interesul tuturor profesorilor săi, era în ultima clasă de liceu şi dădea tîrcoale Politehnicei, Pierre Vaillant se întorcea de la Port-Said, ars de soare, chinuit de boli, slab, tras la faţă şi cu sufletul nedumerit. Nimic din ceea ce întîlnise în acel ţinut îndepărtat, bîn-

tuit de friguri şi de furtuni cu nisip, nu fusese ca în visurile lui. Visase un deşert adus la viaţă, cu oraşe şi sate noi, înconjurate de grădini — şi nu se făcea altceva decît să se sape un canal îngust şi trist. Totuşi, muncise acolo trei ani, conştiincios, îndîrjit, şi ar fi rămas pînă la terminarea uriaşei lucrări, dacă într-o bună zi nu s-ar fi pomenit repatriat cu forţa, fiindcă îl înfruntase pe şeful sectorului, un om tăcut, cu faţa de mort şi ochi de peşte, căruia nu i se cunoştea nici numele, nici naţia, ci numai biciul îndoit pe spinarea salahorilor îndobitociţi.

Aşa se întorsese Pierre Vaillant la vechea îndeletnicire, ca să se facă inginer, constructor de vapoare, după dorinţa bunicului care îl crescuse şi îl trimisese să înveţe carte înaltă la Paris.

Anton Lupan se împrietenise repede cu acest coleg mai vîrstnic, puţin adus de umeri, ca oamenii osteniţi sau împovăraţi, cu obrajii supţi şi tîmpuriu cutaţi, cu părul blond, de gal, cu ochii albaştri, aşa de nepotriviţi cu scepticismul şi posomoreala sa. De ce anume îi căutase atît de stăruitor prietenia, prea limpede nu ştia nici el. Desigur, nu numai fiindcă aflase că venea de la Port-Said. Poate, în chip tainic, îşi simţea inima bătînd la fel cu a lui, deşi nu-i împărtăşea posomoreala şi scepticismul, el unul îndestulîndu-şi deocamdată toate nevoile sufletului cu învăţătura şi cărţile.

Şi astfel, la sfîrşitul anului de şcoală, tînărul romîn neputînd să se întoarcă în ţară pentru două luni de vacanţă, drumul fiind greu, ţara departe, plecase cu Pierre Vaillant la Saint-Malo, pe coasta de nord a Franţei, orăşel vestit prin marinarii, pescarii lui şi constructorii de nave. Aflat pe o insulă, la vărsarea micului fluviu Rance în mare, în locul unde Canalul Mînecii stă faţă în faţă cu Atlanticul, Saint-Malo mai era vestit şi pentru corsarii lui, care de cîteva sute de ani, pînă mai deunăzi, dăduseră mare bătaie de cap Angliei.

Acolo locuia familia prietenului, mama, un frate, o soră, bunicul şi multe rubedenii, răspîndite prin tot oraşul, fiindcă era o familie veche, ale cărei spiţe împinzeau o bună parte din coasta de nord a Franţei. Numai tatăl lui

Pierre Vaillant lipsea, fusese marinar, ca toţi bărbaţii şi pierise, într-o călătorie pe ţărmuri îndepărtate.

La Saint-Malo, Anton Lupan cunoscu o altă viaţă, cunoscu marea, bărcile, corăbiile, pescarii, marinarii şi începu să-i iubească. Multe veri la rînd trăi printre ei, împărtăşindu-le traiul, ducîndu-se cu ei în larg, mînuind pînzele, urcîndu-se pe catarge, ţinînd cîrma, trăgînd frînghiile aspre ale cîrligelor, spintecînd morunii pe puntea alunecoasă, dormind în patul îngust şi tare care se cuvine marinarului, în legănarea aci duşmănoasă, aci molcomă şi-n cîntecul neîntrerupt al oceanului.

În alte zile, cînd bîntuia furtuna şi nu plecau pescarii, cei doi prieteni îşi petreceau timpul printre constructorii de vase, căci nu era palmă de loc unde să nu se vadă ridicîndu-se pe nisip scheletul unei corăbii. În bătaia vîntului care şuiera înfiorător printre coastele dezvelite ale viitoarei nave, sub cerul gol, biciuit uneori de ploaie, ars de soare alteori, Anton Lupan învăţă să mînuiască barda, ferăstrăul, sfredelul şi rîndeaua, dar mai cu seamă învăţă cum şi din ce iscusinţă luau naştere liniile vasului, însuşirea lui cea mai însemnată pentru a se putea lupta cu oceanul.

Dacă ar fi fost numai atît, desigur că tînărul student nu s-ar fi ales cu altceva decît cu o deprindere folositoare, care l-ar fi făcut să încline în meseria lui spre construcţiile de nave. Dar vacanţele la Saint-Malo îşi arătară altă urmare, neaşteptată, care avea să înrîurească adînc asupra vieţii lui viitoare. Nu fu o simplă întîmplare, ci o înşiruire de întîmplări, culminînd cu găsirea unor pagini dintr-un vechi jurnal marinăresc, aşa cum se întîmplă de obicei şi în cărţi...

Bunicul lui Pierre Vaillant, père Léon, adică moş Leon cum îi ziceau toţi, un bătrîn nespus de vînjos şi de harnic pentru cei şaptezeci şi doi de ani ai lui, se arăta ca fire tare tăcut şi tare ciudat în tăcerile lui. De bună seamă, nepotul, posomorît şi neîncrezător în oameni, cum îl ştia Anton Lupan, moştenise o parte din aceste trăsături.

În faţa casei aflată deasupra plajei, bătrînul trăsese pe nisip un sloop vechi, de vreo opt tone, cu care fusese la

pescuit în ultimii ani, îi dăduse jos catargul, îl proptise cu pari de jur împrejur și acum locuia în el, ceea ce nu era de mirare pentru un vechi marinar, cu atît mai mult cu cît și alții la Saint Malo își transformau în locuință vasele din tinerețe, poate din pornirea practică a franțuzului să nu irosească nimic, poate dintr-un îndemn romantic, romantismul alături de cumpătare, fiind și el tot franțuzesc.

Nimeni din ai săi nu era primit cu prietenie pe vas, nici nora, nici nepoții — și nici vecinii nu se bucurau de o strîngere de mînă dacă veneau să-l întrebe de sănătate pe moș Leon. Bătrînul trăia acolo, singuratic și ciufulit, ca un huhurez, singur își deretica, singur își gătea mîncare, singur își spăla rufele și își îngrijea îmbrăcămintea de pe el.

Trimițîndu-l să învețe carte inginerească pe cel mai mare dintre nepoți, nu dovedea prin nici un semn că i-ar purta acestuia mai multă dragoste decît celorlalți ai săi, căci nu-i vorbea nici lui cu alte cuvinte și cu alt glas decît tuturor. Iar cînd îl vedea pe Pierre ducîndu-se cu pescarii, drum de la care nu-l putea opri, cum nu poți opri cerbul în pădure să bea apă de la izvor, bătrînul privea în urmă posomorît, fără să știi de unde îi venea posomoreala, ce se frămînta în sufletul lui.

Numai un om îi era mai aproape, adică pe acela îl poftea în cabina lui, sau îl lua la cîrciumă uneori și îl cinstea cu un păhărel de absint, schimbînd arar cîte un cuvînt cu el, într-una la fel de posomorît. Acest om, moș Gir cum i se zicea, deși nu era chiar atît de bătrîn, fiindcă abia împlinise cincizeci de ani, fusese și el marinar, viața lui nu era o taină pentru nimeni din jur, dar Pierre și prietenul său nu știau mare lucru despre el, decît că suferise odată un naufragiu îngrozitor, despre care nu vroia să mai vorbească, oricît l-ai fi iscodit.

Într-o zi, cînd bunicul se dusese la cîrciumă cu acel ciudat moș Gir, Pierre și Anton Lupan se apropiară de vechiul sloop, cu chila îngropată în nisip și începură să-i dea tîrcoale, cercetîndu-l cu luare aminte, ca doi cunoscători ce începeau a fi.

— Cum ți se pare prova ? întrebă Pierre, pipăind lemnul pietrificat.

— Nu știu ; poate prea dreaptă ; mi-ar fi plăcut să aibă etrava mai alungită.

— Da ; însă dacă ai fi navigat cu el în golful Gasconiei, ți-ai fi schimbat părerea curînd.

Cei doi prieteni cercetară astfel forma vasului, pe îndelete, de la prova pînă la pupa, admirîndu-i liniile robuste, apoi, dorind să vadă felul construcției, pe dinăuntru, puseră piciorul pe scara rezemată într-un bord, păşiră pe punte şi, coborînd treptele sub tambuchi, ajunseră în cabina bătrînului, unde pînă acum nu mai fuseseră decît o dată sau de două ori, şi niciodată de capul lor.

Încăperea semăna cu orice cabină de corabie, decît că în mijloc avea o sobă de tuci, cu burlanul scos prin punte ; lumina venea de sus, printr-un spirai mic, iar alături atîrna o lampă marinărească, din cele făcute să stea drept, oricare ar fi balansul vasului — numai că acum stătea țeapănă, de ani de zile, ca orice lampă de la uscat.

Nimic aici n-ar fi stîrnit mirarea unui vizitator, şi nici cei doi prieteni nu avură de ce se mira, mai cu seamă că pe ei nu-i interesa alcătuirea gospodărească a unei cabine de corabie, ci felul de construcție al vasului.

Printr-o uşiță făcută sub scară, ei pătrunseră în hambarul sloopului, prefăcut de proprietar în bucătărie şi cămară, cercetară aici coastele de stejar, bordajul încă sănătos, dădură la o parte panourile de pe jos, dezvelind santina uscată de atîta timp, să vadă chila şi varangele, putrezite după o viață de cîteva zeci de ani — şi, în sfîrşit, se întorseră în cabină, netulburați de nimeni pînă acum.

In clipa aceea nici unul din ei nu bănuia că mica încăpere ascundea o taină care avea să-i tulbure adînc pe amîndoi şi să le îndrepte viața pe alt drum decît cel bănuit pînă atunci.

Anton Lupan tocmai pusese piciorul pe scară, să urce sus, cînd întorcînd capul, văzu că prietenul său, împins de o curiozitate care nu mai avea nici o legătură cu construcția vasului, cotrobăise în sertarul mesei şi acum era aplecat asupra unei hîrtii.

— Haide, Pierre, să nu vină bătrînul și să ne găsească aici!

— Stai puțin!... Doamne, dar ce-o fi asta?! Ia vino să vezi! O scrisoare de la Charles Darwin!

Cei doi prieteni, atrași de inginerie, se interesau mai puțin de științele naturii, dar numele lui Darwin nu-i putea lăsa nepăsători, mai cu seamă cînd îl vedeau pus în josul unei scrisori adresate unui bătrîn marinar, necunoscut de nimeni, care trăia aproape sălbatic într-un mic orășel de pescari, pe o coastă a Franței. Căci, într-adevăr, scrisoarea era adresată lui moș Leon și glăsuia astfel, în englezește, limbă pe care Pierre Vaillant o deprinsese în cei trei ani cît lucrase la canalul de Suez:

„Bătrînul meu corsar, mă bucur că trăiești și ești tot voinic, cum te-am cunoscut. Sînt trei ani de cînd nu ți-am mai scris, mai exact de la 8 decembrie 1856, căci am notată în agendă data acelei scrisori, dar în acești ani am uitat și de mine, nu numai de prietenii vechi și buni ca dumneata. Am primit deunăzi ultima dumitale scrisoare și îți răspund în grabă, ca să-ți cer iertare că am tăcut atîta timp. Dar am lucrat în acești ani la desăvîrșirea unei cărți, pe care în sfîrșit o văd azi apărută și ți-o trimit, ca unuia ce te-ai aflat lîngă mine și în gîndurile mele pe vremea cînd meditam la ea. Ea cuprinde teoria mea despre originea speciilor și ți-o dăruiesc nu ca s-o citești la anii dumitale, bătrînule cîrmaci, ci ca să-ți amintești de mine și să mă aperi, măcar cu gîndul, cînd ceilalți corsari, corsarii științei se vor năpusti asupra mea. Fiindcă această carte, sînt sigur, va stîrni mare nemulțumire între savanți. Dar eu voi fi împăcat să știu că la vecinii mei de peste drum, este unul care nu mă va huli — și acela ești dumneata, dragul meu père Léon.

Așadar, în legătură cu fiul dumitale, bravul Arnold, crezi că e pierdută orice nădejde? Să fi pierit într-adevăr în acele ținuturi pustii? Oare face să te încrezi în spusele unui singur om, mai cu seamă că acel Gérard are mintea destul de tulburată, după cîte mă lași să înțeleg? Ce-ar fi să mai nădăjduim un timp? Un vechi corsar ca dum-

neata nu trebuie să-şi piardă speranţa, atîta timp cît pe apă mai pluteşte o scîndură din vasul lui! Aştept să-mi trimiţi ştiri şi te îmbrăţişez ca pe un frate, scumpul meu corsar neîmblînzit.

Charles Darwin,

Londra, 5 septembrie 1859."

— De unde îl cunoaşte moş Leon pe Darwin? întrebă Anton Lupan, după ce prietenul său, nespus de uimit, îi tălmăci cuprinsul ciudatei scrisori.

— Nu ştiu! E la mijloc o taină... Nu l-am auzit niciodată vorbind despre el.

— Dar Arnold, din scrisoare, nu e tatăl tău?

— Ba da! răspunse Pierre Vaillant, sub stăpînirea unei tulburări pe care şi-o ascundea, prin firea lui aşa de asemănătoare cu a bătrînului.

— Mi-ai spus că a pierit într-un naufragiu, continuă prietenul său.

— Da, a plecat într-o călătorie, peste Atlantic, cînd eu aveam unsprezece ani, era în 1853 — şi nu s-a mai întors.

— Dar unde şi cum a pierit? Asta nu s-a aflat?

— Pier mulţi marinari; oamenii la noi sînt obişnuiţi ca unii să nu se mai întoarcă, şi dacă nu se întorc, ce rost are să ştii mai mult?

— Poate că totuşi... După cum văd, Darwin îl sfătuieşte pe moş Leon să mai nădăjduiască.

Pierre clătină din cap:

— Nu; scrisoarea asta e de acum nouă ani; atunci puteai să mai speri; azi n-ar mai avea nici un rost. De altfel, unul din oamenii care au plecat cu el s-a întors de mult şi a adus ştirea că toţi ceilalţi s-au pierdut.

— Cine-i omul ăsta?

— Moş Gir; el trebuie să fie cel despre care se pomeneşte în scrisoare. Da, cred că numele lui adevărat e Gérard.

— Şi cum, nu s-a putut afla de la el unde şi cum s-a întîmplat naufragiul? Nu s-au făcut cercetări?

— Ba da. L-au cercetat la Tribunalul Maritim, dar n-au putut afla nimic de la el. A fost repatriat, acum zece sau

unsprezece ani, de un vapor englezesc, care l-a găsit undeva, prin strîmtoarea lui Magellan, rătăcind, pe jumătate înnebunit. Mai tîrziu și-a venit în fire, dar trecuseră prea mulți ani și nimeni nu se mai gîndea să-l descoasă atunci despre naufragiul acela, fiindcă se întîmplaseră multe alte naufragii între timp.

— Dar tu nu l-ai întrebat? N-ai vrut să știi?

— Ba da, numai că e greu să scoți o vorbă din gura lui. Și apoi, de cîte ori am încercat să mă apropii de el, m-a simțit moș Leon și m-a izgonit.

— Pesemne că e o taină! zise Anton Lupan, înfiorat.

— Ce taină să fie? Un naufragiu, ca atîtea cîte se petrec pe mări!

În timp ce vorbea, Pierre răscolea sertarul mesei scoțînd deasupra întreg cuprinsul lui, de parcă uitară că bătrînul, care nu îngăduia nimănui să intre aci, se putea întoarce oricînd. Ochii i se opriră o clipă pe cartea lui Darwin: „Despre originea speciilor pe calea selecției naturale", amintită în scrisoare. După semne, moș Leon se oprise asupra ei, și interesul unui bătrîn marinar pentru o carte de știință ar fi mirat pe oricine, nu doar pe Darwin. Dar interesul acelui marinar se dovedea mult mai mare pentru o altă carte, ale cărei pagini erau împînzite de însemnări. Pierre se uită pe copertă și citi: „Charles Darwin — călătoria unui naturalist în jurul lumii".

— O cunoști? îl întrebă pe prietenul său.

— Nu. Oare cum de n-am auzit de ea?

Citeau amîndoi cu înflăcărare orice cărți de călătorie le cădeau în mîini — și totuși, asta le rămăsese necunoscută pînă azi.

— Nu-i apărută de prea mult timp! observă Pierre. Și pesemne circulă mai mult între specialiști. În orice caz, o iau cu mine s-o citim. Cred că moș Leon n-o să-i simtă lipsa așa curînd.

Cu aceste cuvinte, tînărul ascunse volumul în sîn.

Sub cărți era un portret al lui Darwin, cu iscălitura lui, apoi un caiet gros cu scoarțele roase de timp; nepotul îl frunzări în fugă și recunoscu scrisul greoi al bătrînului, deprins mai mult cu cîrma corăbiilor decît cu condeiul.

Sub acel caiet se aflau alte scrisori, toate de la același expeditor, ceea ce mărea ciudățenia descoperirii lui:

Intr-o scrisoare din 1851, Darwin spunea:

„Iubitul meu Leon, mă bucur că vrei încă să-mi stai întru ajutor, dar, din păcate, deocamdată călătoria nu se poate înfăptui, fiindcă persoanele sus-puse cărora m-am adresat, socotesc inutile orice cheltuieli pentru cercetarea acelui ținut. Guvernul majestății sale nu va avea nici un folos din cunoașterea Țării de Foc; el e mai degrabă interesat de un canal, între America de Nord și de Sud, care tăind istmul Panama și unind cele două Oceane, ar scuti pe navigatori să mai aibă de-a face în vreun fel cu aspra strîmtoare a lui Magellan. M-am interesat, prin prietenii mei de la Paris, dacă nu am putea primi un sprijin din partea guvernului francez, dar ei au aflat același răspuns. Caut în clipa de față un om inimos și destul de bogat ca să ia asupra lui cheltuielile acestei călătorii, care nu va aduce nimănui nici un cîștig bănesc..."

Pierre Vaillant străbătu în fugă rîndurile de mai sus, tălmăcindu-le prietenului său — și arătîndu-se amîndoi din ce în ce mai uimiți.

Alte scrisori pomeneau de aceleași greutăți, pînă ce una, datată 17 decembrie 1852, începea cu o exclamație:

„Bătrînule cîrmaci, am găsit! Am găsit pasărea rară pe care o caut de atîta timp! E un tînăr căpitan de vas, care vine de la Boston, sălașul unor lupi de mare la fel de bravi ca bravii voștri corsari. Nu-i bogat, dar are o corabie și cinci sute de dolari, și e gata să plece încotro îl trimit. Pentru rest, oi mai pune eu, din puținul pe care îl am, m-or mai ajuta prietenii mei — poate universitatea din Oxford ne va da cîteva sute de lire, după cum mi s-a făgăduit — și asta sper să fie de ajuns. Îmi pare rău că noi doi, bătrînii, nu vom putea pleca, dar în locul meu voi trimite pe un strălucit elev al meu, care cred că și-a însușit toată știința și înflăcărarea mea și care, în plus, are douăzeci și cinci de ani mai puțin decît mine. Nu te mai

îndemn nici pe dumneata să pleci, dacă te simţi împovărat de ani, deşi eu sînt sigur că eşti la fel de vînjos ca pe vremea cînd am navigat împreună pe „Beagle". Dar fie, bătrînule corsar, îţi dau pace — şi sînt bucuros să-l primesc în locul dumitale pe Arnold, deşi nu-l cunosc, încredinţat fiind că îţi seamănă în toate privinţele şi mă pot bizui pe el la fel ca pe dumneata. Trimite-l la Londra numaidecît — şi dacă, o dată cu el îmi mai poţi trimite încă doi marinari, la fel de bravi, sau măcar unul, vasul nostru va avea întreg echipajul cu care să poată pleca."

In clipa cînd Pierre Vaillant sfîrşea de citit această scrisoare, care începea să lămurească taina întrevăzută la început, dar o şi mărea în acelaşi timp, afară se auzi glasul bunicului şi mormăielile lui moş Gir.

— Ce facem? şopti Anton Lupan speriat.

— Hai să ne ascundem în hambar!

Altceva nici n-ar fi fost de făcut, fiindcă afară scara se şi auzea scîrţîind sub paşii ursuzului moş Leon. Pierre Vaillant şovăi o clipă, apoi, cu toată teama care pusese stăpînire pe el, luă caietul cu scoarţe de carton, îl băgă în sîn, peste cartea de călătorie a lui Darwin, puse la loc scrisorile citite şi se strecură în magazie, împreună cu Anton Lupan.

Cei doi tineri rămaseră acolo, ascunşi, vorbind pe şoptite între ei, pînă ce, lăsîndu-se seara, moş Gir se duse la casa lui; curînd după aceea, bunicul se culcă şi îl auziră sforăind. Atunci, mişcîndu-se cu grijă, ca nişte furi, ieşiră pe gura magaziei, se tîrîră pe punte, pînă la prova şi deacolo îşi dădură drumul pe nisip.

Zilele următoare nu se mai duseră nici cu pescarii în larg, nu mai umblară nici pe ţărm, printre corăbiile noi, ci rămaseră în odaia lor citind cu nesaţ şi din ce în ce mai înfierbîntaţi, cînd cartea lui Darwin, cînd caietul bătrînului marinar. Acum nu mai încăpea nici o îndoială, moş Leon îl însoţise pe Darwin în călătoria lui, fusese cîrmaci pe „Beagle", deşi el nu pomenea niciodată despre această întîmplare, să te şi miri. Atît cartea cît şi jurnalul descriau acelaşi drum, dar bineînţeles în alfel — şi amîndouă se

întregeau, făcindu-te să înțelegi alte întîmplări de mai tîrziu.

Cei doi prieteni se opriră îndeosebi asupra unor pagini ale lui moș Leon care li se păreau lămuritoare pentru tot ce urmase apoi:

„16 aprilie 1834

Ne aflăm încă în Țara de Foc și stăm la ancoră de trei săptămîni, în canalul pe care căpitanul Fritz Roy l-a botezat „Beagle" după numele vasului său, în prima lui călătorie făcută aici anii trecuți. În fața noastră, spre nord, se înalță un șir de munți cenușii, cu crestele învăluite în nori și nimeni nu bănuiește ce e dincolo de ei.

Astăzi căpitanul și domnul Robert, împreună cu paisprezece marinari, s-au întors la vas, după o călătorie de douăzeci de zile, pe care au făcut-o în bărci, cercetînd ținuturile spre apus. Domnul Robert părea foarte mulțumit de cele descoperite, totuși mi-am dat seama că îl preocupă altceva, după felul cum se plimba tăcut pe punte, cu capul în pămînt, ridicîndu-l din cînd în cînd ca să-și arunce privirea spre nord..."

Mai departe, jurnalul bătrînului descria o ceartă între nostrom și primul ofițer, iar în pagina următoare, revenea la Darwin, domnul Robert, după al doilea nume al acestuia:

„Domnul Robert mi-a vorbit azi în taină: „Corsarule, ai fi în stare să faci un drum greu și primejdios, de vreo două sute de mile?" — „Încotro, domnule?" — „Spre nord." — „Cum adică, pe uscat?" — „Da, s-o luăm peste munți și să ieșim la Atlantic!"

Apoi a întins harta în fața mea și mi-a explicat: „Vezi, ținutul acesta, între canalul Beagle și Ocean, n-a fost călcat de picior omenesc pînă azi. Nimeni, nici băștinașii pe care i-am iscodit nu mi-au putut spune ceva, căci nici ei n-au ajuns vreodată așa de departe, se feresc de acele locuri, de parcă ar fi un ținut blestemat. S-ar putea să găsim formații geologice necunoscute, plante, animale, gin-

gănii care mi-ar ajuta să întregesc istoria vieții pe pămînt. Știi că de aceea am plecat în jurul lumii, că pe mine nu m-a silit nimeni ca pe dumneata..."

Ajungînd la aceste rînduri, Pierre Vaillant ridică ochii din caiet și se uită cu o căutătură ciudată la Anton Lupan.

— Oare ce-o vrea să spună? Cine și de ce l-a silit să plece? Ce taină o mai fi și asta?

— Nu știu, citește mai departe; poate o să aflăm din jurnal.

In continuare, jurnalul spunea:

„Ne-am hotărît; peste trei zile plecăm — am găsit patru oameni, printre ei și un băștinaș, pe care căpitanul l-a luat pe vas în cealaltă călătorie a sa; acum îl cheamă Jimmy, vorbește englezește și cred că îi este foarte devotat domnului Robert.

In fața noastră e un rîu, încă necercetat. Vom merge pe cursul lui, în sus, pînă la izvoare, apoi vom trece munții și... Ce să spun, simt o strîngere de inimă cînd mă gîndesc la cele ce vor urma. Două sute de mile, pe un pămînt încă neumblat! Și dacă vom întîlni fiare primejdioase, sau prăpăstii și păduri fără cap, sau poate chiar canibali?...

A rămas hotărît ca la o săptămînă după plecarea noastră vasul să pornească spre răsărit, să iasă în ocean și să ne întîmpine pe coastă, la 54°7′ latitudine sudică, 67°12′ longitudine vestică, adică exact la jumătatea distanței între capul Pénas și capul San Pablo."

Aici, din datele jurnalului reieșea o întrerupere de cincisprezece zile, după care urma:

„Planul nostru e dat peste cap; niciodată nu l-am văzut pe domnul Robert mai abătut ca azi, cînd a ieșit de la căpitan.

Canalul Beagle a rămas în urmă — și probabil niciodată nu ne vom mai întoarce la locul unde am fost ancorați.

N-am scris în jurnal de peste două săptămini, dar aş vrea să văd pe unul căruia să-i mai fi ars în acest timp de aşa ceva.

Ne sfîrşisem pregătirile de plecare, a doua zi urma să debarcăm, cînd o furtună, venită de la vest, ne-a smuls de la ancoră şi, ca să nu ne arunce pe stînci, a trebuit să fugim în ocean. Am pierdut o barcă, au luat-o valurile de pe punte, s-a rupt un catarg, de bine de rău l-am reparat, dar cred că n-a lipsit mult să pierim cu toţii, aşa de tare ne-a scărmănat. Oamenii sînt istoviţi şi descurajaţi. Azi e prima zi liniştită, deşi plouă cu grindină. Navigăm spre nord-vest, să atingem coasta de răsărit a Ţării de Foc, după care vom intra în strîmtoarea lui Magellan.

Căpitanul refuză să se întoarcă în canalul Beagle, ca să putem debarca, şi are motive, căci asta, navigînd cu vînt potrivnic, ar însemna o lună de întîrziere. Or, se apropie iarna în emisfera de sud şi pînă la venirea ei trebuie să străbatem întreaga strîmtoare a lui Magellan, ca să ieşim în Pacific. Altfel, dacă ne-ar prinde timpul rău aici, cine ştie ce s-ar mai întîmpla!

Dar domnul Robert e tare supărat şi-l înţeleg, fiindcă acum mă doare şi pe mine sufletul să lăsăm acest ţinut necercetat. Simt chiar un fel de ghimpe în inimă cînd mă gîndesc că am făcut şapte mii de mile pînă aici, iar pînă în Anglia vom mai face aproape treizeci de mii — şi n-am străbătut cele două sute pe care nu le-a străbătut nici un om pînă azi.

Jimmy spune că duhurile ne împiedică şi nu trebuie să ne punem rău cu ele; dacă ne-a trimis acest semn, e dovadă că încă ne-a cruţat; să nu mai încercăm nimic, altfel s-ar răzbuna..."

Rîndurile următoare, descrierea trunchiată a călătoriei prin strîmtoare, prin Pacific, Oceanul Indian, pe la Capul Bunei Speranţe, pînă în Anglia, nu aduceau nici o lămurire în plus asupra acestei expediţii în Ţara de Foc, care nu se înfăptuise deoarece căpitanul Fritz Roy nu-şi mai putuse prelungi şederea într-un loc primejdios pentru vas şi pentru echipaj. Dar, legînd însemnările lui moş Leon

de corespondența lui cu Charles Darwin, celor doi tineri nu le era greu să înțeleagă ce se întîmplase în anii următori, după cum de asemenea înțelegeau și li se părea firească și fierberea care îl stăpînise atîta vreme pe bătrînul cîrmaci. „Simt un fel de ghimpe în inimă — zicea el — cînd mă gîndesc că am făcut șapte mii de mile pînă aici, iar pînă în Anglia vom mai face încă treizeci de mii, și n-am avut răgazul să străbatem cele două sute, pe care nu le-a străbătut nici un om pînă azi." Rîndurile acestea înfățișau cheia întregului fapt.

— Parcă și pe mine mă riciie ceva în suflet! zise, cu ciudă, Anton Lupan.

Prietenul său, mai reținut, stătea, cu fruntea încruntată, aplecat asupra acelei pagini din jurnal.

— Da! încuviință, fără să dea drumul la glas. Intr-o împrejurare ca asta, un om întreg nu se poate resemna.

— Dovadă că nici moș Leon nu s-a resemnat.

Era limpede că ani de zile bătrînul păstrase legătura cu Darwin, gata să plece iar, numai că atunci cînd prilejul se ivise, cu mare întîrziere, nu se mai simțise în stare să ducă un asemenea drum pînă la cap. In schimb îl trimisese pe fiul lui, arătînd cît de legat se simțea încă de acel plan.

Din nefericire, noua expediție naufragiase, pierise fiul, pierise echipajul, în afară de un om de la care nu puteai afla nimic — și ținutul acela rămăsese la fel de necunoscut ca acum treizeci de ani!

Iar bătrînul cîrmaci se închisese în el, devenind tăcut și posac; desigur îl durea sufletul pentru fiul lui, pe care îl trimisese să piară, dar poate mai avea în inimă și azi ghimpele acela, că locul tainic era încă necălcat de picior omenesc — și că atîția oameni trebuiseră să se zbuciume, atîția să moară, fără să se afle ce taină se ascunde între munți și ocean.

După o săptămînă, cei doi tineri încă mai frunzăreau cartea lui Darwin și jurnalul lui moș Leon, citind — cine știe a cîtea oară, cîte un pasaj, și revenind mereu la rîndurile care priveau locul acela necercetat. Asupra lor se

așezase o îngîndurare ciudată — și n-o mai puteau alunga, ca și cînd jurnalul ar fi fost vrăjit.

— Pierre! zise Anton Lupan într-o zi. Oare tu crezi că... Știi că mă trezesc uneori noaptea și pe urmă nu mai pot adormi? Mă tot frămînt și mă tot întreb...

Aici tînărul tăcu, uitîndu-se stăruitor în ochii prietenului său. Iar acesta, fără să aștepte urmarea cuvintelor lui, clătină din cap, înțelegător, și mărturisi:

— La fel simt și eu!

— Oare ce-o fi acolo, Pierre?

— Cine știe? Ar putea să fie păduri, sau lacuri, sau munți, sau cîmpii, sau deșert — sau toate la un loc, sau nimic deosebit. Cu sau fără ele, mersul vieții pe pămînt rămîne același.

— Și totuși...

— Da, și totuși, chinuitor e că nu știi. Nu-i așa? Ai vrea să știi măcar că nu-i nimic.

— Da, Pierre! Cred că prin firea lui, omul e împins să afle tot, să nu-i rămînă nimic necunoscut.

— Ei bine, și?

Schimbau aceste vorbe într-o după amiază, la sfîrșitul lui august, cînd stăteau amîndoi în odaie, cu jurnalul în față, fără să se mai gîndească la ceilalți ai casei.

— Trebuie să aflăm, Pierre! exclamă Anton Lupan, dînd fără voie drumul la glas.

Era tare tînerel atunci, abia împlinise nouăsprezece ani, e drept că de o vreme locuia singur în țară străină, dar pînă acum viața nu-i pusese niciodată în față întîmplări care să-l fi zbuciumat. Acum însă se stîrnise în el o fierbere, ale cărei urmări nici nu le bănuia; da, parcă avusese putere de vrajă acel vechi jurnal, căci de atunci înainte nu mai găsiră tihna adevărată, nici Pierre Vaillant, nici Anton Lupan... Și dacă acesta din urmă se afla acum, după atîția ani, pe cheiul Sulinei, ajuns bărbat azi, drumul lui pînă aici fusese făcut sub semnul aceleiași taine desprinse din jurnal.

— Trebuie să aflăm! zise și Pierre Vaillant, cu glasul mai înfrînat.

Şi din vorba primului, întărită de-a celuilalt, se pecetlui în ziua aceea soarta amîndurora.

În clipa cînd Pierre Vaillant îşi spunea vorba sa, uşa se dădu în lături şi moş Leon se ivi în prag, cu ochii la vechiul său jurnal.

— Deci voi mi l-aţi luat! izbucni bătrînul. Ce-aţi căutat în cabina mea?

Moş Gir era în spatele său şi clătina dojenitor din cap.

Dar Pierre Vaillant, în loc să-şi piardă cumpătul, căci bunicul lui spumega ca oceanul înfuriat, îl privi în faţă şi vorbi liniştit, dar cu o mare hotărîre în liniştea sa:

— O să ne ducem noi acolo!

— Unde?

Drept răspuns, nepotul arătă cu capul spre blestematul jurnal.

Bătrînul nu înţelese numaidecît, fiind prea înfuriat; apoi se uită la jurnal, se uită la nepot, îşi dădu seama despre ce vorbea el şi sîngele îi veni în obraz.

— N-ai să te duci! strigă, atît de pornit, de parcă l-ar fi văzut pe Pierre îmbarcîndu-se, gata să plece chiar azi.

El ştia ce sînge curge în vinele flăcăului, sîngele fierbinte şi răscolitor al unui şir lung de navigatori şi corsari.

— Ţara de Foc nu-i tot una cu Suezul! urmă, avînd şi spaimă, şi rugăminte în glas.

Fusese tare mîhnit cînd aflase că nepotul lăsase baltă învăţătura ingineriei şi plecase în Africa. Îi trimisese acolo multe scrisori, amestecînd în ele rugămintile cu ameninţarea. Pierre nu se întorsese din pricina acelor scrisori, dar bătrînul îl văzuse venind — şi-l iertase şi se bucurase că nepotul, în loc să umble hoinar, avea să fie inginer, să facă vapoare pentru alţi marinari, iar el să rămînă pe mal, la casa lui, om aşezat, să se liniştească odată sîngele în neamul Vaillant.

— Măi băiete, măi băiete! urmă moş Leon, lăsîndu-se pe un scaun, înmuiat deodată şi uitîndu-se la nepot cu ochii înlăcrămaţi. Lasă gîndurile astea, că n-o să mai ai linişte toată viaţa! Locurile de acolo sînt aspre, altfel le-ar fi cercetat cineva pînă azi.

— Știu cît sînt de aspre; am citit și-n cartea lui Darwin, și-n jurnal.

In acest timp, moș Gir continua să clatine dojenitor din cap, fiind gata parcă să spună și el ceva, ca să-l înfrîneze pe Pierre Vaillant. Iar acesta, după ce-i făcu semn prietenului său să stea pe scaun, se așeză și el, în fața bunicului, și-l întrebă, ca și cînd ar fi uitat și de sfatul, și de mînia sa:

— Dar ia spune-ne, cum ai ajuns pe „Beagle", că despre asta nu te-am auzit vorbind nici pe dumneata, nici pe altcineva în oraș?

Bătrînul se aprinse din nou în obraz, numai că acum nu-l mai stăpînea mînia, ci alte simțăminte, greu de aflat. Și, după ce se uită la moș Gir și la nepot, și la Anton Lupan — și după ce oftă și șovăi — își începu povestea, nespusă nimănui pînă azi. Fiindcă el socotea întîmplarea sa faptă de rușine pentru un corsar.

— Apoi, măi băiete, dacă am ajuns marinar pe un vas englezesc, să nu crezi cumva că asta s-a întîmplat din voia mea; m-am dus că altfel nu era rost să scap...

In tinerețe, moș Leon, ca atîți alții de la Saint-Malo, călcaseră ades coastea Angliei, dovedindu-se corsari foarte viteji și dibaci. Dar nu prădau, ca orice tîlhari, ci picau în cîte un golf, debarcau și răscoleau la iuțeală cîte un conac, pe mylord îl dezbrăcau, mylady-ei îi luau giuvaerurile, mai luau și altele, cîte se găseau; pentru asta nu era nevoie să verse sînge, nu-și pătau mîinile, păgubașii se arătau totdeauna foarte speriați, corsarii picau fără veste, aveau oamenii lor la conac, cărora le dădeau bună parte din pradă, s-o împartă sărăcimii din sat.

Ani de zile mersese treaba așa, că se luase de gînduri regele Angliei, neștiind cum să le vină franțuzilor de hac. Roiau fregatele majestății sale prin canal, poterele umblau pe mal, dar corsarii le miroseau, se strecurau printre ele și, unde nu se aștepta nimeni, acolo picau.

Moș Leon, om tînăr pe vremea aceea, avea un căpitan foarte viteaz, Philip Herald, care făcuse multe isprăvi în viața sa și însuși regele Angliei făgăduise mare răsplată cui l-o prinde și l-o aduce la ștreang. Despre acel căpitan

s-au scris balade, cîntîndu-i-se îndrăzneala și vitejia — era același om despre care mai aproape de timpul nostru s-a scris chiar și un roman.

Dar el, deși iscusit și nespus de brav, și-a dovedit o slăbiciune neîngăduită unui corsar și asta i-a dus în nenorocire pe toți oamenii lui din echipaj. Căci a căzut căpitanul îndrăgostit de o mylady — și multe nopți a zăbovit cu ea, în iatac, soțul, milordul, aflîndu-se mai tot timpul la Londra, pentru treburi dregătorești, fiindcă era un bărbat foarte însemnat. Pînă ce, aflînd el de la o slugă ticăloasă despre cele ce se întîmplau în iatac, s-a înfuriat peste măsură de fapta mylady-ei și de îndrăzneala acelui corsar, de-aceea și-a pus în gînd a se răzbuna.

— Căpitane, vino-ți în fire! îl spuneau oamenii lui Philip Herlad.

Dar căpitanul nu-i asculta, ci tot ancora într-un golfuleț, de lîngă conac și se ducea să-și petreacă noaptea cu acea milady, căreia, se pare, puțin îi păsa că iubitul ei era și franțuz, și corsar; ba încă ai fi zis că asta o bucura mai mult decît dacă ar fi fost englez și lord sau pair foarte stimat.

Atît că într-una din acele nopți, cînd căpitanul se desfăta, au venit fregatele pe mare, poterele pe uscat, și-au pus mîna și pe căpitan, și pe corabia lui, cu tot cu echipaj. Firește, s-au luptat, și echipajul de o parte, și căpitanul, dincolo, în iatac, și-au doborît fiecare din ei măcar cîte un vrăjmaș. Ba căpitanul l-a împuns cu sabia în burtă pe însuși soțul încornorat, mărindu-i dorința de a se răzbuna.

Și astfel l-au dus pe Philip Herald la Plymouth și l-au pus în streang, nu cum scrie în cărți că milady l-ar fi ajutat să iasă din închisoare și l-ar fi scăpat. Cum să-l scape, cînd îl păzeau toate gărzile cîte se aflau în oraș?! Iar pe milady, deși soțul, iertător, ar fi vrut s-o cruțe, regele a poruncit s-o ducă la mănăstire, și acolo i s-a veștejit viața, pentru vina de a fi îndrăgit un corsar.

Cît despre echipaj, n-au spînzurat englezii pe nici unul, ci i-au pus în lanțuri, la Devonport, fără să-i judece, fără să știe cît vor sta așa.

Astea se întîmplau prin 1825 și era rege atunci în Anglia George al IV-lea, care s-a stins din viață peste cinci ani. Dar în 1830, cînd el încă mai trăia, pornindu-se pregătiri să plece o corabie în jurul lumii, ca să facă anumite cercetări, măsurători astronomice, să se întregească și harta — și fiind nevoie de un echipaj tare încercat, gata să înfrunte primejdii nespus de mari — a trimis vorbă regele, prin amiral, prinșilor de la Devonport, că acei dintre ei care se învoiesc să plece în jurul lumii cu bricul „Beagle", vor căpăta la sfîrșitul călătoriei libertatea, după ce vor depune jurămînt că nu se vor face din nou corsari.

Și s-a dus moș Leon, cu toți ceilalți, opt cîți erau, fiindcă altminteri le-ar fi putrezit oasele în portul militar. Numai că din cei opt plecați, șapte pe drum au scăpat, unii la Capul Verde, alții în Brazilia, s-au îmbarcat poate pe alte vase și s-au pierdut în lume — mai bine așa, decît să îndure starea lor, de-a fi marinari dar totdeodată și pușcăriași.

Numai moș Leon a rămas cîrmaci pe „Beagle" și cinstit de toată lumea, atît de căpitanul Fritz Roy, cît și de echipaj, fiindcă era foarte iscusit în meseria sa. Și-a făcut ocolul lumii și s-a întors la Devonport după cîțiva ani, și acolo a depus jurămîntul făgăduit regelui răposat și i-au dat drumul și s-a întors el la Saint-Malo, spunînd cum au fost prinși, cum au pierit ceilalți în închisoare și cum pe el l-au lăsat slobod după atîția ani.

Dar anume că a făcut ocolul lumii pe un vas englezesc, n-a spus nimănui, asta fiind mare rușine pentru un adevărat corsar; cum adică, să slujești celui cu care te-ai luptat? Oare l-ar fi înțeles ai lui de ce a rămas? Căci dacă el nu a fugit, o dată cu ceilalți, nu a făcut asta de fricos, nici fiindcă ar fi fost dulce traiul pe vas. Dar a cunoscut acolo un om, care și l-a apropiat de el și l-a cîștigat. Acel om era Charles Darwin, domnul Robert, cum îl numea moș Leon în jurnal.

Nu ieșise bine bricul din canal, cînd oceanul în față s-a învolburat, o aripă de furtună, nevestită prin nimic, s-a abătut peste vas și l-a culcat pe o coastă, fără ca echipajul să se fi așteptat; oamenii s-au dus de-a rostogolul pînă

în parapet, ca niște saci, căpitanul s-a prăvăiit și el tăcîndu-i-se țăndări ocheanul, cîrmaciul a alunecat și cîrma, rămasă de capul ei, a început să se rotească și să se hîțîne să zici c-au să se rupă troțele și-o să rămînă bricul la cheremul năpraznicului ocean... Ce să mai slăbești pînzele, ce comandă să dai într-o clipă ca asta, oricît ai fi de încercat marinar!?...

Pînă să se dezmeticească vreunul, moș Leon, deși era slobod în clipa aceea, nefiind el de cart, s-a repezit la cîrmă, a răsucit-o cu mișcări pe care nu știe să le facă oricare cîrmaci, a întors prova în vînt și îndată bricul s-a ridicat din valuri, ca un animal despovărat.

Nimeni n-a venit atunci să-i mulțumească pentru fapta sa; cum ar fi putut un englez să laude pe un marinar străin, și franțuz și ocnaș? Abia mai tîrziu și-au dat ei seama ce fel de om era acest corsar și-au început să-l privească altfel, ba căpitanul chiar îl și lăuda.

In clipa aceea de la început, cînd căpitanul își cerceta ocheanul fărîmat iar marinarii se ridicau de jos, uitîndu-se în jur buimaci, un singur om s-a apropiat de franțuz, i-a strîns mîna și i-a zis așa:

— Bravo, băiete! Pînă azi n-am mai văzut un cîrmaci atît de viteaz și de dibaci!

Omul acela era Charles Darwin, și de atunci înainte, ori de cîte ori găsea prilejul, venea să stea de vorbă cu fostul corsar, fără să se sfiască de ochii celorlalți, fără să-i pese că pe vas franțuzul avea înscris de ocnaș; și moș Leon s-a apropiat de el cît nu se apropiase de fostul lui căpitan și simțindu-l om de omenie și pe deasupra cu multă știință în cap, i-a rămas într-una alături, gata să-i fie de folos, devenindu-i lui foarte devotat — și nici n-a mai fugit de pe vas.

Restul, cei doi tineri știau din jurnal. Pe deasupra mai aflară, firește nu în aceeași zi, ci din frînturi, cît ținu vara, cînd de la moș Leon, cînd de la moș Gir, că vorbea și acesta, cu zgîrcenie, cîteodată — aflară de călătoria înfăptuită mai bine de douăzeci de ani după aceea, de către trimisul lui Darwin, care pornise să cerceteze ținutul din Țara de Foc, nestrăbătut prima dată.

Numai că de data asta, planul expediției fusese altul: să debarce cercetătorii — cinci oameni — pe țărmul Oceanului, la gura unui rîu, între capul San Pablo și capul Pénaș, iar de-acolo, mergînd de-a lungul apei, spre munții aflați la sud, să taie de-a curmezișul țara, părînd drumul mai ușor de făcut astfel. Iar corabia să se ducă mai departe și să-i aștepte în canalul Beagle, la locul de unde vroise să plece, în 1832, Darwin.

Plecaseră astfel cercetătorii, printre ei fiind și Arnold Vaillant, tatăl lui Pierre. Moș Gir rămăsese pe corabie cu căpitanul și cu restul echipajului — și se duseseră pe canal, la locul de așteptare, unde rămăseseră două luni, luptîndu-se cu furtunile — deși, după socotelile făcute, expediția ar fi trebuit să ajungă în cel mult o lună.

Încheindu-se acele două luni de așteptare și fiind primejdie să-i prindă iarna, se stîrni vrajbă pe corabie; unii ar fi vrut să plece, alții socoteau că nu le e îngăduit să lase expediția părăsită, în locuri neumblate de nici o corabie, căci, dacă într-un tîrziu ar fi ajuns totuși la locul de așteptare, neavînd nici un mijloc de mers mai departe, ar fi pierit, nefericiții, pe țărmurile canalului.

Dar, tocmai cînd se certau învrăjbiți între dînșii, s-a pornit una din acele înspăimîntătoare furtuni ale toamnei, a smuls corabia de la ancoră, și, după două zile de luptă cu valurile, a aruncat-o pe stînci, făcînd-o fărîme. Și s-a pierdut atunci întreg echipajul, cum pierduți au fost și cei duși înăuntrul țării.

Numai moș Gir a scăpat, ca printr-o minune, aruncîndu-se în apă înainte de clipa nenorocirii și înotînd pînă la o insulă ferită de vînt. De-acolo, după potolirea furtunii, a ajuns la țărmul de nord al canalului și cît a ținut iarna a trăit printre sălbatici, fără adăpost, hrănindu-se cu ce se hrăneau ei, cu scoici, cu carne de bursuc și cu rădăcini uneori, ca sihaștrii, pînă în primăvară, cînd a pornit să rătăcească spre miazănoapte. Și după luni de zile, ajungînd la strîmtoarea lui Magellan, istovit și pe jumătate sălbatic, cu mințile împrăștiate, l-a găsit un vapor englezesc, care l-a întors în țara lui aflată așa de departe.

Cu această povestire, Pierre Vaillant afla în sfîrşit mai limpede în ce chip pierise tatăl său, întîmplare asupra căreia moş Leon, în durerea şi descurajarea lui, păstrase taină pînă acum, la fel cum păstrase în taină istoria călătoriei cu Darwin. Şi desigur, bătrînul, gîndind să-i hărăzească altă viaţă mai potrivită cu timpurile paşnice care se aşezau asupra lumii, avusese temeiuri să-i ascundă faptele acestea din trecut. Dovadă că, din clipa cînd le aflase, Pierre Vaillant nu mai avea linişte în sufletul lui.

Tot restul verii tînărul rămase gînditor, frămîntat de gînduri pe care i le mărturisea lui Anton Lupan uneori.

— Secolul nostru nu mai are măreţie! spunea el. Au dispărut corsarii de pe mări, oamenii aceia viteji şi drepţi, semănînd cu haiducii voştri despre care mi-ai vorbit; era firesc să dispară, lumea îşi găseşte alte orînduieli; dar pînă una alta, bunicul meu, care a ocolit pămîntul fără să se teamă de primejdii, iar apoi l-a trimis pe tatăl meu să întregească ceea ce rămăsese nefăcut de el, ar vrea ca eu să duc o viaţă paşnică pe uscat, să construiesc vapoare în loc să călătoresc. E drept că şi vapoare trebuie să construiască cineva, altfel omenirea ar rămîne în loc, înţeleg prea bine asta, dar să le construiască alţii; eu simt nevoia să fac mai mult decît ei. Şi acum ştiu ce am de făcut: o dată voi ajunge în Ţara de Foc, să împlinesc ce n-au putut împlini bunicul cu Darwin; dar eu mai am o datorie pe deasupra — adică încă un scop: să descopăr, dacă va fi cu putinţă, urmele tatălui meu. Aşa, secolul nostru va rămîne, măcar pentru mine, măreţ!

Vorbe de om tînăr, care se spun uşor la anii lui Pierre Vaillant, ba chiar şi mai tîrziu. Numai că sub aceste vorbe, nepotul corsarului ascundea o hotărîre asupra căreia Anton Lupan nu păstra îndoieli.

— Voi merge şi eu, Pierre! spunea el, arătîndu-şi hotărîrea în vorbe mai puţine, dar cu mai mult zel, căci era şi mai tînăr decît prietenul său.

Aşa se născu în mintea lor şi li se înrădăcină în suflet dorinţa de a porni la drum, spre locurile acelea necunoscute de semenii lor. Şi dovadă că nu fuseseră vorbe spuse în vînt, astăzi, după aproape paisprezece ani şi după

numeroase înfringeri, Anton Lupan se găsea aici, pe malul Dunării, urmărit de același gînd.

Căci nu era ușor de înfăptuit planul lor!

În aceeași vară, ferindu-se de moș Leon, primul adversar al unei asemenea călătorii, el, unul din însuflețitorii ei din trecut, tinerii îi scriseră lui Darwin. Îi scrise Pierre, spunînd că e nepotul lui Leon și fiul lui Arnold Vaillant, că are un prieten de nădejde și sînt gata să înfăptuiască explorarea neîmplinită atunci. Îi scrise multe Pierre vestitului naturalist, uitînd însă să-i aducă la cunoștință vîrsta lor și lipsa mijloacelor trebuitoare unei asemenea călătorii. Iar Darwin le răspunse, neîngăduindu-i să aștepte nici două săptămîni: „Veniți numaidecît la Londra, să ne sfătuim!"

Să meargă la Londra, cînd ei trebuiau să se întoarcă la studii, la Paris! Și de unde banii de drum?

Cu asta, tinerii începură a se dezmetici. Pierre Vaillant îi scrise din nou lui Darwin, acum în termeni mai potoliți, mărturisindu-i că deocamdată nu aveau nici măcar mijloacele să vină la Londra, dar rămîn în planul lor, la fel de hotărîți.

„Pentru o asemenea călătorie — adăuga Pierre — gîndesc că e mai greu să găsești oamenii decît banii. Credeți oare că, la stăruința dumneavoastră, guvernul Angliei nu ne-ar da ajutorul trebuitor?"

„Nu, scumpul meu flăcău — răspunse Darwin, după alte două săptămîni — guvernul majestății sale ar fi sprijinit cu greu chiar o expediție englezească, sau mai degrabă cred că n-ar fi sprijinit-o de loc, dată fiind lipsa unui scop practic pentru Regatul Unit. Cît despre ideea că ar putea să ajute o expediție străină, nici să nu ne mai gîndim. Încercați pe lîngă guvernul Franței, dacă aveți un cunoscut influent; eu sînt gata să stărui și să vă dau girul meu, în clipa cînd mă veți vesti cui să mă adresez."

— De unde luăm omul influent, Pierre? întrebă Anton Lupan, scărpinîndu-se în cap, gest mai mult romînesc decît franțuzesc, pe care avea să-l facă adesea în viitor, în clipele de încurcătură, întocmai ca țăranul romîn.

Pierre Vaillant scrise un memoriu, pe care îl depuse, în numeroase exemplare, la felurite instituţii de cultură, începînd cu Academia Franceză şi terminînd cu „Societatea Enciclopedică" — şi de pretutindeni primi refuzuri, politicoase în cazul cel mai bun.

Scrise şi Anton Lupan, tatălui său, la Bucureşti, cu felurite ocoluri, temîndu-se să nu stîrnească împotrivirea lui, şi întrebîndu-l dacă pentru o asemenea expediţie, condusă de mari savanţi — aici se gîndea la girul făgăduit de Darwin — nu s-ar putea nădăjdui un sprijin din partea guvernului romîn. „Nu ştiu ce-ai aşteptat de la mine, tată, cînd m-ai trimis să învăţ carte înaltă la Paris, dar dacă eu ţi-aş spune că visul meu astăzi este să explorez, bineînţeles nu de capul meu, acele ţinuturi rămase necunoscute pînă azi, spre ruşinea secolului în care trăim — oare te-aş mîhni şi te-ai împotrivi?"

„Nu, fiule! răspunse bătrînul, spre mirarea şi spre liniştea tînărului student. Nu m-aş împotrivi. Mă întrebi ce-am aşteptat de la tine, cînd te-am trimis să studiezi. Am vrut să te faci inginer, fiindcă inginerii ne lipsesc şi se vor căuta mult în ţara noastră, care trebuie să se ridice din ţărînă şi să-şi facă temelie de fier. Am vrut să te întorci în ţară, să durezi căi ferate, poduri, şosele şi alte înlesniri care se cer azi popoarelor civilizate, cum aş vrea să fie şi poporul nostru. Dar dacă tu ai de gînd să înfăptuieşti ceea ce îmi spui, am să-ţi dau binecuvîntarea mea şi sprijinul meu, cît va fi, căci n-am de ce să mă împotrivesc unei fapte de folos omenirii şi care ar aduce cinste neamului romînesc. Dar la alt sprijin să nu te aştepţi, vai, fiul meu! Am vorbit cu domnul V. A. Ureche, ministrul instrucţiunii, care mi-e prieten într-o măsură şi domnia sa, deşi înţelegător, ba chiar viu interesat de un asemenea plan, mi-a spus, cu mîhnire, că nu se poate nădăjdui un ajutor din partea guvernului, altele fiind nevoile ţării azi. Ba încă mi-a spus că nici nu îndrăzneşte să-i vorbească primului ministru, ori altora, despre o astfel de călătorie, fiindcă nimeni nu l-ar lua în serios. Încercaţi mai degrabă să faceţi cu franţuzii ceva, sau cu englezii, dacă domnul Darwin vă sprijină, cum mi-ai scris."

Bătrînul îi sfătuia să bată la uşi unde ei încercaseră de mult, fără nici un folos.

— Ei bine, Pierre! zise Anton Lupan, la capul acestor încercări. O să mergem cu mijloacele noastre, dacă nu se poate altfel!

— Aştepţi vreo moştenire? Eu nu!

— Nici eu. Dar o să ne terminăm şcoala, o să muncim, o să muncim cît patru, cît opt, cît douăzeci, şi-n cîţiva ani...

Inimos şi nebun! spunea Pierre Vaillant despre tînărul său prieten, care, în faţa piedicilor, se înfierbîntase mai rău decît el.

Învăţau carte, şi încă sîrguincios, dar asta nu-i silea să lase în părăsire planul lor. Îi scriseră din nou lui Darwin, cerîndu-i sfatul, cum ar putea organiza mai bine o asemenea expediţie, doi tineri ca ei. Şi Darwin le răspunse, părînd că-i ia cu totul în serios, continuînd să nu-şi dea seama însă de lipsa mijloacelor care-i chinuia pe ei: „Cel mai indicat ar fi un vas de trei-patru sute de tone, pe care s-ar putea amenaja laboratoarele trebuitoare. În afară de echipaj, care trebuie să fie foarte încercat şi, măcar jumătate din el să mai fi navigat în strîmtoarea lui Magellan, ar trebui să luaţi un naturalist, un geograf, un geolog şi un meteorologist, acesta fiind personalul ştiinţific minim pentru reuşita unei atari expediţii. Aparatele de laborator vi le voi dărui eu..."

Iarăşi se posomorî Pierre Vaillant, citind această scrisoare, iarăşi se scărpină în cap, încurcat, prietenul său.

— De unde luăm vasul, Pierre?

— Vasul ca vasul, dar cu ce plăteşti un echipaj aşa de mare şi atîţi oameni de ştiinţă — şi de unde provizii pentru toţi? Asta ar însemna milioane şi noi... Tu cît ai strîns pînă acum?

— O sută de franci.

— Eu cincizeci!

— E bine pentru început, dar ne mai lipseşte destul!

Apoi Anton Lupan se însufleţi iar:

— Pierre, ştii ceva? Noi nu vom putea niciodată organiza o expediţie după toate regulile care se cer. Dar im-

portant e să ajungem acolo măcar noi doi! Va fi o expediție romantică, Pierre!

— Și cu cercetările științifice?

— Le vom face noi!

— Cum adică?

— Ne vom „specializa". Eu mă apuc de geografie și de meteorologie, dar să știi că mă apuc serios. Ție îți las geologia și științele naturii. De altfel toate se înrudesc! La lucru, băiete, cu sîrg!

Inimos și nebun tînărul romîn!

— Și tu, la ce fel de vas te gîndești? întrebă prietenul său.

— Un sloop de zece tone, ca să avem cel mult trei oameni pe lîngă noi. Asta costă mai puțin.

— Nu, un mic bric de 150 de tone, cu zece oameni, ar fi mai potrivit.

— Dar cere prea mulți bani, Pierre! Să zicem mai bine o goeletă, de vreo 80 de tone, cu cinci oameni afară de noi.

— Bine, o să mai vedem.

Cu asemenea planuri treceau anii de școală dar deocamdată nu adunaseră bani nici cît s-ar fi cerut pentru chila vasului dorit de ei. În schimb își păstraseră entuziasmul, cercetaseră tot ce se putea numi carte de călătorie prin biblioteci, stătuseră de vorbă cu oameni de știință. Întocmiseră chestionare cu privire la toate aspectele care trebuiau urmărite de un cercetător într-un ținut nou.

— După cum vezi, partea științifică a explorării noastre va fi mult mai ușoară decît călătoria în sine! zicea Anton Lupan. Ce trebuie să știm, în definitiv? Să ne orientăm, să putem ridica pe hartă detaliile locului, să colecționăm roci, plante, insecte și animale și să știm cum să le conservăm. Pe urmă nu au decît să le ia în primire savanții și să le pună nume latinești.

— Da, obiecta prietenul său, mai potolit. Dar în afară de știința elementară, pentru asta îți trebuie un anumit simț.

— O să ni-l însușim, Pierre! Ai văzut cum proceda Darwin. N-ai fi zis că era un mare preot în mijlocul na-

turii, ci un simplu turist. Pînă una alta, te vestesc că am fost la meșterul acela, pe rue Malherbe, am vorbit cu el și mă învață să împăiez păsări. Asta ne va folosi.

— Foarte bine!... încuviință Pierre Vaillant, puțin cam absent. Eu mă gîndesc la altceva — să nu socotești că e un gînd mărunt, pe lîngă ce avem noi de făcut. Oare o să găsim urmele tatălui meu?

— Poate că da; asta nu depinde de dorința noastră, ci de noroc.

Pierre Vaillant își scutură capul și zîmbi:

— Haide, băiete, nu te simți dator să fii trist! Nu pentru asta mergem noi la capătul lumii. Dar, știi, mi-aș simți sufletul mai liniștit.

— Te înțeleg, Pierre! Dacă tatăl meu, pe care nu l-am văzut de șapte ani, ar pieri într-un ținut necunoscut, cred că nu aș avea viață tihnită pînă nu l-aș găsi.

Așa treceau anii, cu învățătura și cu pregătirea migăloasă a expediției lor, deși nu era vorba de o pregătire materială, ci de aceea care privea mintea și sufletul, poate mai greu de înfăptuit. O lună, vara, se duceau la practică, pe șantierele de la Toulon, unde se construiau vapoare de fier și mari nave de război, ca să înlocuiască bricurile, corvetele și fregatele de lemn care aveau să putrezească prin porturile lor. Apoi luna cealaltă o petreceau la Saint-Malo, printre pescari și navigatori, plecînd cu ei în larg și făcînd fără codeală oricare din asprele munci ale lor, pregătindu-se astfel pentru planul cunoscut doar de ei.

Căci bătrînul moș Leon, slăbit de ani între timp, ieșea mai rar din cabina lui, nu-i mai urmărea ca în trecut, nu mai bănuia ce nutresc, socotea că, potolindu-se el, s-au potolit și ei, judecînd ca struțul cu capul ascuns în nisip.

Pierre Vaillant, deși mai virstnic, era mai plăpînd decît Anton Lupan; frigurile dobîndite la Port-Said îl mai zgîlțîiau și acum uneori, dar el nu pierdea nici acest timp ci, așezat pe punte, învelit în pături pînă la gît, cerceta hărțile marinărești, cărțile de astronomie, sau mînuia sextantul, luînd înălțimea soarelui și făcînd calcule, să afle locul unde se afla, desăvîrșindu-se în meșteșugul de navigator — meșteșug pe care avea grijă să și-l însușească și Anton

Lupan la rîndul său. Dar cînd Pierre Vaillant se simțea în puteri, arunca pătturile de pe el, se avînta pe catarge, trăgea parîmele, învîrtea la cabestan, ca orice matelot, sau ținea cîrma, străduindu-se să nu se abată din drum nici cu un grad, fiind și ăsta un mare meșteșug, trebuitor viitorului lor drum.

Cînd nu plecau în larg, colindau țărmul, în căutarea unui vas potrivit, pe care să-l ia de model pentru vasul lor — și unde ar fi putut găsi mai ușor un asemenea vas, decît pe plaja pescarilor de la Saint-Malo? Între timp făcuseră și socoteala materialului trebuitor, intraseră în vorbă și cu un negustor, cu privire la cost — care se ridica la vreo patru mii de franci cel puțin — și cu toate că ei nu agonisiseră deocamdată decît trei sute cincizeci, își aleseseră chiar și locul unde să pună vasul pe cală, peste un an sau peste doi.

Pierre Vaillant își luă diploma de inginer constructor de vase numai cu doi ani înaintea lui Anton Lupan, fiindcă boala îl împiedicase să-și dea examenele la timp, deși el se dovedise un student nespus de serios și de stăruitor. Un timp, după aceea, trebuiră să se despartă: Pierre se angajă la șantierele de la Saint-Nazaire, avînd grijă să nu cheltuiască decît un sfert din leafă pentru nevoile lui, restul punîndu-l deoparte, în scopul știut.

Vara, firește, se întîlneau la Saint-Malo; lui Anton Lupan i-ar fi fost greu să se ducă la București, să-l vadă pe tatăl său, căci din două luni de vacanță una și-o petrecea la practică, pe șantier. Hotărîse însă ca în anul cînd își va lua diploma să plece în țară, să stea un timp acolo, lîngă bătrîn, și numai după aceea să se întoarcă la Saint-Malo, spre a începe construcția vasului lor, nădăjduind că vor avea pînă atunci banii trebuitori.

Dar în anul cînd termină el școala, banii strînși de Pierre nu puteau acoperi nici pe departe costul materialului trebuitor; inginerii, care nu au voie să facă nici o greșeală în calcularea rezistenței materialelor, calculaseră greșit cuprinsul pungii lor, ceea ce nu se întîmplă, de pildă, cu cel mai puțin învățat negustor.

— Pierre, ştiu ce-avem de făcut! izbucni Anton Lupan, lepădîndu-şi descurajarea, el fiind cel ce se entuziasma mai uşor. Amînăm planul nostru numai cu un an, numai cu un an, auzi tu! — şi atunci vom avea de ajuns nu numai pentru vas, ci şi pentru echipaj!

— Cum?

— Mergem în Turcia!

— In Turcia? Ce-are de-a face Turcia, cu Ţara de Foc?

Anton Lupan ştia, se pusese un afiş mare, la poarta Politehnicei, că Turcia caută ingineri pentru construcţia drumului de fier.

— Am făcut socoteala, Pierre! Turcii plătesc de patru ori cît putem cîştiga aici.

— Dar noi sîntem ingineri de vase!

— Ce-are a face?! O să construim poduri şi drumuri de fier — nu e mai greu!

Lui Pierre Vaillant nu-i trebui mai mult de un ceas să-şi însuşească acest plan şi seara porniră spre Marsilia, unde se îmbarcară pe primul vapor care mergea la Stambul. Însă nu se îmbarcară ca pasageri, cu bilet, ci ca *apprentis* pe lîngă comandant, declarînd că vor să se facă ofiţeri de punte, ceea ce într-un fel era adevărat, cu singura deosebire că ei îşi făcuseră „aprentisajul" în mulţi ani şi astăzi, dacă ar fi avut brevet, ar fi putut chiar să comande un vas.

Compania de navigaţie fu bucuroasă să angajeze ca viitori ofiţeri doi tineri cu diplomă de inginer, iar căpitanul fu şi mai bucuros să-i aibă sub comanda sa şi să stoarcă untul din ei, ca unul care, pe lîngă practica-i îndelungată, nu avea învăţătură de carte într-un grad prea înalt.

Cît îi priveşte pe cei doi tineri proaspăt îmbarcaţi, în cele două săptămîni de călătorie pînă la Stambul îşi făcură cu îndîrjire ucenicia de marinari, fără să le pese de untul pe care într-adevăr îl stoarse din ei hapsînul de comandant, şi cînd debarcară, fură în situaţia de a depune la Bancă prima economie serioasă — costul călătoriei cu clasa întîi, plătit de Imperiul Otoman — peste cele vreo

două mii de franci agonisiți din leafa lui de Pierre Vaillant.

Pe timpul acela, nu se călătorea ca azi; plecînd de la Paris, Anton Lupan ar fi vrut să treacă în sfîrșit prin țară, fiindcă nu-și mai văzuse părintele de zece ani și aflase că era bolnav. Asta ar fi însemnat însă o lună de întîrziere, și cine știe dacă după aceea mai găsea liber postul ademenitor plătit de sultan. Poate peste șase luni, peste un an, i-ar fi fost mai ușor să se repeadă cu un vapor pînă la Brăila, de unde să se urce în tren; drumul de fier de la București la Barboși tocmai se lucra.

Astăzi, o asemenea despărțire ar putea să ni se pară ciudată, un asemenea fiu ne-ar părea ingrat. Dar atunci, cînd cineva se ducea la trei mii de kilometri de casă, era știut că n-o să-i mai vadă pe ai lui ani și ani.

Pe timpul acela, scrisorile, depeșele, pe-acolo pe unde se pusese telegraf, nu mergeau ca azi. Cînd Anton Lupan află că tatăl său murise, zadarnic ar mai fi plecat; el primi această știre în august, și bietul bătrîn murise în mai.

— Nu fii mîhnit! îl îmbărbătă Pierre Vaillant. Nu te zbuciuma că ai lipsit de la căpătîiul lui, în ultimul ceas. Așa cum îl cunosc, din scrisori, sînt sigur că în clipa morții nu te-a judecat rău, ci te-a binecuvîntat!

Socotelile din Franța nu sînt bune în Turcia — și cei doi tineri ingineri se dovediră iarăși nepricepuți cînd era vorba de bani. După un an, cu toată economia lor, constatară că nu aveau încă de ajuns pentru ceea ce plănuiau. Rămaseră deci și al doilea an, lucrînd amîndoi pe aceleași șantiere, la calea ferată Adrianopole-Stambul, fără să se despartă de cărțile științifice, de jurnalul bătrînului corsar și de harta Țării de Foc, cu pata aceea albă care îi fascina. Și în tot acest timp, se gîndeau cu stăruință, cu ardoare, la viitoarea călătorie, continuînd să viseze și să facă planuri, înfierbîntați.

Dormeau vara în corturi, iarna în bordeie sau prin case țărănești, fără să se ducă la oraș, ca să nu risipească nici un ban. Erau printre ei ingineri francezi, englezi, belgieni, care veniseră aici atrași de decorul exotic, de taina seraiu-

rilor şi de ochii cadînelor, ascunşi sub iaşmac. Nădăjduind să poată ridica iaşmacurile acestea sub care ochii codaţi oglindeau farmecul Orientului, tinerii ingineri din Apus băteau înfumuraţi uliţele din Galata şi din vechiul Stambul. Apoi, dezamăgiţi de pudoarea cadînelor şi înspăimîntaţi de biciul eunucilor care le însoţeau, se duceau în Pera, cartierul european, unde se îmbătau şi se consolau cu grecoaice, cu armence, nesupuse rigorilor nici unui Coran.

Cum unii lipseau cu săptămînile, tinerii noştri prieteni luau asupra lor sarcinile acestora, primind de la ei, după tocmeală, un sfert, o treime, o jumătate din leafa plătită de padişah şi astfel economiile lor creşteau. În schimb, dinaintea zorilor şi pînă ce soarele asfinţea, nu le rămînea timp nici să soarbă o picătură de apă clocită, din urciorul vreunui ţăran. Seara cădeau frînţi, deşelaţi, dar înainte de-a adormi mai făceau planuri în şoaptă, visau.

Sînt pe lume asemenea oameni, lumea tihnită să nu se mire — frumuseţea pămîntului, bucuriile vieţii de la ei se trag !...

Abia în primăvara celui de al doilea an, cînd drumul de fier ajungea pe malul Cornului de Aur, cu ape de smarald, îşi îngăduiră prima călcare a acestui aspru program: închiriară o barcă şi se duseră la Stambul, cu gîndul ca o duminică întreagă să-şi facă de cap. Dar oare, ar fi putut să se avînte în marele şi ciudatul oraş, înainte de a da o raită pe cheiul Galatei, unde forfotea mulţime de marinari sub cerul dantelat de catargele vapoarelor şi corăbiilor care veneau sau se pregăteau să plece spre porturi îndepărtate, să împînzească mările şi oceanele toate, la nord, la sud, la apus şi la răsărit, cîte mări şi oceane erau ?

În acea duminică însorită de la începutul lui martie, plimbîndu-se prin port văzură o goeletă olandeză, „Marta", pe care căpitanul bolnav, descurajat şi părăsit de echipaj, o vindea cu o mie de lire, adică mult mai puţin decît preţul unei caravane de măgari. Oamenii săi se angajaseră unul cîte unul pe vapoare, fiindcă aveau muncă mai puţină şi li se plăteau lefuri mai mari. Da, bătrînul căpitan îşi dădea seama, vapoarele aveau să alunge în curînd coră-

biile de pe mări, să acopere cerul cu fumul lor negru în locul pînzelor albe. Nu-i rămînea decît să-şi vîndă vasul aici, unde se mai găseau căpitani, puzderia aceea de căpitani ai Levantului, mulţumiţi să aibă corabia lor şi să care mărfuri de ici-colea, în Marea Neagră, în Marmara şi în arhipelag. Şi totuşi, nici chiar aici cumpărătorii nu se iveau. La început ceruse trei mii de lire, apoi două, şi în sfîrşit ajunsese la una...

— Scump, fraţicule! spuneau căpitanii greci, strîmbînd din nas.

S-ar fi părut că vasul nu le plăcea, lor care navigau pe barcazuri cu bordajul de brad, le-ntăreau cu sfoară pe unde slăbeau şi dacă se întîmpla să nu se înece, mergeau cu ele aşa pînă ajungeau putregai.

Turcii încaltea, credincioşi caicelor din Bosfor, arcuite la pupa şi la prova ca nişte papuci de serai, nu întorceau nici măcar capul să privească minunea asta de vas, despre care un cunoscător şi-ar fi dat seama îndată că e făcut să înfrunte cele mai aspre furtuni, furtunile din Marea Nordului, cu valul scurt şi îndesat, deci, cu atît mai uşor să se poată avînta pe orice altă mare şi pe orice ocean.

Pierre Vaillant şi chiar Anton Lupan s-ar fi putut socoti acum cunoscători destul de încercaţi, nu fiindcă erau ingineri cu diplomă, ci fiindcă veri în şir îşi făcuseră la Saint-Malo o ucenicie mai preţioasă decît orice patalama ar fi avut în buzunar. Iar o mie de lire era tocmai suma agonisită de ei, de cînd tot adunau.

Cei doi prieteni se priviră, fără să-şi spună un cuvînt — şi într-o clipă tot planul li se schimbă în cap: de ce să construiască un vas nou, care le-ar fi cerut cu lucrul lui încă un an, pe lîngă că i-ar fi costat de cinci ori cît acesta?

E drept că Anton Lupan, atît de înflăcărat totdeauna, se sperie puţin, dar abia după ce se văzu, împreună cu prietenul său, proprietar de vas; fiindcă tîrgul se făcuse la iuţeală, cît să sorbi un filigean de cafea.

— Domnule, vorbi Pierre, fără să se aşeze pe scaunul oferit de căpitan. „Marta" preţuieşte mai mult, dar noi avem exact o mie de lire, cît ceri dumneata.

Se aflau toţi trei în cabina căpitanului, după ce examinaseră vasul de la un cap pînă la celălalt. Anton Lupan simţea legănarea Bosforului, simţea mirosul de lemn încins, de cînepă, de catran, privea raza de soare care intra veselă pe spirai, i se părea că navighează pe ocean şi o fericire nelimpede i se ridica în suflet, ameţindu-l, făcînd să i se clatine capul ca omului beat.

— Mi se pare necinstit să mă folosesc de un moment neprielnic pentru dumneata, spunea mai departe Pierre, cu tremur în glas. O să aşteptăm o săptămînă — şi dacă pînă atunci nu s-o ivi un cumpărător să ofere un preţ mai potrivit cu preţul adevărat...

Cu toate necazurile sale, căpitanul păru să facă haz:

— Tinere, din ce planetă picaşi? Iată, fiindcă mi-ai vorbit cinstit, am să-ţi vorbesc şi eu tot aşa: crezi că tocmai Stambulul e portul acela din lume, încă nedescoperit de nimeni, unde o să vină cineva şi să-mi spună: „Ai cerut o mie de lire: e prea puţin — poftim o mie şi una!..." N-o să dea nimeni o liră mai mult, nu o liră, un onlic, o para!

Apoi căpitanul îi privi pe amîndoi, mirat, căci nici unul n-avea înfăţişare de marinar.

— Şi de ce vreţi s-o cumpăraţi?

— Să călătorim în lume; dorim să ajungem într-un loc care încă nu s-a cercetat.

— N-aveţi nici unul treizeci de ani!

— Ba treizeci şi cinci! răspunse Pierre.

— Eu douăzeci şi opt! adăugă Anton Lupan.

— Tocmai bine! Atunci puteţi să plecaţi. Să fi fost mai tînăr, aş fi mers cu voi, măcar şi cîrmaci, dacă n-aţi fi vrut să mă luaţi căpitan.

Şi întorcîndu-se spre Pierre, ca mai vîrstnic, căpitanul schimbă tonul, de-ai fi crezut că e supărat:

— Cîţi bani spuneai că ai?

— O mie de lire...

— Bine! Daţi-mi nouă sute, să vă rămînă şi pentru echipaj!

Şi fiindcă amîndoi cumpărătorii protestau, căpitanul adăugă, ineruntat:

— Faceţi cum vă spun; altfel trag vasul în larg şi îl înec cu mîna mea. N-o să-l dau tîlharilor de pe mal!

Într-adevăr, Anton Lupan se sperie abia după ce se văzu proprietar.

— Acum ce-o să facem? Oare nu ne-am prins? Să nu păţim ca fericitul acela care a cîştigat un elefant la loterie, şi s-a bucurat toată ziua, ca pe urmă să se îngrozească, fiindcă hrana pachidermului îl sărăcea.

Noroc că în viaţa celor doi prieteni, îndoielile unuia se compensau cu înflăcărarea celuilalt; fiecare, pe rînd, era furnizorul de entuziasm.

— Dragul meu, — răspunse Pierre Vaillant, — omul acela era un guguman. Eu în locul lui aş fi plecat în Africa şi elefantul meu şi-ar fi găsit hrana singur, cum şi-o găsesc celelalte mii de elefanţi.

— Cu alte cuvinte? întrebă Anton Lupan.

— O să găsim echipaj...

— Căpitanul cum n-a găsit nici măcar un om, de leac?

— Era bătrîn şi descurajat, şi ursuz pe deasupra, ca toţi bătrînii care oftează după vremea lor, fără s-o înţeleagă pe a celorlalţi. Cu tinereţea noastră e altceva; ai văzut că l-am cîştigat pînă şi pe el, cît e de ursuz şi de înciudat!

— Şi după ce-om avea echipajul?

— O să cărăm mărfuri, în Egee, în Marmara, poate şi-n Mediterană, şi la anul, dacă om face treaba cu cap, o să avem destui bani ca să pornim peste Atlantic.

— Dar contractul nostru nou cu Direcţia drumului de fier expiră abia peste un an.

— Unul din noi va rămîne şi va răspunde de treburile celuilalt. Doar am mai făcut şi pentru alţii aşa ceva.

— E adevărat, dar ei cei puţin erau aici, puteau fi văzuţi, iscăleau hîrtiile, se duceau să încaseze banii.

— O să se aranjeze şi asta! În Turcia, ce nu se poate aranja? Am aflat că aici sînt slujbaşi care, printr-o anumită socoteală, ocupă în acelaşi minister, de pildă, şi-un post de director, şi unul de impiegat, şi unul de portar. Unul din noi va fi în acelaşi timp şi Pierre Vaillant, şi Anton Lupan — iar bugetul padişahului îi va plăti pe

amîndoi, ceea ce, față de nevoile noastre, nu-i un lucru de lepădat.

Anton Lupan cunoscuse lumea studențească de la Paris, lumea pescarilor, marinarilor, constructorilor de vase de la Saint-Malo, apoi în treacăt pe a unor marinari de pe vaporul englezesc cu care călătorise de la Marsilia, și în sfîrșit, lumea muncitorilor de la drumul de fier, țărani greci, turci, bulgari, macedoneni, oameni posomoriți, și închiși în ei. Acum începea să cunoască lumea Levantului — dar mintea lui n-o putea cuprinde, n-o înțelegea.

Stăteau, el și Pierre Vaillant, pe puntea corăbiei, la pupa, rezemați de parapet, și se uitau la hamalii care duceau cufărul căpitanului pe mal. Cîteva minute mai tîrziu, cufărul acesta buclucaș făcea să se știe în tot portul că „Marta" avea alt proprietar. Vreo trei căpitani turci, vreo șapte greci, doi albanezi, un armean, se năpusteau pe punte, înfuriați:

— Ați cumpărat?

— Da!

— Cu o mie de lire?

— Cu nouă sute! răspunse, zeflemitor, Pierre Vaillant.

Un grec păși înainte, roșu la față, să zici c-o să pice jos, lovit de dambla.

— N-ai știut că vreau să cumpăr eu?

— Eu am vrut să cumpăr! strigă un turc, cu iatagan.

— Ba eu, fraticule! se împotrivi grecul, mai roșu în obraz.

Ceilalți murmurară, la fel de indignați; fiecare se tocmise, fiecare așteptase să mai treacă o zi-două și căpitanul să mai lase un ban. Lumea Levantului începea să se arate și Anton Lupan o privea, cu ochii mari.

— Nouă sute ai dat? gîfîi grecul. Îți dau o mie și fugi de-aici; e corabia mea!

— Dau o mie o sută! se auzi alt glas.

— O mie două sute! strigă primul turc, scoțînd punga din buzunar.

— O mie trei! zise, cam speriat, singurul armean.

Glasurile se amestecară:

— O mie cinci sute!...

— O mie șase!
— Allah!
— O mie șapte!...
— Aman!
— Două mii! gîfîi armeanul, speriat.
— Te tai! strigă turcul cu iatagan.

Așa s-ar fi atins prețul cerut prima oară de bietul căpitan, dacă răbdarea lui Pierre Vaillant n-ar fi ajuns la cap.

— Prea cinstiților căpitani, vă rog să debarcați, fiindcă vă osteniți în zadar. Sîntem stăpînii corăbiei și n-o vindem, chiar dacă ne-ar cere-o sultanul și ne-ar plăti-o cu jumătate din serai.

Levantul cobora pe chei, în amestec de giubele, de fesuri, de turbane și de șalvari, blestemînd, înfuriat:

— Cîine de ghiaur!...
— Franțuz parșiv!
— Valah murdar!
— Allah! Allah!
— Aman!...

In timp ce Anton Lupan se clătina, ca și cînd l-ar fi lovit cineva în cap.

— Dar înainte de a căuta echipajul, — continuă Pierre Vaillant reluîndu-și netulburat ideea întreruptă de vizita numeroșilor căpitani, — cred că trebuie să schimbăm numele corăbiei. Ție „Marta" îți place, îți spune ceva?

— E un nume de femeie...

— Firește, asta știam. Dar nu înțeleg să păstrăm un nume de femeie, care nici măcar nu e numele iubitei mele, că nu am nici una, dacă n-am uitat.

— Nici eu! oftă Anton Lupan.

— Tinere, ți-ai ales singur drumul! Dar bagă de seamă, acum, dacă ai pornit, nu da înapoi! O să vină și vremea dragostei, cînd o să ai răgaz pentru ea... Vezi numai să n-o cheme Marta, fiindcă-i un nume rece ca un ghețar. Sînt sigur că nu-i plăcea nici căpitanului, însă, ce vrei, pesemne era numele neveste-si și bietul om fusese obligat să se supună acestui obicei barbar. Dacă un căpitan nu-și botează corabia cu numele femeii lui, înseamnă să nu mai

aibă trai cu ea. La Saint-Malo era un pescar bătrin — nu-l știi tu, murise cînd ai venit prima oară acolo — care avusese șase neveste și ca urmare schimbase de șase ori numele sloopului cu care pescuia. Cînd a ajuns la a șaptea nevastă, dimineața, după nuntă, s-a dus omul pe plajă, cu pensula și cu cutia de vopsea, pentru cuvenitul ritual. Dar un șugubăț i-o luase înainte, și peste noapte sloopul își căpătase în sfîrșit numele care i se potrivea cu adevărat: „Barbă Albastră". Nu glumesc: pe coasta Mînecii cunosc toți istoria asta.

— Bine, dar el nu l-a schimbat? întrebă rîzînd Anton Lupan.

— Nu, fiindcă, vezi tu, bătrînul pescar era un om drept și socotise că trebuie să îndure acest nume de batjocură, ca să ispășească măcar așa numeroasele lui blestemății.

— De unde știi? Poate că se mîndrea!

Pierre Vaillant își duse arătătorul la tîmplă și făcu ochii mari, ca omul care își descopere cu întîrziere o lacună în cap.

— Te pomenești! Și lumea care-l credea pocăit! Ce bătrîn potlogar!... Ei, dar hai să ne întoarcem la „Marta". Tu ce nume i-ai da?

— Nu știu... Cred că ar trebui să fie un simbol, să se lege de dorințele noastre.

— Adică tot după ritual!

— Dar după un ritual mai nobil decît al bătrînului tău pescar!

— Ei bine, atunci s-o numim „L'Espérance"... Cum se spune asta pe limba ta?

— Speranța.

— Nu sună urît, totuși, dacă nu-ți jignesc sentimentele patriotice, de valah, mi-ar plăcea mai mult cuvîntul din limba mea; e mai... mai internațional.

In seara aceleiași zile, „Marta", sub numele ei nou, „L'Espérance" și sub pavilionul francez, avea cinci oameni echipaj, ba chiar și un căpitan, care s-ar fi putut să fie căpitan adevărat, deși n-o putea dovedi cu acte, ci numai cu martori gălăgioși din port, gata să jure pe Biblie sau pe Coran.

— Care dintre noi se îmbarcă și care rămîne pe uscat? întrebă Pierre Vaillant.

— Desigur că te îmbarci tu; ești mai vechi marinar decît mine, răspunse Anton Lupan.

— Bine! Atunci îți încredințez sarcina să mă reprezinți pe lîngă sultan.

La căderea nopții, Anton Lupan lua Cornul de Aur, în lung, cu barca, să se întoarcă la drumul lui de fier, de care nu putea să nege că se simțea legat.

Fusese de ajuns o singură zi, ca în soarta lor să se schimbe atîtea! Aveau o corabie, adică mijlocul principal ca să plece spre locurile la care visaseră atîți ani. Se mai despărțise și alteori de Pierre Vaillant, de la începutul prieteniei lor, dar abia acum, rămas nigur, își dădea seama cîte îl legau de acest om minunat. Sub scepticismul și reținerea lui se ascundea o inimă caldă, generoasă, și-un entuziasm neegalat decît de îndîrjirea cu care își ducea orice hotărîre pînă la cap. Atunci cînd părea mai neîncrezător, mai șovăielnic, atunci se lupta cu piedicile mai dîrz, atunci îi era sufletul mai înaripat.

Duminica următoare, cînd reveni în port, pe cheiul Galatei, Anton Lupan făcu ochii mari: „L'Espérance" se afla la locul ei, dar n-o mai recunoștea, părea mai mică, adîncită în apă, de ai fi zis că se scufundă, dacă oamenii nu s-ar fi mișcat pe punte, netulburați. Echipajul tocmai închidea gura magaziei, acoperind-o cu tenda. Căpetenia lor părea să fie un om vînjos ca un taur, mai degrabă îndesat decît înalt, cu pieptul ca o platoșă de aramă și cu niște mustăți negre, lungi și țepoase, de te înspăimîntau.

Pierre Vaillant se afla la prova, în fața unei măsuțe puse lîngă catarg și stătea de vorbă cu un străin, îmbrăcat în giubea de bogătaș. Acesta era kir Țiminadis, cel mai mare negustor de coloniale din Bosfor, Marmara și arhipelag. „L'Espérance" tocmai încărcase mărfurile sale: cincizeci de butoaie cu măsline, două vagoane de orez în saci, optzeci de butoaie cu untdelemn, cinci mii de kilograme de cafea, apoi lăzi cu portocale și lămîi, cu totul șapte vagoane și ceva.

— Cum merge slujba la sultan? strigă Pierre, venind în întîmpinarea lui Anton Lupan.

Acesta se uită speriat la omul cu mustăţi mari. Abia acum văzuse că avea o cicatrice, urma unei tăieturi adînci pe obraz.

— Parcă nu l-am văzut rîndul trecut. Nu ţi-e teamă de el?

— Vorbeşti de Sotir? L-am angajat după plecarea ta. E un om al dracului, dar altminteri un cîrmaci fără pereche, după cîte am aflat de la căpitani.

— Şi căpitanul tău?

— Doarme, în cabină la pupa. N-avea grijă; după două drumuri mă descotorosesc de el; nu-mi trebuie mai mult ca să fiu eu căpitan.

— Dar văd că ai încărcat marfă şi nu spui nimic; ăsta-i evenimentul cel mai important. Ai făcut socotelile, ne îmbogăţim, sau mai va?

Pierre părea stînjenit.

— Da, am luat şapte vagoane de coloniale; tocmai semnam actele cu kir Ţiminadis... Ar fi trebuit să te vestesc, poate voiai să te duci tu cu marfa asta...

— De ce? se miră Anton Lupan.

— Fiindcă e pentru un port valah...

— Galaţi?

— Intocmai. Poate ai fi vrut să-ţi vezi ţara; lipseşti de atîţia ani!

— Pierre, asta-i adevărat, dar dacă vrei să plecăm mai curînd peste Atlantic, să nu fim sentimentali! Du-te, eşti mai priceput decît mine, numai ai grijă, adună cît mai mulţi bani!

— Şi tu la fel! Nu-ţi fie milă, jupuieşte-l pe sultan!

„L'Espérance" ridică ancora în aceeaşi zi, înainte de amiază, fiindcă bătea vîntul dinspre Marmara, iar curentul ducea spre Marea Neagră, ceea ce se întîmplă numai în zece-cincisprezece zile din cele trei sute şaizeci şi cinci ale unui an.

Anton Lupan o însoţi de departe, mergînd de-a lungul cheiului, pînă unde acesta se sfîrşea, sub cazărmile de artilerie de la Top-Hané. Acolo rămase nemişcat, un ceas,

două, trei, cu ochii după „L'Espérance". Apoi pavilionul ei tricolor, fluturat de vînt, se pierdu în negurile albăstrii de pe Bosfor și pînzele albe se topiră, una cîte una, pieri și ultimul catarg...

Așa se despărțiră — și de atunci nimeni nu-i mai aduse vreo veste despre Pierre Vaillant...

Trei zile mai tîrziu se stîrni fierbere la Stambul: începuse războiul în Balcani — turcii alergau pe străzi speriați, grecii și bulgarii se ascundeau, sultanul era la aman.

Anton Lupan așteptă neliniștit să se întoarcă „L'Espérance", și cînd trecu o lună, fără să se audă nimic despre ea, se gîndi că războiul îl silise pe Pierre Vaillant să se refugieze cu corabia pe vreun braț al Dunării, ori pe vreun canal. Știa că el o să se descurce, îl știa isteț și brav.

Dar iată că nu trecură zece zile din mai, cînd se răspîndi vestea că Țările Romînești se declaraseră neatîrnate și, alăturîndu-se oștilor ruse, porniseră cu război asupra hainului Imperiu Otoman.

Acum pentru un valah era primejdios să rămînă o zi mai mult pe pămînt turcesc, căci turcii păreau înfuriați. Anton Lupan lăsă baltă drumul de fier și se îmbarcă în pripă pe primul vapor care pleca spre Marmara. Era un vechi vas italian, cu pînze și mașini, cu două catarge, care l-ar fi făcut să semene cu un bric dacă n-ar fi avut la mijloc coșul înalt. N-avea elice, ci zbaturi, așa că se mișca greoi, ținea marea prost pe timp rău și, doamne! ce se mai legăna!

Cu acest vas blestemat, sub comanda unui căpitan care nu-l cruța, cutreieră Mediterana, Marea Roșie și Golful Persic, iar peste un an, cînd se făcuse liniște în Balcani, se întoarse la Stambul cu brevet de ofițer al doilea, cu o aspră ucenicie de navigator și cu o sută de lire sterline în buzunar, ceea ce era o sumă mărișoară, lira englezească întrecînd-o de zece ori pe cea bătută la Stambul de sultan.

Anton Lupan nădăjduia că între timp Pierre Vaillant adunase și el ceva, și astfel, puteau porni cu „L'Espérance" peste ocean.

Dar corabia nu se întorsese în Bosfor, nimeni nu o văzuse, nu se mai știa nimic despre ea. Domnul Țiminadis

era pe jumătate ruinat, în timpul războiului grecii nu fuseseră cruțați — și își smulgea părul din cap: pierduse mai mult, nu numai cele șapte vagoane de mărfuri îmbarcate pe „L'Espérance".

— S-a înecat, nu înțelegi dumneata? Am scrisoare de la kir Iacomachi, de la Galați.

— De unde știe domnul Iacomachi că s-a înecat?

— Păi dacă n-a sosit, ce să fie altceva? Crezi că s-a urcat în rai?

Anton Lupan nu putea să creadă, nu înțelegea. Poate „L'Espérance" naufragiase, atîtea corăbii naufragiau, dar era peste putință ca prietenul său să nu se fi salvat.

Scrise la Saint-Malo; îi răspunse fratele mai mic al lui Pierre: moș Leon era bolnav, nu mai ieșea din cabina lui și aștepta să i se întoarcă nepotul hoinar; de un an și ceva, nimeni nu mai primise știri de la Pierre Vaillant.

Îi scrise domnului Iacomachi, la Galați; negustorul răspunse că nu primise nici o marfă; restul nu-l privea.

Scrise căpitanilor de port de la Burgas, Varna, Constanța, Sulina, Odesa, întrebînd dacă nu știau ceva despre goeleta „L'Espérance". Unii nu-i răspunseră, poate nici nu existau, alții nu auziseră niciodată de vasul căutat.

Urmară anii negri din viața lui Anton Lupan: pierdut fără urmă acest prieten, care dacă ar fi fost fratele lui adevărat nu i-ar fi fost mai drag, pierdută „L'Espérance", ca un simbol al tuturor speranțelor ce se pierdeau, pierdut, zădărnicit planul călătoriei lor peste ocean!

Să se întoarcă în țară, nimic nu-l îmbia. Aflase că la căile ferate care se construiau nu erau prețuiți inginerii valahi. Oamenilor puși în fruntea înnoirilor nu le-ar fi plăcut să vadă printre ei pe unul mai destoinic, mai întreprinzător, mai îndrăzneț decît ceilalți, amenințînd să le strice rosturile strămoșești și să le tulbure tihna unei vieți care se mișca iavaș-iavaș, prin colb, ca diligențele de acum cincizeci de ani.

Noroc că, deși ciuntit, Imperiul Otoman întindea și el căi ferate, dincolo de Bosfor, în Anatolia.

Anton Lupan construi podul de fier de lîngă Vezir-han, peste Sakar, construi gări, viaducte, silozuri... Din cînd în

cînd se repezea la Stambul sau trimitea iscoade, să vadă dacă nu se aflase ceva despre Pierre Vaillant. Uneori avea presimțirea că prietenul său era în viață, apoi se descuraja, ca peste o săptămînă să spere iar. Dar cînd trecu încă un an, își dădu seama că zadarnic ar mai fi așteptat.

Din clipa aceea simți trezindu-se în el, arzătoare, dorința de a nu părăsi vechiul plan, de a-l duce fie și singur pînă la sfîrșit. Avea acum adunate două sute cincizeci de lire sterline și cînd se ducea la Stambul, cutreiera cheiul Galatei, nădăjduind să găsească o corabie care să semene cu „L'Espérance". Numai că, de la război, nu se mai vedeau decît barcazuri și caiace șubrede, din lemn de brad, bune pentru strîmtori, pentru Marmara și la nevoie pentru arhipelag, iar prețul lor era de trei-patru ori mai urcat. Istoria cu căpitanul „Martei" fusese o întîmplare care nu se repeta. Două sute cincizeci de lire sterline nu mai ajungeau azi nici să arvunești o corabie ca „L'Espérance".

Din păcate, tocmai atunci, construcția căilor ferate otomane intra în impas; pare-se, tot de pe urma războiului, vistieria padișahului suferea grav. Anton Lupan ajunse cu un barcaz la Pireu, iar aici se îmbarcă pe un vapor olandez, care pleca spre Indii și avea nevoie de al doilea ofițer, fiindcă cel vechi căzuse bolnav. Navigă pînă la Singapore, unde dădu examen în fața Comisiei Maritime și căpătă brevetul de prim ofițer, ceea ce îi îngăduia să se îmbarce pe orice vas ca ajutor de comandant, ca secund, cum se spune mai pe scurt azi.

În 1881 cînd reveni în Mediterană avea agonisite cinci sute de lire sterline, iar examenul dat la Marsilia îi recunoștea titlul de căpitan de cursă lungă, ultimul brevet în ierarhia marinarilor, care-l îndreptățea să comande vase de orice tonaj, în orice mare a lumii. Pe lîngă vechea lui meserie, însușită cu rîvnă în ani de studiu îndelungați, făcuse, aproape fără să vrea, o întreagă carieră de marinar.

Acum îl cunoșteau mulți căpitani și mateloți, de la Marsilia la Pireu, la Port-Said, iar în Marea Roșie unde navigase mai îndelungat se născuseră legende despre luptele lui cu pirații arabi. El se simțea stînjenit cînd le auzea: într-adevăr, pusese adesea pe fugă asemenea tîlhari, care

atacau în miezul zilei corăbiile și le prădau, dar făcuse asta de pe puntea unui vapor de două mii de tone, înconjurat de oameni viteji și bine înarmați. La Suez, la Port-Said, la Berbera, îl cunoșteau hamalii, pescarii, copiii dezbrăcați care hoinăreau pe chei așteptînd să le arunci un ban...

Deși mările sînt mai întinse decît uscatul, numără drumuri mai puține, fiindcă ele nu ocolesc munți, nu caută vaduri, nu au puzderia de răspîntii care duc la fiecare oraș, la fiecare sat, ci se trag cu sfoara de la un port pînă la celălalt. Dar în chipul acesta sînt mai umblate și marinarii se cunosc mai bine între ei decît oamenii de la uscat.

E drept că astăzi vapoarele au orar regulat și cînd se întîlnesc, după ce se salută grav, coborînd pavilionul de la pupa și ridicîndu-l iar, tradiție pe care ivirea mașinii nu a spulberat-o, își vede fiecare grăbit de calea sa.

Corăbiile odinioară, și chiar vapoarele în primii lor ani nu făceau așa; căpitanii întorceau prova în vînt și de la zece pași se puneau pe taifas, dacă nu cumva se poftea unul pe altul la un pahar de vin, la o cafea și la o țigară de tutun aromat. Mateloții, aplecați peste parapete, tăifăsuiau și ei întocmai ca bravii lor căpitani, și astfel, în aceste popasuri de un ceas, oamenii se cunoșteau, își spuneau păsurile, povesteau ultimele întîmplări din porturi, legau prietenii care dăinuiau, chiar dacă trebuiau să treacă luni și ani pînă să se întîlnească iar.

Amintirea acestei vieți, necunoscută celor de la uscat, îi încălzea inima lui Anton Lupan. Pentru a porni la drumul atît de mult visat, nici cele cinci sute de lire sterline, nici brevetul de căpitan nu prețuiau cît putința lui de a pătrunde pînă în adînc tainele sufletului de marinar. O corabie ar fi găsit cîndva, ar fi putut să adune și destul banl ca să cumpere provizii și să plătească un echipaj. Dar oare, el singur, fără Pierre Vaillant, ar fi putut să-și conducă echipajul la mii de mile de porturile lui, prin furtuni, uragane și primejdii de neînlăturat, dacă nu și-ar fi însușit bunul cel mai de preț, cheia inimilor aspre ale acelor oameni neobișnuiți, smulși din rădăcinile lor pămîntești

și răsădiți, ca niște plante sălbatice, pe ogorul nestatornic al nesfîrșitului și de-a pururi zbuciumatului ocean?

Mai simțea și acum lipsa lui Pierre Vaillant, dar nu îi mai era atîta teamă să se pregătească singur de drum. Jurnalul lui moș Leon, cărțile, scrisorile lui Darwin, instrucțiunile lui îl însoțiseră în toate călătoriile de pînă atunci; le scoase iar la iveală și, aplecat deasupra lor, iar începu să viseze, ceasuri întregi, cînd zîmbitor, cînd încruntat.

De la Marsilia plecă la București, de data asta folosindu-se de binefacerile drumului de fier, cu o satisfacție copilărească, fiindcă lucrase destule drumuri de fier în viața sa. Se socotea dator să facă acest drum, să-și revadă țara, acum cînd se pregătea să lipsească iarăși mult timp. Dar, mai cu seamă, voia să caute, o ultimă oară, urmele lui Pierre Vaillant...

Bucureștiul crescuse, și totuși lui i se părea mai mic; străzile parcă nu-l mai încăpeau. Dealul de la Mihai-Vodă se tocise, iar Dîmbovița, fastuoasă în amintirea lui de copil, se înghesuise într-un canal, fără sacagii și fără orătănii gălăgioase pe mal. Nucii din grădină se uscaseră, pe strada din față se punea pavaj și negustorii dădeau tîrcoale locului, căutîndu-l pe proprietar: voiau să cumpere grădina, să ridice prăvălii cu etaj; orașul se mărea.

Casa părăsită acum șaisprezece ani era în grija unui bătrîn orb, care-l îmbrățișă plîngînd, fără ca Anton Lupan să înțeleagă de ce; nu-și amintea de el și nici orbul nu putu să-l lămurească de cînd și prin ce împrejurări venise aici. Îi auzea pașii, tîrșîind în urma lui, întretăiați de suspine scurte, ca niște iceneli, și între două suspine, bătrînul spunea un cuvînt de recunoștință despre milostenia celui repauzat.

În casa scundă, intrată în pămînt pînă la cercevelele geamurilor, cu streșinile atîrnînd obosite, ca aripile unui cronean jumulit, fiul întors dădu peste un mic sipet, care cuprindea agoniseala bătrînului Lupan. Pînă în pragul morții, acesta se străduise necontenit cu copiii, învățîndu-i carte, căci cu școlile era încă greu, și într-un an mai mult, în altul mai puțin, adunase vreo două sute de galbeni,

care, împreună cu un pumn de giuvaeruri, înfățișau un mic avut. O scrisoare caligrafiată larg, cu acele înflorate chirilice de care bătrînul nu se despărțise pînă la sfîrșit, spunea astfel:

„Fiul meu, deoarece simt că voi închide ochii înainte de a te vedea, îți las aici gîndul meu de rămas bun și binecuvîntarea mea. Ailă, dacă n-ai simțit, că de la moartea bunei tale mame n-am avut alt gînd decît gîndul tău. Fiindcă acum, în anii bătrîneții, nevoile mi-au fost mici, am pus deoparte rodul strădaniei mele, ca să te bucuri tu de el, carele ești tînăr și ai nevoi mai mari. Atît că, să știi, dorința mea este nu să huzurești cu ceea ce îți las, fiindcă nici n-ai putea huzuri prea mult, ci asta să-ți ajute spre îndeplinirea gîndurilor tale și ale prietenului tău, iar dacă ați deznădăjduit în pianul vostru așa de greu și de neînțeles celor din jur — să-ți folosească banii aceștia la orice ar fi spre binele semenilor tăi..."

Acest îndemn neașteptat, care pe Anton Lupan îl zgudui adînc, se așeza dintr-o dată, ca un puternic stîlp susținător, lîngă vechile îndemnuri din sufletul lui. Și astfel, cu îndemnul crescut, în loc să fi ostenit între timp, pornise el la drum în ziua cînd l-am întîlnit coborînd din tren la Galați. Folosise iarna ca să facă iarăși cercetări, să vadă dacă totuși nu se aflase nimic despre Pierre Vaillant; dar nici oamenii de prin porturi, nici negustorii, nici vameșii, nimeni nu auzise vreodată de acest nefericit călător și de corabia lui.

În primăvară, după ce vîndu casa părintească, giuvaerurile și alte cîteva mici bunuri lăsate de bătrîn, porni, cu destui bani asupra lui, ca să colinde porturile în căutarea unei corăbii — și tocmai aici, la gura Dunării, întîmplarea făcu să dea peste „L'Espérance". Această epavă, întîlnită cînd nu se mai aștepta, i se părea un mesaj de la Pierre Vaillant. Avea s-o scoată din nisip, s-o întregească, să-i redea viața și, însoțit de umbra prietenului dispărut, să se avînte cu ea peste ocean ca să ajungă în acea țară depărtată la care ei doi visaseră ani îndelungați.

Dunărea — rostogolindu-i prin față valuri de amintiri — și marea, fremătînd dincolo de stuf, îl făceau să retră-

iască tot zbuciumul acestui vis, să înțeleagă că nu va simți fericirea întreagă pînă nu-l va împlini.

Oamenii care la acest ceas, aici, în orașul micuț de la gura fluviului sau în alte orașe, peste rîuri și munți, dormeau tihniți, cu scufii trase peste urechi, cu lumînarea la căpătîi, poate oameni buni, poate chiar cinstiți, părinți iubitori de copii, slujbași destoinici, negustori cumpăniți, n-ar fi înțeles acest zbucium roditor, l-ar fi luat drept frămîntarea unui nebun... Să nu cădem în greșeala lor! Cel de felul lui Anton Lupan înfrumusețează fața pămîntului și înnobilează sensul vieții noastre, a tuturora!...

Intr-un tîrziu, el se ridică de pe chei pătruns de umezeală și amorțit de frig. Un cocoș se auzea departe, trîmbițînd cu îndoială miezul nopții tîrzii... Putea fi ora somnului și pentru ultimul om care veghease în portul adormit. Fanarele celor trei corăbii pîlpîiau șters, vestind că au să ațipească și ele curînd.

Cînd păși pe puntea „Penelopei", Anton Lupan se pomeni cu o umbră firavă în fața lui.

— Ce-i, Ismail?

Bucătarul lui kir Iani adulmecă vîntul rece care se pornea de la nord, amenințînd să se întărească treptat pînă a doua zi, apoi oftă amărît:

— Asta vînt bun plecam Stambul!...

— Așa-i, Ismail. Altul mai bun nici că s-ar pomeni.

Turcul se scărpină în creștet și oftă mai adînc:

— Mîine debarcam?

— Da, rămîn aici.

— Luam Gherasim?

— Îl iau; nu știam că ți-a spus.

După o tăcere lungă, bucătarul își făcu îndemn și, ridicînd ochii spre Anton Lupan, zise rugător, cu glas prăpădit:

— Domnule, luam și Ismail!

In lumina felinarului atîrnat de catarg avea ochii galbeni, triști ca ai cîinilor fără stăpîn, și chipul lui părea al unui copil bătrîn părăsit de părinți; numai mustața-i zburlită și amenințătoare, ca țepii de arici părea pusă pe hartă, într-o deplină nepotrivire cu celelalte de pe chip.

— Stam la cîrmă, spălam puntea, cuseam pînze, munceam!... continuă turcul, cu același glas obidit. Găteam musaca, bucătar bun... Făceam saraigli...

Anton Lupan îl cîntări din ochi un timp. „Credincios și cinstit", socoti după cele citite pe chipul lui. Altceva, pînă nu-l vedea la treabă, ce-ar fi putut ști? De unde să bănuiască el acum ce boroboațe avea să săvîrșească sfiosul Ismail, ce încurcături să lasă de pe urma lui? Dar mai ales, cum putea să știe ce drag, ce neprețuit avea să-i fie într-o zi omul acesta micuț și amărît, cu toate boroboațele și încurcăturile lui?

— Bine!... răspunse șovăind. Dar știi ce am de gînd?

— Știm; am spus Gherasim.

— Bagă de seamă, plecăm la capătul pămîntului!

Bucătarul se însuflețì:

— Plecam numaidecît!

— Atunci cere-ți debarcarea de la kir Iani și rămii cu noi! hotărî Anton Lupan, după ce mai șovăi un timp.

Iar Ismail oftă ușurat, îl privi cu ochii calzi și zise gîtuit:

— Mulzumim!

Taine omenești!... Le poți pătrunde pe toate, le poți dezvălui?

Intîmplări la sfîrşitul lui martie

Soarele se ridicase numai de cîteva palme pe cer, de-ai fi zis că apa mării încă nu se zbicise pe el şi mai sfîrîia, scoţînd aburi verzui, cînd „Penelopa" se dezlipi de chei şi, după ce-şi scoase anevoie prova afară, se îndreptă greoaie pe canal în jos, luînd drumul către Stambul. Bătea briza dimineţii, de la nord, vînt foarte prielnic pentru acest drum, dacă nu se întărea prea mult.

Patru oameni rămăseseră pe chei şi făceau semne de drum bun, la care echipajul, micşorat, răspundea inimos, fluturîndu-şi bonetele în vînt. Numai căpitanul, la cîrmă, strîngea încruntat trabucul între dinţi, fără să arunce o privire înapoi. Era furios mai întîi fiindcă pierduse un pasager darnic, de la care, poate, dacă acesta îşi prelungea drumul pînă la Pireu, ar mai fi ciupit cîţiva galbeni rotunzi şi sunători, şi al doilea, fiindcă blestematul valah i-l răpise pe Gherasim. De Ismail nu-i părea tocmai rău, că prea îi făcea pagubă cu berbecii lui fripţi ; aşa, lipsiţi de bucătar, oamenii aveau să mănînce mai puţin. Dar ce te faci fără celălalt fugar, pe cine te mai bizui cînd suflă vînt rău, pe cine mai urci în vîrful catargelor să înlocuiască un scripete sau să lege o funingă ruptă — şi cîte funingi nu se pot rupe de-aici la Stambul, cînd toate sînt atît de putrede în jur !

— Drum bun şi cale bătută, căpitan Iani ! strigă Gherasim, rămas pe chei, cu boneta dată pe ceafă, cu haina

aruncată pe umeri, cu pieptul lăsat liber în bătaia vîntului.

Era un om înalt, mai-mai să-l ajungă pe Ieremia, însă nu așa ciolănos ca el, ci bine clădit, cu umerii largi, cu pieptul voinic, parcă legat în fier de sus pînă jos, un om pe care, la o nevoie, să te poți bizui. Ochii negri, isteți, dar uneori acoperiți de un văl trist, mustața încărunțită ușor, groasă și îndesată ca burta vrăbioiului sătul, bărbia rotundă, parcă tăiată în cremene, și grumazul vînjos îi dădeau o înfățișare dîrză, în măsură să țină departe pe oricine ar fi vrut să se apropie de el cu gînd rău.

— Ei, acum să-l lăsăm pe kir Iani! zise Anton Lupan, după ce „Penelopa" se îndepărtă destul.

Oamenii se strînseră în jurul lui.

— Iată ce avem de făcut: Ieremie, tu să te duci în tîrg și mai întîi să cauți o prăvălie sau un croitor, să-ți potrivești niște haine ca lumea.

— Nu-i nevoie, domnule. Cînd o veni vaporu' austriac, la prînz, găsesc eu pe cineva să-mi dea o pereche de pantaloni și-un surtuc marinăresc, dacă-l îmbii la un clondir de rachiu; și-așa, pe el tot nu-l costă nimic. Ba, dacă-i duc două clondire, îmi mai dă și un tricou, și cizme, zău. Doar prin porturi am trăit, știu eu cum să mă descurc.

— Dar asta-i treabă necinstită!

Ieremia ridică ochii, nedumerit.

— Lasă, domnule! se amestecă Gherasim, împăciuitor. E obiceiul pămîntului, la ce să-i stricăm noi?

— Bine, numai să nu iasă bocluc!

— Aș! Să vezi dumneata ce-am să mă înțolesc!

— Dacă-i așa, de ce nu te-ai înțolit pînă acum?

La această întrebare, Ieremia se scărpină-n cap, și mai nedumerit:

— Păi de ce să mă fi înțolit dacă nu mă zorea nimeni, că doar n-aveam de gînd să mă-nsor?! Parcă rachiul se găsește pe drum, nu tot cu bani îl iei? Și ce, am avut eu vreodată bani de aruncat în vînt?...

Anton Lupan se pomeni scărpinîndu-se în cap, imitînd gestul lui, pe care de altminteri îl cunoștea, ba încă de mult, și fără să vrea, zîmbi.

— Nădăjduiesc să nu-mi porți pică fiindcă vreau să fii îmbrăcat mai frumos.

— De ce să-ți port pică? Eu nu văd că atîrnă zdrențele pe mine? Numai că înainte nu-mi prea păsa de ele; acu', înțeleg, se schimbă socoteala, înseamnă că nu trebuie să te fac de rîs...

— Bine, Ieremie! După asta să cauți prin tîrg, să vezi unde ne putem găzdui pe cîteva zile.

— Asta nu-i greu! Văru' Haralamb se are bine cu toate vădanele.

— Vezi numai că noi sîntem puși pe treabă, nu pe însurătoare. Ismaile, tu ai să stai aici, cu calabalicul nostru, pînă se întoarce Ieremia, pe urmă căutați o căruță și-l duceți la gazda noastră; numai, aveți grijă de cufăr, fiindcă înăuntru sînt lucruri care pot să se vatăme. După ce terminați, luați-o pe canal în jos, pînă la far, și-acolo, dacă o să vă uitați pe mal, o să mă vedeți pe mine și pe Gherasim.

— Astăzi nu mîncam? întrebă Ismail.

Nu-i păsa atît de el, că nu mînca prea mult; din obișnuință, se îngrijea de prînzul celorlalți.

— Ba o să mîncăm, dar nu berbec fript! răspunse Anton Lupan.

— Lasă că mi se făcuse lehamite de berbec! adăugă Gherasim.

Bucătarul îl privi mustrător și dezamăgit: adică berbecii lui nu erau grași, nu erau bine fripți?...

Văzîndu-l așa chinuit, Anton Lupan îl liniști:

— Ismaile, nu fii amărît! Cînd ne-om încropi gospodăria noastră, o să poți găti orice ți-o da prin gînd, chiar și saraigli. Pînă-atunci, o să mîncăm la locanta de peste drum. Chiar să te duci pe acolo și să vezi ce ne pot da la prînz.

Bucătarul adulmecă în aer, mișcîndu-și nările într-un anumit chip.

— Plachie de crap! răspunse repede, mulțumit.

— De unde știi?

— Miroseam!

Ceilalți trei se puseră pe ris, spre nedumerirea lui Ismail.

— Atunci, în ceea ce privește prînzul nostru, am scăpat de griji, zise Anton Lupan. Făceți ce v-am spus și veniți după noi, cît mai curînd. Ieremie, poate găsești pe undeva niște lopeți. O fi vreo fierărie aici, în tîrg?

— Nu știu, domnule, dar fii liniștit: lopeți găsește văru' Haralamb pe la vădanele lui.

După ce rămase singur, Ismail se așeză cu grijă pe cufărul lui Anton Lupan, își aprinse luleaua, își trase sacul alături, un sac de acela cenușiu, din pînză de velă, lung și îngust, în care marinarii își poartă întregul lor avut — și după ce scotoci prin el, scoase la iveală o cutie lătăreață de lemn, plină cu pensule și felurite vopsele, puse în borcănașe ca sulimanurile la spițer.

Pe malul celălalt se vedea un șlep negru, tras pe uscat, să i se repare fundul și să fie dichisit. De o parte și de alta erau niște baraci cenușii, apoi cîteva sălcii, încă neînfrunzite, jelindu-se ca niște bocitoare pe țărmul pustiu, și dincolo de ele începea pădurea de stuf. Nu se simțea nici o mișcare, totul părea amorțit, numai dinăuntrul șlepului se auzeau bocănituri.

Bucătarul privi printre pleoape țărmul sterp, pe care soarele dimineții, încă rece și zgribulit, parcă îl sărăcea mai mult, apoi scoase din sac o bucată de mucava, o îndreptă pe genunchi, amestecă vopselele și se apucă să picteze, mulțumit, peisajul din fața lui. Întîi trase, de-a latul, două linii șerpuitoare, la două degete una de alta, și spațiul de la mijloc îl umplu cu sineală, închipuind o Dunăre mai albastră decît ar fi visat-o orice poet. După ce apa fu gata și o contemplă mulțumit, luă alte penele, pe rînd, și muindu-le tot în alte culori, aruncă în unda ei nemișcată sumedenie de pești feluriți, de neamuri ciudate, verzi, roșii, aurii — în gîndul lui știuci, crapi, plătici, nisetri și moruni, la o scară și într-o abundență care ar fi îmbogățit pe pescarul cel mai pîrlit.

Tocmai în clipa cînd picta ultimul crap, de proporțiile unui delfin, Ismail tresări, adulmecă în aer și-apoi, lăsînd

ustensilele sale de artist, se repezi la locanta de peste drum.

— Kir Aristide! strigă, băgîndu-şi mustaţa zbîrlită pe fereastra bucătăriei. Mai puneam dafin, mai puneam piper, şi facem foc mic! Nu stricam plachie, bre!

După ce dădu aceste sfaturi şi adulmecă din nou mirosul plachiei, Ismail se trase doi paşi înapoi, cu ochii la firma lui kir Aristide. De mult timp îl zgîndărea la inimă s-o picteze el, din nou, cu dichis, dar grecul, încăpăţînat şi zgîrcit, nu se învoia de fel. Era o firmă veche, ruginită, pe care abia se mai putea citi:

ARISTIDE PANAIOTIS
Locandă cafenea ceai ospătărie
LA PALICARUL AMĂRIT

— De ce spuneam amărît, bre? întreba Ismail.

— Asa, pentru simpatrioţi. Să vadă că tînzimu de doru la Patrida!

Din partea lui, fostul bucătar de pe „Penelopa" socotea dăunător acest şiretlic. Simpatrioţii care vin la locantă, departe de Patrida, vor să se veselească, nu să fie amăriţi.

— Lasam pictam, zgriam Ismail! stăruia pe lîngă grec, de cîte ori se oprea cu barcazul aici. Frumoz pictam, frumoz zgriam: La palicar veselit!

Zadarnic însă: kir Panaiotis nu se lăsa convins!

Ismail mai privi firma ce-o privi, clătină din cap, apoi se întoarse la pictura lui, nu înainte de a-i striga încă o dată stăpînului locantei să facă focul mai mic.

In acest timp, Anton Lupan, urmat de Gherasim, o luase de-a lungul canalului, în jos, pe drumul străbătut în ajun, şi se afundase în stufăriş. După cîteva minute marea se deschise în faţa lor, arămită de soarele care încă nu-şi lepădase zgura roşiatică a oricărui răsărit. Spre sud-est se vedea „Penelopa" îndepărtîndu-se repede, împinsă de briza rece a nordului. In larg se rostogoleau valuri înspumate, semn că vîntul nu rămînea blînd.

Gherasim se opri pe plajă, cu mîinile în buzunare, privind în urma barcazului. O umbră îi întunecă fața.

— Vezi, domnule, — zise cu un fel de mirare, — pe kir Iani nu l-am avut de loc la inimă și-am fost bucuros să-l dau naibii, dar după „Penelopa" mă doare inima. Am navigat trei ani cu ea și n-aș putea spune că au fost ani ușori, și cu toate astea, acum cînd o văd ducîndu-se fără mine, tot mi-e teamă să nu fi uitat ceva pe bord. De uitat, nu-i vorbă, că n-am avut ce uita ; dar poate mi se duce o fărîmă din suflet. Stau să socotesc, cît suflet trebuie să aibă un marinar și ce-i rămîne cînd e bătrîn, dacă lasă cîte ceva din el pe fiecare corabie cu care a navigat ?

Anton Lupan îl bătu pe umăr :

— Nu te mai gîndi la asta, Gherasime ! În curînd o să avem o corabie mai frumoasă decît toate celelalte, și ca să facem treaba ca lumea, o să-ți trebuiască tot sufletul. Vezi dară, nu lăsa să plece cu „Penelopa" nici o fărîmă din el !

— Bine, domnule, ducă-se fără mine ! De altminteri, cu vîntul ăsta, care ar putea să se prefacă în furtună, și cu trei oameni cîți i-au rămas, nu-l văd pe kir Iani să nimerească gura Bosforului. Mai degrabă cred că mîine seară „Penelopa" o să zacă undeva pe coasta Anatoliei. Noroc că nu-s stîncă în partea aceea ; nu că mi-ar păsa de kir Iani, mi-ar fi milă de oameni...

După acest schimb de gînduri porniră pe malul mării și după cîteva sute de pași ajunseră la epava pe care Anton Lupan o descoperise ieri seară. Zăcea în același loc, culcată pe o coastă, în culcușul ei adînc de nisip, pe care i-l săpaseră anii.

Gherasim îi dădu ocol, cu un început de mirare, pînă ce deodată rămase țeapăn, cu mîna la gură.

— Păi asta-i „Marta", domnule ! Aș putea să jur, fiindcă am navigat cu ea vreo cinci ani, între Marea Mînecii și Mediterană.

— Nu te-nșeli, răspunse Anton Lupan, în sufletul căruia tulburarea de ieri seară se ridica iarăși. Numai că în clipa cînd a naufragiat, nu se mai numea „Marta". S-a întîmplat cu ea o poveste pe care am să ți-o spun odată. Acum hai să vedem ce se poate face ca să-i schimbăm

soarta. Ar fi fost păcat să putrezească aici, pe malul mării.

Ochii lui Gherasim sclipiră:

— Da, domnule, e o corabie fără pereche! Am înfruntat cu ea valurile Biscaiei și niciodată nu mi-a bătut inima că ar putea să ne facă vreo rușine. E drept că joacă pe valuri ca o bătrînă beată, în schimb, nu ia un strop de apă pe punte. Poți să pui rufe la uscat, cînd alte corăbii sau vapoare se udă pînă în vîrful catargelor... Dar cum o să facem, a cui e ea acuma?

— A fost a mea și-a unui prieten care bănuiesc că a pierit aici, împreună cu tot echipajul... Poate ai auzit de niște piraţi...

Gherasim păli, apoi se făcu roșu:

— Spînu? Ah, mă jur că într-o zi, dacă am să-l întîlnesc, eu am să-i pun ștreangul de gît, n-am să las pe altul. Pe bietul Panait, frate-miu, tot el l-a căsăpit acum doi ani, la Samos. Numai că, unde să-l întîlnesc, tîlharul? De la o vreme i s-a pierdut urma.

— Ștreangul o să i-l punem împreună, Gherasime! Prietenul pe care mi l-a ucis, mi-era mai mult decît un frate.

Cîrmaciul nu văzuse niciodată pe fața cuiva atîta tristețe și-atîta îndîrjire. Dar îndată Anton Lupan își scutură tristețea și zise, stăpînindu-se:

— Acum să ne apucăm de treabă, să cercetăm corabia în amănunțime, să facem socoteala materialului de care e nevoie, pe urmă o să mă duc la Căpitănia portului, să încheiaţ actele de cumpărare...

— Cum adică? Nu-i a dumitale? De la cin' s-o cumperi?

— Nu mai e a mea, dacă a rămas în părăsire. După o vreme, orice epavă trece în stăpînirea statului.

— Na-ți-o bună! Eu din partea mea, n-aș întreba pe nimeni; aș pune-o pe picioare — și p-ormă, să vină cineva să-mi ceară socoteală! Auzi legiuire!...

Trecuseră numai vreo două ceasuri de cînd se aflau pe malul mării, în care timp cercetaseră epava scîndură cu scîndură, atît cît le îngăduia nisipul, cînd în dreptul farului se iviră trei oameni ieșind din stufărișuri, cu lopeți în

mîini. Erau Ieremia, Ismail și un necunoscut, care se ținea ceva mai în urmă.

Pe malul celălalt, baba lui moș Ifrim, venită să ia apă cu doniță, stătea țeapănă ca un stîlp și se uita după ei, parcă înciudată, cu solzul de crap din ochi, lucind.

— El e Haralamb, domnule! zise Ieremia, cînd ajunseră la locul unde-i aștepta Anton Lupan și Gherasim. M-am gîndit să-l iau cu noi, să ne dea o mînă de ajutor, că și așa, la șantier, mare lucru nu are de făcut.

— Foarte bine! răspunse Anton Lupan, strîngînd mîna lui Haralamb și cercetîndu-l fățiș.

Noul venit era așa cum și-l închipuise după cele auzite despre el pînă acum: un flăcău de vreo douăzeci și cinci de ani, nu prea înalt dar nici scund, cu umerii largi, cu trupul subțire și mlădiu, călcînd apăsat și totuși ușor, ca jivinele sprintene din păduri, cu obrazul prelung, cu gura roșie ca mărul călugăresc cînd s-a pîrguit, cu părul negru, numai inele și cîrlionți răsuciți. Dar asta încă n-ar fi însemnat nimic, numai cu atît poate n-ar fi înnebunit lumea femeiască din împrejurimi, dacă ar fi avut un nas oarecare, nici frumos, nici urît. Nasul lui Haralamb, cu nările subțiri, fremătînd cum freamătă frunza plopului bătută de vînt, era în așa chip dăituit, în așa fel se întregea linia lui cu linia frunții, iar vîrful, atît de gingaș, și în același timp atît de hotărît se arcuia umbrînd buza de sus, încît femeile cînd se uitau la el simțeau că-și pierd credința și-n bărbatul lor, și-n diavol, și-n Dumnezeu. Pe-un asemenea flăcău mai bine să-l spînzuri, decît să-l lași slobod pe drum!... Și măcar dacă ar fi fost numai atît! Haide, să fi fost trupul mlădiu, umerii largi, dinții albi, obrazul oacheș, prelung și nasul oricît de frumos, un nas fără pereche pe pămînt, dar barem să fi avut altfel de ochi, nici frumoși, nici urîți, ochii oricui! Ochii lui Haralamb, verzi-aurii, aveau în ei cîtă lumină varsă soarele de prînz în aprilie, și cît verde se îmbină primăvara în crîng. Zadarnic umblau să-l întunece sprincenele dese, pline de umbră ca inima codrului celui mai adînc, zadarnic împleteau zăbranice negre deasupra lor genele-i lungi, soarele nu se stingea în ei nici

după apus, iar verdele crîngului dăinuia, prelungind dulcea lumină a primăverii, peste orișice anotimp.

„Ce mai flăcău!" își zicea Anton Lupan, privindu-l uimit, fermecat de lumina ochilor lui.

— Și ce vînt te-a adus la Sulina? îl întrebă, clipind.

— Apoi, domnule, noi, ca și la ai lui Ieremia, am fost frați mulți, cu pămînt puțin, și-atunci ne-am risipit care încotro, pe la oraș, să învățăm vreun meșteșug. Am lucrat o vreme la o moară, la Brăila, pe urmă am fost la un dulgher și d-acolo, acu' doi ani, am venit încoace, că m-au îmbiat austriecii la șantier...

„Fir-ai tu să fii!" zicea Ieremia, în sinea lui, ascunzîndu-și picușorul de pizmă sub un zîmbet strîmb. „Te-au îmbiat austriecii la șantierul lor? Nu spui că umbla dulgherul să te omoare, știi tu de ce! Aoleu, ce-am să mai rîd, cînd îi s-o înfunda într-o zi!"...

Dar nu, nu era pizmă, iar zîmbetul nu era strîmb! De ce să-l nedreptățim? Că doar Ieremia întotdeauna se mîndrise cu Haralamb și cu isprăvile lui! Însă într-adevăr se gîndea că o să i se înfunde într-o zi — îi era teamă, nu se bucura nici un pic.

— Și-ți place aici? continuă Anton Lupan.

— Ce naiba să-mi placă? Numai sălcii și stuf, ca să nu mai pun la socoteală broaștele și țînțărimea.

Haralamb aruncă o privire spre stufăriș, tresări și își lăsă ochii în pămînt. Cine i-ar fi urmărit privirea, ar fi zărit o basma galbenă, ferindu-se prin stuf. Dar oamenilor nu le era gîndul la basmale și nimeni altul n-o văzu.

„Da' mai lăsați-mă în pace! Nu scap de voi nici aici?" își zicea în acest timp, Haralamb, sîciit, fără să-și ia privirea din pămînt.

De sub malul canalului, la far, se ivi moș Ifrim — se uită un timp la ei, apoi o luă spre port și se pierdu în stuf.

— Ei, haide să ne apucăm de treabă! hotărî Anton Lupan, văzînd că soarele urca grăbit. Haralamb, dacă vrei să ne dai o mînă de ajutor, îți vom mulțumi.

— Bucuros, domnule. Dar ce aveți de gînd?

— Uite, puneți mîna pe lopeți; pentru început vreau să dezgropăm corabia asta din nisip. Pe urmă o să avem de lucru vîrtos. Cît voi săpați aici, eu o să mă cațăr cu Gherasim sus, că, după cîte bănuiesc, și-năuntru trebuie să fie o groază de nisip...

Erau patru oameni, cu lopeți, altceva nu aveau nimic — și ai fi spus că truda lor urma să fie amarnic de lungă și mai cu seamă fără rost. Să dezgropi o epavă din nisip! Merită să te zbuciumi zece ani ca să ajungi aici?

Așa ar fi judecat oamenii cu scufii în cap — îi știți. Să nu judecăm ca ei, să fim cu luare aminte asupra acestui început, fiindcă tot ce va fi mai departe pornește de-aici.

Cum corabia zăcea pe o coastă și adînc îngropată în nisip, Anton Lupan făcu un salt și apucîndu-se cu mîinile de copastie, izbuti cu oarecare trudă să ajungă pînă sus. Gherasim îi întinse lopata, apoi îl urmă în același chip. Puntea jumulită scîndură cu scîndură lăsa să se vadă înăuntrurile corăbiei, împovărate de nisip. Ani de zile vîntul își făcuse treaba cu sîrg.

În timp ce Gherasim se apuca să arunce nisipul afară, Anton Lupan, aplecîndu-se pe sub traversele punții, cercetă corabia, pe îndelete, de la etravă pînă la etambou, amintindu-și cu emoție de ziua cînd „L'Espérance" era ancorată la cheiul Galatei și o cercetase la fel, tot într-o zi de martie, însoțit de Pierre Vaillant. Cu fiecare pas înainte, pe chipul lui se vădea mulțumirea, deși sufletul îi era întristat de amintirea prietenului pierdut. Lemnul, stejar sănătos, era întreg și neputrezit, lucrat cu îngrijirea care-i arăta pe meșterii olandezi sau norvegieni, moștenitorii meșteșugului Vikingilor, neîntrecuți făuritori de corăbii. Sub loviturile pe care corabia le primise cînd fusese aruncată pe nisip nu crăpase nici o coastă, nici o scîndură nu sărise din loc. Firește, puntea trebuia refăcută în întregime, trebuiau catarge, pînze și încă multe altele...

După ce sfîrși această cercetare, Anton Lupan scoase din buzunar un metru, un carnet, un creion și începu să facă felurite măsurători, însemnîndu-le pe o schiță alcătuită în pripă. Apoi coborî pe nisip, își alese un loc adăpostit de

vînt, după o dună năpădită de pir, și în vreme ce oamenii își continua treaba, se apucă de făcut socoteli.

Către ora prînzului, partea corăbiei dinspre mare era dezgropată pînă la chilă, lăsînd să se vadă întreg bordajul, nevătămat și fără urmă de putrezeală.

Anton Lupan se apropie, îl cercetă cu toată luarea aminte și nu-și ascunse mulțumirea.

— Ei, Ismaile, acum putem lăsa lucrul și să mergem la masă. Ne merităm cu toții plachia. După prînz puneți mîna pe lopeți să-i dați ajutor lui Gherasim, că înăuntru mai e încă mult nisip; eu între timp am să stau de vorbă cu căpitanul portului, dacă s-o fi întors de la rațele lui.

— Domnule, — zise Ieremia, în timp ce se îndreptau spre port, — poate vrei să vezi cum te-am găzduit; dumneata o să mii în odaia lui văru' Haralamb, că el și-așa innoptează mai mult prin vecini. Eu cu Gherasim și cu Ismail ne-am găsit odaie alături, la un pescar.

— Bine, Ieremie; asta o să fie numai pentru început. Mai tîrziu, vreau să ne facem o baracă pe malul mării, să nu mai pierdem vremea cu dusul și întorsul din tîrg.

— Adică dumneata cam cît socotești că o să-ntîrziem pe-aici? întrebă Gherasim.

— Vreo trei-patru luni, sau poate chiar mai mult. Sînt atîtea și atîtea de făcut.

Vestea aceasta îl făcu pe bucătar să tresară și să se bucure ca un copil; nu nădăjduise chiar așa mult! Dar, în chip ciudat, de unde în prima clipă îi rîseră amîndoi ochii, o clipă mai tîrziu rămase vesel numai unul, iar altul se amărî... Ei, drăcie! Asta ce taină o mai putea fi?

Îndată după prînz, în timp ce oamenii săi se îndreptau spre malul mării, Anton Lupan se duse la Căpitănie. Femeia care ieri frigea guvizi, acum jumulea o rață, sub șopronul părăginit. Dinăuntru se auzea țăcănitul obișnuit al jocului de table, atît de cunoscut celor ce au trecut vreodată prin fața cafenelelor de la Stambul.

— Șase-șase! striga căpitanul, în clipa cînd ușa se deschise în spatele lui.

Anton Lupan se opri în prag, nedumerit; în afară de ceafa căpitanului și de un fes roșu care se ridica deasupra

ei, nu mai vedea nimic. Dar căpitanul lovi cu palma în masă și strigă victorios, aplecîndu-se spre invizibilul său adversar învins:

— Marț! Să nu joci cu mine, dacă ești ageamiu!

— Bună-ziua, domnule!

Pe ceafa groasă, cutată adînc, se vedeau trei negi așezați în triunghi, doi jos și unul mai sus. De o parte și de alta a urechilor clăpănge ieșeau în lături două capete de mustăți bățoase ca fulorul de cînepă mellțat de curînd. Lîngă cutia de table aburea un ibric cu cafea, iar un ciubuc, al cărui tub șerpuia pe podea pînă la narghileaua din fund, scotea firișoare împletite de fum.

— Bună-ziua! repetă Anton Lupan, după ce tuși de cîteva ori, ca să-și vestească sosirea, cum face în asemenea împrejurări omul bine crescut.

Căpitanul se întoarse greoi, cu scaun cu tot, și rămase zgîit. Avea obrazul la fel de gros ca și ceafa și un nas ca o trompă de elefant, să te miri că în răsucirea asta nu dărîmase totul în calea lui.

— Vor-vorbiți romînește?

Se mira, ca și bătrînul Ifrim, fiindcă și lui i se părea că are de-a face cu un străin.

— Aș putea vorbi turcește, răspunse Anton Lupan, cu ochii la fesul din capul lui. Dar asta e o limbă pe care o cunosc mai puțin.

— Turcește?... Nu știu! Știu bulgărește, și sîrbește, puțin.

Căpitanul portului ocupa această slujbă de vreo șase ani, printr-o întîmplare care rămînea de neînțeles pentru toată lumea și pentru el în primul rînd. În tinerețe făcuse grădinărie, îndeletnicirea cea mai răspîndită, după pescuit, pe malurile și ostroavele Dunării, prietnice zarzavaturilor, dar mai cu seamă ardeilor, castraveților și verzei tîrzii. Un grădinar de la Dunăre trebuie să fie în același timp și barcagiu, să cunoască drumurile pe apă, cum cunosc căruțașii drumurile de pămînt. El, unul, care la venirea toamnei trebuia să bată Dunărea în sus și-n jos, de la Sulina la Brăila și Măcin, și asta nu numai într-un an, ci nenumărați ani în șir, ca să-și ducă varza și ardeii la tîrg, cu-

noștea cursul apei, cu coturi, ostroave, anafoare, grinduri și praguri de nisip, cum își cunoștea grădinăria lui.

Așa se făcuse că mai tîrziu, austriecii îl luaseră în slujba lor să arate drumul căpitanilor de vas care navigau de puțin timp pe aici, și după o vreme, mulțumiți de priceperea lui, îi eliberaseră chiar și un brevet de pilot pentru Dunărea de Jos. Ultimul salt fusese și mai ușor de făcut... Spre bătrîneațe, slăbindu-i vederea și nemaifiind bun de pilot, austriecii, generoși, îi dăruiseră o pereche de ochelari de la Viena și, avînd cuvînt greu la Comisia Europeană a Dunării, îl făcuseră căpitan de port, fără să cerceteze dacă omul avea vreo pregătire pentru această slujbă de birou. E drept că pe atunci ar fi fost cam greu să se știe care sînt îndatoririle unui căpitan de port, mai cu seamă într-un port ca Sulina, unde asupra bunelor orînduieli veghea cu mare grijă Comisia.

Căpitanul avea în primire un birou, un registru și un regulament gros. Comandanții de vapoare își făceau singuri înscrierile în registrul misterios, iar căpitanului nu-i rămînea decît să pună pecetea și să-și șteargă nădușeala de pe frunte, ca și cum ar fi cărat în spinare un sac cu cartofi.

Slujbele sînt grele sau ușoare numai după chipul cum le privești. Căpitanului i se părea mai ușor să încarci grîu în vapor, ori să bați cu ciocanul la șantier, decît să pui pecetea în registru și să ai în primire regulamentul cel gros.

— De cînd ești dumneata aici ? îl întrebă Anton Lupan, înaintînd spre el.

Capitanului i se păru amenințător ; se uită cu un ochi la registru, cu altul la regulament și se făcu galben-verde, ca un castravete răscopt.

— Păi cam de multișor ; dinainte de război.

„Acum o să se uite în registru, o să mă-ntrebe din regulament", își zicea în sine, socotind că se afla în fața unui inspector trimis de la București. Nu-l inspectase nimeni pînă azi, nimeni nu se amestecase în treburile lui, dar se gîndea tot mai des că odată și-odată cineva o să-și aducă aminte de el. Măcar dac-ar mai fi întins-o așa vreo doi ani, pînă ieșea la pensie și scăpa de griji.

— Prin vara lui '78 n-ai primit o scrisoare de la Stambul ? continuă străinul din fața lui.

Asta ce mai era ? Ce mai avea Stambulul cu Țările Romînești ?

— Prin '78 ?... Stai să mă gîndesc... Prin '78... Un plic verzui ?

— Așadar, l-ai primit ?!

— L-oi fi primit...

— Ți-am scris și iarna trecută, de la București.

Pe căpitan îl treceau nădușelile. De Stambul nu-i era așa teamă ; cu Bucureștiul se încurca mai greu. Fără să vrea, privirea îi fugi spre sertarul biroului, unde zăceau, prăfuite, sumedenie de scrisori. Pe lîngă registru și regulament, ele erau spaima vieții lui.

— De o goeletă, „L'Espérance", sub pavilion francez, n-ai auzit ?

— Știu eu, domnule ?... Trec multe vase pe aici.

Poate era trecută în registru, dar cine se încumeta să caute în el ?

— E vorba de o corabie pe care au prădat-o piații, în ajun de război.

— A, da ! Piații lui Spînu ! Cum nu ; îmi amintesc !

— Atunci de ce n-ai răspuns la scrisori ?

— Să răspund ?... făcu căpitanul, fîstîcindu-se din nou. De ce n-am răspuns ?...

Anton Lupan îl privi printre pleoape, apoi deodată întinse mîna pe birou și luă regulamentul cel gros.

— Ce scrie aici ?

Asta era taina căpitanului de port, taină pe care ani de zile n-o dibuise nici un om. Nefericitul luă regulamentul în mîinile-i păroase, cuprinse de tremur, îl suci ce-l suci, pînă ce-l deschise cu susul în jos și privi în el, prostit. Trebuise să vină acest străin ciudat, ca să descopere într-o clipă ceea ce alții nu dibuiseră în atîți ani.

— Merge cam greu fără ochelari ! zise, zeflemitor, Anton Lupan.

De mirat, învățase să nu se mai mire de nimic ; se afla la poarta Levantului și Levantul ascundea ciudățenii fără sfîrșit.

— Nu prea sînt deprins cu scrisul ăsta nou! bolborosi căpitanul, scăldat în sudori. Am fost învățat cu alt scris...

— Dar cărțile nu se țineau de-a-ndoaselea nici atunci!

Căpitanul aruncă regulamentul și ocolind biroul veni în fața lui Anton Lupan, scurt și gros, cu nasul mare prins parcă într-un belciug, cu mustățile ca un jujău din acelea care se leagă de gîtul rîmătorilor, să nu lasă din ogrăzi printre uluci.

— Domnule, nu mă nenoroci! Cine te-a trimis să mă iscodești?... Am adunați vreo cincisprezece polișori, ți-i dau pe toți, numai să nu mă spui!

Anton Lupan se uită la el, cum se frămînta, cu pumnii noduroși pe piept, gîfîind, năduşind.

— N-am nevoie de nici un ban; din partea mea poți să fii liniștit...

— Mă mai împrumut cu cinci. Îți dau douăzeci!... Îți dau și trei rate, le-am împușcat ieri.

— ...Numai aș vrea să-mi spui, cum naiba poți să-ti faci slujba, dacă nu știi să citești și să scrii?

— De ce să citesc? Ce să scriu? întrebă căpitanul, mai fisticit.

— Dumneata nu primești adrese, instrucțiuni, mă rog, corespondență de sus?

— Nu! Treaba merge ibrișin. Nu se amestecă nimeni aici.

— Dar cînd îți iei leafa, nu iscălești?

— Leafa?... Leafa vine cu vaporu', de la Galați, mi-o aduce un căpitan; iscălește el în locul meu; sîntem prieteni de mult... Domnule, pari un om bun! Nu mă spune la nimeni și-ți făgăduiesc...

— Nu-ți face griji! Dacă n-ai știut carte acum patru ani, cînd asta mi-ar fi folosit, puțin îmi pasă că nu știi azi! Aș mai fi avut și altceva cu dumneata, dar mi-e teamă că te-aș încurca prea mult... Cum ziceai că merge treaba aici?

— Ibrișin!

— Atunci aferim!

— Domnule, o cafea?...

— Mulțumesc, nu.

— Ciubuc ?

— Nu obișnuiesc.

— Dar o tablă nu faci ? Numai pe un frăncuț !

— Poate cu alt prilej.

— Și nu mă spui ?

— Poți să fii liniștit !

Vin uneori furtuni care, cu cît sînt mai năprasnice, cu atît lasă în urma lor cerul mai nevinovat, mai senin.

Anton Lupan nu închisese bine ușa Căpităniei, cînd auzi zarurile țăcănind. Iar cînd să intre în stuf, îl auzi pe căpitan strigînd :

— Doi-patru ; poartă în casă !... Lăstuno, rața s-a fript ?

Oamenii aruncau nisipul de zor și cel mai inimos, deși cu spor mai mic, părea Ismail. Bucătarul se opintea în lopată, și-i povestea, gîfîind, lui Haralamb, că Ieremia știa, — mai fusese pe la turci, — cum se fac adevăratele saraigli la Stambul :

— Voi nu știm ce estem saraigli ; voi spuneam sarailie ! Hi-hi-hi !

În disprețul lui pentru cofetarii ghiauri, Ismail îi amintea ascultătorului că mîncase odată, la Galați sau la Brăila, o asemenea sarailie și pe urmă trei zile băuse apă cu vadra, fără să-și potolească setea și să-i treacă sughițul. A, cu totul altceva se făcea la Stambul !

După cum povestea bucătarul, firește cu alte cuvinte, nefiind deprins prea bine cu graiul ghiaur, turcii îi spuneau prăjiturii lor sarai-gli, adică prăjitură de serai. Ea a fost născocită de un cofetar vestit, pentru sultan și pentru femeile lui ; dar cofetarul acela avea un ucenic șiret — și după ce-a învățat să facă prăjitura de serai, pezevenghiul a fugit și a vîndut taina altor cofetari... Saraigliile la Stambul, după ce se coc, la un foc cu mare dibăcie potrivit, sînt gata poate numai pentru ghiauri. Credincioșii coranului, adevărați cunoscători la lucru bun, le pun în borcane cu miere și trandafir și așa le lasă zece zile, să se îndulcească și să se înmoaie ca puful. Numai după aceea le mănîncă și p-ormă își ling degetele, dînd har lui Allah. Dar asemenea sarai-gli poți să mănînci și douăzeci, fără să te prindă leșin la stomac și fără să-ți fie sete loc.

— Aferim, bre, asta sarai-gli!

Haralamb asculta și înghițea în sec, chinuit; nu era pofticios, dar cum să nu-i lase gura apă, la chipul cum povestea Ismail? Astăzi pesemne fusese ziua luptei lui cu ispitele! Colea, bucătarul cu saraigliile, dincolo basmaua galbenă, fluturînd ademenitoare prin stuf. Oare mai era mult pînă la asfințit?

— Măi turcule, mai tacă-ți gura! izbucni Gherasim. Nu vezi că l-ai scos din minți?

Dar oare un bucătar, cînd a început să vorbească de meșteșugul lui, se poate opri cum îi spui?

— Gherasime! strigă Anton Lupan, apropiindu-se.

Cîrmaciul lăsă lopata jos și ieși în întîmpinarea lui.

— Ce-ai făcut cu Căpitănia, domnule?

— Cred c-ai avut dreptate; nu merită să ne ostenim și să aruncăm banii în vînt. O să ne vedem de treburile noastre, fără să mai întrebăm pe nimeni. Portul ăsta parcă ar fi țara nimănui... Ei, cum merge treaba aici?

— Pînă deseară mîntuim.

Într-adevăr, înainte de asfințitul soarelui, înăuntrul corăbiei nu mai era fir de nisip. Oamenii își ștergeau nădușeala de pe frunte și își îndreptau șalele, mulțumiți. Haralamb trăgea cu coada ochiului spre stufăriș.

— Mîine o să trebuiască să ne adunăm mai mulți s-o săltăm în picioare și s-o proptim. Haralamb, crezi c-ai să găsești cîțiva oameni, cu cabluri și cu argați?

— Adică să-i caut din seara asta, domnule?

— Păi altfel cum?

Flăcăul oftă, cu ochii la stufăriș.

— Las' că-i găsim, domnule! răspunse Ieremia, în locul lui, dîndu-i un ghiont, cu năduf.

— Vreo cherestegerie este aici?

— Este, dar cam sărăcuță.

— Nici nu ne trebuie cine știe ce: niște scîndurî de brad să facem o baracă și vreo cîteva grinzi, să săltăm corabia de pe nisip și s-o proptim. Pentru restul materialelor am întocmit o listă; o să vorbim deseară despre asta și o să vedem ce este de făcut. Acum să mergem la cină.

Ismaile, oare ce-o să găsim la kir Panaiotis? Ce ne-o fi pregătit?

Bucătarul adulmecă în aer, dar îndată își lăsă capul în jos și mărturisi, rușinat:

— Nu simțeam, estem departe; nu puteam mirosim...

In seara aceea, după cină, Anton Lupan își strînse oamenii în odăița lui Haralamb, unde era găzduit, odaie curată, cu scoarțe pe jos, cu perdelițe la ferestre și cu năframe de borangic puse ca podoabe pe pereți; o mînă de femeie ar fi îmbătrînit să facă atîtea; aici, se vede, era claca mai multora. Harnice și cumsecade femei!

Aseară, pe vremea asta, Anton Lupan îl avea numai pe Ieremia și abia stătea de vorbă cu Gherasim, arătîndu-i ce purta în gînd. Acum se adunaseră cinci... Sfatul lor ținu îndelung, în jurul lămpii cu gaz; Haralamb stătea ca pe ghimpi.

— Așadar, acum știm fiecare ce avem de făcut, spuse Anton Lupan, la sfîrșit. Ieremie, ai rămas numai tu. Credeai că te-am uitat?... Tu, mîine dimineață ai să pleci cu vaporul la Galați, și ai să cumperi toate aceste materiale scrise de mine aici. Te trimit pe tine, fiindcă orașul ți-e bine cunoscut.

Zicînd, îi întinse o listă lungă de cumpărături și un pumn de bani: o sută de galbeni, prețul unei gospodării de om chivernisit. Ieremia se înroși pînă în fundul urechilor, că le simți fierbinți, le auzi țiuind.

— Dar, domnule, nu ți-e... nu ți-e frică de loc?... întrebă. uluit.

— Frică?... De ce? Dacă ai ființa cu tine, nu mă tem de nimic.

Oamenii se priviră, nu știu cum, amețiți; parcă le plutea în cap fumul unei vrăjitorii. In clipa cînd Ieremia luase banii, toți, în frunte cu Haralamb, fuseseră siguri că n-au să-l mai vadă niciodată venind înapoi. Dar acum, după aceste vorbe, pe care Anton Lupan le rostise ca și cînd n-ar fi înțeles întrebarea lui, simțiră, în chip tainic, toți în același timp, că Ieremia o să se întoarcă gifiind, parcă mînat din urmă de turci... Vrăjitorii!...

Și Ieremia se întoarse, într-adevăr, la capătul unei săptămini... Se întîmplaseră multe între timp; pe moș Ifrim (văzuseră toți că farul era în ochii lor) îl bătuse baba lui de trei ori, și-i ridicase, cu doniță, un cucui în creștet, să zici că-i ou de gîscă, gata să facă pui. Anton Lupan jucase table cu căpitanul portului, luîndu-i partidă după partidă, la rînd. Căpitanul pierdea partidele, și cu fiecare partidă un franc de argint, dar nu se dădea învins, fiindcă era cunoscut drept cel mai bun tablagiu pe toată Dunărea de Jos, de la Sulina pînă la Măcin. Bătuse furtuna echinoxului în cursul acestei săptămîni, împingînd valurile mării pînă în stufăriș, dar oamenii noștri își văzuseră de treburile lor, uzi pînă la brîu și de la brîu în sus jumuliți de vînt. Zburau prin văzduh trîmbe de apă și nori de nisip, foșnea și se tînguia stuful bătrîn, de anul trecut — cel verde, încă plăpînd, necheza subțirel, ca mînjii născuți de curînd... Se mai întîmplaseră și altele, însă doar fapte mici. Cel mai însemnat era că martie se apropia de sfîrșit...

Ieremia sosi într-o joi, la prînz, cu un barcaz încărcat pînă sus. După ce îl rugă pe căpitan să aștepte la chei, porni pe malul canalului în jos, să-i caute pe ai săi la locul cunoscut. Soarele strălucea pe un cer albăstrit — venea primăvara, și de la nord și de la sud, de la apus și de la răsărit, și punea stăpînire pe pămînt, încălzindu-i seva, făcîndu-l să aburească blajin. Creștea stuful, iar salcia își despletea deasupra apelor zulufii verzui...

Ajungînd la far, Ieremia rămase nedumerit, cu ochii mari pe țărm, spre sud. Corabia era acolo unde o lăsase, numai că la început n-o recunoscu. În lipsa lui, ceilalți nu stătuseră cu mîinile în sîn: o despresuraseră cu totul din nisip și-o ridicaseră în picioare, proptind-o cu stîlpi. Alături se ivise o baracă de scînduri, iar în spatele ei un șopron, de sub care ieșea fum. Cînd se apropie, îl văzu acolo pe Ismail, aplecat deasupra unei vetre cu oale și crătiți puse la fiert, în rînd.

Bucătarul icni și rămase țeapăn, cu linguroiul în mîini. Nu că n-ar mai fi crezut în vraja pe care o simțiseră cu toții deunăzi; dar vezi, vraja are o lege și ispita alte legi...

Serile, stînd la taifas cu Gherasim, parc-ar fi zis că de la plecarea lui Ieremia trecuse prea mult timp...

Auzindu-i icnetul, că icnise adînc, Gherasim își scoase capul ciufulit dinăuntrul corăbiei, iar Anton Lupan ieși pe ușa barăcii, cu niște hîrtii în mîini.

— Bine-ai venit, Ieremie!

— Bine te-am găsit, domnule!

Gherasim îl privi mustrător pe Ismail; acesta răspunse cu aceeași mustrare în priviri... Vraja e vrajă — de ce s-o punem pe talger cu ispita și s-o cîntărim?

— Ei, Ieremie, ia spune, ce-ai făcut?

— Am adus tot ce mi-ai poruncit — pînă la ultimul cui. Numai lemn de pin pentru catarge n-am găsit, dar am dat acolo peste un plutaș, om de ispravă, îl cunosc de mult, și fără să mai cer voia dumitale, i-am zis să coboare pe Bistrița doi pini înalți. Cînd o fi cu ei la Galați, o să ne dea de veste aici, prin vreun căpitan de vas.

— Foarte bine ai făcut! De altminteri, catargele au să ne trebuiască abia la sfîrșit... Și cărțulia de care ți-a spus căpitanul portului?

— Am găsit-o, uite-o aici... Dar văru' Haralamb pe unde-o fi? întrebă Ieremia, uitîndu-se în jur.

— S-a dus la șantier, să facă rost de o forjă și de cîteva găleți cu cărbuni. Știam că azi-mîine trebuie să pici — și aveam nevoie de lucrurile astea, ca să ne apucăm de treabă numaidecît. Noi, după cum vezi, am făcut cîte ceva aici cît ai lipsit.

Între timp se apropiaseră și ceilalți doi, Gherasim și Ismail, tocmai în clipa cînd sus, lîngă far, Haralamb ieșea din stuf, ducînd în spinare un sac greu, înnegrit. Alți doi oameni veneau după el, cu o forjă, iar un al treilea împingea o roabă, a cărei roată se auzea scîrțîind pînă aici.

— Dar asta-i fierărie în lege! se minună Ieremia, puțin mai tîrziu, privind forja, sacul cu cărbuni și roaba în care se vedeau o nicovală cît toate zilele și gogeamite baros rugînit.

Apoi se întoarse spre vără-su și, în loc de bun găsit, îl luă la rost:

— Ce-ţi puseşi muşcata aia la ureche? Nu te vezi că eşti totuna de cărbuni?

Haralamb luă floarea ruşinat şi-o ascunse în pumn.

— Pe Ghiocica o văzuşi? întrebă, şoptit.

— Nu; l-am văzut pe sacagiu! răspunse Ieremia, printre dinţi.

Şi oftă adînc.

— Poftim mincam! se auzi în clipa aceea glasul lui Ismail.

Ieremia se apropie de Anton Lupan:

— Domnule, prînzul trebuie ori să-l grăbim, ori să-l lăsăm pentru mai tîrziu; ne aşteaptă barcazul în port şi dacă nu-l descărcăm curînd, căpitanul o să vrea bani mai mulţi... Apoi, mai am acolo un băietan, pe care l-am luat cu mine să-mi fie de ajutor la drum, şi bietul de el o fi flămînzit.

— Atunci, hai să prînzim la luţeală, hotărî Anton Lupan. N-are rost să ne amînăm masa, fiindcă barcazul n-o să-l putem descărca aşa, cît ai bate din palme. Iar băietanului tău, i-om duce acolo ceva de-ale gurii, dacă s-o învoi Ismail.

Sub şopronul bucătăriei, fusese înţghebată o masă din scînduri de brad, pe pari bătuţi în nisip. De o parte şi de alta a ei se întindeau două bănci cu picioarele tot aşa, înfipte în nisip. Ismail aşteptă să-i vadă pe toţi aşezaţi, zîmbi mulţumit, îşi umflă pieptul şi se apropie cu castronul plin, aburind. Făcuse mîncare ghiaurească, borş de perişoare, cu leuştean mult, numai că nu băgase carnea în maşina de tocat, ci o migălise cu satîrul, ca la Stambul, să nu i se piardă nici un pic din gust... Spre necazul lui, oamenii mîncau grăbiţi, nimeni n-avea timp să se minuneze că borşul era aşa bun.

Odată prînzul sfîrşit, nu spuseră decît în fugă: „Mulţumim, Ismaile!" — şi porniră ca nebunii spre port...

Sînt în viaţa unui bucătar clipe de mulţumire, dar şi clipe amare, să nu le mai socoteşti! Carne tocată cu satîrul şi să nu spună nimeni un cuvînt!

Ismail spălă vasele, pufnind, le puse la locul lor pe poliţele de sub şopron, le acoperi să nu le umple nisipul adus de vînt şi intră în baracă, să-şi ia cutia cu vopsele, că ma-

rea căpătase o culoare sidefie pe care voia s-o picteze negreşit.

Se mutaseră aici abia de trei zile şi pînă acum toţi păreau mulţumiţi de noul lor culcuş. Dormeau în hamace, ca pe vapor, înăuntru mirosea a răşină de brad şi marea le murmura necontenit în urechi.

Numai Haralamb, cum cădea seara, se făcea nevăzut şi pînă la răsăritul soarelui, nu-l mai simţeai venind; acum, e drept, nimeni nu-l putea sili să innopteze aici, de vreme ce-şi avea odăiţa şi rosturile lui în tîrg. Mai cu seamă că, dacă era vorba de muncă, muncea cît trei, să zici că oboseala nu se-atingea de el. Şi nici la simbrie nu se-arăta grăbit; cînd Anton Lupan aducea vorba de bani, îşi lăsa capul în pămînt, sfios:

— Lasă, domnule, întîi să mîntuim treaba şi p-ormă mă-i plăti.

— Dar poate că atunci ai să ceri cine ştie cît!

— Cît ai să-mi dai dumneata — şi am să fiu mulţumit.

Ismail se aşeză pe nisip, deschise cutia de vopsele, puse bucata de mucava pe genunchi, cînd îl văzu pe moş Ifrim venind dinspre far. Bătrînul îşi făcea în fiecare zi drum pe aici, se uita la oameni cum muncesc şi pufăia din lulea, ca un logofăt pus să ţină seama de munca lor.

— Am mîncat? îi strigă Ismail, bucuros de venirea lui.

— Nu, că s-a supărat baba mea şi-a aruncat mîncarea la cîini.

Iacă mai sînt şi clipe de mulţumire în viaţa unui bucătar — şi ele vin adesea la timpul cel mai potrivit.

— Hai, dam borş Ismail! Borş cum gateam la ghiaur!

Moş Ifrim se aşeză sub şopron, îşi scoase căciula şi se închină, trăgînd cu ochiul la oala lui Ismail. Borşul încă nu se răcise, nu mai trebuia încălzit.

Bucătarul îi puse farfuria în faţă, îi dădu o lingură de fier, pîine tăiată felii, apoi se trase în lături, cu mîinile în şolduri, aşteptînd mulţumit.

— Borşul cu pîine nu-i bun; n-ai mămăligă? întrebă bătrînul, făcînd nazuri de la început.

Ismail pufni.

Oaspetele său clătină din cap, luă lingura de fier, o privi chioriș, o șterse în palmă și zăbovi un timp.

— N-ai una de lemn? Borșul cu lingură de fier n-are gust!

— N-aveam! se stropși Ismail.

Moș Ifrim se apucă să mănince, parcă silit, rupînd pîinea cu teamă și tot uitîndu-se chioriș la lingura cu care nu era obișnuit. Cu o lingură d-asta te poți și otrăvi! Dar, ce mai tura-vura, borșul era bun, gras, mirosea frumos, avea de toate alea, ardei mai puțin, leuștean mai mult — așa cum se cere unui borș gătit ca la ghiauri.

— Bogda-proste! spuse paznicul farului cînd sfîrși.

— Am fost bun?

— Bun, nimic de zis, numai că perișoarele sînt parcă tocate prea mărunt...

— Siktir!...

Dar să-l lăsăm pe bietul Ismail spumegînd și să vedem ce făcuseră ceilalți, între timp. După ce sfîrșiseră prînzul, plecaseră spre port, zoriți, cu Anton Lupan în frunte, urmat de Gherasim. Haralamb se ținea mai în urmă, pe lîngă vără-su, mușcînd floarea în dinți.

— Zi, mă, pe Ghiocica n-o văzuși?

— Nu-ți spusei? L-am văzut pe sacagiu!

Apropiindu-se de Căpitănie, auziră zarurile țăcănind; căpitanul își făcea partida de table de după-prînz, luptîndu-se cu adversarul său închipuit, dar cu toată fierbințeala jocului, îi simți și se repezi la geam, aplecat în afară, mai-mai să dea cu trompa în nisip.

— Facem o partidă, p-un frăncuț?

Anton Lupan se apropie de fereastră și-i întinse cărticica pe care i-o adusese Ieremia în sîn.

— Iată abecedarul; ți l-a găsit.

În săptămîna care trecuse, se mai întîmplase și alt fapt mărunt: căpitanul portului îl iscodise pe Anton Lupan, cît de greu i-ar fi unui om ca el să învețe a scri și a citi, măcar așa, ca să nu se facă de rîs. De mult nutrea asemenea dorință în sufletul lui, dar ca să ceară ajutorul cuiva, ar fi însemnat să-și dezvăluie vechiu-i bețeșug. Alta era socoteala cu acest străin, care părea un om și bun și tăcut;

ştia că n-o să spună nimănui, n-o să-l dea în gît... Dar nu bănuise că pentru a-şi împlini tainicul vis era nevoie de o carte cu colaci, cîrlige şi beţe trase în fel şi chip. Ce să faci cu ele, de unde să porneşti, cum să le descurci?... Acum căpitanul se uita în cărţulie ca mîţa-n calendar şi simţea că-l trec năduşeli fierbinţi.

In port, la pupa vasului de pasageri austriac, care tocmai venise din sus, se vedea legat la chei un barcaz micuţ, încărcat din greu. Cam în partea lui din mijloc, pe o stivă de scînduri, şedea, cu picioarele atîrnate în jos, un băieţandru de vreo şaisprezece ani, cu un mîntean negru pe umeri, cu o căciulă de oaie dată pe ceafă — şi cînta încetişor, ca pentru el, dintr-un fluier ciobănesc.

— Cîntă de foame! spuse Ieremia.

Apoi strigă:

— Hai, Mihule, lasă cavalul, că ţi-am adus să mănînci!

La aceste vorbe, băiatul ridică ochii spre chei şi chipul oacheş, bătut de vînt, i se lumină.

— El e băietanul de care ţi-am vorbit, domnule! îl lămuri Ieremia pe Anton Lupan.

Acesta sări pe puntea barcazului şi se apropie de băiat, cu mîna întinsă, prietenos. Atunci văzu că la picioarele lui stătea cuminte, cu botul pe labe, dar cu ochii vii iscodind în jur, un cîine ciobănesc, cu părul negru, plin de praf şi încîlcit, cam slab şi năpădit de ciulini, cu coada jumulită în chip greu de înţeles, care însă, în toată înfăţişarea lui, poate puţin cam jalnică acum, amintea de un nu prea îndepărtat strămoş lup.

Băiatul sări în picioare, sfios şi poate neîncrezător; nu prea era obişnuit, se vede, cu bunătatea semenilor săi. Cîinele se ridică şi el, se trase un pas înapoi, şi rămase aşa, atent. Privirea lui nu arăta nici teamă, nici prietenie; lui Anton Lupan i se păru că vede în ea o demnitate la fel de grăitoare ca a unui om — ca a unui om care o are, bineînţeles. In schimb, în ochii băiatului, negri, cu sclipiri albăstrii, cum e uneori cerul în clipa cînd amurgul s-a stins, dar noaptea încă nu s-a statornicit, deşi zîmbitori, se citea o tristeţă domoală, din cele care o dată ce s-a ivit în priviri, ai zice că niciodată nu mai poate pieri. Anton Lupan

o cunoștea — și deodată își dădu seama că dacă băiatul acesta plecase cu un barcaz, la chemarea primului venit, era semn că nu lăsase în urmă vreun trai bun. Ridică mîna și-i mîngîie obrazul, gingaș ca de fată, cu duioșia cu care-și mîngîie părintele copilul obidit.

— Să nu-ți pară rău că ai venit pînă aici, îi vorbi blînd. O să capeți cele de cuviință pentru osteneala ta.

Băiatul făcu o mișcare cu mîna ca și cum ar fi vrut să arate că nu ține la nici un fel de răsplăți. Văzîndu-l așa și gîndindu-se la vîrsta lui crudă, Anton Lupan se simți întristat.

— Cîinele-i al tău? îl întrebă.

— E de la stînă, răspunse băiatul. S-a luat după mine și n-a vrut să se ducă înapoi, chiar dacă l-am zgomit. Așa că umblăm amîndoi.

Ar fi vrut să-l întrebe mai multe, dar socoti că băiatului, ca și cîinelui, trebuie să le fie foame, deci lăsă asta pentru mai tîrziu și deocamdată îi încredință pe amîndoi lui Ieremia, să-i ospăteze cu cele trimise de Ismail.

Între timp, căpitanul barcazului, care se cinstise cu oamenii săi la locanta lui kir Panaiotis, se apropie de chei și, curînd după aceea, descărcatul începu. În afară de cheresteaua de pe punte, în magazia vasului fuseseră îngrămădite pînă sus fel de fel de materiale, în lăzi, în baloturi, în cutii de tablă, în bidoane și-n saci. Ieremia le cumpărase după listă și le orînduise sîrguincios. Erau cabluri de oțel și parîme de felurite grosimi, făcute colaci, erau bare de fier, șuruburi, cuie, butoiașe cu ulei de in, cutii de vopsea, pînză groasă de vele, cu urzeala de cînepă și bătătura de bumbac — și încă multe altele pe care nu le puteai descurca decît dacă aveai lista lor în cap.

Numai descărcatul lor dură cîteva ceasuri și cum pînă seara n-ar mai fi fost vreme să care totul de-aici, hotărîră să le lase pe chei, sub paza lui Ieremia. Pe Haralamb îl mînară în tîrg să se înțeleagă cu doi căruțași, pentru a doua zi, dar el zăbovea să plece și se tot învîrtea pe lîngă vără-su:

— Zi, nu vrei să-mi spui?

— Nu ți-am spus? Ce, ești surd?

— Adică n-ai văzut-o, te juri ?

Anton Lupan rămase să încheie socotelile cu căpitanul. Cînd ieşi din cabină, îl văzu pe Mihu stînd pe o ladă, în marginea cheiului, cu cavalul pe genunchi ; cîinele stătea cuminte, alături. Îi plătise cuviincios pentru osteneala lui şi prin grija lui Gherasim îi făcuse şi-o legătură cu de-ale gurii, pe trei zile, să aibă la drum.

— Şi acum, încotro porneşti, Mihule ? îl întrebă, punînd piciorul pe chei.

Băiatul se ridică, sfios :

— Păi, am să mă întorc cu barcazul la Galaţi şi p-ormă...

În aceste vorbe neterminate Anton Lupan simţi o teamă ascunsă cu greu. Înţelese şi mai limpede că băiatul nu avea nici un rost, nicăieri.

— De unde eşti ? îl întrebă, aşezîndu-se pe ladă şi făcîndu-i semn să stea lîngă el.

— Din Muscel, din sus de Rucăr.

— Şi ce făceai acolo ?

— Cu oile.

— Ale voastre ?

— Nu ; la stăpîn. Peste iarnă au dat lupii la stînă, baciul era plecat devale, la Cîmpulung, rămăsesem numai eu, să am grijă de cinci sute de oi. S-au năpustit lupii şi au făcut prăpăd, au sfîşiat nouă oi şi din unsprezece cîini au lăsat cu viaţă numai cinci... Cînd a venit baciul, m-a zvîntat în bătăi.

— Şi atunci, ai fugit ?

— Da, am fugit.

— De ce nu te-ai dus la ai tăi ?

— Ce să fac acolo, că n-au nici pentru ei ? M-am dus la Cîmpulung, am vrut să intru la un negustor, părea om bun, numai că a zis să-l alung pe Negrilă, că nu-i trebuie dulău.

— Negrilă îl cheamă ?...

— Negrilă. Da' ce, nu-i nume frumos ?

Auzindu-şi numele, cîinele îşi ridică ochii, ca şi cum ar fi protestat şi el.

— Ba da, un nume mai potrivit nu puteai să-i găseşti... Şi zi, nu v-a primit pe amîndoi ?

— Nu ; a zis că de ce să hrănească două guri.

— De ! O fi avut şi el socotelile lui !

— O fi avut... Şi-atunci m-am dus mai departe, din sat în sat, nu cunoşteam drumul, dar întrebam — şi-am nimerit la Bucureşti... La început m-am speriat, că era lume multă şi gălăgie mai rău ca la bilci. Pe urmă m-am prietenit cu nişte olteni, de vindeau legume, cu coşurile. M-au luat în odaia lor, la marginea oraşului, pe lîngă Obor. Am stat acolo pe vară ; făceam fluiere şi le vindeam prin tîrg. Da' într-o zi, cînd mergeam pe stradă, eu cu Negrilă, s-a oprit aşa, fără veste, o cotigă lîngă noi ; doi inşi au sărit cu zbilţurile şi ne-au încolţit. Cică erau hingheri — putrezi-le-ar oasele de vii ! Mai bine să mori de foame decît să faci ca ei ! Am dat să fugim, da' vezi că Negrilă nu le ştia gîndurile şi le-a căzut în laţ. M-am rugat de ei : — „Mă nene, nu mi-l luaţi, că n-a făcut nici un rău !" — „Piei de-aici, a strigat unul, că de nu, te luăm şi pe tine şi te aruncăm laolaltă cu el !"

Băiatul se opri o clipă şi-şi mîngîie ciinele pe cap, străbătut de un fior. Apoi continuă :

— Săracu' Negrilă se zbătea în laţ, să scape, dar laţul îl sugruma rău : ochii i se făcuseră roşii. Atunci am văzut şi eu roşu, de parcă ochii lui ar fi fost ai mei. „Dă-i drumu' !" am răcnit. Şi fără să ţin seama că era de două ori cît mine, m-am repezit în gîtul hingherului. Celălalt hingher, ăl de mîna caii, s-a întors şi m-a altoit cu biciul peste mijloc. Atunci n-am mai ştiut ce fac : am luat un pietroi de jos şi l-am aruncat din răsputeri. Am vrut, ori n-am vrut, da' ştiu că drept la mîr l-am atins. Hingherul s-a prăbuşit la pămînt, ameţit ; celălalt s-a repezit să-i dea ajutor. Se adunase lume multă pe lîngă noi, mai cu seamă femei şi copii, şi strigau, da' mi s-a părut că-mi ţineau parte mie, nu lor. Cineva mi-a spus : „Fugi, măi băiete, pînă nu se ridică de jos, că altfel cheamă poliţia şi te-ai nenorocit !" Nu ştiu cum l-am slăbit pe Negrilă din laţ, cum am deschis uşa cotigii — barem să scape toţi ciinii dacă o fi s-o păţesc eu. Erau o mulţime de ciini, că s-a umplut strada de chelălăitul lor. Pe urmă am luat-o la

fugă spre Obor. Acolo am stat pitit pînă seara, cînd au venit oltenii — și ei m-au povățuit să fug. Noaptea am plecat, pe la Colentina, și am mers pînă în zori, cînd am ajuns într-un sat de țigani, parcă Lilieci; m-am odihnit acolo, sub un salcîm, și pe la nămiezi, am plecat. Uite-așa am mers vreo două săptămîni, pe la Urziceni, pe la Făurei, pînă am ajuns pe malul Dunării, la Brăila. Am căutat să intru și acolo la un negustor — n-aș zice că oamenii erau răi, dar toți îmi spuneau: „Ce să facem, mă băiete, cu două guri? De dulăul tău ne arde nouă? Nu vezi ce de ciini sînt în oraș?" Asta-i adevărat, străzile erau pline de ciini, — și cînd îl vedeau pe Negrilă după mine își scoteau colții și miriiau, de parcă ar fi zis: „Mă veneticule, să nu care cumva să pui gura pe ciolanul nostru!" Am stat așa vreo săptămînă și-am vîndut fluierele pe care le făcusem pe drum; seara dormeam sub un șopron, în port; încă nu se lăsase frig. Pe urmă m-am prietenit cu un hamal, un om bun — și el m-a dus la o babă, pe lîngă cimitiru' Sfîntu' Constantin, și s-a rugat de ea să mă ia acolo să-i slujesc, că era cam beteagă de un picior. Baba asta făcea descîntece și ghicea în cărți. N-am dus-o nici bine, nici rău la ea; am fost mulțumit că m-a lăsat cu Negrilă. Da' ea m-a lăsat fiindcă mă punea să-i tai păr din coadă, pentru descîntecele ei. Ce era să fac? Am tăiat, azi un smoc, mîine un smoc, pînă l-am lăsat pe Negrilă golaș, de parcă îi era și lui rușine să se vadă așa. Las' că părul crește la loc, m-am gîndit eu, și Negrilă o știi că n-am încotro...

— Și uite că aproape a crescut! zise Anton Lupan, privind coada subțirică, pe care ciinele și-o mișca mulțumit, de cîte ori auzea vorbindu-se de el.

— A crescut, nu mi-e de asta! încuviință tînărul lui stăpîn.

— Și ia spune, Mihule — Mihu îți zice, nu-i așa? — ce-ai făcut mai departe?

— Păi am stat acolo pînă înainte de Florii, cînd a murit baba; se vede că pe ea n-a putut să se descînte, cum descînta pe alții. Am umblat iarăși o săptămînă prin port, așa fără rost, pînă ce tot hamalul acela mi-a spus că la Ga-

lați ar fi un negustor bogat, cu prăvălii mari și cu multe curți, și că dacă m-aș duce la el, poate m-ar primi și cu Negrilă — că n-aș fi vrut pentru nimic în lume să mă despart de el. Ei, și dacă am ajuns eu acolo, la Galați, am început să-l caut pe negustor, și-am dat peste nenea Ieremia, care mi-a zis să merg cu el, că n-o să-mi pară rău...

Aici băiatul se opri, încurcat.

— Și-acum ai vrea să te-ntorci, să-l cauți pe negustor?

— Așa mă gîndeam, răspunse Mihu, fără nici un îndemn.

Anton Lupan se ridică:

— Ce-ar fi să-l dai naibii pe negustorul tău, mai ales că nici nu știi ce fel de om e? N-ai vrea să rămîi cu noi?

— Și ce să fac, domnule? întrebă băiatul, înviorat.

— Ce-o să facem toți. Las' că n-o să fie rău, ai să vezi! Ce zici, te învoiești?

— Da' pe Negrilă îl iei?

— Firește! Altfel nici nu mă gîndesc.

Obrazul băiatului se lumină — și tot ceea ce fusese îndoială și amărăciune pe chipul lui se pierdu în vînt. Iar vîntul îi purtă îndoiala și amărăciunea de-a lungul canalului, le flutură peste perdeaua de stuf și se duse cu ele spre mare, unde le înecă, departe în larg, să li se șteargă urma pe veci.

Cădea amurgul cînd se apropiau de baraca lor. Anton Lupan mergea în frunte, fluierînd, ca un om pe deplin mulțumit; Mihu venea după el, fără să vadă unde pune pasul, cu gura căscată, cu ochii zgîiți la marea vineție în lumina amurgului de după echinox. Negrilă se zbenguia pe țărm, aruncîndu-se în apă și tăvălindu-se pe nisip, umplînd malul mării de lătrături vesele, ca și cînd ar fi simțit că din clipa asta începe altă viață și pentru el și pentru stăpînă-su.

— Domnule, — întrebă Mihu, fără să-și poată lua ochii de la orizont, — toată asta care se vede aici e numai apă?

— Numai apă, Mihule. Și încă, atît cît vezi tu nu-i poate nici a mia parte din întinderea ei.

— Aoleu, maică! strigă băiatul, înmărmurit.

In clipa aceea, în baracă se aprinse o lampă. Sub șopron, Ismail ațița focul, furios, să încălzească borșul ghiauresc rămas de la prînz.

— Ismaile! strigă Anton Lupan. De azi înainte ai de hrănit două guri mai mult: pe Mihu și pe Negrilă, îi vezi? Ai grijă să nu ne facem de rîs!

Plutaşul năzdrăvan

Apele Dunării se linişteau, aduceau mil mai puţin, trecuse luna aprilie şi chiar luna mai se apropia de sfîrşit, puhoaiele de primăvară pornite peste şesuri, din munţi, îşi pierdeau puterea de la început — şi totul părea să se statornicească, ori să dea înapoi, spre mai mic, numai stuful, salcia şi ziua creşteau necontenit.

Primăvara, la gura Siretului încep să vină plutaşi, din sus. Ei pornesc pe Bistriţa, răzleţi, cu plute mici, alcătuite din şapte, opt, poate zece trunchiuri de copaci, netezi şi lungi, legaţi laolaltă cu scoabe de fier, cu şipci bătute în curmeziş, cu sîrme, cu frînghie, cu ce se poate găsi. După ce trec Toancele şi celelalte cataracte ori strîmtori sugrumate de stînci şi ajung jos unde apele se lăţesc pierzîndu-şi puterea lor de şuvoi, plutaşii se strîng mai mulţi laolaltă, îşi leagă plutele, se unesc — căci se cunosc de ani de zile între ei — şi aşa îşi continuă caborîrea, în convoaie lungi, ca muntenii care vin cu căruţele la şes. Pe o bucată de tablă pusă la loc mai ferit de vînt aprind foc, şi în ceaune, pe pirostrii, îşi fac mămăliga şi fiertura, fără să se oprească din drum. Unii, mai gospodăroşi, înjghebează pe plută chiar şi colibe, ca să aibă adăpost pe timp rău; alţii dorm sub cerul gol, înveliţi în sumane vechi, cu clipocitul apei în urechi, cu Calea Laptelui şi cu puzderia de stele în ochi.

Așa merg ei, zile și nopți în șir, săptămini, pînă ajung la gura Siretului și-acolo se despart de copacii aduși din munți — se despart în înțelesul cel mai adînc și mai definitiv al acestui cuvînt, fără putință de întoarcere, cum te desparți de mortul lăsat la cimitir, cum se despart, pentru tot restul vieții lor, două scînduri tăiate din același trunchi. Plutele sînt luate în seamă de alți oameni, în spatele cărora veghează negustori pîntecoși, slobozi la gură și strînși la chimir, iar plutașii se întorc spre munții lor, cale lungă, drum sterp, cu traistă și cu toiag de drumeț.

Spre sfîrșitul acelui mai, de care am pomenit, într-o dimineață cu neguri străvezii întinse pe lunci, plutașii sosiți de cu seară la gura Siretului îl văzură venind din sus pe Cristea Busuioc, cunoscut tuturora prin trăsnăile lui — că între altele, la fiecare pogorîre ridica pe plută pînză cu catarg și se lăsa mînat la vale de vînt. Oamenii rămaseră țepeni pe mal, unii uimiți, alții pizmași. Ei coborau prima oară Siretul în acest an, după dezghețul tîrziu, iar el iată că făcea al doilea drum, de parcă ar fi fost înfrățit cu cel necurat. Ori poate că era, mai știi ?!...

Un plutaș poate s-o ia înaintea celorlalți dacă se grăbește să adune mai repede lemnele pe mal, dacă se strecoară mai dibaci printre stînci, să nu-și fărîme pluta, ca apoi să pornească toată treaba de la început, dacă se avîntă peste cataracte cu mai mult curaj... Încolo, ce mai poți să faci ? Apa nu curge mai repede pentru unul, ca să-l scoată în frunte, nu merge mai domol pentru altul, să-l lase codaș. De bună seamă, marea iscusință a cuiva mai duce uneori la un cîștig de un ceas, de două, hai, de o zi dacă iscusința lui nu are asemuire cu-a nici unui plutaș, dacă simte firul apei și nu-l părăsește un pas, dacă ia din puterea rîului tot ce se poate lua, fără să piardă un dram. Numai că așa nu izbutești tu, Cristea Busuioc, sau altul, oricum te-ar chema, să cobori de două ori la gura Siretului, în vreme ce alții abia au coborît o dat'.

Cristea Busuioc însă era un romîn năzdrăvan. El umbla cu plutele de la șaisprezece ani și încă de pe-atunci se arătase mai altfel decît ceilalți. Ceilalți, cînd ajungeau la Dunăre, își luau traista, toiagul și-o porneau ; el zăbovea pe

mal. Cunoştea Bistriţa, cunoştea Siretul ca şi cum apele acestea ar fi şerpuit prin ograda sa; în faţa Dunării rămînea mirat.

— Astea unde se duc? întreba, privind corăbiile şi vapoarele care urcau la deal.

— Spre Ţara Ungurească...

— Departe, aşa-i?

— Ehe, băiete, nu-i de mintea ta!

— Şi din Ţara Ungurească, încotro o iau?

— Spre Ţara Nemţească...

— Iar de acolo?

— De acolo?...

Această întrebare stîrnea nedumerire şi mirare în ochii celorlalţi. Nu ştia nimeni limpede de unde şi de unde anume porneşte Dunărea.

Atunci flăcăiandrul întorcea capul după corăbiile şi vapoarele care coborau.

— Încotro se duc?

— Spre mare...

— Asta n-are margini... O fi adevărat?

— Ba are, dar nu le vede decît vulturul, şi nu pe orice vreme, numai după ploaie, cînd se spală cerul de nu rămîne pe tot întinsul lui un firicel de colb, cît un vîrf de ac.

— Şi corăbiile pot să meargă aşa, pînă la malul celălalt?

— Merg, dacă nu le răstoarnă vreun val. Merg pînă la Ţara Turcească şi chiar dincolo de ea...

Flăcăul asculta cu gura căscată ca un prostovan. Ar fi vrut să se urce pe-o corabie, să meargă în sus, spre Ţara Ungurească şi spre cea Nemţească, pînă unde izvorăşte Dunărea, ar fi vrut să coboare spre marea fără margini, că întinderea ei prea i se părea de basm. Dar vapoarele, corăbiile treceau pe la gura Siretului fără să oprească, şi el nu putea face decît să caşte gura la ele, de pe mal.

Astea se întîmplau pe cînd avea şaisprezece, optsprezece, nouăsprezece ani, vîrstă la care lumea crede că-ţi lipseşte multă minte din cap. Cui să se spovedească, de la cine să ceară un sfat? I-ar fi spus lui moş Mătrăgună, dar bătrînul se arătase întotdeauna posac...

Cristea Busuioc era singur pe lume, de cînd se ştia. Într-o iarnă viforoasă, călugării de la Durău îl găsiseră aruncat pe paie, într-un coşar, şi luîndu-l în seama lor îl botezaseră Hrisant. Sub acest nume crescuse, din mila unuia şi-a altuia, sub acest nume se făcuse măricel, mînase caprele, pe deal, slujise călugărilor, bătuse toaca, frecase lespedea în altar, sub acest nume deschisese ochii asupra lumii, mirat. Dar la şaisprezece ani, cînd călugărimea socotea să facă din fratele Hrisant un prea cuvios şi smerit monah, flăcăul sări zidul Durăului, ca un cîrlan care simte că se apropie ziua hamului afurisit şi luîndu-şi picioarele la spinare, nu se mai opri decît pe valea Bistriţei, la coliba lui Moş Mătrăgună, vechi şi încercat plutaş.

De ce purta bătrînul această poreclă şi care era numele lui adevărat, nu putuse afla nimeni, nici pînă în ziua cînd închisese ochii şi-l duseseră la ţintirimul sărăcăcios de sub deal ; poate unde era ursuz şi mereu încruntat — dar asta n-ar fi fost o pricină întreagă, fiindcă una-i să fii ursuz, şi alta-i să ai inima veninoasă, precum s-ar fi înţeles din porecla sa.

In schimb era mai uşor de tălmăcit porecla dată de oameni flăcăului fugar, fraged şi zvelt ca firul de busuioc în luna lui mai. Cît despre celălalt nume, chiar că n-aveai de ce te mira dacă lumea i-l schimbase fără să-i mai întrebe pe naşi : unui om slobod îi poţi spune Cristea, dar nicidecum Hrisant, ca unui monah.

Şi iacă, în loc să fie călugăr, flăcăul nostru ajunsese plutaş.

— Hai, Cristea, că ne-apucă seara, hai ! zicea ursuz moş Mătrăgună, de pe mal.

Treceau corăbii pe Dunăre şi flăcăul le urmărea cu ochii mari.

— Moşule, da' de unde ştii dumneata că vulturul...

— Mai bine ia-ţi traista şi hai la drum. Nu mă mai bate la cap !

Cristea Busuioc ar fi vrut să plece, dar nu se îndura. Privea catargele înalte, pînzele minuite cu meşteşug de marinari. Mare minune cum mergeau corăbiile, cînd la deal, cînd la vale, după cum le cîrmeai !...

— Moşule, eu am să fac o drăcie!
— Păi nu m-aş mira!
— Am să pun la plută pînze şi catarg.
— Ptiu! A intrat în tine ăl împielițat!

La vremea aceea, flăcăul împlinea douăzeci de ani şi semăna cu busuiocul în luna călduță a lui Cireşar. Purta părul în plete, avea fruntea înaltă, ochii albaştri şi iubea o fată potrivită lui, fată de plutaş...

Atunci sunară goarnele vestind război pe pămînt bulgar, sunară şi-n cîmpie, şi-n munte, la pădurari şi plutaşi; pădurarii şi plutaşii îmbrăcară haine de dorobanți, îşi puseră cuşmă în cap şi se luptară cu turcii lui Osman Paşa, pînă ce turcul zise: aman!

Dar cînd turcul zicea aman, fata lui Cristea Busuioc se ducea după mire nou, om cu stare, cu poştalion şi argați, primar în alt sat.

De aici înainte, tînărul plutaş se posomorî, se aspri la inimă, se aspri la chip, începu să semene cu busuiocul pălit, din luna lui Brumar. Iar cînd pieri şi moş Mătrăgună, peste vreo trei ani, se făcu scorțos şi singuratic, cu frunte cutată, cu ochi încercănați — şi lumea socoti că îi trecuse vremea, nu mai era bun de însurătoare, să-şi facă şi el casă, ca orice gospodar. Îşi lăsase barbă, iar părul pe la tîmple îi încărunțea; era flăcău tomnatic, la douăzeci şi cinci de ani; acum semăna cu busuiocul necules la vreme, acoperit de omături, iernile, pe plai.

Dar, cu toate acestea, cît ținea valea Bistriței, Cristea Busuioc rămînea cel mai bun plutaş. Lumea îl socotea o leacă sărit, o leacă năzurăvan. Cînd ajungea cu pluta la şes îi împlinta în față un par înalt, îl priponea în toate părțile cu frînghii, de nu se mai clintea, şi pe el rîdica o pînză mare, să croieşti din ea cămăşi la douăzeci de fîrtați. Cum învîrtea, cum sucea această pînză, ar fi putut să nu rămînă o taină pentru ceilalți, dacă s-ar fi ostenit să se uite şi ei o dată la corăbii sau la bărcile pescarilor, cum făcuse el de la şaisprezece ani... Dar oamenii nu se uitau, ci îşi scuipau în sîn şi se cruceau. Iar Cristea Busuioc trecea pe lîngă ei ca vîntul, căci doar vîntul, nu necuratul îl ducea aşa...

Cam sărit, cam năzdrăvan plutaș! Ceilalți, de cînd se știau, făceau calea întoarsă pe drum cu colb, din sat în sat, cumpărau ici o traistă de mălai, colo una de grîu, se mai opreau prin cîte un tîrg, mai beau o țuică, se mai tocmeau pentru o oca de bumbac și haida-haida, cînd pe jos, impovărați, cînd cu vreo căruță de țăran, ajungeau. Cristea Busuioc luase în ultimul an alt obicei necurat: de la gura Siretului, după ce își strîngea pînza și o băga în sac, se ruga de cîte un luntraș care cobora pe Dunăre să-l ducă pînă la Galați, acolo se urca în carul cu foc, ăl de mergea pe drum de fier — și-n acest chip, a doua zi sosea aproape de Piatra-Neamț...

Așa se făcea că la acest sfîrșit de mai, cu cerul norat, cînd ceilalți abia soseau la gura Siretului, el cobora a doua oară, aducînd doi pini înalți, cum îl rugase acum șase săptămîni, în portul Galațiului, căprarul Ieremia, cunoscut de la Grivița, unde reghimentele lor luptaseră cot la cot împotriva pașei Osman.

Bătea vînt de la miazănoapte și pluta îngustă gonea către Dunăre, luîndu-se la întrecere cu negurile dimineții care se rostogoleau pe mal. Firește, din doi pini, oricum i-ai lega, nu poți face o plută, asta o știe și cel mai neghiob plutaș; Cristea Busuioc luase încă vreo șase, ce-i drept nu tot atît de înalți — să fie, că mușterii pentru ei se găseau

— Asta s-a zăltat de tot! ziseră plutașii, văzîndu-l că în loc să se oprească, o lua înainte, la Dunăre, dîndu-și drumul în larg — și Dunărea, deși în scădere, tot se mai învolbura, fierbea, ducînd năvalnic la vale milul luncilor și răgăliile negre smulse de pe mal.

Ceea ce făcea el părea treabă de om fără cap. De unde să știe ei că înainte de a-și da drumu pe Dunăre, Cristea Busuioc își pregătise pluta anume s-o poată duce încotro ar vrea? Fiindcă iată ce-și zisese el, după ce se gîndise la asta timp îndelungat: „Ca să ajungă pinii mei acolo unde sînt așteptați, trebuie să mă opresc cu ei la gura Siretului, să caut un romîn cu carul, s-o întind prin colb pînă la Galați, să trimit vorbă la vale, cu cine s-o îndura, să-l aștept două zile pe dom' căprar, iar el la urmă să-i încarce pe

un șlep sau pe un ceam, că-s prea lungi, pentru un barcaz...

Așa se hotărî el să coboare pînă la Sulina, drum încă neîncercat de vreun plutaș.

Fîrtații lui de pe țărm îl urmăreau din ochi și-l căinau amar:

— Zăltat rău! Pesemne vrea să se sfîrșească, s-a săturat de trai.

Dar iată că pluta, în loc să se piardă în vîrtejuri, să se dea peste cap, merse pieziș pînă la firul apei, săltînd ușor pe val, iar acolo se roti supusă și porni spre Galați, ca o corabie în toată legea, cu căpitan și cîrmaci. Cristea Busuioc stătea la partea ei din urmă și o minuia, trăgînd de frînghiile pînzei, luptîndu-se cu cîrma, cu îndrăzneală și pricepere de vechi marinar.

Vezi, nu de pomană privise el ani și ani corăbiile străine care se duceau la vale sau urcau la deal! Nu-i spusese nimeni o vorbă, nimeni nu-i dăduse un sfat, dar tot uitîndu-se așa la ele, le dibuise rosturile ascunse și-acum le folosea. Două lăturoaie, puse în unghi la partea din față a plutei și prinse cu scoabe, tăiau apa foșnind, ca etrava unui barcaz. Cît despre cîrmă, aceasta nu-i ceruse plutașului nici o bătaie de cap; el nu făcuse decît să mute la spate lopata lungă, pusă de obicei în față, cu care pluta, pe rîuri, poate fi trasă cînd hăis, cînd cea.

Cristea Busuioc mergea de ani de zile cu pînza lui ciudată, că nu degeaba trecea drept om năzdrăvan, dar își cunoștea lungul nasului, știa s-o ridice numai cînd avea vînt prielnic, din sus, de la deal; altminteri s-o fi luat cu vîntul din coastă, simțea că n-ar mai fi mers la vale, ci s-ar fi pomenit pe mal; de ce, cu toate acestea, corăbiile izbuteau să meargă cam încotro voiau? Apoi de bună seamă, fiindcă adîncimea lor, și chipul cum le era lucrat fundul, ca o burtă de crap, ușura mișcarea înainte, pe cînd mișcării de-a latul se împotrivea. Sînt ascunse aici niște legi pe care învățații le-au dibuit sute sau mii de ani după ce navigatorii din vechime le folosiseră în chip minunat... Cristea Busuioc nu cunoștea nici învățătura vechilor marinari, nici legile dezvăluite de învățați, în schimb era un om care

ştia să vadă, şi după ce vedea, ştia să-şi frăminte gîndul în cap. Nu avusese niciodată prilejul să se apropie de o corabie trasă pe mal, dar privindu-le pe cele care pluteau, le întregise alcătuirea în minte, ca şi cum ar fi zăbovit sub apă, ca broscanii, şi le-ar fi cercetat. Şi aşa, după ce privise, şi după ce-şi frămîntase îndelung gîndurile, ca pe un aluat, ajunsese şi el, pe calea lui, la legile acelea, găsite de învăţaţi.

Corăbiile merg încotro vor, fiindcă vîntul, prins cu iscusinţă în pînze, îşi răsfiră puterea cum se răsfiră coroana unui pom despicat, şi dacă eşti dibaci, foloseşti acea parte din puterea lui care ţi-e mai pe plac. Cristea Busuioc n-ar fi putut să-i lămurească altuia, cu limpeziciune, de ce anume se întîmpla astfel, fiindcă e mai greu să lămureşti unele lucruri, decît să le faci. Dacă vreunul din plutaşi l-ar fi văzut mişcînd sforile pînzei şi l-ar fi întrebat:

— De ce-o slăbişi, măi frate? Nu stătea bine, ori vrei să te-arăţi grozav?

El ar fi ridicat din umeri, stînjenit ca şcolarul care nu ştie lecţia. Cum să-l lămurească, dacă n-avea în graiul lui cuvinte pentru o treabă cu care neam de neamul lui nu fusese dedat?

La mijlocul plutei, printre pinii ce-o alcătuiau, vîrîse cam de trei coţi în apă alte lăturoaie, lipite unul de altul şi prinse sănătos în cuie şi-n piroane încît nu se clinteau. Las' că aşa cum erau puse nici nu le vedeai, dar dacă vreun plutaş la fel de năzdrăvan s-ar fi afundat în apă şi, dînd de ele cum stăteau ţepene acolo ca brăzdarele unui plug de uriaşi, ar fi vrut să ştie cam ce rost aveau, el ar fi ridicat iarăşi din umeri — şcolar prostănac:

— Ştiu eu? Iac-aşa!

Nu ştia să spună, dar rostul lor era limpede în cap: neavînd adîncime, pluta, la vînt dintr-o coastă, s-ar fi dus de-a latul ca un fir de paie. Lăturoaiele acelea, alcătuite de către un plutaş de pe Bistriţa acum mai bine de optzeci de ani, ţineau locul, atît cît era cu putinţă, derivorului prea binecunoscut la micile vase cu pînze atît de răspîndite azi.

Iacă în ce chip naviga la vale Cristea Busuioc, spre uimirea pescarilor, grădinarilor şi celorlalţi oameni aflaţi în

calea sa pe mal. Unii chiuiau, alții își aruncau căciulile pe sus, alții căscau gura ca proștii și se minunau: se întîmpla prima oară ca o plută să meargă pe Dunăre, de parcă ar fi fost barcaz.

Uneori întîlnea vapoare, remorchere cu convoaie de șlepuri care urcau la deal; căpitanii trăgeau de fluier speriați, dar pluta îi ocolea cu dibăcie cum ocolea grindurile, răgăliile și buștenii duși de ape, iar plutașul își scotea căciula sfios, salutîndu-i pe căpitani cu bună-cuviința lui de țăran.

Așa trecu el pe la Galați, trecu de cotul Pisicii, o luă spre răsărit, lăsă Tulcea într-o parte și se duse pe brațul de mijloc al Dunării, după cum îl îndrumau. Căci, din cînd în cînd, își făcea mîna pîlnie la gură și striga către căpitanii întîlniți în cale, către pescari ori către oamenii de pe mal, ca un cărăuș care străbate locuri pe unde n-a mai umblat:

— Ehei!... Asta-i drumul la Sulina? Mai e cale multă, hai?

Seara trăgea în marginea Dunării, se priponea la mal și făcea popas. Apele clipoceau, țiuia stuful verde, stuful uscat croncănea, fremăta ramura sălciei, pe țărmuri se vedeau focuri de pescari — și Cristea Busuioc se gîndea la fata care se dusese după primarul bogat...

A șasea zi de călătorie ajunse la Sulina, puține ceasuri înainte de a se înnopta, dar trecu prin port, fără să știe că aici era locul unde căprarul Ieremia aștepta pîn de catarg.

— Ehei!... Mai e mult pîn' la Sulina? strigă plutașul la oamenii de pe chei.

Aceștia îl priveau cu gura căscată, socotindu-l ori smintit, ori poznaș. Să te afli la Sulina și să întrebi cît mai ai pîn' la ea?!

Cristea Busuioc se duse înainte, pe canal, clătinînd din cap: „Oameni de la Dunăre — și nu te pot îndruma! Halal!..."

Ceva mai de vale, peste coama stufului, văzu o turlă cenușie, un fel de porumbar. Vîntul de miazănoapte se întărise, frînghiile pînzei se cam zburiumau, stuful se legăna, învolburat, iar din față se ridica un soi de muget, cînd

înăbuşit, cînd slobod, ca tunetul care cade din munţi şi geme cu alt glas pe fietece pisc golaş.

Şi deodată, în faţa plutaşului se deschise un hău înspumat. Gemea marea, amestecîndu-şi apele cenuşii cu apele vinete ale cerului ndumbrit, iar Cristea Busuioc o privea, buimac.

O arătare ciudată, să fi zis că-i femeie, să fi zis că-i pălimar, stătea ţeapănă lîngă porumbarul acela de piatră, încă mai ciudat decît ea, şi se uita la plutaş cu un ochi mort, cu altul rotund şi ascuţit, de croncan.

— E-hei! Un' te duci, măi creştine? strigă, plin de teamă şi de mirare, un moşneag, venind dinspre far.

Plutaşul nu-l auzea; ceea ce se deschidea în faţa lui nu putea să fie decît marea fără margini ale cărei ţărmuri îndepărtate nu le zăreşte decît vulturul, pe timp senin, cînd nici o scamă de nor, nici o negură nu pluteşte pe cerul curat.

Înainte de-a găsi răgazul să se-ntrebe şi să se lămurească unde era ascunsă Sulina şi căprarul său care-i poruncise pinii înalţi, Cristea Busuioc se pomeni dincolo de far, în gura canalului, cu pluta săltînd pe valuri ca un cal nărăvaş. Vîntul, pînă atunci molcomit de stufărişul des ca peria, se năpusti în pînză, îi smulse sforile din mîini şi se puse vîrtos pe scărmănat. Nu mai era vreme să lămureşti nimic — ducă-se dracului, şi Sulina şi căprarul — luptă-te cu vîntul, băiete, înfruntă valurile, vezi ce faci cu cîrma, cu pînzele, să nu te pomeneşti peşcheş turcilor, tocmai la Ţarigrad!

Bătea vînt de nord, măturînd ţărmul, şi marea se umflase, îşi gonea valurile către miazănoapte, ca pe nişte berbeci albi care behăiau. Plutaşul se lupta cu ele, mai degrabă uimit decît înspăimîntat, iar pinii săi trosneau, piriiau, ca în pădure cînd vine furtuna şi-i încovoaie, îi jumuleşte, îi zbuciumă, să-i vadă dezrădăcinaţi. Mînuind cîrma cu o mînă, cu alta luptîndu-se să întindă sforile pînzei care flutura ca o margine de cer sfîşiat, plutaşul năzdrăvan căta cam pe unde şi în ce chip să se apropie de mal. Pescăruşii se roteau pe deasupra sa, scoţînd ţipete de mirare şi se uitau la el din fugă, cînd cu un ochi, cînd cu

celălalt, căci de bună seamă nu mai văzuseră în viața lor asemenea luntre și asemenea luntraș.

Valurile spălau pluta o dată în lung, o dată în lat, smuceau de cîrmă, smuceau de catarg, ducînd-o cînd spre miazănoapte, cînd spre țărm, cînd spre larg. La fiecare smucitură, Cristea Busuioc se prăbușea, apa îi trecea peste umeri, peste cap, dar el nu slăbea nici pînza nici cîrma și, ridicîndu-se în picioare, trăgea învrăjbit de ele, luptîndu-se să ajungă la mal. Această luptă nu ținu mai mult timp decît ți-ar trebui să retezi cu securea un trunchi mijlociu de stejar — omului pus la încercare i se părea însă că înfruntă valurile de ceasuri întregi, de zile, de ani... Și unde naiba era portul acela, și căprarul Ieremia, că nu se vedea nicăieri urmă de port, picior de căprar ?!

Pluta mai merse așa cam o sută de pași, trosnind pe creste de val, gemînd în fundurile de văi înspumate cîte se căscau în fața sa, pînă ce, deodată, necuratul o prinse pe dedesubt în coarnele lui de împieliţat, o săltă în sus, o răsuci într-un vîrtej de iad și-apoi o trînti cu ciudă în pragurile de nisip care șerpuiau pe sub apă, aproape de mal. Catargul se frînse, pînza zbură în fîșii, ca scamele de neri destrămați, în vreme ce necuratul, prins dedesubt, se zvîrcolea scoțîndu-și coada și coarnele printre trunchiurile de pini, rupînd legăturile care-i ținea, împrăștiindu-i, aruncîndu-i la țărm și nechezînd înciudat.

Plutașul se prăvăli în apă, cu spuma valurilor fierbîndu-i peste cap, dar nu-și pierdu cumpătul, ci se avîntă, înotînd voinicește spre mal. Cîțiva oameni alergau speriați în întîmpinarea sa. Pe cel din frunte, mai înalt decît ceilalți, ciolănos și rășchirat, ar fi zis că-l știe de undeva ; ia te uită : să juri că-i căprarul Ieremia întîlnit la Galați.

— Tu erai, măi Busuioace ? strigă lunganul, oprindu-se țeapăn, cînd fu la vreo zece pași.

— Eu, dom' căprar ! Iacă, ți-am adus pin de catarg !

Pinii se înșirau, unul după altul, teferi, pe mal, și Ieremia zgîndu-se cînd la ei, cînd la plutaș, își făcea cruce și se minuna.

— Halal, măi băiete ! zise Gherasim, apropiindu-se și uitîndu-se la străinul acesta zănatic, cu aceeași nedume-

rire ca şi ceilalţi. Pun prinsoare că minte n-ai nici de doi bani, dar altminteri, te-ai luptat cu valurile grozav! Ia spune, eşti de mult marinar? Pe ce mări ai umblat?

Cristea Busuioc nu-i răspunse ci făcu ochii mari; ceva mai sus, pe nisipul plăjii, se ridica o corabie, prima corabie pe care o vedea trasă pe uscat, şi el, fără să se mai uite la nimeni, cu apa şiroindu-i pe trup, mustind în opinci, porni către ea.

— Mă, smintilă, — strigă Ieremia, — nu băga toporul în scîndură, că abia e chituită; vezi că ăsta nu-i copac!

După ce ocolise corabia, Cristea Busuioc îşi scosese toporişca de la briu, sculă de care nu se desparte niciodată un plutaş, şi încerca lemnul cu muchia, să vadă cît e de tare, din ce copac e tăiat, ca unul tot atît de priceput la copaci, pe cît este de priceput geambaşul la cai.

Între timp, ceilalţi se apropiau, privindu-l miraţi; nici nu apucaseră să-i spună bună-ziua, şi iată-l, se învîrtea în jurul corăbiei, ca apucat.

— Măi Busuioace, — strigă iar Ieremia, — nu te vîri acolo, să nu-ţi cadă ceva în cap!

Plutaşul se trîntise pe nisip, aşa leoarcă precum era, cu părul răvăşit de vînt, cu barba udă şi încîlcită ca un caier de lînă nedat la darac, şi cerceta corabia pe dedesubt, pornit să-i afle rosturile de la un cap pînă la celălalt. Negrilă se învîrtea în jurul lui, aci dînd din coadă, aci mîriind. Haralamb trăgea cu coada ochiului spre stufăriş, căci soarele se apropia de asfinţit, adică era ceasul cînd se iveau basmalele şi-l ademeneau.

— Măi omule! strigă Ieremia din nou. Nu te cătăra sus, că ai să cazi şi-ţi frîngi gîtul!

Sfîrşind cu partea de jos, Cristea Busuioc se cătăra pe scară, să cerceteze şi puntea. Vedea prima oară în viaţa lui o corabie trasă pe uscat — avea în sfîrşit prilejul să-i dezvăluie tainele la care se gîndise de cînd se ştia!...

Să ne folosim de prilej ca să cunoaştem şi noi această corabie despre care s-a tot vorbit pînă acum — lucru trebuitor, fiindcă vom călători cu ea îndelung şi nu se cuvine să plecăm la drum înainte de a şti pe ce ne putem bîzui.

Se spune că atunci cînd începe construcția unui mare vapor, la fața locului e trimis un om din viitorul echipaj, să vadă cu ochii lui cum se pune fiecare grindă, fiecare tablă, cum se bate fiecare nit, cum ia naștere nemărginitul labirint de compartimente, magazii, coridoare, mulțimea ungherelor de nebănuit, fiindcă altminteri, dacă nu e cineva să le cunoască rostul de la început, nimeni nu le poate descurca mai tîrziu.

Corabia noastră nu-i atît de mare, dar asta nu înseamnă că n-ar putea să aibă tainele ei. Spre a i le lămuri, să pornim de jos, cum au pornit meșterii care au durat-o acum vreo douăzeci și cinci de ani. Un sfert de veac! Să fie atît de veche — și să mai poată încă înfrunta furtuni? De ce nu? Ochiul unui om cu pricepere și-ar da seama de virtuțile ei numaidecît.

Această corabie a navigat douăzeci și cinci de ani. La început s-a numit „Marta" — și sub acest nume am întîlnit-o la Stambul, unde căpitanul ei, bătrîn, bolnav și părăsit de echipaj, a vîndut-o pe un preț tare mic, alegîndu-se în schimb cu mulțumirea că nu o lăsa pe mîna oricui. Mai tîrziu s-a numit „L'Espérance", ceea ce înseamnă „Speranța", nume care nu i-a purtat noroc. Asta însă nu dovedește că a fost rău ales; fiindcă deși aruncată pe țărm la primul ei drum, corabia nu și-a încheiat destinul aici, ci a lăsat deschisă calea altor nădejdi, cum vom vedea mai tîrziu.

Aici, pe țărmul Sulinei, unde au prădat-o pirații, Anton Lupan a găsit-o ruinată, îngropată în nisip, și ridicînd-o și-a pus în gînd să purceadă cu ea la drum, împletînd acest gînd cu amintirea lui Pierre Vaillant.

Astăzi, la sfîrșitul lui aprilie, după cinci săptămîni, corabia părăsită pe țărm nu mai seamănă cu o epavă: oamenii au muncit vîrtos între timp. Să ne luăm pe urmele lui Cristea Busuioc și s-o privim. Ne aflăm în fața unui vas olandez, întrebuințat odinioară la pescuit, lung de vreo douăzeci și cinci de metri, lat de șapte, înalt cam de cinci; bineînțeles, cînd va pluti pe apă, mai mult de două treimi se va afunda — și-atunci nu va mai avea înălțimea

aceasta de cocostîrc sub care ni se înfățișează acum, stînd pe nisip.

Cînd au durat-o, meșterii au ales întîi un stejar vînjos, tăiat din pădure de cel puțin douăzeci de ani, ca trunchiul să fie pe deplin uscat, pînă în inima lui. Altminteri, lemnul poate să se strîmbe, să crape, iar taninul și celelalte sucuri cu care-i îmbibat atrag niște mici viețuitoare ale mării, un fel de carii — și acestea se cuibăresc în el, rozîndu-l încet.

Odată trunchiul de stejar adus pe mal, oamenii s-au apucat să-l cioplească, făcînd din el o grindă puternică; aceasta de acum înainte se va numi chilă și pe ea se va sprijini întreg corpul noii corăbii. Chila, pe care o cercetăm aplecîndu-ne, cum l-am văzut pe Cristea Busuioc făcînd, are cam optsprezece metri lungime și e aproape tot atît de groasă ca trunchiul unui om voinic, să zicem al lui Gherasim. Lucru sănătos, lemn dintr-o bucată, dovedind meșteri cinstiți, că mulți îl fac din înnăduturi; nu-i ușor să găsești un stejar și drept, și fără noduri, și atît de lung! Să vă spună plutașul, ca unul care știe cam ce copaci cresc în păduri!

Sfîrșind ei de cioplit chila în muchii, lemnarii au așezat-o pe butuci, la oarecare înălțime de pămînt, ca să poată umbla pe dedesubt. Cu această primă treabă, se spune că vasul a fost pus pe cală — prilej de sărbătoare, ca și atunci cînd, de pildă, se pune cea dintîi piatră la temelia unei case noi.

După ce au răsufilat puțin și au deșertat un păhărel de vin, oamenii au prins să cioplească alt stejar, ales cu mare dichis, să fie curb, dar nici prea mult, și din el au scos acea grindă arcuită prelung, care se cheamă etravă și care, formînd partea din față a corăbiei, despică valul foșnind. Pe aceasta au potrivit-o la un cap al chiliei, făcînd în amîndouă o cioplitură de îmbinare și-apoi au prins-o vîrtos, cu buloane de bronz, să nu mai poată fi clintită din loc. Desigur, fierul e și mai tare și mai ieftin decît bronzul, dar are neajunsul că în atingere cu lemnul de stejar și cu apa mării, care cuprinde fel de fel de săruri, ruginește — și rugina îl mănîncă atît de repede, încît după cîțiva ani nu

mai rămîne din el aproape nimic. Sînt şi unii care, dorind să scoată lucru ieftin, pun fier gol — însă corăbiile făcute de ei au o viaţă mult mai scurtă, ceea ce nu duce la o socoteală cu adevărat folos.

O dată etrava prinsă la locul ei, meşterii au trecut la capătul celălalt al chilei, în care au fixat o nouă piesă, numită etambou, o grindă dreaptă, înclinată uşor înapoi.

Aceste trei piese, îmbinate între ele, formează partea principală a construcţiei, cum şira spinării formează partea principală a unui schelet omenesc; ele se şi numesc de altminteri „piese majore" şi lasă să se bănuiască de pe acum forma viitoarei corăbii. Fiindcă nu toate corăbiile sînt la fel. Cei mai buni constructori au fost totdeodată şi navigatori — şi din experienţa călătoriilor făcute de ei au căutat să ajungă la formele cele mai potrivite cu felul mărilor pe care aveau să le străbată aceste nave noi.

Sînt corăbii mai late sau mai înguste; primele pe de o parte plutesc mai bine, pe de alta se mişcă mai greoi.

Unele au etrava mai alungită, ceea ce le face să taie valul, în loc să încalece pe el — şi astfel se leagănă mai puţin pe timp rău; în schimb, o bună parte din valurile sparte se varsă pe punte, lucru cam neplăcut, dacă nu chiar primejdios.

Dimpotrivă, corăbiile cu etravă arcuită scurt nu iau aproape niciodată apă pe punte — aşa cum spunea Gherasim despre „Marta"; într-adevăr, aceste corăbii, cu prova lor robustă, nu se lasă uşor scăldate de valuri, ci se ridică fulgerător deasupra lor, dar asta face cam grea viaţa echipajului, pe timp furtunos.

Cînd se apucă să lucreze o corabie, constructorii aleg o formă sau alta, sau una de mijloc, chibzuind să scoată un lucru cît mai bun; unii izbutesc mai bine, alţii mai puţin. Unii fac pupa, partea din spate a corăbiei, retezată, terminîndu-se cu un perete drept, uneori uşor înclinat înapoi, socotind că acest fel de construcţie, care e mai ieftin şi mai lesnicios, nu aduce nici un neajuns. Alţii spun că pupa terminată astfel ridică vîrtejuri, stînjenind mersul corăbiei; pe deasupra, cînd marea e furtunoasă, valurile care vin din urmă, izbindu-se într-un perete drept, pot răsuci nava

în loc, ceea ce cu adevărat e primejdios ; deci ei fac pupa ascuțită, la fel ca prova, cum de pildă sînt lucrate vasele de pescuit din Marea Nordului, al căror model îl avem aici. O asemenea formă aduce și alt folos : datorită ei, apa care trece de-a lungul bordajului alunecă ușor pe lîngă etambou, fără să stîrnească vîrtejuri în urma lui...

Dar astea sînt mici taine pe care ar fi greu să le pătrundem în adînc, cu atît mai mult cu cît șirul lor nu se sfîrșește aici. Să ne mulțumim cu ceea ce a fost trebuitor ca să ne dăm seama de virtuțile corăbiei cu care vom porni la drum.

Odată cele trei piese mari puse pe cală, prinse în buloane și proptite de jur împrejur ca nici una să nu cate strîmb, meșterii s-au apucat să cioplească, perechi-perechi, coastele de stejar care vor întregi scheletul corăbiei ; lucru anevoios, cerînd ochi și mînă de om iscusit, căci coastele nu seamănă între ele de fel, ci pornind de la mijloc se îngustează treptat, spre etravă și spre etambou, urmînd o linie pe care nu oricine o poate dibui. Astăzi chiar, cînd planurile vapoarelor se fac după reguli inginerești, ochiul omenesc e chemat să întregească și să ajute calculele, de aceea construcția navală rămîne o artă, pe care tehnica timpurilor noi nu o înlătură, ci o ia în ajutor. Cu atît mai multă iscusință li se cerea meșterilor în trecut, cînd ei nu aveau la îndemînă nici planuri, nici formule, nici cărți, ci numai îndelungata deprindere și meșteșugul lor.

Dacă ne urcăm pe punte, urmîndu-l pe Cristea Busuioc, și privim înăuntrul corăbiei, vedem coastele înșirîndu-se după acea linie arcuită iscusit ; ar fi de ajuns ca una singură, și într-un singur punct, să fie cioplită prea mult, sau prea puțin, ca în locul acela bordajul pus deasupra să stea umflat, sau să se afunde în chip hîd, lucru care, pe lîngă slutenia lui, stîrnește vîrtejuri, îngreuind, uneori simțitor, mersul corăbiei.

După ce au fost cioplite, din lemn anume ales pe curbura lor, ca tăietura să ia fibra în lung, coastele au fost puse pe chilă și prinse cu aceleași buloane de bronz despre care am amintit ; după un sfert de veac umezeala le-a înnegrit,

dar nici unul nu-i mîncat de rugină iar lemnul în jur a rămas întreg și sănătos, ca la început.

Înșiruite după linia lor fără cusur, coastele sînt legate deasupra, fiecare cu perechea ei din celălalt bord, prin traverse ușor arcuite în sus, ca puntea care se va sprijini pe ele să îngăduie scurgerea neîntîrziată a valurilor năpustite peste parapet.

Să nu ne îngreuiem mintea prea mult cu celelalte numeroase întăriturí, puse în lat și în lung — și, atîta fiindu-ne de ajuns, să socotim scheletul corăbiei împlinit.

Pentru tot ce s-a făcut pînă acum, lemnul întrebuințat a fost stejarul vîrtos; un altul, care să-l înlocuiască, nu se poate găsi. La bordaj, îmbrăcămintea care se pune deasupra scheletului, merge și un lemn mai ușor. Corăbiile ieftine, făcute în pripă și fără grija de viitor, se mulțumesc chiar și cu lemn de brad, dar acesta, pe lîngă că putrezește în cîțiva ani, mai are neajunsul că în apă se umflă, iar la aer se strînge foarte mult — adică, după cum spun corăbierii, are joc mult. Or, o corabie nu se afundă pînă la aceeași linie mereu. Dacă merge un timp cu o încărcătură mai mică, bordajul rămas deasupra se usucă, iar între scînduri se ivesc crăpături prin care, la primul prilej, apa se strecoară înăuntru, dînd multă bătaie de cap bietului echipaj. Să lăsăm deci la o parte acest lemn, folosit numai cînd n-ai încotro.

Un soi de conifer, numit pitchpine [1], care crește prin America de Nord, e mult căutat de meșterii corăbieri; fiind tare îmbibat cu rășină, apa nu se lipește de el, și așa scîndura nici nu joacă, nici nu putrezește, viața ei socotindu-se ca și fără sfîrșit. Din păcate, depărtarea de unde e adus face să-i crească prețul prea mult. Să nu mai vorbim de mahagoni, cunoscut la noi sub numele de mahon, lemn exotic, cu mari însușiri, folosit la iahturi și bărci de lux, dar care, pe lîngă pitchpine e încă mai scump.

Însă de ce să ne zbuciumăm atît și să nu folosim mai departe tot stejarul, cu care s-a lucrat pînă acum, însușirile lui nefiind mai mici decît ale celorlalte soiuri de lemn,

---

[1] Citește „picipain".

greu de găsit? E drept că pentru a-și dovedi aceste însușiri trebuie ales de un ochi priceput, luate numai scindurile fără cusur și apoi puse să se usuce la loc potrivit, ani în șir, douăzeci cel puțin. Iată deci că o corabie nu se poate înfiripa de azi pe mîine, decît dacă te mulțumești să semene cu un sicriu.

Dar chiar după ce lemnul a fost găsit, pusul bordajului cere mare pricepere, mare dibăcie și mult timp. Fiindcă nu-i lucru ușor să îmbraci în scînduri tot una și una, cu fibra dreaptă și fără nod, un corp în formă de ou — și mai cu seamă să faci asta în așa fel ca între scînduri să nu rămînă loc gol. Fiecare bucată de lemn trebuie croită după anumite socoteli — o formă are scîndura cînd stă dreaptă, și altă formă capătă cînd o îndoi, lipind-o de coaste și bătînd-o cu piroane de aramă la locul ei. Mare iscusință se cere aici unui marangoz!

O dată acest lucru sfîrșit, bordajul fiind pus de jos pînă sus, meșterii îl netezesc cu rîndeaua, apoi încep să-l călăfătuiască, adică să îndese fuioare subțiri de cînepă între scînduri, altminteri, oricît ar fi ele de bine potrivite, apa tot își găsește loc să străbată la loc nedorit. După călăfătuire, corăbiile ieftine se ung cu smoală și, cu asta, sînt gata să plece la drum...

Altfel se desăvîrșește treaba, atunci cînd vrei s-o faci cu întregul meșteșug; peste scîndura bordajului se întind mai multe straturi de chit, pe al doilea nepunîndu-l înainte ca primul să se fi uscat pe deplin, și cînd ultimul s-a întărit ca piatra, te apuci de vopsit.

Atît mai aveau să facă oamenii noștri în ziua cînd veni Cristea Busuioc cu pinii lui din munți. În săptămînile care trecuseră, nici unul nu stătuse cu mîinile în sîn, că pînă să ajungă la vopsea, fuseseră multe de făcut. O corabie care a fost aruncată de valuri pe nisip, oricît ar fi de țeapănă, suferă ici, colea mici stricăciuni. Pe urmă, bordajul, în care felurite neamuri de scolci se înfig adînc, trebuie curățit cu rașcheta, un fel de daltă lungă încovoiată la vîrf — și asta nu se termină într-o zi — apoi trebuie călăfătuit din nou, lucru care iarăși cere mult timp, iar la urmă trebuie dat cu chit.

In timp ce Gherasim cu Ismail făceau aceste treburi, unul în bordul drept, altul în cel stîng, Ieremia, ajutat de doi marangozi luați de la șantier, băteau scîndurile punții, lucru nou pe deplin, fiindcă din puntea veche nu mai rămăsese nimic. Cît despre Haralamb, el meșterea părțile de fier, sub îndrumarea lui Anton Lupan, care umbla cu buzunarele pline de hîrtii — și-n aceste hîrtii avea însemnate toate cele trebuitoare pentru desăvîrșirea lucrului, pînă la ultimul cui.

„Al naibii om!" își ziceau ceilalți, minunîndu-se de iscusința și de priceperea lui. El avea răspuns la orice întrebare, de la oricine ar fi venit; știa cîtă cretă și cît ulei de in fiert trebuie pus ca să iasă chitul bun, știa cum se răsucește, în fuioare subțiri, firul de cînepă și cum se mînuiește dalta de călăfătuit, știa cum se prind scîndurile punții, bătînd cuiul piezș, de sub muchie, așa fel ca scîndura următoare să-i acopere floarea și deasupra să nu se vadă nimic... Pe vremea studenției, cînd se ducea între constructorii de corăbii de la Saint-Malo, făcuse și el asemenea treburi, ani în șir, și ucenicia de atunci își arăta acum roadele în fiecare zi. Iar dacă se întîmpla ca un lucru să-l fie totuși necunoscut, nu își ascundea neștiința sub obișnuitele bîlbîieli ale meșterilor nepricepuți, ci căuta fără sfială în cărțile lui — și îndată îți aducea răspuns.

Cum să nu te miri? Puntea era gata numai pe un sfert, iar el avea de pe acum în cap locul fiecărei babale, fiecărui tachet, fiecărei cavile care aveau să fie prinse deasupra ei — și îl îndruma pe Haralamb: „Taie de ici, îndoaie, dă gaură, nituiește!... Haide, asta-i gata, alta la rînd!"... Pinii lui Cristea Busuioc abia coborau pe Bistrița, sau poate cel mult ajungeau la Siret — și fierăria catargelor era gata, toată, de jos pînă sus!...

Pe latura dinspre sud a barăcii, adică după colțul unde se termina șopronul cu bucătăria lui Ismail, răsărise, din a doua săptămînă, un șopron mai mic. Sub el se afla acum fierăria lui Haralamb, înzestrată cu sculele împrumutate de la șantier: forja, nicovala, ciocanele și baroasele, la care mai tîrziu se adăugase o menghină și o mașină veche de dat găuri în fier.

Aici ostenea Haralamb din zori pînă la asfinţit, negru de funingine şi de cărbuni — uitind uneori pînă şi de ispita basmalelor colorate care tot dădeau tîrcoale prin stufăriş.

Iar fiindcă un fierar are neapărat trebuinţă de un ajutor, îl luase ucenic pe Mihu, singurul care nu se putea lăuda că ar cunoaşte vreun meşteşug, în afară de meşteritul fluierelor; dar cui îi ardea de fluiere acum?

In primele zile, ceilalţi se uitaseră cam chioriş la el şi la dulăul lui. Oamenii de felul lor leagă greu un prieteşug, fiindcă ei nu înţeleg să-l lege azi, ca să-l dezlege mîine, cum se dezleagă un nod marinăresc sau o nojiţă de opinci. Munceau laolaltă, stăteau la aceeaşi masă, dormeau sub acelaşi acoperiş, glumeau uneori, dar cînd era vorba să-şi împărtăşească vreun gînd mai al lor, Gherasim se unea cu Ismail, cunoscuţi de mult, Ieremia cu Haralamb, vără-su — şi atît! Lui Anton Lupan încă se sfiau să-i spună fiecare păs, deşi îi îndeplineau poruncile cu sîrg — încă se temeau să nu răsară din el un stăpîn ca toţi stăpînii cunoscuţi pînă acum.

Mihu se ivise între ei la timpul cînd ei se mai cîntăreau unul pe altul, pe furiş, cu acel cîntar nevăzut care izbuteşte aşa de greu să măsoare greutatea sufletului omenesc. Ce mai venise, tocmai acum, să le tulbure măsurătorile, acest ciobănaş de la oi? Ba încă însoţit şi de un dulău, care să-i miriie din te miri ce, să mănînce din mîncarea lor şi în schimb să nu le aducă decît purecii?

Negrilă însă se dovedi folositor mai curînd decît ar fi putut el bănui. Încă din prima seară, după ce trecu pe la fiecare şi îi mirosi sfios, privindu-i pătrunzător, deşi ferit, după ce dădu tîrcoale barăcii şi şopronului lui Ismail, se duse sub chila corăbiei, unde-şi făcu culcuş între doi butuci. Un ceas mai tîrziu, moş Ifrim, care aprinsese luminile la far şi, după deprinderea luată în ultimul timp, venea la baracă să-şi bage nasul mofturos prin tingiri, fu întîmpinat cu furioase lătrături...

Pînă atunci, noaptea, oamenii stăteau de pază pe afară, cu schimbul, să nu vină vreun răufăcător. Din seara aceea, Negrilă luă pe seama lui grija de a le păzi avutul. Pas să se mai apropie cineva prin stufăriş, pas să mai treacă pe

plajă vreun pescar întîrziat prin tîrg, fără ca întreaga Sulină să nu fie trezită din somn de lătrăturile lui!

Cu Mihu, treaba nu merse tot așa de ușor; băiatul era îndeminatic și supus, dar oamenii, cărora le fusese ucenic pe rînd, și la raşchetat, și la călăfătuit, și la geluit scindurile punții, deși mulțumiți de ascultarea lui, continuau să se uite la el chioriș. Primul care începu să-i arate prietеșug fu Haralamb, la care ucenicea acum.

Băiatul învîrtea la forjă, potrivea cărbunii, aducea apă de băut, îndeplinea tot felul de porunci, iar dacă meșterul său punea pe nicovală fierul înroșit, se repezea la baros și-l mînuia cu atîta putere, încît răspîndea în jur mii de scîntei. La fiecare lovitură a barosului, Negrilă, care urmărea lucrul de lîngă șopron, sărea în sus, lătrînd, cînd vesel, cînd furios, fără să știi ce-o fi în mintea lui. În clipele de răgaz, Mihu întorcea capul spre el și-i făcea semne să stea liniștit, ca să nu se supere meșterul; atunci dulăul dădea din coadă, pesemne mîndru că stăpînul său e atît de iscusit. Alteori, băiatul vedea în ochii lui o privire curioasă, de parc-ai fi zis că se miră și e gata să se pună pe rîs.

— Uite-l că rîde de mine, nene Harlamb! zicea cu cîndă tînărul ucenic.

— Cum o să rîdă un cîine, măi băiete? Asta-i bună! Ce, el e om, să rîdă cum rîzi tu?

— Rîde, zău, nu-l știu eu? Că doar nu-l cunosc de ieri de alaltăieri! Rîde și plînge la fel ca omul, după cum e vesel sau necăjit.

— Taci din gură, că astea le scornești tu!... Și chiar de-ar fi așa, la ce să rîdă, de tine? Ce-ai făcut?

— Rîde fiindcă mă vede negru de cărbuni.

Haralamb nu mai găsea cu cale să răspundă, ci ridica din umeri și își vedea de fierul înroșit, dar din asemenea vorbe, care vădeau blîndețe și suflet nevinovat de copil, începea să se simtă mai aproape de ucenicul lui.

— Vorbește ca oamenii, nu te răsti la el! îl mustra uneori pe Ieremia, cînd i se părea că acesta i-a dat cam aspru vreo poruncă lui Mihu.

— Ce, mă, eşti zăpăug? se mira vără-su. Unde-ai auzit tu că m-am răstit?

Intr-adevăr, cu toată fiinţa lui deşirată şi ciolănoasă, Ieremia avea şi-o inimă bună, şi-un glas cum nu se poate mai blînd. Dar lui Haralamb, acum i se părea că toţi îl zădărăsc pe bietul copil. Şi, pornind de la această părere a lui, întîi Ieremia, apoi Ismail şi Gherasim îşi dădură silinţa să se poarte care de care mai blînd cu Mihu, pînă ce, pe nebăgate de seamă, le deveni drag tuturora.

Cam aşa stăteau treburile la acest sfîrşit de mai blînd. Veniseră zilele calde, cînd peste stuf plutesc funigei aurii, cînd marea începe să aburească şi pescăruşii zboară mai sus.

Oamenii se sculau în zori, se spălau cu apă din mare, îmbucau la repezeală ceva, spre necazul lui Ismail, care nu auzea de la nimeni o vorbă de laudă pentru truda lui — şi apoi, goi pînă la briu, se apucau de robotit. Roata forjei piuia sub şopron ca un gînsac fugărit, bubuia nicovala sub barosul lui Mihu, vuia ţărmul de ferăstraie, rîndele şi ciocane, de strigăte şi chiuituri.

Abia cu un ceas înaintea prînzului îşi amintea bucătarul că trebuie să lase raşcheta, şpaclul sau dalta de călăfătuit, ca să se ducă la oalele lui. Adesea, pe scîndura de tăiat ceapă se întîmpla să frămînte un boţ de chit — uneori ciorba mirosea a cînepă fiartă iar mîncarea a ulei de in. Oamenii cam mormăiau — n-aveau decît să mormăie, degeaba le făcea alteori mîncare fără cusur, că ei tot nu ştiau să spună nimic mai mult decît: mulţumim, Ismail!

Seara, după ce se spăla de cărbuni, Haralamb tot mai păstrase năravul s-o ia razna prin stuf şi să nu se întoarcă decît a doua zi, dar se ducea mai rar decît la început. In celelalte seri rămînea cu ai săi, la taifas, pe nisipul călduţ, pînă ce se ridica luna sus. Uneori, cînd îl vedea tăcuţi, Mihu lua cavalul şi începea să picure încetişor din el sunete dulci, curate ca picăturile de rouă ale dimineţilor de april; marea murmura molcom la douăzeci de paşi şi oamenii, gînditori, călătoreau pe cine ştie ce căi, împovăraţi de sacul lor cu amintiri.

În unele seri, cînd îl lua la goană baba lui, moș Ifrim își făcea drum pe la ei cu clondirul de rachiu, se așeza pe nisip, își aprindea luleaua, apoi, tot pufăind din lulea și sugînd din clondir, se apuca de sporovăit. Negrilă nu-l mai lătra, dar cînd îl simțea că vine, își arăta colții și începea să miriie, ferindu-se din calea lui; poate unde îl simțea străin, fiindcă altminteri bătrînul nu făcea nici un rău, nimănui.

În ultimul timp mai fuseseră tocmiți și alți oameni la lucru, un bătrîn velar cu ajutoarele lui, dar aceștia nu se vedeau pe aici; ei croiau și coseau de zor pînzele corăbiei, într-o magazie din port. Așa că, o bună parte din zi, de obicei după-amiaza, Anton Lupan și-o petrecea cu ei. Seara, în drum spre țărm trecea uneori și pe la Căpitănie. Căpitanul portului se chinuia cumplit — îi fusese dat să îndure la bătrînețe cazne pe care nu le putuse nici măcar bănui. Cu fesul dat pe ceafă, peste cei trei negi nădușiți, cu fruntea cutată adînc, de-ai fi zis că adînciturile străbat prin țeastă, pînă la creierul obosit, bietul om își plimba trompa pe paginile abecedarului și buchisea, gîfîind:

— O-i, oi; b-o-i, boi!...

De aici, Anton Lupan se întorcea la ai săi, schimba cîteva vorbe cu ei, hotăra ce se va lucra a doua zi, apoi intra în baracă, unde se adîncea în cărți sau în socoteli.

Cam astea se întîmplaseră, cam așa decurgea viața lor, în seara cînd venise Cristea Busuioc cu pinii din munți.

Întorcîndu-se din port, Anton Lupan fu mirat să vadă un străin dînd tîrcoale corăbiei.

— El e omul de care ți-am vorbit, domnule, îl lămuri Ieremia. Eu îi spusesem să lase pinii la Galați și să ne dea de veste prin cineva, da' uite că ni i-a adus la nas!...

Plutașul stătea cu ochii în pămînt și își mîngîia stîngaci toporișca de la brîu. Ceilalți se adunaseră în spatele lui, afară de Ismail, care robotea la bucătărie, silindu-se să pregătească o cină fără miros de cînepă și de vopsele, în cinstea noului venit.

Acesta ridică privirea spre Anton Lupan, nu mai puțin sfios decît la început, dar de data asta, însuflețindu-se un

pic, ca firul de busuioc pe care-l scapi de sub omături și-l aduci la căldură, să înmiresmeze odaia de musafiri.

— Am auzit că plecați pe mări, domnule, zise arătîndu-și pieptul voinic. Iacă, nu-ți cer nici o plată pe lemnul adus — și mă leg să-ți fiu de folos și cu ascultare la tot ce mi-i porunci, numai ia-mă și pe mine, măcar pînă la Țarigrad, că de mult aștept prilej pentru asemenea drum !...

Echipajul

In aceeaşi seară, după cină, rămaseră în jurul mesei, la lumina felinarului agăţat de grindă, sus, şi ţinură sfat, îndelung. Ismail nu-şi mai încăpea în piele, atît era de fudul: plutaşul mîncase ca un căpcăun, iar la urmă spusese, ceea ce nu spusese nici unul pînă acum:

— Aşa mai zic şi eu! Mîncare ca asta cred că nu au nici boierii, decît la zile mari!

Dar ce-ar fi fost dacă bucătarul ar fi făcut vestita lui musaca? Şi dacă la urmă l-ar mai fi îndulcit şi cu saraiglii puse la borcan în sirop de trandafir?

Anton Lupan stătea în capul mesei şi parcă zîmbea, un zîmbet mai mult lăuntric, de care puteai să-ţi dai seama numai dacă îl cunoşteai.

— Eşti bucuros că ne-a venit lemnul de catarg, domnule? îl întrebă Ieremia.

— Sînt bucuros, firește, dar mai mult mă bucur că avem încă un marinar!

— Şi ce marinar! O să iasă din el un cîrmaci grozav! adăugă Gherasim, fără să-l slăbească din ochi pe plutaş.

Acesta se ruşină; i se părea că îl batjocoreau pentru isprava lui, că rupsese pluta tocmai cînd să ajungă la mal.

— Fiţi îndurători, — zise cu capul plecat, — şi-o să-mi dau silinţa să vă fiu pe plac, dar nu-mi găsiţi vină dacă n-am văzut marea decît abia azi!

— Linişteşte-te, băiete! Noi tocmai că ne minunam de iscusinţa ta!

Cristea Busuioc ridică ochii spre Gherasim şi-i privi mirat:

— Adică nu rîzi de mine?

— Auzi vorbă! N-ai înţeles că te lăudăm?

— Dar bagă de seamă să nu ne încurci! se auzi glasul lui Anton Lupan. Dacă vrei să mergi numai pînă la Ţarigrad, spune de pe acum, să ştim pe ce ne putem bizui.

— Păi dumneavoastră încotro plecaţi?

Era o întrebare căreia se cuvenea să-i dai numaidecît răspuns. Nu poţi să iei un om cu tine şi să-i spui: „Vino! Unde-o să ajungem om vedea mai tîrziu!..."

Anton Lupan zăbovi un timp. Pe Gherasim, pe Ieremia şi pe Ismail îi lămurise oarecum. Acum, fiindcă tot trebuia să-l lămurească pe noul venit, era clipa nimerită să-i lămurească şi pe ei mai deplin — şi nu strica să audă şi Haralamb aceste lămuriri. Ştia că vărul lui Ieremia nu umblase pe mare în viaţa lui, dar, dacă l-ar fi înduplecat să pornească la drum alături de el, ar fi fost mai mulţumit de ei, cu toată neprieceperea lui, decît de un marinar necunoscut, cine ştie cît de năravit, fiindcă, mai ales de cînd cu vapoarele, marinari cumsecade nu găseai oriunde şi oricînd. Pe Haralamb, de bine de rău îl cunoştea, îi ştia cusururile, dar îl ştia şi îndeminatic, şi vrednic, şi isteţ — putea să iasă din el un marinar bun.

— Mihule! zise, după ce gîndi repede cele de mai sus. Du-te în baracă şi vezi că pe masă sînt nişte hărţi lăcute sul.

— Le ştiu, domnule; pe care s-o aduc?

Ia te uită! Ciobănaşul îşi băgase nasul prin hărţile lui! La drept vorbind, ar fi trebuit să-şi dea seama mai demult; uneori, cînd se întorcea seara din port, deşi orînduite frumos, îşi găsea hărţile parcă puse altfel, nu cum le lăsase la prînz. Întorcînd ochii spre Mihu, pe chipul lui se ivi

zîmbetul acela ascuns, şi aşa iar zăbovi un timp, privindu-l prelung.

— Adă-le pe toate ; altfel ai să le încurci.

Băiatul se supuse, fără să mai zică nimic, dar cînd se întoarse părea mirat şi mîhnit de neîncrederea lui Anton Lupan.

Acesta alese o hartă mare care înfăţişa întregul pămînt şi o întinse pe masă, în faţa oamenilor. Ei se aplecară deasupra, mai degrabă nedumeriţi decît curioşi. Vedeau prima oară o asemenea hartă, chiar cei care erau marinari vechi ; aţii, ca Ieremia, Haralamb sau Cristea Busuioc, poate nu văzuseră nici măcar alta, mai puţin încîlcită, de pildă, harta judeţului lor.

— Iată, aici e întreg pămîntul, cu continente, mări şi oceane — şi uite unde ne găsim noi ! începu Anton Lupan, împungînd cu vîrful creionului un cerculeţ, în dreptul căruia se vedeau nişte litere de necitit, ca un şir de puricei. Vedeţi, — continuă el, — aici e Marea Neagră, iar la apus, bucata asta de pămînt, în formă de gheată, e Ţara Romînească ; o credeaţi fără margini, dar ia uitaţi-vă ce mică e pe lîngă restul pămîntului !

Oamenii priveau harta şi ascultau minunîndu-se, fără însă ca nedumerirea să li se fi şters de pe chip. Ieremia îşi duse mîna la gură şi clătină din cap, gestul obişnuit al ţăranului pe care-l uimeşte ceva.

— Adevărat, domnule, că mare-i pămîntul ! Păi noi ce mai sîntem pe lîngă el ? Nişte gîndaci amăriţi !

— Uitaţi-vă, — continuă Anton Lupan, arătînd cu creionul, — aceasta este Mediterana, pe lîngă care Marea Neagră pare un lighean ; iar Mediterana, la rîndul ei, faţă de Oceanul Atlantic, ai zice că e cît un lăculeţ. Pe toate aceste mări şi oceane, care scaldă continentele, mişună mii şi mii de corăbii şi de vapoare, iar pe continente freamătă viaţa a milioane de oameni...

Ismail se săltă de la locul lui şi, aplecîndu-se deasupra hărţii, întrebă temător, ca şi cînd s-ar fi aşteptat să se ridice din apele mărilor o mînă care să-l strîngă de gît :

— Unde estem Stambul ?

— Uite-l colea !

Ce poţi să vezi pe hartă? Un pătrăţel innegrit... Bucătarul oftă şi tăcu.

— In clipa cînd aici, la Sulina, soarele a apus, — reincepu Anton Lupan, fără să fi înţeles oftatul lui, — în cealaltă parte a pămîntului, în Alaska, în Tahiti sau în Hawai se luminează de ziuă. Cînd noi aici ne culcăm, trudiţi, să ne odihnim, în alte părţi oamenii îşi încep truda lor de fiecare zi. Viaţa freamătă necontenit pe pămînt, nu-i niciodată odihnă deplină — odihna deplină ar însemna ca pămîntul să fi murit. Dacă te ostenești să cuprinzi măcar cu mintea întinderea acestei lumi, înseamnă că nu mai eşti chiar aşa de mic în faţa ei, cum a spus Ieremia, aşa de amărît. Eu unul mi-am pus în gînd să ajung la unul din capetele ei, unde a rămas pînă azi un loc necercetat de nici un călător.

— Adică să mergem chiar la capul pămîntului, domnule? întrebă Cristea Busuioc, gîfîind.

Anton Lupan se uită la toţi, pe rînd. Gherasim stătea cu coatele pe masă, privind neclintit harta, fără ca pe chipul lui ca de gheaţă să se poată citi vreun gînd. Ieremia îşi luase mîna de la gură, dar îşi ţinea falca şi clipea din ochi, uitîndu-se pe furiş la ceilalţi. Ismail rămăsese posac încă de adineauri; ceea ce se vorbise pe urmă ai fi zis că nu-l mai privea. Pe chipul lui Mihu se ivise o lumină arzătoare, ochii îi sclipeau, vii, fără însă ca în ei să se fi stins mîhnirea de la început; era prea mărunt, prea nedestoinic pentru ceea ce se punea la cale aici!... Cît îl priveşte pe Haralamb, el îşi trase căciula pe ochi, îşi băgă mîinile în sîn şi se suci într-o parte, înstrăinîndu-se de vecinii săi, cu care pesemne socotea că nu are nimic de împărţit, în clipa cînd se pregăteau să plece la un asemenea drum.

— Fie şi capul pămîntului, dacă vrei să-i zici aşa! răspunse Anton Lupan la întrebarea plutaşului. Dar să nu vă speriaţi, că ăsta nu-i un drum chiar aşa de greu de făcut. Iată, în loc să faci de douăzeci de ori drumul de-aici pînă la Pireu...

— O fi! zise Gherasim, cu chipul de nepătruns.

Ceilalţi tăceau, parcă mai nedumeriţi ca la început. Chiar în ochii lui Cristea Busuioc, care atîta vreme visase să plece în lume, rupîndu-se de gura Siretului, unde se stîr-

şeşte drumul oricărui plutaş, se ivise acum o îndoială uşor de citit. Numai Mihu asculta, îmbujorat la chip, cu aceiaşi ochi vii, neclintiţi.

Anton Lupan se scărpină în cap, imitînd fără voie gestul lui Gherasim. Era mai greu decît îşi închipuise, să le spună acestor oameni ceea ce ani de zile plănuise cu Pierre Vaillant şi alt şir de ani îşi spusese lui însuşi, în gînd. Aveau să înţeleagă ei oare însemnătatea cercetării unui pămînt încă necunoscut? Dar mai cu seamă aveau să înţeleagă cum se născuse acest plan în mintea lui? Să le vorbească despre călătoria lui Darwin, despre jurnalul bătrînului corsar, despre expediţia în care pierise. Arnold Vaillant? Poate că, spunîndu-le acestea de pe acum, cînd ei încă nu-l cunoşteau bine, mai degrabă i-ar fi îngrozit.

— Vreau, — continuă Anton Lupan, silindu-se să nu-şi piardă tonul hotărît, — vreau să ajung acolo fiindcă n-au putut ajunge alţii, deşi s-au străduit. E un legămînt, făcut cu mine însumi, să nu las necercetat locul acela necunoscut.

— Şi la ce bun, domnule? întrebă Gherasim.

— La ce bun?... Dacă primii navigatori care au pornit la drumuri mai lungi s-ar fi întrebat astfel, astăzi poate n-am fi avut nici măcar dovada că pămîntul e rotund. Cei ce călătoresc sub îndemnuri necunoscute oricui, fac ca oamenii să ştie mai multe despre lumea lor — şi cu cît ştii mai multe, cu atît te poţi socoti mai stăpîn peste ea. Apoi, asemenea călătorii ajută oamenilor să se apropie între ei, să rupă hotarele care-i despart, întîi hotarele judeţului unde s-au născut, apoi pe al ţării lor, al altor ţări, al continentelor, iar la urmă hotarele lumii întregi. Aşa, într-o zi, cînd lumea va avea drumuri bătute în toate părţile de călători, cînd nu va mai rămîne loc tainic nicăieri, pămîntul nesfîrşit întins în faţa noastră ne va înspăimînta mai puţin şi noi nu ne vom mai vedea atît de mici în faţa lui. E oare greu de înţeles ceea ce vă spun?

Nu răspunse nici unul; numai Mihu şopti: „nu!" — dar pe el nu-l băgau în seamă, nimeni nu-l auzi.

— Acum de ce taci, Ismaile? Te arătai mai voinicos la început!

Bucătarul ridică ochii lui galbeni, de cîine obidit:

— Mergeam!

— Aşa e, domnule! se auzi şi glasul lui Gherasim. Sîntem marinari, ne-am înţeles să te urmăm, o să mergem cu supunere oriunde vei dori! Eu unul te cunosc de mult, ştiu că n-o să ne duci decît pe drum bun.

— Bine; dar aş vrea ca mai înainte să înţelegeţi cu toţii ceea ce mi-am pus în gînd.

— Ei, ce nu înţelegem azi, o să înţelegem mai tîrziu. Altceva s-a încîlcit în capul meu acum, după cîte ne-ai spus: călătorii care au cutreierat lumea, cum ar fi Magellan, Columb şi mai ştiu eu care alţii, că doar am auzit şi eu de ei, au avut la îndemînă mijloace îndestulătoare şi tot le-a venit greu. Noi, oare, cum o să ne descurcăm? Ai dumneata, sau îţi dă cineva atîţia bani ca să putem pleca la un drum aşa lung?

— Am, pentru început; în orice caz, destul ca să terminăm corabia şi să vă plătesc pentru ce-aţi muncit.

— Mai pe urmă cine platim? întrebă Ismail, neliniştit, şi pe drept cuvînt.

La kir Iani avusese şapte lire turceşti pe lună; Anton Lupan îi făgăduise zece — rămăsese cu el pentru alte pricini, nu pentru acest chilipir — dar şi banii îşi aveau rostul lor, nu se putea lipsi de ei, că doar cum să trăieşti, din vînt?

— Nu-ţi face griji, Ismaile. Tot eu am să vă plătesc, ba o să aveţi chiar parte la cîştig.

— Si asta cîştig de unde luam? stărui bucătarul, fără să se fi liniştit.

— De unde îl lua şi kir Iani.

— Caram marfa, Pireu, Stambul?

— Da, anul ăsta, pînă la vara viitoare, o să cărăm marfă, la Stambul, la Pireu, în Mediterană, pe unde om găsi muşterii.

— Şi mai pe urmă? stărui Ismail.

— La vara viitoare cred că o să avem strînşi destui bani ca să pornim la drum, dincolo de Gibraltar, spre Pernambuco, Rio-de-Janeiro, Buenos-Aires... Pricepuşi? răspunse Anton Lupan, arătînd pe hartă drumul presupus.

Știa că una era s-o spună, și alta s-o poată împlini; bănuia greutățile care aveau să se ivească în cursul acestui drum atît de lung, simțea că pe deasupra aveau să mai fie altele, încă de nebănuit, dar nu se putea arăta șovăitor tocmai acum, cînd oamenii păreau așa de îndoiți.

Pînă la Gibraltar, bucătarul nu spuse nimic; numai cînd văzu creionul luînd-o peste ocean, icni și începu să îngîne repede, parcă năucit:

— Allah-Allah-hu!...

— Iată unde trebuie să ajungem! continuă Anton Lupan, oprindu-se cu creionul la Capul Horn, colțul cel mai de miazăzi al Americii de Sud. Ei, Ismaile, mai ai ceva de zis?

— Caram marfa, cîștigam puțin, răspunse bucătarul, după ce-și reveni.

— Asta de unde știi?

— Kir Iani am spus.

— Dar ce-ai fi vrut tu, să-ți arate adevăratul lui cîștig? Atunci i-ați fi cerut să vă plătească mai mult.

Bucătarul nu părea liniștit nici acum: se tot foia, aruncînd priviri piezișe spre oceanul care se întindea de la Gibraltar pînă la coastele Americii de Sud.

— Știn ce vrei să spui! continuă Anton Lupan, ca și cînd ar fi înțeles gîndul lui. E una să navighezi în ligheanul tău, pe la Pireu, pe la Stambul, și alta să te avinți pînă la capul pămîntului. Ai să spui că aici nu vă pîndeau primejdii prea mari, și chiar dacă ar fi fost să se întîmple ceva, nu era greu să vă întoarceți în porturile voastre, să găsiți altă corabie și alt căpitan. Ai dreptate, m-am gîndit și la asta. Îndată ce vom ajunge la Stambul, o să asigurăm corabia la o societate mare și în contract o să vă pun, ca parte egală, pe fiecare din voi. Încît, dacă ni s-o întîmpla vreo nenorocire, în orice parte a lumii am fi, o să primiți atîți bani ca să vă puteți întoarce acasă și să trăiți un timp, fără griji.

— Asta bine am gîndit! încuviință Ismail. Dar vream știm...

Aici, Gherasim, care de cîtva timp începuse să se uite la el cam chioriș, nu se mai putu înfrîna și izbucni:

— Ia ascultă, mă turcule, de cînd te-ai făcut tu așa cusurgiu? Ei, fir-ai să fii! Ce, ai uitat cîți căpitani au tras de tine ca de-un catîr? Ai uitat cîți ghionți ai mîncat de la ei? Ia să-mi spui tu mie, de cîte ori te-au aruncat în brinci pe schelă și te-ai pomenit în praful de pe chei, numai cu șalvarii și cu turbanul din cap? Dar de căpitan Mehmet ai uitat, că tu mi-ai povestit cum te-a băgat la închisoare, fiindcă i-ai cerut dreptul tău pe un an?! S-a plîns la poliție, domnule, că l-a amenințat cu moartea — și poliția l-a crezut. Ce zici, Ismaile? Mi se pare că ai stat vreo două săptămîni închis! Și-acum face nazuri, al dracului turc!...

Gherasim mai bombăni ce mai bombăni, apoi se întoarse spre Anton Lupan, scărpinîndu-se în cap, și își dezvălui și el nedumerirea lui:

— Domnule, dar corabia noastră o să poată oare înfrunta un asemenea drum? Ți-am spus că o cunosc și știu că multă lume se minuna prin porturi cînd auzea ce furtuni am întîlnit. Vezi dumneata însă...

— Tu de ce nazurim? sări bucătarul, cu mare arțag.

— Liniștește-te, că nu face nazuri! interveni Anton Lupan. Omul a întrebat... Gherasime, crezi cumva că Magellan sau Columb, de care mi-ai vorbit, au avut corăbii mai mari? Sau chiar să fi fost așa, crezi că erau lucrate cu iscusința de azi? Ca să nu mai spun că noi întrebuințăm acum pînze împărțite mai bine și că, pe deasupra, folosim toate învățămintele rămase de la navigatori în cîteva sute de ani... Deci să nu ne îndoim de corabia noastră ci mai degrabă să ne întrebăm dacă noi vom fi vrednici de ea.

— Și asta e de întrebat, încuviință Gherasim, înclinînd din cap. Din toți, numai dumneata, cu mine și cu Ismail sîntem marinari...

— Nu uita că și Ieremia a umblat pe mări cîțiva ani.

— N-am uitat, și nu l-am uitat nici pe flăcăul ăsta, care a venit azi, că doar eu m-am minunat cel dintîi de îndrăzneala lui; ți-am spus, o să fie un marinar bun. Dar chiar așa, sîntem numai cinci; ne mai trebuiesc vreo trei oameni; de unde-i luăm?

— Nu-i nevoie să ne înghesuim atîți; dacă am mai găsi încă unul, cred că ne-ar fi de ajuns, ca să avem la drum trei schimburi de cîte doi... Ce zici, Haralamb, mergi și tu?

Flăcăul se suci și mai mult, închizîndu-se în pielea lui, ca un arici. Parcă de plecat pe mări îi ardea lui acum?

— D-apoi eu nu-s marinar. Le ce să vă-ncurc?

— N-ai să ne încurci de loc; dimpotrivă, ai să ne fii de folos. Marinăria se-nvață, nu-i așa, Gherasime?

— Se-nvață, dar pînă să se-nvețe, ar însemna să ne trudim noi în locul lui.

— Iar nazurim? sări Ismail. Domnule, luam, învățam Haralamb, facem marinar bun!

— Ei, Haralamb, nu răspunzi?

— Nu merg, domnule! Să nu fii supărat, dar eu am de gînd să mă-nsor, să intru în rîndul oamenilor.

Și după ce zise acestea, flăcăul se posomorî și se strînse mai mult în pielea lui de arici, ca să nu se mai lege nimeni de el.

— Vai de capul tău! îl batjocori Ieremia, pufnind. Ai să intri tu în rîndul oamenilor cînd m-oi călugări eu! Parcă nu te știu?!

— Ce facem, Gherasime? zise Anton Lupan, un pic descumpănit de împotrivirea lui Haralamb, pe care se mira că nu-l cîștigase de partea lui, în mai bine de nouă săptămîni. N-aș vrea să luăm așa, orice om s-o găsi.

— Aici ar fi și greu să-l găsim. Să vedem, domnule, să așteptăm; zilele astea trebuie să vină „Penelopa", că prea a zăbovit mult, și cred că am să-l înduplec pe Marulis — barem pe ăsta îl știu, e om cinstit și marinar bun. Kir Iani și-o fi întregit echipajul între timp, așa că n-o să mă împiedice inima să i-l fur.

Ismail se posomorî; îl rugase pe Marulis să-i aducă un borcan cu saraiglii adevărate, de la Stambul, dar uite că „Penelopa" nu se mai întorcea, deși de la plecarea ei trecuse mult timp.

— Kir Iani nu mai veneam! zise cobînd. Am înecat pe drum...

— In sfîrşit, pînă la plecare mai avem timp. O să aşteptăm! hotărî Anton Lupan, rotindu-şi privirea de la unul la altul, pe rînd.

Ajungînd la plutaş se opri; se vede că acesta era un om sfios şi tăcut; pusese o întrebare, căpătase răspuns, dar de atunci nu mai spusese nimic. La drept vorbind, se cam grăbiseră să-l numere printre ei, fiindcă o vorbă limpede nu ieşise încă din gura lui.

— Ia spune, omule, ce-ai hotărît? Vrei să mergi numai pînă la Ţarigrad? Ai grijă să nu ne încurci!

— Apoi, domnule, ce mi-e Ţarigradul, ce mi-e capul pămîntului?! răspunse Cristea Busuioc, fîstîcit.

Oamenii se puseră pe ris, înveseliţi de copilăria acestui răspuns, pe cît de limpede, pe atît de deschis. Rîdea pînă şi Ismail, uitîndu-şi necazul cu saraiglîile aşteptate de la Stambul, ba chiar şi Haralamb, cu toată înfăţişarea lui de arici. Numai Mihu stătea tăcut în colţul lui, uitîndu-se la Anton Lupan cu ochii vii şi totdeodată mîhniţi. Întîlnindu-i privirea, acesta clipi:

— Ce-i, Mihule?

Băiatul mişcă din buze, fără să spună nimic; în schimb, ochii vorbeau destul — şi deodată, pe chipul lui Anton Lupan se ivi zîmbetul acela greu de văzut.

— Adică la tine de ce nu m-oi fi gîndit? întrebă, scărpinîndu-se iarăşi în cap, ca Gherasim.

La drept vorbind, se gîndea de la un timp, iar adineauri, cînd cu hărţile, gîndul îi zăbovise asupra lui, destul de hotărît — numai că băiatul i se părea prea crud.

— Te pomeneşti că vrei să mergi şi tu!

— Ce să facem cu un copil? mormăi Gherasim.

Anton Lupan continuă, ca şi cînd nu l-ar fi auzit:

— Ia spune, Mihule, nu te sfii!

— Aş merge, domnule! răspunse băiatul, cu obrajii arzînd.

Apoi îşi lăsă capul în pămînt şi adăugă mai încet, strecurîndu-şi pe sub gene privirea temătoare spre Gherasim:

— Numai să nu vă încurc... Eu n-am mai fost niciodată pe mare, nu sînt de loc priceput...

Și deodată, cuprins de teama că ar putea să rămînă singur pe țărmul acesta pustiu, să se despartă de ceilalți, și mai cu seamă de Anton Lupan, care se purtase cu el așa de înțelegător și de blind, băiatul izbucni:

— Dar ia-mă, domnule, și am să fac tot ce mi-oți porunci! Zău, nene Gherasime, am să mă silesc zi și noapte, mă jur să nu-ți ies niciodată din cuvînt!

— La urma urmei, — zise Anton Lupan, șovăind mai mult din pricina lui Gherasim, — n-ar strica să-l luăm. Pe orice corabie e nevoie de un mus.

— Ce-i acela mus? întrebă Mihu, gîfîind.

— Un fel de ucenic-marinar.

— Apoi atunci, mai ales dacă-i vorba să fiu numai ucenic, ia-mă, domnule, și-am să fiu ucenic bun!...

— Ce zici, Gherasime?

— Știu eu?! Dacă dumneata socotești... Altminteri, ce să spun, băiatul e inimos, destoinic, voinic, doar îl știu. S-ar putea să iasă din el un marinar priceput...

Mihu asculta cu sufletul la gură. Urechile îi vijîiau și parcă totul se rotea în jurul lui. Numai ca prin vis îl auzi pe Anton Lupan zicînd:

— Dar o să fie muncă grea, băiete, o să întîlnim furtuni și alte primejdii, au să treacă ani pînă să venim înapoi...

Aici glasul șovăi, apoi se auzi mai încet, dar parcă mai dîrz:

— ...Dacă om mai veni!

Cîteva clipe se lăsă tăcere adîncă; marinarul e învățat cu primejdiile, iar gîndul neîntoarcerii face parte din primele lui deprinderi; în tăcerea aceasta nu era spaimă, ci o îndîrjire aspră, care le făcea chipurile reci și neclintite, ca ale unor statue de piatră. Numai Ieremia aruncă o privire piezișă spre vărăș-su, ca și cum s-ar fi temut de mustrarea acestuia. Însă, cu toate că se ținea deoparte, acum, chiar și chipul lui Haralamb era neclintit și aspru ca piatra.

— Merg, domnule!... șopti Mihu.

În tăcerea clipei, șoapta suna ca o hotărîre, ca un legămînt pe viață. Iar băiatul, ca și cînd s-ar fi temut să

nu-i fie judecată rău pripa cu care spusese o vorbă ca asta, adăugă și lămurirea lui, pentru judecătorul aspru:

— Parcă dacă aș fi intrat la stăpîn, știu eu cînd m-aș mai fi întors acasă?!

Alte cîteva clipe se priviră în tăcere, unii pe alții: chiar și inima lui Haralamb părea tulburată. După aceea, Anton Lupan înclină din cap și vorbi, schimbînd glasul:

— Ieremie, mîine să te duci în port și să faci rost de haine marinărești pentru Cristea Busuioc și pentru băiatul ăsta!

Mihu se făcu roșu, apoi alb ca varul, și iarăși roșu, de-ai fi zis că obrazul lui e felinarul pe care moș Ifrim îl aprindea seara sus în turla farului.

— Dar Negrilă, domnule? întrebă, amărîndu-se iarăși.

— Îl luăm și pe el, de bună seamă! Dacă nu i-am dat lui Ieremia poruncă pentru dînsul, mi-am închipuit că n-ăi fi dorind să-ți îmbrăcăm și cîinele marinărește!

Chiotul lui Mihu îl făcu pe Negrilă să tresară și să se repeadă la el, cu priviri neliniștite și întrebătoare. Apoi cîinele și stăpînul o luară la goană împrejurul barăcii, se rostogoliră pe nisipul umed, chiuitul se amestecă în întuneric cu scheunatul și cu lătrăturile, într-o nestăvilită hirjoană. Cînd băiatul se întoarse la masă, jumulit și lățos ca zlătarii, urmat de dulăul care gîfîia cu limba scoasă, ceilalți puneau la cale treburile de făcut în ziua următoare; acum începea călăfătuitul punții și vopsitul bordajului. Bucătarul își freca mîinile, cu un zîmbet de mulțumire înfipt în mustața-i țepoasă.

— De ce te bucuri așa, Ismaile?

— Daca vopseam, pe urmă zgriam-pictam...

Firește, corabia trebuia să aibă scris numele, pe bordaj, la pupa și la prova — treabă pe care cine ar fi putut s-o facă mai bine decît bucătarul? Ismail se bucura de pe acum la gîndul că o să-și arate meșteșugul, căruia, la Stambul, proprietarii de caice și barcazuri îi arătau multă prețuire. Se și vedea, cocoțat pe schelă, cu penelul într-o mînă, în alta cu cutia de vopsele...

— N-o să fie nevoie, zise Anton Lupan — nepăsător, tîlharul! — fără să se gîndească la dezamăgirea bucătarului.

Dar vorba asta pe Ismail parcă îl îmbrînci într-un cazan cu smoală.

— Nu zgriam? întrebă, clătinîndu-se.

Cum adică să nu scrii? Ce, o corabie poate să plece la drum fără nume?

— O să turnăm litere de bronz, la șantier, continuă căpitanul, cu o cruzime de care nu-și dădea seama.

— Turnam?... făcu năucit bucătarul.

— Da; așa n-au să se mai șteargă, n-o să trebuiască să te ții tot timpul cu pensula pe lîngă ele.

— Nu stergeam?...

— Și pe urmă, bronzul e mai frumos decît vopseaua!

— Mai frumoz?

Iată ceva ce nu putea să intre în mintea bucătarului; dar el nu găsi cu cale să arate vreo împotrivire, nu era lucrul lui, nu-i rămase decît să-și plece capul în pămînt, cuprins de o grea tristețe... Ți se înecară corăbiile, Ismaile!

— Dar de chemat cum o să se cheme corabia noastră, domnule? întrebă Ieremia.

Bucătarul se uită la el, ca la unul venit de pe altă lume. Ce să mai vorbești de numele corăbiei, dacă ai de gînd să-l torni în bronz, în loc să-l pictezi frumos, cu vopsele, galben și portocaliu împodobit pe margini cu verde?

Anton Lupan tăcea, cu gîndul dus în depărtare; mai vorbise o dată de numele acesta cu Pierre Vaillant, la cheiul Galatei — trecuseră de atunci patru ani de zile.

— Cred că numele unei corăbii trebuie să cuprindă în el dorurile, năzuințele echipajului, răspunse aproape cu aceleași vorbe pe care le rostise la vremea aceea. Dacă i-am tălmăci numele vechi, și i-am spune „Speranța", socotesc că ar fi cel mai bine.

Oamenii ridicară din umeri; numele nu li se părea nici frumos, nici urît — și-apoi, pînă nu se deprindeau cu el, nu le spunea nimic, după cum nu spune nimic numele noului-născut, decît poate părinților care l-au ales și s-au gîndit la el de cine știe cît timp. După cum, atunci cînd

i-am intîlnit prima oară, nu ne spuneau nimic numele lui Anton Lupan, lui Ieremia, Gherasim, Mihu, Cristea Busuioc sau Ismail. Dar într-o zi, numele corăbici avea să fie pentru ei cuprinzător și viu, ca numele copilului care a crescut.

Tot așa cum, în acea zi, numele oamenilor adunați aici vor fi pentru noi mai cuprinzătoare și mai vii.

Priviți-i de pe acum, căci în acea zi au să ne fie dragi, o să ne bucurăm de izbînzile lor și-o să suferim cînd i-om vedea incolțiți de primejdii sau nefericiți. O să ni se pară uneori că seamănă între ei, că o vorbă spusă de unul ar fi putut fi spusă de vecinul lui — dar oamenii nu s-au adunat laolaltă ca să se întreacă în vorbe de duh, ci ca să mîne corabia pe mări, spre capătul lumii, prin grele încercări, înfruntînd dușmani și furtuni.

Uneori Ismail va rămîne ceasuri întregi sub punte, închis în bucătăria lui; dacă nu l-om vedea pe afară, să nu credem că a murit. Cristea Busuioc va tăcea zile în șir; să nu-l socotim nici prostănac, nici mut... Să nu ne așteptăm ca fiecare să iasă în frunte, înfățișîndu-se ca un erou poleit, după tipic.

Dar cînd vom spune: „Speranța" a pornit la drum" — vom vedea nu numai corabia, tăind valurile cu toate pînzele sus — ci în mintea noastră vor răsări ei toți, aliniați în rînd, cu părul fluturînd, privind spre orizont, mîndri și dîrji, în sunetele marșului triumfal pe care etrava îl ridică în clipa tuturor plecărilor, oricare ar fi primejdiile de înfruntat în drum.

Așa se alcătui echipajul „Speranței" la sfîrșitul acelei luni; mai lipsea un om — pe Mihu nu te puteai bizui, era numai ucenic — iar ca să-l înduplece cineva pe Haralamb nu fusese chip. Așa ajunseră marinari Cristea Busuioc, plutaș de pe valea Bistriței, și Ieremia, țăran din sus de Buzău, așa ajunse mus Mihu, cioban de pe la Cîmpulung.

Dacă nu și-ar fi cunoscut oamenii, în seara aceea, Anton Lupan ar fi fost îngrijorat și nemulțumit: în afară de tînărul mus, care zburda în jurul barăcii, parcă ieșit din minți, ceilalți se duseră la culcare închiși în ei, cu capul în pămînt, tăcuți. Dar el nu vedea în asta șovăială sau

descurajare, ci semnul marilor griji ; căci erau oameni în toată firea, ştiau ce legămînt au făcut, ce greutăţi şi ce primejdii îi aşteaptă în viitorul lor drum — nu se lăsau amăgiţi. Singurul cu adevărat mîhnit era bucătarul, şi pe drept cuvînt.

— Tu de ce-am tăcut ? pufnea către Gherasim, neputînd adormi. De ce n-am spus zgriam-pictam Ismail ?...

CAPITOLUL VI

Paznicul farului

În zilele următoare lucrul căpătă o însuflețire care te mira, dacă te gîndeai ce posomorîți erau oamenii cînd se duseseră la culcare după acel sfat. Dar iată-i că munceau de la ivirea zorilor pînă după apus, iar în tot acest timp țărmul răsuna de strigăte și chiuituri, deși, dacă te-ai fi apropiat și te-ai fi uitat în ochii fiecăruia, pe rînd, ai fi văzut încă, la unii mai limpede, la alții mai ferit, același semn de neliniște și nedumerire zbătîndu-li-se în priviri.

Dar venise luna iunie, ziua era mare, timpul părea că se statornicise blajin, și ei, mînați de îndemnuri ascunse, munceau de dimineață pînă seara, cu sîrg. În timp ce o parte din echipaj vopsea bordajul, mînuind pensulele grăbiți, ceilalți, împreună cu cei doi marangozi de la șantier, desăvîrșeau înlăuntrurile corăbiei.

Acum, cînd treaba se apropia de sfîrșit, acest interior, pornind de la provă, se înfățișa iată în ce chip:

O încăpere destul de strîmtă, fiindcă pe corăbii locul trebuie bine chivernisit, alcătuia bucătăria lui Ismail. Ea avea la mijloc un spațiu liber de un metru și jumătate pe doi, ceea ce, dacă stai să te gîndești, nu e prea puțin. Într-un bord erau dulapuri pentru crătiți și vase, iar în fața lor mașina de gătit. În bordul celălalt se aflau alte dulapuri, încăpătoare, destinate restului de ustensile bucătărești, a căror listă fusese întocmită de Ismail, după ce se

gîndise îndelung la toate felurile de bucate pe care urma să le gătească pentru ghiauri; tot aici aveau să-şi găsească locul cutiile cu arome şi condimente, de care nu se poate lipsi niciodată un adevărat bucătar, fie c-ar fi el franţuz, fie c-ar fi turc. Spre prova, printr-o uşiţă strîmtă, puteai intra, numai pe jumătate, în acea mică încăpere numită cambuză, nelipsită pe nici un vas, în ea îngrămădindu-se proviziile, ca în cămara obişnuită a unui gospodar.

Deasupra acestei uşiţe era scara care ducea pe punte, prin tambuchiul de lîngă cabestan. O altă uşă, asta însă făcută pe măsura unui om adevărat, răspundea în încăperea următoare, cabina echipajului, luminată de un spirai larg. La peretele din fund al acesteia erau cîte două paturi suprapuse, iar între ele, un dulap mare, cu şase despărţituri, cîte una pentru fiecare om din echipaj. În borduri se mai aflau încă două paturi şi deasupra lor, ca spaţiul să nu se piardă în van, se întindeau, pe toată lungimea cabinei, rafturi spaţioase, bune pentru orice întrebuinţare ai fi vrut să le dai. În sfîrşit, la mijloc se vedea o masă, fixată în podea, cu două tăbiii care se puteau lăsa în jos, îngăduind oamenilor să se mişte în voie prin cabină, chiar dacă ar fi fost toţi adunaţi laolaltă — ceea ce pe o corabie nu se poate întîmpla decît foarte rar.

Pereţii, tavanul şi mobila acestei cabine nu erau făcute din vreun lemn scump, ci din brad romînesc, atît de cunoscut lui Cristea Busuioc, de altminteri ca şi celorlalţi; dar bine netezit, chituit cu îngrijire şi apoi vopsit în alb, lemnul acesta ieftin dădea încăperii o înfăţişare luminoasă, care te îmbia. De nenumărate ori pe zi, oamenii îşi lăsau lucrul o clipă şi se duceau să-şi arunce ochii pe spirai în cabina lor, de care păreau mîndri ca de un palat.

În spatele acestei cabine se afla magazia, căreia marinarii îi mai spun şi hambar, întocmai ca oamenii de la uscat. Ea se întindea cam nouă metri în lungime şi, ocupînd pe corabie spaţiul cel mai larg, aşa cum se şi cuvenea, putea să primească zece vagoane de încărcătură, dacă era vorba de mărfuri cu volum mijlociu, adică nu din cele care trag prea uşor la cîntar. Patru ţevi de grosimea unui

par de gard, puse la depărtări egale, două într-un bord, două în celălalt, străbăteau magazia, de la punte pînă la santină, cum se numește spațiul de sub podea — și prin ele puteau să se introducă sonde, ca să se vadă dacă nu s-a adunat apă care să amenințe mărfurile din hambar.

Gherasim și Ismail socoteau că sondele acestea, neintîlnite de ei pe nici un barcaz, ar fi o zadarnică bălaie de cap. Ei știau că în santină se adună apă și că, din cînd în cînd, trebuie s-o pompezi afară, dacă ți-e milă de căpitan. Altminteri, dacă ți-a fost lene, sau ai uitat, ce te privește pe tine, că doar nu-i marfa ta!?

— Țineți seama că de data asta vă privește pe toți în chip egal! îi lămuri Anton Lupan, amintindu-le hotărîrea lui de a împărți cîștigul cu fiecare om din echipaj. Pe urmă, nu uitați că tot ar fi trebuit să punem în magazie niște stîlpi, care să susțină puntea. M-am gîndit să-i înlocuim cu aceste țevi, ca pe vasele mai mari, și astfel să facem două treburi deodată, cu aceiași bani.

— Asta bine am judecat! recunoscu Ismail, înclinînd din cap.

Și se întoarse repede la treabă, încîntat de iscusința noului său căpitan. Puntea fusese călăfătuită și acum, bucătarul cu Gherasim o smoleau. Într-un ceaun, pus pe pirostrii, la adăpost de vînt, jos sub bordaj, Mihu topea smoala, ca un pui de drac care pregătește cazanele păcătoșilor aruncați în iad. Așa, fumegîndă, cei doi o luau într-un fel de ibrice și o turnau peste calafat, între scîndurile punții, cu o îndeminare care te uimea, de-ai fi zis că întind niște șnururi negre, drepte, fără noduri — treabă obișnuită pentru orice marinar.

În acest timp marangozii potriveau bîrnele de brad ale bocaportului, care închide gura magaziei, o deschizătură în punte, lungă de trei metri și lată de doi, destul de mare, ca la încărcatul mărfii să nu fie belea.

Lipită de hambar, spre pupa, se afla cabina căpitanului, cu două paturi în borduri, cu o masă mare la mijloc, cu felurite dulapuri și rafturi, pentru haine și cărți, totul de brad vopsit alb, ca și în cabina echipajului, și luminat de asemenea printr-un spirai. În sfîrșit, din ușă pornea scara,

care ducea pe punte, la cîrmă, sfîrşindu-se sub un tambuchi larg.

In cufărul său, Anton Lupan avea, pe lîngă alte instrumente de navigaţie, o busolă din cele mai noi, cu roza vînturilor cît jumătatea roţii de car. O cumpărase la Pireu, de la comandantul unui bric italian, care fiind la ananghie, în urma jocului de cărţi cu nişte potlogari, ar fi fost în stare să vîndă tot vasul numai să scape cu obrazul curat.

Busola fu pusă pe punte, la cîrmă, într-un habitaclu de stejar, lucrat de mîna iscusită a lui Haralamb, care, terminînd cu fierăria, redevenise tîmplar. De altfel şi roata cîrmei, timona, cum se spune între marinari, ieşise tot din mîna sa, lucru frumos, lustruit, de ulm alb, numai că pentru cavile trebuise să ceară ajutorul unui strungar.

Tot el cioplea azi catargele, pe mal, ajutat de plutaş, după măsurile date cu mare grijă, ca întotdeauna, de Anton Lupan.

Cristea Busuioc minuia barda şi cuţitoaia cu milă, ca şi cînd ar fi cioplit în inima sa, iar cînd îl vedea pe Haralamb desprinzînd aşchii groase, nepăsător cu minunea aceea de pini drepţi şi înalţi, de-ai fi zis că are suflet sîngeros, de casap, îşi băga mîna în barbă şi gemea, încruntat.

Apoi se sfîrşi chinul, catargele erau gata, netezite, date cu ulei de in să nu poată crăpa, aveau puse crucetele, apoi feluritele inele, fiare şi întăriturí care roboau pentru totdeauna ceea ce mai rămăsese din bieţii copaci... Se apucaseră de alte treburi, tăiau cabluri de oţel, le îndoiau la capete peste rodanţe de fier zincat, le matiseau făcînd ochiuri care să nu se desfacă, să nu se roadă ani şi ani — dar plutaşul, cu ochii la aşchiile rămase pe mal, tot mai ofta...

După cum e de înţeles, dacă ei ajunseseră să facă din aceste cabluri sarturile şi straiurile cu care se leagă catargele, ca vîntul şi mişcările corăbiei să nu le rupă, sau să le îndoaie cumva, înseamnă că treaba nu mai avea mult pînă la cap. Se uscase de mult vopseau pe bordaj, vopsea cenuşie, după hotărîrea lui Anton Lupan, ca să nu se mur-

dărească la fietece pas, cum s-ar fi întîmplat dacă foloseau albastrul-azur, propus de Gherasim, sau portocaliul dorit de bucătar. Se terminase și cu turnatul smoalei pe punte, peste calafat, se pusese cîrma, busola — ancorele cu lanțurile lor grele se aflau de mult la locul destinat, pînzele se coseau de zor, în port, de către acel bătrîn velar, catargele și bompresul erau gata, iar sarturile și straiurile, așa cum am văzut, se desăvîrșeau bucată cu bucată, după măsurile date de Anton Lupan. Totul făcut cu chibzuială, scris mai întîi pe hîrtie ori trecut în plan, ca să nu te pomenești la urmă că lipsește ceva, sau că altceva nu-i bine măsurat. Și totuși, mai rămăsese un lucru, la care nu se gîndise nimeni — și uitat ar fi rămas, dacă Ismail nu s-ar fi dovedit mai cu grijă decît toți ceilalți.

Într-o zi, pe la ora prînzului, văzînd că bucătarul nu cheamă oamenii la masă, Anton Lupan își vîri nasul sub șopron și, lîngă oalele care fumegau, îl văzu pe Ismail adîncit într-o treabă de lemnar, alcătuind un fel de ladă ciudată, al cărei rost nu-l înțelegea.

— Ce faci cu lada asta, Ismaile? îl întrebă, mirat.

— Nu estem ladă! răspunse bucătarul, cu mîna pe ciocan.

— Dar atunci ce-i?

— La urmă vedeam!

Peste un ceas, cînd Anton Lupan reveni, nerăbdător, oamenii fiind înfometați, constată că lucrul lui Ismail, desăvîrșit, nu era altceva decît un coteț, adăpostul obișnuit al cîinelui de pază, care poate fi văzut în curtea oricărui tîrgoveț și-n ograda oricărui țăran; numai că bucătarul, în marele lui elan, îi făcuse și ușă, cu balamale și chiar cu zăvor, iar deasupra îi tăiase o ferăstruică rotundă, poate cu gîndul să-i pună și geam.

— Ce-i cu cotețul ăsta?

Ismail se ridică, își îndreptă spinarea, răsuflă ușurat și în sfîrșit răspunse printr-o întrebare, mîndru c-o luase înaintea celorlalți:

— Negrilă unde dormeam?...

Anton Lupan se scărpină în cap, destul de încurcat, recunoscînd în sinea lui că lăsase o lipsă serioasă în plan.

După-prînz, bucătarul își sfîrși treaba, vopsind cotețul în portocaliul pe care nu-l putuse da pe bordaj, iar în față, deasupra ușii, scrise, cu verde, albastru, roșu și galben, numele noului ei proprietar.

În timp ce mînuia penelul, încîntat, se gîndea că ar fi trebuit să mai adauge ceva, de pildă: „Bine am venit!" sau „Dormeam ușor!" dar acum era prea tîrziu: locul de deasupra ușii, lăsat prea mic, nu-i mai îngăduia.

A doua zi, cotețul fu urcat pe punte, la pupa, și prins în buloane, ca să nu-l poată lua nici un val.

Așa uită Ismail necazul cu literele de pe bordaj, turnate în bronz, în loc să le picteze el, cum s-ar fi cuvenit dacă ar fi avut de-a face cu un căpitan mai puțin ciudat. Noroc că Anton Lupan se oprise cu bronzul la bordaj; dacă ar fi încercat să pună acele litere spurcate și pe cotețul lui Negrilă, pe care nici măcar nu-l avusese în plan, ieșea tămbălău de se auzea pîn' la Galați...

Acestea se petreceau pe la jumătatea lunei iunie, cînd nu mai trebuiau multe zile ca totul să fie gata, și corabia, dată la apă, să se desprindă de țărm, înfruntînd primul val. Dar pînă atunci veniră două întîmplări, la care nimeni nu se aștepta. Prima, întîmplare cu haz, împlini bucuria lui Ismail, mulțumindu-l cu vîrf și-ndesat în pasiunea lui de zugrav; a doua, zguduitoare, avea să dezvăluie o taină grea, umplînd de zbucium inimile tuturora, dar mai cu seamă pe a lui Anton Lupan.

*

* *

Nu toate zilele sînt frumoase în iunie, cerul nu rămîne totdeauna limpede și înalt, uneori îl acoperă nori grei, îl brăzdează fulgere în zig-zag, îl zguduie tunetul, făcîndu-l să fluture ca velele unei corăbii în uragan. Vîntul se pornește cînd cenușiu, de la uscat, cînd vînăt, din larg; atunci, marea prinde să se umfle și să freamăte, nisipul fîșîie și foșnește, biciuind frunza țepoasă a pirului și-a buruienilor de pe mal, totul se culcă la pămînt și se jeluie, neputînd ține piept năvălitorului blestemat. Vai de bieții

pescari pe care asemenea furtuni, iscate din senin, îi prinde în larg! Vai de marinarii ale căror corăbii sau barcazuri sînt șubrede, au pînzele slabe și căpitani nu îndestuli de bravi!

Dar aceste furtuni, atît de înspăimîntătoare pentru cei din larg, pricinuiesc adesea pagube chiar oamenilor de la uscat.

Într-o dimineață, după ce toată noaptea vîntul zgîlțîise acoperișul, iar ploaia bătuse furioasă în geam, kir Aristide Panaiotis, stăpînul locantei din port, dacă nu l-ați uitat, își găsi vechea lui firmă dată la pămînt și făcută praf.

Moș Ifrim, care îndată ce stinsese felinarele la far venise să-și bea obișnuitul pahar de rachiu, în loc de ceai, îl găsi pe negustor tînguindu-se lîngă tabla ruptă și mototolită, de parcă și-ar fi ris dracul de ea. Ploaia contenise, dar cerul era tare înnourat, ceea ce făcea încă mai jalnic acest nefericit ceas.

— Kir Aristide, — zise paznicul farului, — dă-mi o sticlă de rachiu și te scap!

— Cum mă scapi?

— O dată ce-am spus, lasă pe mine, nu mai întreba! Dumneata îngrijește-te de o tablă nouă, trimite pe cineva la șantier, peste canal. Mie dă-mi numai sticla și de rest să nu ai habar!

În zăpăceala acelei clipei, kir Aristide uitase de Ismail, cu toate că mai acum o lună bucătarul încă îl îmbia să-i picteze o firmă nouă, demnă, precum spunea el, de heghemoniconul unui adevărat palicar. Moș Ifrim în schimb n-avea să-l uite, orice s-ar fi întîmplat, fiindcă abia de-unăzi, într-o clipă de răgaz, Ismail îi făcuse chipul, cu vopsele, pe ditamai bucata de mucava. Ce, ca potlogarii aceia iviți de puțină vreme prin bîlciuri, de le zice potigrafi, să te scoată mumie știrbă și să-ți mai ia și un franc?... Chiar și baba lui, cît era ea de afurisită, scuipa de deochi cînd își vedea moșneagul pus pe mucava, mîndru ca un împărat, gras la față, roșu în obraz, să juri că-i flăcău de două zeci de ani.

Iată dar cum se întîmplă că în dimineața aceea înnorată, paznicul farului, cu clondirul de rachiu în buzunar,

se duse pe țărm în solle la Ismail, meșterul zugrav. Cînd auzi ce bucurie îi hărăzise Allah, acesta lăsă totul baltă, își luă penelurile, cutia cu vopsele și se duse, fără ca măcar să-și ceară învoire de la Anton Lupan. Lasă că mare nevoie nici nu se mai simțea de el acum, cînd rămăseseră prea puține treburi de terminat, pentru cîți inși erau. Gherasim cu Haralamb întindeau troțele cîrmei, iar ceilalți potriveau cavaleții sub bordaj, pregătind sania de lansare, căci venise și momentul acesta, atît de mult așteptat.

Ce bucurie, ce desfătare fu ziua aceea, cu toți norii ei, pentru prea fericitul nostru bucătar! Ce de culori îmbinate ca în coada păunului cel mai înfoiat, ce de portocaliu, de galben, de roșu, de albastru, de verde, verdele majestuos al pădurii și firavul verde al firului de praz, ce litere îmbîrligate, împodobite unele cu steluțe aurii, cum e cerul în noaptea de mai, altele cu flori sfioase, sau gînditoare, sau semețe, ca în poienile învăluite de soare după ce mai întîi ploaia le-a spălat — și ce mîndru chip de palicar, cu obraz sîngeriu ca hălcile de carne gata să le toci pentru musaca, și ce mustăți, ascuțite la vîrf ca ardeiașul iute, iar la rădăcină groase ca ardeiul gras, și ce giubea, ca foaia de lăptucă, și ce tichie înzorzonată ca un coș cu zarzavat!..

Furat de pictură, Ismail își uită pînă și de îndatoririle lui de bucătar; în ziua aceea, oamenii rămaseră neîncăți. Dar chiar să fi avut cine să le gătească, ei tot n-ar fi mîncat; fiindcă pînă la timpul prînzului se întîmplă altceva.

După plecarea lui Ismail, fiecare își văzu de treabă, gîndind ca pînă seara să mîntuie totul, lăsînd pe a doua zi numai lucrurile mărunte, adunarea sculelor, materialelor rămase și desăvîrșirea săniei, pregătind corabia pentru lansaj.

Moș Ifrim se învîrti ce se învîrti pe lîngă oamenii care lucrau jos, mai trase o gură de rachiu, apoi, neavînd ce face, puse piciorul pe scară și se urcă pe punte, la cîrmaci. Anton Lupan se afla în baracă și, ajutat de Mihu, încheia socotelile lucrului terminat. De cînd își dăduse seama că tînărul său mus îi umbla prin hărți și prin celelalte hîrtii, îl luase la descusut și astfel descoperise că băiatul acesta.

venit de la oi, cu toată puţina lui ştiinţă de carte, desprindea cu mare uşurinţă înţelesul cuvîntului tipărit, iar cifrele, cu deosebire, păreau că nu înfăţişează nici o greutate pentru mintea lui. De atunci înainte, cînd avea prilejul, îl lua prin preajma sa, îi dădea cărţi să citească, îl punea să facă socoteli şi îl lămurea dacă îl vedea încurcat. Fără îndoială, ciobănaşul avea în cap o zestre neobişnuită, greu de găsit chiar la tineri mai învăţaţi, ceea ce îl umplea de uimire pe Anton Lupan. În curînd, Mihu avea să-i fie de un ajutor la care nu se aşteptase în ziua cînd se hotărîse să-l ia în echipaj.

Acum se uita la el cum scria, stîngaci, cifrele pe care i le dictă; mîna lui nu era deprinsă cu plaivazul, îl mişca greoi, încruntat, dar cînd trecea la adunare, chipul i se însenina, ochii îi alunecau ca argintul viu pe coloane, scoţînd socoteala dintr-o răsuflare, ca şi cînd ar fi avut maşină de calculat în cap.

În schimb, pe măsură ce chipul băiatului căpăta mai multă seninătate, fruntea lui Anton Lupan se încrunta. Reparaţia şi înzestrarea corăbiei îl costase de trei ori mai mult decît plătiseră pe ea acum cinci ani. Afară de banii datoraţi oamenilor, pe care îi ţinea puşi deoparte, abia dacă mai avea atît ca să poată duce treaba pînă la sfîrşit, să nu rămînă pe mal, încurcat. Dacă nu găsea numaidecît marfă cu care să poată pleca, îl pîndea primejdia de a rămîne fără echipaj, căci doar nu le putea cere oamenilor să lîncezească în port, nemîncaţi. Pe bună dreptate se arătase Ismail atît de îngrijorat săptămînile trecute, cînd venise vorba de bani.

Afară, în icneala topoarelor, în hîrşîitul ferăstrăului şi-n bocănelile de ciocan, se auzea glasul lui moş Ifrim, zgîndărindu-l pe cîrmaci:

— Ia, măi creştine, de colea şi trage-i un gît, că-i rachiu bun, hai!

Jos, Haralamb se opintea în pana cîrmei, iar pe punte, Gherasim trăgea de timonă, încercînd troţele, să vază dacă nu-s largi.

— Zi, nu vrei să bei, te ţii mîndru, parcă n-aş şti eu ce beţivani zac în voi, alde ăştia, de se cheamă că sînteţi

marinari! bombănea paznicul farului, așezat pe bocaport, cu capul cam afumat.

Clondirul gîlgîi de cîteva ori, apoi glasul bătrînului se auzi iar:

— Da' furtuna de astă-noapte, ai simțit-o?

— Am simțit-o, că doar nu eram mort!

— Ehe, furtună, ce credeai! Grecului i-a dat firma jos, mie era să-mi stingă felinarele la far! Ai auzit cum mugea marea? Taman ca atunci cînd v-a aruncat la mal.

Gherasim întoarse capul și-l privi mirat.

— Moșule, du-te de te culcă! Nu vezi că vorbești în dodii?

Moș Ifrim clipi, scutură din cap, apoi începu să rîdă prostește, rîsul omului beat:

— Așa-i, că nu erați voi, erau alții... Aia, ehe!... Păi dacă ați fi fost voi, ce, mai umblați slobozi azi?

Adîncit în gîndurile lui, Anton Lupan auzea acest glas — și fără să urmărească înțelesul vorbelor, care aminteau nenorocirea petrecută aici acum atîți ani, simțea în suflet o tulburare ciudată, fiindcă pricina ei nu i se lămurea. Pe la fereastra barăcii treceau fantome cenușii, umbrele norilor care se fugăreau pe cer, cînd mai strînși, cînd mai destrămați. Iar pe puntea corăbiei glasul tărăgănat al moș-neagului nu contenea:

— Iacă așa veneau norii și-atunci: îi vedeai numai cînd scăpăra fulgerul, altminteri ce să vezi? — cer, mare, tot un drac!

— Du-te, moșule, că te bate baba cu doniță-n cap!

Paznicul farului mai trase un gît de rachiu, apoi se uită la Gherasim, clipind — și deodată rămase țeapăn, cu mîinile încleștate pe clondir, cu ochii înspăimîntați.

— Lasă pistolu' jos! răcni, trăgîndu-se înapoi, pe bocaport, cu o mișcare de groază, al cărei loc de plecare nu-l puteai bănui.

Negrilă începu să latre cu furie, învîrtindu-se în jurul corăbiei, să fi zis că-i turbat. Anton Lupan ieșise în ușa barăcii, cu carnetul de socoteli în mîini, chemat de o nelinște ciudată și se uita la moș Ifrim, nedumerit.

— Măi băieţi! strigă Gherasim, aplecîndu-se peste parapet. Veniţi careva şi luaţi-l de aici; şi-a băut minţile, mi-e să nu-l apuce boala copiilor.

Bătrînul însă îşi revenise din spaima aceea de neînţeles şi rînjea ca prostul, arătîndu-şi dinţii ştirbi.

— Aşa-i, că nu eraţi voi!... zise, după ce mai trase un gît de rachiu. Aia, ehe!...

Apoi se uită stăruitor la Gherasim:

— Da' să ştii că tu semeni cu celălalt!

— Care celălalt?

— Ei, care!... Cîrmaciul!

Moş Ifrim îşi recăpătase glasul llecar şi tărăgănat de la început, înecat în rachiu.

— Cîrmaciul! continuă, trăgîndu-se înapoi la locul vechi şi pregătindu-se să sugă din clondir. Era tot aşa de vînjos ca tine, numai că mi s-a părut mai scund. Da, mai scund, hotărît. Şi-avea o tăietură ici, în obraz...

Anton Lupan scăpă carnetul din mîini.

— O tăietură în obraz? bîîgui Gherasim, uitîndu-se la paznicul farului, năuc.

Se întîmpla ceva de neînţeles, întreba una, şi altă întrebare se zbuciuma în capul lui, fără s-o simtă lămurit. Îl văzu pe moş Ifrim pipăindu-şi un obraz, apoi pe celălalt şi gîndindu-se, nehotărît.

— Da, o tăietură în obrazul stîng! răspunse bătrînul, clipind.

Şi iarăşi trase un gît de rachiu.

Gherasim făcu un pas înainte:

— Nu-l chema Sotir?

Dar nici aceasta nu era întrebarea nelămurită care mocnea în capul lui.

— Ba da! Aşa l-a strigat franţuzul — era un franţuz înalt, bălai...

Anton Lupan se năpusti înainte, răscolind nisipul ud, se agăţă de scară şi din două sărituri fu sus. În clipa aceea, Gherasim se prăvălea peste bătrîn, cu mîna în beregata lui, răcnind:

— Dar tu de unde ştii?

Iată adevărata întrebare, care se arăta limpede, în sfîrşit:

— De unde ştii tu, ciine bătrîn?...

Aşa se dezvălui taina lui moş Firim, pe care nimeni n-ar fi putut-o bănui. Erau de patru luni în preajma lui, îl întîlneau mai în fiecare zi, îl ospătau din cînd în cînd, îl căinau cînd îl vedeau bătut, e drept că îl simţeau şiret uneori, alteori circotaş şi hapsîn, dar încolo părea un biet moşneag nevolnic, care nu făcea nici bine nici rău nimănui. Printre oamenii din port şi din tîrg trecea de asemenea drept suflet cinstit, cu frica lui Dumnezeu şi a babei lui, numai o leacă flecar şi beţiv... Acum beţia şi flecăreala făcuseră să se arate adevăratul lui chip.

E uşor de înţeles ce tulburare stîrni întîmplarea aceasta în sufletul lui Anton Lupan. Dar nici Gherasim nu era tulburat mai puţin; Sotir, cîrmaciul de pe „L'Espérance", despre a cărui întîlnire cu piraţii afla abia acum, îi fusese prieten bun.

— Mi-era la fel de drag ca Panait, frate-miu, domnule, dar nu ştiam pe unde-o mai fi, îi pierdusem urma de mult; cînd eşti marinar se întîmplă să nu-ţi mai întîlneşti prietenii ani în şir; credeam că s-o fi îmbarcat pe vreun vapor şi-o fi plecat spre Americi... Spune ce s-a-ntîmplat cu el, tîlharule! Altfel te sugrum!

Anton Lupan se repezi şi numai cu greu îl scăpă pe moşneag din mîinile lui.

— O să ne spună el tot, Gherasime, nu te grăbi! Acum lasă-l să răsuile, că l-ai înăbuşit.

Gherasim se aşeză pe bocaport, încă tremurînd, străduindu-se să-şi stăpînească mînia şi furia pe care şi le simţea în suflet, ciocotind.

În timp ce el se frămînta astfel, ţinîndu-şi capul în mîini, bătrînul, pe care-l credeau aproape neînsufleţit, deschise un ochi, se uită la cioburile rămase din clondir, pîndi o clipă cu ochiul celălalt, străbătut de vinişoare sîngerii — apoi, deodată, zvîcni de jos ca o lăcustă pe mirişte şi se aruncă peste parapet, de la cinci metri înălţime, să crezi că rămîne înţepenit în nisip. Dar în clipa următoare îl văzură ridicîndu-se şi tulind-o spre stufăriş, cu umerii

aduşi, lipit de pămînt, ca un şoarece de cîmp, de parcă l-ar fi avut pe dracul în trup. Hotărît că nimeni nu l-ar mai fi ajuns, dacă Negrilă nu s-ar fi repezit pe urmele lui, nu i-ar fi sărit în spinare şi nu l-ar fi trîntit la pămînt.

Bătrînul tăgădui un timp, făcîndu-l pe Gherasim să-l zgîlţîie, ieşit din minţi, apucîndu-l cînd de piept, cînd de gît şi buşindu-i capul în nisip.

— Spune, că te ucid!

In sfîrşit, paznicul farului văzu că nu mai avea putinţă de scăpare şi mărturisi. Tîlhărise cu ai lui Spînu zece ani împliniţi, dar cică fusese numai gazda lor, îi pitea cu unele prilejuri, alteori le ducea mîncare, prin stufăriş, şi căra din lucrurile prădate la Galaţi, unde le vîndea negustorilor, prin tîrg.

— Altceva nimic, oameni buni, iacă îmi fac cruce şi mă jur! Nu mă duceam cu ei, n-am prădat, n-am ucis!

— Minţi! Atunci de unde ştii cum s-a întîmplat, dacă nu erai de faţă, ciine bătrîn? De unde-l ştii pe Sotir?

Şi iarăşi se încleştă Gherasim în grumazul bătrînului, pînă ce acesta îşi dădu ochii peste cap, iar pe gură începură să-i curgă bale sîngerii. Zadarnic se lupta Anton Lupan, cu ceilalţi, să i-l scoată din mîini.

Gemînd, horcăind, în cuvinte fără şir, moş Ifrim spuse totul, reamintind întîmplarea de atunci, pe care Anton Lupan o ştia tot de la el, însă în alt chip. Mărturisi că pe cîrmaci îl înjunghiase el, cu mîna lui, vîrîndu-i iataganul în piept, în vreme ce Spînu îl încolţea pe la spate apucîndu-l de mîini. La lumina fulgerului îl văzuse pe bietul Sotir, cu chipul acela brăzdat de o tăietură în obrazul stîng, chip care şi-acum îl mai chinuia în vis, îl văzuse prăbuşindu-se lîngă cîrmă, încercînd să ia pistolul de jos şi să mai tragă o dată, înainte de a se da răpus... Aşa pieriseră toţi, luaţi fără veste, loviţi pe întuneric, fără să ştie de unde şi cum. Zadarnic trăgeau cu pistoalele, cu puştile — nu vedeau pe nimeni, căci piraţii se tîrau pe brînci, pe lîngă parapet, pe după catarge, ştiau dinainte ce aveau de făcut.

Restul, Anton Lupan şi-l amintea din ceea ce bătrînul îi povestise mai demult; totdeauna se întîmpla la fel cînd piraţii prădau o corabie aruncată pe ţărm: nimeni nu le venea în ajutor nefericiţilor, lumea din tîrg stătea ascunsă, cu frica-n sîn; abia a doua zi, cînd piraţii erau fugiţi de mult, ascunşi pe la locurile lor, în stufărişul încîlcit, se apropia cîte un om mai milostiv şi, înainte de a lua şi el ceea ce mai găsea bun, îngropa leşurile în nisip. Poate în multe locuri, pe acest ţărm urgisit, zăceau oasele marinarilor străini, fără cruce, fără semn de mormînt, căci nimeni nu le ştia nici numele, nici dumnezeul căruia se închinaseră înainte de a muri.

— Pe franţuzul de care spuneai, cine l-a ucis? întrebă, gîtuit.

Paznicul farului îşi dădu ochii peste cap şi horcăi, adînc.

— Vorbeşte, ucigaşule, că nu te las viu! urlă Gherasim.

— Nu ştiu... Cînd a căzut cîrmaciul...

Povestea cu vorbe pe care abia le puteai desluşi. Cînd căzuse Sotir, bătrînul auzise un glas, venit parcă de sus, strigîndu-l pe cîrmaci şi spunîndu-i ceva, în grai necunoscut. „Pe catarg, după franţuz!" răcnea Spînu; el îi înţelegea vorbele, cunoştea orice grai străin. Atunci venise alt fulger şi, întorcînd capul, moş Ifrim îl văzuse pe acel franţuz căţărat la jumătatea catargului — era numai în cămaşă, bălai, înalt şi slăbuţ, dar năpraznic de învrăjbit, trăgînd la nimereală cu pistolul şi căţărîndu-se mereu, tot mai sus — să nu se lase învins.

Anton Lupan nu îşi mai simţea pumnii, atît îi ţinea de strîns, cu unghiile înfipte în carne, adînc.

— Spune mai departe! scrîşni.

Paznicul farului se uită la el cu un ochi înroşit, icni de cîteva ori, pe urmă deschise gura plină de bale sîngerii.

— Atunci...

Dar alt cuvînt nu mai putu rosti — închise ochii, sughiţă adînc, picioarele i se chircîră şi rămase aşa ţeapăn pe nisip, parcă neînsufleţit.

— Spune mai departe! şuieră Anton Lupan, aplecîndu-se asupra lui, în prada unui zbucium pe care nu şi-l putea stăpîni.

Mai era de rostit un cuvînt, ca întunericul în care se pierduse Pierre Vaillant să se limpezească în sfîrşit, după atîţia ani, să se dezvăluie pe deplin taina dispariţiei lui.

Zadarnic însă; bătrînul rămase înţepenit şi mut, cu gura strîmbă, lăsînd să se prelingă bale sîngerii. Gherasim se mai năpusti o dată asupra lui, dar oamenii îl opriră:

— Lasă-l, că l-ai răpus! După ce şi-o veni în fire, l-om mai iscodi!

Se făcu însă aşa fel, că sfîrşitul nu mai putu fi aflat din gura lui.

— Mihule! porunci Anton Lupan. Du-te şi caută-i pe căpitanul portului şi pe poliţai: să vină aici, numaidecît!

Băiatul plecă fuga, urmat de Negrilă, iar oamenii se aşezară posomorîţi pe nisip; nu-i mai ardea nimănui să se întoarcă la lucrul părăsit.

Cîteva clipe mai tîrziu, bătrînul ucigaş deschise ochii, ferit, îşi trase uşor, pe nesimţite, ţurloaiele sub trup — şi cu aceeaşi zvîcnitură de lăcustă sări în picioare ca s-o zbughească şi să se piardă în stuf. Fusese atît de neaşteptată această săritură, după ce pînă atunci zăcuse ţeapăn, parcă sfîrşit, încît rămaseră cu toţii năuci, privind neputincioşi în urma lui. Cînd se dezmeticiră şi se năpustiră în stufăriş, bătrînul nu mai era de găsit.

Îl căutară cît ţinu acea zi, răscoliră pădurea de stuf, se împotmoliră în smîrcuri, străbătură încîlcita urzeală de gîrle şi canaluri, intrînd în apa putrezită pînă la brîu, pînă la gît... Ziua întreagă răsunară în păpuriş lătrăturile cîinelui şi strigătele, înjurăturile oamenilor care nu voiau să se dea bătuţi — dar pînă seara nu găsiră nimic. Nimeni, niciodată n-avea să mai ştie de soarta bătrînului ucigaş... Şi dacă după o vreme, undeva, în vreun sat de pescari din Deltă avea să se pripăşească vreun bătrîn prăpădit, cu părul alb ca floarea coliliei, cu umerii aduşi, să-l crezi nevolnic şi năpăstuit, nimeni n-avea să ştie de unde venea şi care era numele lui. Sau dacă peştii aveau să roadă din vreun stîrv prins în răgălii, sau dacă gîrlele aveau să ducă în mare şi marea să arunce pe ţărm un hoit putrezit, nimeni n-avea să poată răspunde dacă era hoitul acelui nemernic Ifrim...

In seara aceea Gherasim, împotriva cumpătării lui, se duse în port, la locanta grecului, și bău pe nerăsuflate o știulă întreagă cu rachiu. Ismail mintuia de zugrăvit firma nouă și se arăta tare fudul, fără să știe nimic din frămîntarea tovarășilor săi, pe care-i lăsase singuri la un moment atît de nepotrivit...

— Fir-ai tu să fii cu Coranul tău ! îl înjură cîrmeiul.

Ba chiar îl înjură mai urît — deși, la drept vorbind, bietul Ismail era nevinovat ca un prunc.

Gherasim se întoarse la baracă negru la chip, fără să se știe dacă-i beat sau doar posomorît — și toată noaptea se zvîrcoli în hamacul lui, gemînd.

Așa se zvîrcolea, în suflet, și Anton Lupan, cu mîinile sub cap, cu ochii deschiși în întunericul adînc. „Dar dacă n-a murit ?" se întreba, pradă unui zbucium care avea să-l stăpînească iar zile în șir. Da, ar fi fost cu putință ca Pierre Vaillant să fi scăpat atunci și astăzi să rătăcească pe cine știe unde, fără să se poată afla de soarta lui ; din întîmplări ca aceea de atunci, oamenii ies uneori cu mîntoa împrăștiată, cu memoria răvășită în vînt, trăiesc și nu știu nici cine sînt, nici de unde vin... S-ar fi putut să fie așa, s-ar fi putut să fie în alt chip — zbuciumul lui Anton Lupan pornea de la întunericul de nepătruns care acoperea acea fărîmă de nădejde, înfiripată pe mărturia bătrînului, nelămpede și nedusă pînă la sfîrșit...

O dată cu căderea serii, lumina nu se mai aprinse la far ; se mai întîmpla astfel uneori, în acel timp. Cerul nu se limpezise pînă la asfințit, nori vineți amenințau țărmul cenușiu. Dincolo de canal, bătrîna rămase lîngă apă, pînă tîrziu, cu donița în mîini — sau poate rămase așa pînă a doua zi, căci lumina dimineții o găsi în același loc, nemișcată ca un stîlp, cu solzul de pește din ochi lucind în razele soarelui răsărit de curînd.

Și tot așa rămase ea pînă înspre prînz, cînd veni alt om, trimis să ia paza farului în locul celui fugit. Atunci bătrîna își adună boarfele într-o boccea, se urcă în barcă și vîslă țeapănă, pînă la malul cestălalt, mișcînd numai din mîini. Acii trase barca pe pămînt, o întoarse cu fundul în sus, buși în ea cu un pietroi, pînă o făcu zob, ca să nu

rămînă de folos vreunui creştin, şi la urmă o împinse în apă, să se ducă pe mare şi valurile să desăvîrşească stricăciunea ei. Iar ea, cu bocceaua la spinare, cu doniţele în mîini, o luă de-a lungul canalului, pînă ajunse în port, unde se aşeză în ţărînă, aşteptînd vaporul, fără să audă o vorbă de la nimeni, fără să spună o vorbă nimănui. Şi aşa, mută şi parcă fără suflet omenesc în trup, cu solzul de peşte din ochi lucînd, seara, vaporul o luă s-o ducă la urma ei, cine ştie unde, pe apele Dunării, în sus...

*

* *

Cîteva zile mai tîrziu, timp scurs sub apăsarea acestei întîmplări, care n-avea să se uite curînd, „Speranţa" se legăna pe valuri, la cîteva sute de paşi de ţărm. Un remorcher, cu al cărui căpitan Anton Lupan se înţelesese din ajun, venise în zorii zile şi, întinzînd pînă la mal un cablu lung, o trăsese uşor cu sania ei pe nisip, ducînd-o în larg, la adînc.

Ar fi fost prilej de sărbătoare, ca totdeauna cînd se dă la apă un vas nou, sau măcar înnoit, dar Anton Lupan era încă prea tulburat, ca înveselirea să nu i se pară o profanare a amarelor lui amintiri; oamenii, care acum cunoşteau cu toţii pricina amănunţită a mîhnirii lui, desigur că gîndeau la fel şi îl înconjurau tăcuţi. „Speranţa" alunecase pe ţărm într-o linişte solemnă, fără strigăte şi chiuituri, dar poate că aşa, pentru fiecare dintre ei, clipa aceasta preţuia mai mult, avea să li se întipărească în suflet şi mai profund.

Acum, „Speranţa", cu catargele întinse pe punte, gata să fie ridicate la locul lor, se îndrepta spre port, trasă de remorcherul al cărui fum înnegrea cerul senin. „Grozavă maşină!" se gîndea Gherasim, cu pumnii pe cavilele cîrmei. Într-un ceas făcuse ceea ce douăzeci de oameni, opintindu-se din greu în manele, învîrtind argaţii, n-ar fi făcut într-o zi. Grozavă — dar prea huruia şi scotea fum mult!

Ismail stătea la prova, lîngă ancoră, gata să dea drumul lanțului, dacă ar fi fost să se întîmple cine știe ce bocluc. Și el se minuna de puterea mașinii, zicînd, în sinea lui: „Aferim!"

Ceilalți, cu pantalonii sumeși pînă la genunchi, trăgeau sania la mal, cu ochii după corabia care plutea lin. Negrilă se zbenguia printre ei, strănutînd, uitîndu-se mirat și chioriș în jur, ori de cîte ori valurile se spărgeau în preajma lui, aruncîndu-i în nări stropii sărați-amărui. Numai Mihu rămăsese pe țărm, cam abătut și înfricoșat oarecum; de data asta simțea o teamă nelimpede în fața mării fără sfîrșit, pe care avea să se avînte în curînd, neavînd putința de a se mai răzgîndi; și, ceea ce era mai rău, nu-și putea destăinui teama nimănui, fiindcă atunci degeaba s-ar mai fi chemat că este el mus!

Două căruțe se iviră la far, ieșind de pe drumul pierdut în stufăriș: Haralamb le tocmise de cu seară, să ridice calabalîcul oamenilor și tot ceea ce nu fusese urcat pe bord. Marangozii de la șantier desfăceau baraca, smulgînd scîndurile, la rînd; cuiele ruginite țipau prelung, de parcă simțeau durerea acestui sfîrșit; nimic nu se dărîmă fără durere și fără țipăt — țipăt de om, țipăt de cui — din zbuciumul îndurat azi iese bucuria zilei de mîine: se desfăcea baraca, de care oamenii erau legați cu atîtea amintiri — dar „Speranța" pleca la drum!...

— Cu sania am mîntuit, domnule, zise Ieremia, apropiindu-se de Anton Lupan. Ce mai avem de făcut?

— Tu rămîi aici, pînă se încarcă tot. Pe Haralamb și pe Busuioc trimite-i după mine, în port. Căruțele au să mai vină o dată, să ia lemnăria, că e păcat s-o lăsăm așa, în nisip.

— Și ce-o să facem cu ea?

— O s-o ducem la Stambul sau la Pireu; acolo scîndurile au mare preț, chiar dacă-s vechi, că la ei nu-i belșug de cherestea, ca la noi.

Zicînd acestea, Anton Lupan porni spre port, nu înainte de a mai arunca o privire în jur. Fără corabie, care pînă acum făcuse parte din peisaj, ca o casă, sau ca un copac,

locul i se părea pustiu, ca și cum casa ar fi ars, sau copacul ar fi fost tăiat.

Insă „Speranța" nu pierise, era aici, la cîteva sute de pași, urcînd pe canal, il vedea pavilionul, ridicat prima oară, fluturînd peste stuf — „Speranța" pornea la drum...

Cînd ajunse în port, se apropia și remorcherul, mișcîndu-se încet la deal. Anton Lupan sări pe puntea unui cargobot aflat la chei, cu al cărui căpitan se înțelesese de asemenea din ajun. „Speranța" trase lîngă bordul lui. Ismail și Gherasim aruncară parimele și doi marinari de pe vasul străin le prinseră ca să le lege strîns de cîte o baba.

— Gherasime, ai sondat în santină? E ceva apă?

— Poate cîteva picături, domnule, că sonda abia dacă s-a umezit puțin.

— Ai grijă să încerci mereu! îi porunci Anton Lupan, mulțumit.

Căpitanul cargobotului se apropie de el.

— Gata? Le ridicăm acum? întrebă, arătînd catargele întinse pe puntea „Speranței", în lung.

— Da, să le ridicăm cît mai curînd; o corabie fără catarge îmi pare ca un om fără cap.

Macaraua vaporului începu să huruie, se răsuci, și cîrligul ei coborî încet drept în mîna lui Gherasim, care îl agăță la înțeală de primul catarg, cel mai mic. Mic, mic, dar abia cînd cablul începu să-l ridice în sus, se văzu cît era acesta de lung.

Cristea Busuioc cu Haralamb veneau de-a lungul cheiului, vorbind însuflețit. În ultima vreme între ei se legase un prietenug destul de strîns.

— Zău, măi frate Haralamb, de ce nu mergi și tu?

— Nu merg! Ce să cat pe mări? Ți-am spus c-o să mă-nsor!

Cînd văzu catargul legănîndu-se pe sus, plutașul aruncă traista, singurul său avut, și se năpusti pe punte; ce, putea să stea la taifas cînd alții umblau cu pinii lui?

— Ce lungime are? întrebă căpitanul, în vreme ce al doilea catarg se ridica spre cer.

Anton Lupan îl urmărea, cu ochii pe sus.

— Douăzeci de metri deasupra punţii, — răspunse, — şi cu aproape cinci pînă la chilă, cam douăzeci şi cinci. Trei metri mai lung decît arborele mic.

— Unde i-aţi găsit aşa drepţi şi lungi?

— Pe-aici, prin munţii noştri.

— Frumoşi cresc brazii la voi!

— Şi oamenii la fel! răspunse Anton Lupan, cu ochii la Cristea Busuioc.

Pe puntea „Speranţei", plutaşul privea vîrful catargelor, care parcă scărmănau norii pufoşi de pe cer. Erau falnice catargele — şi Cristea Busuioc, cu umerii largi, cu pieptul voinic, cu barba fluturată de vînt, era la fel de falnic şi el.

— Ei, domnule! strigă Gherasim, cu chipul strălucind. Acum pot să spun că mă simt iar la locul meu!

La ora prînzului, catargele erau întărite cu straiuri spre prova, cu sarturi în părţi, nu se mai clinteau, nu mai scîrţîiau în etambreu, iar oamenii din echipaj se îmbarcau unul cîte unul, aducîndu-şi fiecare sacul, traista sau bocceaua pe bord. Numai Haralamb nu avea nimic, îşi dusese boarfele în tîrg, la gazda lui — nu era marinar, ci musafir.

Ultimul se urcă Negrilă, păşind fără nici o sfială, de parcă toată viaţa lui ar fi fost cîine de matelot. Ismail îl întîmpină la schelă şi-l ademeni spre coteţul portocaliu, pregătit cu atîta dichis. Însă, în hazul tuturor, dulăul, după ce se apropie de coteţ şi îi dădu ocol, mirosindu-l curios, ridică un picior de dinapoi asupra lui şi îl stropi fără zăbavă, uitîndu-se neruşinat drept în ochii lui Ismail. Echipajul se prăpădea de rîs ca şi cei cîţiva străini strînşi pe chei.

Iar Negrilă, fără să-i pese nici de ai lui, nici de străini, luă puntea în lung, mirosind la tot locul, apoi se întoarse la mijloc, se urcă pe bocaport şi se întinse la soare, mişcînd din coadă prea mulţumit; coteţul bucătarului fusese deci respins — şi încă în chipul cel mai urît!

În ziua aceea, ca şi prima oară cînd debarcaseră aici, echipajul prînzi la kir Panaiotis, numai că de data asta era mai numeros. Ismail nu avusese nici unde, nici cînd să gătească mîncare — şi chiar dacă ar fi gătit-o, părea atît de necăjit şi de furios, încît de bună seamă ar fi

aruncat-o peste bord. Ce folos că locanta avea firmă nouă, „La palicar veselim", pictată de mîna lui, dacă pezevenghiul acela de cîine îl făcuse de rîs?!

Anton Lupan deschise un șip cu vin de Cotnar, dintr-o tainiță pe care numai el și Ieremia o știau, și turnă în paharele tuturor.

— Beau pentru „Speranța" și pentru voi toți! zise, ciocnind cu fiecare pe rînd. Aș fi vrut ca astăzi, fiind într-un fel sărbătoare, să ne adunăm în jurul mesei, pe bord, adică la noi acasă, cum face orice bun gospodar. Dacă nu s-a putut, să nu ne amărim; o să facem asta altă dată, cînd Ismail o fi mai puțin furios.

Bucătarul mormăi ceva, de neînțeles. Nu avea numai necazul cu cîinele; firma pictată deunăzi fusese ultima lui bucurie aici. De la o vreme, cine ar fi avut timp să-l cerceteze ar fi văzut că era tot mai mihnit; pare-se că apropierea plecării stîrnea nu știu ce zbucium în sufletul lui.

— Domnule, vorba e că ne mai trebuie un om, zise Gherasim, dezvăluindu-și grijile, în loc să-și bea paharul cu vin. Cu „Penelopa" slabă nădejde să mai vină cît sîntem noi aici.

— Caută prin port; mai știi? — poate găsești pe cineva să meargă măcar pînă la Stambul.

— Ei, pînă la Stambul om merge la nevoie și c-un om mai puțin. Dar aș fi vrut s-avem echipajul întreg.

Ieremia îi tot dădea cu cotul lui Haralamb, musafirul — dar acesta stătea cu nasul în jos, încruntat și tăcut.

Anton Lupan întoarse capul spre el:

— Iacă, să nu uit: după-masă vino să ne socotim, să-ți dau banii cuveniți.

— Lasă, domnule, mai este timp. Poate mai aveți vreo nevoie, stau pînă la urmă, să vă ajut.

— De unde să mai fie timp?! Dacă găsim marfă, într-o zi, două, pornim...

Aici Anton Lupan se opri și se uită cam îngrijorat la Gherasim. Încă nu spusese nimănui că dacă marfa aceasta zăbovea un timp, săptămîna viitoare i-ar fi fost greu să scoată bani chiar și pentru piață, ca Ismail să aibă cu ce le găti.

Cîrmaciul văzu îngrijorarea din privirea lui.

— Domnule, cît despre marfă, să nu-ți faci dumneata griji! Nu-ți făgăduiesc nimic pentru Țara de Foc, nu cunosc asemenea mușterii; dar dacă-i vorba de Pireu, de Stambul, poți să fii liniștit!

După-prînz se răspîndiră fiecare la treburile lui, așa cum îi împărți Anton Lupan, totdeauna cu socotelile în buzunar, cu planul dinainte făcut. Acum totul mergea ușor, zbîrniind, toate erau pregătite, numai să le pui la locul potrivit. Mai întîi așezară bompresul, acel catarg ciudat, întins în afara etravei, ca antena unui gîndac uriaș, din ce în ce mai scurt, mai ciuntit la corăbiile rămase pe mări azi. După ce îl înțepeniră cu sub-barba în jos, de etravă, cu cabluri groase în părți, de bordaj, cu straiuri în sus, de arborele trinchet, (cum se numește la o goeletă catargul mai mic, din prova), Gherasim încălecă pe el și se apucă să lege dedesubt o plasă, întinsă pe toată lungimea lui.

— Asta la ce trebuie, nene Gherasime? îl întrebă Mihu, singurul rămas pe punte, să-i fie de ajutor, ceilalți avînd altele de îndeplinit.

— Ca să nu cazi tu în apă, cînd ai să te duci pe bompres! răspunse cîrmaciul, zîmbind pe sub mustăți.

— Nu, fără glumă, nene Gherasime!

— Ce glumă, măi băiete? N-a fost vorba că tu o să fii mus?

— Ba da; așa a rămas hotărît.

— Atunci ce te mai miri? Locul musului aicea este, unde mă vezi pe mine acum!

— Adică pe ăsta, cum îi ziseși — bompres? Ce să caut pe el? Dumneata rîzi de mine, nene Gherasime!

— Ba nu rîd de fel; parcă mie îmi arde de rîs? Vezi tu, aici în față o să vină o pînză, în trei colțuri, care se cheamă foc. Ca s-o pui la locul ei, ori ca s-o scoți, trebuie să te duci pe bompres.

Mihu se așeză pe punte, tare obidit.

— Da' mie mi-e frică! mărturisi, aproape plîngînd.

— Așa crezi la început, îl îmbărbătă Gherasim. Pe urmă te obișnuiești. Pînă să-ți treacă frica, o să se ducă altul, iar tu o să te uiți.

Băiatul îşi simţi inima mai la locul ei. Privi apa, jos, privi bompresul şi nu i se mai păru chiar aşa de lung.

— Nene Gherasim, să viu şi eu acolo? Aş vrea să-ţi ajut.

— Vino, numai să n-aluneci. Mai bine să te descalţi!

Peste vreun ceas, Anton Lupan, care se întorcea de la Căpitănie, îl găsi pe Mihu tocmai la capătul bompresului, terminînd de legat plasa, în vreme ce Gherasim sta turceşte pe punte şi se minuna de iscusinţa lui.

— Ce faceţi aici?

— Fac şcoală cu musul!

— Ei, şi merge treaba, merge?

— Merge, după cum poţi să vezi!

— Atunci foarte bine!... Fiindcă, Mihule, începînd de astăzi eşti îmbarcat pe „Speranţa", trecut în actele Căpităniei. Mîine o să capeţi chiar şi carte de marinar, cu stema ţării, cu pecete şi cu iscălitură...

— Că n-o fi iscălit căpitanul năsos!

— Ba chiar el, cu mîna lui!

— Nu mai spune!?... Gata cu abecedarul?

— Cu abecedarul încă nu, dar la iscălit s-a deprins.

— Păi, dacă-i aşa, acum o să-i mai crească nasul încă de un cot!

— Vezi să nu te-audă, că-ndată o păţeşti!

— Nu pune el mîna pe mine, aici pe bompres!

Anton Lupan întoarse capul, ferindu-se de el, să nu-l vadă rîzînd; cînd naiba se dezgheţase aşa tînărul lor mus, că pînă azi dimineaţă îl ştiuse sfios? Oare îşi trăgea îndrăzneala de la acel bompres?

— Ce zici, Gherasime?

— Dacă nu şi-o lua nasul la purtare, o să fie un marinar bun.

— N-o să şi-l ia; numai să ştii să-i vorbeşti. Ei, acum mă duc să văd ce-i şi cu pînzele. Ceilalţi s-au dus?

— Mai adineaurea.

— Da' Ismail unde e?

— Cred că în tîrg, după cumpărături.

— Bine ; dă-i zor să termini ce mai ai de făcut, că dacă în seara asta aducem pînzele, mîine ieşim să facem o încercare, în larg.

— Aşa, cu hambarul gol ?

— Dacă vîntul n-o fi puternic, merge şi fără lest.

— Bine, domnule. Eu mai am puţine de făcut ; numai grijelele au să-mi ia mai mult timp.

— Ce sînt acelea grijele ? întrebă Mihu, după ce rămase iar singur, numai cu Gherasim.

— Iacă, şipcile astea de stejar pe care le vezi aici.

— Şi ce facem cu ele ?

— Le legăm între sarturi, ca pe nişte trepte ; aşa, cînd o fi să te urci pe catarg, o să-ţi fie mai uşor, n-o să te văd plîngînd.

— Pe catarg mă urc eu şi fără ele, că-n asta sînt meşter.

— Meşter ? ! Măi băiete, de cînd cu bompresul te-ai cam obrăznicit ! Unde ai văzut tu catarg la stîna ta din munţi ?

— Catarg nu, nene Gherasime, da' copaci înalţi, ciţi vrei.

— Aşa ? ! făcu cîrmaciul, acum dumerit. Zi, ai umblat după veveriţe ! ? Atunci ia urcă-te colea, să te văd şi eu !

— Pe cel mare ?

— Mă mulţumesc şi cu cel mic, la început.

Mihu îşi lepădă cizmele, la iuţeală, că de cînd era mus nu mai umbla în opinci, cuprinse catargul în braţe, şi, ajutîndu-se de tălpile goale, începu să se cţere în sus. In clipa asta poate, uitase unde se găseşte şi îşi închipuia că se caţără pe un brad înalt, cum cresc ei prin păduri. Ajungînd la crucetă se opri, să răsufle un pic.

— Vrei mai departe, nene Gherasime ? întrebă, cu ochii în sus.

— Dă-i drumul înainte ; hai, pînă la măr !

— Măcar dac-ar fi un măr adevărat ! Aş avea spor mai mult !

Ajuns în vîrful catargului, Mihu îşi încolăci picioarele pe lemnul lustruit, şi abia acum se uită în jos, la pămînt. In prima clipă, mai-mai că ameţi. Dunărea se vedea ca un şarpe lung, cenuşiu, adormit în drum. Cele cîteva vapoare

și barcaze, înșiruite pe firul apei, la deal, ai fi zis că-s niște pureci micuți. Stuful verde, înalt cît omul voinic, părea un lan de grîu răsărit de curînd. Toate se vedeau de aici mici-mititele, numai marea crescuse parcă mai mult. Lui Mihu îi fu iarăși frică de ea și își întoarse ochii dincoace, spre pămînt. Tocmai atunci Ismail venea pe chei, cu un sac la spinare, gîfîind sub povara lui. Negrilă se ținea după el, zbenguindu-se, dînd să-l apuce de surtuc. Se vede că bucătarul uitase ocara și acum erau prietenii cei mai buni.

— Nene Ismaile, ia uită-te în sus!

Sacul bucătarului căzu la pămînt.

— Dam jos acum-acum!

Văzîndu-și stăpînul cocoțat sus, de unde știa că-l lăsase la prova, cu Gherasim, Negrilă lătră neliniștit, pe urmă sări pe punte, se opri la picioarele catargului și începu să-l riciie, scheunînd.

— Hai, acu' vino jos, Mihule! porunci Gherasim, pe deplin lămurit în privința însușirilor tînărului mus.

Treceau repede ceasurile, după-prînz. Grijelele erau puse la catargul mare, mai rămîneau de pus la cel mic, ghiurile se aflau la locurile lor, atîrnînd de balansinele lungi, fungile și școtele, trecute prin scripeți, așteptau doar să le întinzi, mai lipseau pînzele, ca să pleci la drum.

— Bravo, băiete! zise Gherasim, arătîndu-și pe față mulțumirea, acum, la sfîrșit. Mus ca tine nici c-am mai văzut!

Numai Ismail, naiba știe de ce, bombănea și pufnea sub punte, în bucătăria lui.

— Mă turcule! strigă cîrmaciul, după ce-l lăudase pe mus. Lasă bombăneala și apucă-te să gătești ceva pentru cină, că uite, se lasă seara curînd!

Intr-adevăr, soarele nu mai avea decît vreun ceas-două pînă la asfințit. Culoarea cerului, deasupra, se și schimbase, mai blîndă, mai albăstrie, și Dunărea, cenușie pînă atunci, începea să prindă sclipiri azurii.

In clipa aceea, sub bordul înalt, se auzi o vîslă bătînd apa, mărunt.

— Hei, „Speranța"! Nu-i nimeni aici?

Mihu şi Gherasim se îndreptară spre parapet. Jos se ivise o barcă şi în ea un marinar străin.

— Parcă te-am mai văzut pe undeva, zise acesta în greceşte, uitîndu-se stăruitor la Gherasim.

— Se prea poate. Dacă acu' vreo şase luni ai avut un cucui în creştet, mi se pare că ţi l-am altoit eu, la Salonic.

— Aha! făcu marinarul, dumerit. Da' te ştiam cu „Penelopa".

— Şi eu te ştiam pe „Neptun" al lui kir Vangheli; acu' te văd numai c-o barcă.

— Ehe, am terminat de mult cu „Neptun". S-a pus pe uscat, astă-iarnă.

— Unde s-a întîmplat asta?

— La Chios. A fost furtună; s-au pierdut vreo zece corăbii... Da' ia spune, căpitanu' i-aici?

— O să vină îndată. Cam ce vrei cu el?

— I-am adus barca.

Gherasim îl privi printre pleoape:

— Asta ai primit-o de zestre?

— Nu, că nu-s însurat. Mi-a lăsat-o kir Vangheli, cînd cu beleaua aia.

— Aha!... Şi te pomeneşti că ai venit cu ea pe mare, drum aşa lung! Da' ştiu că ai tras la vîsle! Voinic marinar, ce să spun!

— Ia nu-ţi bate joc de mine, că ştiu şi eu să fac cucuie! se burzului marinarul, punînd mîna pe vîslă.

— Mai încet, palicarule! îl potoli Gherasim. Mai bine spune, pe ce eşti îmbarcat?

— Pe „Orion", vaporul ăla negru, de colo.

— Şi cîte bărci aveţi voi?

— Vreo cinci.

— Am înţeles; acu' o să fie numai patru. Să zicem că asta a fost legată la pupa, astă-noapte s-a desfăcut nodul şi a luat-o curentul. Unde dracu' ai dosit-o pînă acum?

— Nu-ţi spun că-i barca mea, măi omule? Ce mă descoşi aşa, de parc-ai fi poliţai?

— Bine, bine, te las! Numai să nu te simtă căpitanul nostru, că nu-i plac coţcăriile. Ţi-a dat multe parale?

— Nimica toată...

Tocmai atunci Anton Lupan trecea scheia, urmat de Haralamb și de Cristea Busuioc, care aduceau în spinare o parte din pînze — focul și trinca. Ieremia rămăsese să le aducă pe celelalte, cu căruța, altfel, la mărimea lor, n-ar fi fost chip.

— Uite, domnule, a venit un marinar cu o barcă, vorbi Gherasim. Cînd te-ai înțeles cu el, că eu nu știam nimic?

— L-am găsit adineauri pe chei, mai sus... De ce te strîmbi? Puteam să plecăm la drum fără barcă? Mai bine la-o în primire și urc-o sus, s-o dichisim puțin.

— Cîți bani îi dăduși?

— Doi poli de aur; socotești că-i mult?

— Doi poli? Asta-i o avere, mai ales acum, cînd stăm prost cu banii, după cum mirosii. Uite, marinarul dumitale e om cumsecade, am stat de vorbă cu el și mi-a mărturisit că ar vrea să-ți dea un pol înapoi, că prea ți-a luat mult. Nu-i așa, palicarule? Hai, spune, nu te sfii de dumnealui.

— Eu?... Eu n-n-am... începu să se bîlbîie marinarul străin.

Gherasim îl zori:

— Haide, haide, dă polul, nu-ți fie teamă, dumnealui e om bun!

— Eu?... Eu n-n-nu...

Cîrmaciul se aplecă peste parapet și spuse mai încet, ca pentru sine, fără să țină seama de bîlbîiala lui:

— Frumoasă barcă! Ar merita doi poli, nu-i vorbă, dacă n-ar fi hîrjîită așa de rău la prova. Ia spune, palicarule, cum de o zgîriași tocmai în acel loc?

Marinarul de pe „Orion" păli.

— Hai, scoate polul! îl îndemnă Gherasim, cu glas nespus de blînd.

Omul se supuse, dar după ce Anton Lupan coborî în cabina lui, mirat de mărinimia unui marinar străin, scrîșni printre dinți:

— Las' că te prind eu o dată la strîmtoare!

— Unde? În Bosfor sau la Dardanele? Ehei, palicarule, nu cunoști politica; strîmtorile sînt acum libere... Dar ce văd? Barca ta e zgîriată și la pupa!... A, păi atunci nu merită nici măcar un pol!

— Taci că te-njunghii!

— Ce-ai spus? Vrei să faci cinste?... Mulțumesc, acum nu beau, dar dacă vrei să-mi aduci o sticlă cu rom de la kir Panaiotis, o primesc bucuros. Haide, grăbește-te, că altfel mă răzgîndesc și nu-i răul meu!

Marinarul se urcă pe punte vînăt, numai fiere și oțet. Cînd puse piciorul pe chei, văzindu-l că șovăie, Gherasim strigă după el:

— Uite, colo e kir Panaiotis! Vezi să fie rom bun — și vino repede, pînă nu ridicăm barca la bord; atunci zgîrieturile se văd mai ușor.

— Ce-a fost asta, nene Gherasime? întrebă Mihu, care simțise o ciudățenie în purtarea lor, deși nu înțelegea o vorbă din graiul grecesc.

— Așteaptă și ai să vezi! Ia, măi băieți, veniți încoa' să facem o treabă, că p-ormă e rost de-un păhărel...

O corabie de o sută de tone nu are macarale sau bigi, ca vapoarele, dar un ghiu, scos în afara bordului, cu un palanc zdravăn prins la capul lui, îți poate ridica o barcă pe punte aproape cît ai clipi.

— Romul vi-l dau deseară; acu' duceți-vă să vă vedeți de treabă! le porunci Gherasim lui Haralamb și Cristea Busuioc, după ce barca fu pusă deasupra bocaportului, cu fundul în sus. Mihule, tu vino-ncoa, să te lămuresc. Vezi zgîrieturile astea, aici?

— Le văd, dar asta nu înseamnă o stricăciune. Cu puțină vopsea, nu se mai cunoaște nimic.

— Așa e, numai că vezi tu, sub zgîrietură scria ceva. Ia să ne uităm! Aha, uite un O, un I. Uită-te și tu, la pupa; nu cumva vezi vreun R, vreun N?

— Ba da, un R parcă ar fi...

— Ei vezi?! Știi ce scria aici? „Orion".

— Adică barca asta...

— Așa, așa! E de pe vaporul acela negru, care scoate fum; pesemne c-o să plece curînd. Coțcarul a făcut treaba la timp. Stai să mă duc să-i aflin calea; altminteri e în stare să mă lase mofluz — și romul nu strică la drum.

— Păi bine, nene Gherasime, dacă barca asta e de pe „Orion", înseamnă că marinarul a furat-o!

— Cam așa ceva !... Uite-l c-a venit !

Gherasim păși pe chei și luă sticla, pe care marinarul i-o întinse, cum l-ar fi impuns cu un cuțit.

— Vezi poate îți stă în gît și crăpi !

— Mulțumesc ! Dacă s-o întîmpla asta, te las moștenitor.

— Nu-i nevoie. Păduchi am și eu.

— Așa ? Atunci ai face bine să te speli mai des.

Marinarul se depărtă poticnindu-se în bolovanii de pe chei.

— Nene Gherasime, reîncepu Mihu, tot nedumerit, uitîndu-se cu teamă la sticla de rom. Dacă-i furt, nu trebuie pedepsit ?

— Păi eu ce-am făcut ?... răspunse Gherasim rîzînd.

Tînărul mus nu mai zise nimic, dar asta nu însemna că se simțea pe deplin lămurit. Pe urmă se luă cu treburile și pînă seara uită să se mai gîndească la acest furtișag, atît de ciudat pedepsit, fiindcă în jurul lui se pornise o forfotă cum nu mai văzuse niciodată pînă atunci. Fața „Speranței" se schimba, de la minut la minut. Fuseseră aduse și cele două vele mari, care acum erau legate pe ghiuri, la locurile lor, numai să tragi fungile și să le ridici. Pe punte, în dreptul trinchetului, se iviseră două butoaie, cîte unul în fiecare bord, puse pe grinzi rotunjite după forma lor, ca niște cavaleți, și legate zdravăn cu frînghii.

— Astea pentru ce sînt ? îl întrebă pe Gherasim.

— Pentru apă, băiete, că altfel ce-o să bem și cu ce-o să gătim pe drum ?

Pe urmă se mai aduse un butoiaș de fier, cu ulei de rapiță, pentru felinare, și altul, cu gaz, pentru lămpi, iar pe arborele mare, deasupra punții, se ivi ca din pămînt — fiindcă Mihu nu văzuse cînd și cine-l pusese aici — un clopot de bronz. Băiatul se apropie, îl cercetă curios, văzu că pe el erau săpate niște litere, le silabisi : „Speranța", dar nu înțelese nimic și lăsă să-l întrebe mai tîrziu, pe Gherasim ; acum cîrmaciul părea prea zorit, ca să-i mai poți vorbi. Cîte nu se făcuseră — și tot mai erau multe de făcut abia acum ; oamenii forfoteau pe punte, ca niște

farnici; da, la bordul „Speranței" viața se însuflețea minut cu minut...

— Ismaile! strigă Anton Lupan, ieșind din cabină. Hai să mîncăm pînă nu năvălesc țînțarii, că auzi-i, au și început să țiuie pe lîngă mal.

Îmbrăcase și el prima oară haine de marinar, deși ar fi putut să le pună totdeauna, de vreme ce lumea îl știa căpitan. Dar poate, neavînd încă o corabie, nu voise să pară nimănui marinar de uscat.

Iacă, pînă și hainele căpitanului, pantalonii cenușii, largi, tricoul vărgat, surtucul de postav și boneta din cap dovedeau că viața se schimba. Acum toate se întîmplau aci altfel decît pe uscat — sau poate, în fierbințeala lui, numai Mihu le vedea așa.

Pe punte, lîngă catargul mare, se ivi o masă. De unde?... Și două bănci! Ei drăcie, cine și cînd să le fi cărat?

— Nene Gherasime, romul poate să te îmbete chiar dacă vezi numai sticla?

— Ce-ți veni, băiete? Ești deochiat?

— Nu știu, dar parcă mi se învîrtesc toate în cap!

Nu, de bună seamă că se întîmplase ceva! Pînă și friptura de berbec avea un gust mai aromat, și Ismail, cu toată bombăneala lui, părea mai îmblînzit, și clopotul acela, de pe catarg, lucea așa de tainic în umbra amurgului, și Dunărea ai fi zis că avea învolburări neîrești, de parcă și ea aștepta să se întîmple nu știu ce nou, cu „Speranța"... Numai Haralamb părea stîngherit aici, în straiele lui de țăran.

— Băieți, — zise Anton Lupan, la sfîrșitul mesei, — de acum înainte începem viață de marinari. N-o să fie nimeni zbirul celuilalt, dar se cuvine să ascultați fără cîrtire poruncile ce vi se dau. Gherasime, tu, ca prim cîrmaci, vei fi ajutorul meu și șeful echipajului; numește oamenii de vardie pentru noaptea asta. La ora opt începe primul cart. Vezi, nu uita să pui felinarul pe catarg. Culcați-vă devreme, fiindcă ați muncit cu toții din răsputeri azi. Mîine, dacă avem vînt potrivit, ieșim să facem o încercare în larg...

Da, începuse viața de marinar. Cu totul, cu totul altceva decît la uscat.

— Bang-bang! făcea clopotul de pe catarg.

Mihu dormea în patul de sus, în stînga, iar jos dormea primul cîrmaci. Paturile din dreapta le luaseră plutașul și Ieremia. Lui Ismail îi rămăsese să aleagă între cele două din lungul bordajului, ceea ce îl făcuse să se legene un ceas în picioare, nehotărîndu-se pe care să-l ia; numai cînd îl prinsese picoteala, căzuse, fără alegere, în cel din babord și adormise buștean.

— Bang-bang, bang! se auzea afară clopotul de pe catarg.

— Nene Gherasime, de ce bate așa?

— Vestește orele de cart. Hai, culcă-te, Mihule, că te-ai zbuciumat destul azi!

— Mă culc; nenea Haralamb a plecat?

— Da; s-a dus la casa lui, în oraș.

— El nu-i marinar. Păcat!... Nenea Ieremia e de vardie?

— Da; de la ora douăsprezece intră Busuioc, iar de la patru dimineața, eu.

— Faci și dumneata?

— De bună seamă, cum fac toți ceilalți! Culcă-te, băiete!

— Mă culc, uite-acuși. Da' pe mine cînd mă pui de vardie?

— Mai tîrziu, cînd ai să deprinzi ca lumea rosturile de marinar!

— Păi cum, nenea Ieremia...

— El a mai fost pe mare... Dar, ei, drăcie, tot nu te-ai culcat?

Ismail deschise un ochi, clipi repede, apoi se mută în patul din față, mormăind cu arțag:

— Mîine puneam căram cartofi; noaptea ailaltă dormeam sforăiam!...

Parcă șoapta lui Mihu nu-l lăsa să doarmă? Paturile, că și prin somn se gîndea dacă nu-i mai bun unul decît celălalt!

— Nene Gherasime!

Cum puteau să sforăie unii, cînd totul în jur era atît de nou, de neașteptat ?!

— Sst! Vorbește mai încet! Ia spune, ce-ți veni iar?

— Oare Negrilă o fi dormind?

— Doarme, l-am văzut eu.

— În coteț?

— Nu, alăturea.

— Să mă duc la el?

— Culcă-te, măi băiete, că mîine ai de tras la ham!

— Lăsam, lăsam, mîine căram cartofi! mormăi Ismail, revenind, cu ochii închiși, ca lunaticii, în primul lui pat.

Clopotul bătu pe punte de trei ori cîte două bătăi scurte și una lungă la sfîrșit: baaang!

— E unsprezece și jumătate, zise cîrmaciul.

— De unde știi dumneata?

— Hai să te lămuresc, împielițatule, că altfel n-ai de gînd să mă lași!

Mihu se aplecă în jos, peste marginea patului.

— Spune, nene Gherasime!

— Păi vezi tu, la noi, pe corăbii și pe vapoare, marinarul intră la datorie din patru în patru ore, la douăsprezece ziua, la patru după-prînz, la opt seara, la miezul nopții și mai departe asemenea; timpul ăsta se cheamă cart. Înțelesu-m-ai?

— Am înțeles; dar ce-i cu clopotul?

— Păi uite ce e; omul de cart bate clopotul într-un anumit fel la fiecare jumătate de ceas. Dacă a intrat seara, la ora opt, să zicem ca Ieremia, apoi la opt și jumătate bate o dată, în dungă; ăsta e semnul jumătății de ceas. La ora nouă bate de două ori, îndesat, semn că s-a dus un ceas din cart. Ei, mai încolo merge tot așa, adaugi cîte două bătăi pentru fiecare ceas; adineauri auzișă de trei ori cele două bătăi, care arată că de la ora opt, începutul de cart, au trecut trei ceasuri; dar fiindcă la urmă a mai bătut o dată, bang, înseamnă că nu-i numai unsprezece...

— E unsprezece și jumătate, nene Gherasime! Acum m-am limpezit la cap!

— Dar mai înseamnă și altceva: că trebuie să taci!

— Tac!... Numai că aş vrea să te mai întreb ceva: de unde ştie nenea Ieremia să bată aşa?

— I-am învăţat eu, pe toţi, în seara asta.

— Vezi, dacă nu te întrebam, mie nu-mi spuneai!

Afară, pe punte, se auzi un pas, apoi glasul lui Ieremia:

— Mă Busuioace, dormi? Hai, scoal'!

Plutaşul mormăi ceva prin somn şi se întoarse pe partea cealaltă. Dacă văzu aşa, Ieremia luă o cange de pe punte, o întinse prin spirai şi-l imboldi cu ea.

— Hai, mă, somnorosule, scoal'!

Gherasim se ridică în capul oaselor.

— Vorbeai cu cineva adineauri, mă Ieremie, sau auzii eu aiurea?

— Ba vorbeam, cu Haralamb; ai auzit bine.

— Parcă plecase acasă!

— S-a-ntors să-mi ţină tovărăşie.

— Poate că l-au gonit purecii!

— Naiba ştie ce-l goneşte!...

— Nene Gherasime, întrebă Mihu, după ce Cristea Busuioc urcă scările, călcînd pe trepte ca pe buştenii plutelor. Da' de unde ştiu ei cînd să bată? Au ceas la îndemînă?

— Sigur că da; ceasul căpitanului.

Afară se auzi clopotul, vestind împlinirea celei de a patra ore.

— E miezul nopţii, Mihule. Dacă nu te culci, stricăm prietenia.

— Mă culc! Numai că, nu mi-ai spus de ce bate clopotul?

— Aşa, ca să ştie toţi cum trece vremea...

— Păi cin' să ştie, dacă dorm ca buştenii?

— Ei, diavole, prea întrebi multe! Sînt corăbii mai mari, care au marinari cu zecile... Acolo treaba merge altfel, nu doarme toată lumea... Şi-apoi, o fi, n-o fi nevoie, e un obicei vechi — şi marinarii îşi păstrează obiceiurile mai bine decît cealaltă omenire.

Deodată Ismail se prăvăli drept în mijlocul cabinei.

— Dacă nu tacem, te facem baie în Dunărea!

Şi îşi schimbă iarăşi patul, într-o neastîmpărată năzuinţă spre mai bine.

De data asta musul îşi călcă pe inimă şi conteni cu întrebările. După cîteva clipe îl auzi pe Gherasim sforăind, laolaltă cu bucătarul ; cabina zumzăia, de parcă ar fi fost plină cu bondari, ca scorburile din pădure. Pe spirai bătea luna, polelnd podeaua, cu raza ei argintie. Dincolo de bordaj clipoceau uşor apele Dunării.

— Bang-bang, bang ! se auzi sus bătaia de aramă.

„Unu şi jumătate !..." îşi zise Mihu, în pragul somnului, fericit că aflase şi-această mare taină.

Avea numai o umbră asupra aţipelii, teama să nu-l viseze pe moş Ifrim, paznicul farului, cum îl visase nopţile trecute, cînd nu începuse încă dulcea marinărie.

CAPITOLUL VII

Cherestea pentru Pireu

Se întîmpla o ciudățenie...

Mihu se trezi, în spaimă. Visase că se dădea într-un scrînciob pe care însă nu-l vedea — și nu-l învîrteau oameni, ci niște zmei cu aripi de liliac; nu vedea scrînciobul, însă pe zmei, da.

Băiatul se frecă la ochi și o clipă rămase buimac: cum stătea întins în pat, își văzu picioarele cu cinci șchioape mai sus decît capul. Cabina era goală, pieriseră și Gherasim, și Ismail, și ceilalți, iar pe spirai, în locul lunei, pătrundea soarele, de te orbea.

— Ei comèdie! zise musul, sărind din pat, fără să înțeleagă de ce picioarele îi stătuseră mai sus de cap.

Dar deodată alunecă pe o parte, ca și cum jumătate de trup i s-ar fi îngreuiat și pînă să se agațe de ceva, se prăvăli cu capul în bordaj, într-unul din paturile folosite peste noapte de nehotărîtul Ismail.

— Ei, comèdie! repetă, încă buimac. Să știi că tot sticla aia cu rom mi-a făcut ceva!

Afară se auzea un vijiit ciudat, de parcă un scoc de moară s-ar fi vărsat peste bordaj. Băiatul rămase așa, cîteva clipe, pîn' ce deodată i se făcu lumină în cap.

— Am plecat pe mare! strigă, repezindu-se la ușă, mîhnit și îngrijorat că nu se trezise o dată cu ceilalți.

Cînd scoase capul afară, pe gura tambuchiului, văzu deasupra o apă cenușie, învolburată, care în prima clipă i se păru că-i apa cerului, cu nori îngrămădiți, luptîndu-se să se învingă unii pe alții; nu erau decît pînzele din față, ridicate pe straiuri, fluturîndu-i deasupra capului. Nu se mai vedeau în jur nici catargele vapoarelor, nici cheiul, cu Căpitănia și cu magaziile, ci numai marea, aplecată într-o parte, ca un talger beat.

Mihu se frecă la ochi, se uită în jur, buimac; nici urmă de pămînt nu se mai deslușea, nu puteai ști dacă ești pe lîngă Sulina sau pe lîngă Țarigrad — iar apa mării, așa culcată pe o parte, se mai și legăna, ridicîndu-se cînd în față, cînd în spate, într-un uriaș talaz, cumpănit și larg. O știuse că e mare, trei luni de zile o tot privise de pe mal, dar de unde să-și închipuie că dănțuiește așa?

— Bună-dimineața! auzi din spate glasul lui Anton Lupan.

Glasul i-l auzi, dar pe el, de văzut nu-l vedea... Musul urcă încă două trepte, pînă ce orizontul ieși întreg la iveală de sub parapetul înalt, și-atunci își dădu seama că marea era dreaptă, cum o știuse totdeauna, numai corabia mergea aplecată pe o coastă — ea se legăna. Dar era oare corabia de aseară, corabia la care meșterise și el, laolaltă cu ceilalți, erau aceleași catarge, același bompres sub care abia ieri întinsese plasa — sau o schimbase peste noapte un vrăjitor minunat? Fiindcă toate în alcătuirea ei căpătaseră acum viață, și puntea, și catargele, și pînzele care fremătau. Piuiau scripeții, școtele groase (prinse în tacheții pe care de altminteri îi recunoștea) se legănau sub vîntul slab, sarturile și straiurile urzeau o împletitură mișcătoare pe cerul înalt, ca și cum ar fi vrut să coasă, unele de altele, marginile norișorilor destrămați.

— Ei, bună-dimineața, Mihule! se auzi încă o dată glasul lui Anton Lupan.

Căpitanul era în spatele lui, la prova, și se uita cu binoclul încotrova.

Musul întoarse capul spre el, speriat:

— Nu cumva am pornit spre Țarigrad? Că voiam să trimit carte acasă, să afie și ei...

— Fii pe pace! Nu ştii că a fost vorba să ieşim astăzi în larg?

Pe punte, fiecare avea de făcut cîte ceva, iar el dormise pînă acum, buştean! Şi barem dacă Anton Lupan l-ar fi mustrat! Ce să-l mustre! Se uita la el şi-i zîmbea. Numai Negrilă, alături, cu picioarele de dinainte deasupra parapetului, cu coama umflată de vînt, întoarse capul o clipă şi îl privi, fără să se gudure — pesemne foarte supărat.

Mihu îşi lăsă capul în pămînt şi îşi ceru iertare, vorbind parcă pentru cîine, parcă pentru căpitan:

— Eu nu-s de vină, da' ce să fac dacă nu m-a sculat nimeni?

— Nu-i nimic! răspunse căpitanul, poate din partea lui Negrilă, poate din partea sa. Ieri te-ai trudit mai mult ca niciodată, de aceea nu te-ai trezit cînd am plecat.

În clipa aceea pînzele foşniră şi catargele „Speranţei", arcuindu-se, traseră puntea peste valuri, pînă ce apa ajunse la parapet, să zici că va sări deasupra şi-i va boteza. Mihu se agăţă repede de marginea tambuchiului şi se uită speriat la căpitan.

— Nu ne răsturnăm? întrebă, în şoaptă, nu fiindcă ar fi socotit întrebarea tainică, ci fiindcă asta-i era toată puterea glasului.

Apoi văzu, cu mirare, că toţi ceilalţi îşi căutau de treburi, ca şi cînd puntea ar fi fost dreaptă.

— De ce merge aşa, pe o coastă? întrebă, de data asta regăsindu-şi întreg glasul.

— Fiindcă vîntul e travers şi n-avem nici un fel de iest.

— Aşa? făcu musul, fără să priceapă.

— Dar ia spune, — îl întrebă Anton Lupan, — nu ai rău de mare?

— Asta ce înseamnă?

— Nu te doare nimic, nu ţi-e greaţă?

— Nu, domnule, mă simt în toată firea.

— Te pomeneşti că ţi-e chiar foame!

— De ce să mint, parcă mai mult ca niciodată.

— Asta înseamnă că ai urzeală de marinar în tine. De rest, nici să nu-ți pese! Ismaile, vezi că-ți mai vine un muşteriu la masă!

Ismail picta barca, scriindu-i la prova numele „Speranței", dar cu toată slăbiciunea sa pentru această îndeletnicire, de data asta picotea cu penelul în mînă, încurcînd literele şi vopseaua; peste noapte nu se odihnise, fusese un chin cu paturile acelea, căci nici măcar în zorii zilei nu ajunsese la vreo hotărîre.

După ce primi partea de mîncare, şi o înfulecă de parcă mai înainte ar fi postit o săptămînă, Mihu porni să ia cunoştință de mersul treburilor pe corabie. Primul, firește, se cuvenea să fie cercetat cîrmaciul, ca unul care ținea soarta tuturor în mînă.

În drum spre pupa, musul se împiedică de Cristea Busuioc, care spăla puntea, împreună cu căprarul său, Ieremia.

— Păzea! strigă plutaşul, aruncînd pe jos un ghiordel cu apă albăstrie.

Mihu se feri de-a lungul parapetului, uitîndu-se chioriş la valurile care ridicau capul, gata să se repeadă cu gura lor udă şi să-l apuce de picioare.

— Bună-dimineața, nene Gherasime! zise, ajungînd la cîrmă. Spune-mi, te rog, ce-i acela vînt travers?

— Vîntul care bate dintr-o coastă, cum îl avem noi acuma.

— Aşa? Mulțumesc pentru lămurire! Dar ia spune-mi, lestul ce e?

— Greutăți felurite, nisip, piatră, pe care le pui în hambar, cînd n-ai altă încărcătură, ca să afunzi corabia mai mult în apă; altminteri, pe vînt puternic ar putea să se răstoarne.

Chiar să se răstoarne? Iaca, asta nu era o ştire bună pentru Mihu, care aflase dinainte că n-au lest în magazie...

Noroc că nu era vorba decît de o încercare, căpitanul voise ca oamenii să-şi afle rosturile în timpul drumului, să ştie cum se împart la mînuitul pînzelor, la manevrele de plecare, într-un cuvînt, să se deprindă cu această corabie nouă, cu atît mai mult cu cît unii nu prea făcuseră

marinărie. Cînd Insula Șerpilor se arătă, drept în vîrful bompresului, dovedind că busola, după care urmaseră drumul, era bună, Anton Lupan socoti că se pot întoarce la Sulina.

— Știi ce viteză avem, Gherasime? întrebă, apropiindu-se de cîrmă. Patru noduri! Și ține seama că briza uneori abia adie!

— Eu ți-am spus, domnule, că e o corabie cum nu găsești alta în lume! Dar asta încă nu-i nimic; s-o vezi pe furtună!

Mihu auzea prima oară unele cuvinte; briza, ca briza, își mai închipuia el cam ce-ar putea să fie, dar de noduri, pe cine să întrebe, că nimeni n-avea timp de el acuma!

— Toată lumea la posturi! strigă căpitanul.

Oamenii se risipiră pe punte, fiecare la locul pe care de bună seamă îl știa dinainte, fiindcă nu se văzu nici o îmbulzeală, nici o șovăire.

Apoi urmară alte porunci, repezite, pînzele fluturară, cîrma se roti, ghiurile trecură dintr-un bord în altul, și, înainte ca musul să se dezmeticească, simți soarele în ceafă, nu în frunte ca pînă acum. „Speranța" schimbase drumul, supusă ca un cal care simte frîul, și acum naviga spre Sulina, trăgînd o brazdă albă pe marea sinilie.

— Și adică eu n-am nimic de făcut? întrebă Mihu, apropiindu-se de căpitan, după ce o vreme se învîrtise fără rost pe punte.

— Tu uită-te în jur și ia aminte la tot ce se întîmplă. O să faci și treabă, începînd de mîine!

Era și aceasta o poruncă, pe care trebuia s-o aducă la îndeplinire. Mihu se uită în jur, dar totul se înfățișa ca mai înainte, numai marea, din albastră, începea să se facă cenușie. Iar de întîmplat, acum, la întoarcere, nu se întîmpla nimic alt decît la venire. Numai că Ieremia și Cristea Busuioc, sfîrșind cu spălatul punții, făceau fiecare ce-l îndemna inima: primul, așezat la umbră, sub catargul mare, își lustruia, cu felurite cîrpe, flinta lui ruginită; al doilea își plimba ochii pe pînze și, după felul cum își frămînta barba, după cutele dintre sprîncene, părea să răsu-

cească nu știu ce socoteli în minte. Încolo, Negrilă îi ținea tovărășie căpitanului, la prova, de parcă l-ar fi pus cineva să cerceteze marea nesfîrșită, Gherasim își vedea mai departe de cîrmă, iar Ismail picta barca, picotind cu penelul în mînă.

De uitat, te uiți la dînșii, dar asta se poate numi ucenicie ?...

Tot învîrtindu-se pe punte, de la prova pînă la cîrmă, tot strecurîndu-se pe sub ghiuri, împiedicîndu-se în parîme, Mihu nici nu-și dădu seama că de la o vreme nu mai simțea legănarea mării, nu-l mai speriau valurile, iar cînd corabia se apleca mai tare, udîndu-și parapetul, nu se mai repezea speriat în lături, să se agațe de ceva care-i venea la îndemînă. Acest scurt drum fusese deci, în toate privințele, o rodnică ucenicie.

După trei ceasuri de drum, adică puțin înaintea prînzului, cînd „Speranța" ajungea la cheiul Sulinei, Mihu, cățărat pe parapet, ținîndu-se numai cu o mînă de sarturi, cu cealaltă mînă îi făcea semne lui Haralamb, nemarinarul, scoțînd chiote de bucurie.

— Potolește-te, măi băiete, că ne faci de rușine ! îl mustră aspru, Gherasim, de la cîrmă.

Haralamb stătea pe o bîntă, în marginea cheiului, cu căciula dată pe ceafă, cu minteanul pe umeri, ca oamenii fără căpătîi de prin porturi, care nu fac altceva decît să încurce lumea.

— Haĭ, mă, barem prinde parima! îi strigă Ieremia.

Nici nu apucase echipajul să arunce la chei toate legăturile, cînd un om gras și roșu, cu înfățișarea negustorului, bine îmbrăcat dar năduşit ca hamalii, cu caftanul totuna de funingine, semn că venea de la drum și stătuse pe lîngă coșul vaporului, sări pe punte, întrebînd unde-i căpitanul.

— Vii de la Pireu, de la Stambul ? Pe kir Iani, cu „Penelopa" nu i-ai întîlnitu ? începu el repede, în aceeași limbă peltică folosită și de kir Iani despre care se interesa acuma.

— Nu venim de la Stambul și cu atît mai puțin de la Pireu, domnule !

— Dar pe kir Iani îl cunoști ?

— Cunosc vreo sută de kir Iani; dacă-i vorba de cel cu „Penelopa", l-am văzut acum patru luni şi mai bine.

— Acum patru luni l-am văzutu si eu! gemu străinul. Dar ţe folosu că l-am văzutu atunţi? Eu am nevoie de el acum. Eu sînt Leonida Velisaratos, exportator din Braila; n-ai auzitu de mine?

— N-am auzit, însă asta nu mă împiedică să-ţi dau un sfat: linişteşte-te, că nu cîştigi nimic, kir Leonida!

— Cum să mă linistescu? Dumneata nu stii ţe-am paţitu!... Ah, kir Iani, unde esti, să te strîngu de gît!

In timp ce negustorul se văita gălăgios, Gherasim, care îndruma echipajul să lege velele pe ghiuri, îşi lăsă treaba, se trase mai aproape şi rămase aşa, ascultînd atent.

— Ţe ma facu acu', ţe ma facu, că putrezescu scîndurile în port!

— Despre ce-i vorba, domnule? întrebă căpitanul „Speranţei".

— Uite, asta-primavara l-am arvunitu pe kir Iani să-mi facă două transporturi cu cherestea la Pireu. Ne-am învoitu să-i aduc marfa aiţi, să-i fie mai usoru, să nu mai urţe pînă la Braila...

Gherasim făcu încă un pas şi ciuli urechile, fără să arate însă prin nimic vreun interes deosebit străinului şi necazurilor lui.

— Eu m-am ţinutu de cuvînt si am trimisu cheresteaua aiţi încă de la Pasti, continuă kir Leonida, suferind. Uite-o colo, stă pe chei si putrezeste, opt vagoane, scîndură de fag de ţel mai bunu. Mai platescu si paznic, mai pierdu si timpu, si dau bani de pomană la vapor, că am venit aiţi ţel puţin de ze'e ori, să vădu ţe-i cu kir Iani.

— Bine, şi n-ai găsit alt căpitan să te scoată din bocluc? întrebă Anton Lupan, compătimitor.

Gherasim mai făcu un pas spre ei.

— N-am găsitu, continuă să se tînguiască negustorul. Că vin puţini si ţei care vin, sînt arvuniţi dinainte. Nu stiu cu ţine să vorbescu... Se strică marfa si scade la preţ — si mai mă facu de ris si la kir Nicolachi, la Pireu.

— Domnule, vorbi căpitanul, bucurîndu-se că-i ieşise norocul în drum. Dacă ai încredere în corabia noastră, noi tocmai ne pregătim să plecăm la...

Aici, Gherasim făcu un ultim pas şi fu în dreptul lor.

— Dar cu grîul lui kir Livarditi cum rămîne? întrebă, cu aerul cel mai serios.

Anton Lupan se miră:

— Kir Livarditi? Nu ştiu nimic de el...

— Aşa-i, c-am şi uitat să-ţi spun. Vino în cabină să-ţi dau banii, domnule; am luat aseară arvună...

— Ai luat arvună mare? întrebă negustorul, ţinîndu-se după el.

Cîrmaciul îl opri, fără politeţe, cu mîna în piept:

— Aşteaptă dumneata aici, că vin înapoi!

— Ia spune, măi coţcarule, ce gînduri ticăloase îţi umblă prin cap? întrebă Anton Lupan, după ce coborîră scările în cabina lui.

Gherasim rîse, şiret:

— De cîţi ani umbli prin porturile astea, domnule?

— Ce legătură are asta, cu ce te-am întrebat eu?

— Adică să nu fi auzit dumneata cum se face treaba pe-aici, pe la noi?

— Bine, dar povestea asta cu kir Livarditi prea-i cusută cu aţă albă! Crezi că el n-o să vadă?

— N-are decît să închidă ochii. Vorba e ca noi să-i cîntăm şi el să joace. Îţi închipui că dacă am fi în mîna lui ne-ar arăta vreo milă?

— Dar asta nu-i cinstit, Gherasime!

— Cinstea e după obrazul omului, domnule. Lasă-mă să pun eu treaba la cale. Vreau să-i ciupesc niţel din osînză, că are destulă.

După ce zise acestea, cîrmaciul ieşi singur pe punte.

— Îmi pare rău, jupîne! Ne gîndisem să-ţi facem un bine, de-asta ne-am sfătuit, eu cu căpitanul, dar arvuna nu-i jucărie: trei sute de drahme, cincisprezece icosari de aur. Kir Livarditi n-o s-o primească înapoi, dacă n-o să-i dăm o despăgubire măcar tot atît de mare.

— Ţe kir Livarditi e ăsta? întrebă negustorul, începînd să gîfîie. N-am auzitu de el, de unde vine?

— Se prea poate nici să nu-l cheme așa. Dumneata știi cum se face negustoria. Ce, vrei să-ți spun pe șleau că ne-a rugat să păstrăm taina pînă ce încarcă griul? Negustorii au socotelile lor; eu nu mă amestec în ele.

— Și daca platescu eu despăgubirea? Țintisprezețe icosari ai spus? Platescu — si luați cheresteaua!

— De, știu eu dacă s-o învoi kir Lavarditi? Stai o clipă să vorbesc și cu căpitanul.

Cîrmaciul coborî în cabină.

— Domnule, dumneata rămii aicea, și nu scoate capul pe punte. Eu îmi fac drum pe la kir Panaiotis.

— Și cu negustorul ce se mai întîmplă?

— Il las să fiarbă o leacă, să i se topească grăsimea.

In sfîrșit, după ce bău cu tabiet mare un păhărel de mastică în locanta lui kir Panaiotis, Gherasim se întoarse pe punte, clătinînd din cap cu amărăciune.

— Greu, domnule; aproape cu neputință! Am vorbit cu omul lui kir Livarditi și a spus că nu își ia pe cap beleaua asta, dacă nu-i dau și lui o sută de dralme.

— Ma ruinezu, ma prapadescu. Mai zos nu lasă? Un icosar nu-i azundge?

— In ruptul capului! Cinci icosari bătuți pe muche.

Kir Velisaratos își șterse sudoarea de pe frunte.

— Bine, platescu douăzeți de icosari si p-ormă mă spînzur.

— De ce să te spînzuri, kir Leonida?... Plătești treizeci și cinci de icosari, nu douăzeci, și-ți vezi sănătos de treabă.

Negustorul își băgă mîna în gît.

— De unde ai scosu treizeți si ținți, hoțomanule? întrebă, începînd să horcăie.

— Nu ți-am spus că am luat cincisprezece icosari arvună? După regulile negustoriei, dacă-i dăm înapoi arvuna, nu se cuvine să i-o dăm îndoită?

— Cu asta ne-am înțelesu: dați înapoi țintisprezețe icosari si mai punu eu țintisprezețe, basca ăi ținți pentru puslamaua aia.

— Nu-i așa, kir Leonida. De ce să dăm înapoi icosarii noștri? I-am băgat în pungă, nu-i mai scoatem la lumină!

Asta întrecea chiar orice măsură! Dar în clipa cînd simţi că innebuneşte, kir Velisaratos făcu o ultimă sforţare să-şi păstreze minţile.

— Haide! zise, dîndu-şi seama că nu mai avea rost nici o împotrivire. Platescu treizeţi si ţinţi de icosari. Te bucuri? Cînd încărcaţi cheresteaua?

— Cum ne-om învoi din preţ, cum începem.

— Bine, să auzim care-i preţul.

Gherasim ridică din umeri, luîndu-şi mutra prostului, se scărpină în cap ca netotul, pe urmă se aşeză pe bocaport şi-l pofti pe kir Velisaratos să stea alături.

— Care-i preţul? Păi să facem socoteala. Ai opt vagoane de cherestea?... Fie, dar noi trebuie să facem socoteala pe zece, că atît primeşte corabia noastră.

— De ţe să faţem socoteala pe zeţe, dacă eu am numai opt vagoane?

— Mai adă două — doar n-o să plecăm cu magazia goală! Asta înseamnă pagubă, jupîne!

Kir Leonida oftă şi se învoi, turbînd de mînie:

— Bine, platescu pe zeţe vagoane.

— Atunci putem face treaba. Să vedem acum cît preţuieşte metrul de fag la Brăila şi cît la Pireu. Ehei, la Pireu cheresteaua e scumpă!

— Asta ţe te priveste?

— Nu mă priveşte; îmi făceam doar aşa, o socoteală. Care va să zică, să zicem că la Brăila ar fi cinci lei...

— Nu-i adevăratu, pe mine mă costă zeţe!

— Stai, jupîne, că făceam socoteala pentru mine. Ai plătit-o zece, e treaba dumitale; puteai să dai şi douăzeci, dacă eşti filotim din fire. Care va să zică, cinci lei la Brăila, la Pireu să fie douăzeci de drahme, ba poate chiar douăzeci şi cinci...

— Da' de unde! M-am învoitu cu kir Nicolachi pe zeţe drahme.

Gherasim clătină din cap, cu milă:

— Te-a înşelat, kir Leonida, şi-i mai mare păcatul, că pari om de omenie. Preţul acolo e douăzeci şi cinci de drahme, dacă nu chiar treizeci, află de la mine! Aşa, şi cum făceam socoteala, dacă ai dat dumneata cinci lei pe

metru, scădem cinci din treizeci, că ce mi-e drahma, ce mi-e leul, înseamnă că-ți rămîn, cîștig curat, douăzeci și cinci de drahme. Ei uite, jupîne, ca să nu spui că te-am prins la strîmtoare, nu-ți cerem să împărțim cîștigul pe din două; o să ne dai numai zece drahme de metru. Drahme ori lei, pentru noi e totuna, numai să plătești în aur...

Negustorul sări în sus, ca ars cu fierul roșu, și începu să urle, făcînd spune la gură:

— Zețe drahme de metru? Asta-i tîlhărie!

— Ascultă, jupîne! zise Gherasim, cu asprime. Ai face bine să-ți stăpînești gura... Noi nu ți-am spart ușa acasă, nici nu ți-am băgat mîna în buzunare. Ți-am cerut un preț; dacă nu-ți vine la socoteală, sănătate bună!

— Și te facu cu cheresteaua?

— Îl aștepți pe kir Ianl.

— Îl asteptu, îl asteptu!... Nu vezi că nu vine?

— Atunci o arunci în Dunăre... Sau, dacă ți-e milă de ea, plătești prețul, jupîne!

— Zețe drahme de metru?

— Zece, dar asta numai acuma, peste un ceas s-ar putea să urce, așa că hotărăște-te pînă mai e vreme!

Kir Leonida începu să se plimbe pe punte, turbînd de mînie:

— Ținți drahme nu-ți azundge?

— Numai zece, jupîne!

— Socotit pe zețe vagoane?

— Pe zece, cît ne-a fost vorba.

— Stii cîte parale fațe asta?

— Cum să nu știu? La ce m-am gîndit pînă acum? O mie de drahme, adică cincizeci de icosari de aur și cu treizeci și cinci despăgubirea...

— Asta-i o avere! Zestre pentru două fete!

— Pentru două fete înstărite, kir Leonida! A mea, cînd am luat-o, n-avea nici cinci parale.

— Bine! zise negustorul, vînăt la față, după o clipă de gîndire. Platescu despăgubirea, și restul plateste kir Nicolachi, cînd predați marfa la Pireu.

— Nu aşa, jupîne; să facem cum e obiceiul. Plăteşti dumneata acuma despăgubirea, că omul lui kir Livarditi aşteaptă, ne dai şi-o arvună, cît te lasă inima — şi aduci hamali să încarce marfa. Cînd treaba-i gata, adaugi la arvună cît o mai fi nevoie să se facă douăzeci şi cinci de icosari, sau napoleoni dacă aşa ţi-e mai la îndemînă, adică jumătate suma. Pentru cealaltă jumătate ne dai scrisoare, să ne plătească la Pireu omul dumitale.

— Si dacă vă prapadiţi pe drum? întrebă kir Leonida.

Gherasim îl privi printre pleoape, cu duşmănie, apoi se stăpîni, ridică din umeri şi răspunse, cu un amestesc de batjocură şi dojenire:

— De, jupîne, fiecare meserie cu primejdiile ei! Dumneata pierzi o pungă de galbeni, noi pierim şase suflete.

Şi arătînd la oamenii din echipaj, care aşteptau pe punte, să vadă ce-o să mai fie, adăugă, învăluindu-i într-o privire caldă, neaşteptată pe chipul lui aspru, de om cioplit numai în cremene:

— Eu zic că, dacă ne preţuieşti laolaltă, om face cît icosarii dumitale!

Încărcatul începu după prînz şi ţinu aşa toată ziua — scîndură de fag, gălbuie; Cristea Busuioc o pipăia, bucată cu bucată, lemn bun — şi parcă îl durea inima s-o vadă ducîndu-se în ţară străină.

Haralamb îşi pierdea vremea, cînd pe chei, cînd pe la locanta grecului, nefiind de folos nimănuia.

— Nu te-nsuraşi, mă? îl întreba Ieremia.

Seara încă nu sfîrşită, încărcatul merse mai departe toată noaptea, pînă se iviră zorile. Cînd răsări soarele, magazia era plină şi „Speranţa" nu mai avea decît un metru de la apă pînă la copastie.

— Ce zici, Gherasime, o să ţină? întrebă căpitanul. N-am încărcat-o cam fără măsură?

— Nici o grijă, domnule! Am fi putut să mai punem încă două vagoane.

Şi cîrmaciul adăugă, rîzînd cu şiretenie:

— Aşa cum de altminteri ne-a fost şi tocmeala cu jupînul.

— Chiar, ce te faci dacă îţi mai scoate, din pămînt, din iarbă verde, şi cele două vagoane ?

— Le încărcăm, dar îi mai ciupim vreo sută de drahme pentru întîrziere şi pentru deschisul bocaportului. Ce, oamenii ăştia să muncească de pomană ?

Într-adevăr, marfa fiind încărcată, fiind puse înăuntru şi scîndurile barăcii, aduse de pe plajă, Ieremia cu plutaşul închideau gura magaziei şi întindeau deasupra o tendă, prinsă pe margini sub drugi de fier întăriţi cu pene.

Anton Lupan rîse din toată inima :

— Da' ştiu că l-ai frecat pe kir Leonida !... Ia spune, de la cine ai învăţat să strîngi oamenii în chingi aşa de tare ?

— De la kir Iani, şi de la alt kir Iani, şi de la încă un kir Iani, de la mulţi kir Iani, domnule !

— Fie, dar cred că i-ai întrecut pe toţi kir Ianii ! Optzeci şi cinci de icosari sînt o avere, Gherasime !

— Ştiu, aşa spunea şi negustorul.

— Îţi dai seama cît puteau să cîştige căpitanii pe care i-ai slujit pînă acuma ?

— Îmi dau, să vezi însă istorie : cînd spui un icosar, doi icosari, cincizeci de icosari, ţie, care nu i-ai avut niciodată în mînă, ţi se pare că icosarul e doar o vorbă goală. Dar uite că vine kir Leonida ! Domnule, te rog să mă laşi pe mine să număr banii ; vreau şi eu să văd cît atîrnă...

Negustorul străbătea cheiul, năduşit, cu giubeaua prăfuită, însă altminteri cu înfăţişarea omului plin de mulţumire.

— Ia te uită la el ! zise Gherasim cu ciudă. Parcă s-ar duce la nuntă, nu la jumuleală !... Bună-dimineaţa, jupîne ! Noi sîntem gata de plecare ; ai adus banii ?

— I-am adusu, răspunse negustorul, scoţînd din buzunar o pungă plină. Să merdzem zos şi să faţem hîrtiile.

După ce numără banii, cu migală şi cu un fel de teamă, Gherasim îi puse înapoi în pungă, şi îi cîntări în mînă.

— Ei, acum ştiu şi eu ce greutate are aurul ! Mai ai şi alte pungi ca asta, kir Leonida ?

— Am ; asta mă priveste pe mine.

Cîrmaciul clătină din cap, cu milă :

— Grea viață trebuie că duci, jupîne! Să cari cu dumneata atîta povară! Și unde mai pui că numai cîrpitul buzunarelor trebuie să te coste o avere!

Negustorul ridică din umeri, nepricepînd sau făcîndu-se că nu pricepe.

— A, uitasem, zise, cu un surîs de șiretenie. L-am întîlnitu pe kir Livarditi. Ți-a trimesu multă sănătate.

— Da? făcu Gherasim, fără să tresară, zîmbind cu aceeași șiretenie. Și nu e supărat pe mine că l-am încurcat cu grîul?

— Nu e supăratu de loc. Ba mi s-a părutu chiar vesel. Poate c-o fi înnebunitu de suparare.

Pe cîrmaci îl scotea din fire voia bună a negustorului.

— Și dumneata ești cam vesel, jupîne! mormăi, cu ciudă și cu nedumerire.

— De țe să nu fiu vesel? Am trimesu marfa, am scapatu de gridză.

— Așa?... Ești mulțumit? Ei acu', fiindcă ai dat banii și ai iscălit hîrtia, am să-ți spun o vorbă; dar stai jos, să nu-ți vie amețeală: Dacă nu te învoiai cu o mie de drahme, îți duceam marfa și cu două sute: cu zece icosari, jupîne! Na, ca să-ți treacă mulțumirea!

O clipă, negustorul se făcu galben și zîmbetul i se prefăcu în rînjet. Apoi se porni pe rîs, și rîse, rîse, pînă ce îl prinse tusea și crezură că-l ia și leșinul.

— Zi asa, frațicule, zețe icosari numai? Atunți stai zos, să-ți spun si eu o vorbă: ieri am primitu scrisoare de la kir Nicolachi, uite colea, zițe: „Kir Leonida, trimite cheresteaua că e mare căutare. Platescu oricît, patruzeți, țințizeți de drahme pe metru, altfel pierdem musteriii si ne fațem de ocară."

— Bine, jupîne! scrîșni Gherasim, abia stăpînindu-și furia. Altă dată am să țin seama. Să învăț și de la dumneata ceva, nu numai de la kir Iani!

— Să duți sanatate lui kir Nicolachi si salutări la Patrida! mai spuse negustorul, pornind să urce pe scară.

— Ai văzut, domnule! izbucni cîrmaciul, cu ciudă, cînd rămaseră singuri. Și ziceai că l-am strîns în chingă!

— Lasă-l în pace! Orice ai zice, am făcut o treabă bună!

— Bună, nu-i vorbă, dar puteam să avem două pungi ca asta, în loc de una!

— Ia, mai bine să ne pregătim de plecare. Văd că barometrul stă neclintit de trei zile. De vînt, ce să mai vorbesc, cred că te îmbie!

— Da, n-am ce zice; vînt de apus; altul mai potrivit n-are de un' să vină.

— Atunci îngrijește de plecare. Butoaiele cu apă sînt pline?

— Pline, de aseară.

— Provizii avem pe trei-patru zile?

— S-a dus Ismail să tîrguiască; trebuie să pice acuma.

— Atunci eu dau o fugă pînă la Căpitănie să fac formele de plecare și peste vreo oră cred că putem ridica pînzele.

— Foarte bine!

Ieșiră amîndoi pe punte; în port începuse forfota zilei. Ismail cu Mihu se întorceau din piață, amîndoi cu cîte un sac în spinare, urmăriți pas cu pas de Negrilă.

Mihu vedea pe chipul bucătarului mare amărăciune.

— De ce ești supărat, nene Ismaile? Nu te bucuri că mergem la Stambul, în Turchia?

Drept răspuns, Ismail oftă, să ți se rupă inima. Ce necaz îl pîndea oare, de se amăra pe măsură ce treceau zilele? Din partea lui, la gîndul plecării, Mihu simțea, pe lîngă oarecare neliniște, o nemărginită bucurie. Și doar nu era orfan, să spui că n-are pe nimeni, nu-i duce nimeni grija știindu-l în lume. Numai că el se gîndise să nu se-ntoarcă pe capul bătrînilor, că și fără el abia își duceau sărăcia; ce adică, să-l trimită iarăși la stînă, să stoarcă baciul din el untul și să-l lase numai cu zerul? Avea să se întoarcă el odată, dar nu cu mîinile goale, să le fie ajutor, nu povară bătrînilor.

Chiar ieri, în timp ce se încărca lemnăria, scrisese carte acasă, iar azi îi lipise timbru și-o pusese în cutia care se ducea cu vaporul: „Mamă și tată, aflați despre mine că m-am făcut marinar, mus adică, și plec pe mare. Sîntem

șase inși, toți unul și unul, iar dintre toți căpitanul e cel mai de omenie, și deștept și cu multă carte, învățătorul de la noi din sat nu-i ajunge nici la călciie. Las' că și nenea Gherasim, cîrmaciul, cu toate că strigă uneori cu asprime, are o inimă să nu-i găsești pereche în lume. Eu mă am bine cu fiecare, și cu nenea Ismail, bucătarul, că mă hrănește cu bucatele cele mai bune, musaca, și-o să-mi dea și sarailie, cînd om ajunge în Turchia. Nenea Ieremia mă învață cum să țin pușca la umăr și să ochesc prin cătare; pe el ca țintaș nu-l întrece nimeni. Odată a doborît două rațe dintr-o împușcătură, nu știu cum le-a luat, zice că le-a prins în linie, de era să-l lovească dambtaua pe năsosul de la Căpitănie, că el umblă trei zile prin baltă, pînă să împuște una. Și cu nenea Cristea Busuioc, care a venit cu pluta tocmai de pe Bistrița, m-am împrietenit acum, mai în urmă — că altfel e cam posomorît și scump la vorbire, cătrănit cum zice nenea Ieremia; el m-a învățat să fac alt soi de fluier, cu găuri mai multe, pot să cînt cu el și mai gros și mai subțire. A mai fost cu noi un om, pînă acuma — l-am ajutat cînd lucram fierărie, ceilalți spun că-i un încurcă-lume, dar eu îl socotesc om de ispravă, numai că poate are și el un of la inimă. Nenea Ieremia, că îi e văr, zice, hai măi Haralamb cu noi și-o să-nnebunească turcoaicele după tine! Iar el zice, și ce dac-au să innebunească și mie nu mi-o place nici una? Așa că nenea Haralamb nu vine cu noi, rămîne aici, la Sulina. Mamă și tată, eu vă las cu bine. Și Negrilă s-a împrietenit cu toată lumea. Numai lui nenea Ismail i-a făcut odată mare rușine..."

Cînd Ismail și Mihu pășiră pe punte, Gherasim îi și luă în primire:

— Pe unde zăbovirăți? Ce, credeți că mai e timp de căscat gura?

Apoi strigă, să-l audă și ceilalți, adică plutașul, care tot orînduia parîmele, și Ieremia, care stătea de vorbă cu Haralamb, lîngă schelă:

— Ei, băieți, luați-vă rămas bun de la Sulina!

— Cum adică, nene Gherasime, plecăm chiar acuma? întrebă musul pornind să sară într-un picior în jurul magaziei.

— Acum, fără zăbavă, că ia uite ce vînt bate; vînt de zile bune! Dar ia pune tu mîna pe sondă, și vezi cum stăm cu apa în santină. Cu încărcătura asta nu se poate să nu fi pătruns vreo picătură.

Mihu îi îndeplini porunca la iuțeală, bucuros că plecau la drum, bucuros că i se încredința o treabă de însemnătate mare.

— E apă de vreo trei degete, nene Gherasime!

— Asta-i nimica toată; așa-i pînă se umflă bordajul. Da', ori cum, de ce s-o lăsăm acolo? Pune mîna pe pompă și dă-o afară.

Peste vreo jumătate de oră, cînd musul, roșu în obraz și plin de nădușeală, fiindcă trăsese la pompă cu toată sîrguința, termina cu scosul apei din santină, se întorcea și Anton Lupan de la Căpitănie.

Oamenii îl înconjurară:

— Plecăm, domnule?

— Chiar acuma! Ieremie, vino cu mine în cabină. Am să-ți dau două carabine, una pentru tine, să nu te mai încurci cu ifinta aia ruginită, alta s-o încredințezi tu cui crezi că e mai bun ochitor, după tine, că pe tine, unul, asta o știu bine, nu te poate întrece nimeni.

— Poate văru' Haralamb, domnule... E drept, că nu ne-am pus la încercare, dar nici n-ar mai avea rost acuma, dacă drumurile ni se despart pentru multă vreme!

Haralamb stătea pe chei, cu căciula dată pe ceafă, cu minteanul pe umeri, cu o mușcată roșie în gură, urmărind manevrele de plecare. Ceva mai sus, la chei, sosise vapocul de pasageri de la Galați și tocmai se punea schela.

— Ia treci, mă vere, și desfă legătura! strigă Ieremia.

Haralamb se apropie de bintă și prinse să slăbească parîma, fără să lase mușcata din gură.

— Și așa, să nu uiți! îi mai spuse vără-su, aceasta fiind clipa despărțirii. Dacă te duci pe acasă, vezi ce-i cu ăi bătrîni. Să nu-mi poarte de grijă, dacă n-or primi prea repede vești de la mine.

Pe schela vaporului se îmbulzeau, coborînd grăbiți, călătorii — fel de fel de lume, pescari, țărani, negustori, tîrgoveți, care cu geamantane, care cu saci, cu traiste și boccele... Deodată, Haralamb, care se uita la ei în neștire, scăpă mușcata din gură. Printre ceilalți cobora un om în haine de dîmie sură, înalt și spătos ca haiducii, cu căciula turtită, cu mustața lungă, cinepie, cu ciomag la subsuoară și încruntat să te înspăimînte chiar dacă n-ai fi avut nimica pe inimă. Un polițai înarmat cu pistol și cu iatagan arcuit în urmă, venea după dînsul, aruncînd priviri ticoase în juru-i, ca toți polițaii din lume.

Haralamb păli.

— Ce e, măi vere? îl întrebă Ieremia.

Iar el răspunse, pierdut:

— Sacagiul! Acum mi s-a zis!

— Păi ce mai stai? Fugi!

De spus, poți să spui, poți să și faci, că nu ești olog, dar mai pe urmă, unde te ascunzi? În stuf, ca moș Ilrîm?

Flăcăul aruncă priviri repezi în jur, îl văzu pe sacagiu intrat în vorbă cu cineva, întrebînd, descusînd, în vreme ce polițaiul se uita la toată lumea urît — și nu mai zăbovi: dintr-un salt fu pe bordul „Speranței", luă puntea în lung, cu umerii aduși, și nu se mai opri decît sub tambuchi...

Portul rămînea în urmă, domol, cu vapoarele care afumau cerul albăstrui, cu corăbiile bătrîne care-și legănau catargele în fum, cu magaziile lui cenușii, care piereau, pe rînd. Pieri și Căpitănia, cu șopronul sub care aceeași femeie știută de mult, Lăstuna, pe numele ei neobișnuit, jumulea rațe și frigea guvizi, în vreme ce căpitanul mai buchisea și acum, nedumerit: a-c ac, s-a-c, sac — cu nasul în abecedarul blestemat care rămînea greaua povară a vieții lui.

— Mă vere, asta mi-ai făcut-o tu! scrîșni Haralamb, de sub tambuchi. Tu l-ai îndreptat aici!

— Păi dacă l-aș fi îndreptat eu, nu te-ar fi dibuit de la început? Ce, ar fi trebuit să-ți caute urma patru luni?

Se sfîrşea canalul, marea era în faţă, deschizîndu-i „Speranţei" poarta Levantului, spre vechiul Stambul.

Ţărmul de nisip rămînea departe, mai şters, mai nefiresc, de-ai fi zis că era numai o închipuire, care îndată avea să-ţi piară din gînd. Plaja se mai văzu un timp ducîndu-se către miazăzi, pe urmă, apa începu să se ridice asupra ei, udîndu-i nisipul, întinzîndu-se spre stufăriş — şi-atunci rămase doar stufărişul şi sălciile — alt timp. Iar după ce ţotul pieri, numai turnul cenuşiu al farului înfruntă depărtarea, dar nu pînă tîrziu, căci nici el nu putea fi decît vremelnic mai înalt ca timpul grăbit.

Pe punte, forfota din clipa plecării pierise şi se lăsase liniştea foşnitoare din codrii adînci. Pînzele fremătau printre norii albi, destrămaţi şi scîndura bordajului spunea mării povestea ei, din timpul cînd nu fusese lemn de corabie, ci stejar uriaş.

Gherasim stătea la cîrmă, căpitanul în dreapta lui, iar ceilalţi, de o parte şi de alta, uitîndu-se spre orizont, mîndri şi dirji, în timp ce etrava, foşnind, îşi începea marşul ei — ştiţi...

Era în a cincisprezecea zi a lui iulie 1881 — „Speranţa" pornea la drum cu toate pînzele sus...

PARTEA A DOUA

EUROPA

Marsilia

Corsica

Bonifacio

Sardinia

Stromboli

Sicilia

Messina

Salina

MAREA NEAGRĂ

Stambul

Gallipoli

Bosfor

ASIA MICĂ

Stambul

Insula Creta

MAREA MEDITERANĂ

AFRICA DE NORD

Bir Sanjé

Port Said

Suez

Arhipelagul

Insula Mitrarah

Rosir

Oprire la Țarigrad

In acea vreme, cînd vasele cu pînze puteau fi intîlnite încă destul de des în toate mările lumii, Marea Neagră, Marmaraua și Arhipelagul cunoșteau mai mult caice și barcazuri, aproape toate cu cîte două catarge și cu vele puține, adesea croite la întîmplare sau după chibzuința nu prea învățatului lor căpitan.

De aici nu trebuie să se înțeleagă că aceste mici corăbii erau cu totul și cu totul pradă întîmplărilor grele și furtunilor. Dar tot atît de adevărat este că, dacă echipajul lor nu dovedea o iscusință și o bravură nemaipomenită, nu le rămînea decît să aștepte cuminți în porturi vremea bună — sau, cînd furtuna venea pe neașteptate, să fugă din calea ei cu iuțeala omului desperat. Altfel, sfîrșitul nu putea fi decît naufragiul — coșmarul oricărui marinar.

Cu „Speranța" era altceva...

Bunele însușiri ale unei nave le dă, în primul rînd, forma ei și felul cum e construită. Despre asta s-a vorbit cînd corabia noastră se afla pe plaja Sulinei. Forma asigură viteza și stabilitatea vasului, pe care forțe dinafară, valurile și vîntul, caută să-l răstoarne, iar o construcție îngrijită și solidă îl face să reziste în această luptă.

Dar pentru izbînda navigației, fie pe vreme bună, fie pe furtună, tot atîta însemnătate are împărțirea pînzelor.

Sînt corăbii cu unul, două, trei, cinci și chiar mai multe catarge. In ceea ce privește numirile lor, altele în fiecare

colț al lumii, adesea le încilcesc pînă și navigatorii — să ne mulțumim cu atît cît ne trebuie, ferindu-ne de orice ar putea să ne stirnească învălmășeală în creier.

„Speranța" era ceea ce se numește o goeletă, după numărul catargelor și felul velaturii. Cu trei pînze triunghiulare la prova, ridicate pe straiuri, cu o velă mijlocie pe catargul mic, implîntat la o treime din lungimea corăbiei, lîngă peretele despărțitor dintre cabina echipajului și magazie, și în sfîrșit, cu o velă mare pe al doilea catarg, ceva mai înalt decît primul, — pare-se că ea avea, ca orice goeletă, cea mai bine împărțită velatură din vremea aceea și poate chiar din toate vremurile. O dovedise întrucîtva deunăzi, cu prilejul primei ieșiri pe mare, iar astăzi, cînd naviga cu alt vînt, mai aspru, dovada se întărea. Dar adevărata dovadă avea s-o facă mai tîrziu, pe mări furtunoase, prin uragane, prin strîmtori răscolite de valuri și semănate cu stînci — căci „Speranța" pornea la drum greu și lung, după cum vom vedea.

Oamenii știau încotro merg, de aceea, în clipa plecării stătuseră pe punte, umăr la umăr, privind spre orizont, mîndri, aspri și încordați. Acum, cînd corabia se așternuse la drum, sub cerul senin, fiecare se dusese la treaba lui, fără însă ca fierberea din sufletele lor să se fi terminat.

Anton Lupan coborîse în cabină, să scrie Jurnalul de Bord, de grija căruia nu trebuie să uite niciodată corăbierul, fie c-ar fi pe furtună, fie pe timp bun: „15 iulie 1881, ora 9,30 farul de la Sulina s-a pierdut din vedere; navigăm spre Stambul, cu vînt de la vest, de forța trei, cu toate pînzele sus, Gherasim și Cristea Busuioc fiind în primul cart..."

Gherasim stătea la cîrmă, iar Cristea Busuioc făcea de veghe la prova, cum se obișnuiește pe orice corabie cînd navighează, pe lîngă țărm sau în larg.

— Nene Cristea, dumneata ești de veghe? întrebă Mihu.

Întreba numai ca să intre în vorbă cu plutașul, fiindcă altminteri doar îl știa ce face acolo, de vreme ce Gherasim îl pusese de cart.

Cristea Busuioc stătea pe marginea parapetului, cercetînd încordat fața mării, deși, cît vedeai cu ochii, nu erau decît valurile care de la o clipă la alta își lepădau mîlul Dunării și se albăstreau.

— Da, de veghe.

— Și ce trebuie să faci ?

— Să văd dacă nu se iveşte ceva în fața noastră... Haide, băiete, du-te d-aici, nu mă ține de vorbă ! Ce, tu altă treabă n-ai ?...

Asta era necazul, că băiatul n-avea nici o treabă pînă nu ieșea Anton Lupan din cabină, und naiba știe ce tot scria !

— Mihule, tu să mă aștepți pe mine, să aruncăm lochul [1] ! ii spusese căpitanul, acum o jumătate de ceas.

Și de atunci, musul se învîrtea pe punte, fără ca măcar să fi înțeles ce urmau să arunce, el cu Anton Lupan. Nimic de pe bord nu i se părea de prisos, ca să spui că trebuie aruncat.

— Nene Gherasime, acum nu mai mergem pe o coastă ; se cheamă că avem lest, nu-i aşa ?

Pe naiba, lest ! Era la mintea cocoşului ce se întîmplase de vreme ce aveau opt vagoane de cherestea în hambar — dar întreba și el, într-o doară, să-l zgîndăre la vorbă pe cîrmaci.

— Nu, băiete, avem marfă, lestu-i alt marafet, cum de uitași ? Și încă marfa n-ar fi nimic ! Avem cu noi ceva care atîrnă mai greu : o pungă plină cu icosari ! Hai, și-acum du-te, nu mă mai bate la cap !

Musul luă puntea în lung, tot trăgînd cu ochiul la tambuchiul pe unde trebuia să iasă Anton Lupan. Ajungînd în dreptul bocaportului, se opri și se uită la Negrilă, înciudat. Cîinele îi ținuse tovărășie omului de veghe, apoi, văzînd că totul pe mare era limpede, că nici pescărușii nu se mai roteau pe sus, pieriseră spre uscat, se tolănise la soare și dormea liniștit pe hambar. Ce viață tihnită ! Și musul care crezuse că marinarul trebuie să se zbuciume neîncetat !

---

[1] Citește „log"

Dar oare, pe puntea „Speranței", în afară de el nu se mai frămînta nimeni la acest ceas ?

Ismail tăia ceapă în bucătărie și lăcrima ; dacă era vreo frămîntare în ființa lui, cum s-o vezi ? — omul lăcrămează la ceapă mai vîrtos decît la orice necaz !

Frămîntarea adevărată era dincoace, în cabina echipajului, la un pas.

— Mă vere, tu mi-ai făcut-o ! Să știi că te bat ! scrîșnea Haralamb.

Ieremia stătea pe marginea patului și își freca flinta lui ruginită, necăjit că nu-i putea scoate lustrul pe care îl avea carabina dată de căpitan.

— Cum era să ți-o fac eu ? Tu n-ai atîta minte în cap ?

— Și-acum să-mi spui cum ies din belea ?

— Păi beleaua ai lăsat-o în urmă, fii mulțumit c-ai scăpat ! Iacă, mai bine leapădă țoalele de pe tine și ține de colea haine de marinar ! Hai, că la ora prînzului intri de cart !

— Asta cine a spus ?

— Gherasim, că el e șeful de echipaj.

— Adică vrei, nu vrei...

Haralamb spumega de necaz.

— Măi vere, — îl liniști Ieremia, — de ce-ți faci tu inimă rea ? Dacă nu te împaci cu viața de marinar, nu te împiedică nimeni să te dai jos la Țarigrad, să cauți o corabie sau un barcaz și să faci calea-ntoarsă, că vădanele tale or fi suspinînd pe mal.

— Nu, că eu vreau să mă-nsor, să mă fac gospodar.

— Cine-o să te ia pe tine ? Nu te vezi că ești amărît și sărac ?

— Ehe ! Lac să fie, că broaște !... Ghiocica, ori alta ca ea !

— Și dup-o săptămînă s-o tulești iar ? Păi ce, tu ești făcut să stai în lat și să-ți dea de mîncare socrul bogat ? Hai, mă, cu noi, să vezi lumea, și-așa o să te luminezi și tu la cap, singur o să spui că mai înainte n-ai avut minte nici cît un vițel proaspăt fătat. Unde mai pui că o să strîngi și gologani, destul ca să-ți faci casă și să te însori cu cine oi vrea.

— Dar cum o să merg, că nici măcar nu mi-am scos carte de marinar ?

— O să-ţi scoată căpitanul, cînd om ajunge la Ţarigrad.

— Va să zică, v-aţi înţeles pe spinarea mea !

— Păi sigur că m-am dus să mă sfătuiesc cu el, dacă te-am văzut în necaz !

Haralamb rămase pe gînduri, scărpinîndu-se cu nehotărîre în cap.

In acest timp, „Speranţa" îşi urma drumul, în larg, departe de uscat. Gherasim mînuia cîrma, chinuindu-se să ţină după busolă unghiul dat de căpitan. Naviga de peste douăzeci de ani, străbătuse Marea Roşie, de la Suez la Bab-el-Mandeb, Mediterana barem o colindase în lung şi-n lat, iar de cîteva ori trecuse chiar dincolo de Gibraltar, prin golful Biscaiei, canalul Mînecii, către Amsterdam, dar nici pînă azi nu se împăcase pe deplin cu busola, care îi ostenea ochii şi îl toropea. Îi venea mai la îndemînă să ţină drumul după soare, după stele, şi cu atît mai uşor după semne de la uscat; de altminteri, chiar şi căpitanii lui, ceilalţi, pe cît le era cu putinţă, mergeau pe lîngă mal, neavîntîndu-se în larg decît atunci cînd n-aveau încotro; cît despre busolă, se uitau la ea numai la zile mari.

Acest fel de a merge, pe lîngă coastă, se numeşte cabotaj. Din partea lui, Anton Lupan se simţea mai liniştit ştiindu-se departe de uscat; într-adevăr, pentru cel care cunoaşte marea şi ştie să se lupte cu ea, primejdia nu e în larg, ci la mal, aşa cum mai tîrziu se va dovedi, cu vîrf şi-ndesat.

De aceea, ieşind de la Sulina, căpitanul „Speranţei" luase drumul spre sud-est, pînă ce orice urmă a ţărmului se topise, departe, sub orizontul înceţoşat, şi abia atunci îi dăduse lui Gherasim unghiul care de acum înainte trebuia ţinut cu străşnicie, treabă plină de răspundere pentru orice cîrmaci. De aceea stătea Gherasim încruntat, de aceea cînd Mihu îl zgîndărise la vorbă răspunsese îndestul de posac; altceva fusese deunăzi, cînd ieşiseră să se plimbe cîteva ceasuri în larg, şi altceva era acum, cînd

busola trebuia să-i scoată 250 de mile depărtare de Sulina, în gura Bosforului, către Țarigrad.

Peste o jumătate de ceas, căpitanul ieși pe punte, își aruncă ochii la dira înspumată pe care „Speranța" o lăsa în urmă, apoi se apropie de cîrmaci:

— Gherasime, schimbă drumul mai la vest un cart!

Pe vremea aceea, corăbierii nu măsurau unghiurile în grade, ca azi, fiindcă 360 de liniuțe trase pe cadranul busolei ar fi zăpăcit ochiul bietului cîrmaci, fără să aducă vreun folos adevărat, atîta timp cît o corabie, mișcată de vînt, nu putea niciodată să urmeze drumul cu precizie de grad. Ei împărțeau cadranul în patru sferturi, după cele patru puncte cardinale, iar fiecare sfert avea opt carturi, un cart numărînd astfel unsprezece grade și ceva.

— De ce-am schimbat drumul, domnule? întrebă Mihu, apropiindu-se de căpitan, pe de o parte curios, pe de alta dorind să-i amintească de prezența sa și de-o anumită treabă nelimpede pe care fusese vorba s-o facă amîndoi, încă de acum un ceas.

— Iată de ce, Mihule... răspunse Anton Lupan.

Din lămuririle date de el musului, se înțelegea cam așa: e ușor să tragi o linie pe hartă, unind gura Bosforului cu Sulina, să măsori unghiul pe care acest drum îl face cu orice meridian și apoi, încredințîndu-l cîrmaciului, să te culci împăcat. Corabia însă nu merge mai niciodată întocmai pe drumul acesta; în timp ce prova ei rămîne îndreptată tot timpul sub unghiul arătat de busolă, ceea ce pe un navigator fără pricepere îl poate prea des înșela, vîntul sau curenții mării o fac să alunece de-a latul — să deriveze, cu un cuvînt folosit de marinari — și astfel, cu toate măsurătorile și cu toată strădania cîrmaciului, ea iese în altă parte, nu unde te-ai așteptat.

Privind dîra lăsată în urmă, care e cu atît mai arcuită cu cît corabia alunecă mai mult de-a latul, Anton Lupan măsurase din ochi deriva și își dăduse seama că dacă mergeau mai departe așa, vîntul de la vest i-ar fi împins treptat în larg și în loc să nimerească în Bosfor, s-ar fi pomenit altundeva, mai la răsărit, pe coasta Anatoliei. În vremea aceea, ochiul căpitanului ținea locul multor instru-

mente de navigaţie, dar cînd ochiul era deprins cu măsurătorile, iar căpitanul se dovedea dibaci, corăbiile ajungeau la locul dorit aproape tot aşa de sigur ca vapoarele de azi. Poruncindu-i cîrmaciului să schimbe drumul, căpitanul socotise că zădărnicea păgubitoarea derivă şi astfel, deşi acuma prova „Speranţei" era îndreptată cu un cart mai la vest de drumul adevărat, el era sigur că au să iasă în gura Bosforului, tocmai unde doreau.

Abia sfîrşise de dat aceste lămuriri, cînd pe tambuchiul din prova ieşi Haralamb, bocănind cu cizmele pe scări, îmbufnat.

— Aoleu, că mîndru-ţi mai stă marinar, nene Haralamb! strigă Mihu, uitînd chiar şi de acea treabă hotărîtă s-o facă împreună cu Anton Lupan.

Pînă şi Gherasim, de la cîrmă, cît era el de încruntat, ridică ochii din busolă şi zîmbi pe sub mustaţă, mulţumit de înfăţişarea noului său om din echipaj. Era chipeş Haralamb în straiele lui de ţăran, dar să-l vezi acum, cu tricoul vărgat şi cu boneta albastră din cap!

— Mă, ascultă ce-ţi spun eu! zise Ieremia, urcînd după el, cu flinta sub braţ. N-o să fie turcoaică să nu leşine după tine, numai cum te-o vedea!

Chiar şi Negrilă se ridică de pe bocaport, se uită nedumerit la noul marinar, îşi ciuli urechile, mirii mirat, apoi, dumirindu-se, se repezi la el şi începu să latre vesel, stîrnind pe puntea „Speranţei" adevărat bairam.

Numai Ismail rămăsese posomorît în bucătăria sa, tot tăind ceapă pentru plachie şi lăcrămînd necurmat.

— Ia fă-te-ncoa', frate Haralamb, să te ung ajutor de cîrmaci! strigă Gherasim. Hai, că dacă eşti isteţ, nu-i treabă grea.

Dar poate că mai mulţumit decît toţi era Anton Lupan; de mult îşi pusese el ochii pe Haralamb, îl ştia bun marangoz, bun fierar, vrednic, voios, uneori cu haz, însuşiri greu de întîlnit toate deodată la un singur marinar. Să nu-i porţi recunoştinţă sacagiului care picase la ţanc?...

Mihu rămăsese pe punte, bosumflat.

— Domnule, parcă era vorba să aruncăm nu ştiu ce...

— Lochul, Mihule! Vino încoa'!

Poţi oare să povesteşti călătoria unei corăbii din celălalt veac fără să aminteşti despre această unealtă care şi-a făcut treaba, glorios, zeci şi zeci de ani? Fiindcă nu e vorba de lochul folosit pe vapoarele de azi, ci de un instrument de multă vreme uitat: o bucată de scindură, ca un sfert de cerc, cercul întreg să zici c-ar fi fost de mărimea obişnuită a unei roţi de car. Pe latura rotundă, lemnul are găuri, umplute cu plumb, pentru o trebuinţă care se va vedea. De cele trei colţuri se leagă trei capete de sauă, parimă subţire împletită anume ca să nu se poată întinde, nici dezrăsuci, oricît ai scărmăna-o — şi toate trei se înnoadă, ca o labă de gîscă, de altă parimă, aceasta lungă de cîteva sute de paşi. Arunci scindura în apă, loch cum se cheamă, în toată alcătuirea sa; plumbul o face să stea în picioare, şi după ce vîrtejurile stîrnite de corabie în alunecarea ei se topesc în val, ea rămîne în mijlocul mării ca un popîndău nemişcat, în timp ce parima cu care e legată alunecă peste parapet, pas cu pas.

Pentru a înţelege restul, trebuie să ştii — şi Miţu aflase asta încă de la Sulina, cînd îşi băga nasul prin hărţi cerîndu-i mereu lămuriri lui Anton Lupan — trebuie să ştii că un grad, din cele 360 ale unui meridian, are cam 111 kilometri, iar un minut, din 60 de minute ale unui grad, are la rîndul lui cam 1850 de metri, lungimea milei marine, singura măsurătoare folosită de corăbieri în trecut, ca şi azi.

Pe parima lochului, după ce se lasă o lungime îndestulătoare, în scurgerea căreia să fii sigur că scîndura aruncată în apă nu se mai mişcă, ci a rămas pe loc, ca un par, se fac noduri la depărtări egale, între unul şi altul măsurîndu-se 31 de metri fără ceva. Parima alunecă, numeri nodurile şi te uiţi la ceas; dacă într-un minut trece, de pildă, un nod, înseamnă că în acest timp corabia a mers acei trezeci şi unu de metri fără ceva — cifră care înmulţită cu 60, face 1850 metri, adică o milă marină pe ceas. Deci, cîte noduri se scurg într-un minut, atîtea mile va străbate corabia într-un ceas, bineînţeles dacă viteza între timp nu se va schimba. De aceea, cînd vorbeau de iuţeala vasului lor, corăbierii din trecut nu spuneau mile, ci

noduri, cuvînt vechi, dar folosit de unii încă și azi, fiindcă marinarii, dacă ne amintim ce spunea Gherasim, sînt mai încăpățînați păstrători ai tradițiilor decît oamenii de la uscat.

Cam acestea ar fi cuvintele cu care un căpitan i-ar lămuri musului său folosința lochului, ca să fie sigur că lămurirea îi pătrunde mai ușor în cap. Lochul adevărat are însă nodurile de două ori mai dese, căci o parimă prea lungă ar însemna o minuire mai grea, iar timpul măsurătorii se micșorează și el la o jumătate de minut, ceea ce nu-i greu să se înțeleagă că duce la același rezultat. Cît despre ceasornic, pentru ușurarea trebii era înlocuit cu o nisiparniță, străvechi instrument de măsurat timpul, alcătuit din două bule de sticlă unite printr-o mică gîtuitură. Într-una din ele se afla pus, cu socoteală, atît nisip cît să se poată scurge în cealaltă, în cîtimea de timp pe care doreai a o măsura...

„Speranța" naviga cu 6 noduri, asta însemnînd, deci, 6 mile pe ceas.

— Și la ce trebuie să știm iuțeala, domnule? întrebă Mihu, în timp ce trăgea lochul înapoi, pe punte, și întindea saula la uscat, sub îndrumarea lui Anton Lupan.

— Fiindcă dacă știm cîte mile facem pe ceas, — răspunse acesta, — putem să le măsurăm pe hartă și să vedem cam în ce loc ne găsim la un moment dat. Iată, eu știu de pe acum că dacă vîntul nu scade, deseară, la ora șase, o să fim în dreptul Constanței; e trebuitor să știi în orice clipă, cînd ești departe de coastă, cît drum ai străbătut și cît ți-a mai rămas.

Vremea se păstra frumoasă și vîntul bătea statornic, de la uscat. Cei cîțiva nori albi care plutiseră pe cer de dimineață se topiseră o dată cu venirea amiezii; numai orizontul, de jur împrejur, era îngreuiat de o pîclă albastră. Din cînd în cînd, departe, în dreapta, în tribord, ca să vorbim ca niște adevărați marinari, lucea în soare aripa unui pescăruș răzleț, dovedind că într-acolo se afla coasta. Pe mare se fugăreau valuri, unele înspumate, însă „Speranța", care le primea dintr-un bord, nu se balansa nici de-o

şchioapă, ci doar sălta, domol, între văi şi creste, împungînd cerul cu catargele şi trăgînd pe el o linie dreaptă.

Haralamb intrase de veghe o dată cu începerea celui de al treilea cart, treabă uşoară chiar pentru unul care n-a fost în viaţa lui marinar. El stătea în acelaşi loc unde de dimineaţă stătuse plutaşul, şi pare-se era tare mîndru de însărcinarea sa.

— Gata, domnule, l-am cîştigat! îi spuse Ieremia lui Anton Lupan. Ăsta nu mai debarcă la Stambul, chiar dacă ar vrea să-l facă ginere turcul cel mai bogat!

Credea că îl cîştigase cu vorbele lui înţelepte — şi cînd colo, pe Haralamb îl zăpăcise haina de marinar. Dar lasă că şi Gherasim avusese partea lui, care preţuia măcar tot atît cît tricoul vărgat; în loc să-l pună la spălat puntea, ca pe orice marinar proaspăt, îi încredinţase cîrma, fireşte el neîndepărtîndu-se de lîngă ea — şi timp de un ceas, cînd hăis, cînd cea, „Speranţa" navigase condusă de Haralamb.

Toate păreau să meargă strună, oamenii se înfrăţeau cu marea, erau voioşi, îşi lăsaseră grijile la uscat — numai Ismail clipea des, cu gîndul aiurea, posomorît şi posac.

Pe la trei ceasuri după-prînz văzură o corabie cu două catarge, care trecea departe, prin dreapta, pesemne ţinîndu-se în preajma coastei, căpitanul neavînd îndrăzneala să navigheze în larg.

— Te pomeneşti că-i „Penelopa"! zise cîrmaciul, rîzînd pe sub mustaţă. Dac-ar fi aşa, aş vrea să văd ce mutră ar face kir Velisaratos...

— Nu cred să fie „Penelopa"; are catargele mai înalte, răspunse Anton Lupan, uitîndu-se prin ochean. Şi chiar dac-ar fi ea, cheresteaua lui kir Leonida n-o s-o mai încarce!

Tot în tribord, pe la cinci şi jumătate, se zări o diră de fum, plutind deasupra orizontului.

— E un vapor care intră în portul Constanţa, spuse căpitanul, după ce privi ceasul. Vezi, Mihule, a fost bună socoteala noastră. Ia hai să mai măsurăm viteza o dată. Acum, am să te pun pe tine să arunci lochul...

Prima oară, musul ţinuse nisiparniţa — căci doar nu era să purceadă la toate deodată, în primele lui ceasuri de navigaţie.

Se apropia seara şi intiia zi a călătoriei se scursese pe neobservate. Anton Lupan, Gherasim şi Ismail se schimbau din patru în patru ore, la cirmă, iar Ieremia, Haralamb şi Cristea Busuioc făceau pe rînd de veghe. Mihu şi Negrilă se plimbau de la unii la alţii.

Cei care nu erau de cart cinară la ora şapte, ca să termine înainte de a cădea noaptea. Pe urmă, Gherasim coborî sub tambuchiul de la pupa, în faturile căruia se aflau magazioarele cu zestrea „Speranţei", scoase două felinare mari, cu sticla groasă, unul verde, celălalt roşu, şi după ce le aprinse, se apucă să le pună la locul lor, în dreptul catargului mic, deasupra parapetului.

— Astea ce sînt, nene Gherasime? întrebă Mihu.

— Felinarele de poziţie.

Musul rămase cu gura căscată.

— Vezi tu, — îl lămuri cîrmaciul, — dacă noaptea vine o corabie în calea noastră, după felinarele astea îşi dă seama încotro mergem şi ştie să ne ocolească. Îndată ce cade seara, orice corabie trebuie să pună un felinar roşu în babord, adică aici, în stînga, şi altul în tribord, aşa fel ca să poată fi văzute din faţă. Înţelegi mai departe?

— Nu prea, mărturisi băiatul.

— Uite, — continuă Gherasim, scărpinîndu-se în creştet, — să zicem că eşti de veghe noaptea şi vezi deodată în faţă o lumină roşie. Ce înseamnă asta?

— Că e o corabie, fireşte!

— Dar cum e, cu faţa?

Mihu se gîndi o clipă, privind felinarele.

— Nu! Dacă ar fi cu faţa ar trebui să le văd pe amîndouă. Înseamnă că o văd dintr-o coastă.

— Învaţă să vorbeşti; dintr-un bord, nu dintr-o coastă. Dar din care anume?

— Din babord! răspunse musul, după ce se gîndi iarăşi.

— Aşa e, băiete! Şi dacă tu o vezi din babord, încotro are prova, adică încotro merge?

— Spre stînga mea, nici vorbă.

— Atunci tu ce se cuvine să faci, ca să nu dai în ea, ca orbetele?

— Păi ce să fac? S-o iau nițel la dreapta.

— Întocmai! Și așa, ea ce bord o să-ți vadă? Adică, lumina verde, sau a roșie?

— Păi dacă o iau la dreapta, înseamnă că mă întorc spre ea cu babordul.

— Bine, băiete! Cu asta ai învățat rostul felinarelor. Ca să nu uiți niciodată, trebuie să știi o regulă: dacă vezi verde în partea unde și tu ai tot verde, ori roșu unde ai roșu și tu, atunci nu te pîndește nici o primejdie. Marinarii au făcut din regula asta chiar o poezie; ține-o minte și tu: Verde-n verde, roș în roș, drumu-i bun din moș strămoș...

În clipa cînd Gherasim își sfîrșea lămuririle, clopotul bătu de patru ori, vestind sfîrșitul ultimului cart al zilei; acum începea serviciul de noapte. Căpitanul, care zăbovise în cabină să scrie în Jurnalul de Bord, ieși pe punte.

— Mihule, du-te de te culcă îndată, că la miezul nopții intri de veghe.

La început, lui Mihu nu-i veni să creadă; pe urmă, dîndu-și seama că Anton Lupan nu era din cei care să amăgească oamenii, începu să sară într-un picior pe punte, chiuind ca haiducii.

— Mai încet, că aici nu ești la stînă! îl potoli cîrmaciul.

Apoi se întoarse spre căpitan, scărpinîndu-se cu îndoială în creștet:

— Domnule, poate nu e bine să-l punem de la început chiar noaptea. Să fi făcut măcar un cart de ziuă.

— N-avea nici o grijă, Gherasime; tot de veghe a fost cît a ținut ziulica... Dar bagă de seamă, Mihule, dacă te prind că nu adormi numaidecît, s-a zis cu veghea!

Musul coborî în cabină, se căță în patul lui, își trase pătura pînă peste cap, închise ochii, strînse pumnii și adormi la iuțeală, fiindcă așa îi poruncise căpitanul. Dar gîndul lui rămăsese afară, pe puntea umezită de abureala rece a nopții, sub pînzele care legau marea cu cerul.

La miezul nopții, cînd își luă postul în primire, toate i se păreau cunoscute în juru-i, ca și cînd ar fi fost om de veghe o veșnicie — și cu cît i se păreau mai cunoscute, cu atît simțea mai rece în spinare gheara unei neliniști fără nume.

— Mihule! strigă Anton Lupan, de la cîrmă.

In noapte, glasul avea ceva tainic. Răsărise de curînd o bucată de lună tîrzie.

— Da, domnule!

— Nimic; voiam să știu dacă ești acolo. Nu trebuie să stai țeapăn, că doar dacă e să se vadă ceva, se vede de departe. Poți să te mai miști pe punte. Dacă ți se face urît, mai vino încoace.

Auzindu-le glasul, Negrilă, care dormea pe undeva, în umbră, se săltă în picioare, căscă, apoi se apropie de stăpînă-su, lipăind pe punte, și începu să i se frece de cizme.

— Hai, fii cuminte! Acum n-am timp de tine!

Tînărul mus stătea aplecat peste parapet, la prova, cu ochii ațintiți înainte. Luna se ridica pe cer, ascunsă sub pînze, și marea, ruginie la început, începea să se argînteze. Era atîta liniște, că se auzeau valurile, pînă departe, murmurînd domol, cu o mie de glasuri. Sub bompres, etrava tăia apa, foșnind tainic; cîte un val se spărgea în bordaj, alene, și vîntul îi prindea jerba albă, spulberînd-o în scîntei ude.

Spre răsărit, în lumina lunei, cerul era palid, lăptos ca varul; mai sus, bolta se albăstrea și lăsa să se vadă stele răzlețe, parcă mișcătoare, care se fereau cu teamă din calea catargelor.

Mihu rămase așa o vreme, cu ochii cînd la cer, cînd la mare. Dormeau toți pe corabie, iar el cu căpitanul le țineau soarta în mînă. Era rece a naibii gheara aceea care-l ricîia în spinare! Arar, cîte o stea mică se desprindea de pe boltă, ca o frunză firavă scuturată de vîntul toamnei, și după ce lăsa în urmă o dîră nesigură, se stingea deasupra valurilor. Incolo, nu se vedea nimic, cît era de lung orizontul și de întinsă marea.

— Domnule, — întrebă musul, dînd o fugă la pupa, după ce se încredință că nici măcar o vedenie nu le-ar fi putut tăia calea, — stelele care cad sînt sufletele morților? Așa am auzit, dar parcă nu-mi vine a crede să fie pe cer atîtea stele cîte suflete sînt pe lume, fiindcă se cuvine să punem la numărătoare și dobitoacele, și gizele, nu numai oamenii.

— Nu, Mihule, stelele căzătoare sînt meteoriți, frînturi care se desprind din unele astre și rătăcesc fără nici o lege în nemărginirea văzduhului. Viteza lor e așa de mare, încît din frecarea cu aerul se aprind și se mistuie. Cîte unul nimerește pe pămînt, dar pînă azi nu s-a auzit să fi adus cu el vreo nenorocire. Cele mai multe stele căzătoare se topesc în aer și se pierd fără urmă...

Aici, Mihu tresări, făcu ochii mari și se repezi speriat la prova. Era o stea care căzuse în mare și nu voia să se stingă? Valurile o săltau, iar ea sclipea, șugubață, făcînd cu ochiul celorlalte stele. Se vedea limpede, în stînga bompresului, din ce în ce mai luminoasă; și iată că, deodată, sub ea se ivi încă una, parcă răsărită din apă. Ei, dar a doua nu mai era albă, ci roșie, ca un felinar de corabie.

— Domnule, ce să fie asta?

Căpitanul lăsă o clipă cîrma și se apropie de parapetul „Speranței".

— E un vapor, Mihule; nu-ți fie teamă, o să treacă departe, prin stînga noastră; pesemne se duce la Odesa.

— Nenea Gherasim m-a învățat cum să recunosc corăbiile și nu mi-aș fi pierdut capul. Dar n-am înțeles ce-i cu lumina aceea albă.

— Gherasim a uitat să-ți spună că vapoarele, spre deosebire de corăbii, mai au și o lumină albă pe catargul din prova. De acum înainte să ții minte.

Peste o jumătate de ceas, vaporul era în dreptul „Speranței", însă așa de departe că abia i se deosebea umbra posomorîtă și dîra de fum negru în lumina lunei.

— Mihule, ia vino încoa'! strigă Anton Lupan de la cîrmă. E ceasul două; dacă socotelile mele sînt bune, am făcut pînă acum o sută zece mile: trebuie să vedem farul

de la Capul Caliacra. Ia, noaptea poţi să te caţeri pe catarg tot aşa de iute ca ziua ?

— Pot, domnule !

— Atunci dă-i drumul, dar ia-o pe grijele — altfel te împiedică pînzele — şi uită-te dacă nu se zăreşte farul. Ia seama să nu aluneci, că rămîn fără om de veghe.

In cîteva clipe, musul era la cruceţă, de unde, luînd catargul în braţe, se căţără mai departe, pînă ce atinse mărul cu mîna.

— Ia te uită minune ! Văd ceva, parc-ar fi fulgere, dar de unde, că-i vreme senină ?!

— Nu sînt fulgere, ci lumina farului, îl lămuri, mulţumit, căpitanul. Uită-te bine, şi vezi pînă la cît poţi să numeri între o sclipire şi alta.

Negrilă scheuna, învîrtindu-se în jurul catargului

— Cam pînă la 8, domnule.

— Bine, acum dă-te jos la iuţeală.

— E farul de la Caliacra ? întrebă musul, îndreptîndu-şi hainele. Nu s-ar putea să fie altul ? Nenea Gherasim mi-a spus că pe coaste sînt multe faruri.

— Sînt mai multe sau mai puţine, după cum e coasta, Mihule. Ele se pun mai cu seamă în locuri primejdioase, pe insule, pe istmuri, la intrarea strîmtorilor. Dar sînt făcute în aşa fel, ca să nu le încurci între ele. Ziua le recunoşti după formă, că unele sînt mai înalte, altele mai scunde, unele de fier, altele de piatră, vopsite tot în culori deosebite. Noaptea te lămureşti după lumină ; fiecare se aprinde în alt chip, mai rar sau mai repede, la unele lumina ţine mai multe clipe, la altele mai puţine...

— Şi marinarii de unde ştiu asta ?

— Au o carte, „Cartea farurilor", în care sînt trecute toate farurile din lume, fiecare avîndu-şi acolo descrierea. Cînd te-am pus să numeri, am vrut să ştiu măcar pe departe cîte secunde trec între o sclipire şi alta, deşi, eu unul, nu aveam nici o teamă că am putea fi în altă parte decît la Capul Caliacra.

— Dar ştiu eu dacă n-am numărat prea repede ? Omul greşeşte...

— Ai dreptate; pentru asta, cînd te afli în locuri cu faruri multe, şi te temi că ai putea să le amesteci, te foloseşti de un ceas anume, care măsoară cu precizie durata luminii şi timpul dintre o clipire şi alta. Acum ai înţeles cum stă treaba, băiete?

— Da, domnule!

— Atunci pune-ţi mantaua în spinare şi du-te de stai de veghe.

Restul cartului se scurse pe nesimţite; luna ciuntită trecuse în partea astălaltă, frecîndu-se de catarge, şi începuse să pălească o dată cu stelele. La răsărit, dacă te uitai pe sub pînze, cerul se făcuse cenuşiu, apoi albise — şi sub el valurile păreau mai potolite.

La ora patru, cînd Ismail ieşi somnoros pe punte, să ia cîrma în primire, orizontul începea să se împurpureze, iar vîntul nu mai sufla cu vechea putere. Înainte de a coborî sub punte, Anton Lupan cu Mihu aruncară lochul şi văzură că, într-adevăr, „Speranţa" nu mai făcea decît cinci noduri.

Ziua de 16 iulie se scurse mai încet decît prima. Oamenii se uitau plictisiţi la pînzele care, din cînd în cînd, fluturau greoaie, căci vîntul slăbea din oră în oră. Spre prînz ai fi zis că va adormi de-a binelea; însă după vreun ceas îşi recăpătă viaţa şi se roti mai la nord cu un cart, pesemne cătîndu-şi în altă parte puterea. Acum „Speranţa" îl primea dinapoia traversului, şi după ce şcotele fură slăbite atît cît se cuvenea, se aşternu la drum cu cinci mile pe ceas.

Peste zi, Ieremia, Haralamb şi Cristea Busuioc trecură pe rînd la cîrmă, sub îndrumarea primului cîrmaci. Mihu era mîhnit că nu-l puneau şi pe el — însă se linişti cînd căpitanul îl chemă în cabină şi-l aşeză în faţa hărţilor, pe care de altminteri musul le cunoştea.

— Să ţii cîrma e mai uşor; cu asta ai să te deprinzi repede. Pe tine vreau să te învăţ mai multe, fiindcă te văd isteţ şi aş vrea să fii ajutorul meu cîndva. Poate că odată ai să ajungi chiar căpitan.

În ziua aceea, Anton Lupan începu să-i împărtăşească temeinic lui Mihu învăţătura sa. Cînd ai numai un an de

școală și acela făcut pe apucate, n-ai să deprinzi nici într-o zi, nici în două, nici în douăzeci de luni, știința care i se cere unui adevărat căpitan. La Sulina, ucenicul-marinar nu știuse nici măcar că pămîntul e rotund — acum îl avea limpede în cap, fiindcă văzuse acolo-n cufărul lui Anton Lupan un glob pămîntesc, cu ape și cu continente, pe care acest vrăjitor i-l rotea în fața ochilor, cum ar fi rotit pămîntul cel adevărat. Dar știința pămîntului și-a hărților, care îl desfășoară neted în fața ta, nu se sfîrșește cînd ai aflat ce lungime are ecuatorul, ce-i aceea o paralelă și un meridian.

După trei ceasuri de învățătură, Mihu ieși pe punte cu capul făcut calendar. Ehei, or fi ținut cîrma ceilalți, de se fuduleau acum prin fața sa, și Ieremia, și Haralamb, ba chiar și tăcutul plutaș — dar nici unul nu știa cum se măsoară pe hartă longitudinea și latitudinea unui punct dat!

Restul timpului pînă la cină, cu capul zbîrniind de parcă ar fi avut în el un bondar, Mihu se zbengui pe punte cu Negrilă, amestecîndu-se amîndoi printre picioarele celorlalți. După două zile de navigație, se mișca aici ca pe ulița sa; ar fi fost altfel, de bună seamă, dacă s-ar fi nimerit o mare mai zburlită, un vînt mai dușman, dar se vede că și marea, și vîntul au grijă să nu-i sperie pe ucenicii-marinari.

La opt seara musul intră de veghe, în cart cu Anton Lupan.

Înainte ca oamenii să plece la culcare, căpitanul întrebă:

— Cine o să fie de cart în noaptea asta, de la patru înainte?

— Eu cu Ieremia, răspunse primul cîrmaci.

— Așa? Aveți grijă că spre cinci jumătate-șase dimineața, o să vedeți uscatul.

— Ajungem la Bosfor? se bucură Mihu sărind într-un picior pe lîngă hambar.

Dar în clipa aceea îl auzi pe bucătar oftînd și se potoli, rușinat. De data asta nu mai încăpea îndoială că pe bietul Ismail îl aștepta mare necaz.

In primul cart de noapte intîlniră două vapoare venind de la Țarigrad. Mihu, care era de veghe, le recunoscu îndată și nu se mai fîstici; treceau prin stînga, aveau lumini roșii, deci nu-i dădeau nici o bătaie de cap.

— Domnule, — își arătă mirarea, apropiindu-se de cîrmă, — dar corăbii n-am întîlnit de loc, de cînd am plecat!

— Cu vîntul ăsta corăbiile nu pot ieși din Bosfor, îl lămuri Anton Lupan. Trebuie să aștepte un timp mai potrivit, altfel curentul din strîmtoare le duce înapoi.

Îndată ce termină cartul, musul se urcă în pat și adormi buștean.

În noaptea aceea îl visă pe Ismail, cu șalvari și cu fes — și doar era de mirare, că nu-l văzuse niciodată în portul islamului. Bucătarul tocmai îl îmbia să guste dintr-un borcan mare cu saraiglii, cînd un strigăt de pe punte îl făcu să sară în mijlocul cabinei, speriat.

Pe spirai intra lumina răsăritului, vie de te amețea.

— Se vede pămînt!... striga Ieremia.

Se repeziră cu toții pe punte; numai Ismail rămase jos, oftînd necurmat.

Soarele abia ieșise din valuri, și marea părea un lan de dughie fremătînd sub vîntul curat. În față, prin negurile dimineții, se zărea o limbă de pămînt, pe care lumina răsăritului, lovind-o pieziș, o făcea să sclipească și o înroșea.

— Am ajuns mai devreme, zise Anton Lupan uitîndu-se la ceas. Da, iată, vîntul s-a întărit, pesemne în al doilea cart.

— Și Bosforul unde-i, nene Gherasime? întrebă Mihu apropiindu-se de cîrmă, cu cizmele în mîini, așa cum năvălise pe punte, înaintea celorlalți.

— Ai răbdare, băiete, mai avem de mers! Ia, mai bine pune-ți cizmele! Ce fel de mus ești tu?

Căpitanul se uită cu binoclul spre țărmul roșcat.

— Iată Anadoli Fener! zise, arătînd cam un cart în dreapta bompresului. N-am ieșit tocmai la țanc; pesemne deriva a fost mai mare decît în socoteala mea. Ia, Ghe-

rasim, ţine mai la vest o jumătate de cart. Iată şi Rumeli Fener!

— Pe ce limbă vorbiţi, domnule, că nu înţeleg nimic? întrebă Mihu, trăgîndu-şi cizmele pe sub pantalonii largi.

— Bosforul desparte Europa de Asia, — îl lămuri Anton Lupan, — şi turcii stau călare pe el, ca pe un catîr înşăuat. Înţelegi? Partea europeană a Turciei se cheamă Rumelia, iar cea asiatică, Anatolia. La intrarea Bosforului sînt două faruri, cum ar fi ochii catîrului de care-ţi vorbeam: unul se cheamă Anatoli, iar celălalt Rumeli Fener. Pune mîna pe binoclu, să le vezi şi tu.

— Vorba e, — zise Ieremia rîzînd, — de unde găsim acum cîte o piatră, s-o luaţi în gură, voi ăştia care n-aţi mai fost pe-aici?

— Pietre n-o să găsim, dacă n-am avut grijă să aducem de la Sulina! răspunse Haralamb. Dar zic că mai bine ar fi să luăm în gură cîte un ou răscopt. Afurisita asta de mare te stoarce de te-apucă leşinul. Hai să-l sculăm pe Ismail.

Tocmai atunci pe gura tambuchiului se ivi un fes roşu şi, spre uimirea tuturor, sub fes, capul bucătarului, mai posomorît ca oricînd.

— Ne taie la ramazan, Ismaile! strigă Haralamb, uitîndu-se cu mirare la fesul lui.

— Luam singur mîncam! Ismail rugam! răspunse bucătarul, îndreptîndu-se spre pupa cu un covoraş în mîini.

— Păi rugăciunea la voi se face seara; ce te-a apucat, măi Ismaile? întrebă Gherasim.

— Dacă nu făceam aseară, acuma făceam.

— La Sulina nu te-am văzut niciodată cu fes, sări şi Ieremia. Imi şi uitasem că eşti de-ai lui Allah.

In loc să răspundă, Ismail se uită la busolă, se uită încurcat pe cer, apoi se întoarse spre Anton Lupan:

— Domnu, la busolă Mecca unde veneam?

— Păi, credincioşii cînd se roagă, cum fac?

— Acasă, muftiu întrebam. Aici, de unde muftiu luam?

— Şi dacă nu te aşezi cu faţa la Mecca, nu te aude Allah?

— Nu auzeam azi, auzeam mîine; eu trebuie azi auzeam!

— Atunci stai să mă uit pe hartă și să măsor direcția exactă, altminteri, dacă greșesc, te pomenești că te rogi în van!

După ce Ismail află direcția locului sfînt, își puse covorașul jos, îngenunche pe el, cu fesul în cap, și începu să se roage, fără să-i pese de ceilalți, lovindu-se cu fruntea de punte, bolborosind versete din Coran și strigînd, din cînd în cînd, cu un glas desperat:

— Allaah, ieh... Allaah ieeh!... Aaaa Allah!...

„Speranța" își continua drumul spre Bosfor și țărmul se înălța din mare, schimbîndu-și culoarea de la o clipă la alta, cînd cenușie, cînd vînătă, cînd roșcată, pînă ce copacii înșirați pe creastă se arătară limpede, aruncîndu-și umbrele verzi peste argila și piatra spălate de ape.

Anton Lupan coborî în cabină și se întoarse cu un steag roșu împodobit cu semiluna albă.

— Asta-i de la Plevna, domnule? întrebă Ieremia, făcînd ochii mari.

Fiindu-i teamă să nu se trezească în el porniri războinice, căpitanul se grăbi să-l liniștească:

— Nu, e un steag pașnic; nu te-apuca să-l găurești cu flinta.

Apoi se întoarse spre cel mai tînăr membru din echipaj:

— Mihule, ia să te văd, cît de repede îl legi în vîrful catargului?

— Steagul turcesc? se miră băiatul.

— Da, așa e regula. Cînd o corabie sau un vapor intră în apele unei țări străine, pe lîngă pavilionul ei de la pupa, trebuie să pună la prova, pavilionul țării aceleia.

Curînd, gura Bosforului se văzu limpede, liniștită, tainică și neașteptat de albastră. Un ceas mai tîrziu, „Speranța" se afla între coasta Europei și-a Asiei, continuîndu-și șovăitoare drumul, ca și cînd n-ar fi știut pe care să-l aleagă.

Malul apusean luminat de soare își arăta colinele înalte, coborîte pînă la marginea apei, acoperite de sicomori, salcimi și platani, printre care luceau vesele căsuțe de lemn, răzlețe — albe, portocalii, roșii, galbene. Sus, la creastă, păștea o turmă de măgăruși, ale căror urechi lungi se vedeau bălăbănindu-se pe cerul Europei, departe. Malul asiatic, umbrit, părea mai trist la ora aceasta a dimineții, dar dacă înfringeai umbra cu ochii, puteai să vezi aceleași coline înalte, înverzite și presărate arar cu căsuțe vopsite în toate culorile, în toate nuanțele.

„Speranța" mergea pe lîngă malul drept, scăldată în soare, împinsă mai mult de curent decît de vînt, care părea că se potolește. Bosforul se îngusta, treptat, fără însă ca apa să-și piardă culoarea, mai limpede și mai stravezie decît a cerului de deasupra, albastru.

Undeva, în față, se vedea fum de vapoare, luceau pinze care păreau cînd albe, cînd verzui ca apa. Gherasim stătea la cîrmă, nepăsător, fiindcă Bosforul îi era mai cunoscut decît nevasta. Ismail își terminase rugăciunea și coborîse în bucătărie, chipurile să pregătească bucate, dar de jos se auzeau mai mult oftaturile lui decît zăngănitul vaselor. Ceilalți se îngrămădiseră la prova, cu gurile căscate, în spatele căpitanului care, înarmat cu ocheanul, cerceta malurile.

După cîțiva kilometri, în față, ascunsă în umbră, se ivi o mică radă pe malul căreia se ridicau, în amfiteatru, sumedenie de case, unele mici, ca niște chioșcuri, altele cît niște palate, cu turnuri și terase, toate vopsite în culori îmbietoare.

— Acolo-i Terapia, spuse Anton Lupan. Asta pe greceşte înseamnă sănătate — și într-adevăr, aerul acolo tămăduiește o mulțime de boli, închipuite sau chiar adevărate. La Terapia vin turcii bogați să-și petreacă vremea, cînd nu au ce face.

Aproape în același timp văzură că în dreapta se deschidea un golf larg, atît de însorit, că îți lua ochii. În fund sclipea alt orășel, cu aceeași îngrămădire de case vesele, pierdute printre platani cu coroane uriașe.

— Ajungem la Buiuk-Deré. Aici trebuie să ne oprim, își vesti Anton Lupan echipajul. Pregăliți ancora și fiți gata la pinze. Hei, Gherasime, ia-o două carturi la dreapta! Iar tu, Ismaile, lasă-l pe Allah și vino încoace!

Pe măsură ce se adinceau în golful albastru, valurile Bosforului se potoleau, pînă ce apa rămase lucie ca oglinda și curată ca lacrima. În față se vedeau o sumă de corăbii și barcazuri, dormind la ancoră. Cu vîntul care își dădea sufletul, „Speranța" ajunse anevoie în preajma lor, unde îndată aruncă ancora. Cît ai clipi din ochi, de la țărm se desprinse o barcă și, peste cîteva minute, doi turci, îmbrăcați pe jumătate europenește, cu pantaloni negri, cu redingote lungi pînă la genunchi, încheiate strîns de sus pînă jos, cu fesuri roșii, amîndoi cu ochelari și cu obrazuri țepoase, se aflau pe punte, privind iscoditori echipajul.

— Aveți marfă pentru Stambul? întrebă primul.

— Aveți bolnavi? întrebă celălalt.

Unul era vameșul, al doilea medicul. Neîncrezîndu-se în cuvîntul căpitanului, se apucară și unul și altul să-și facă meseria. Vameșul coborî în cabină, cercetă actele care priveau încărcătura, puse să se ridice bocaportul și își vîri nasul pretutindeni, părînd că este hotărît să găsească nod în papură.

— Trebuie bacșiș! îi șopti Gherasim căpitanului.

— Ba nu-i dau nimic; nu are leafă de la sultan? răspunse acesta.

El nu apucase să afle că tocmai atunci sultanul o ducea prost cu banii, nu-și plătea slujbașii cu lunile, ba nu mai era în stare să plătească nici măcar dobînzile la datoriile statului. Dar asta n-avea nici o legătură cu bacșișul, născocire din vremurile celelalte.

În timp ce vameșul scotocea corabia, de la un cap pînă la altul, nedumerit de întîrzierea bacșișului, medicul adună oamenii pe punte, îi puse să se dezbrace pînă la brîu, cercetă tatuajele lui Gherasim, se zgîi la cadina și la ancora de pe pieptul bucătarului, îi ciocăni, li se uită sub pleoape, le porunci să deschidă gura, în timp ce Negrilă stătea ascuns după bocaport și mîrîia la el clănțănindu-și colții.

— Trebuie bacșiș, trebuie bacșiș! șopti iarăși cîrmaciul.

Anton Lupan ridică din umeri, apoi, văzînd că oaspeții tot așteptau, le arătă scara, salutîndu-i după obiceiul turcesc, cu salamalecuri :

— Efendi, vă mulțumesc că v-ați ostenit pînă aici ; nu vreau să vă întîrzii la o cafea, fiindcă vă știu înglodați în treburi. Pe urmă, văd că și barcagiul așteaptă ; v-aș sfătui să nu-l țineți de pomană în soare !

Cei doi slujbași plecară de-a-ndăratelea, bombănind pe limba lor cuvinte fioroase.

Mihu, care le ținuse scara, veni la Anton Lupan, roșu ca racul :

— Domnule, ăla mai slab, doctorul, a spus siktir !

— Ce vorbești ! Te pomenești că o fi vreun cuvînt doctoricesc !

— Lasă, domnule, nu glumi, că atîta lucru am învățat și eu de la nenea Ismail. Dacă știam așa, îl asmuțeam pe Negrilă — și să fi văzut cum s-ar fi dus turcul cu pantalonii rupți în tur, fir-ar el al dracului !

Anton Lupan rise cu poftă, apoi se întoarse spre ceilalți :

— Ei, băieți, apucați-vă să legați pînzele, că după cum se arată vîntul, deocamdată nu-i rost să plecăm mai departe. Ismaile, ai gătit ceva pentru astăzi ?

— Cînd găteam ?... bombăni bucătarul, posomorît cum nu-l văzuseră niciodată.

— Atunci nici nu te mai osteni ; noi o să coborîm la uscat, că tot n-o să putem pleca așa de curînd. Dimîncare o să găsim la vreo locantă pe-aici ; cred că n-o să murim de foame.

— Găseam, găseam ! răspunse bucătarul, fără să se bucure că scăpa de grija bucatelor.

— Iar tu, — urmă Anton Lupan zîmbind, — dacă vrei să sosești mai devreme la Stambul, acasă, du-te colea, la debarcader, ia vaporașul...

— Nu plecam ! Stam, păzeam puntea ! zise turcul, fără altă lămurire.

Ceilalți lăsară barca la apă, Gherasim luă vîslele, Negrilă se ghemui la picioarele lui, după el coborîră căpita-

nul, Cristea Busuioc, Mihu, Haralamb și la urmă Ieremia, trăgînd după el flinta pe care o purta totdeauna.

— Asta la ce-o luași, Ieremie?

— La așa, să fie acolo! Tusea strică la drum, da' pușca e bună!

— Ismaile, ai grijă să nu faci vreun bocluc! mai strigă Anton Lupan, înainte de a se dezlipi de bord. Vezi pe unde-ți aprinzi luleaua, că lemnului nu-i trebuie decît un chibrit. Și ai grijă de haimanale; nu primi pe nimeni la bord. Ai auzit?

— Auzim, auzim! răspunse bucătarul, la fel de posomorît.

— Ce-o fi cu nenea Ismail? întrebă Mihu, în timp ce se îndreptau spre țărm.

— El, o fi avînd el vreun necaz! răspunse cîrmaciul, care, deși părea că știe mai multe, se mărgini să spună numai atît.

Casele coborau de pe coline pînă la Bosfor, gata să-și înece temeliile în unda lui. Cele mai multe erau de scînduri, însă lucrate îngrijit, cu chioșcuri ascuțite la vîrf, cu terase scăldate în soare, cu rame traforate la uși și ferestre, ca un filigran fin și toate vopsite în culori vii, toate culorile ce se pot închipui, afară de verde, culoarea islamului, neîngăduită oricui. În schimb copacii și grădinile, trecînd peste orice legiuiri, îmbrăcau totul în uimitoarele ghirlande ale frunzișului lor, mai puternice, mai stăruitoare, mai vii decît toate culorile.

Din loc în loc se vedea cîte un debarcader de lemn, vopsit în alb, în fața căruia, barcagii arnăuți, îmbrăcați cu cămăși subțiri de voal, își așteptau mușteriii, cam rari la ora aceasta dinaintea prînzului, cînd orășelul dormea, toropit. Nu prea era lume nici pe cheiul îngust, nici pe terasele cafenelelor, așezate în marginea apei. Ici-colo cîte un grup de turcoaice, cu șalvari și fața ascunsă sub iașmacuri, se uitau nepăsătoare la copiii care se jucau alături, moleșiți. Haralamb se zgîia la ele, înciudat că nu le putea vedea la chip.

— Măi vere, pe-aici toate umblă așa?

— Păi altfel, cum?

— Atunci n-am făcut nimic!...

Gherasim trase barca lîngă terasa unei cafenele, ca la un debarcader. Cristea Busuioc, care de la intrarea în Bosfor nu spusese nimic, ci doar privise la toate din jur, mîngîindu-şi barba bătută de vînt, îşi scoase toporişca de la brîu şi-i înfipse muchia în scîndura debarcaderului, înnegrită de timp.

— Asta-i brad de pe la noi! oftă cu ochii lui albaştri înceţoşaţi de amintiri.

— Că-n alte părţi n-o mai fi crescînd brad! pufni Haralamb, înciudat de iaşmacul turcoaicelor.

— O fi crescînd, dar pe-al nostru îl cunosc, oriunde ar fi!

Căpitanul sări pe debarcader.

— Băieţi, acum avem prilejul să bem cîte o cafea, şi totdeodată să ne ferchezuim puţin, că aici, cafenelele sînt şi frizerii.

Într-adevăr, pînă să vină cafeaua, bărbierii, care abia aşteptau să le pice muşterii, se apucară să le săpunească obrajii şi după o jumătate de ceas, cînd ieşiră, erau cu toţii răcoriţi, bine raşi şi dichisiţi. În spatele cafenelei roiau o mulţime de cîini, de toate neamurile, mai toţi slabi şi jigăriţi, tolăniţi unii în praful drumului, fără să le pese de trecători. Cînd îi văzu, Negrilă se zburli, dar îndată, dîndu-şi seama că avea de-a face cu nişte semeni paşnici şi nevătămători, în care pierise orice urmă a demnităţii cîineşti, îşi căţă de drum, uitîndu-se dispreţuitor la ei.

Ceva mai încolo era un hotel luxos, înconjurat de grădini împărăteşti şi umbrit de coroana unui platan uriaş, în ramurile căruia hotelierul construise un chioşc, unde puteau să se aşeze la masă doisprezece inşi, ca să prînzească la umbra frunzelor dantelate şi lucii ca firul de borangic.

— Am să vă duc să vedeţi un platan pe lîngă care ăsta nu înseamnă nimic! le spuse Anton Lupan însoţitorilor săi, văzîndu-i că rămăseseră în drum, nemişcaţi.

Porniră să urce pe o stradă largă şi, la marginea oraşelului, într-o livadă, se pomeniră sub un copac care în-

tuneca trei sferturi de cer. Trunchiul lui, înalt ca un turn și mai gros de patru stînjeni, era alcătuit din șapte-opt tulpini împletite laolaltă, în chip de neînțeles. Jos, pe pămîntul spălat de ploi, se vedeau rădăcinile noduroase, încîlcite ca niște șerpi uriași, groase să nu le poți cuprinde cu brațele. În sus, fiecare ramură părea un copac gigantic — și toate laolaltă făceau cît un codru întreg. În trunchiul bătrîn se vedeau scorburi adînci cît un bordei, presărate cu putregai roșiatic, cu pereții înnegriți de fum. Pe timp de ploaie, păstorii veneau să se adăpostească aici și aprindeau focul în scorburi, fără ca uriașului să-i pese ceva.

— Aoleu, că mare-i, maică! strigă Mihu, cînd îl văzu.

Ceilalți nu putură spune nici măcar atît. Încaltea, plutașul, care văzuse mulți copaci în viața lui, rămase țeapăn și mut, crezîndu-se nu sub un copac de pe lumea asta, ci de pe celălalt tărîm. Pînă și Negrilă simțea apăsătoarea măreție pe care firea și-o dezvăluia aici; cu coada între picioare, ciinele se uita temător în jur, parcă speriat de umbra căreia nu-i vedeai marginile.

— Ia stați colea jos, să răsuflăm un pic! își îmbie Anton Lupan echipajul. Cred că nu vă pare rău c-ați urcat pînă aici!

— Dar nici măcar n-am urcat, domnule, răspunse Ieremia, rotindu-și capul pe sus, fără să găsească nici o poartă spre cer prin desișul copacului. Oare cîți ani să aibă namila asta?

— Apoi, dacă e să ne luăm după legendă, și de ce nu ne-am lua, trebuie să aibă aproape o mie de ani...

Dinspre Bosfor adia mireasma mirtului alb, înflorit. Sus, la creastă, se auzea un clopoțel sunînd cristalin, un păstor își chema caprele și iezii zburdau, behăind. Deasupra, în pădurea de ramuri a platanului uriaș, nu se simțea nici un freamăt — nu venea nici o boare de vînt...

Așa trecu un timp îndelungat, în care nimeni nu spuse nimic. Apoi, pe un drumeag, mai sus, se ivi o haraba greoaie, cu roțile scîrțiind prin colb, trasă de doi boi gînditori, cu ochii triști. Ajungînd la umbra platanului, țăranul care îi mîna se opri și îi dejugă; boii se așezară jos, cu

mişcări domoale, vechi de mii de ani, şi începură să rumege, în tihnă, cu privirea dincolo de infinit. Din haraba cobori o ţărancă, fără vîrstă şi fără chip, luă o oală de pămînt, înnegrită de fum, bărbatul apucă o legătură de pînză groasă ca sacul, se apropiară de trunchiul copacului, fără să arunce nicio privire spre străini, aprinseră foc de găteje într-una din scorburi, puseră deasupra, pe două pietre, fiertura la încălzit, apoi rămaseră nemişcaţi, cu privirea pierdută în infinit ca şi blîndele lor dobitoace aşezate la umbră, mai sus.

— Aştia-s turci, domnule? întrebă Ieremia, uitîndu-se cînd la cei doi ţărani, cînd la boii lor.

— Nu; poate că sînt bulgari. Turcoaicele nu umblă cu chipul descoperit.

— Credeam că pe-aici nu sînt boi...

— Mă, ţie ţi s-a făcut dor de casă! tresări Gherasim, îngrijorat că un om din echipaj ar putea să ia drumul înapoi, lăsîndu-i încurcaţi la Stambul.

Ieremia oftă:

— La ce să-mi fie dor? Eu am umblat cu tesla şi cu ferăstrăul, nu cu boii. Că să fi avut ai mei, ăi bătrîni, o pereche de boi, n-aş mai fi fost eu aici!...

— Ia mai dă-i ciorilor de boi, că omul poate trăi şi fără ei! zise Haralamb, sicîit de alte griji. Mai degrabă gîndesc că ţi s-o fi făcut foame, d-aia te-ai amărît.

— Poate că nu gîndeşti rău! răspunse Ieremia, înviorîndu-se.

Anton Lupan se ridică:

— Atunci ia hai să mergem să ne ospătăm, băieţi! După-masă, dacă vreţi, ne întoarcem aici, ne aşezăm la umbră şi tragem un somn bun.

Coborîră în Buiuk-Deré, mîncară cam fără chef un soi de plăcintă cu verdeţuri şi tocătură de berbec, pipărată al naibii, la o locantă pentru marinari, şi pe urmă, cum spusese căpitanul lor, se întoarseră sub platanul de pe deal, unde dormiră, cu toţii laolaltă, sub privegherea lui Negrilă, pînă pe înserat.

Cînd se ridicară să plece, totul era altfel în jur, de-ai fi zis că în timpul somnului o mînă vrăjită îi dusese în alt

loc; şi totuşi, se aflau tot acolo, sub platanul de o mie de ani — numai harabaua plecase şi turma de capre nu se mai vedea pe deal. Dar cerul, în părţi, se făcuse albastru ca mările adinci — iar Bosforul, netulburat de nici o undă, părea o draperie de catifea, intunecată ca inima sclavelor din serai. De vale, copacii îşi desfăcuseră ramurile, mai larg, infrăţindu-se peste acoperişurile colorate ale caselor, frasinii cu sicomorii şi cu platanii, iar printre ei, mirtul, a cărui floare albă toropită la prinz trimitea în sus miresme ostenite şi dulci, revărsa acum valuri grele de parfum, care cotropea locul ca lava fierbinte a unui vulcan.

— Să mergem de-aici, domnule, că locul e vrăjit! zise Ieremia, luindu-şi aproape cu spaimă flinta de jos.

Cind ajunseră în oraş, vraja se rupse ca pinza păianjenului. Pe străzi începuse forfota dinaintea serii; se auzeau uşi trintite, cratiţe şfîrîind, se ridica miros de friptură, răzbeau scincete de copii şi glasuri de femei îngînind melodii fără înţeles. La un restaurant, orchestra de lăutari unguri cînta valsuri de Strauss şi pe plajă se plimbau, braţ la braţ, cîte două, chicotind, frumoase grecoaice cu ochi măsliniii. Dinspre Stambul începeau să vină, în şir, vaporaşe şi bărci, din care coborau la debarcadere bărbaţi zgomotoşi, cu obrazul mulţumit, mai toţi graşi, în haine europene, dar cu fes în cap. Erau bogaţii negustori din Stambul care, după ce îşi închideau prăvăliile şi birourile, se repezeau la Buiuk-Deré, să-şi petreacă noaptea în vile, sub freamătul sicomorilor şi în mireasma de mirt. Terasele cafenelelor începeau să se umple de oamenii gălăgioşi, orchestrele cîntau valsuri fără sfîrşit şi frumoasele grecoaice îşi continuau plimbarea pe chei, aruncînd ochea-de viitorilor miri.

Acest freamăt ţinu pînă noaptea tîrziu. Ţărmul era scăldat în lumini, care se răsfrîngeau în apă şi ajungeau tremurînd pînă în bordurile posomorite ale barcazelor. Pe catarge ardea cîte un fanar afumat şi marinarii stăteau aplecaţi peste parapet, fumînd, fără gînduri, cu ochii dincolo de lumini...

Spre miezul nopții, cînd gălăgia se potoli, de la uscat se ridică briza de apus, care, după ce risipi ultimele zumzete și fumul, aduse în larg mireasma proaspătă a grădinilor de pe deal...

„Speranța" ridică ancora la patru dinspre ziuă, înaintea răsăritului. Cînd ieși din golf și își reluă drumul prin strîmtoare, în fața Terapiei, apa începu să freamăte, ca un pîrîu de munte, gonind vijelios spre Stambul.

— Mega reiumă! spuse Gherasim, de la cîrmă. Așa să tot mergi!

— Ce-nseamnă mega reiumă? întrebă Mihu.

— Curentul mare. Aici apa Mării Negre gonește spre Marmara, iar ceva mai încolo, în larg, sau pe lîngă malul celălalt, Marmaraua gonește și ea, înapoi, să ia locul ăștei. Vezi tu, măi băiete, nici mările, care au țărmurile lor, statornicite de cînd lumea, nu pot să stea locului; d-apoi cum să te miri atunci că sufletul omenesc se sbuciumă necurmat? Numai oamenii fără năzuințe lîncezesc unde i-ai așezat, ca mările închise care nu-și pot părăsi matca.

Bosforul se îngusta, treptat, pînă ce, între un țărm și altul, rămaseră mai puțin de o mie de pași. Prin acest loc, unde se vedea castelul Ghiuzeldje-Hisar, ridicat de Baiazid-Fulgerul, trecuse Darius cu armata sa, pornită împotriva sciților, acum aproape două mii patru sute de ani. Pe podul clădit aici de Mandrocles din Samos, își mînase Darius fantastica lui cavalerie asiatică, șapte sute de mii de oameni cu cai, cămile și elefanți... Pe aici trecuseră perșii, romanii, turcii, cînd într-o parte, cînd în alta, aici fusese locul de întrepătrundere al continentelor. Europa își căutase drumuri spre răsărit, Asia spre apus, într-un freamăt nestăvilit, așa cum astăzi, după două milenii și jumătate, cînd urmele podului ridicat de Mandrocles nu mai existau, Marea Neagră și Marmaraua căutau, în același freamăt, să-și ia locul una alteia.

„Speranța" își urma drumul repede, dusă de curent, pe lîngă malul european. Pe țărm, un șir de pescari, încovoiați, opintindu-se ca niște cai în ham, își trăgeau bar-

cile la edec, neputînd învinge cu vîslele vîrtejul stîrnit de mega reiumă.

Mai departe, țărmurile se îndepărtau iarăși, curentul se domolea și Bosforul își relua culoarea lui de safir, mai clară și mai adîncă decît a cerului înalt.

Din loc în loc, în apropierea malului, se vedeau un fel de platforme, puse pe pari, în vîrful cărora stăteau, ca niște momîi, pescari cu undițe sau cu plase.

Lui Anton Lupan, care străbătuse de multe ori Bosforul, și-i văzuse în aceleași locuri, i se părea că sînt niște vietăți ciudate, un fel de cocostîrci cu chip omenesc, care se năștеau cu picioarele în apă și așa mureau.

Știa că acești pescari stăteau ceasuri întregi acolo, nemișcați, pîndind undița. Uneori îi prindea somnul, picoteau, capul le cădea în piept, apoi se prăbușeau în apă și se înecau în somn, fără să știe cum arată moartea.

Soarele se ivi în stînga, luminînd malul european, ale cărui coline se desfășurau ca trase cu sfoara, înecate în verdeața grădinilor și presărate cu sate construite parcă pentru jocul copiilor, din carton colorat.

Dincolo de Arnăut-kioi începură să se înșiruiască, în marginea apei, alcătuind o linie neîntreruptă, palatele de vară ale mai-marilor, palatul sultanei, ale vizirilor, pașalelor, miniștrilor... „Speranța" mergea atît de aproape de țărm, încît la ferestrele zăbrelite de la odăile femeilor se puteau vedea mișcînd draperiile negre, din spatele cărora cadînele priveau răsăritul soarelui, sau poate, în chinul nesomnului, visau cu ochii deschiși la eroul care avea să vină odată să le rupă gratiile.

Prin fața corăbierilor noștri alunecau alte palate, albe, alte sate: Corn-Ceșmé, Orta-kioi, Siragan-serai, apoi Dolma-Bagșé numit odinioară Iasonion, după numele lui Iason, care debarcase aici cu argonauții săi porniți în căutarea lînei de aur.

Mai chibzuiți, sultanii disprețuiseră visul nebunesc al argonauților și se mulțumiseră cu lîna de mioară, care, de pildă, unuia mort de curînd, Abdul Medjid, îi ajutase să

ridice la Dolma-Bagşé un imens palat veneţian, altminteri plin de finețe și de grație, dar care, firește, s-ar fi potrivit mai bine la Veneția decît în decor otoman.

Printre aceste seraiuri se ridicau minarete albe ca date cu var. Apoi se iviră clădirile greoaie din marginea orașului, cazărmi și magazii, în vreme ce, deasupra lor, colinele își păstrau verdeața. Bosforul se lărgea într-una, pînă ce malul asiatic cu casele din Skutari, așezate în amfiteatru, se îndrepta către sud. În fața lui, spre apus, se deschidea un golf larg din fundul căruia pornea Cornul de Aur, pătrunzînd ca o lamă albastră printre colinele Rumeliei și despărțind Stambulul de suburbiile lui, aflate în dreapta.

„Speranța" își urmă drumul, pe malul drept, și ajunse la cheiul Galatei, după ce trecu prin fața unui șir nesfîrșit de vapoare, barcazuri, caice și corăbii așezate în ordine militărească, toate cu prova în larg și pupa la mal. În față, spre Skutari, de pe țărmul asiatic, lucea în soare un far alb, așezat deasupra unei îngrămădiri de stînci; era Turnul Fetei, numit și al lui Leandru, dar fără nici o legătură cu tînărul erou grec din Abydos, care, cum spune legenda, se înecase în Hellespont, nu în gura Bosforului.

Cu toate că nu era nici ora șapte dimineața, pe cheiul Galatei forfotea o neastîmpărată mulțime de oameni, îmbulzindu-se, îmbrîncindu-se, vorbind toți deodată, strigînd, înjurînd, chemîndu-se unii pe alții în aproape toate limbile pămîntului, turcește, grecește, franțuzește, italienește, englezește, romînește, ca într-un nou Turn Babel.

În fața vămii ancorase un vas de pasageri, venit din Mediterană, și în preajma scării pe care călătorii încercau să coboare, roiau zeci de bărci cu barcagii fioroși, amenințîndu-se cu vîslele, sau cu cuțitele trase de la brîu, în lupta pentru un mușteriu. Cînd unul din acești nefericiți mușterii, amețit de strigăte și de înjurături, ajungea la chei, uitîndu-se buimac împrejur, altă mulțime se repezea asupra lui, îi smulgea bagajele din mîini și-l tîra spre necunoscut, printre mîini care, neputînd înhăța un geamantan, se întindeau cerînd, cu nerușinare și aproape amenințător, bacșiș.

— Este marfă pentru Stambul ? strigă o gloată de asemenea derbedei, năpustindu-se să sară pe puntea „Speranței" înainte de a se pune schela.

Gherasim îi întîmpină cu un rînjet de dispreț :

— N-avem nimic ; plecați de-aici, puşlamalelor !

Apoi le împărți cu dărnicie un şir de cumplite înjurături, în toate limbile orientului — şi ca urmare mulțimea se îndepărtă, mirîind.

Ca şi cînd nu ar fi aşteptat decît să se facă liniște, din spatele lor se ivîră misiții şi negustorii, mai mult greci şi armeni, unii îmbrăcați în haine arătoase, alții mai ponosiți, dar toți cu acelaşi zîmbet mieros.

— Ce vreți ? întrebă Gherasim, punînd schela.

Cîțiva păşiră pe punte, ploconindu-se lingușitor, cu mîinile pe piept. Negrilă, care aştepta pe bocaport, cu coada zburlită, îşi arătă colții, gata să se repeadă în ei.

— Aveți ceva marfă ? întrebă tainic unul din vizitatori. Plătim bine, bani peşini, numai aur, efendi !

De la război, imperiul sultanului nu se mai bucura de bogățiile Țărilor Romîneşti şi, în aşteptarea mărfurilor dulci cu care fuseseră deprinşi, negustorii sau misiții lor umblau cu limba scoasă pe chei, întîmpinînd hămesiți puținele corăbii şi barcazuri de la Dunăre, gata să plătească oricît pe bunătățile primite odinioară plocon.

— N-avem nimic ! răspunse Gherasim îndîrjit.

— Ceva trebuie să aveți ; se cunoaşte că magazia-i plină cu vîrf !

— Ei, şi ce vă priveşte pe voi ? Avem cherestea pentru Pireu.

Un misit, cu ochii urduroşi sub ochelarii plesniți, făcu un pas înainte şi se aplecă la urechea lui Gherasim, arătîndu-şi dinții ştirbi într-un zîmbet dulceag :

— Cherestea ? Allah, Allah, Allah !... Şi dacă-i pentru Pireu, nu putem face să se oprească la Stambul ?

Zicînd acestea, băgă mîna în buzunarul giubelii şi îşi zăngăni punga ademenitor.

— Plecați, n-avem marfă, v-am mai spus ! răspunse cîrmaciul, neademenit nici de zăngănitul banilor, nici de zîmbetul lipicios.

Misitul nu deznădăjdui :

— Allah, Allah, Allah ! Ce om rău ! Hai să deschidem magazia, poate ai şi altceva, nu doar cherestea. Poate al uitat. Vreo putină cu brînză ? Vreun butoi de Cotnari ? Ştiu un vizir, plăteşte aur, o medgidie ocaua.

— N-avem nimic, înţelege cînd îşi vorbesc turceşte !

— Poate ai vreun chiup cu miere ? Sau ceva lînă de oaie, cumpărăm orice.

— N-avem !

— Nici ceva borangic ? Hai, nu fii hapsîn !

Dacă văzu că nu-i rost de scăpare, Gherasim ridică din umeri, plictisit, se uită la Negrilă, care mîriia arătîndu-şi colţii, apoi spuse, zîmbind :

— Văd că nu pot scăpa de voi ! Poftim, uitaţi-vă în hambar !

Negustorilor nu le trebui mai mult ; se năpustiră ca nişte corbi asupra bocaportului, fără să se mai uite în jur, fără să ţină seama de nimic, fiecare vrînd să pună mîna pe marfă cel dintîi. Dar n-apucară să facă prea mulţi paşi, că Negrilă se zburli din vîrful cozii pînă la urechi şi începu să-şi clănţăne fioros scoţii.

— Hoţii, Negrilă ! strigă Gherasim, izbucnind în rîs. Hoţii ! Şo pe ei !

Dulăul nu aşteptă mai mult ; se lăsă pe picioarele de dinapoi, îşi înfipse ghearele în tendă, se îndoi ca un arc — şi cînd se aruncă înainte, pe punte nu mai era picior de străin. Misiţii şi negustorii se îmbulzeau pe scheiă, care pîriia sub picioarele lor, de-ai fi zis că acum se rupe şi-i lasă să cadă în Bosfor.

Negrilă se întoarse triumfător, fluturîndu-şi coada pe sus, scărmănînd o bucată de giubea care-i rămăsese în dinţi.

Echipajul „Speranţei" se prăpădea de rîs, în vreme ce oaspeţii nepoftiţi îşi trăgeau sufletul pe chei, înjurînd. Deprinşi cu ciinii adormiţi din Stambul, Negrilă li se părea o fiară primejdioasă venită din inima Africei.

— Ce-a fost cu hărmălaia asta aici ? întrebă Anton Lupan, ieşind din cabină, unde îşi pusese hainele de oraş.

— Ia, ce să fie, — răspunse Gherasim, — l-am învățat nițică negustorie pe ciinele ăsta, să nu-i pară rău că a făcut drumul pînă aici!

— Așa?... Bine! Ei, uite, Gherasime, cred că acum e rîndul tău să rămii de vardie. Ismail o fi și el dornic, ca tot omul, să-și vadă casa, iar pe ceilalți vreau să-i iau cu mine, să-i plimb prin Stambul.

— Foarte bine, domnule. Și așa n-aveam nici o treabă cu turcii. Cînd om ajunge la Pireu, o să fie altceva.

Cum vorbeau el astfel, din mulțimea care forfotea pe chei se desprinse un străin, un om ca la vreo patruzeci de ani, cu obrazul măsliniu, cu fes roșu, șalvari verzi și giubea prăzulie, împodobită cu înfloriturí de argint, însă roasă de timp. Acest necunoscut, după chip armean, care privise întîmplarea de adineaurea, părea că-i păstrează lui Negrilă un respect deosebit, de aceea, cu toate că avea dorința să ajungă pe puntea „Speranței", nu îndrăzni să treacă schela, ci începu să facă semne de chemare și temenele, ținîndu-se la cîțiva pași de marginea cheiului.

— Ce-i, efendi? întrebă căpitanul mirat, folosind, atît cît nu uitase, limba folosită și de sultan.

După ce mai făcu încă o temenea, străinul răspunse cu glasul dulceag:

— Vreau să vorbesc cu efendi căpitan.

— Eu sînt: poftim pe bord.

— Hm, da... Vă rog, însă, legați leul, că-l văd cam supărat!

— N-avea nici o grijă; dacă ești om bun scapi teafăr! răspunse Gherasim, în locul lui Anton Lupan.

In sfîrșit, armeanul negricios păși pe punte, aruncînd priviri speriate către Negrilă, care-și reluase locul pe bocaport, gata să-și arate colții cum s-o simți nevoia.

— Eu sînt Agop, Agop din Bazar, dac-ai auzit, începu vizitatorul, apropiindu-se de căpitan, cu o temenea la fiecare pas.

— N-am auzit. Dar ia spune, ce nevoie te aduce la noi?

— N-ai auzit? Agop. Am avut prăvălie, în Bazar, covoare și giuvaeruri, dar acum, de cînd a fost războiul, am scăpătat. Ah, efendi, sînt om sărac!

— Și ce vrei dumneata de la mine? Nici noi nu sîntem bogați.

Armeanul făcu încă o temenea.

— Am venit să întreb, fiindcă am aflat unde mergeți, n-ați vrea să mă luați și pe mine pînă la Pireu? Vreau să încerc ceva negustorie la Atena, poate oi avea noroc mai mult, că aici nu mai e de trai pentru un biet armean.

Căpitanul aruncă o privire întrebătoare spre cîrmaci. Acesta se apropie, alene, cu mîinile în buzunare, privind printre pleoape la oaspetele în giubea.

— Ia ascultă, jupîne, ce înseamnă aia scăpătat? La mine și la noi ăștialalți înseamnă să n-ai o para de tutun. La un negustor mi se pare că stă altfel socoteala. Ia spune, cu cîte pungi ai rămas?

— Pot să plătesc, cum nu, plătesc cinstit! răspunse armeanul, ocolind întrebarea.

— Atunci ce treabă ai să te milogești de noi și nu te duci cu vaporul?

— Pe vapor sînt mulți hoțomani, începu repede Agop din Bazar. Am cu mine ceva calabalîc, a, nu, nu sînt lucruri de preț, boarfe de prin casă, ce mi-a mai rămas, un cufăr, un balot, cîțiva saci. Pe vapor le pierzi urma, pe tine te bagă la cabină, calabalicul la hambar — deasupra pune capacul și pînă la Pireu ți-l scotocesc de te lasă fără un ac.

Lui Gherasim lucrul nu i se părea tocmai curat, dar nici ce să piardă n-avea.

— Și cît vrei să plătești dacă te luăm cu noi?

— Pentru mine și pentru bagaj?

— Da; numai să nu vii pe urmă cu tot bazarul, că stricăm socoteala.

— Nu, frumosule palicar! Un cufăr, un balot, vreo trei saci... Ei, cît să plătesc? Cît vrei dumneata?

Cîrmaciul se scărpină în cap:

— Păi să ne dai trei sute de drahme; cincisprezece icosari.

Anton Lupan ridică ochii, mirat; preţul i se părea nebunesc; cu banii aceştia putea să trăiască timp de o lună un vizir din cei mari. In schimb, pe chipul armeanului trecu un zîmbet în care se vădea mulţumirea. Dar Agop din Bazar îşi alungă repede zîmbetul şi începu să se văicărească, frîngîndu-şi mîinile:

— Cincisprezece icosari? De unde să iau atîţi bani, palicarule? Hai, fii om de omenie şi ai milă de un biet negustor scăpătat.

Gherasim stătu o clipă în cumpănă; se gîndea că poate întrecuse măsura şi-avea să-şi alunge muşteriul, care, oricum, nu era de lepădat. Văzîndu-l aşa, armeanul crezu că îl supărase şi se repezi, gîfîind:

— Cincisprezece ai spus? Cincisprezece îţi dau, c-aşa sînt eu, asta m-a dus de rîpă, filotimia. Cînd ajungem la Pireu, îţi mai dau şi-un şal de caşmir persan, să-l ai amintire de la Agop din Bazar.

— Bine, jupîne, dă arvuna şi ne-am împăcat!

— Cînd plecăm? întrebă armeanul, încercînd zadarnic să-şi ascundă nerăbdarea.

— Dacă avem vînt potrivit, plecăm la noapte sau mîine în zori, răspunse de data asta Anton Lupan. Aşa că dumneata, efendi Agop, deseară să fii aici cu tot calabalicul pe care îl ai.

După ce numără cinci icosari arvună, armeanul şovăi, scoase încă zece, plata întreagă, să fie scăpat, apoi plecă, trăgîndu-se de-a-ndăratelea pe schelă şi făcînd cîte o temenea la fiecare pas. In clipa aceea, căpitanul, care se uita după el, simţi o privire ciudată abătîndu-se asupra sa, de undeva din mulţimea de pe chei — o privire scurtă şi ferită, pornită dintr-un ochi viclean. Îşi aţinti luarea aminte într-acolo, sub îndemnul unei tulburări de neînţeles, dar în mulţimea îmbulzită pe mal nu deosebi nici un chip care să-i spună ceva, deci se gîndi că nu fusese decît o închipuire — şi se întoarse liniştit la oamenii din echipaj.

Aceştia se spălaseră, îşi orînduiseră îmbrăcămintea şi erau gata de drum. La urmă se ivi şi Ismail, pe tambuchiul de la prova, îmbrăcat cu cele mai frumoase haine de

marinar pe care le avea, dar în locul bonetei cu fesul în cap.

— Ei, Ismaile, ce faci, mergi cu noi sau te duci să-ţi vezi casa? îl întrebă Anton Lupan.

Bucătarul ridică din umeri, încurcat, şi, cînd să spună o vorbă, icni, parcă lovit în cap, trăgîndu-se înapoi un pas, alb la faţă şi cu ochii mari.

E bine să amintim aici, că la vremea aceea, Ismail era un om de vreo patruzeci de ani, care cutreierase de flăcău Marea Neagră, Marmaraua, Mediterana, Marea Roşie, ba ajunsese şi prin Oceanul Indian, pe fel de fel de corăbii, cu fel de fel de căpitani, că înfruntase furtuni, luase parte la lupte cu piraţi, scăpase din naufragii, că într-un cuvînt, era un om încercat şi brav. E drept că aşa cum îl ştim, mai mult scund decît înalt, cu capul pleşuvit, rotund ca un bostan, cu faţa gălbuie, cu nasul ca un boţ de ceară lipit între ochii micuţi şi înlăcrămaţi, iar sub nas cu o mustaţă alcătuită din două duzini de ţepi rari, bravul nostru marinar nu avea înfăţişarea cea mai potrivită cu vitejia sa. Dar faptele i se cunoşteau şi nimeni nu îndrăznea să i le tăgăduiască, nici între prieteni, nici între duşmani.

Deci, tovarăşii săi ridicară miraţi capul să descopere pricina spaimei care i se ivise deodată pe obraz.

In faţa schelei, pe chei, stătea înfiptă o turcoaică, mare şi lătăreaţă, bîţîind din picior, cu mîinile în şolduri ca o precupeaţă de la noi, nu atît de înaltă cît îndesată, cu sînii ca două tîrne, cu trunchiul ca un poloboc lăbărţat. Picioarele, parcă mai groase decît bintele de pe chei, erau vîrîte în ghete galbene peste care se răsfrîngeau şalvarii lilachii; în sus avea o feredgea albastră, iar faţa îi era acoperită de un iaşmac negru, sub care se ghiceau ochii fioroşi, ca ai tartorilor din iad.

Ismail se mai trase un pas înapoi şi din galben, obrazul i se făcu stacojiu.

— Ghiulsum! izbuti să îngîne, cu glasul firav.

Turcoaica înaintă după el.

— A, te-am găsit, hoţomanule! o auziră cei ce ştiau graiul otoman. Ai fugit de pe „Penelopa", ai scăpat de kir Iani, credeai că scapi şi de Ghiulsum, hai?

— Domnule, — şoşoti Gherasim, înfiorat, — un nume mai potrivit nici că se putea! Cînd îl aud, parcă simt doi ghionţi, unul în coaste şi altul în cap!

— Unde mi te-ai ascuns de astă-toamnă, stîrpitură? continuă turcoaica, făcînd încă un pas. De plecat ai ştiut să pleci, dar bani să-mi trimiţi, ioc. Ţi-am vîndut catîrul, auzi, haimana ce eşti!

Ismail înghiţi un nod şi lăcrimă, îndurerat:

— Ghiulsum!...

— Ţi-am vîndut ligheanul şi ibricul cu flori de trandafir.

— Aman!...

— Ţi-am vîndut iaţaganul, şalvarii de atlas... Covorul de Brussa l-am dus la Bazar...

Ismail se şterse la ochi.

— Şi-acum unde plecai, pezevenghi bătrîn?

— Veneam acasă, Ghiulsum!

— Cu haine de ghiaur? Piei din ochii mei şi pune-ţi şalvari.

Bucătarul se trase de-a-ndăratelea pînă la prova, unde se auzi ducîndu-se de-a berbeleacul pe scări. Femeia rămase în faţa schelei, cu mîinile în şolduri, bîţîind din picior de se cutremura cheiul şi bîntele vuiau.

— Domnule, — zise Gherasim, spumegînd neputincios, — ce-ar fi să-l asmut pe Negrilă, n-ai vrea?

Căpitanul îl linişti, cu scaun la cap:

— Ţine-ţi firea, Gherasim; aici sînt treburi de familie şi noi nu avem dreptul să ne amestecăm, oricît am fi de miniaţi!

După o vreme ieşi şi Ismail pe punte, urcînd fără îndemn scările, cu şalvari şi giubea. În locul fesului îşi pusese turban, răsucit de trei ori — şi aşa îşi simţea capul greu ca după chiolhan.

— Domnule! i se adresă în şoaptă lui Anton Lupan, vorbind pe limba acestuia. Dam cinci lire, puteam?

— Fireşte, e dreptul tău; numai că nu am lire, ci icosari.

— Icosar bun, schimbam zaraf.

După ce îşi luă banii, bucătarul se îndreptă spre schelă, cu paşi de bolnav.

— Ismaile, nu uita, la noapte plecăm! îl strigă Gherasim pe turcește, ca să înțeleagă și nevastă-sa.

— O să vină cînd îi dau drumul eu! răspunse Ghiulsum, pornind să-și legene trupul lătăreț pe chei, la doi pași înaintea nefericitului ei bărbat.

— Dacă asta mai vine o dată aici, o arunc în Bosfor! scrîșni Gherasim, negru în obraz.

— Nu te prinde; s-ar putea întîmpla tocmai pe dos. Nu te-ai uitat la ea?

Curînd Ghiulsum se pierdu în mulțime; Ismail, mai pirpiriu, se pierduse înaintea ei...

— Ei, ghiaurilor, zise Anton Lupan, destul de mîhnit de necazul bietului bucătar. Hai acu' să mergem și noi — restul să-l lăsăm în grija lui Allah!

Așa se lămuri taina acelor oftaturi pe care le auziseră cu toții în ultima vreme, din ce în ce mai adînci, mai jalnice, pe măsură ce se apropia clipa plecării. Mai rămînea să se vadă de ce, uneori, bucătarul, în timp ce cu un ochi vărsa lacrimi, cu celălalt zîmbea cald și gingaș...

CAPITOLUL IX

„Drum bun, domnule Vaillant !..."

Privit de pe Bosfor, Stambulul, clădit pe coline care se ridică de jur împrejur, pare o grădină în amfiteatru, a cărei verdeață brăzdează zidurile colorate, turnurile, acoperișurile și cupolele palatelor ; numai minaretele zvelte, albe, cu balconul lor circular și cu vîrful ascuțit împungînd cerul, se ridică deasupra, desprinse de restul reliefului, ca niște catarge ale unei corăbii ciudate, o arcă ancorată într-o mare bizară de sicomori, nuci, salcîmi, chiparoși și platani. De departe, toate au puritatea cerului și-a mării, care ele însele înfățișează aici tot ce poate avea mai pur safirul și smaraldul...

Urmat de cei patru ghiauri ai săi și cu Negrilă în cap, Anton Lupan porni să cutreiere orașul. Dar mai întîi, el își lăsă oamenii să aștepte cîteva minute pe chei, la pupa „Speranței" și se duse la Căpitănie să lase, după lege, actele vasului și ale echipajului, ca la plecare să le ia gata vizate.

Făcînd cîțiva pași, căpitanul ajunse în dreptul unei table de lemn, pusă pe doi stîlpi și avînd deasupra o mică streașină. Asemenea table erau prin toate porturile pe care le colindase și orice căpitan, orice marinar, nu trecea mai departe pînă nu se uita pe listele afișate. Aici se înscriau vasele pierdute, spre știința mulțimii, pe vremea aceea jurnalele avînd mai puțin răspîndire decît astăzi.

Un marinar, care venea din India, putea să afle astfel de soarta unui prieten al său, a unei rude, sau a unui frate, plecat pe alte mări și a cărui corabie naufragiase.

Bineînțeles, pe atunci neexistînd mijloace de comunicație ca astăzi, lista nu era niciodată întreagă; se înscriau pe ea vasele despre a căror pieire venea să spună un martor. Deci, dacă aflai de soarta tristă a unora, nu erai de loc sigur că pe lîngă acestea nu mai naufragiaseră și altele, întîmplîndu-se ca despre unele să nu mai vină știri niciodată.

Dintr-o obișnuință pe care și-o însușise în viața de port, Anton Lupan citi tablele vaselor pierdute, de la un capăt pînă la altul, cum face tot marinarul în clipa cînd debarcă.

Din cîte trebuiseră să atingă Stambulul, fiind așteptate de negustori, de armatori, de companii de navigație, pieriseră pe drum în ultima vreme vreo șapte barcazuri, un bric de trei sute de tone, două vapoare și patru caice.

Căpitanul „Speranței" simți o strîngere de inimă; între cele două vapoare naufragiate, unul era „Helder", sub pavilion olandez, cu care navigase cîndva pînă în Indii; acum, în drum de la Odesa spre Stambul, fiind prins de furtună și negăsind gura Bosforului, „Helder" fusese aruncat pe uscat, la șapte mile vest de Rumeli Fener; scăpaseră numai șase oameni din echipaj... Între cei pierduți era și căpitanul van Zwoller, pe care Anton Lupan îl cunoștea...

Tabla vaselor pierdute e un semn de doliu, ca pînza neagră care se pune la porțile unde a murit cineva — și ea umple de întristare sufletul oricărui marinar. Dar marinarul, după ce se reculege în fața ei, cu un gînd de pioșenie pentru fratele repauzat, se duce la vasul său, ridică ancora și pornește în larg, chiar dacă știe că odată va întregi el lista, căci altfel, dacă ar șovăi, n-ar mai fi marinar.

Ceva mai tîrziu, sfîrșind și cu Căpitănia, Anton Lupan se întoarse la ai săi, care-l așteptau — și porniră cu toții spre oraș, avîndu-l, cum spuneam, pe Negrilă în cap.

Echipajul „Speranței" își făcu anevoie loc prin îmbulzeala mulțimii, și, după cîteva sute de pași, cîrmi la dreapta, pe o stradă bolovănoasă, care urca dealul pieptiș, cu trepte din loc în loc, ceea ce dovedea dintr-o dată că nu putea fi străbătută nici de căruțe, nici de trăsuri. În schimb, o urcau trudnic hamali, încărcați cu poveri. Erau oameni vînjoși, cu pieptul larg, răsuflînd ca niște bivoli și opintindu-se în niște picioare atît de subțiri, încît, față de restul trupului, păreau ca fluierele cioplite de Mihu. Purtau șalvari de pînză albă, murdară, vestă gălbuie, de stofă groasă, și fes în jurul căruia își legau batista. Pe umeri aveau o perniță, îndesată cu cîlți, și pe ea duceau poveri grele, sub care te întrebai cum de nu li se rup țurloaiele.

Pe de lături urcau poticnindu-se măgăruși, încărcați cu grinzi putrede și cu bolovani luați din dărîmături ; dintr-o casă arsă sau părăginită în vale, se făcea una nouă, mai sus.

Strada, cu caldarîmul desfundat, era înțesată de ciini jigăriți, plini de rîie, de răni, murdari, năpîrliți, flămînzi și cuminți. Pe-alocuri, în gropi pe care nimeni nu se gîndea să le astupe, se vedeau, în mijlocul străzii, cățele leproase alăptîndu-și cățeii orbi, privind cu tristețe la trecători, la hamali, la măgăruși, care le ocoleau cu obișnuință, semn că le știau din totdeauna aici.

— Ptiu ! făcu Haralamb. Și ce minunăție părea, cînd te uitai de jos !

— Oraș vechi ! răspunse Anton Lupan, pe care nu-l mai mira ceea ce vedea în jur. Oraș bătrîn de două mii cinci sute de ani !

— Și ce, dacă-i bătrîn, nu se poate înnoi, ori măcar curăța ?

— Ba s-ar putea, dar vezi tu, aici și oamenii sînt la fel de bătrîni.

Haralamb ridică din umeri, nemulțumit de tot ceea ce vedea, dar mai cu seamă de afurisitul iașmac.

Un străin care vine prima oară la Stambul și nu ia o busolă cu el, se rătăcește în cîteva clipe în labirintul lui de străzi, străduțe și ulicioare strîmbe, încălecate, încîlcite, fără început și fără sfîrșit, mai ales că toate-s la fel

şi aproape nici una nu are vreo tăbliţă care să-i amintească numele.

Infiinţat cu aproape şapte sute de ani înainte de Christos, de către megarieni, neam de greci vestiţi în vechime, şi trecut pe rînd în mîna unor stăpîni feluriţi, oraşul, numit la început Bizanţ, a crescut la întîmplare. La început a fost prea mic, pe urmă a fost prea mare ca să-l mai poată pieptăna cineva. Stăpînii au ridicat palate, turnuri şi ziduri de cetate, creştinii biserici, credincioşii moschei, de-ţi uimesc ochii şi azi, iar restul s-a făcut din mila lui Dumnezeu şi-a profetului.

Megarienii, de felul lor pescari şi negustori, nu s-au arătat atît de războinici ca să-şi poată apăra sălaşul, şi acesta, ajuns cu timpul la înflorire, a trecut pe rînd în mîna tot a altor stăpînitori: perşii lui Darius I, atenienii şi spartanii, macedonenii, apoi romanii, de la al căror împărat Constantin, Bizanţul şi-a luat numele Constantinopole, folosit din greşeală şi azi, spre necazul turcilor. Aceştia au pus mîna pe el abia pe la jumătatea secolului al XV-lea, după trei înverşunate asedii, l-au făcut capitala împărăţiei turceşti şi de-atunci nu l-au mai dat din mîini. Dar, schimbîndu-i numele în Stambul, ca să se piardă toate urmele trecutului, nici n-au băgat de seamă că numele nou nu era barem un cuvînt turcesc. Cucerind ei oraşul, au găsit aici sumedenie de greci, cum era firesc. Aceştia ocupau o mahala, care mai este şi azi, mahalaua Fanarului, şi cînd coborau de acolo după treburile lor, spuneau: *eis ten polin,* ceea ce ar cam însemna: mă duc în oraş. De la această vorbă, stîlcită în turceşte, a ieşit nume otoman pentru oraşul cucerit. Şi astfel, Istambulul are pînă azi nu numai temeliile rămase de la greci, ci chiar numele pe care, fără această lămurire, l-ai crede turcesc.

Echipajul „Speranţei" străbătu sumedenie de străzi vechi, tot urcînd la deal, trecu pe lîngă turnul Galatei, ridicat de genovezi în secolul al XIII-lea, un turn rotund, cu un rînd de ferestre ajurate, terminat cu un acoperiş conic, de aramă, cu vîrful aurit, luă în lung Cîmpul Morţilor, cimitir musulman cu morminte vechi, năruite, printre care mulţimea din Pera se plimbă cu seninătate şi pălăvră-

geşte ca într-un parc — şi ajunse aproape de marginea oraşului, la Ieni Mahalle.

Iată un loc de unde străinul, zăpăcit de atîtea străzi şi străduţe fără nume, pe care le-a străbătut orientîndu-se după soare sau lăsîndu-se îndrumat de un instinct ancestral, ar putea, cu ajutorul unui îndrumător, să-şi dea seama de rosturile oraşului. De aici, Stambulul se vede ca în palmă, de o parte şi de alta a Cornului de Aur; acesta înfăţişează singura lui podoabă care nu se poate murdări, nici peste veacuri.

— De ce-i spune aşa, domnule? întrebă Cristea Busuioc, mîngîindu-şi barba stufoasă ca a padişahului.

Există o piatră rară, mai puţin cunoscută decît altele, chit că acelea ar fi mai rare decît ea; se cheamă lapis-lazuli şi are cel mai curat şi mai frumos albastru-azur care se poate închipui. Lapis-lazuli era Cornul de Aur în clipa aceea, căci altfel, tăcut precum îl ştim, nu s-ar fi minunat şi n-ar fi întrebat plutaşul.

— Păi fără îndoială îi spune aşa, după forma lui alungită, răspunse Anton Lupan; dar mai cu seamă după frumuseţile şi bogăţiile care-i îmbracă malurile.

De la Ieni Mahalle pînă jos, la Cornul de Aur, se înşiră în pantă suburbiile oraşului, căci adevăratul Stambul e dincolo de apă. Acolo sînt mai dese şi moscheile, şi seraiurile, şi amintirile strămoşilor. Ca să le vezi şi să le descurci pe toate deodată, nu e cu putinţă pentru un ochi şi o minte omenească. Mai bine să te opreşti în cîteva locuri. Iată, Bosforul şi Cornul de Aur. De partea asta, Galata, în vale, apoi la stînga ei Top-Hané, care înseamnă Casa tunurilor, fiindcă acolo sînt turnătoriile şi cazărmile artileriştilor — iar deasupra, Pera, cartierul modern, unde se află Ambasadele şi Legaţiile, Băncile, marile prăvălii, marile hoteluri şi restaurante. De partea cealaltă, între Marmara şi Cornul de Aur, se întinde Stambulul, cu Marele Serai, în colţul din stînga, cu sfînta Sofia, nu prea departe. Dar mai sînt şi alte seraiuri: Aivan-Serai, Agaş-Serai, Aca-Serai, Eski-Serai — şi încă... Mai sînt şi alte moschei: a lui Ahmed, cea cu şase minarete, a lui Baiazid, a lui Soliman Magnificul, a lui Mahomed Cuceritorul, a

lui Selim intîiul, a sultanei Validé — și cu asta nu s-au terminat toate.

Ce poate să vadă din toate astea marinarul care, în drum spre Pireu ori spre Marea Neagră, se oprește aici o zi și o noapte? Cum poate să pătrundă el tainele unui oraș, cînd însăși municipalitatea lui nu le cunoaște pe toate?

Moschei, minarete, cupole, seraiuri, palate, chiparoși, sicomori, străzi desfundate, ciini, măgari, hamali, grecoaice sulemenite, armence tare cacheșe, turcoaice cu șalvari albaștri, ghete galbene și iașmac negru pe față — să mergem mai departe!

Era încă devreme, și pînă la ora prînzului, echipajul „Speranței" putea cutreiera străzile încîlcite, cu Anton Lupan în frunte, Negrilă deschizîndu-le drumul, nerăbdător, la zece pași mai departe. Trecură pe lîngă prăvălii fără uși și ferestre, care seara se închid cu obloane de scînduri. În fața lor se înghesuiau turcoaice mascate, lacome la cumpărături ca atîtea din femeile celelalte, însoțite de servitoare negrese, cu zîmbile pîntecoase.

Uneori, în jurul lor se vedea cîte un eunuc negru, cu trunchiul scurt, cu picioarele lungi, cu fața spînă, grasă și lăbărțată, cu gîtul vîrît între umeri, uitîndu-se posomorît la mulțime, gata să-și apere stăpînele nu numai de primejdia ghiaurilor, ci și a credincioșilor.

Se uitară oamenii noștri prin cafenele, unde turcii, armenii, persanii fumau ciubuc și își beau cafelele, în vreme ce tinerii greci, plini de ifos, se lăsau pe mîna bărbierilor să le vopsească sprîncenele și să le ceruiască mustățile. Cafenelele erau mai toate la fel, nici prea mari, nici prea luxoase: o odaie cu pereții văruiți simplu și îmbrăcați în lemn pînă la jumătate; de jur împrejur laviițe joase, acoperite cu rogojini împletite din paie; în mijloc o fîntînă de piatră sau de marmoră, care aruncă în aer cîteva fîre sărace de apă; pe pereți, polițe pentru sculele bărbierilor, și oglinzi rotunde, de fildeș, în care mușteriii să-și poate admira ferchezuiala; în sfîrșit, în fund dulapul cu narghilele, iar alături cotlonul sub care se fierb, una cîte una, cu ibricul, cafelele.

Peste vreo două ceasuri, oamenii noștri trecuseră Cornul de Aur, pe unul din cele șase poduri de vase, cutreieraseră străzile, văzuseră moscheile, cisternele subterane, ca niște hrube uriașe, făcute pe vremuri în vederea asediilor — și se aflau la intrarea Bazarului cel mare, nu după vreo cumpărătură, ci numai așa, ca să caște gura.

Deodată, Ieremia, care cerceta curios mulțimea imbulzită în față, îl trase pe Anton Lupan de mînecă și exclamă cu mirare:

— Domnule, ăsta nu-i armeanul de azi dimineață?

— Care armean, Ieremie?

— Al de s-a milogit să-l luăm cu noi pe corabie.

— Unde-l vezi?

— Uite repede, că tocmai dă să intre!

Pe poarta Bazarului își făcea loc cu iîos un om îmbrăcat în giubea bogată, cusută cu aur și bătută cu pietre scumpe, pesemne un negustor cu vază, căci mulțimea îi deschidea calea, fără cîrtire, trăgîndu-se umilă în lături. Anton Lupan nu apucă să-i vadă fața, ci numai ceafa negricioasă și giubeaua strălucitoare.

— Fugi de-aicea, Ieremie! zise, încredințat că omului său i se năzărise. Păi tu nu vezi că ăsta-i negustor cu stare? Ia, mai bine hai să dăm o raită și prin Bazar, și p-ormă să mergem undeva, la vreo ospătărie, să ne punem pîntecele la cale. Dar, după cîte îmi aduc aminte, cred că bucatele de aici nu prea au să vă placă; tare mi-e teamă că o să-i ducem dorul lui Ismail al nostru, sărmanul!

— Oare o să mai vină? întrebă Mihu, cu teamă și tristețe. N-o să-i oprească...

Dar nu-și sfîrși vorba, ci rămase cu gura căscată, cu ochii cît cepele, la poarta Bazarului. Ismail și nu altul, cu turban și cu șalvari, cum îl știa de azi dimineață, ieșea dinăuntru, voios și mîndru de parcă ar fi fost pe puțin vărul sultanului, iar alături mergea, zglobie, o turcoaică micuță, ciripind sub pînza iașmacului.

— Nene Ismaile! strigă băiatul.

Văzindu-i pe ai săi, bucătarul se opri locului, făcu vesel o temenea adîncă, apoi își lăsă turcoaica și se apropie de dînșii.

— Ce-i cu tine, Ismaile? îl întrebă căpitanul, încă necrezîndu-și ochilor, dar primindu-l cu bucurie.

— Estem bine, domnule!

— Și nevasta? Ce-ai făcut cu ea?

Ismail clipi din ochi.

— Care nevastă? Ghiulsum?

— Ei da, doar ai plecat cu ea pe chei. Acuma unde ai lăsat-o?

— Acasă!

— Și asta, cine e?

— Asta? Asta altă nevastă: Laleli!

Auzindu-și numele, turcoaica scoase un ciripit sub iașmacul subțire și le făcu străinilor un semn prietenesc, fluturîndu-și mîna micuță.

— Ptiu, bătu-te-ar sfinții de turc păcătos! exclamă Haralamb cu pizmă, încercînd să ghicească sub iașmac chipul Laleliei, al cărei rîs îi arsese inima.

Ismail se apropie de Anton Lupan, își lăsă ochii în jos și se rugă sfios, ca un copilandru:

— Domnule, mai dam cinci icosari; puteam?

— Firește, Ismaile! Numai ai grijă și nu-i arunca în vînt, că e păcat de ei.

— Nu aruncam, domnule; dam Laleli.

Turcoaica rîse iarăși, făcînd să-i tremure iașmacul și mătasea feredgelei, ca străbătute de fiori, își flutură încă o dată mîna, mai gingaș, mai dulce ca prima oară, apoi porni după Ismail, bocănind zglobie cu tocurile-i mici pe caldarîmul uliței, parcă prea aspru, prea nepotrivit cu piciorul ei.

Anton Lupan îl trase de mînecă pe Haralamb, care rămăsese cu ochii după ea, tînjind:

— Haide, haide, băiete, nu-ți mai strica ochii degeaba! În privința asta află de la mine: cu turcii nu-i de glumit!

— Și cum, domnule, aici poți să ai cîte neveste vrei? Auzisem eu, dar credeam că-s gogoși.

— Chiar cîte vrei, nu, răspunse Anton Lupan. Așa că mută-ți gîndul să rămîi la Stambul. Haremuri mari au numai sultanii, vizirii, pașalele și pe ici, pe colo, negustorii foarte bogați, fiindcă nu-l ușor să ții atîtea femei, să le dai mîncare aleasă, îmbrăcăminte scumpă, giuvaeruri, să ai palat cu odăi pe numărul lor, cu servitoare, cu eunuci și cîte mai cîte altele. Unde mai pui că dacă o femeie din harem naște, după aceea are dreptul la casa ei, cu altă servitorime și alte cheltuieli. Oamenii obișnuiți sînt îngăduiți să țină patru neveste legitime, cu cununie cum se spune la noi, dar prea puțini se încumetă să folosească acest drept.

— Atunci se cheamă că Ismail al nostru își ține heghemoniconul! zise Haralamb, pizmuitor, fiindcă nu putea să uite rîsul cu care-l săgetase micuța Laleli.

— Vai de heghemoniconul lui! îl căină Ieremia, gîndindu-se la Ghiulsum.

Anton Lupan porni spre poarta Bazarului.

— Haideți, ghiaurilor, că n-am venit aici să trăncănim despre Ismail și haremul lui!

Bazarul cel mare din Stambul e o hală nesfîrșită, întinsă pe cîteva pogoane de loc, dar mai degrabă poți să-l socotești un oraș în mijlocul orașului, fiindcă are străzile, străduțele, ulițele, gangurile și piețele lui, toate sub un acoperiș drept, cu bolte de sticlă, ca niște căpițe de fîn; prin ele, lumina zilei pătrunde înjumătățită, odihnitoare și nesigură, ajutîndu-i negustorului să ascundă cusurul mărfii — aceeași lumină care ajută femeii, la o vîrstă, să-și ascundă urmele anilor de pe chip.

De o parte și de alta a străzilor sînt prăvălii, mai mari sau mai mici, care în fund au aproape întotdeauna o odăiță ferită, cu cîteva trepte mai sus, unde în dulapuri, sipete și lăzi întărite cu fier se păstrează mărfurile de preț, pentru mușteriii avuți, numai ei îngăduiți să intre aici.

Îndeobște, fiecare stradă își are negoțul ei. Una e strada prăvăliilor de parfum, unde se vînde esență de jasmin, apă de trandafir, săculețe cu mosc, mătănii de jad, de chihlimbar, de fildeș, piepteni, oglinzi persane cu chenarul pictat

fin — și tot ce au nevoie pentru îngrijirea farmecului lor femeile frumoase din Stambul. În alte părți se vind țesături, mătăsuri și stofe de Brussa, cașmir indian, cămăși brodate cu fir de aur, șaluri persane, voaluri, brocarturi, tot ce mîna omului, de la Londra pînă la Pekin, a putut să coloreze și să împletească mai iscusit, din bumbac, lînă, mătase, aur și argint.

Pe altă uliță, sînt prăvăliile de pantofi, ghete și papuci, unde întîlnești cele mai ciudate încălțări, peste putință de închipuit pe piciorul unui european. Mătasea japoneză, marochinul, catifeaua și brocartul, în culori vii, roșu, verde, galben, sînt folosite pentru a da formele cele mai neașteptate acestui obiect gingaș, care va încălța picioare făcute să umble numai pe rogojini indiene și covoare de Persia. Unele par așa de mici, încît, sub paietele și pietrele lucioase care le împodobesc, le-ai crede mai degrabă cutioare pentru bijuterii.

Pe urmă vin prăvăliile de covoare, de caftane, cele de draperii, de iatagane și pumnale, prăvăliile unde se vinde fir de aur și argint, cu care se brodează papucii, pungile de tutun, vestele, dolmanele. Dar colțul care ascunde cele mai mari bogății, peste putință de socotit, e cel de arme vechi, mai bogat chiar decît toți sacii de pietre scumpe adăpostiți în prăvăliile de bijuterii. Aici se găsesc săbii de Damasc, platoșe, suliițe, șei împodobite cu aur și pietre de preț, puști străvechi, cu cremene sau cu fitil, încîntînd ochiul cu măestritele lor încrustături — tot ceea ce războinicii timpurilor au purtat cu ei, de la Gingishan încoace și poate chiar dinaintea lui.

Trecînd prin fața acestor prăvălii, în care negustorii bogați ca niște maharajahi tronau grav în vechiul port al islamului, mărețí și nepăsători în fața oricărei înnoiri, Anton Lupan își aminti că mai trebuia să cumpere niște puști, dar de bună seamă nu din cele aflate aici.

Tocmai se îndreptau spre ieșire, străbătînd ulița covoarelor, cînd Ieremia se opri în fața unei prăvălii și exclamă din nou, de data asta triumfător:

— Uite, domnule, că nu mi s-a părut! E armeanul nostru, văzuși?

Intr-adevăr, omul în caftan aurit, care intrase pe poartă acum un ceas, era aici, în mijlocul prăvăliei, discutînd însuflețit cu alt negustor, tot atît de scump îmbrăcat — și cum de data asta îl vedea din față, Anton Lupan se încredință că nu putea fi altul decît Agop din Bazar. Doi servitori negri, așezați în genunchi, coseau cu mișcări iuți gura unui sac îndesat, care, cel puțin pe dinafară, părea sărăcăcios, față de bogățiile din jur. Armeanul mai discută ce mai discută cu celălalt negustor, scoase de la brîu niște hîrtii făcute sul, le desfăcu, își băgară amîndoi capul în ele, părînd că fac niște socoteli și nu se înțeleg, apoi urcară cele cîteva trepte și se topiră în odăița din fund.

— Ia te uită milogul, ce haină are pe el ! zise Haralamb, cu năduf. Păi ăstuia trebuia să-i cerem treizeci de icosari, dacă nu mai mult !

Anton Lupan ridică din umeri, nepăsător, deși purtarea armeanului îl mira destul. Dar, la urma urmei, pe el nu-l privea starea unui negustor, de vreme ce-și plătea călătoria, cinstit. Firește, Gherasim ar fi judecat altfel — și vai de pielea bietului Agop dacă ar fi apărut în port cu caftanul aurit !

In fața prăvăliei, pe partea cealaltă a uliței, stătea, chircit pe caldarîm, cu taraba pe genunchi, un vînzător de tutun. Era un bătrîn, cu turbanul soios tras pînă peste ochi, cu fața ascunsă într-o barbă cîlțoasă, nepieptănată de mult, îmbrăcat într-un caftan sărăcăcios, lung pînă la pămînt. Lui Anton Lupan i se păru ciudat că se rătăcise aici, pe ulița covoarelor, cînd în altă parte își aveau locul vînzătorii de tutun. Poate însă că nu era un negustor, ci un biet turc sărac, care încerca să cerșească o para, într-un chip mai ferit. De aceea se apropie de el, luă o pungă de tutun fărîmat, cu gîndul să i-o dea lui Ismail, întrebă de preț și aruncă pe tarabă cîțiva ikilici [1], de două sau de trei ori cît s-ar fi cuvenit.

---

[1] Ikilik — monedă veche turcească, valorînd 2 piaștri, cam 40 de bani românești din acel timp.

— Allah să te ocrotească pentru bunătatea ta! îl mulțumi cerșetorul, ducîndu-și mîna la frunte și înclinîndu-se umil.

Cu toate că nu stătuse prea mulți ani în Turcia și nu vorbea limba țării fără cusur, pe Anton Lupan îl izbi un oarecare accent străin, pe care nu l-ar fi putut avea decît un ghiaur turcit; dar bătrînul vînzător de tutun îi păruse la început cel mai curat urmaș al profetului, de aceea își îndreptă curios ochii asupra lui. Bătrînul lăsase ikilicii pe tarabă și se uita nepăsător în prăvălia unde cei doi servitori negri sfîrșeau de cusut sacul ponosit. Tocmai atunci ușa din fund se deschise, lăsîndu-l să treacă pe Agop din Bazar, urmat de celălalt negustor, fiecare cu cîte un sipet în mîini.

In clipa aceea, în ochii bătrînului se aprinse un fulger scurt care pieri numaidecît. Dar asta fu de ajuns ca Anton Lupan să încerce aceeași tulburare ciudată ca azi dimineață, pe chei, cînd i se păruse că simte în mulțime văpaia unei priviri omenești. Rămase în loc, mai mult mirat decît neliniștit, cu ochii la vînzătorul de tutun. Acesta stătea nemișcat, privind în prăvălia de peste drum — și era atîta nepăsare, atîta oboseală în ochii lui adormiți, încît căpitanul „Speranței" nu se mai îndoi că începuse să albă năluciri.

Și totuși, în aceeași zi, avea să i se întîmple ceva asemănător, dar nespus mai ciudat.

*

* *

Era curînd după-prînz. Înaintea mesei intrase la un armurier, cumpărase patru revolvere și trei puști „Holland-paradox", o armă renumită, ușoară față de calibrul ei, cu două țevi, una pentru glonț, alta pentru alice, putînd deci fi folosită în împrejurări felurite. Prînzise, împreună cu ceilalți, într-o locantă din Galata — și, după ce își trimisese oamenii în port, cu armele și cu pachetele de cartușe, urcase dealul și intrase în holul noului hotel „Pera-

Palace" să frunzărească ziarele străine, fiindcă de cîteva luni nu mai știa nimic din cele ce se întîmplau în lume.

Tocmai cînd intra pe ușă, un negru pitic, cu un turban mai mare decît tot trupul lui, cobora de la etaj un geamantan cu burduf, desigur al unui călător care părăsea hotelul. Anton Lupan privi geamantanul, ros de timp, împestrițat de etichete în parte șterse sau căzute, semnele hotelurilor pe unde trecuse posesorul lui.

Poate un ochi priceput, de turc, ar izbuti să deosebească un cîine din Galata de unul din Stambul. Se poate întîmpla ca primul să aibă albeață în ochiul stîng, iar al doilea în ochiul drept, ori coada unuia să fie mai scurtă cu un deget decît a celuilalt, deși proverbul zice să nu te bizui pe coadă cînd vrei să faci deosebiri între cîini. Dar hai să zicem că un ochi de turc... Ei bine, aș vrea să-l văd pe turcul acesta cu ochiul isteț, capabil să găsească deosebiri și să stabilească identități pe baza unor amănunte greu de descoperit — aș vrea să-l văd într-un hotel, unde se perindă mii de călători, fiecare cu bagajul lui, cum ar deosebi un geamantan de altul, firește dacă ar fi vorba de gemantane lucrate în același chip?

Anton Lupan privi geamantanul, în treacăt, și i se păru cunoscut. După ce făcu un pas, întoarse capul și îl privi din nou; negrul pitic îl lăsase în fața ușii, așteptînd să coboare posesorul lui. Da, întîlnise undeva un geamantan asemănător, îl știa bine, îl avea în ochi și se silea să-și aducă aminte unde-l văzuse și-n ce împrejurări.

„Încep să am năluciri!" își zise din nou, gîndindu-se la cele întîmplate peste zi.

Apoi se așeză într-un fotoliu din pai de orez, îndulcit cu perne de puf, ceru o cafea și începu să frunzărească ziarele, lăsînd în plata domnului și geamantanul și celelalte gînduri. Peste cîteva clipe, o umbră i se așeză pe chip — și, fără să vrea, strînse tulburat ziarul în mîini; o scurtă telegramă de la Londra vestea că Charles Darwin era bolnav, cu puține speranțe de a se mai însănătoși.

Numele acestui om de știință rămînea legat de planul lui, mai aștepta încă un sprijin de la el, nu se gîndea să plece la drum înainte de a-l vedea și a-i cere încă o dată

sfatul, de rîndul acesta prin viu grai, nu pe calea scrisorilor, neîndestulătoare cînd ai nevoie nu doar de îndrumări ci mai cu seamă de o încurajare, care să capete sensul unei investiri. Rămas singur, Anton Lupan simțea nevoia să aibă asupra sa umbra proteguitoare a marelui cercetător, care să înlocuiască măcar în spirit lipsa lui Pierre Vaillant.

Și iată că, pierdut fiindu-i prietenul, era acum primejdie să-l piardă și pe adevăratul însuflețitor al acestei călătorii.

Anton Lupan lăsă ziarul din mîini și căzu pe gînduri, sub o perdea cenușie țesută de mihniri și îndoieli. O clipă flutură și descurajarea asupra lui — apoi și-o scutură; acum, orice ar fi fost să se întîmple, nu mai avea dreptul să se lase înfrînt, fiindcă, la drept vorbind, drumul era început. Avea o corabie gata de plecare și șase oameni care îl așteptau în port. Gîndindu-se la ei, chipul i se insenină, ca și cînd o rază de soare, străbătînd fumul de tutun, așezat în valuri dese sub plafon, s-ar fi îndreptat asupra lui.

Holul era plin de lume, cea mai mare parte europeni, oameni de afaceri sau turiști în haine de sport, cu aparate fotografice și binocluri atîrnate de gît, forfotind printre mese, agitați și nerăbdători, în așteptarea dragomanului care să-i plimbe prin Stambul. Se vorbeau felurite limbi, în gura mare sau mai potolit, și toate dădeau un zumzet care pe un oriental l-ar fi adormit numaidecît, cum de altminteri se și întîmpla cu cei cîțiva musulmani, rătăciți ici-colea, și picați în somn, cu ciubucul stins.

Deodată, în acest zumzet adormitor, căpitanul „Speranței" auzi un glas spunînd mieros, glasul tuturor portarilor de hotel:

— Bon voyage, monsieur Vaillant!

Fără îndoială că o clipă, mintea obosită încercase să se odihnească, fără voia lui, lăsîndu-l în acea toropeală nici rea, nici plăcută, care îți umple creierul de furnicături. Anton Lupan își scutură capul, buimac. Visase și cineva pronunțase în vis numele cunoscut? În clipa următoare sări în picioare, aproape înnebunit. Geamantanul! Acum își amintea: era al lui Pierre! Da, se învechise, dar îl recu-

noștea, nu-și dădea seama cum, poate prin acel amănunt pe care îl înregistrează numai ochiul — și nu ți-l transmite niciodată, conștient.

Geamantanul nu mai era în fața ușii, îl luase un om care ieșea tocmai atunci, grăbit; îl zări numai din spate, o frîntură de secundă, fiindcă lumea care forfotea printre mese îi acoperea vederea. Nu-și dăduse seama dacă era înalt sau scund, tînăr sau bătrîn, dar cine-ar fi putut fi altul decît Pierre, pe care ani de zile îl socotise pierdut? Îndoielile lui, stîrnite de mărturia nelimpede a bătrînului Ifrim, își dovedeau temeinicia abia acum, dar și-o dovedeau din plin!

Anton Lupan se repezi spre ușă, îmbrîncind lumea, ca ieșit din minți, strigînd:

— Pierre!... Pierre!... Pierre!...

Oamenii îl priveau mirați, dar nimeni nu se dădea la o parte din drum. Cînd ieși pe ușă, se pomeni într-o mulțime de trecători care împestrițau strada în sus și în jos. Se uită într-o parte, apoi în alta, dădu să facă un pas la deal, se răzgîndi, o luă fuga la vale, pînă la primul colț, cercetă strada care se deschidea în dreapta, plină de ciini dar fără nici un om — și, dîndu-și seama că zadarnic ar mai fi căutat aici, se întoarse la hotel, gîfîind.

— Cine era domnul care a plecat acum? îl întrebă pe portar, gata să-l ia de gît.

Acesta îl privi mirat, apoi răspunse nepăsător:

— Domnul Pierre Vaillant!

Lui Anton Lupan îi veni sîngele în obraz.

— Ești sigur, Pierre Vaillant ai spus? strigă, întinzîndu-se peste contoar și apucîndu-l pe portar de reverul hainei.

— Liniștiți-vă, domnule, că speriați lumea!

Într-adevăr, oamenii din hol începeau să se strîngă în jur, nedumeriți, întrebîndu-se unii pe alții ce s-a întîmplat.

Anton Lupan își luă capul în mîini.

— Spune-mi, te rog, — continuă, de data asta cu glasul liniștit, — îl cunoști de mult pe domnul Vaillant?

— De cînd s-a deschis hotelul, adică de vreo trei ani, vine regulat la noi.

— Eşti sigur că nu te înşeli asupra numelui ?

Portarul zîmbi, sigur de el, şi deschise registrul de pasageri.

— Iată, domnule, datele din paşaport, căci, după cum ştiţi prea bine, poliţia ne obligă să verificăm cu grijă actele străinilor. Vedeţi şi dumneavoastră : Pierre Vaillant, inginer, supus francez, născut la Saint Malo, 8 august 1842...

Anton Lupan răsuflă adînc. Acum nu mai putea fi nici o îndoială, Pierre trăia... Dar ce taină ascundea cu el ? Şi, mai ales, cum îl putea regăsi ?

— Nu ştii unde a plecat ?... Să nu ţi se pară ciudat că te întreb atîtea, dar mi-e prieten bun şi de ani de zile îl credeam pierdut.

— Nu ştiu, — răspunse portarul, — însă cred că n-a părăsit Turcia. După cîte am auzit, are lucrări în mai multe locuri, mai cu seamă peste Bosfor, în Anatolia, şi mai tot timpul e plecat. Aici vine de cîteva ori pe an, probabil pentru treburi la minister.

— Nu ştii cum i-am putea da de urmă ? Nu are prieteni, cunoscuţi, nu-ţi aminteşti de cineva care venea să-l vadă aci ?

Portarul clătină din cap :

— Nu, domnule ; cred că l-am văzut totdeauna singur şi nu-mi amintesc să-l fi căutat cineva.

Anton Lupan mulţumi, se îndepărtă cîţiva paşi şi se aşeză într-un fotoliu. Mai întîi trebuia să se liniştească şi să cugete nepripit. De vreme ce Pierre trăia, într-un fel sau altul avea să-i găsească urma. Trebuia să-şi facă un plan...

Deocamdată nu mai putea fi vorba să plece azi. Coborî în port, să-şi vestească oamenii ; probabil că venise şi Agop din Bazar, cu care avea să fie mai greu, dat fiind că acesta se grăbea.

Pe drum, străbătînd străzile Galatei, mintea i se limpezi şi îşi simţi sufletul mai senin. Îl stăpînea o fericire calmă şi adîncă, pe care n-o întuneca decît gîndul că, dacă ar fi avut mai mult noroc, dacă şi-ar fi ridicat o clipă mai devreme ochii din ziar, acum poate ar fi fost împreună cu

Pierre Vaillant. Ce fericire, să-l ducă pe puntea „Speranței", să-i arate... Aici îl cuprindea din nou neliniștea... Ce se întîmplase cu el, atunci, după atacul piraților, cine-l salvase, unde dispăruse atîta vreme, de nu-i putuse găsi urma ?

Dacă ar fi ridicat ochii o clipă mai devreme !... Deodată simți că i se face lumină în cap. Unde s-ar fi putut duce un călător care plecase de la hotel, luîndu-și bagajul, dacă nu la gară sau în port ?... Trebuia să se grăbească și, cine știe, poate dădea de el.

Ultima parte a drumului o făcu în fugă ; peste cîteva minute era pe bord, abia trăgîndu-și răsuflarea. Oamenii stăteau la taifas, așezați pe bocaport, împărtășindu-și impresiile după raita dată prin oraș.

— Băieți, — li se adresă Anton Lupan, înfrigurat, — cred că n-o să mai plecăm noaptea asta. Așteptați-l pe armean și dacă nu-i convine să-și amîne plecarea, spuneți-i că peste o oră mă întorc și-i dau banii înapoi.

— Ba nu-i dăm nimic ! răspunse Gherasim, ursuz. Să aștepte ; corabia nu-i vapor, să plece după ceas.

— Bine, despre asta vorbește tu cu el. Dar acum, în primul rînd, ia-ți picioarele la spinare, du-te pînă în capătul chelului, vezi ce vapor pleacă și cercetează printre pasageri, poate găsești un francez, Pierre Vaillant...

— Pierre Vaillant, domnule ? întrebă cîrmaciul, făcînd ochii mari, ca și restul echipajului.

— Da ; pare-se că n-a pierit, ci e viu și sănătos. Dacă-l găsești, adă-l încoace pe sus, dar hai, pleacă repede, nu mai pierde vremea. Voi, ceilalți, stați aici, pînă mă întorc.

După ce făcu un pas pe chei, Anton Lupan se opri :

— Ieremie, vino și tu !

— Să-mi iau pușca, domnule ?

— Ia-ți ce vrei, numai vino fuga !

Străbătură amîndoi în goană podul de vase peste Cornul de Aur, lăsară în dreapta clădirea vămii noi și curînd după aceea se aflau pe peronul gării de la Caic-hané. Pleca un tren peste o jumătate de ceas, dar călătorii musulmani, care vin la gară cu zece ore mai devreme, se aflau de mult în vagoane, privind răbdători pe geam ; unii își făceau ru-

găciunea, îngenuncheați pe coridoare sau în spațiul dintre bănci; ceilalți se simțeau datori să nu-i tulbure, și dacă doi asemenea credincioși se aflau la rugăciune, la un capăt și la altul al coridorului, nimeni nu mai putea urca sau coborî din vagon.

Anton Lupan străbătu anevoie trenul, în multe locuri fiind nevoit să facă sărituri ca la circ peste vreun cap în turban, prosternat cu fruntea la pămînt, și se alese cu înjurături cumplite din partea celorlalți credincioși:

— Ciine de ghiaur! Dar-ar ciuma în tine! Stirpi-ți-ar nevasta!...

Pierre Vaillant nu era nicăieri; Anton Lupan rămase pe peron pînă la plecarea trenului, așteptîndu-l zadarnic. Află că alt tren pleca peste un ceas, din gara Haidar-Pașa, pe malul Anatoliei.

Alergă la chei, cu Ieremia după el, tocmi un caic lung și îngust, cu trei barcagii, și le porunci să tragă din răsputeri, spre insulele Prinkipo. Ajutată de curent, barca străbătu cei patru kilometri pînă la gara maritimă, în mai puțin de jumătate de ceas; gara de călători se afla la cîteva sute de pași. Anton Lupan îi făcu în fugă și ajunse la timp ca să poată cerceta trenul, înțesat de aceiași credincioși, de la un capăt pînă la altul; Pierre Vaillant nu era nici aici. Nu încăpea îndoială că rămînea numai vaporul; orașul nu avea decît aceste două gări și dacă nu plecase pe aici, un călător, ca să dispară, ar fi trebuit să poată zbura prin văzduh.

Caicul îi duse de-a dreptul la cheiul Galatei, în locul unde era ancorată „Speranța".

— Ei, Gherasime, l-ai găsit? strigă căpitanul sărind pe punte și aruncînd priviri nedumerite în jur, mirat că nu-l vedea pe Pierre Vaillant.

Cîrmaciul ridică din umeri:

— Nu este, domnule; pleacă doar un vapor, deseară, și l-am căutat din cabină în cabină, am cercetat și registrul de călători, am întrebat pe toată lumea...

— Atunci nu poate fi decît în Stambul; rămînem aici și mîine, să-l mai căutăm, hotărî Anton Lupan. Iată ce-o să facem, băieți, — trebuie să-mi dați o mînă de ajutor. Ie-

remie, ţine un icosar şi întoarce-te la gara Haidar-paşa. Tu, Haralamb, du-te peste Cornul de Aur, la gara de la Caichané. Rămîneţi acolo pînă mîine la prînz, vedeţi ce trenuri sînt şi nu scăpaţi din ochi nici un călător...

Mai departe, le descrise înfăţişarea lui Pierre Vaillant şi mai ales geamantanul, care putea fi recunoscut după mulţimea etichetelor de hotel.

— Dacă vedeţi pe cineva că seamănă cu prietenul meu, aşa cum vi l-am descris, vă apropiaţi de el şi-l întrebaţi. De altfel, n-o să vă fie greu, fiindcă nu sînt prea mulţi călători europeni. Tu, Gherasime, să nu scapi portul din ochi; vezi dacă nu mai pleacă vreun vapor, vreo corabie, orice, la noapte sau mîine, iscodeşte, întreabă peste tot...

Nu sfîrşise bine de vorbit, cînd schela se auzi scîrţîind, sub un pas sfios, şi Ismail se ivi pe punte, ruşinat, cu capul în pămînt.

— Domnule! zise, apropiindu-se de Anton Lupan, mai mult mort decît viu. Mai dam cinci lire, puteam?

Căpitanul ridică din umeri, încurcat. Punga lui kir Leonida nu era fără fund, şi pînă să pună mîna pe bani la Pireu... E drept că mai luase cincisprezece icosari de la Agop din Bazar.

— Nu puteam dam, domnule? întrebă Ismail, speriat.

— Dacă ai nevoie, fireşte că o să-ţi dau. Numai că n-ai picat în momentul cel mai potrivit. Şi p-ormă, o să trebuiască să facem o socoteală; ceilalţi n-au luat pînă acum nimic... Dar ce naiba faci cu atîţia bani?

— Pentru nevastă, domnule, trebuie dam.

— Păi nu i-ai mai dat cinci icosari la prînz?

— Dam Laleli. Acum trebuie dam Mufidé.

Şi Ismail arătă cu mîna spre chei, unde aştepta o turcoaică înaltă şi subţire ca un minaret.

— Dar tu ai un harem întreg! strigă căpitanul, ridicînd braţele spre cer. Barem spune-mi o dată, să-mi pot încheia socotelile şi eu: cu asta ai terminat, păcătosule?

— Mai este una, Validé, răspunse bucătarul, sfios.

— Ei bine, iată cinci icosari pentru Mufidé, şi cinci pentru Validé, dar alţii să nu-mi mai ceri! Ce, vrei să ne vin-

dem vasul pentru haremul tău? Hai, du-te la Mufidé și pînă mîine la prînz să nu te mai prind pe-aici!

— Nu plecam noaptea? întrebă Ismail, înviorîndu-se.

— Nu! Și să știi că alți bani nu-ți mai dau! Nevestele tale ne costă prea scump!

— Validé făceam saraigli, mîine aduceam. Saraigli Validé bun-bun!...

După ce bucătarul plecă, rostogolindu-se ca o geamandură pe lîngă Mufidé, Anton Lupan porni în oraș. Întîi se duse în Pera, la legația Franței și, cu toate că după-prînz birourile erau închise, izbuti să găsească un secretar de la consulat.

— Cunoașteți un inginer, Pierre Vaillant, supus francez, care locuiește în Stambul?

— Personal nu-l cunosc, dar știu de el, răspunse secretarul, binevoitor. Și-a reînnoit pașaportul anul acesta; chiar eu i l-am făcut.

— Și atunci cum de nu-l cunoașteți personal?

— Fiindcă nu a venit aici, ci a trimis un servitor de la hotel; asta se obișnuiește, mai ales la Stambul, cred că știți. Probabil că domnul Pierre Vaillant e foarte ocupat...

Anton Lupan plecă mai liniștit. Nu făcuse nici un pas înainte, dar de data asta era sigur că nu mai putea fi nici o încurcătură la mijloc și că îl va găsi pe Pierre.

Pînă seara cutreieră străzile din Pera, intră prin cafenele, prin holurile hotelurilor, se uită după trecători, sperînd că și întîmplarea i-ar putea fi de folos, deși se bizuia mai mult pe oamenii săi, puși să păzească gările.

Ar fi trebuit să treacă și pe la birourile Lloyd [1]-ului, ca să asigure corabia, așa cum le făgăduise oamenilor, dar socoti mai potrivit să facă treaba aceasta la Pireu.

Cînd se întoarse în port, tocmai sosea și Agop din Bazar, cu o caravană întreagă de măgăruși și de hamali. Nu avea un cufăr, ci două, nu un balot, ci trei, și pe deasupra vreo zece saci. Din păcate, Gherasim nu era aici, ca să-l judece după cum s-ar fi cuvenit. Dar nici nu fu nevoie de el, căci armeanul, văzînd nedumerirea de pe chipul lui

---

[1] Lloyd — societate de asigurări maritime.

Anton Lupan, se apropie, făcînd temeneli adînci, în giubeaua ponosită pe care o purta la început:

— Efendi căpitan să nu fie supărat, — începu cu glas mieros, — s-a întîmplat să adun mai mult calabalic; nici eu n-am știut. Dar am să plătesc cinstit.

— Despre asta ai să te înțelegi cu cîrmaciul meu, Gherasim, cînd o veni.

— De ce să așteptăm pînă atunci? Ne-am înțeles cu cincisprezece icosari, mai pun încă cinci.

Anton Lupan nu-și dădea seama dacă e mult sau puțin și zăbovi cu răspunsul.

— Încă zece! se repezi Agop, dacă văzu așa. Încă cincisprezece!... Cu totul treizeci.

Neprimind nici un răspuns, căci căpitanul îl privea mirat, armeanul băgă mîna în buzunar de unde scoase o pungă plină cu vîrf, și zise grăbit:

— Patruzeci, dacă treizeci e prea puțin. Plătesc chiar acum: ce vrei, lire, napoleoni, icosari?

— Mi-e totuna, numai că am să-ți dau o veste proastă: nu mai plecăm la noapte, ci zăbovim încă o zi. Dacă ești grăbit, caută alt căpitan.

Armeanul se trase înapoi, clătinîndu-se, de parcă l-ar fi lovit cineva în cap. Cîteva clipe rămase țeapăn, cu ochii holbați, pe urmă aruncă o privire pe chei, la hamalii care așteptau.

— Pe cine să mai caut acum? Dacă ne-am învoit, merg cu dumneata. Dar mîine plecăm, nu mă amîi iar?

— Nădăjduiesc că nu, deși sigur nu poate fi nici Allah. Dacă om avea vînt potrivit...

— Bine! încuviință Agop, dîndu-și seama că n-avea încotro. Putem să urcăm bagajele?

— Firește!... Hei, Cristea, ia desfă bocaportul. Și tu, Mihule, ai grijă de Negrilă al tău, să nu ne lase mușteriul fără giubea!

Pe chei stătea un funcționar de la vamă, uitîndu-se nepăsător la sacii lui Agop, dar aruncînd din cînd în cînd cîte o privire temătoare în lături, să vadă dacă nu vine altcineva. După ce își văzu calabalicul încărcat în hambar, armeanul se apropie de el, îi strecură ceva în buzunar,

primi o hîrtie cu peceți — și se întoarse pe punte, răsuflînd ușurat.

— Acum poți pleca liniștit, îi spuse Anton Lupan. Să fii aici mîine spre prînz.

Armeanul se sperie:

— Să plec? De ce să plec dacă am plătit? Rămîn aici!

Și se așeză repede pe hambar.

— Nu te alungă nimeni, domnule, răspunse căpitanul, ridicînd din umeri. Credeam că mai ai treburi prin oraș.

— Ce treburi să am? Nu mai am nimic; sînt un negustor scăpătat.

Peste vreo oră se întoarse și Gherasim; pînă a doua zi nu pleca nici un vapor, nici o corabie, nici măcar un barcaz.

— Unde-l culcăm pe armeanul ăsta? îl întrebă Anton Lupan. Are de gînd să rămînă aici peste noapte. Să-l chem în cabină la mine, sau îl luați voi, la prova?

— Păi să vedem ce zice și el... Hei, jupîne, vino să-ți alegi culcușul! Vrei cabină de lux, sau te mulțumești cu una mai așa? Să știi că pentru asta mai dai un icosar, fiindcă partea dormitului n-am pus-o în preț.

Agop se lăsă mai greu pe capacul hambarului.

— Nu merg în cabină; eu dorm aici. Am pernă și pătură să mă-nvelesc.

— Uite la el, zgîrciobul! îi șopti Gherasim lui Anton Lupan. E în stare să-și rupă oasele pe scîndură, pentru un icosar.

— Iartă-l, Gherasime, că ne-a plătit destul! Știi cît am luat de la el? Patruzeci de galbeni zimțuiți!

— Cum asta, domnule?

— Uite, a mai avut ceva calabalic.

Gherasim rîse, mulțumit:

— Domnule, bag seama că începi să înveți meseria. Ei, dacă-i așa, să ne purtăm mai blînd cu dumnealui... Efendi Agop, vino că am glumit! Pentru cabină nu trebuie să mai plătești nimic.

Spre mirarea lor, armeanul nu se urni din loc:

— Mulțumesc, eu dorm aici, cum am spus. Nu pot să dorm în cabină, că sufăr de năduf.

— Da' de unde năduf! șopti Gherasim. Nu l-am văzut eu cum alerga pe chei, ca un ogar?

Apoi spuse tare, stăpînindu-se cu greu să nu izbucnească în ris:

— Bine, efendi Agop! Dormi unde vrei, dar să știi că pe punte, mai mare e dulăul ăsta; îl cheamă Negrilă și vine de la oi; mai departe înțelege-te cu el cum știi!

In noaptea aceea, Anton Lupan dormi neliniștit; se întreba ce-or fi făcînd Haralamb și Ieremia în gări — și-i părea rău că seara nu mai dăduse o fugă pe la ei, deși mai cu seamă pînă la Haidar-pașa, era drum destul. Il auzea afară pe Agop gemind și pe Negrilă miriind — și, cu toată neliniștea, cîteodată îl apuca rîsul. Îi era drag cîinele acesta ciobănesc, coborît din munți, care nu văzuse niciodată o corabie, dar care înțelesese de la început, fără să-l fi învățat nimeni, că rostul unui cîine aici era să păzească puntea, ca pe ograda lui stăpînă-su. Aici cine era stăpînul lui? Mihu, Gherasim, Ismail?... Toți și nici unul... Dar stăpînul lor, al acestor oameni vrednici și ascultători, al lui Ieremia, al lui Cristea Busuioc și-al celorlalți, cine era? El, Anton Lupan? Desigur, așa s-ar fi putut numi, dar el nu se simțea stăpîn, ci căpitan — și numai atît!

Venise de departe, ridicase în picioare o corabie aruncată pe țărm și adunase în jurul lui cîțiva inși, necunoscuți. Acum, toți acești oameni erau strînși mănunchi. Simți deodată o mare căldură pentru ei, pentru tot ce era în jur, pentru tot ce făcuseră împreună, din ziua cînd dezgropaseră corabia din nisip, pentru tot ce le rămînea de făcut — și le rămînea de făcut tuturor laolaltă, tot ce visase el cu Pierre Vaillant din ziua cînd găsiseră cartea lui Darwin și jurnalul bătrînului corsar; nimic nu-i mai putea împiedica să plece la drum, poate chiar în acest an, fiindcă prietenul dispărut nu pierise, aveau să-l găsească — și mările îi se deschideau libere în față, liber îi se deschidea întinsul ocean...

Mările îi se deschideau în față? Pe la prînz aveau să vadă că piedici serioase încercau să năruiască acest vis înaripat.

Anton Lupan se sculă înaintea zorilor, îl lăsă pe Agop din Bazar dormind deasupra bocaportului, pe Cristea Busuioc de vardie și pe Negrilă mîrîind, cu ochii la omul străin. În gara de la Caic-hané îl găsi pe Haralamb moțăind într-un colț, pe peron.

— Nu-i nevoie să stai tot timpul aici; între trenuri, du-te și mai plimbă-te prin oraș, dar ai grijă să-ți iei postul în primire, la timp.

Apoi se urcă în barcă, se duse la Haidar-pașa — și cu Ieremia făcu la fel.

Pierre Vaillant nu se ivise nicăieri.

Pe la ora șapte, cînd soarele apucase să se ridice bine pe cer, Anton Lupan era înapoi, în port. Îl mai trimise încă o dată pe Gherasim să vadă dacă nu pleca vreun vapor, iar pe Mihu și pe Cristea Busuioc îi îndemnă să se ducă prin oraș, cu rîndul, ca să nu stea amîndoi de pomană la bord.

Mai bine nu i-ar fi trimis! Întîi se duse plutașul, cu barba în vînt, cu toporișca la brîu, pășind visător, după firea lui. Pe vremea aceea, cheiul Galatei avea binte de lemn; Cristea Busuioc le cercetă din loc în loc, pipăind lemnul, încercîndu-l cu unghia, suspinînd — era lemn romînesc, brad din Carpați, trunchiuri groase, încercuite cu fier și bătute trudnic în pămînt; se mai uită un timp pe la corăbii, stînd falnic pe mal, cu mîinile în brîu, fără să simtă forfota din jurul lui — apoi, terminînd cu portul, porni pe străzile Galatei, în sus, oprindu-se uneori pe la ușile caselor, încercînd lemnul cu toporișca și oftînd.

Peste vreo două ceasuri, cînd se întoarse, Mihu îl văzu legănîndu-se, scuturînd din cap, cu ochii tulburi, ca omul băut, și socoti că plutașul, înfringînd cumpătarea sa cunoscută de toți, intrase într-o prăvălie și trăsese la măsea rachiu ori ce altă naiba băutură se găsea pe-aici — lucru care îl mîhni mult, fiindcă pînă atunci îl socotise pe Cristea Busuioc curat ca un sfînt.

— Ce făcuși, nene Busuioc? îl dojeni, uitîndu-se la el strîmb.

În loc să răspundă, plutașul prinse să se rotească pe punte, năuc, cu capul în mîini. Negrilă se uita cînd la el,

cînd la stăpînă-su, se vede treaba foarte uimit. Cît despre Agop din Bazar, acesta rămăsese la locul vechi, fără să vadă nimic, încruntat, frămîntîndu-şi pumnii, muncind cine ştie ce socoteli în gînd.

Aici săvîrşi Mihu o greşeală, de care avea să se căiască amar mai tîrziu; nu era de loc timpul potrivit să plece în oraş, lăsînd paza „Speranţei" în grija plutaşului, aşa cum se înfăţişa acesta acum. Dar necazul n-avea să i se tragă de-aici, fiindcă în lipsa lui, cu corabia nu se întîmplă nici un rău; necazul îl aştepta în alt loc şi el plecă într-acolo, fără să bănuiască nimic.

Urmat de Negrilă, tînărul mus porni să se plimbe pe chei, întocmai cum făcuse şi plutaşul înaintea lui — ajunse pînă la Top-hané, se uită la cazărmile de pe deal, cu tunurile aşezate la rînd, apoi îşi alese o stradă mai puţin umblată şi o luă în lung, căscind gura pe la cafenele şi pe la prăvălii. După vreo sută de paşi se pomeni în faţa unui om, arămiu la chip, care stătea pe un scăunel, în gura unui gang murdar, întortocheat şi parcă nesfîrşit. Omul se ridică şi, făcînd un salamalec adînc, îi spuse ceva, pe grai necunoscut, arătînd la cizmele lui care se prăfuiseră rău între timp.

Mihu ridică din umeri, făcînd semn că nu înţelege graiul străin.

— Franţuz? întrebă omul cu obraz arămiu.

Asta băiatul înţelegea; răspunse:

— Nu!

— Italian?

— Nici.

— Bulgar, ungur?

— Nu; romîn!

— Romîn?! exclamă străinul, luminîndu-se la chip şi dînd-o pe graiul musului. Şi eu sînt tot romîn! Ah, ce bucurie să întîlneşti unul de-ai tăi, printre străini!...

— Şi eşti de mult aici? întrebă Mihu, împărtăşind bucuria lui.

— De copil!...

Zicînd acestea, necunoscutul îşi arătă un chip atît de nefericit, încît băiatul se întristă; pesemne bietul om indu-

rase multe, din copilărie pînă acum; pînă și graiul și-l stilcise, trăind atît amar de ani printre străini; să nu îi auzit asta din gura lui, ar fi zis că-i de orice nație, numai romîn nu, așa vorbea de stilcit.

— Și cu ce te îndeletnicești aici?

— Lustragiu.

— Da?... Vino în port, o să te ospătăm și-o să te cinstim. Sîntem cu o corabie, șase romîni — numai bucătarul e turc.

— Merg, dar mai intîi lasă-mă să-ți lustruiesc cizmele; e rușine să umbli așa prăfuit. Îți dau lustru cu vacs arăbesc, o să te minunezi!...

Zicînd acestea, fără să mai aștepte vreo încuviințare, străinul cu obraz arămiu își îndesă mușteriul pe scăunel, îi trase cizmele din picioare și se topi după o cotitură a gangului nesfîrșit.

— Unde te duci? strigă băiatul, neliniștindu-se oarecum.

— La prăvălie, uite colea! Așteaptă că ți le-aduc numaidecît!...

In acest timp, căpitanul „Speranței" trecuse Cornul de Aur și se îndrepta spre Ministerul de Lucrări Publice; acolo se afla și Direcția drumurilor de fier otomane, unde acum cîțiva ani era cunoscut. Spera să afle ceva despre Pierre Vaillant... Dar lucrul nu merse ușor, cu toate cunoștințele sale asupra limbei și chiar a obiceiurilor turcești. Dacă limba nu se schimbase în cei cîțiva ani cît lipsise de aici, obiceiurile, datorită sărăciei publice, luaseră un caracter, ca să zicem așa, mai riguros.

Pe scurt, primul care-i pretinse bacșiș, nu ca să-l lase să intre, fiindcă altminteri intrarea era slobodă atît pentru oameni cît și pentru cîinii fără stăpîn, ci numai ca să-l îndrumeze la un anumit birou, fu portarul, în îmbrăcăminte orientală, cu șalvari și cu turban, ceea ce, la urma urmei, de ce ne-ar mira, atîta vreme cît ne aflăm la Stambul?

Portarul ascultă cu luare aminte necazul ghiaurului și cînd, în sfîrșit, acesta îl întrebă încotro s-ar putea în-

drepta, ridică din umeri, neştiutor, de parcă n-ar fi fost pus acolo taman pentru asemenea daraveli. Abia după ce Anton Lupan, dumerindu-se, îi strecură în mînă un onlic de argint, ceea ce însemna cam doi lei, adică mîncarea unei familii pe o zi, turcul făcu o temenea, zîmbi şi-l îndrumă să se ducă la un birou, undeva la capătul unor coridoare întortocheate, care parcă nu mai aveau sfîrşit.

În faţa uşii dormea un cîine jigărit. Dîndu-şi seama că n-ar fi putut să-l mişte din loc, ca unul care cunoştea cîinii din Stambul, Anton Lupan păşi peste el şi intră. Biroul avea fereastra spre Bosfor, afară se vedea soarele strălucind, vîntul încreţea molcom apa de safir, dar slujbaşul padişahului stătea cu geamul închis, bea cafea şi fuma ciubuc în odaia îmbîcsită de fum.

Ascultă şi el povestea ghiaurului, apoi clipi din ochi şi făcu gestul cunoscut, frecîndu-şi degetul mare de arătător.

— Pentru daravela asta te duci dumneata la etajul de sus şi întrebi de efendi director Ali-bey, zise, după ce primi o medgidie de argint, ceea ce însemna cam cinci lei.

— Nu s-ar putea să-mi spui dumneata unde-i biroul lui Ali-bey ? Ca să mai întreb pe cineva costă cam scump.

Turcul păru mirat, dar, în sfîrşit, după ce se mai uită o dată la medgidia de argint, îi dădu în silă lămuririle trebuitoare ca să ajungă la locul cuvenit.

Ali-bey era un slujbaş din cei tineri, care învăţase ceva carte prin Franţa, deci se arătă încîntat să primească un vizitator străin, ca să-şi mai încerce cu el graiul franţuzesc. La rîndul lui, Anton Lupan era bucuros că dăduse peste un turc venit din Apus, care, de bună seamă, îşi lepădase obiceiurile strămoşeşti.

Ali-bey îi ascultă şi el povestea, zîmbind politicos şi înclinînd din cap. La urma urmei, vizitatorul nu voia să ştie altceva, decît dacă inginerul Pierre Vaillant lucra undeva pentru imperiul sultanului, dacă avea vreun contract, dacă nu i se putea afla urma.

— Vă întreb asta, pentru că am lucrat împreună la calea ferată Adrianopole-Stambul, iar eu personal am lucrat după aceea podul cel mare peste Sakar, în apropiere de

Vezir-han. Vedeți dar că nu vin la dumneavoastră chiar ca un străin.

Ali-bey inclină din cap, zîmbi, dar după aceea ridică din umeri, ca unul care nu putea face nimic.

Lui Anton Lupan îi veni sîngele în obraz. Oare trebuia și de data asta să dea bacșiș? Ali-bey nu era un slujbaș oarecare — și pe deasupra învățase carte în Franța, venea de acolo cu obiceiuri noi. Văzîndu-l că tace, cu ochii visători asupra Bosforului, făcu un gest timid, cu mîna la buzunar.

— O liră ajunge! spuse nepăsător turcul care, deși privea Bosforul, simțise vecinătatea banilor, poate printr-un instinct strămoșesc.

Căpitanul „Speranței" puse lira pe masă, cu obrazul arzînd de rușine. Ali-bey luă moneda, o privi ca pe un lucru de nimic, apoi o lăsă să cadă în buzunar.

— Păi dacă daravela stă așa cum mi-ați spus, trebuie să încercați la Direcția drumului de fier.

— Dar Direcția drumului de fier nu-i aici? întrebă Anton Lupan, ridicîndu-se surprins. Doar am vorbit limpede cu un funcționar, care m-a îndrumat încoa'.

Ali-bey zîmbi înțelegător:

— Probabil că e un funcționar din cei vechi, care nu se descurcă în treburile ministerului; cu timpul o să-i înlocuim. Direcția drumului de fier s-a mutat peste drum, în palatul vechi.

Cu asta, turcul se ridică și făcu o temenea, semn că pentru o liră vorbise de ajuns.

Anton Lupan coborî scările, năucit. La ieșire dădu nas în nas cu portarul în șalvari.

— Bine, pezevenghi bătrîn, de ce m-ai trimis aici, cînd eu ți-am spus că am treabă la drumul de fier?

— La drumul de fier, efendi? se miră portarul cu un rînjet de dispreț. Se vede că n-am înțeles.

Apoi scoase onlicul, se uită la el, strîmbă din nas și adăugă:

— Dacă dădeai o medgidie, spuneam de la început: uite colea e drumul de fier!

Anton Lupan se întoarse în port aproape de prînz, spumegînd de furie, și cu trei lire aruncate în vînt. La Direcția drumului de fier, după ce trecuse din birou în birou, lăsînd cuvenitul bacșiș, aflase în sfîrșit că Pierre Vaillant nu lucra nicăieri. După sfatul unui alt slujbaș, care băgase nepăsător o medgidie în buzunar, ar mai fi putut încerca la Seraschierat, Ministerul de Război, dar se lăsă păgubaș, fiindcă nu se simțea în stare să refacă numai prin puterile lui finanțele zdruncinate ale imperiului otoman.

„Totuși o să se întoarcă — și atunci o să-l găsesc", își zicea, în timp ce se îndrepta nădușit spre port.

Se gîndea să plece la Pireu cu cheresteaua lui kir Leonida, apoi să revină aici și să aștepte un timp, făcînd pînă una alta mici curse în Arhipelag, după cum s-ar fi ivit prilejul și marfa ceeace, la drept vorbind, nici măcar nu schimba planul lui; tot se gîndise să rămînă în Mediterană pînă în primăvara viitoare, ca să adune banii trebuitori marei călătorii. Noroc că nu-l zorea nimeni la drum, și mările libere îl așteptau.

Dar oare nu se înșela? Ce se întîmplase aici? Un soldat cu fes, tunică roșie și șalvari verzi, cu baioneta la pușcă, o baionetă lungă cît un catarg, stătea țeapăn pe chei, la pupa „Speranței". Pe punte, Cristea Busuioc clătina din cap, în vreme ce Agop din Bazar își frîngea mîinile, deznădăjduit.

— Ce s-a întîmplat? întrebă Anton Lupan, alergînd pe bord.

— Amendă, domnule, răspunse plutașul, arătînd o hîrtie cu pecetii mari.

Hîrtia, cu stema sultanului în cap, pornea de la Căpitănia portului și spunea, pe de o parte în limba turcă, pe alta în franțuzește, că deoarece aruncase gunoi în port, goeleta „Speranța", sub pavilion rominesc, trebuia să plătească numaidecît o amendă de o mie de lire, altminteri...

Căpitanul simți că-și pierde firea; nu-și închipuise că finanțele padișahului erau chiar în acest hal!

— Cine a adus hîrtia asta?

— Unul de la Căpitănie, chior de un ochi și bîlbîit, lovi-l-ar boala! răspunse plutașul, tot clătinînd din cap.

— A venit de mult?

— Nu, mai adineaurea; dacă o fi un sfert de ceas.

— Mihu pe unde e?

— S-a dus prin oraș.

— Și bașbuzucul ăsta de pe chei, ce hram ține aici?

— L-a lăsat să ne păzească; cică să nu spălăm putina.

Agop se apropie de căpitan, frîngîndu-și trupul, roșu în obraz, cu ochii zgîiți.

— Dumneata stai liniștit, efendi, dar eu ce fac?

— Ce întrebare e asta? Ce, amenda te privește pe dumneata?

— Nu mă privește, numai că dacă n-o plătești, îți ia tot.

— Foarte bine; o să ia cheresteaua, nu boclucurile dumitale, că doar ce-ar cîștiga?

Armeanul începu să alerge pe punte, bătîndu-se cu pumnii în cap. Tocmai atunci pică și Gherasim, care mai dăduse tîrcoale pe chei, în căutarea lui Pierre Vaillant.

— Ce ne facem, Gherasime? întrebă Anton Lupan, arătîndu-i hîrtia.

Cîrmaciul se scărpină în cap.

— O mie de lire?! Hm!... Șmecher sultanul!... Dar lasă, domnule, că asta-i boală cu leac! Ia hai cu mine, și-o să vedem!

Cînd să treacă schela, Agop veni fuga la ei:

— Efendi căpitan, ai milă de un negustor scăpătat! Vorbește acolo, stăruie, dacă lasă mai ieftin, poate te împrumut eu cu ceva. Îmi dai iscălitură, pe un an...

— Al naibii armean! zise Gherasim, în timp ce se îndreptau spre Căpitănie. Scăpătat, scăpătat, dar văd că n-a rămas fără cheag!

Căpitanul portului era un om ursuz, cu nasul arcuit ca un iatagan și cu un neg cît o băncuță pe obraz — să zici că se trage din același neam de căpitani de port cu căpitanul de la Sulina.

— Dumneata ne-ai trimis hîrtia asta? îl întrebă Gherasim, apropiindu-se de biroul pe care fumega un ciubuc de chihlimbar.

Căpitanul își puse ochelarii pe nas; pe nasul lui ochelarii stăteau ca o pereche de dăsagi în spinarea unui elefant.

— Eu am trimis-o, da; ai venit cu banii?

— Se vede că glumești, efendi! O mie de lire c-am aruncat niște gunoi, dacă l-om fi aruncat careva? Ce supărare ți-am făcut dumitale cu asta?

— A, nu știi, și ești marinar!?... Gunoiul se duce la fund și azi așa, mîine așa, pînă vezi că scade apa și nu mai poate veni vaporul la mal.

Gherasim se gîndi o clipă, uitîndu-se stăruitor la nasul căpitanului, ca și cînd de-aici putea să-i vină scăparea. Și cum se uita astfel, văzu un pahar de apă ivindu-se sub nas, nasul se ridică spre tavan, iar apa se duse pe gîtlejul însetat.

— Efendi căpitan, începu cîrmaciul, care găsise scăparea nu în nas, ci în pahar. În privința gunoiului eu unul cred că socoteala nu-i așa cum spui dumneata. Eu unul cred că dacă se ridică fundul, se ridică și apa...

— Nu-i adevărat!

— Ba da, și pot să dovedesc. Iată, am să iau paharul ăsta, am să torn apă în el, așa... Acum fii bun și pune-ți ochelarii să vezi ce se întîmplă dacă un marinar aruncă un fărăș cu gunoi aproape de mal.

Aici Gherasim se întoarse spre Anton Lupan și-i ceru în șoaptă cîțiva icosari.

— Ei, a crescut, sau ba? întrebă, dînd drumul unei monede în pahar.

Căpitanul își puse ochelarii, se aplecă peste masă și se uită la galbenul zimțat.

— Nu văd, n-a crescut! răspunse, clătinînd din cap.

Cîrmaciul mai lăsă să cadă încă un ban, care se așeză cuminte peste celălalt.

— Nici acum, efendi căpitan?

— Acum a crescut, dar prea puțin.

— Așa? Ia mai uită-te o dată și dacă nici acum nu ești mulțumit, apoi mă duc la cadiu...

— Bun, bun! încuviință căpitanul, ursuz, punînd mîna pe pahar. Putea să crească mai mult, dar haide, să nu mai lungim vorba... La cadiu, degeaba te gîndești, că are albeață în ochi și vede prost de tot.

— Dar pe gunoiul ăsta, ne mai dai și carte de marinar pentru un om care e cu noi, efendi căpitan.

— Acte aveți?

— Mai vrei acte, după ce ai băgat trei icosari în buzunar?

Cînd se întoarseră, venise și Ieremia de la gară și stătea pe punte, rezemat în fiintă, zădărind santinela de pe mal:

— Ia spune, Osman, pe la Plevna ai luptat?

Turcul nu înțelegea altă vorbă decît Plevna, dar asta era destul ca să-l umple de necaz.

— Lasă-l, măi Ieremie, nu vezi că nu știe romînește? zise Gherasim, pășind pe bord.

— Ba știe, dar se preface; ia să-i pomenesc de pilaf, să vezi cum ar mișca din nas! Hei, Osman, ia uite-ncoa', pe mine mă ții minte?

Santinela își smuci pușca de pe umăr.

— Stai, păginule, că am și eu pușcă! Uite-o colea, n-o fi așa nouă ca a ta, dar e-nvățată la turci. Cum vede unul, numai ce-o auzi că-ncepe a necheza: nihahaha!... Nihahahahaa!...

Indată veni și Haralamb, fără să aducă vreo veste mai bună decît vără-su — și fără ca măcar să fi văzut vreo turcoaică, așa, ca să-i fie pe plac. Parcă puteai să știi ce sluțenii se ascund sub iașmacurile acelea lăsate pe obraz?... Numai Laleli îi săgetase inima, că prea era zglobie, prea rîdea gingaș, dar, dacă o știa nevasta lui Ismail, ce putea să facă decît să suspine și să viseze la ea? Uite pentru ce chinuri își lăsase el vădanele lui de la Sulina și venise la Țarigrad!

Tocmai cînd Haralamb cugeta așa, pe chei se ivi Mihu, bocind, cu pumnii la ochi, tîrșiindu-și picioarele goale prin praf.

— Unde-ți sînt cizmele? îl întrebă Anton Lupan.

— Mi le-a luat!...

Și plîngînd, smiorcăind, cu pumnii murdari la ochi, musul povesti întîlnirea lui cu lustragiul din gang.

Auzindu-i pățania, căpitanul „Speranței" nu știa dacă să-l mustre sau să facă haz.

— Gherasime, du-te cu el în oraș și cumpără-i o pereche de cizme noi. Iar tu, Mihule, altă dată vezi ce faci!

Hotărît, nu mai aveau de ce să zăbovească în portul acesta care-i costa o sumedenie de bani.

Sufla o briză slabă, dinspre uscat, dar sus, la creastă, dincolo de Ieni Mahalle, se vedeau copacii despletindu-și ramurile, iar în larg, cît se zărea un colț din Marmara, valurile se zbuciumau, ridicînd berbeci albi, ceea ce dovedea că vîntul nu era chiar așa de firav.

— Pregătiți-vă de plecare! Peste o jumătate de oră ridicăm ancora!

Agop din Bazar răsuflă ușurat.

— Și cu Ismail ce facem, domnule? întrebă Gherasim, uitîndu-se pe mal.

— Dacă nu vine, plecăm fără el; i-am spus că la prînz să fie aici. Îmi pare rău, dar mi se pare că prea și-a făcut de cap. La Galliopoli sau la Pireu o să găsim alt bucătar, mai puțin poligam... Dar haide, du-te odată după cizme, că ne rămîne musul descălțat!

Înaintea plecării, Anton Lupan făcu un ultim drum în oraș, urcă străzile cu trepte ale Galatei și se duse la „Pera-Palace".

— Iată aici cîteva rînduri pentru domnul Pierre Vaillant, îi spuse portarului. Dacă se întoarce, anunță-l că în două săptămîni sper să fiu și eu înapoi; să mă aștepte sau măcar să-mi lase adresa unde îl pot căuta.

Cînd ajunse în port, văzu de departe că echipajul „Speranței" în loc să dezlege pînzele, stătea îmbulzit în jurul tambuchiului, la prova; numai Agop din Bazar se frămînta, alergînd pe punte, dintr-un bord în altul, nerăbdător să se vadă plecat.

— Hei, ce-i aici? strigă căpitanul de pe mal.

Oamenii se dădură în lături, rușinați. Ismail, în portul lui oriental, stătea turcește deasupra tambuchiului, ca un

sultan, și trăgea mulțumit din lulea, înconjurat de cele patru neveste, așezate pe punte, cu capul sub iașmac. Haralamb se tot învîrtea pe lîngă Laleli, încercînd să-i vadă fața, în vreme ce turcoaica rîdea șăgalnic, cu rîsul ei cald și tremurat.

— Ce-i, Ismaile, nu-ți ajunge cît ai stat cu ele? întrebă Anton Lupan, trecînd schela. Nu cumva vrei să ne aduci haremul tău pe cap?

— Au venit numai să-l petreacă, domnule, sări Haralamb, luîndu-i apărarea.

Laleli gunguri dulce, sub voal. Celelalte își întoarseră capul spre ea și cu tot iașmacul se văzu că o fulgerau.

— Validé am făcut saraigli, zise și Ismail, bucuros, arătînd un șir de borcane așezate lîngă tambuchi.

Cea de-a patra nevastă, pe care nu o văzuse nimeni pînă acum și nici nu-i auzise glasul, începu să rîdă, un rîs gros și aspru, ca de bărbat. De altfel, și după restul înfățișării, atît cît puteai să bănuiești sub feredgeaua albastră, ai fi luat-o mai degrabă drept un hamal.

— Pe asta o punem să ridice ancora, zise Ieremia, ținîndu-se cu teamă la un pas de ea.

Anton Lupan se îndreptă spre cabină:

— Ia, Ismaile, debarcă-ți haremul, că n-avem timp de pierdut; altminteri ți-aș spune să le pofțești la o cafea.

In clipa cînd turcoaicele se ridicau, Haralamb făcu ce făcu și dîndu-se pe lîngă Laleli, îi ridică un colț al iașmacului. Ghiaurii avură timp să vadă un chip gingaș, îmbujorat, cu buzele roșii, cu dinții albi, cu ochii adînci și albaștri cum e cerul de mai noaptea, clipind speriați sub genele lungi și grele ca perdelele de la odaia sultanei. Celelalte trei începură să strige și să blesteme, năpustindu-se asupra ghiaurului neruşinat:

— Cîine murdar! Mînca-ți-ar corbii ochii spurcați!...

Ghiulsum puse mîna pe o cange și, cum nu mai avu cînd să se ferească, bietul Haralamb se pomeni cu ea în cap.

— Dar-ar ciuma în tine, ghiaur scîrnav!

Numai Laleli nu zicea nimic, ci gungurea șăgalnic sub iașmac, parcă fericită că marinarii îi văzuseră fața.

După ce terminară cu ghiaurul, turcoaicele o luară la scărmănat pe ea — și o traseră pe chei, spurcînd-o cu vorbe și scuturînd-o ca pe un țol murdar.

— Mă, Ismaile, tu nu zici nimic? întrebă Haralamb, apropiindu-se furios de bucătar, care stătea netulburat la locul lui, pe tambuchi, ca un padișah.

— Ba ziceam! Tu ce-am căutat puneam mîna pe iașmac? Hai?

Toată lumea socoti că va începe gîlceavă. Însă, spre uimirea tuturor, în clipa următoare, de unde pînă atunci părea înfuriat, bucătarul zîmbi, oftă, și zise cu alean:

— Ah, Allah! Allah!... Bre Haralamb, am văzut ce ochi aveam?

— Haide, Ismaile! îl potoli căpitanul, care între timp își schimbase hainele de oraș. S-a făcut ceasul două și tot n-am plecat, din pricina ta. Dezlegați pînzele! Ridicați schela... Hei, dar ăsta cine mai e? Ce-i, moșule, cu dumneata?

Pe chei, în capul schelei, se ivise un călugăr bărbos, cu comănacul plin de găuri și albit de praf, într-o sutană măslinie, strînsă pe mijloc cu o bucată de curea. La gît avea un șirag de mătănii sărăcăcioase, de lemn siinos, iar în spinare ducea o dăsagă grea.

— Domnul cu voi!... Cine-i căpitanul? întrebă noul venit, făcînd semnul crucii cu un gest cam stîngaci.

— Eu; ia spune, ce vînt de poartă prin lumea asta de păcătoși că, după port, aș zice că vii de la Muntele Athos?

— Chiar așa, fiul meu, răspunse călugărul, în vreme ce pășea pe punte și își lăsa dăsaga jos. Sînt de la mănăstirea sfîntului Mina, dar umblu prin lume de mai bine de un an, să strîng bani, că ne-a ars biserica și nu mai avem unde aduce har tatălui nostru ceresc.

Zicînd acestea, omul în sutană se întoarse cu fața spre răsărit și se închină larg.

— Și de la noi ce vrei? îl întrebă Anton Lupan, privindu-l stăruitor.

Ochii, glasul, ceva din înfățișarea călugărului îi amintea nu știu ce; poate îl mai întîlnise vreodată, prin alte locuri,

că partea asta a lumii era plină de călugări de la Muntele Athos.

— Păi uite, taică, ce-aş vrea... Am auzit că plecaţi la Pireu.

— Da, n-ai auzit rău.

— Şi te-aş ruga să iei un călugăr sărman cu dumneata, că numai pentru numele lui Christos trudesc. Am bătut drumul pe jos, de la Athos pînă aici, şase luni am umblat şi am adunat cîte ceva, dar puţin, că oamenii sînt săraci. Dacă nu ţi-e ocol, m-aş ruga de dumneata să mă duci pînă la Skyros, în Arhipelag, că acolo avem credincioşi de la care nădăjduiesc să mai strîng ceva. Mai departe, oi vedea ce-oi face, oi găsi vreun barcaz să mă ducă prin insulele acelea... Dar de asta să n-ai grijă dumneata; dacă mă iei pînă la Skyros şi mă laşi undeva, pe mal, mai departe m-o ajuta mila lui Dumnezeu şi bunătatea oamenilor.

— Ce facem, Gherasime, că ne mai veni un pasager? întrebă Anton Lupan, încurcat.

Cîrmaciul se scărpină în cap.

— Să-l luăm, domnule; n-om păgubi cine ştie ce, dacă om trece şi pe la Skyros.

— Mulţumesc, taică, Dumnezeu să te răsplătească de-o mie de ori! zise călugărul, răsuflînd uşurat.

— Atunci, moşule, — hotărî Anton Lupan, — caută-ţi un culcuş pe undeva, că nu mai avem timp de taifas. Hai, băieţi, ridicaţi ancora!

Lanţul greu începu să scrîşnească, în scîrţîit de cabestan, „Speranţa" îşi afundă prova trasă pe ancora grea, parîmele desprinse de pe binte căzură făcînd să plescăie apa, focul şi trinca ţîşniră pe strai şi cheiul Galatei începu să alunece uşor înapoi, cu mulţimea de gură-cască înşirată pe mal. În stînga se vedea Turnul lui Leandru, orbitor de alb, iar în dreapta Top-Kapu-Serai, cu zidurile năruite ale vechiului palat.

Înainte de a intra în Marmara, „Speranţa" trecu prin faţa acestei clădiri greoaie care, însă, cu zidurile ei văruite ieftin în fiecare an, cu copacii care înverzeau în jur, fără nici o cheltuială din partea sultanului, înşela ochiul şi te lăsa să visezi la palate de basm. Într-un loc,

la etaj, se vedea un şir de ferestre cu zăbrele de lemn, în spatele cărora fluturau perdele grele de catifea; acolo, pesemne, era haremul unde lincezeau, sub sulimanuri, grecoaicele şi georgiencele din serai, osindite la sclavie prin porunca profetului, căruia sultanul, drept recunoştinţă pentru un Coran aşa de mărinimos, îi ridica minarete la fiecare pas.

Intr-un colţ al palatului se deschidea o uşă sau o fereastră, de unde se inclina la vale, pînă în apa curată a mării, un fel de scoc ciudat. Pe-aici, pare-se, pe acest sinistru tobogan, alunecaseră de-a berbeleacul, cîndva, multe capete fără trup şi trupuri fără cap, din mila sau din furia sultanilor, ca să li se piardă urma în Marmaraua tăcută ca o uşă de serai.

„Speranţa" ocoli Top-Kapu-Serai şi luă drumul spre sud-vest, lăsînd în urmă Bosforul învolburat. In dreapta alunecau, scăldate iarăşi în verdeaţă şi izbutind încă o dată să înşele ochiul cu farmecul lor de fard, zidurile colorate ale caselor, palatele albe, turnurile şi minaretele asupra cărora veghea ochiul lui Allah.

Gherasim stătea la cîrmă, Mihu smiorcăia sub tambuchi, ruşinat, fără să se bucure de cizmele noi care luceau să zici că-s de lac, iar ceilalţi, îngrămădiţi în tribord, priveau, neostenind să se minuneze, colinele verzi presărate cu smalţ. Plutaşul era printre ei, dar nu zicea nimic, ci doar clătina într-una din cap.

— De ce-şi vopsesc casele aşa, în toate culorile, domnule? îl întrebă Ieremia pe Anton Lupan.

— E un obicei vechi; înainte, fiecare neam de oameni din Stambul trebuia să-şi vopsească zidurile altfel, ca să se deosebească unii de alţii. Armenii erau osîndiţi la culoarea neagră, de îngropăciune, grecii, mai norocoşi, aveau culoarea roşie, ca sîngele boului — numai turcii puteau să folosească varul sau culorile deschise. Astăzi regula asta a căzut, dar oamenii continuă să-şi împestriţeze casele, fiindcă pesemne s-au obişnuit cu ele aşa.

In faţă se iviră zidurile groase şi înalte ale unui castel întortocheat, cu mai multe turnuri, care se oglindeau în apa mării, la ora aceasta verzuie, de smarald.

— Asta-i vestita închisoare Edi-Kulé, adică a celor Şapte-Turnuri, spuse Anton Lupan.

— Parcă văd numai patru...

— Celelalte s-au dărîmat. Aici erau închişi, pe vremuri, vrăjmaşii sultanului ; tot aici se întemniţau solii şi ambasadorii ţărilor cu care Turcia intra în război. Multe capete s-au rostogolit în Marmara dinapoia zidurilor pe care le vedeţi. Aici a pierit domnitorul nostru, Constantin Brîncoveanu, cu toţi ai săi — şi de atunci sultanii ne-au trimis domni străini, greci din mahalaua Fanarului...

— Păi ce să ne mai mire atîtea palate, că au avut de unde să ia ! oftă Ieremia, cu ochii la seraiurile şi moscheile care rămîneau în urmă, pe deal.

— Dar în Bazar ! zise Cristea Busuioc, tot clătinînd din cap. N-aţi văzut ce averi ? Astea de unde s-au adunat ?

Ia te uită ! Plutaşul de cînd căpătase glas ?

— Lasă, nu vă mai faceţi inimă rea ! îi linişti Anton Lupan, gîndindu-se la păţaniile lui de azi. S-a dus vremea cînd Stambulul huzurea. Acum sultanul trage mîţa de coadă, de-o auzi miorlăind pînă în Dardanele.

Oamenii se puseră pe rîs.

— Adică s-a sfîrşit bairamul ! zise Ieremia.

— Apăi da ! adăugă, visător, Haralamb. Acum sîntem în ramazan !

Vorbea una, dar gîndul lui la alta era. Acum, după ce-i mai văzuse şi chipul, ispita lui adăugîndu-se glasului gîngaş, Laleli îi frigea inima, cum se frige kebabul la jar

Cît despre plutaş, el spusese destul, de acum înainte n-avea să mai scoată o vorbă, cel puţin un ceas.

Deodată, în stînga moscheii Sultan-Selim se ridică o coloană de fum şi îndată limbi de flăcări ţîşniră spre cer, profilîndu-se pe dealul Galatei, din fund.

— Ce-i asta, domnule ?

Căpitanul ridică din umeri, nepăsător :

— Arde o casă în Stambul ; asta nu miră pe nimeni — se întîmplă des pe-aici. E de ajuns să-şi uite un turc ciubucul nestins — se aprinde o casă, de la ea alta, că toate-s de lemn — pînă ce te pomeneşti că arde o mahala întreagă. Dacă ai sta să faci socoteala cîte case au ars în Stambul

de la înfiinţarea lui, ai vedea că oraşul a fost construit din nou de cîteva zeci de ori.

— Numai moscheile şi seraiurile nu ard! Astea-s de zid! zise Ieremia, uitîndu-se la flăcările care nu se mai ridicau spre cer, ci înghiţeau casele la rînd, întinzîndu-se ca şerpii pe deal.

— Fireşte! răspunse Anton Lupan. Ce-i al sultanului şi-al lui Allah se face trainic, nu vezi?

Edi-Kulé rămînea în urmă, tainică şi posomorîtă; deasupra se întindea zidul oraşului, urcînd pe deal, printre grădini, ca apoi să coboare la Cornul de Aur. Între pietrele cenuşii se vedeau bucăţi de marmură albă, lucînd în soarele care le ştia acolo de sute de ani.

— Marmara asta mi-e că-i tot de furat! oftă un om din echipaj.

In afara zidului, sus, pe deal, printre copaci se zărea cimitirul de la Eiub — şi cu acest sălaş al morţii, Stambulul se sfîrşea, înecat în fum, aşezîndu-se fumul focului peste fumul istoriei lui...

CAPITOLUL X

Glasurile mării

In după amiaza zilei de 21 iulie, „Speranța" naviga pe Marmara, spre apus, sub un vînt tare, din tribord și făcea aproape șapte mile pe ceas, după cum dovedi iochul pe care musul îl aruncă, încă smiorcăind, simțindu-se vinovat și cu mare apăsare pe inimă, că își pierduse cizmele cumpărate de căpitan. Crestele valurilor începeau să se spargă și corabia de data asta se legăna simțitor, nu chiar ca o bătrînă beată, cum spusese odată Gherasim despre ea, ci ca o femeiușcă zglobie, dornică să meargă la bal.

Echipajul forfotea pe punte, punînd ordine în lucrurile pe care șederea la Stambul le întorsese pe dos. Dacă vîntul nu se prefăcea în furtună — și barometrul stătea nemișcat, prevestind timp frumos — însemna că a doua zi, la răsăritul soarelui, intrau în Dardanele; mai bine nici nu se putea. Vîntul proaspăt și răsuflarea curată a mării spăla din sufletul oamenilor, pe rînd, amintirea zilelor zbuciumate petrecute în portul gălăgios, plin de ispite și de primejdii. Numai Haralamb, Mihu și Cristea Busuioc nu erau în apele lor.

Primul se uita chioriș la Ismail, pizmuindu-l din toată inima pe care i-o săgetase așa de cumplit Laleli.

Plutașul își făcea îndatoririle sîrguincios și îndemînatic, dar mai tăcut ca oricînd; ce naiba se întîmplase cu el, de se uita cu privirile aiurea și tot clătina din cap, năuc?

Cît despre Mihu, necazul lui îl cunoşteau toţi, dar nu înţelegeau că pentru o pereche de cizme trebuie să te zbuciumi atît.

După ce „Speranţa" se aşternu la drum şi insulele Prinkipo, ultima amintire a Stambulului, se şterseră în urmă, căpitanul îl chemă pe mus jos, să meargă mai departe cu învăţătura, fiindcă pe punte toate erau puse la locul lor, nu mai rămăsese nimic de făcut.

Dar parcă de învăţătură îi ardea lui Mihu acum? Asculta lămuririle lui Anton Lupan despre nordul geografic şi nordul magnetic, despre declinaţie, deviaţie şi derivă, cunoştinţe trebuitoare numaidecît unui navigator, ca să calculeze capul la compas, fără de care nu poate să plece la drum — asculta, dar gîndul lui era la cizmele lăsate la Stambul...

Şi trecea timpul — şi în cizmele noi, deşi lăcuite, se simţea stînjenit, dracu' ştie de ce, parcă îl strîngeau, una la degete, alta la călcîi.

Pe punte se auzi sunînd clopotul de cart, două bătăi scurte, sunetul cunoscut.

— S-a făcut ora cinci! observă căpitanul mirat. Repede trece timpul uneori!

Musul se însufleţi o clipă şi răspunse rîzînd:

— Fiindcă-i vînt bun, domnule! Cînd slăbeşte vîntul, parcă şi ceasul merge şontic.

— Măi băiete, n-ai nici o săptămînă pe mare, şi-ai început să gîndeşti ca marinarii bătrîni!

Cu toată lauda aceasta, Mihu îşi aminti iarăşi de cizme şi iarăşi se posomorî.

Afară, viaţa îşi urma drumul obişnuit, fără nici o tulburare din partea nimănui. Gherasim rămăsese la cîrmă şi în cartul al doilea — Ismail cică trebuind să gătească pentru cină — iar plutaşul era de veghe la prova, unde se tot legăna deasupra parapetului, de ai fi zis că o să-l apuce ameţeala şi o să cadă în valuri.

Ieremia dormea butuc în cabină, fiindcă peste noapte se chinuise pe o bancă în amărîta aia de gară.

Haralamb mai zăbovise o vreme pe punte, privind cum pierea în urmă Stambulul. Îl tot muşca un şarpe de inimă,

îndemnîndu-l la lucruri rele, dar acum era prea tîrziu, păcat că îndemnul nu venise la vreme. Adică la urma urmelor ce treabă avea el în Grechia? N-ar fi fost mai bine să rămînă pe chel, la Galata, că doar nu putea să-l ia nimeni cu sila — şi să fi căutat, într-un chip oarecare, urma turcoaicei după care-i sfîrîia inima? Pe urmă îl luă oboseala, că şi el se chinuise peste noapte în gară, cobori în cabină şi, punînd capul pe pernă, adormi, avînd în ureche gunguritul şăgalnic, iar sub pleoape surîsul gingaş al Laleliei.

Pe punte, în afara cîrmaciului şi omului de veghe, mai erau şi ceilalţi doi — călătorii. Agop din Bazar stătea nemişcat deasupra hambarului, aruncînd priviri speriate în juru-i. Călugărul se aşezase pe un maldăr de parîme la prova, îşi pusese pe nas nişte ochelari legaţi pe după urechi cu sfoară şi citea smerit biblia, trecîndu-şi printre degete mătăniile slinoase, în mîrîitul necurmat al lui Negriţă.

In babord se zăreau munţii Asiei Mici, acoperiţi de zăpadă, iar în prova, printre pînzele de corăbii şi fumul de vapoare care pluteau în depărtare, cine avea ochi bunl putea să vadă insula Marmara, legănîndu-se în mijlocul mării ca o arcă greoaie.

Călugărul mai citi o vreme biblia, tot depănîndu-şi mătăniile, pe urmă se uită în lături, îşi scoase ochelarii, se ridică anevoie şi se îndreptă încovoiat spre pupa, cu cartea la subsuoară, urmat de mîrîitul dulăului.

— Te trudeşti într-una, cîrmaciule! zise, în greceşte, aşezîndu-se alături de cîrmă.

Gherasim era în toane bune:

— Nu mă trudesc, părinte; îmi fac meseria.

— Frumoasă meserie, dar grea, nu-i aşa, fiule?

— De, cînd mai grea, cînd mai uşoară, dar încolo, n-am ce zice, frumoasă-i întotdeauna!

După ce tăcu o vreme, călugărul se trase mai aproape şi vorbi, cu îngrijorare:

— Taică, să nu crezi că duc averi cu mine; ia, acolo, vreo sută şaptezeci de piaştri, nici măcar două lire. Dar vezi dumneata, nu-s banii mei, ci ai mănăstirii, de aceea mi-e teamă.

— Cum adică, părinte?

Călugărul scăzu glasul:

— Am auzit că umblă piraţi printre insule. Oare n-o fi primejdie să ne prade?

Cîrmaciul începu să rîdă:

— N-avea grijă, părinte, nu se ostenesc ei pentru două lire!

— Ei, taică, te pui cu tîlharii?

— Şi-apoi, — zise Gherasim mai departe, — acum, de cînd s-au înmulţit vapoarele, piraţii nu mai umblă pe toate drumurile; nu le dă mîna. Mai e unu', Spînu, dacă i-ai auzit numele, şi-or mai fi şi alţii, da' puţini, nu ca înainte. Aşa, se mai întîmplă citeodată să încolţească vreo corabie rătăcită, vreun barcaz aruncat de furtună pe vreo insulă pustie...

— Ei, vezi, taică!... Barem, dacă ar fi să ni-i scoată satana în cale, aveţi cu ce să-i răpuneţi?

— In privinţa asta, să fii liniştit, părinte. Sîntem oameni unu' şi unu'!

Călugărul se trase mai aproape.

— Dar puşti?... Că pe oameni i-am văzut cu mîinile goale.

— Nu le purta dumneata de grijă. Avem fiecare cîte o carabină şi gloanţe cu duiumul.

— Asta-i bine! zise călugărul, făcîndu-şi semnul crucii. Dar măcar, le ţineţi la îndemînă, n-or fi pe undeva, prin fundul magaziei?

— S-ar putea una ca asta, părinţele? Du-te să le vezi, că le ţinem fiecare lîngă pat, în cabină!

— Aşa? Apăi atunci mi-e inima mai liniştită. Căpitanul are şi el puşcă?

— Oho! Şi pe deasupra două pistoale!

Călugărul se uită la uşa cabinei, oftă, ca şi cînd tot i-ar mai fi fost teamă, pe urmă se ridică şi porni spre prova, tîrşîindu-şi picioarele.

— Păi domnul să rămînă cu tine, cîrmaciule! mai zise făcînd asupra lui Gherasim semnul crucii. Eu mă duc să-mi mai luminez cugetul cu cărţile astea sfinte.

Aşa trecu încă o oră...

Jos, în cabină, Mihu își continua învățătura, uitînd, încetul cu încetul, necazul cu cizmele. Acum știa cum se măsoară drumul pe hartă, cum i se fac îndreptările, corecții pe limba navigatorului, și cum apoi trebuie urmat după busolă, dar rămăsese cu o nedumerire. Navigînd în chipul acesta, nu ești niciodată sigur că ai să ajungi chiar acolo unde ai făcut socoteala ; deriva, oricît ai ține seama de ea, nu se poate măsura, cum măsori unghiul de drum. În călătorii scurte, ca de pildă de la Sulina la Stambul, înrîurirea ei păgubitoare nu are cînd se mări ; cîteva mile într-o parte sau în alta, pe mare nu înseamnă nimic. Dar ce te faci cînd călătorești săptămîni și luni în șir, fără să vezi urmă de pămînt ? Abaterea de azi se adună cu cea de mîine — și la urmă te pomenești că ajungi unde nici n-ai gîndit.

— Acum, dacă m-ai întrebat, am să te lămuresc, Mihule, răspunse căpitanul, mulțumit că mintea musului era sprintenă ca vîntul bun. Despre asta aveam de gînd să-ți vorbesc mai tîrziu. Vezi tu, la asemenea drumuri, dacă te-ai lua numai după busolă, s-ar putea să nimerești la dracu-n praznic, cum ai spus tu ; și nu că din asta ți s-ar trage numaidecît vreo nenorocire, dar în primul rînd ar însemna să bați mările de pomană și să nu fii la timp acolo unde ți-ai pus în gînd. Ca să înlăture această greșeală, navigatorii calculează în fiecare zi, sau ori de cîte ori socotesc că este nevoie, locul unde se află, luîndu-se după soare sau după stele. Pentru asta e nevoie de instrumente și de table astronomice, anume făcute — o să ajungem și la ele, dar mai tîrziu. O dată ce-au aflat locul, navigatorii îl punctează pe hartă, de aceea, de cîte ori calculezi poziția corăbiei, se spune că „ai făcut punctul". Dacă punctul e în afara drumului, corectezi unghiul la busolă, așa ca să te apropii iarăși de el — și asta în fiecare zi, pînă termini călătoria...

Clopotul de cart bătu de trei ori cîte două bătăi scurte, vestind ora șapte și apropierea cinei.

— Acum haide să vedem ce mai e pe-afară ! hotărî căpitanul.

Cînd ieşiră pe punte se apropia şi Ieremia, cu fiinta lui veche, căutîndu-şi loc unde să se aşeze ca s-o frece de rugină.

— Fugi de-aici cu oţelele tale! îl repezi Gherasim, văzîndu-l că dă să se aciueze lîngă cîrmă. Ce, vrei să-mi zăpăceşti busola? Alt loc n-ai mai găsit, cît e puntea asta de lungă?

— Domnule, — întrebă musul, — oare e adevărat că fierul sminteşte magneţii busolei? Nenea Gherasim m-a repezit şi pe mine odată, cînd ciopleam un fluier pe lîngă cîrmă; zice că şi un briceag e de ajuns ca să-ţi facă încurcătură.

— Aşa e, Mihule. Fierul înrîureşte simţitor asupra busolei. Trebuie să nu uiţi asta şi să ai grijă totdeauna!

— Dar atunci fierăria de pe corabie cum n-o înrîureşte? Ancorele, sarturile, cratiţele din bucătărie?

— Astea-s prea departe. Dar fiindcă veni vorba de cratiţe, ce-ar fi să-i dăm o gură lui Ismail, să se grăbească puţin cu cina, că uite, acu' se face seară!

— Mă duc eu! zise Mihu, luînd-o la fugă, spre prova.

Dar cînd se uită pe gura tambuchiului, văzu că bucătăria era goală; maşina de gătit dormea, rece, cratiţele în rafturi se ciocneau unele de altele, din pricina balansului şi sunetul dovedea atît de limpede că sînt goale, încît te apuca deznădejdea.

— Nene Ismaile! strigă musul, chinuit de o foame pe care n-o simţise nici în zilele cînd umbla fără căpătîi pe drumuri. Nene Ismaile!...

Nici un semn de viaţă din partea bucătarului!

La strigătele musului, uşa se deschise şi Haralamb, trezit din somn, ieşi buimac din cabină şi urcă scara, pe punte.

— Ce-i, măi copile, de strigi aşa, că doar nu dau turcii?!

— Nu ştiu unde-i nenea Ismail — şi-i ora cinei.

— Păi unde să fie? Doarme în cabină. Hei, Ismaile, scoal' că s-a făcut ziuă!

Căpitanul cu Ieremia veneau de la cîrmă.

— Doarme ca un malac, domnule! zise Haralamb, arătînd pe spirai, în cabină.

Intr-adevăr, bucătarul, ghemuit cu fața la perete, dormea făcut una cu patul, de-ai fi zis că nici nu mai răsuflă și niciodată n-o să se mai ridice în picioare.

— Scoal' mă, n-auzi?! strigă Haralamb iarăși.

Apoi, văzînd că drept urmare, Ismail abia acum începea să sforăie, luă cangea, o vîrî prin spirai și se apucă să-l imboldească la nimereală, punînd în asta toată pizma pe care i-o nutrea bucătarului.

Sforăitul crescu și mai tare. Era un sforăit care făcea să tremure pereții, geamurile spiraiului, puntea — și poate chiar catargul, împreună cu streiurile.

Negrilă se ridică în picioare și ciuli urechile. Agop din Bazar se uită speriat în lături, iar călugărul își luă ochii din Biblie, uitînd să-și mai depene mătăniile.

— Ei, fir-ai tu al naibii! își pierdu răbdarea Haralamb. Zi, nu vrei să te scoli? Stai că am eu ac de cojocul tău, păcătosule!

Și aplecîndu-se pe spirai, strigă cît îl ținea gura:

— Ismaile, păzea că vine Ghiulsum, ia uite-o!

La rostirea acestui nume, sforăitul pieri ca prin farmec, iar Ismail se rostogoli în mijlocul cabinei și începu să-și caute speriat șalvarii...

Vorba e că veselia nu ține de foame, sau nu ține multă vreme. Echipajul „Speranței" rîse îndelung pe socoteala bucătarului, pînă ce simțiră că lîmneala îi doboară din picioare. In seara aceea trebuiră să se mulțumească numai cu o cină gătită la iuțeală; cu acest prilej băgară de seamă că la Stambul, în zarva și încurcăturile ivite înaintea plecării, nimeni nu avusese grijă de cele ale gurii; nu-i vorbă că asta era în seama lui Ismail, așa că degeaba ai fi luat la zor pe alții — și lui Ismail, ce să-i mai spui, că i se întîmplaseră și lui destule! Nici măcar apă în butoaie nu avusese grijă să pună; noroc că erau aproape pline, și puteau să țină de acum încolo încă o lună de zile.

Acum, cu ce mai aveau în cambuză de la Sulina, puteau să se descurce două-trei zile. Anton Lupan hotărî să facă o scurtă escală la Skyros, pentru aprovizionare, că nu trebuiau să se abată într-acolo, să-l lase pe călugăr.

După ce cinară aşa ca să nu rabde foame, ouă prăjite cu slănină, din care Ismail fireşte nu se înfruptă, oprindu-l Coranul, coborîră o parte din pînze, adică săgeţile din vîrful catargelor, fiindcă vîntul era destul de aspru şi peste noapte ar fi putut să crească mai tare. Gherasim aprinse felinarele, apoi îşi luă pătura din cabină şi se întinse pe punte, cu un maldăr de parîme drept pernă.

— Dumneata du-te de te culcă în patul meu, îi spuse călugărului.

Acesta se grăbi să dispară sub punte, cu dăsaga la spinare, ca să scape de miriitul lui Negrilă.

Cerul, în faţă, mai avea o geană purpurie, care se răsfrîngea în cîţiva nori alungiţi deasupra orizontului; în schimb, în pupa „Speranţei" se lăsase noapte deplină. Numai dîra palidă care rămînea în urmă, ca o cale a laptelui căzută în apă, înfrîngea perdelele mai apropiate ale nopţii, făcîndu-le pe celelalte mai negre, mai grele. Dar şi asupra acestora, farul de la San Ştefano, hăt în partea Stambulului, îşi trimitea sclipirile rare, sfîşiindu-le la răstimpuri cu spada lui ca argintul. Indată, alt far, cel de la Eregli, pe coasta europeană, se ivi în dreapta bompresului, încrucişîndu-şi lama cu a celui lăsat în urmă. Şi iată, nu trecu multă vreme, cînd se ivi şi în stînga unul, ridicîndu-se anevoie din valuri, ca privirea unui străjer care se uită peste ziduri.

— Far la un cart în stînga bompresului! strigă Mihu, el fiind de veghe la ora aceea.

— L-am văzut, răspunse căpitanul, de la cîrmă. E farul de pe insula Marmara.

Timpul se scurgea în tăcere.

Din cînd în cînd întîlneau vapoare, mai dese ca în Marea Neagră, care treceau aşa de aproape, încît se vedeau marinarii pe punte aplecaţi peste balustrade, făcînd semne cu mîna.

— Efendi Agop! strigă Anton Lupan după o vreme, auzind că armeanul tot geme, chinuindu-se deasupra hambarului. De ce nu vrei dumneata să cobori în cabină, să te odihneşti ca oamenii? Aşa te mai trage şi umezeala

mării și te pomenești prins de junghiuri. Pe urmă să nu dai vina pe mine.

— Mulțumesc! răspunse Agop zgribulit ca o miță udă. Aici stau bine, efendi, stau bine!

Și iar începu să geamă.

Aproape de miezul nopții, în stînga, de o parte și de alta a farului, se iviră pîlpîiri de lumină.

— Ce lumini sînt astea, domnule? întrebă Mihu, apropiindu-se de cîrmă.

— Pesemne sînt focurile pescarilor.

La miezul nopții, Ismail, care se culcase iarăși după cină și îi trăsese un somn zdravăn trei ceasuri și mai bine, veni să ia cîrma, iar Ieremia, trecu de veghe. Anton Lupan însă mai rămase pe punte încă vreo oră, pînă ce ajunseră în dreptul farului; Mihu nu cobori nici el în cabină. Acum țărmul insulei se zărea, departe, ca o umbră nesigură care-ți umplea sufletul de teamă și de tristețe. Focurile pescarilor, rare, luminau cîte un colț de stîncă ruginită, cîte o bucată de faleză ca un zid de pușcărie. Mai departe, pămîntul se pierdea în întuneric, neîngăduindu-ți să-l vezi nici cu închipuirea.

— E mare insula asta, domnule?

— Are vreo douăzeci de kilometri lungime.

— Și nu-i nici un oraș pe toată lungimea?

— Ba da, un orășel, Marmara, în partea ailaltă. Dar ce-ar fi să te duci la culcare? Nu uita că în zori o să avem treabă.

Auzind aceste cuvinte, Agop, care pesemne nu putea să doarmă, se ridică de deasupra hambarului.

— Efendi, mîine dimineață sosim la Gallipoli?

— Da, către ora șapte, dacă vîntul rămîne același.

— Și ne oprim în port?

— Numai pentru controlul vamal. Eu zic că-i mai bine să-l facem aici, decît la Cianak.

— N-am putea să trecem așa, fără oprire?

— Cum crezi una ca asta? Dumneata n-ai mai călătorit niciodată prin Dardanele? Vrei să tragă cu tunul?

Armeanul vru să mai întrebe ceva, pe urmă oftă și se duse să-și ia în primire locul de veghe.

Inainte de a cobori să se culce, Anton Lupan mai trecu pe la cîrmă.

— Ia spune, Ismaile, te-ai limpezit la cap, n-o s-o iei razna? Să mă duc la culcare sau să-ți mai țin tovărășie? Mi-e teamă să nu te fure somnul.

— Domnule, cînd facem mîncare o dată poate greșim; cînd sîntem la cîrmă ținem drum bun. Intrebam Gherasim!

— Lasă-l pe Gherasim, că doarme. Ai grijă să nu te apropii de țărm; peste vreo două ore, o să vezi farul de la Çarakioi, în tribord.

— Știam, am umblat mult Marmaraua! Ehe, cîrmaci vechi Ismail!

Lui Mihu, vecinătatea insulei tainice, pe care din cînd în cînd se vedea pîlpîind un foc de pescari, îi dădea un fel de teamă, fără să știe de unde pornea. Ar fi vrut să rămînă pe punte, dar socotea că Anton Lupan s-ar fi supărat, de aceea, după ce mai aruncă o privire spre țărm, așa cum îl zărea, plin de umbre fîlfîitoare, în babord, la o mie de pași, coborî în cabină. Călugărul gemu prin somn, apoi se lăsă liniște; nu se mai auzea decît răsuflarea oamenilor și freamătul valurilor dincolo de bordaj.

Și deodată, în liniștea aceasta, lui Mihu i se păru că deslușește un gungurit ciudat, asemănător cu gunguritul sfios și plin de teamă al porumbelului care vine iarna la geam. Trase cu urechea, dar în clipa următoare gunguritul nu se mai auzea: poate fusese unul din glasurile mării, fiindcă marea, cînd o auzi dinlăuntrul corăbiei, nu are numai un glas; ea urlă ca lupul prădalnic, mugește ca taurul înfuriat, latră ca dulăii la stînă, mormăie ca ursul la fragi, behăie ca oile în iernatic, plînge ca bietul cerb gonit de hăitași, geme ca omul bolnav, ia glasul bufnei ursuze și strigătul cucului într-una hoinar — de ce nu l-ar lua și pe-al porumbelului care îți gungure iarna la geam?...

Așa se gîndi musul — și în timp ce marea vorbea cu toate aceste glasuri dincolo de bordaj, el adormi împăcat.

Soarele nu răsărise cînd „Speranța" intră în gîtuitura de apus a Mării Marmara, care premerge strîmtoarea Dar-

danelelor. La ora cinci, Gherasim luă cîrma; se zăreau departe țărmurile, plutind nesigur în pîcla dimineții. În pupa, cerul se împurpura, făcînd să sîngereze ici-colo o creastă de val.

Mihu deschise ochii în clipa cînd soarele ieșea din unde, ca un fes roșu în capul unui Neptun otoman.

Ismail se culcase abia de un sfert de oră, dar avusese vreme să-și acordeze sforăitul pe trei glasuri, unul subțirel, ca struna de vioară, altul mijlociu, de caval, iar al treilea grav, plin de nădejde, ca buciumul de muntean. Haralamb și Cristea Busuioc dormeau încă, întorși cu fața la perete, obișnuiți cu acest concert matinal.

După ce își roti ochii prin cabină, întrebîndu-se ce neliniște îl făcuse să se trezească așa de devreme, căci cu sforăitul bucătarului era și el obișnuit, Mihu își aduse aminte de călugăr și se aplecă spre el, peste pat. Pe spirai intra o diră de lumină cenușie, în care se împleteau șuvițe purpurii, alungînd prin colțuri întunericul cabinei. Călugărul dormea cu fața în sus, cu o tichie neagră înfundată pînă pe urechi — și cu mîna dreaptă atîrnînd în jos, încleștată în băierile dăsagei, ca și cînd i-ar fi fost teamă să nu-l fure cineva.

Deodată, Mihu făcu ochii mari și începu să chicotească, fără să țină seamă de respectul datorat unui monah. Dar ce oare în înfățișarea călugărului acesta călător îi stîrnise asemenea haz?...

În clipa aceea, călugărul tresări, clipi din ochi, își duse repede mîna la barbă și se întoarse cu fața la perete, mormăind supărat.

Musului i se făcu rușine că rîsese de el. Rușine? Da, în prima clipă; apoi alt gînd prinse să i se frămînte în cap...

Afară, pe punte, nu se simțea nici o mișcare... Să fie-al naibii! — erau uneori clipe cînd te apuca teama, cînd ți se părea că în jurul tău totul a murit și nici măcar sforăitul lui Ismail nu-ți alunga din cuget neliniștea stîrnită de această tăcere lungă și grea. Și după o vreme, iarăși i se păru lui Mihu că aude gunguritul de astă-noapte, cine știe

de unde pornit. O fi fost unul din glasurile mării, dar parcă prea suna desluşit, aici, la cîţiva paşi, în preajma lui!

Şi iarăşi trase cu urechea, şi iarăşi nu află nimic. Acum nu mai putea să adoarmă la loc, îl frămînta un început de gînd, nelămurit. Mai bine era să iasă la lumină, să audă o vorbă şi să vadă un chip omenesc.

Băiatul cobori din pat cu grijă, ca să nu tulbure încă o dată somnul căluşărului. Cînd să-şi tragă cizmele în picioare, zări sub perna monahului Biblia, în care acesta citise ieri tot timpul drumului, cuprins de mare smerenie. Nu văzuse niciodată o carte sfîntă — se simţi îmboldit să-şi arunce ochii prin ea — de aceea se apropie încetişor de pat, întinse mîna, deschise scoarţa de mucava groasă — şi rămase cu ochii mari, nespus de mirat... In clipa aceea, călugărul sări de la locul lui şi înşfăcă furios cartea, aruncîndu-i o privire care-l făcu să fugă pe punte, cu cizmele în mînă, parcă gonit de cel necurat.

Soarele se ridicase pe cer cît jumătate de cange, risipind negurile dimineţii de deasupra mării şi dezvelind ţărmurile cenuşii. Inapoia traversului, în dreapta, farul de la Carakioi, al cărui turn se ştergea între dealuri sub lumina dimineţii, continua să clipească, palid, încercînd zadarnic să se lupte cu soarele răsărit de mult; pesemne paznicul uitase să-l stingă şi sforăia şi el prin vreun ungher, ca Ismail.

In faţă, unde malurile păreau că se unesc, închizînd drumul corăbiei, se şi zăreau minaretele albe de la Gallipoli.

Vîntul se rotise şi bătea aproape din pupa, ca şi cum se pregătea din vreme să-şi facă loc prin strîmtoare, în urma „Speranţei". La adăpostul coastei, valurile erau mai scurte şi mai îndesate; cîte unul se spărgea în bordaj, cu o izbitură surdă care făcea să tremure puntea şi să zbîrnîie sarturile.

Peste un ceas, goeleta romînească era la Gallipoli, în gura strîmtorii, şi arunca ancora în mica radă din faţa oraşului, lîngă un vapor francez care venea din Egee şi ancorase cîteva minute mai devreme. O paşă sau un vizir, gras că i se îndoia scara sub picioare, tocmai cobora în barcă, să se ducă la ţărm, pesemne cu treburi de-ale sul-

tanului, căci funcționărimea portului și a orașului prea roia în jurul lui, speriată. După el cobori, în alte bărci, o suită numeroasă, apoi de trei ori pe atîți servitori negri, toți îmbrăcați în culori țipătoare și cu pielea lucioasă. Abia după aceea începură să se debarce bagajele — și asta ținu mai mult de un ceas, în care timp, autoritățile portului nu avură răgaz să se ocupe de o corabie romînească.

Agop se frămînta pe punte, dînd semne de nerăbdare, care creșteau de la o clipă la alta. În sfîrșit, după ce zarva stîrnită de venirea pașalei se potoli, vaporul fluieră scurt, ridică ancora și porni spre Stambul, lăsînd în urmă o dîră de fum negru și gros, care se întinse deasupra radei. Abia atunci se văzu desprinzîndu-se de la țărm barca vameșului. Dar slujbașul padișahului se duse mai întîi la un vapor englezesc, care era ancorat ceva mai departe și își flutura, cu nervozitate, pavilionul majestății sale britanice.

Anton Lupan se uită cu ocheanul la acest vapor, probabil unul dintre primele în istoria navigației cu aburi, un fost bric căruia i se adăugaseră mașini cu zbaturi. Navigase pe un vas italian, asemănător cu acesta, pînă în golful Persic și își blestemase viața — de aceea se mira că astăzi, după atîția ani, se mai găseau încă oameni să-i alcătuiască echipajul.

Între timp, barca vameșului, depărtîndu-se de vaporul englezesc, unde își făcuse îndatorirea, se apropie de „Speranța". Un funcționar cu fes, însoțit de un bașbuzuc fioros, cu pușca în bandulieră, se urcă pe punte și cercetă actele privitoare la încărcătură. Cînd ceru să se ridice bocaportul, Agop păru că leșină, dar, în zarva de pe punte, nimeni nu băgă de seamă.

— Astea ce sînt ? întrebă vameșul, arătînd la sacii înghesuiți deasupra cherestelei.

— Lucruri casnice, efendi ! bîlgui armeanul, cu fața pămîntie. Boarfe de prin casă. Eu sînt Agop, Agop din Bazar, am avut prăvălie la Stambul, dar am scăpătat și acum mă duc să-mi încerc norocul la Atena. Poftim, lucrurile sînt vămuite, am dovadă, am plătit taxele...

Vameşul îşi vîri nasul în hîrtie, dar, se vede, nu-i arătă încredere, cu toate peceţile şi iscăliturile.

— Să ne uităm puţin, efendi Agop, să ne facem datoria zise, punînd piciorul peste marginea deschizăturii şi dîndu-şi drumul în magazie.

Armeanul, pînă atunci galben la faţă, se făcu roşu ca fesul vameşului şi se repezi după el, împiedicîndu-se în poalele giubelei. Se auziră şoapte, oftaturi, şi în sfîrşit fesul se ivi în gura hambarului. Agop ieşi şi el deasupra; nu mai era nici galben, nici roşu, ci îşi recăpătase culoarea obrazului, însă sudoarea îi curgea gîrlă pe faţă.

În timp ce turcul cobora scara, să plece, Gherasim se apropie de Anton Lupan şi-i spuse în şoaptă:

— Domnule, mi se pare că armeanul ăsta n-are numai boarfe...

— Altceva ce-ar mai putea să aibă?

— Păi ştiu eu, covoare, mătăsuri...

— Am bănuit şi eu asta... Dar lasă-l în plata domnului. Noi n-avem ce pierde: asta e treaba vămii. Fireşte, dacă ne-ar fi încredinţat nouă calabalicul, să-l transportăm pe seama noastră, atunci s-ar fi schimbat treaba.

Cîrmaciul ridică din umeri:

— Bine, domnule, fie după voia dumitale, dar să ştii că la Pireu eu îi mai ciupesc cîţiva icoşari de aur... De ce să cîştige numai vameşii?

Sfîrşindu-se controlul vămii, Anton Lupan luă barca şi se duse în port cu actele „Speranţei", ca s-o înscrie în registrul Căpităniei. Dar mai întîi, din obişnuinţa marinarului, se opri pe chei în faţa tablei vaselor pierdute.

Timpul fusese bun în ultima vreme; din primăvară pînă acum, din cîte vase se ştiau în drum spre Gallipoli, nu pieriseră decît patru barcazuri, unul pornit de la Pireu, două de la Salonic şi ultimul de la Alexandreta, aşa cum aduceau mărturie feluriţi căpitani şi marinari, care găsiseră epavele sau scăpaseră de la înec oameni de-ai echipajelor.

Sfîrşind citirea listei, Anton Lupan îşi scoase boneta, obicei cinstit de toţi marinarii, apoi intră la Căpitănie, şi

„Speranța" fu înscrisă în registru, după vaporul franțuzesc „Descartes", cu care venise pașaua.

Deasupra acestuia era trecut celălalt vapor, „Victory", sub pavilionul britanic. Aruncîndu-și din obișnuință ochii asupra înscrisului, Anton Lupan scoase, fără să vrea, o exclamație de uimire. Comandantul vasului englezesc era John Tennyson, cu care se împrietenise în anul cînd navigaseră amîndoi pe drumul Indochinei, dar cu un vapor mai acătării decît cel de astăzi; e drept că pe vaporul acela John Tennyson nu era comandant, ci ofițer de punte, desăvîrșindu-și ucenicia.

In radă se auzi un fluier, apoi zornăitul lanțului: „Victory" ridica ancora și se pregătea de plecare.

Comandantul „Speranței" se năpusti pe chei, sări în barcă și se îndreptă spre vaporul englezesc, făcînd semne cu boneta în aer; acum, dacă se întîlniseră aici, nu l-ar fi răbdat inima să nu schimbe cîteva vorbe cu un prieten pe care nu-l mai văzuse de trei ani și pe care cine știe cînd și în ce port avea să-l întîlnească iarăși.

Peste un sfert de ceas, Anton Lupan se afla pe „Victory", în cabina căpitanului și desfăcea în pripă, cu John Tennyson, sacii cu amintiri ai marinarilor.

— De cînd ești îmbarcat pe sicriul ăsta? întrebă Anton Lupan pe urmă, privind cabina murdară de fumul cărbunelui.

— De un an, răspunse prietenul. Ce vrei, e primul vas pe care îl comand de cînd mi-am luat brevetul. Doar n-aveau să-mi dea un transatlantic! E însă ultimul drum pe care îl face; Compania s-a hotărît să-l scoată din serviciu îndată ce ajungem la Portsmouth. Dar tu? N-ai găsit să te îmbarci pe altceva decît pe o goeletă de o sută de tone?

— Știi că eu am alte planuri, nu să comand vapoare.

— Deci tot te mai gîndești la călătoria aceea?

— Bineînțeles, mai cu seamă că mi-am găsit prietenul.

John Tennyson aflase de la el, în anul cînd navigaseră împreună, întreaga lor istorie, zbuciumul, planurile, strădania și dispariția ciudată a lui Pierre Vaillant — care iată, acum se ivise undeva, cînd nu mai spera nimeni.

— Prin urmare, — zise căpitanul vaporului, — duci cherestea la Pireu.

— Da, şi de-acolo mă întorc la Stambul, cu orice marfă. Cred că pînă atunci o să se întoarcă şi Pierre, ca să plecăm împreună.

— Vezi cum îţi alegi drumul, continuă John Tennyson. Am aflat că umblă piraţi printre insule. În porturile Levantului, lumea e foarte speriată.

— N-avea grijă ; am oameni bravi şi goeleta e bună !

După ce mai schimbară astfel cîteva vorbe, Anton Lupan îşi luă rămas bun de la comandantul vaporului şi se întoarse pe bordul „Speranţei", grăbit, căci se făcuse ora nouă.

„Victory" ridică ancora, arătînd aceeaşi grabă, fluieră scurt şi porni, vărsînd asupra radei fumul negru şi pufăitul greoi al maşinilor. Trecînd prin dreptul goeletei romîneşti salută cu pavilionul, apoi se îndreptă spre gura strîmtorii.

Peste jumătate de ceas, „Speranţa" îşi rotea şi ea prova şi se întindea la drum, cu vînt puternic din pupa. Alte cîteva corăbii şi barcazuri, plecate mai devreme, erau în drum spre Egee, împinzînd apa strîmtorii cu velele lor joase, întinse în amîndouă bordurile. Aşa cum se legănau greoaie, păreau nişte măgăruşi, încărcaţi cu samare mai mari decît îi ţineau puterile.

În strîmtoare, valurile pornite din Marmara se rupeau în două, se încălecau unele pe altele, sugrumate, furioase, ca nişte fiare, care, neavînd unde-şi dezlănţui pornirile, rag şi mugesc făcînd spume la gură. Goeleta se lua la întrecere cu ele şi, primindu-le din pupa, aproape nu le simţea furia ; numai cîte un val mai sălbatic scăpat întreg în gîtuitură, după ce încerca zadarnic să se urce pe punte, zgîlţîia cîrma, apoi se rostogolea neputincios pe sub chilă, ca să se spargă sub vîrful bompresului, aruncînd stropi de ciudă.

Lochul arăta ceva mai mult de opt noduri, adică aproape viteza unui vapor de poştă şi barcazurile rămîneau unul cîte unul în urmă. Rămase curînd în pupa şi „Victory", al cărei căpitan, aflat pe puntea de comandă, se uita cu ochea-

nul la goeleta năzdrăvană, uimit ce repede îl lăsa în urmă, cu toate că ridicase și el toată velatura, nu mergea numai cu mașinile.

Intreg echipajul „Speranței" era pe punte, cuprins de înfrigurare — și chiar Agop din Bazar părăsise bocaportul, pe care pînă acum îl păzise cu strășnicie, ca să vină la prova, unde fierbea volbura mării, căscînd abisuri pline de spumă. Numai călugărul rămăsese în cabină, pe dăsaga lui, cu cartea sfîntă în mînă.

Deodată, în foșnetul valurilor și-n freamătul corăbiei, Mihu auzi un fîlfîit de aripi și, cînd întoarse capul, văzu o pasăre albă, zbătîndu-se printre pînze, pînă ce se dezmetici și își luă zborul spre țărmul de apus al strîmtorii. Cunoștea pescărușii care se roteau adesea pe deasupra corăbiei, iar uneori chiar se așezau cîte o clipă în vîrful catargelor, dar aceasta părea altă pasăre.

— Uite un porumbel, măi vere! strigă Haralamb, minunîndu-se cu îndreptățire.

Ce să caute un porumbel pe deasupra strîmtorii?

— S-o fi rătăcit și el, săracul! zise Ieremia.

In capul lui Mihu, însă, zborul porumbelului se uni cu gunguritul de astă-noapte și el rămase pe gînduri, clipind des, cu ochii printre catarge. In clipa aceea auzi un scîrțîit ușor în spate, și, întorcînd capul, i se păru că geamul spiraiului se mișcase. Hotărît, după pățania cu cizmele, lui Mihu toate nimicurile i se păreau fapte ciudate!...

In acest timp, țărmurile strîmtorii alunecau de o parte și de alta, atît de aproape încît te-ai fi crezut pe un fluviu, primăvara, cînd apele curg vijelioase. Malul european era o înșiruire de dealuri ripoase și sterpe, arar tărcate de cîte o firavă linie de verdeață. Pe malul celălalt creștea o vegetație mai bogată, aproape mediteraniană. Intr-un loc, pe plajă, se vedeau corturi și în jur soldați făcînd instrucție. Sus, la creastă, se bănuiau ascunse fortărețe cu tunuri care își puteau apleca repede țevile asupra vaselor dușmănoase.

Inainte de a ajunge la Kilid Bar, strîmtoarea cotea brusc la stînga, îndreptîndu-se spre sud, dar vîntul, care pesemne aluneca și el printre maluri, o dată cu apa, ră-

mase neschimbat în pupa „Speranței", fără să-și piardă puterea. Strîmtoarea se îngusta din ce în ce mai mult, valurile, înghesuite, se luptau între ele cu mai multă furie și corabia gonea, ca minată de furtună. Orășelul Kilîd Bar, așezat pe malul european, între rîpe, rămase în urmă, ca o gară prin care acceleratul trece fără să oprească; la fel Cianak-Katesi, pe malul din față.

— Da' afurisite sînt Dardanelele în partea asta, domnule! exclamă Cristea Busuioc, privind strîmtoarea cu ochiul plutașului. Pe-aici e mai rău ca la Toancele noastre!

După ce spusese aceste multe vorbe, avea să rămînă mut ca lemnul catargelor, aproape șase ceasuri, continuînd din cînd în cînd să-și scuture capul și să se uite aiurea, de-ai fi zis că-i ca neoamenii.

— Numai cînd bate vîntul, se înfurie Dardanelele; altminteri să știi că sînt liniștite, îl lămuri Anton Lupan, surprins și el de furia apei.

Nu văzuse niciodată strîmtoarea atît de răscolită — și acum nu se mai mira că în locul acesta valurile rupseseră podul aruncat peste Helespont de Xerxes, după cum nu se mira că, văzîndu-le nemernicia, regele perșilor pusese oameni să le biciuiască. Dacă ar fi avut vreun zor să navigheze spre Marmara și nu spre Egee, poate și-ar fi vărsat și el furia pe valuri la fel cum făcuse războinicul rege.

Așa cum se înfățișa acum strîmtoarea, îi venea greu să creadă că aici era locul pe unde Leandru, îndrăgostit de Hero, se avîntase înot peste apele Helespontului ca să-și vadă iubita care-l aștepta dincolo, fluturîndu-și năframa. Dar dacă aceasta putea fi numai o legendă, sigur era că un om le trecuse — și nu un erou din antichitate, ci unul al vremurilor moderne, lord Byron — fără ca măcar pe malul celălalt să-l fi așteptat vreo Hero a zilelor noastre...

La ora 1 după-amiază, „Speranța" lăsă în stînga fortu-rile de la Kum-Kaleh, în dreapta cele de la capul Helles, coborî de pe catarg pavilionul turcesc și luă drumul prin Egee, sud 5 carturi spre vest, îndreptîndu-se către insula Skyros...

Un călugăr ciudat

O corabie care iese din Dardanele şi se îndreaptă spre Pireu, traversînd Marea Egee, întîlneşte în stînga, curînd după ce a părăsit strîmtorile, insula Tenedos, pe care trebuie s-o ocolească prin partea apusului. De aici înainte ia drumul sud 3 carturi spre vest, ca să iasă la Capo d'Oro, colţul de nord-est al peninsulei greceşti.

Ca să meargă însă la Skyros, insula cea mai mare din arhipelagul Sporadelor de nord, trebuie să facă un oarecare ocol, luînd drumul cu vreo două carturi mai la vest, ceea ce în socotelile corăbierilor nu înseamnă numaidecît o întîrziere, dat fiind că adesea vîntul îl sileşte să nu aleagă drumul cel mai drept.

„Speranţa" lăsase de curînd în stînga insula Tenedos şi naviga pe o mare răscolită cu vela mare într-un bord, cu cea mică în celălalt, împinsă din pupa de un vînt puternic, care de la ieşirea din Dardanele continua să sufle neschimbat, dinspre nord-est.

Dacă acul barometrului n-ar fi rămas de atîtea zile în acelaşi loc, echipajul ar fi coborît vela mare şi ar fi mers numai cu cea mică şi cu trinca, de teama unei apropiate furtuni. Dar, se vede, căpitanul „Speranţei" avea mai mare încredere în acest instrument ciudat, decît în prevestirile pescăruşilor care fugeau speriaţi din larg, îndreptîndu-se spre Tenedos sau spre alte insule apropiate din arhipelag. Era un vînt tare, însă statornic, şi marea, deşi brăz-

dată de berbeci albi, după două ore de drum se arătă neputincioasă în fața „Speranței", care o amenința cu bompresul, ori de cîte ori își trimitea pe sub chila ei valuri mai mari.

Gherasim ținea cîrma ; pe vînt din pupa, acesta nu era lucrul cel mai ușor, căci valurile care se năpusteau din urmă, cu toată neputința lor, din vreme în vreme dădeau asalturi încercînd să scoată corabia din drum, ca s-o pună de-a latul și pe urmă s-o scarmene dușmănos.

Ieremia era de veghe, iar Haralamb cu Mihu și cu Cristea Busuioc stăteau pe lîngă el, altceva neavînd de făcut. Plutașul tot mai clătina din cap cîteodată, uitîndu-se cu un ochi ciudat la Haralamb, care povestea o pățanie de-a sa, cînd fusese la baia turcească.

Pe Mihu îl chinuia un gînd și nu știa căruia din ei ar putea să-l destănuiască. Stătea lîngă Ieremia, aplecat peste parapet, fără să simtă stropii reci, zburătăciți de sub etravă și aduși de vînt să-i biciuiască obrazul. Din cînd în cînd, un val mai mare ridica bompresul pe cer, apoi îl lăsa să se prăbușească într-un cazan înspumat — și atunci simțea o gîdilătură la lingurea, întocmai ca în scrînciob, de Paști. Atît că pentru scrînciob trebuia să dea ouă roșii sau gologani, pe cînd aici, de două ceasuri se legăna, fără să-i ceară nimeni vreo plată.

— Și m-a pus dracu' mă vere, — povestea Haralamb, în hazul lui Ieremia, — să intru la baia aia, că tot n-aveam ce face în gară, dacă nu pleca nici un tren. Ce să vă spun, murdar n-am fost niciodată de felul meu, și mai puțin acuma, cînd avem din belșug și săpun și apă. Măi frati-miu, dar cînd m-au luat băieșii ăia turci, de le zice tellaci, și m-au purtat prin odăi cu aburi, să-mi iasă și sufletul nu numai nădușala, și s-au pus să mă răzuie și să mă frece, și dă-i, și dă-i, cînd cu săpun, cînd cu apă fiartă, eu zic că au căzut de pe mine pe puțin șapte piei... La sfîrșit m-au dus într-o odaie unde m-au așezat pe un divan, învelit pînă la gît, numai între pașale și negustori bogați, care fumau ciubuc, beau limonadă cu gheață și cafele, de nu se mai săturau... Ce să vă spun, cînd am plecat de-acolo, peste vreun ceas, parcă aveam aripi și la

picioare, și la subsuori, că eram ușor ca fulgul și nu mai simțeam caldarîmul sub călcii. Ei, ce folos că te îmbăiezi așa, mi-am zis, dacă afară, nu apuci să ajungi la capul uliței și te murdărești iar! Mai bine, din toate băile astea, că după cum am auzit sînt cu sutele, ar face una mare, să spele și orașul o dată, de sus pînă jos, să ia de pe el măcar un rînd de jeg...

— Ia să fi fost acolo niște băieșițe în loc de tellaci! rîse Ieremia. N-ai mai fi acum așa supărat!

Haralamb rîse și el, făcînd haz de necaz; rîse și Mihu, cu toate gîndurile acelea îngrijorătoare care i se învălmășeau în cap. Numai plutașul tăcea cu ochii aiurea.

— Da' tu ce naiba ești așa posac? îl întrebă Ieremia. Corăbii știu că nu ai, ca să zici că ți s-au înecat!

— Ce să am, domn' căprar?! Mi s-a întîmplat și mie o istorie la Stambulul cela — și parcă și-acum simt că mă ia cu amețeală cînd mă gîndesc la ea.

— Ce istorie?

Cristea Busuioc suspină; ca să-și povestească pățania, trebuiau vorbe multe, așa de multe că nici nu știa de unde să le scoată, el, obișnuit să deschidă gura numai la zile mari.

— Ia spune! stărui și Haralamb.

— Apoi eu n-am fost la baie, începu plutașul, cu spaima neînotătorului care trebuie să-și dea drumul într-un rîu înspumat. N-am fost la baie, dar umblînd prin Pera, am nimerit la un fel de mănăstire de călugări turci, numai că la ei călugării se cheamă dervișii.

— Te trage ața la mănăstire! zise, în batjocură, Ieremia, care știa despre ucenicia lui pe lîngă călugării de la Durău.

— Ba nu mă trage de fel, că să mă fi tras, aș fi rămas călugăr, nu m-aș fi făcut plutaș! Am intrat numai așa, ca să casc gura.

— Da' cu călugărul nostru ce-o fi? întrebă Haralamb. Astăzi nu și-a scos capul pe punte. V-ați uitat careva pe la el? N-o fi bolnav?

— N-are nici pe naiba, răspunse Ieremia. Stă pe dăsagă și citește în Biblie.

Mihu întoarse capul; poate era acum timpul nimerit să spună și el gîndul care-l chinuia, dar plutașul odată pornit, își urmă povestirea, nedîndu-i răgaz:

— Ei, și cum vă spuneam, mi-am virit și eu nasul în mănăstirea, adică, în moscheia ceea, firește după ce mi-am scos cizmele, fiindcă altfel, știți și voi, nu te lasă să intri măcar de-ai fi rudă cu sultanul.

Aici Mihu oftă, cu gîndul la cizmele lui, în timp ce Cristea Busuioc urma, chinuit să scoată atîtea vorbe din cap:

— Înăuntru nu era o moscheie ca toate moscheile, ci o hardughie rotundă, ca manejul la reghimentul de călărași; numai că în mijloc, în loc de nisip avea o podea dată cu ceară și lustruită de-ți puteai răsuci mustața în ea. De jur împrejur era un parmaclic, dincoace de care se îmbulzeau credincioșii; sus, într-un pridvor întins de jur împrejurul moscheii, stătea pesemne lumea mai aleasă, vizirii, pașalele ori poate chiar sultanul; în unele locuri erau despărțituri, cu perdele, de bună seamă pentru femeile lor din haremuri.

— Și nu ți-a dat prin minte să dibuiești scara, ca să vezi și tu ce-i după perdelele alea, cum se înfățișează nevestele sultanului? întrebă Haralamb.

— Păi dar! Ce, voiai să-mi las capul pe-acolo? Să fi fost tu, nu m-ar fi mirat!

Haralamb oftă:

— Of, Laleli, fraților! Ați văzut ce ochi avea?

— Potolește-te, vere, că într-o zi, așa mototol cum îl vezi, și-o ieși și Ismail din fire! zise Ieremia. Ia spune mai departe, Busuioace! Pe urmă am să vă spun și eu una, tot cu călugări, că și pe mine m-a purtat necuratu' tot la o moscheie din asta.

— Și cum vă spuneam, — urmă plutașul, năduşit ca hamalii împovărați, — am intrat eu la dervișii ceia tocmai cînd începea slujba. Într-o parte era un perete cu uși peste care atîrnau perdele, cum ar fi altarul la noi; un bătrîn, slab de-ai fi zis că acu'-acu' își dă duhul, cu o bărbuță sură, stătea turcește în fața altarului, cu doi călugărași tinerei așezați de o parte și de alta. Pe urmă s-a deschis o ușă și-au început să vină dervișii, doi cîte doi, ți-

nindu-se de mînă, dar nu erau îmbrăcați călugărește, ci mai degrabă semănau cu arnăuții pe care i-am văzut și pe la noi, destulă vreme. În cap purtau fes, însă nu roșu, ci negru sau vînăt, știu eu? — că nu se vedea bine; pe urmă aveau un fel de vestă, sub ea o fustanelă încrețită, lungă pînă sub genunchi, iar în jos, izmene strînse pe pulpă, toate astea albe de îți luau ochii. Numai că deasupra purtau un fel de sarice aruncate pe umeri, lungi de atingeau pămîntul și fiecare tot în altă culoare. Care cum intra, trecea prin fața bătrînului — ăstuia îi zice iman, adică ce-ar fi la noi popa sau starețu' — făcea temenele, pe urmă se ducea să se așeze în rînd, cu ochii la altar. Pînă să vină toți, a ținut o vreme, că erau poate douăzeci, dacă nu mai mulți, și se mișcau iavaș-iavaș, pehlivanii. Cînd n-a mai fost nici unul de venit, au început să facă mătănii și să se repeadă cu fruntea în dușumea, ca orătăniile care ciugulesc grăunțele căzute din sac; în vreme ce se chinuiau așa, bolboroseau ceva laolaltă cu imanul, dar nu știu cine-i înțelegea. Treaba asta a ținut și ea o vreme, pe urmă s-au ridicat, au trecut iar prin fața imanului, să-i binecuvînteze; care cum scăpa de-aici își lepăda sarica și venea la mijloc, unde rămînea țeapăn, să zici că și-a dat duhul, așa, de-a-npicioarelea. Pe urmă, măi vere, nu știu de unde naiba a început să se audă o muzică molcomă, de-ți dădea și somn și amețeală, un cîntec subțirel ca plînsul fecioarei, amestecat cu bătăi de tobă, da' nu așa tare cum bat tobele la oștire. Dervișii stăteau în mijlocul moscheii și păreau că nici măcar nu suflă. De la o vreme, unul și-a ridicat încet brațele în lături, cum s-ar fi trezit din visare, și a început să se învîrtească, întocmai ca la o horă. Ceilalți s-au luat după dînsul, unul cîte unul, pînă ce toată moscheia s-a umplut de fustanelele lor înfoiate; parcă nu mai erau bărbați, ci fete.

— Nene Ieremie, strigă Mihu, stai la taifas ori ești de veghe? Uite colo, în stînga bompresului, o corabie cu trei catarge!

Oamenii își ridicară capetele, ca să se uite pe deasupra parapetului. Corabia se vedea departe, pe linia învolburată a orizontului, îndreptîndu-se spre nord-vest, cu vîntul într-o

coastă. Pesemne ieşise din golful Iedremid şi se îndrepta spre insula Lemnos, ai cărei munţi se ghiceau, amestecaţi cu norii, departe, cîteva carturi în faţa traversului.

Văzînd-o că-i aşa departe şi se duce repede, oamenii nu-şi mai stricară ochii pe dînsa.

— Las-o ciorilor, măi băiete, tu nu vezi c-o înghite hăul? Doar n-oi crede că ne taie drumul! zise Haralamb.

Iar plutaşul îşi continuă povestirea:

— Măi fraţilor, nu ştiu cum nu-i apuca ameţeala pe dervişii ceia, că mie mi se învîrtea capul, numai privindu-i — şi mi se mai învîrte şi acuma; ieri barem, am fost năuc pînă seara. Imanul se ridicase din faţa altarului şi trecea printre dinşii, bătînd din palmă la răstimpuri, poate ca să-i îmboldească, ori să grăbească muzica. N-are să-mi piară din ureche cît oi trăi piuitul fluieraşelor şi bătaia tobelor. Dervişii se învîrteau din ce în ce mai repede, cu braţele în lături, cu capul pe un umăr, cu gura deschisă pe jumătate, ca leşinaţii. N-am văzut bine, dar parcă aveau ochii închişi şi nu ştiu cum naiba nu se ciocneau unii cu alţii în vîltoarea ceea. Cît a ţinut învîrtirea, n-aş putea spune, că de la o vreme m-a cuprins un fel de toropeală, de nu mai aveam putere să mă ridic, să plec naibii; dar, după cîte am putut să-mi dau seama la urmă, trebuie să fi ţinut mai bine de un ceas. Dom' căprar, eu zic că să cauţi prin satele noastre n-ai să găseşti un flăcău să joace atîta la horă.

— Auzi vorbă! pufni Ieremia. Cînd munceşti cu sapa ori cu toporul toată săptămîna, cred şi eu că nu te poţi lua la întrecere cu dervişii, care n-au altă meserie...

— Asta aşa e — recunoscu plutaşul. Dar pe mine, ce să-ţi spun, m-a apucat ameţeala. Şi parcă numai pe mine? Toţi cîţi erau în moscheie îşi legănau capetele, cu blegeală, să zici că şi-au uitat de toate cîte sînt pe lume.

— Atunci să fi urcat scara, să fi dat o raită pe la muierile lor! sări Haralamb. Mai ştii, poate că le-ar fi prins bine!

— Nu spune, că n-ai fi fost în stare să urci nici o treaptă! Ascultă-mă pe mine, învîrteala ceea te prosteşte! Noroc că după o vreme au început şi dervişii să dea semne

de osteneală. Care cum nu-l mai ţineau picioarele se oprea, îşi trăgea răsuflarea, pe urmă îngenunchea şi rămînea ţeapăn, cu capul pe podele. Nişte dervişi mai tineri, poate învăţăceii lor, le aduceau saricele şi-i inveleau pe umeri, cum inveleşte ţăranul caii năduşiţi, cînd vine de la drum seara. Imanul trecea pe la fiecare şi făcea asupra lor semne ciudate, adică îi binecuvînta, că nu cred să-i fi certat pentru lenevie. Cînd n-a mai fost nici unul în picioare, au mai stat ce-au mai stat, aşa, prăbuşiţi sub sarice, pe urmă s-au ridicat, s-au aşezat în şir, doi cîte doi, au dat de cîteva ori ocol moscheii, parcă fălindu-se în faţa credincioşilor, cu toate că aveau chipul plin de visare şi smerenie — şi au ieşit pe uşă, cum veniseră. Atunci am putut să mă ridic şi eu şi să-mi iau valea, da' cît am coborît străzile, spre Galata, în urechi nu auzeam decît ţiuit de fluieraşe şi în ochi nu vedeam decît fustanele albe, rotindu-se. Iată, dom' căprar, asta s-a întîmplat cu mine...

Atît vorbi plutaşul, pe urmă închise gura şi de-aici înainte n-avea să mai spună un cuvînt multe zile, decît cuvintele neapărat trebuitoare unui marinar care îşi face datoria.

— Acu' m-am lămurit! zise Ieremia. Aştia sînt dervişii-învîrtitori, de care mi-a vorbit bătrînul ăla.

— Ce bătrîn, Ieremie, că acu' te aud întîia oară?! făcu Haralamb, cu mirare. Ori ai început să vorbeşti în dodii?

— Ba nu, măi vere, mi-a spus un turc bătrîn, în Skutari. Că umblînd aşa pe străzi, cît n-aveam ce face în gară, am nimerit şi eu la nişte dervişi, dar ăştia nu erau din ăi de se învîrteau, ca ai lui Busuioc, ci urlau de te-apuca nebunia. Chiar le şi zice, dervişi urlători, lua-i-ar boala!... Şi cînd am ieşit de acolo, turcul ăla bătrîn, unu' care vindea baclavale la poartă, m-a povăţuit: „Acu' treci Cornul de Aur şi du-te în Pera, la dervişii-învîrtitori, să-i vezi şi pe ei, altminteri rămîi ori ciung, ori şchiop, ori într-o ureche."

— Şi-a ris de tine, prostule! îl batjocori vără-su.

— Păi dar!... Nu vezi, m-am şi grăbit să-i urmez sfatul!...

— Şi cum e cu dervişii-urlători, vere Ieremia? Hai, spune-ne şi nouă!

— Ei, cu ăștia treaba e mai fioroasă; de-aici, chiar că e greu să ieși fără să nu te-apuce nebunia. Cînd am intrat eu, tocmai începuse slujba, dar nu urlau chiar așa tare. Moscheia înăuntru nu-i rotundă, ca dincolo, cum spunea Busuioc, ci lunguiață, așa ca o șură de-a noastră. Imprejur are tot un fel de parmaclic, dincoace de care se adună credincioșii. In fața altarului stătea imanul, un zăplan de turc, cu fața numai tăieturi și cute și cu ochii ca de vultur, hoțomanul. De o parte și de alta a lui erau doi băiețandri, frumușei ai ciorilor și cu turbane albe, aurite, să fi zis că-s prințișori din basme. Dervișii stăteau în fața lor, așezați pe podele și își legănau capul, cînd înapoi, cînd înainte, parcă atinși de streche. In dreapta era unul cu pieptul ca de taur, și ăsta scotea niște strigăte de se cutremurau pereții; eu zic că nici un bivol nu poate să ragă așa de tare! Ce vorbe îi ieșeau din gură, n-aș putea spune, dar la răstimpuri, ceilalți dervișii care pînă atunci scoteau un fel de mormăială, ridicau capul și strigau toți deodată: „Allah-hu, Allah-hu!"... Imanul le făcea semne, ca să-i întărîte și ei urlau cu sîrguință tot mai mare. Cîte unul din credincioși trecea pe sub parmaclic, se așeza în rînd cu ei și începea să se legene, de parcă l-ar fi lovit boala copiilor; ăsta era semn că Allah începea să-i stăpînească, fiindcă, vedeți voi, acu' nu-și mai dădeau seama ce se întîmplă cu dinșii, și scoteau răgete tot mai cumplite. Vouă poate nu v-o veni a crede, dacă și mie unul acum mi se pare că am visat, dar socotesc că o cireadă de o mie de vite, speriate de foc, nu i-ar fi întrecut. Că, de ce strigau mai tare, d-aia se înfierbîntau — pînă ce a venit o clipă cînd i-a cuprins nebunia. Unul cîte unul au început să se ridice în picioare, tot bîțîindu-se, ca apucații și legănîndu-și capul, de mă miram cum nu li se smulge de pe umeri. Pe urmă, unul tînăr, aproape un flăcăiandru, s-a desprins din turmă, în vreme ce ceilalți răgeau — și s-a apropiat de iman, parcă sub stăpînirea beției. Atunci nu știu cine, că zău îmi pierdusem mințile, s-a întors spre altar și-a luat de pe perete un fel de vergea ascuțită, că, să vezi, peretele era plin cu fel de fel de fiare, țepușe, clești, lanțuri de te apuca groaza numai cînd te uitai la ele. Și, ce să mai lungesc vorba,

am văzut cu ochii mei cum imanul a luat țepușa și i-a vîrît-o flăcăiandrului în obraz, pînă ce-a ieșit în obrazul celălalt.

Haralamb se cruci:

— Fugi de-aici, măi Ieremie, că asta ai născocit-o tu!

— Ce s-o născocesc, parcă mai e nevoie să născocesc ceva?

— Și cum adică, năpăstuitul, n-a zis nimic, n-a urlat, a stat așa să-l împungă?

— Chiar dac-ar fi urlat, cine-ar fi putut să-l audă în urletele celorlalți — că parcă înnebuniseră de-a binelea acuma. Dervișul cel tînăr s-a întors între ai lui și a început sa se bîțîie mai departe, cu obrajii în țepușă.

— Da' nu-i curgea sînge?

— O fi curs, dar cum să vezi sîngele, că toți erau roșii și pe toți gîlgîia nădușeala, de parcă ar fi fost niște bivoli înjunghiați. Da' stai, că asta nu-i tot. Cei mai înfierbîntați au început să-și smulgă hainele de pe ei, de-au rămas goi pînă la brîu. Atunci alți dervișii, mai tineri, pesemne învățăcei lor, cum spunea adineauri Busuioc, au început să le aducă uneltele acelea fioroase, de la altar. Erau acolo alt soi de țăpușe, ca niște frigări, cu o măciulie cît pumnul, de care atîrnau niște lănțuguri, — ce rost aveau, naiba știe! Dervișii au pus mîna pe ele și s-au apucat să se împungă unii pe alții, tot urlînd și bălăbănindu-și capetele. Da' să vezi drăcie, nu se fereau de loc, ba dimpotrivă, ei singuri căutau țăpușele și se înfigeau în ele, de-ai fi zis că li s-a urît cu viața. Pe urmă, încetul cu încetul, zarva s-a potolit, dervișii au început să cadă pe podele. Mirosea a sînge și-a nădușeală, de îi se întorcea pîntecele pe dos, dar credincioșii, de pe lături, parcă nu simțeau silă, stăteau așa, cu ochii dați peste cap și tot mormăiau: „Allah, Allah, Allah!"...

— Măi Ieremie, — zise Haralamb, — să știi că turcul ăla de la poartă nu te-a mințit. După una ca asta poți să rămîi într-o ureche!

— Ce, te-ar prinde mirarea! Crezi că nu mi-a fost frică? mărturisi Ieremia. Noroc că n-a mai ținut mult; altfel, te pomenești, puneam și eu mîna pe o frigare și mă năpus-

team între dînşii... Dar stai, că am mai văzut o drăcovenie! După ce s-a potolit hărmălaia, credincioşii au început să se ducă la iman, cum s-ar zice la împărtăşanie. Numai că voi nu ştiţi cum se face împărtăşania acolo. Intîi s-au dus femeile cu pruncii de mînă. Namila de iman punea mîna pe ei, îi întindea jos, pe un covoraş şi se urca al naibii cu picioarele în spinarea lor, de mă mir cum nu-i strivea, zăplanul! Unii ţipau ca din gură de şarpe, alţii, mai deprinşi cu împărtăşania, răbdau, dar vai de oasele lor! că li se auzea pînă la mine trosnitura.

— Ptiu! scuipă Mihu, scîrbit de povestirea lui Ieremia.

— Ce scuipi, mă? îl mustră Haralamb. Pe la voi n-ai văzut oameni că se duc să-i calce ursul?

— N-am văzut, am auzit numai, dar ce se potriveşte una cu alta?...

— Aşa-i! zise Ieremia. La noi, dacă se duc să-i calce ursul, se duc ăi proşti, pe cînd aici, am văzut negustori, ofiţeri, paşale, adică oameni luminaţi la cap, întinzîndu-se pe covoraş şi stînd ca pruncii să le bătătorească spinarea imanul.

Pînă să se dezmeticească ascultătorii, să-l întrebe ceva, să se mire iarăşi, că aveai de ce te mira, în bucătărie se auzi zăngănind cratiţele. Ismail, care pînă acum dormise, se apuca de gătit cina; pesemne îl tăia la ramazan, dacă se trezise fără să-l zgîlţîie nimeni. Se făcuse ceasul patru şi vîntul îşi păstra tăria. Mihu trecu de veghe, iar Anton Lupan ieşi din cabină şi luă cîrma. In dreapta, se vedeau mereu, nemişcaţi, munţii de pe insula Lemnos, să zici că în trei ceasuri, „Speranţa" nu făcuse nici un pas; departe, în stînga, cei cu privire bună puteau să vadă, scăldat în neguri, vîrful Krioskopos, de pe insula Mytilene sub Capul Baba-Kaleh, din Asia turcească. In urmă, spre Dardanele, plutea fumul unui vapor, poate acelaşi „Victory" depăşit în strîmtoare, care de cîteva ore se tîra după goeleta noastră, fără s-o poată ajunge.

Oamenii se întinseseră sub catargul din prova şi dormeau, sau priveau cerul, pe tăcute, că nu se mai auzea nici o vorbă. Mihu rămase o vreme nemişcat, cu ochii pe marea pustie, muncit de acelaşi gînd care-l urmărea de azi-

dimineață și nu știa dacă se cuvine să-l spună, de vreme ce nu se bizuia pe ceva temeinic, ci poate doar pe o închipuire. Dar nici să stea locului n-avea liniște, ca și cînd simțea că în preajmă-i se petrec nu știu ce fapte ciudate. Întoarse de cîteva ori capul, uitîndu-se pe puntea unde nu mișca nimeni, apoi o pornire stăruitoare îl făcu să se ridice, să se apropie de spirai și să-și arunce ochii în cabină; călugărul stătea în fața patului, pe dăsagă, cu cartea în mînă; dar de data asta, lui Mihu i se păru că nu-și ține ochii în pagini, ci pîndește ușa, dincolo de care, în bucătărie, Ismail își vedea de treabă, zăngănind cratițele. Îl privi așa o vreme pînă ce, călugărul prinzînd de veste, își ridică ochii spre el și-l fulgeră cu privirea.

Musul o luă la fugă, trecu pe lîngă Agop, care păzea bocaportul, și nu se opri decît la cîrmă.

— Ce-i, Mihule? îl întrebă căpitanul.

— Voiam să-ți spun ceva, domnule. Mie călugărul ăsta...

Aici Mihu se opri, temîndu-se să nu facă o prostie.

— Ce-i cu tine, băiete? Ce ți s-a întîmplat, că parcă nu-ți dă pace diavolul?

— Să vezi, domnule...

Băiatul șovăi iarăși o clipă, apoi șopti repede, cu răsuflarea la gură:

— Călugărul nu citește cărți sfinte!

Anton Lupan începu să rîdă:

— Ce vorbești?! Și asta te-a făcut să-ți pierzi firea? Eu am văzut călugări care jucau cărți, la cîrciumă, ba mai și înșelau pe deasupra... Da de unde știi tu ce anume citește?

— Am văzut cartea, azi-dimineață, sub pernă; cînd m-a simțit, s-a supărat și mi-a smucit-o din mînă.

— Ei, că s-a supărat, asta să nu te mire. Sigur că nu-i place să-l știm cu ochii în cărți lumești. Și ce carte era aia?

— Contele de Monte-Cristo!

— În romînește? se miră căpitanul.

Într-adevăr, în prima clipă i se păru ciudat că un călugăr de la Muntele Athos cutreierase Țara Romînească, de

vreme ce îi cunoștea limba și pusese mîna pe o carte tipărită acolo. Dar, dacă se gîndea bine, ce era în asta de mirare ? Cîți călugări de la Muntele Athos nu veneau într-o vreme la mănăstirile noastre, care pe atunci le erau închinate, cu ziduri, cu pămînturi, cu turme de vite și cu obolul credincioșilor ?

— Păi, dacă-i așa, hai să stăm de vorbă cu el. Se cheamă că-i unul care ne cunoaște țara.

— Nu ! se împotrivi Mihu cu spaimă. Inseamnă să-i spui că i-am aflat taina și la noapte...

— Ei, ce-o să fie la noapte ?

Băiatul șovăi ; îi venise să spună : „La noapte, cînd oi dormi, poate să mă înjunghie !" Insă își dăduse seama la vreme că Anton Lupan s-ar fi supărat de vorba asta. Sigur, îi intrase în cap o prostie, nici el nu știa cum, de unde, numai așa, pe o închipuire, căci toți ceilalți își vedeau de treburi, fără să le pese de călugăr. Deci întoarse vorba, cu ochii în pămînt de rușine :

— M-am gîndit că la noapte, cînd m-oi duce la culcare, o să se uite urît la mine, și n-o să-mi vină la îndemînă, că doară dorm cu el în cabină.

— Bine, Mihule, să-l lăsăm în plata domnului. Mîine dimineață sosism la Skyros și ne descotorosim de dînsul.

Apoi căpitanul începu să rîdă :

— Dar auzi, al naibii călugăr, cu ce cărți umblă în dăsagă : Contele de Monte-Cristo !

Mihu se îndreptă spre prova mai liniștit ca la venire. Soarele cobora spre apus, și marea, în față, fierbea la-olaltă, albastrul ei cu albul valurilor sparte și cu roșul cerului, fără să le poată contopi într-o singură culoare. In dreapta răsări insula Straț io, ca o stîncă insingerată care, ieșind din fundul mării, găurise pîntecele unei dihánii uriașe adormite între valuri.

— Mihule ! strigă Gherasim. Ia spune-i lui Ismail să-i dea zor cu masa, că-i ora șapte, și la opt ia cîrma în primire.

Trecînd pe lîngă spirai, musul își aruncă ochii în cabină, dintr-un îndemn cu care nu putea să lupte nici acum, după ce, vorbind cu Anton Lupan, se mai liniștise. Călugărul nu

mai era acolo unde-l lăsase, pe dăsaga lui, cu cartea în mînă — și asta îl făcu să stea locului, ca să se uite mai bine; în lumina slabă care mai pătrundea în cabină, văzu sutana aplecată peste patul lui Ieremia; în clipa următoare, călugărul se întoarse și Mihu o luă la fugă.

— Nene Ieremia, ai ceva mai de preț jos în cabină?

— Nu, măi băiete; afară de pușcă nu mai am decît o cîudățenie, un animal făcut din ipsos, nelămurit ca înfățișare, pe care l-am cîștigat în bilciul Galațiului. Dar ce-ți veni să întrebi asemenea vorbă?

— Așa, mi s-a părut că-ți umblă sub pernă.

— Cine să-mi umble?

— El, călugărul.

— Ia te uit-al dracului!... Dar fugi d-aici, măi Mihule, că n-are ce să-mi fure!

— De, știu eu? Atunci ce căuta acolo?

— Naiba să știe! Da' lasă, dacă-i așa, n-o să se dea el jos la Skyros, fără să-i umblu în dăsagă.

O dată cu apropierea serii, vîntul slăbise și lochul arătă că „Speranța" nu mai mergea decît cu șase mile pe oră, ceea ce era încă mulțumitor pentru toată lumea.

Cînd oamenii se așezară la masă, Anton Lupan strigă de la cîrmă:

— Chemați-l careva și pe călugăr, că doar n-o fi în postul mare!

— L-am îmbiat eu, domnule, cît m-am priceput cu greceasca mea, da' a zis că are merinde în dăsagă, răspunse Ieremia.

— Poate că dacă-i vorbeai romînește, îl îndupleca mai repede!

Zicînd acestea, căpitanul se uită rîzînd spre Mihu, la prova, și băiatul se înroși ca bujorul.

Ceilalți nu băgară de seamă nimic, nici nu înțeleseră vorba, așa că își văzură de mîncare, fără să se mai gîndească la călugăr. După ce strînse vasele, Ismail trecu la cîrmă, iar Gherasim se apucă să aprindă felinarele; soarele apunea, înroșind marea în față. Înapoia traversului, în dreapta, începu să clipească departe, farul de pe insula Lemnos, care în curînd avea să piară, înghițit de valuri,

căci „Speranţa" îşi urma drumul repede, mîncînd milele, una după alta. Insula Straţio, mai aproape, o dată cu apusul soarelui, îşi pierduse culoarea sîngerie şi se vedea nelimpede, ca o umbră posomorîtă deasupra orizontului vînăt.

Anton Lupan se apropie de Gherasim, care avea să ia cîrma de la miezul nopţii încolo:

— Gherasime, să ţii mereu sud 5 carturi spre vest. Dacă vîntul nu scade mai mult decît acum, pe la două noaptea ai să vezi farul de la Capul Cartsimo; să ţii puţin în stînga lui, ca să ajungem de-a dreptul în portul Skyros.

— Am înţeles, domnule!

— Hai, acu' toată lumea la culcare!

Cînd să coboare în cabină, Mihu dădu nas în nas cu călugărul, care tocmai urca scările, şi se trase repede în lături, lăsîndu-l să treacă, bucuros că putea să se urce în pat fără să-l mai simtă alături, urmărindu-l cu privirea.

Odată ajuns pe punte, călugărul îşi întinse mădularele, făcîndu-le să trosnească după ce stătuse înţepenit toată ziua, apoi îşi roti ochii asupra mării. Negrilă se ridică de lîngă bocaport şi începu să mîrîie.

Se lăsase noapte, fără stele, cu un cer ca smoala, care parcă te apăsa în creştet. Farul de pe insula Lemnos se pierduse în urmă; numai spre apus se mai zărea o pîlpîire ruginie, ultimele îngînări ale crepusculului.

Călugărul stătu ce stătu aşa, rotindu-şi privirea în întuneric, apoi se îndreptă spre pupa, ferindu-se pe lîngă parapet de teama lui Negrilă.

— Cine-i acolo? strigă Agop speriat, de deasupra bocaportului.

— Eu, fiule, domnul cu tine! răspunse monahul cu smerenie.

Armeanul oftă şi se întinse la loc, să doarmă.

La cîrmă, Ismail moţăia, cu nasul în busolă; cadranul se legăna uşor în lumina firavă a felinarului, care ardea ferit, în cutie; sub luciul capacului de sticlă, romburile negre, ascuţite la vîrf, care înfăţişau carturile, luau forme ciudate. Lui Ismail i se păreau cînd nişte fesuri, cînd nişte capete de cadîne, cu ochii sub iaşmac, gata să se descopere şi să-şi fluture în faţa lui genele grele.

— Bună-seara, cîrmaciule! Domnul cu tine! zise călugărul în turcește, oprindu-se alături.

Ismail tresări, scos din visare.

— Care domn, al tău sau al meu? mormăi, pus pe harță, în loc să se bucure că mai putea să schimbe cu cineva două vorbe în limba maternă; destul își scrîntea limba și își strepezea cerul gurii chinuindu-se cu graiul ghiaurilor.

— Domnul e unul, fiule!

— Atunci spune-i Allah, că așa îl cheamă.

Călugărul rise încetișor — și pe urmă tăcu o vreme, pesemne nedoritor să înceapă cu cîrmaciul o discuție teologică.

Văzîndu-l că nici nu pleacă, nici nu vorbește, ci îi stă așa, în coastă, ca o momîie, Ismail pufni, cu ciudă:

— Dumitale nu-ți este somn; ai dormit toată ziua. Hai, du-te mai încolo!

In loc să răspundă, monahul se trase lîngă busolă și se aplecă asupra ei, minunîndu-se, ca și cum o vedea întîia oară.

— Asta ce e, fiule?

— Asta?... Busolă.

— Și la ce e bună?

— Ce, dumneata nu știi? Arată drumul!

Călugărul păru că se minunează și se trase mai aproape de busolă, cu mîna pe habitaclu și cu ochii în capacul de sticlă.

— Da' lumina asta de unde vine? Are busola așa putere să lumineze?

Ismail, pînă atunci morocănos, începu să rîdă de această prostie.

— Cum o să aibă lumină? Ce, este soarele sau luna?

— Dar atunci cum, cîrmaciule? Ia spune-mi și mie taina, că te văd om luminat la minte.

Turcul se umflă în pene:

— Are lampă înăuntru!

— Lampă? Ia te uită minune! Dar cum, că nu se vede?

— Nici nu trebuie să se vadă; altfel orbește ochiul. Lampa este ascunsă, uite aici, în cutie, luminează dintr-o parte, ca să vedem numai cadranul.

Şi, înveselit de neştiinţa călătorului în sutană, Ismail deschise uşiţa habitaclului, arătîndu-i felinarul. Călugărul se aplecă, să vadă mai bine, tot minunîndu-se, ca şi cînd lampa asta ar fi fost cine ştie ce născocire :

— Ia te uită ! Şi eu care ziceam că o fi la mijloc vreo faină de-a corăbierilor ! Cînd colo, o lămpiţă ca toate altele. Vezi, taică, dacă umbli în lume înveţi o mulţime !...

Tot vorbind, călugărul se foia în jurul busolei, uitîndu-se cînd la felinar, cînd la cadran, care juca uşor în jurul liniei de credinţă. In sfîrşit, după un timp se ridică şi închise uşiţa.

— Şi zi, maşina asta îţi arată drumul ! Eu credeam că mergeţi numai după soare, ori după stele... Dar ca să-ţi arate drumul, mai cu seamă noaptea, înseamnă că aici e mînă dumnezeiască !

Ismail pufni pe nas, începînd să-şi piardă răbdarea.

— Mîna lui Allah ! adăugă călugărul, repede, ca să-l îmbuneze.

— Are magnet ; nu mă mai bate la cap ! izbucni cîrmaciul, scos din fire.

Apoi îşi vîrî speriat ochii în busolă.

— Uite ce faci ! Mă ţii de vorbă şi eu greşesc drumul !

Intr-adevăr, cît stătuse de vorbă, cadranul se rotise cu vreo două carturi spre nord. Ismail învîrti timona, pînă ce regăsi vechiul drum. Noroc că Gherasim dormea mai încolo, sub arborele mic, altminteri i-ar fi tras o săpuneală ca la baia de aburi.

— Haide, pleacă ! se răsti la călugăr. Vrei să fac vreun boclue ?

Călugărul se pierdu în întuneric, spre prova.

Vela mică, legată în tribord, începu să fluture, parcă smintită, smucind ghiul. Gherasim se trezi, se frecă la ochi, buimac, apoi strigă la cîrmă :

— Măi Ismaile, ce faci acolo ? Vezi că ai luat-o razna !

Bucătarul îşi vîrî mai tare ochii în busolă.

— Ba mergem bine, bre ! răspunse, trecînd iarăşi la graiul ghiaurilor.

— Atunci ce dracu', s-a schimbat vîntu' aşa, dintr-o dată ? zise Gherasim, apropiindu-se de cîrmă.

Privi şi el busola, se încredinţă că mergeau bine, apoi ridică din umeri:

— Naiba să ştie; printre insulele astea se zăpăceşte şi vîntul!

Zicînd acestea porni spre prova, dezlegă ghiul din tribord şi-l lăsă să treacă în bordul celălalt, luptîndu-se cu vîntul care-i smucea şcota din mîini. De aici se duse la prova, unde plutaşul, care era de veghe, îi ajută să ridice focul şi trinca.

Pe cer începuseră să se ivească stelele, aruncînd între ele priviri nedumerite şi răspîndind deasupra mării o lumină palidă, care aducea orizontul atît de aproape, încît ai fi zis că peste o clipă o să-l străpungă bompresul.

Gherasim se uită pe cer, căscă, apoi se întinse la loc, pe pătură, cu gîndul să mai doarmă pînă la miezul nopţii o oră.

— Negrilă! Hai, linişteşte-te şi tu o dată, potaie!

Ciinele stătea în gura tambuchiului, pe unde coborîse călugărul, scoţînd la răstimpuri cîte un scheunat de neputinţă şi de ciudă. Era limpede, nici lui nu-i plăcea acest călător în sutană!

„Speranţa" îşi urma drumul, cuminte şi neştiutoare, fără să se mire că valurile nu mai veneau din pupa, ci dinapoia traversului, lovindu-se în bordaj, ca şi cum ar fi vrut să sară pe punte şi să-i împărtăşească o taină.

Sus, pe cer, în dreapta, Steaua Polară, cea mai credincioasă călăuză a corăbierilor, clipea mirată şi raza ei se răsfrîngea în geamul busolei, încercînd zadarnic să lumineze ochiul cîrmaciului.

— Prostănacule, prostănacule! părea că-l mustră. Dacă tu mergi acum spre Skyros, atunci eu nu mai sînt Steaua Polară, ci am intrat în constelaţia Casyopeiei![1]

*

* *

Mihu nu-şi dădea seama cum adormise şi cît durase somnul — cînd se trezi, sub apăsarea aceleiaşi nelinişti

[1] În iulie, către miezul nopţii, privită din Marea Egee, Casyopeia se află cam la 20° est de Steaua Polară.

ciudate, care îl urmărea de noaptea trecută, cînd mai vie, cînd mai nelimpede, dar care parcă acum crescuse și îl strîngea de inimă. O clipă mai înainte, cineva ieșise din cabină, încet, în vîrful picioarelor — și lăsase ușa deschisă: aerul rece al nopții pătrundea pe tambuchi și-i lovea obrajii încinși, alungîndu-i somnul. Felinarul atîrnat de tavan se stinsese, îl auzea scîrțiind în cîrligul lui — și cabina era cufundată în întuneric. Numai spiraiul, deasupra, se vedea ca o pată albicioasă; poate era luna răsărită tîrziu, poate lumina cenușie dinaintea zorilor. Ismail sforăia, lîngă ușă; în patul din față se auzea răsuflarea liniștită a unui om care dormea adînc, Haralamb, sau plutașul.

Mihu se aplecă și privi în jos; atît cît putea să vadă, acum după ce se deprinsese cu întunericul, călugărul nu era la locul lui; dăsaga se desfășea alături, ca o mogildeață neagră.

Afară era liniște; se auzea numai murmurul domol al mării și foșnetul berbecilor care din cînd în cînd se spărgeau în bordaj, mai leneș decît aseară, ceea ce dovedea că vîntul slăbise și valurile își pierdeau înălțimea.

Pe Mihu îl cuprinse teama, o teamă nelimpede, fiindcă nu-și dădea seama ce anume o stîrnește. Coborî din pat, fără zgomot, se îmbrăcă pe dibuite, apoi ieși pe ușă, desculț, în vîrful picioarelor. Văzu cerul, cu stelele palide, legănîndu-se deasupra tambuchiului. Afară era aceeași liniște care îl făcea să-și simtă bătăile inimii; ar fi vrut să audă un glas, semn că omul de veghe și cîrmaciul trăiau —dar nu se auzeau decît valurile și cîte un scripete scîrțiind, alene.

Musul puse piciorul pe scară, încet, cu fereală, și urcă două trepte, trăgînd cu urechea; deodată se opri, gata să scape un strigăt de spaimă. Călugărul ședea pe marginea tambuchiului, cu gîtul întins, să vadă peste parapet, de bună seamă cercetînd zarea. Vîntul îi flutura barba încîlcită, ca lîna oilor iarna. Pulpana sutanei îi atîrna pe scară, de-ai fi zis că o ține ceva țeapănă. Pe punte se auzea, înăbușit, mîrîitul cîinelui.

Deasupra, stelele începeau să se șteargă și cerul albea, semn că zorile erau aproape. Călugărul făcu o mișcare, își trase sutana și Mihu rămase cu ochii holbați: pe scară atîrna, grea și încovoiată, teaca unui iatagan.

— Ieremie! se auzi deodată glasul lui Gherasim, de la cîrmă. Tu nu vezi nimic?

— Nimic! Numai cer și apă. Îți mai trebuie și altceva?

Cîrmaciul înjură:

— Ce-o fi cu farul, că trebuia să-l vedem de peste un ceas?!

— Or fi suflat dracii în el! răspunse Ieremia.

Mihu sătea țeapăn, la picioarele scării, cu pumnii la gură. Dar glasurile oamenilor, pe care acum îi știa aici, la cîțiva pași, gata să sară cum i-ar fi strigat, îi dădură curaj. Cîteva clipe stătu pe gînduri, uitîndu-se la călugărul care pîndea în același loc, nemișcat, pe urmă se răsuci pe călcîie, ușor, coborî treptele, intră în cabină în vîrful picioarelor, tot trăgînd cu urechea, se aplecă asupra desagii, îi desfăcu baierele, începu să cotrobăie prin ea, înfrigurat — și primul lucru în care i se încurcară degetele, fu sîrma unei colivii... Lumina zorilor începea să pătrundă limpede, pe spirai...

— Măi Ieremie! se auzi glasul lui Gherasim, după altă vreme, acum neliniștit de-a binelea. Ia fă-te-ncoa' și-l scoală pe căpitan!

În clipa aceea, Mihu țîșni pe gura tambuchiului, împiedicîndu-se în iatagan, străbătu puntea ca mînat de draci, coborî scările în cabina de la pupa, împinse ușa, fără să ciocăne, cum era învățat — și nu se opri decît la patul lui Anton Lupan.

— Domnule, domnule, scoal'!

— Ce-i, Mihule? întrebă căpitanul, deschizînd ochii și privindu-l buimac.

Musul gîfîia, arătînd cu mîna afară:

— Călugărul...

— Hai, măi băiete, liniștește-te, și spune ce s-a întîmplat?

— Călugărul e... e domnul Pierre Vaillant!

*

* *

Dacă văzu că Mihu întîrzie jos și nici Anton Lupan nu vine, Gherasim strigă iarăși spre prova:

— Măi Ieremie, fă-te-ncoa' să-l chemi pe căpitan.

Ieremia străbătu puntea, coborî scările și ciocăni în ușă. Înăuntru auzi glasul lui Mihu, care se dezvinovățea:

— Nu-s năluciri! Iată pașaportul: l-am găsit în sac!

Cum nimeni nu-i răspunse, Ieremia mai ciocăni o dată, apoi deschise ușa și făcu un pas.

— Domnule, m-a minat Gherasim să-ți spun...

Dar se opri, fiindcă deodată, căpitanul, care cerceta în lumina spiraiului o cărțulie albastră, se făcu palid și mîinile începură să-i tremure ca unui băiețandru.

— Da, e pașaportul lui!... șuieră Anton Lupan, în vreme ce pereții cabinei se roteau în jurul lui, într-un vîrtej cu care nu se putea lupta.

Pe prima pagină a pașaportului scria limpede: Pierre Vaillant, — și toate celelalte date se potriveau, dar înăuntrul copertei, în stînga, fusese lipită fotografia altcuiva, a unui om necunoscut, de vreo patruzeci de ani, cu fața prelungă, osoasă, cu nasul vulturesc, cu sprincenele grele, umbrind ochii care parcă erau vii și te străpungeau. Anton Lupan simți privirea lor răscolindu-i ființa, și-n clipa aceea, fulgerător, recunoscu ochii pe care-i simțise asupra sa, pe chelul Galatei, din spatele lui Agop, cînd acesta pleca; era în ei aceeași privire pe care mai tîrziu, o văzuse aprinzîndu-se trecător în ochii bătrînului vînzător de tutun din Bazar. Într-o clipă, totul i se limpezi în cap — și un val de deznădejde îi acoperi fața. Fericirea care îi copleșise sufletul la Stambul, cînd crezuse că și-a regăsit prietenul, acum se spulbera. Pașaportul acesta era dovada definitivă a morții lui Pierre Vaillant, fiindcă omul de sus,

dacă nu l-ar fi văzut mort, n-ar fi avut îndrăzneala să-i poarte numele, folosindu-se de hîrtiile lui, cum se vedea.

În fața tulburării lui, Mihu îl întrebă, aproape speriat:

— Domnule, ce s-a întîmplat, că mi s-au zăpăcit toate în cap. Domnul Pierre Vaillant vă e prieten sau dușman?

Anton Lupan lăsă pașaportul să cadă pe masă și cîteva clipe rămase abătut, cu capul plecat. Apoi tresări, se uită în jur și-n ochi i se aprinseră scîntei.

— Omul acesta nu e Pierre Vaillant, ci ucigașul lui! răspunse, trăgînd un sertar și punînd mîna pe revolver. Unde l-ai lăsat?

— Pe punte, la prova. Eu am bănuit de ieri dimineață că la mijloc nu-i lucru curat, dar cînd am găsit pașaportul, am crezut...

Mihu tăcu; în dimineața asta faptele se petrecuseră prea repede ca să fi avut timp să se mai gîndească la ceva; ar fi trebuit să se întrebe de ce omul acesta îmbrăcase haină de călugăr, dacă era Pierre Vaillant? Voia să glumească, sau urmărea un plan?

— Mihule, du-te în cabină, la prova, și scoală oamenii! porunci Anton Lupan, băgînd revolverul în buzunar. Dar strecoară-te încet, fără să bată la ochi, așa ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic.

Ieremia stătea în ușă și se uita la el năucit, de parcă l-ar fi pălit ceva în cap.

— Ce-i, Ieremie? îl întrebă căpitanul, întorcînd în sfîrșit ochii spre el.

— Domnule, nu știu ce-o fi, că s-a făcut ora patru și insula Skyros nu se vede neam.

— Cum, dar farul?

— Nu s-a zărit nici un far, toată noaptea.

— Bine, om vedea ce-i cu asta mai pe urmă; acum avem de făcut altceva. Călugărul e tot pe punte?

— Da, nu-ș ce naiba face acolo, că pe la trei a ieșit din cabină și stă ca o momîie, la prova.

— Bine! Să te ții pe lîngă mine, dar pune mîna pe o saulă mai groscioară, ca să ai cu ce-l lega.

Ieremia își duse mîna la gură:

— Adică să fie adevărat că...?

— Da ; nu-i călugăr, ci pirat ; e un ucigaş care trebuie să plară în ştreang !...

Spre răsărit, orizontul se împurpura ; stelele se stinseseră pe cerul încețoşat ; numai o fărîmă de lună, aburită şi somnoroasă, se legăna leneşă în vîrful unui catarg.

Căpitanul păşi pe puntea umezită de negurile nopții, se uită de jur împrejur, la orizontul pustiu, îi făcu semn lui Gherasim să aştepte şi se îndreptă spre prova. Agop din Bazar se trezise şi se ireca la ochi ; gîndul că în două zile avea să fie la Pireu îl făcea să se simtă voios şi să nu-i pese de junghiurile care-l încercau cînd între umeri, cînd în genunchi, cînd în cot.

Călugărul stătea în acelaşi loc, pe marginea tambuchiului, cu ochii spre orizont, ca şi cînd ar fi rămas de veghe în locul lui Ieremia.

Anton Lupan se opri la cîțiva paşi în spatele lui, îl privi un timp, cu pumnii strînşi, vărsînd scîntei din ochi, apoi se stăpîni şi spuse, cu glasul calm :

— Bună-dimineața, Pierre Vaillant !

La auzul acestor cuvinte, călugărul sări ca ars, se răsuci şi duse mîna la iatagan. Căpitanul îi întîlni ochii şi recunoscu privirea aceea ascuțită, vicleană şi crudă pe care o întîlnise cîndva.

— Dacă faci o mişcare, trag ! urmă, scoțînd liniştit revolverul din buzunar.

Mihu urcă scările tambuchiului gîfîind, se opri o clipă privindu-l pe călugăr cu un ochi ciudat, apoi se năpusti asupra lui, îi băgă mîna în barbă şi înainte ca el să se poată feri, i-o smulse, lăsîndu-l cu obrazul gol.

— Spînu ! strigă Gherasim, scăpînd cîrma din mîini. Spînu piratul !... Ah, blestematule, a venit ceasul să-ți pun ştreangul de gît !

Agop din Bazar, care se ridicase în picioare tremurînd, scoase un geamăt slab şi se prăbuşi pe bocaport, leşinat.

In clipa aceea, cu o mişcare fulgerătoare, piratul îl înşfăcă pe Mihu în brațe şi se trase cu el lîngă parapet, ținîndu-l în față, ca pe un scut.

— Dacă tragi, îl omori întîi pe el ! scrîşni printre dinți, fulgerîndu-l din ochi pe Anton Lupan.

Acesta rămase descumpănit, palid în obraz.

— Crezi c-ai să mai poţi scăpa? Întrebă apoi calm, deşi se simţea neputincios şi îşi dădea seama că revolverul nu-i putea ajuta la nimic.

Pe gura tambuchiului se iviră Haralamb, apoi Cristea Busuioc, fiecare cu cîte o puşcă în mîini.

— Lăsaţi armele jos şi treceţi toţi la pupa! Haide! porunci Spînu. Dacă nu vă supuneţi, îl arunc peste bord!

Toate acestea se petrecură în mai puţin timp decît ar fi fost nevoie ca să le poţi judeca. Oamenii se priveau încremeniţi, neînţelegînd ce s-a întîmplat. Dar iată că deodată, o umbră neagră ţîşni de după tambuchi, zbură prin aer şi se opri în spinarea piratului.

— Negrilă! strigă Mihu, zbătîndu-se să scape din strînsoarea braţelor. Nu te lăsa, Negrilă, nu-l slăbi, aşa!

Spînu se prăbuşi pe punte, horcăind, se răsuci de cîteva ori, încercînd să descleşteze colţii, care-l sugrumau, apoi rămase pe o parte, încovrigat, bîţîind din picioare, ca un om care-şi dă duhul.

Negrilă stătea deasupra piratului, fioros, ca o fiară venită din păduri, cu ochii roşii, suflînd aprig pe nări şi mîrîind înfundat; amintirea strămoşului lup se trezise înspăimîntătoare în sîngele lui.

Mihu se ridică de jos, tremurînd.

— Hai, Negrilă, că l-ai răpus!

Piratul nu mai mişca, ci numai cîte un spasm făcea să-i tresară genunchii, dar Negrilă nu-şi descleşta colţii din grumazul lui.

Ieremia se apropie, cu sfoara în mîini.

— Ia, măi băiete, domoleşte-ţi dulăul, că îl dă gata!

Spînu deschise ochii şi privi în jur, rătăcit; sîngele îi curgea şiroaie din gît.

— Bine, măi frati-miu! îl mustră Ieremia, aplecîndu-se şi apucîndu-se să-l lege zdravăn de mîini. Om în toată firea eşti tu, să-ţi faci păcat cu un copil neştiutor şi plăpînd? Ptiu!

Apoi se întoarse spre Anton Lupan:

— Domnule, cît îl leg eu burduf, poate îţi faci pomană şi-aduci o faşă de jos, să-l oblojim la gît. Altminteri, mi-e că dă ortul popii.

— Ai grijă de el, Ieremie! strigă Gherasim. Mai cu seamă dacă-i vorba de gît. Nu de alta, da' ca să am pe ce pune ştreangu', că de mult i l-am pregătit!

Căpitanul coborî în cabină, aduse o faşă, tinctură de iod şi-l pansă pe pirat. După aceea, Ieremia îl tîrî pe punte, ca pe un sac, şi-l legă fedeleş la piciorul arborelui mic.

— Aşa, frăţie, acu' stai cuminte aici şi aşteaptă-ţi judecata!

Îndreptîndu-se spre cîrmă, Anton Lupan îl văzu pe Agop leşinat.

— Aveţi grijă cineva şi de armeanul ăsta! Luaţi o găleată cu apă...

De jur împrejur, marea era pustie, nu se vedea nici un semn care să arate apropierea pămîntului; numai spre sud, fumul unui vapor înnegrea greoi orizontul.

— Gherasime, eşti sigur că ai ţinut acelaşi drum tot timpul? întrebă căpitanul apropiindu-se de cîrmă şi cercetînd busola.

— Da, domnule, că doar nu-s cîrmaci de ieri, de alaltăieri.

— Şi vîntul cînd s-a schimbat?

— Pe la ceasul unsprezece.

Anton Lupan se mai uită o dată în jur, privi dîra lăsată în urmă şi păru nedumerit.

— Nu se poate; cu vîntul ăsta ar fi trebuit să fim de mult la Skyros!

În clipa aceea, soarele răsărea din valuri, în pupa „Speranţei".

— Nu sîntem pe drum! S-a întîmplat ceva cu busola! strigă căpitanul, dîndu-şi dintr-o dată seama că dacă ar fi mers într-adevăr spre sud-vest, soarele trebuia să răsară în stînga, cam la patru carturi înapoia traversului.

— Uite de unde-a pornit boclucul! strigă şi Gherasim, uimit.

Cercetînd busola, găsise după felinar o daltă de călăfătuit. Indată ce o trase afară, cadranul se răsuci cuminte două carturi spre sud.

— Cred că nu mai e nevoie să ne întrebăm cine a pus-o aici! vorbi căpitanul. Tu ce zici, Gherasime?

— Așa e. Acum bănuiesc și cînd s-a întîmplat: astănoapte, pe la unsprezece, în cartul lui Ismail. Mă miram eu, cum să se schimbe vîntul așa, din senin.

Anton Lupan rămase o clipă pe gînduri.

— Ce crezi că urmărea? întrebă apoi.

— Păi nu-i greu să bănuim; voia să ne scoată din drum și să ne abată înspre vreo insulă pustie, unde-l așteaptă oamenii lui. Așa că ar fi bine s-o luăm repede spre miazăzi.

— Nu! se împotrivi căpitanul, cu un zîmbet crud. Acum, dac-am intrat în horă, să jucăm pînă la sfîrșit!

— Ce ai de gînd, domnule?

— Să mergem înainte și să-i înfruntăm. Sîntem șapte oameni, ca să nu-l mai punem la socoteală pe acest Agop.

— Păi nici să nu-l punem, tot nu-i bun de nimic.

— Ba la ceva ne-a folosit. Fără el, n-am fi pus niciodată mîna pe ucigașul lui Pierre. Doar nu-ți închipui că l-a momit cheresteaua lui kir Leonida!...

— Dacă-i așa, se cuvine să-i mulțumim. Cred că o să mi dai voie, domnule, să fac asta după cum știu eu.

— Cum adică? întrebă Anton Lupan, nedumerit.

— Să-l ușurez puțin la calabalic. N-o să ne punem viața în primejdie pentru el, fără să plătească preț bun!

— Să lăsăm asta pentru mai tîrziu. Acum hai să ne pregătim oamenii!... Numai că nu-l văd pe Ismail.

— Am încercat să-l scol, dar n-a fost chip, răspunse Mihu, apropiindu-se în fugă.

Căpitanul îl privi mulțumit:

— Bravo, băiete! Te-ai arătat isteț! De Negrilă, nici să nu mai vorbim! Dar ia spune, cum ți-a venit să...

— Păi să vezi, domnule, mie și lui Negrilă nu ne-a plăcut călugărul ăsta de la început, și-atunci ne-am ținut cu ochii pe el... Ieri dimineață, cînd ne apropiam de Dardanele, nu-ș ce naiba mi-a tulburat somnul și cînd m-am ui-

tat în jos, că mă-ndemna ceva pesemne, l-am văzut pe călugăr cu barba într-o parte, de-ai fi zis că i-o sucise Scaraoțchi, ca să-și bată joc de-un obraz sfînt. La început am crezut că-i doar o închipuire, d-aia nu v-am spus, dar pe urmă...

Voia să mai amintească și de gunguritul ciudat, de colivia găsită în desagă, unde dăduse și peste pașaportul lui Pierre Vaillant al cărui nume îi sărise în ochi îndată ce deschisese cărțulia albastră sub spiraiul albit, căci doar știa ce-i acela un pașaport, văzuse unul vechi al lui Anton Lupan... În clipa aceea, îl auziră pe Ieremia, înjurînd:

— Mă, care n-ați avut de lucru și mi-ați înfundat pușca?

După bunul lui obicei se apucase și-n dimineața asta să-și lustruiască flinta, dar cînd dăduse să curețe țeava pe dinăuntru, văzuse că era înfundată cu cilți.

Mihu se repezi spre el:

— Nene Ieremia, acum știu! Ți-i minte ce ți-am spus aseară, că l-am văzut pe călugăr...

— Aha! strigă și Gherasim, lovindu-se cu palma în frunte, furios de prostia lui. Măi băieți, ia uitați-vă toți la puști, că d-aia m-a iscodit ticălosul, vedea-l-aș mai repede cu ștreangul de gît!

Într-adevăr, toate carabinele aveau țevile înfundate cu cilți.

— Uite de ce-a stat ieri toată ziua în cabină, urmă Gherasim. Zi, citeai Biblia, tîlharule?

Piratul scrîșni din dinți.

— Și ce s-ar fi întîmplat, nene Gherasime? întrebă Mihu. Niște cilți pot să oprească glonțul?

— Sigur că da, și-ți mai plesnește și țeava în mîini, de te lasă ciung. Bine că am prins de veste la timp!

Abia acum se ivi și Ismail pe punte, frecîndu-se somnoros la ochi.

— Ce facem zarvă, bre?

Văzîndu-l pe pirat, la cîțiva pași în fața lui, se trase înapoi buimac.

— Asta de unde am picat?

— E unu' Spînu, dac-ai auzit de el, răspunse Haralamb.

Bucătarul începu să se umfle, ca un broscoi, şi toată vitejia, despre care am pomenit cîndva, se trezi in el.

— Deziegam! strigă, suflecîndu-şi mînecile. Scoatem frînghie, luptăm!...

Spre necazul lui, tocmai atunci omul de veghe, Ieremia, se intoarse spre căpitan şi-l vesti:

— Mi se pare că se vede pămînt!

Drept în vîrful bompresului se ivise o pată cenuşie, pe care valurile încercau s-o dea la fund. Mihu se căţără în vîrful catargului, îşi puse mîna streaşină la ochi, şi, după ce-şi aţinti privirea în zare, strigă:

— E o insulă, domnule!

— Ia uită-te în stînga ei, nu vezi nimic?

— Ba parcă s-ar zări nişte munţi.

— Trebuie să fie muntele Kokhila, de pe Skyros, şi dacă-i aşa, ceea ce se vede în faţă nu poate fi decît insula Skantsura.

La auzul acestor nume, piratul începu să se zbată în frînghii.

— Da, locul e bine ales! urmă Anton Lupan, apropiindu-se de el. O insulă pustie, pierdută din drumul vapoarelor... Ascultă, tîlharule, acum, fiindcă tot nu mai poţi face nimic, mai bine dezvăluieşte-ţi planul! Cîţi oameni ai aici?

Spînu îl fulgeră cu privirea şi scrîşni din dinţi, fără să scoată un cuvînt.

— Domnule, sări bucătarul, lăsam făceam Ismail vorbeam!

— Nu te osteni degeaba, Ismaile; o să ne descurcăm noi şi fără ajutorul lui! Băieţi, veniţi încoa' să vedem ce-i de făcut!...

Insula piraţilor creştea din valuri şi parcă tainele ei pîlpîiau deasupra, în boarea pe care o ridica la orizont soarele apropiat de zenit...

CAPITOLUL XII

Adnana

Skantsura este o mică insulă deluroasă, lungă de vreo șapte kilometri, lată de vreo doi, pierdută între Skyros și Sarakino, în arhipelagul Sporadelor de nord. La apus mai sînt alte cîteva insulițe, fără nume, atît de neînsemnate, încît unele hărți nici nu le amintesc.

Astăzi, poate să găsești acolo mici așezări statornice, de grădinari, pescari sau viticultori, dar la timpul cînd se întîmplau cele povestite în această carte, insula Skantsura era pustie, în înțelesul că nimeni nu-i cultiva pămîntul, și ca urmare, n-aveai cum întîlni pe ea urmă de picior omenesc. Afară de păsările mării, care-și făceau cuiburile pe țărm și hălăduiau în tihnă, și-n afară, firește, de gîzele mărunte, nici o altă vietate nu tulbura liniștea acestui loc.

Într-o vreme se pare că-și găsise aici sălașul o capră domestică, pesemne scăpată dintr-un naufragiu ; corăbierii care se opreau uneori la țărm, zic că-i vedeau cornițele ivindu-se în vîrful colinelor, pe după movilițele de pămînt roșcat sau prin desișurile de smochini sălbatici, dar nimeni nu izbutise să se apropie de ea, ca să poată depune jurămînt că era într-adevăr o capră și nu însuși încornoratul. Mai tîrziu dispăruse și capra, moartă de bătrînețe în vreo rîpă — și cum pe insulă fusese numai ea, e de la sine înțeles că nu avusese cum să lase urmași.

„Speranța" ajunse în fața acestei insule pustii, în dimineața de 23 iulie, pe la ora unsprezece, căci vîntul slă-

bise și ultima parte a drumului o făcuse domol, spre necazul lui Ismail; așteptînd să se lupte cu piraţii, bucătarul simţea a naibii mîncărime de mîini.

Indată, din tufișurile de pe ţărm se iviră cîţiva inși; Anton Lupan, care-i urmărea cu ocheanul, văzu că-și făceau semne de nedumerire, dovadă că nu totul se petrecea după așteptările lor. Erau încălţaţi cu cizme, peste care atîrnau caftane lungi, iar în cap aveau, unii turbane, alţii legături prăzulii; așa cum se vedeau, i-ai fi luat drept niște oameni pașnici și cinstiţi. După ce stătură un timp la sfat, uitîndu-se la corabia care plutea în larg, traseră din tufișuri o barcă lungă, o împinseră pe nisip și cîteva minute mai tîrziu, două perechi de visle începură să sclipească ritmic în soarele aburit.

— Zece metri! strigă Haralamb, care stătea aplecat peste parapet și arunca sonda din cînd în cînd.

Pînă la ţărm, nu mai erau decît vreo opt sute de pași. Oamenii din barcă puteau fi văzuţi cu ochiul liber, opintîndu-se în visle, în vreme ce mai-marele lor stătea în picioare, la pupa, cercetînd goeleta care se apropia.

— Opt metri! strigă Haralamb.

Anton lăsă ocheanul jos și porunci:

— Prova în vînt! Aruncaţi ancora!

Gherasim învîrti cîrma: „Speranţa" se roti încet, pînă ce veni cu prova în vînt. Atunci, lanţul începu să zornăie, împrăștiind liniștea dimineţii, ancora căzu în apă, plescăind, și pînzele coborîră pe catarge, în scîrţîitul scripeţilor.

— Acum, fiecare la locul lui — și nu faceţi decît ceea ce am hotărît! porunci Anton Lupan.

Văzînd cum barca se apropia cu fiecare minut, Agop începu să se văicărească pe lîngă el, frîngîndu-și mîinile:

— Efendi, de ce vreţi să mă nenorociţi? N-ar fi fost mai bine să ne vedem de drum?

Gherasim îl privi cu dispreţ.

— Jupîne, dacă nu stai liniștit, te leg și te arunc în hambar, la un loc cu Spînu, și-ţi mai pun și cîrpă în gură, cum i-am pus lui! Hai, mai bine du-te jos, cum ţi-am spus!

Armeanul se trinti pe bocaport.

— Nu mă duc! Stau aici! răspunse repede, gîfîind.

— Bine, dar dacă faci o mişcare, să ştii că te ating la mir!

Barca ajunsese la vreo sută de paşi şi îşi încetinise mersul, parcă şovăind. Pe puntea „Speranţei" se vedeau numai doi oameni, lîngă parapet, şi alţi doi care-şi făceau de lucru pe bord, în chipul cel mai paşnic şi mai neştiutor; încolo nu mişca nimic.

— Se vede că nu-i asta, zise omul de la cîrmă, îndoit. Şi cum naiba, că doar ne-a trimis semn!

Altul rînji, arătîndu-şi dinţii ştirbi:

— Da' ce, dacă nu-i asta, strică s-o cotrobăim puţin? Hai, băieţi, trageţi la vîsle, ce, aţi obosit?

Cînd barca ajunse la vreo douăzeci de paşi, omul de la cîrmă strigă:

— Noroc, căpitane! Ce vînt vă poartă pe-aici?

— Vînt prost! răspunse Anton Lupan. Mi se pare că ne-am rătăcit. Nu ştiţi încotro e Skyros?

Oamenii din barcă se priviră între ei, cu înţeles, şi traseră lîngă bord, încredinţaţi că nu-i pîndeşte nimic rău. Cu toţii nu erau decît cinci.

— Skyros? Păi trebuie să fie undeva pe-aici; nici noi nu ştim bine, că ne-a prins furtuna acum vreo două săptămîni, în drum spre Salonic, şi ne-a aruncat barcazul pe nisip. De atunci tot aşteptăm să treacă vreo corabie, să ne scoată din impas. Se vede că Dumnezeu v-a adus.

— Ei, dacă-i aşa, poftiţi pe bord. Putem să vă ducem sau la Skyros, sau la Pireu, unde doriţi.

Cei din barcă îşi aruncară iarăşi priviri.

— Veniţi de la Stambul? întrebă omul de la cîrmă, cu un zîmbet blînd.

Anton Lupan abia acum văzu că se uita cruciş.

— Da, de la Stambul.

— Aveţi ceva marfă sau mergeţi cu lest?

— Ba avem marfă şi încă de preţ.

Cei din barcă se uitară unii la alţii, cu interes; nu auziră că în clipa aceea, Agop, întins cu faţa în jos pe

bocaport, scosese un geamăt înăbușit. Gherasim făcu un pas înapoi, se aplecă și-i trase un ghiont.

— Dacă nu taci, te arunc peste bord!

— Dar ia spune, căpitane, — întrebă unul din barcă, — pe la Stambul n-ați întîlnit un călugăr de la Muntele Athos?

De data asta fu rîndul căpitanului să schimbe o privire cu Gherasim.

— Un călugăr? răspunse Anton Lupan, prefăcîndu-se nepăsător. Poate să fi văzut chiar mai mulți...

— Nu; unu' așa, înalt, și voinic, care voia să meargă în arhipelag.

— Aha! Mi se pare că știu; a vrut să meargă cu noi, dar pe urmă s-a răzgîndit; zicea că a găsit altă corabie, care pleacă mai tîrziu. Dar de ce întrebi?

— Ăăă, păi să vezi... sări alt om din barcă, văzîndu-l pe celălalt încurcat. De ce întreabă?... Fiindcă s-a rugat și de noi să-l luăm, da' dumnealui, căpitanu', s-a împotrivit.

— Rău a făcut! Se vede că v-o fi blestemat, d-aia v-a aruncat furtuna pe nisip...

— Mai știi!? zise omul de la cîrmă, închinîndu-se cucernic.

Anton Lupan îi văzu teaca iataganului pe sub caftan; erau deci pirați din aceia care ocoleau cu grijă pușca sau pistolul, mai cu seamă că în unele împrejurări, zgomotul împușcăturilor nu le-ar fi fost de folos. Un cuțit sau un iatagan, mînuite cu iscusință, fac mai multă treabă decît orice armă de foc.

— Dar de ce nu poftiți pe bord? își îmbie el oaspeții ticăloși, după ce mai schimbă o privire cu Gherasim.

Agop gemu din nou, zgîriind cu unghiile tenda de pe bocaport.

Oamenii din barcă își făcură un semn și se aruncară toți deodată peste parapet; dar înainte de a-și trage iataganele din teci, cinci țevi de pușcă se îndreptară asupra lor, din cinci locuri, pe care nici nu le-ai fi bănuit. Negrilă se smucea în mîna lui Mihu, clănțănind din colți, dornic să se repeadă în ei.

Piraţii rămaseră impietriţi, cu chipuri hide, pe care spaima le sluţea mai mult, cu nasuri păroase, guri gălbejite sau ştirbe, cu ochi spanchii. Nici unul nu avu vreme să facă o mişcare, căci ţevile puştilor înaintau ameninţătoare spre ei, gata să verse foc şi plumb.

— Care mişcă s-a curăţat! răcni Gherasim.

Anton Lupan se apropie de cei care se uita cruciş, pesemne căpetenia lor, şi, dintr-o mişcare, îl smulse cureaua de la briu; iataganul şi două cuţite arcuite, în teci de lemn, căzură pe punte, bocănind.

Armeanul gemu o ultimă oară, după care rămase nemişcat.

După ce toţi piraţii fură dezarmaţi, căpitanul se întoarse spre ultimul din ei.

— Acum pune mîna pe sfoara asta şi leagă-i, ca să nu ne mai ostenim noi. Da' să faci treabă bună, altfel...

Piratul îi aruncă o privire furioasă din ochii lui crucişi — şi se codi.

— Haide! îl îndemnă cîrmaciul „Speranţei", luînd un cuţit de jos şi îmboldindu-l cu teaca de lemn.

In cîteva minute, cei patru tîlhari erau legaţi fedeleş. Gherasim îl legă pe al cincelea, apoi îi îngrămădi pe toţi lîngă hambar şi îi mai legă o dată, între ei, făcîndu-i balot.

— Şi cum, domnule, am terminat? zise după aceea, uitîndu-se cu mirare în jur.

Intr-adevăr, toată treaba nu durase decît o jumătate de ceas şi decursese în atîta linişte, încît nici nu-ţi venea să crezi că asta fusese o întîlnire cu nişte piraţi.

— Aşteaptă, Gherasime, că n-am terminat! răspunse căpitanul, uitîndu-se cu ocheanul spre ţărm.

In desişurile de pe mal parcă se vedea mişcîndu-se un turban.

— Ia hai să luăm barca şi să facem o vizită acasă la dumnealor; poate că şi-au uitat ceva bagaj. Dar pînă una alta, scoate-ţi-l pe Spînu la lumină, că s-o fi înăbuşit.

Oamenii lăsară puştile jos, îl traseră pe Agop de pe bocaport şi începură să desfacă tenda.

— Mult necaz ne-a adus armeanul ăsta ! zise Gherasim, scuipînd cu năduf. Cred că ar fi timpul să cotrobăiesc puţin prin boclucurile lui.

Agop făcu ochii mari, trezit din leşin :

— Nu am nimic, de ce să cotrobăieşti ? Sînt un negustor scăpătat...

Haralamb şi Cristea Busuioc puseră piciorul peste marginea hambarului, de unde, opintindu-se din greu, îl aruncară pe Spînu afară, ca pe un sac. Piratul căzu grămadă peste ai săi.

După strigătele de uimire care izbucniră, începură blesteme şi înjurături. Piraţii spumegau şi se smuceau în fringhii, încercînd să lovească furioşi, cu picioarele, cu genunchii, cu umerii în căpetenia lor, care se uita la ei vrăjmăşeşte, cu ochi de lup hăituit.

— Scoateţi-i cîrpa din gură, să le poată răspunde şi el ! porunci Anton Lupan.

Dar, spre mirarea tuturor, Spînu, care se dezmeticise repede, rămase mut, mulţumindu-se să arunce priviri de dispreţ spre oamenii săi şi de ură spre ceilalţi.

— Aha, se vede treaba că nu eşti mulţumit de noi ! zise unul din piraţi, aruncînd flăcări din ochi.

Spînu îl scuipă în obraz :

— De ce v-aţi repezit, dacă nu m-aţi văzut pe mine, cum eram înţeleşi ?

Piratul, un grec firav pe care te mirai să-l vezi aici, izbucni :

— Acu' ne scoţi vinovaţi pe noi !? Îţi convine ! Tu te plimbi ca un bey, la Stambul, la Pireu, tragi la hoteluri mari, huzureşti, şi noi aşteptăm pe ţărmuri pustii, fără nici o ştire, cu teama că în orice zi ne poate dibui vreun vapor de război, să ne pună în ştreang. Îţi dă mîna să ne laşi aici o lună, iar tu să bei cafea şi să tragi ciubuc la „Pera-Palace" ! A, nu, căpitane, alta ne-a fost vorba la început !

Ajungînd aici, piratul se întoarse spre Anton Lupan :

— Domnule, vreau să spun tot !

Spînu îl fulgeră din ochi şi dădu să se smucească spre el, dar fringhiile îl făcură să icnească, neputincios.

— Crezi că dac-ai să pălăvrăgești ai să scapi de ștreang? îl întrebă cu dispreț, scuipindu-l iarăși în obraz.

Piratul se zvîrcoli cu o furie care-l făcea fioros, oricît era el de firav.

— Să scap de ștreang? Știi și tu prea bine că de data asta nu mai poate scăpa nici unul dintre noi. Dar aș vrea să-mi facă numai un hatîr, să te spînzure pe tine înaintea mea, ca să te văd cu limba vînătă și cu ochii dați peste cap... Domnule, întrebați-mă orice vreți, am să vă spun tot.

— Pentru asta o să avem vreme mai tîrziu. Deocamdată să ne spui cîți oameni mai aveți pe uscat?

— Trei, dar unul e neputincios, nu știu din ce i s-a tras, din vreo spaimă, ori o fi pedeapsă de la Dumnezeu, că l-a lovit boala copiilor și cînd e să pună mîna pe cuțit ori pe iatagan îl apucă bîțiiala și cade la pămînt.

— Unde sînt ăștia trei acum?

— Unul e colea, de pază pe mal, iar ceilalți doi pe malul celălalt...

— Incolo nu mai e nici unul? Bagă de seamă, dacă minți, mai poți păți și altele înainte de a ajunge la ștreang.

— Nu mint, domnule, o să vedeți.

Anton Lupan se întoarse spre ai săi:

— Cine rămîne de pază aici?

Oamenii se cam codeau, căci fiecare ar fi vrut să pună piciorul pe uscat, să răscolească sălașul piraților.

— Eu stam! răspunse după oarecare timp Ismail, căscînd.

— Nu-l lăsați pe el, nu mă nenorociți! începu să se văicărească Agop.

Bucătarul se îndreptă spre el, întărîtat, cu mîinile înfipte în șold:

— De ce nenoroceam, bre?

Agop tăcu mîlc și se ascunse după bocaport, cu capul la pămînt, fiindcă vederea piraților, chiar și așa, legați și neputincioși cum erau, îi dădea fiori.

Soarele se apropia de zenit, din ce în ce mai arzător și pe punte începea să fie zăduf; o dată cu apropierea amie-

zii, vîntul slăbise şi nu mai avea putere să poarte cu el umezeala răcoroasă din larg.

Echipajul „Speranţei" cobori în barca piraţilor, împreună cu Negrilă, şi se îndreptă spre ţărm. După ce privi o vreme în urma lor, Ismail se duse în bucătărie, luă un linguroi mare de fier care atîrna cît un ciocan, şi-l înfipse fudul la brîu, apoi se aşeză turceşte lîngă parapet, cu puşca pe genunchi.

— Dacă unul mişcam, dam cu asta la cap! zise de la bun început, arătînd spre linguroi.

După aceea îşi aprinse luleaua şi rămase de pază, aruncînd din cînd în cînd cîte o privire plină de ifos la piraţii care toropeau în frînghii.

În acest timp, barca se apropia de mal, fără nici un ocol.

— N-are rost să coborîm în altă parte; tot o să ne vadă, zise căpitanul, gîndindu-se la omul de pază, care desigur îi urmărea din desiş.

Într-adevăr, cînd barca ajunse la vreo sută de paşi, în tufişurile de pe mal se văzu mişcîndu-se ceva, un om cu turban îşi arătă o clipă capul, privind cu nedumerire la cei ce se apropiau, apoi, după ce se dezmetici, o rupse de fugă la deal, adus de umeri, căutînd să se piardă printre copacii pitici.

Ieremia duse puşca la ochi.

— Nu trage! îl opri Anton Lupan. N-o să ne fie prea greu să punem mîna pe el, că de pe insula asta n-are unde fugi.

Cîteva minute mai tîrziu, barca era trasă pe nisip şi echipajul „Speranţei" se avînta la deal, pe urmele piratului. Negrilă scheuna, dînd să se repeadă înainte, dar Mihu, după sfatul căpitanului, îl ţinea strîns, căci dacă l-ar fi lăsat să-l ajungă din urmă pe fugar, aceasta fiind de bună seamă înarmat, ca toţi ceilalţi, colţii cîinelui ar fi fost prea puţin pe lîngă iatagan.

În jur creşteau măslini sălbatici şi smochini piperniciţi; pămîntul, se vede, nu era prea darnic, căci nici un copac nu ajungea statura unui om; ceva mai sus, spre creasta dealului, se răreau, lăsînd loc unor ierburi ţepoase, cres-

cute încîlcit, într-o urzeală prin care abia te puteai descurca. O cărare bătătorită de mult arăta singurul loc pe unde piratul putuse să fugă fără să cadă în brinci.

— Domnule, — zise Ieremia, privind cu bănuială în jur, — poate ar fi bine să ne răspîndim, să nu mergem toţi buluc.

— N-avea grijă, răspunse Anton Lupan. Iarba asta e în folosul nostru, nu al lor. Dacă ar fi vreunul ascuns pe undeva, i-am vedea urmele numaidecît, că doar sînt oameni, nu păsări, să vină pe sus.

După vreo opt sute de paşi de urcuş ajunseră la creastă şi se opriră uimiţi. Marea era jos, la picioarele lor, fiindcă un golf adînc intra în inima uscatului, sugrumînd insula la mijloc, să zici că o furtună mai puternică ar fi putut s-o rupă în două bucăţi. Vîntul adormise pe deplin şi apa golfului, amorţită, sclipea argintie în soare, orbindu-te, ca un uriaş cazan cu sticlă pusă la topit. Aproape de mal se zărea o corabie cu două catarge, picotind la ancoră, gata să se topească şi ea în pasta sticioasă a golfului.

Gherasim îşi duse mîna streaşină la ochi.

— Domnule! strigă deodată, sub stăpînirea unei mari tulburări. Domnule, dar asta este...

Anton Lupan lăsă ocheanul în jos.

— Ai dreptate! zise, fără să pară surprins. Este chiar „Penelopa", dar pe mine unul nu mă miră s-o găsim aici.

*

*

Fugarul se ducea de-a berbeleacul pe povîrniş; turbanul îi sărise din cap, lăsînd să i se vadă ţeasta rasă, care sclipea în soare ca un dovleac turcesc, desprins din vrej. Cînd ajunse jos, se ridică şi străbătu plaja în fugă, strigînd şi făcînd semne cu braţele, deznădăjduit. Pe puntea „Penelopei" se iviră doi oameni, buimăciţi. După cîteva clipe se dezmeticiră, văzură oaspeţii neaşteptaţi sus la creastă şi se repeziră să ridice pînzele.

— Pesemne sînt tare speriaţi — zise Anton Lupan — dacă îşi închipuie că pot să fugă fără pic de vînt!

Piratul de pe mal se opintea să dea la apă o barcă trasă pe nisip, dar asta nu era treabă pentru un singur om. Dacă văzu că n-are destule puteri, se uită în jur, rătăcit, dădu să intre în mare, privi înapoi la străinii care începuseră să coboare povîrnișul cu puștile în mîini — apoi, după o clipă de gîndire, o rupse la fugă pe țărm.

— Care vă luați la întrecere cu el? întrebă căpitanul „Speranței".

— Ce să ne mai ostenim de pomană? răspunse Ieremia, ducînd pușca la ochi. Am să-i șuier pe la ureche să stea și dacă nu s-o opri, să-mi ziceți cum veți pofti!

— Vezi numai să nu-l răpui!

— Nici o grijă, domnule, doar n-am uitat să țin pușca în mîini!

Zicînd acestea, Ieremia ochi și trase, fără zăbavă; ecoul împușcăturii se răspîndi ca o plescăitură pe apa sticloasă a golfului, făcînd să se ridice în aer un stol de pescărași argintii, care picoteau pe nisip.

Fugarul se prăbuși și rămase nemișcat, cu fața la pămînt.

— Ce făcuși, măi Ieremie? zise dojenitor Haralamb. Mi-e că l-ai atins la mir.

— Pui prinsoare că nu?... I-am zis să stea, și după cum vezi, s-a supus. Acu' am să-i trimit vorbă să vină înapoi.

O nouă împușcătură tulbură liniștea insulei pustii; țeasta lucioasă a piratului se acoperi de nisip.

— Mă, dacă nici acu' nu l-ai atins... începu Haralamb.

Dar nu-și sfîrși vorba, cînd fugarul se ridică speriat, cu mîinile în sus și porni înapoi, scuturîndu-și capul ca să-și lepede nisipul care-i curgea în ochi.

Ceilalți doi de pe corabie încremeniseră lîngă parapet. Fiindcă se pornise pe împușcături, Ieremia trimise un glonț printre ei; auzind șuierătura pe la urechi, unul ridică mîinile în sus, iar celălalt fu cuprins de bîțîieli și se prăbuși pe parapet, cu capul în jos, de-ai fi zis că o să cadă în apă ca un balot.

Echipajul „Speranței" coborî în liniște pe țărm.

— Ia pune mîna colea și împinge! îi porunci Ieremia fugarului care se oprise lîngă barcă și aștepta tremurînd, cu mîinile în sus.

Văzînd însă că vorbea de-a surda, se supără:

— A, știi numai de glonț, fir-ai tu să fii!

— Lasă-l, măi Ieremie! interveni Gherasim, împăciuitor. Că doar n-ăi fi vrînd să înțeleagă romînește! Asta după chip trebuie să fie arap.

Și întorcîndu-se spre pirat îl întrebă pe limba lui:

— Ia spune, cum te cheamă și de ce neam ești?

Deodată însă rămase cu ochii holbați:

— Mă, tu nu ești Huseim?... Domnule, ia uită-te la el! Il mai ții minte? Asta-i Huseim, pe care l-ai aruncat peste bord, la Port-Said. Unde ți-e corabia, păgînule?

— S-a înecat!... gîngăvi piratul pe limba lui, tremurînd.

— Așa! Și tu te-ai apucat de piraterie, hai?

— Nu sînt pirat; sînt marinar.

— Marinar din ăia cu cap de mort pe catarg! Ei, acum o să dai socoteală pentru tot. Dar ia spune, cu soră-ta ce-ai făcut?

Huseim întoarse ochii spre corabie, fără voia lui.

— Aha! făcu Gherasim, dumirit. O tîrăști după tine. Iți bați joc de sufletul ei, tîlharule! Ei, uite că i-a venit și ei ceasul să scape din robia pe care o îndură de atîția ani. Pune mîna și împinge barca să vedem ce mai aveți pe bord!

Cîteva minute mai tîrziu, cei trei piați erau legați pe puntea „Penelopei" și se uitau îngroziți la străinii care răscoleau corabia. In timp ce unii desfăceau bocaportul, sub care se auzeau gemete și strigăte de ajutor, alții coborau scările în cabina căpitanului. Anton Lupan se apropie de tambuchiul de la prova, închis pe dinafară cu cîrligul, împinse capacul și rămase încremenit.

Jos, la picioarele scărilor, stătea o ființă omenească, gata de luptă, cu spinarea arcuită să se repeadă în sus, cu mîna încleștată pe cuțit, cu dinții strînși, cu ochii scăpărînd. Cînd văzu un străin, cu înfățișarea blîndă, care se uita în jos uimit, scăpă cuțitul pe scări, își duse mîna la inimă, scoase un strigăt slab — și lui Anton Lupan îi fu dat să vadă cel mai cald și mai proaspăt zîmbet care ar fi putut lumina un chip femeiesc.

In fața lui era o fată de optsprezece sau nouăsprezece ani, cu obrazul arămiu, cu ochii negri, codați, cu părul ca soarele spre amurg. Purta o bluză cenușie, de pînză groasă de corabie, sub care sînii mai zvîcneau și-acum, speriați, în vreme ce restul ființei i se liniștise ca sub înriurirea unui balsam. In jos avea șalvari, din aceeași pînză ca bluza, strînși pe mijloc cu o curea arăbească și legați pe gleznă, răsfrîngîndu-se peste piciorul gol, arămiu, cu unghii trandafirii.

— Cine ești tu? o întrebă Anton Lupan, neputîndu-și lua ochii de la ea.

Fata arătă cu degetul la piept:

— Eu?... Eu, Adnana... Tu?

Apoi făcu ochii mari, zîmbetul i se prefăcu în rîs, își scutură capul, ca și cînd ar fi vrut să vadă dacă totul nu e decît vis, și repezindu-se pe scări, în sus, se prăbuși la picioarele lui Anton Lupan.

— Tu bătut Huseim, știu! Nu cunoști? Eu, grecește, puțin. Tu araba, nu? Franțuzește, da?

Căpitanul „Speranței" o privi mirat:

— Franțuzește? De unde ai învățat limba asta? Nu ești sora lui Huseim?

Adnana își scutură capul, fluturîndu-și părul blond, ca și cînd ar fi vrut să arate absurditatea acestei întrebări și începu să vorbească repede, într-o franțuzească melodioasă, limba care se vorbește în sud, aproape cîntată, presărată însă cu o mulțime de cuvinte străine, cărora le împrumuta în chip gingaș accentul marsiliez.

— Nu sînt sora lui, minte! Eu sînt siriancă și el e arab, nu vezi? M-a răpit cînd aveam zece ani...

In clipa aceea, Gherasim, care deschisese bocaportul, scoase un strigăt:

— Kir Iani, dumneata ești?

Fata ridică ochii și întîlni privirea lui Huseim, străpungînd-o de lîngă parapet.

— Nu-ți fie teamă, Adnana! o liniști Anton Lupan, văzînd-o că începe să tremure, gata să fugă pe scări. De acum înainte ești în paza noastră.

— Dar ceilalți ? întrebă Adnana, uitîndu-se speriată spre țărm. Au plecat de aseară pe mal, și pot să se întoarcă oricînd. Azi trebuie să vină și Spinu...

— Dacă vrei să știi, a și sosit, numai că-i în mîinile noastre, cu toți ai lui !

— Kir Iani, oare într-adevăr dumneata să fii ? strigă din nou Gherasim.

Din hambar ieșea o miasmă acră-dulceagă și mucegăită, de grîu încins.

Căpitanul „Penelopei" păși pe punte, gîrbov și scofîlcit, cu barba crescută de-un cot. Gherasim îl cuprinse în brațe, rîzînd.

— Ce bine îmi pare că am dat de dumneata, kir Iani ! Hei, ce bucurie o să fie la Pireu cînd or vedea că trăiești !

Kin Iani se desprinse din îmbrățișarea lui, dezvăluindu-și firea colțoasă, îl privi dintr-o parte, arțăgos, apoi pufni ca și cînd s-ar fi despărțit abia ieri, ca și cînd n-ar fi zăcut în ghearele piraților mai bine de patru luni :

— Ce cauți aici, pezevenghiule ? Dac-ai plecat, umblă cu bine, nu te primesc înapoi ! Am luat alt cîrmaci în locul tău.

Zicînd acestea, începu să se caute prin buzunare, furios, pînă găsi un capăt de trabuc.

— Dați-mi chibrit ! se răsti la cei din jur.

Tocmai atunci, Ieremia urmat de Haralamb năvăliră pe punte, urcînd din cabina căpitanului.

— Domnule, strigară amîndoi într-un glas, repezindu-se spre Anton Lupan. Vino să vezi ce avuții ! Un cufăr întreg numai cu pietre scumpe și podoabe de preț ! Asta-i comoara faraonilor !

Mihu, care fusese cu ei, mai zăbovi cîteva clipe jos, căci, tocmai cînd să pună piciorul pe scări, auzi de după ușă un gungurit cunoscut. În minte îi veni fulgerător cabina „Speranței", călugărul, desaga, colivia goală și același gungurit ciudat pe care îl luase drept o închipuire... Oare i se năzărea și acum ?... Nu, de data asta văzu cu ochii lui ; în spatele ușii atîrna o colivie — și-năuntru un porumbel alb, cu pieptul trandafiriu ; gungurea întrebător, frecîndu-și ciocul de gratii... Băiatul ieși pe punte chinuit de gînduri

și nedumerit. Poate că toți porumbeii din lume gunguresc la fel și urechea omenească nu-i în stare să-i deosebească pe unii de alții după glasul lor păsăresc. Dar el ar fi putut să jure că în cabina „Speranței" auzise același gungurit.

Intre timp, din hambar ieșiră încă trei inși, pămintii la față și cu bărbi sălbatice de ocnași.

— Lachi, Nicola! strigă Gherasim, repezindu-se la ei. Ce bucurie că v-am găsit! Dar ăsta cine e, că nu-l cunosc?

— Mitrofan, noul nostru cirmaci, frate bun cu noi. Poți să-i stringi mîna, că-i un om întreg.

— Numai pe Marulis nu-l văd.

Nicola își lăsă capul în jos:

— A pierit, bietul de el, luptînd vitejește, dar ce folos, că tîlharii ne-au încolțit tare dibaci!

— Un călugăr de la Sfîntul Munte, nu? întrebă Gherasim, spumegînd.

— Da! încuviințară cei trei marinari, într-un glas.

— Numai că nu era călugăr, ci Spinu, piratul vestit, adăugă Nicola. Dar tu de unde știi?

— O să vedeți voi acu'. Și v-a înfundat țevile puștilor cu cîlți...

— Intocmai; ba căpitanului i-a mai dat și un trabuc, zicea că-i nu știu ce tutun scump — ca să vezi al naibii călugăr, umbla cu iarba dracului în traistă; acum e drept că tutunul ăsta sfințit mirosea frumos de-ți lua mințile. Kir Ianu, cum îl știi, s-a lăcomit, dar peste un sfert de ceas zăcea pe punte cu ochii peste cap... Noi ne-am repezit să-i dăm ajutor; pînă să ne dezmeticim, ne-am pomenit cu cinci tîlhari sărind peste parapet, că parcă ieșiseră din pămînt... Nu tu pușcă, nu tu cuțit, iar ei fiecare cu iataganul în mîini. Bietul Marulis a apucat să înhațe o cange și s-a luptat cu ei, pînă ce i-au făcut-o bucăți și i-au înfipt iataganele în piept.

— Acum le-a venit rîndul să plătească și pentru el, și pentru ceilalți cîți au ucis! zise Gherasim, liniștit.

Pirații se înghesuiră mai tare în parapet; beteagul își dădu ochii peste cap și începu să icnească, de parcă i-ar fi umblat un șobolan prin piept.

Deodată, Negrilă, care se învîrtea în jurul lor tot arătîndu-şi colţii, se opri, îşi ciuli urechile spre bocaport şi începu să miriie încet.

— Ei, dar ăsta cine mai e, că parcă are un chip cunoscut? întrebă Gherasim.

Un om negricios, cu nasul arcuit, cu ochii vlăguiţi, în care se mai vedea însă o şiretenie din trecut, se încurca în giubeaua neagră, bătută cu fir de argint învechit, încercînd să păşească peste gura hambarului.

— Măi să fie-al naibii! exclamă Haralamb, zgîindu-se la el tot atît de mirat ca şi Gherasim. Să n-aibă barba asta, aş zice că-i jupîn Agop!

— Agop din Bazar? întrebă repede străinul, găsind ca prin farmec puterea să sară pe punte. Îl cunoaşteţi pe Agop? Eu sînt Haig, fratele lui.

Gherasim se bătu cu palma în frunte:

— Măi fraţilor, acum toate s-au lămurit! Zi, eşti frate cu Agop? Negustori scăpătaţi amîndoi! Te duceai la Pireu cu ceva boarfe, să-ţi încerci norocul prin alte părţi, că la Stambul nu mai era rost de trăit.

— Aşa-i! încuviinţă Haig, înclinînd din cap.

— Da' comorile astea din cabină, ale cui sînt? sări şi Ieremia cu greceasca lui.

În ochii armeanului se aprinseră scîntei.

— Sînt toate aici? întrebă grăbit, dînd să se repeadă spre scări. N-au înstrăinat nimic?

— Pesemne n-au avut cînd, răspunse Gherasim, tăindu-i calea. Numai că nu te grăbi. O să vedem la urmă cum se cuvine să le împărţim. Doar nu ne-am luptat cu piraţii pentru tine şi pentru Agop!

Toată lumea se strînsese în jurul hambarului; Adnana, care nu înţelegea mai nimic din amestecul de vorbe greceşti şi romîneşti, stătea lîngă Anton Lupan, uitîndu-se pe rînd la toţi, mirată şi cuminte ca un copil.

Numai kir Iani se plimba pe punte, furios, strîmbînd din nas la mirosul griului încins. După toate semnele, mintea lui rămăsese cu patru luni în urmă, iar apucăturile îi erau la fel de arţăgoase ca atunci.

— De ce n-ați pompat apa din santină, pezevenghi ce sînteți? întrebă, proptindu-se crăcănat în fața piraților, ca și cînd aceștia ar fi făcut parte din echipajul său.

Pirații îl priviră năuci. Beteagul se sperie și începu iarăși a icni, chinuit de șobolanul din piept.

Căpitanul „Penelopei" se întoarse spre echipajul adevărat:

— Hai, Mitrofan, Lachi, Nicola, puneți mîna pe pompă, ce stați?... Asta-i treaba voastră: vreți s-o fac eu?

— Lasă, kir Iani răspunse Nicola, stăpînindu-se să nu-l ia în pumni. Crezi că după patru luni de cînd zace în umezeală, mai e bun de ceva grîul dumitale? Ba chiar mă mir că n-a încolțit. Mai bine l-am arunca peste bord, să scăpăm de mirosul lui, că destul ne-a otrăvit cît am stat închiși!

— Nu, Nicola! interveni Anton Lupan. Grîul o să trebuiască să-l păstrați ca lest, pînă la Pireu.

Kir Iani îl privi mirat.

— Da' dumneata ce te amesteci? îl întrebă pufnind.

— Cred că am dreptul nu numai să mă amestec, ci chiar să poruncesc, ca unul care v-am scăpat din mîinile piraților, răspunse căpitanul „Speranței". De acum înainte, pînă cînd voi socoti că e trebuitor, am să te rog, kir Iani, să urmezi fără cîrtire îndrumările mele. M-ai înțeles?

Kir Iani trase aer în piept cu atîta furie, încît trabucul îi intră în gură sfîrîind. De răspuns nu mai putu răspunde nimic, că îl apucă tusea, apoi horcăiala — și se prăbuși pe punte, cu ochii cît cepele, ținîndu-se cu mîinile de piept.

Anton Lupan se uită la creastă, unde iarba țepoasă începuse să freamăte ușor, se uită la dîra vînătă care păta marea, la orizont, și zise către ai săi:

— Băieți, faceți ordine pe punte și fiți gata să ridicați ancora. Peste o jumătate de oră o să avem vînt de nord. Bietul Ismail s-o fi plictisit așteptîndu-ne atît.

Apoi se întoarse spre Adnana, care se ținea într-una după el, aruncînd priviri speriate spre Huseim.

— Adnana! îi vorbi, punîndu-i mîna pe umăr și privind-o blînd în ochi. Vrei să ne fii de folos?

Fata înclină din cap, fluturîndu-şi genele, întrebător. Prin ochii lui Anton Lupan trecu o undă de mirare — şi o clipă şovăi, fără să-şi dea seama de ce.

— Piraţii lui Spinu îşi au cuibul pe insula asta, sau în alt loc? o întrebă apoi.

— Au multe cuiburi, dar eu nu le ştiu; nu le ştiu nici ei toţi, fiindcă Spinu păstrează taină asupra lor şi în fiecare loc are alţi oameni, care nu se cunosc între ei. Cei pe care i-ai prins sînt aici numai de doi ani; cuibul lor adevărat e la Alexandria. Acolo fiecare e socotit om cinstit, unii marinari, alţii negustori.

— Desigur că au şi o corabie.

— Da, a fost aici pînă acum o lună.

— Nu ştii încotro a plecat?

— După cîte am înţeles, la Alexandria, să ducă o parte din prada care s-a adunat în doi ani. Acum îl aşteptam pe Spinu, încărcam ce mai era în peşteră şi plecam şi noi.

— Ce peşteră?

— Unde ţin ei prăzile; e aici pe mal. Dacă vrei, te duc s-o vezi...

In clipa aceea, Mihu se apropie de ei, urmărit de gunguritul porumbelului.

— Domnule, — zise încet, ca şi cînd ar fi fost o taină la mijloc, — jos în cabină este o colivie cu un porumbel.

Anton Lupan rise de tonul lui misterios.

— Un porumbel! Sper că asta nu te-a speriat prea rău!

— Ce zice? întrebă Adnana, uitîndu-se curioasă la chipul îngrijorat al musului.

— Zice că a descoperit un porumbel.

Fata se încruntă:

— E un porumbel călător; Spinu îl ia cu el, şi de cîte ori se întoarce cu prada, îl trimite înainte, ca să-i vestească pe ceilalţi.

— Acum am înţeles tot! exclamă Mihu, luminîndu-se, după ce căpitanul îi tălmăci spusele ei. Dacă aş fi fost mai deştept, ar fi trebuit să bănuiesc de la început că-i ceva la mijloc... Dar cum să bănuiesc? Eu nici măcar nu ştiam că porumbeii sînt atît de isteţi.

— Nu toţi, Mihule, ci numai porumbeii călători. Dacă nu-i ţii prea mult în alte părţi, ca să se deprindă cu locurile noi, atunci se întorc sfoară la cuibul lor.

— Păi aşa, cum îl ţinea Spînu, în desagă, cu ce să se deprindă? Cu întunericul? Eu zic că şi după un an tot ar fi fost dornic să se întoarcă înapoi!...

După ce musul plecă, mulţumit că dezlegase şi această taină, Anton Lupan se întoarse spre Adnana:

— Mergem?

— Da... Dar crezi că n-au să ne prindă?

— Cine?

— Spînu şi ceilalţi.

— Tare ţi-e teamă de ei! zise căpitanul „Speranţei", văzindu-i spaima din ochi.

— Mi-e teamă. Spînu vrea să fiu nevasta lui, că m-a cumpărat de la Huseim. Acum o lună, cînd a trecut pe-aici, a vrut să vină noaptea la mine. Eu am pus mîna pe cuţit şi l-am ameninţat: „Dacă te apropii, să ştii că nu mă uit unde dau". Atunci a plecat, înjurînd, dar a doua noapte a venit iar, mai hotărît. N-am ţinut seamă că era cu iataganul în mîini, m-am repezit la el şi am dat cu cuţitul, la nimereală, l-am împuns şi în umăr şi în gît, dar pesemne n-am avut putere de ajuns. Noroc că au sărit ceilalţi, altfel mă spinteca. „Potoleşte-te, frate, i-a zis Huseim. Dac-ai s-o omori, ce cîştigi?"... Nu că-i păsa lui de mine, dar, ce-o fi gîndit, să nu-i ceară Spînu înapoi banii cu care m-a vîndut... Peste vreo două zile a dat Dumnezeu şi a plecat, că avea treburi la Stambul.

Pe chipul lui Anton Lupan se ivi, a doua oară în această zi, un zîmbet crud, care parcă nu era al lui.

— Treburi la Stambul! zise, scrîşnind din dinţi. Ştiu!

Adnana clipi.

— Aseară, cînd am văzut porumbelul venind, mi-am zis că viaţa mea s-a sfîrşit. Aveam de gînd să lovesc pînă n-oi mai putea şi la urmă să mă omor în faţa lui!

Zicînd acestea, privi mirată în jur, copacii pitici de pe ţărm, marea care începea să se încreţească uşor, cerul alb — zîmbi şi întrebă cu o cochetărie nevinovată, aproape ca un copil:

— Oare n-ar fi fost păcat ?

Anton Lupan tresări.

— Da ! răspunse repede, parcă ferindu-se de privirea ei. Să mergem, că n-avem timp de pierdut.

— Mai ia cîţiva oameni ! se rugă Adnana, aruncînd iarăşi o privire temătoare spre ţărm. Ne trebuiesc şi felinare, altfel nu putem răzbi...

La cîteva sute de paşi spre sud, poalele dealului se pierdeau într-o îngrămădire de stînci roşiatice, printre care răsăreau cîţiva copaci pipernicîţi. Fata se căţără pe povîrnişul golaş, urmînd o potecă greu de ghicit, şi se opri în faţa unui boschet sărăcăcios de măslini.

— Aici ! zise, arătînd cu mîna. Veniţi după mine, dar se merge greu.

Gherasim lăsă puşca jos şi aprinse felinarul ; Ieremia, care sosea din urmă, făcu la fel.

— Măi, frate Gherasime, — întrebă încet, — oare n-o fi vreo capcană ? Ce zici ?

— Aş ! Tu n-ai văzut ce ochi de copil ?

— De, ştiu eu ?! De cînd cu călugărul ăla, nu mai cred în nimic !

Şi, spre mai multă siguranţă, Ieremia îşi sprijini puşca sub braţ, ca să poată trage în orice clipă, fără a mai ochi.

Intrarea peşterii era o gură scundă prin care nu puteai merge decît frînt de mijloc ; pe pereţii de piatră se vedeau zgîrieturi ciudate, semne făcute de piraţi cine ştie de ce ; din loc în loc erau desenate ciolane şi capete de mort care rînjeau hid şi păreau că mişcă în lumina felinarelor.

— Ei, ai dracului ! înjură Gherasim, privindu-le pieziş. Să fie unul mai slab de înger, nu ştiu cum ar ieşi de-aici !

Adnana mergea în fruntea lor, şovăind, încă temîndu-se să nu dea peste vreun pirat ascuns.

După cîteva cotituri, galeria începea să se lărgească, pînă ce se sfîrşi într-o grotă uriaşă, ai cărei pereţi abia se zăreau, sclipind tainic din loc în loc, unde lumina lovea vreun colţ de piatră pieziş.

Din faţă se auzea un murmur ciudat, neîntrerupt, ca mugetul unei cîrezi pierdută departe, pe cîmp.

— Ce-i asta ? întrebă Anton Lupan, aplecîndu-şi urechea.

— E zgomotul valurilor, răspunse Adnana. Peștera răspunde în partea cealaltă a insulei, spre răsărit.

— Așa ? Bun cuib pentru pirați !

Fata luă felinarul din mîna lui Gherasim.

— Veniți ! Iată, aici e tot ce-a mai rămas. Lucrurile mai de preț s-au dus.

De jur împrejurul pereților zăceau sipete, baloturi, saci, covoare, arme vechi, arămării, aruncate claie peste grămadă, ca lucrurile scăpate de la foc — zăceau într-o tăcere amorțită, mustrătoare și plină de tristețe, de parcă ar fi simțit pustiul și întunericul din jur.

— Asta-i ce-a mai rămas ? întrebă Anton Lupan uluit. Bine, dar atunci, ce-a fost înainte, că numai astea fac cît un bazar întreg ?! În saci ce-o fi ?

— Covoare, mătăsuri, stofe, draperii și cîte altele ; ți se împăienjenesc ochii cînd le vezi.

— Nu le putem lăsa aici !... Gherasime, Ieremie, luați cîte ceva la spinare și chemați-i pe toți. Trebuie să-i dăm zor, că altfel ne prinde seara cărînd.

— Nu-ți fie teamă, domnule ! răspunse Gherasim. Sîntem mulți și voinici. În două ceasuri îți cărăm și pereții, dacă vrei.

— Adnana, — întrebă Anton Lupan, după ce rămaseră singuri, — vrei să mergem prin peșteră pînă la malul celălalt ?

— Vreau, dar să știi că ne trebuie jumătate de ceas.

— Nu-i nimic ; la întoarcere o să venim pe sus și-o să ne luăm la întrecere, care urcă mai repede la deal... Oare piratul care pîndea pe țărm de ce n-o fi fugit pe-aici ?

— Nu putea fără felinar ; și-ar fi spart capul de pereți.

Foșnetul valurilor se auzea atît de limpede, încît ai fi spus că țărmul se află foarte aproape. În partea asta, galeria era mai înaltă, așa că putea fi străbătută cu ușurință. în schimb, la fiecare pas, din pereți ieșeau colțuri de stîncă, ascuțite, care parcă vibrau ca niște coarde, amplificînd murmurul mării și făcîndu-l mai aspru, în armonia bizară pe care-o dădea zbuciumul apei și nepăsarea granitului nemișcat de veacuri.

Anton Lupan mergea în frunte, cu felinarul, iar Adnana venea după el, fără să i se simtă pasul; i se auzea numai respirația, la răstimpuri, parcă speriată sau șovăitoare, ca și cînd fata n-ar fi fost pe deplin convinsă că drumul acesta trebuie făcut pînă la capăt.

— Deci, nu ești sora lui Huseim! vorbi după o vreme căpitanul „Speranței".

— Nu; părinții mei sînt de la El-Mina.

— El-Mina? Mi se pare că-i un orășel pe coasta Siriei.

— Da; însă noi am plecat de acolo cînd eu aveam abia doi ani, nu-mi mai aduc aminte de casa noastră. Tatăl meu tăcea parîme și odgoane; un căpitan de corabie, care umblase mult în lume, l-a îndemnat să plece la Marsilia, unde meșteșugul lui avea multă căutare. Am stat acolo pînă la zece ani, am învățat la școala franțuzească; tatăl meu muncea din greu, nu trăiam în belșug, dar nu ne supăra nimeni. Locuiam pe o străduță, lîngă Place de la Corderie, unde în fiecare zi se îmbulzeau căpitani de corăbii și marinari de toate națiile. Mama mea stătea adesea de vorbă cu dînșii, iscodindu-i de unde veneau — și dacă vreunul îi aducea vești de acasă, ochii i se umpleau de lacrimi. Cînd aveam zece ani a plecat în țară și m-a luat cu dînsa. Tatăl meu nu s-a împotrivit; ne-a urcat pe o corabie al cărei căpitan îi era prieten, și pe la începutul verii am pornit la drum... Am mers cu corabia aceea mai bine de trei săptămîni, pînă aproape de Cipru — mai aveam o zi, două și am fi ajuns, dar într-o noapte, ne-am trezit în strigăte de spaimă: corabia luase foc; cînd am năvălit pe punte, nu se mai vedeau decît flăcări. Un marinar bătrîn ne-a urcat într-o barcă, însă eram prea mulți.. Deasupra se auzeau urletele oamenilor și trosnetele focului care mistuia corabia. S-a răsturnat barca, sau am căzut, sau ne-au împrincit, n-aș putea să spun. Norocul meu că înotam de mică — nu știu cînd învățasem, dar la Marsilia, străbăteam bazinul portului vechi în lung și-n lat, cum m-aș fi plimbat pe stradă. Asta mi-a fost de folos atunci, în noaptea nenorocirii; în jurul meu nu se mai auzea nimic,

nici un glas omenesc, și eu înotam în neștire, pe marea înroșită de flăcări...

Anton Lupan asculta înfiorat vorbele Adnanei, și i se părea că vede aievea totul: marea pustie, fetița luptîndu-se cu valurile, corabia incendiată dusă de vînt ca o torță plutitoare.

Își amintea chipul Adnanei pe care, atunci cînd ea nu simțea nici o primejdie aproape, se ivea o lumină curată, aproape copilărească — și se întreba prin ce minune încercările cumplite ale vieții nu izbutiseră să-i ucidă zîmbetul, seninătatea și flacăra umană?

— Spune, Adnana!

— Da... Am înotat așa, multă vreme, nu aveam putere să strig — și aș fi strigat degeaba — înotam și plîngeam în neștire. Pe urmă corabia s-a stins, au înghițit-o valurile și s-a făcut întuneric. Atunci am crezut că sînt pe lumea cealaltă — mă miram numai că nu întîlnesc pe nimeni. Ai înotat vreodată noaptea, singur, în mijlocul mării?

— Nu știu, nu cred, dar simt totul. Spune!

— Da; înotam, nu mi-era frică, nu simțeam oboseală — nu mă gîndeam la nimic, așteptam numai s-o întîlnesc pe mama; știam că dacă m-aș fi lăsat la fund, aș fi întîlnit-o mai repede, dar mîinile și picioarele mi se mișcau singure. Pe urmă am dat peste o bucată de catarg, ars pe jumătate, care căzuse în apă, și m-am agățat de el, cu brațele încleștate; după aceea am adormit, sau am leșinat, că nu știu ce s-a întîmplat pînă la ziuă. Cînd am deschis ochii, soarele răsărise, marea era liniștită și în jur nu se vedea decît ici-colo cîte o bucată de scîndură arsă. Atunci abia mi s-a limpezit mintea, am înțeles ce se întîmplase și m-a cuprins groaza...

Adnana se opri cîteva clipe; Anton Lupan îi auzea respirația, în spate, și simțea în suflet o milă fără margini; ar fi vrut să lase jos felinarul, să se întoarcă spre ea, să-i ia mîinile și să i le mîngîie cu o duioșie de frate mai vîrstnic, dar nu știa ce îl împiedica s-o facă și îl mîna înainte, cu inima zvîcnind de neputință și de întristare.

— Crezi că mama ta...

— Da ! răspunse Adnana, cu vocea aspritā. N-a putut să scape nimeni. Spre prinz s-a ivit o corabie, ni-au scos din apă şi am aflat că numai eu rămăsesem în viaţă...\ Mai bine m-ar fi lăsat acolo, să mor, să mă sfişie rechinii ; era „Lohaja", corabia lui Huseim !

— Bine, — întrebă Anton Lupan, strîngind pumnii, — dar n-ai putut să te plingi nimănui ? In porturi sînt autorităţi, ţi-ar fi luat apărarea, te-ar fi trimis la tatăl tău.

— Zadarnic ! răspunse fata cu amărăciune. Nu cunoşti porturile unde ne opream noi, nu-l cunoşti pe Huseim ? Cine ar fi îndrăznit să-mi ia apărarea, şi pe ce temei, cînd el dovedea, cu hîrtie de la judecător, că îi sînt soră şi am fost dată în grija lui ? Şi-apoi, cum aş fi putut să mă pling cuiva, dacă niciodată nu mă lăsa singură ?

— Cîţi ani sînt de cînd ai căzut în mîna lui ?

— S-au împlinit opt, de curînd.

— Şi cu Spinu, cînd s-a înhăitat ?

— De vreo trei ani ; pînă atunci făcea drumuri în Mediterană şi-n Marea Roşie, căra mărfuri pe socoteala lui, dar mai cu seamă haşiş. Odată plecasem de la Patras spre Suez. S-a luat după noi un vapor de război franţuzesc. La început Huseim a încercat să fugă, dar curînd şi-a dat seama că n-ar fi izbutit. Aveam cu noi vreo sută de saci cu haşiş, luaţi din Grecia ; asta însemna mulţi ani de închisoare şi pentru căpitan, şi pentru echipaj. Aşa că n-au stat mult la sfat, ci au coborît în magazie, cu topoarele, şi au spart bordajul. Abia am avut timp să coborîm în barcă — şi corabia s-a dus la fund. Vaporul de război n-a mai putut să le facă nimic ; fireşte, nimeni nu se îndoia că la mijloc era ceva necurat, dar ce poţi face, dacă n-ai dovezi ? Huseim le-a rîs în nas.

— De ce n-ai cerut ajutor atunci ?

— Dacă asta s-ar fi întîmplat azi, aş fi ştiut ce să fac. Pe vremea acea aveam mai puţin curaj ; unul din oamenii lui Huseim stătea în spatele meu, gata să-mi înfigă cuţitul în ceafă, cum aş fi strigat. Dacă am fi fost în larg, poate ne-ar fi luat cu ei, să ne ducă într-un port şi atunci soarta mea s-ar fi schimbat; spre nenorocul meu, eram aproape de insula Creta, aşa că ne-au lăsat liberi, să ne

ducem cu barca la mal. Acolo l-am întîlnit pe Spinu, care venea de la Alexandria, și cum rămăsese fără corabie, Huseim n-a stat mult la gînduri să intre în slujba lui.

— Ai avut o viață amară! zise Anton Lupan îngîndurat. Dar acum s-a sfîrșit. O să te luăm cu noi pînă la Marsilia, o să-l căutăm pe tatăl tău...

Adnana își duse mîna la inimă și scoase un strigăt slab:

— Adevărat? O să mă duceți la tatăl meu? N-o să mă judecați?

Dacă ar fi fost în alt loc, s-ar fi repezit la el și i-ar fi sărutat mîna.

— Dar oare, — întrebă după o clipă, cu glasul îngreuiat, — oare tatăl meu... Dacă n-o mai fi acolo, dacă o fi... S-ar fi putut să moară, nu-i așa? Atunci ce-am să fac?

— Atunci...

Anton Lupan se opri; din față răzbea o lumină slabă, furișîndu-se pe pereții colțuroși, făcînd să pălească flacăra felinarului. După cîțiva pași galeria cotea în loc, lăsînd să se vadă pe neașteptate un petic de mare, învolburat. Vîntul crescuse între timp și jos, valurile se zbuciumau, rostogolindu-se înspumate pe țărm.

— Crezi că nu ne pîndește nimeni? întrebă Adnana, șovăind iar.

Căpitanul „Speranței" se strecură afară și rămase nemișcat. La început crezu că ieșiseră în altă parte a insulei, nu spre răsărit. Apoi văzu soarele în spatele său, recunoscu țărmul, poteca pe care urcaseră la deal; barca era în același loc, trasă pe nisip, numai că valurile o împresuraseră și smuceau nemilos de ea.

— Ce este? întrebă fata, simțind că se întîmplase ceva ciudat.

Anton Lupan lăsă să-i scape felinarul din mîini și rămase împietrit, cu ochii în larg. „Speranța" nu mai era la locul ei, de parcă o înghițise marea. La orizont se zărea o pînză cenușie, căutînd depărtările, aplecată pe val...

CAPITOLUL XIII

Rechinii

Ismail se trezi într-o beznă de mormînt și un timp toropi, fără să-și dea seama unde se află și cum ajunsese aici. Dacă văzu că nu-l zorește nimeni la nimic, închise ochii, mulțumit să mai tragă un pui de somn; vezi, de cîteva zile tot ar fi dormit. Numai covorul pe care stătea întins nu-i dădea liniște, că parcă îi era cunoscut. Da, și după miros și după pipăit, ar fi zis că-i covorul lui, de Brussa, cumpărat cu bani scumpi în ziua nunții cu Laleli.

— Aman, Laleli, Laleli! oftă Ismail.

Apoi tresări și deschise un ochi; după cîte își amintea, covorul îl dusese Ghiulsum la Bazar și-acum nu mai era al lui.

— Hei, unde sînt? întrebă nedumerit. Mufidé, Validé, care sînteți aici?

În loc de răspuns auzi un geamăt, pierdut. Bucătarul se frecă la ochi.

— Cine-i acolo? N-auzi? întrebă, în graiul lui, nitind de ghiauri.

— Eu, Agop, efendi Ismail!

— Dumneata? Și ce cauți aici?

Armeanul gemu:

— Nu mai caut nimic, că mi-au luat tot; m-au nenorocit.

Bucătarul dădu să sară în picioare, dar se lovi cu fruntea de un tavan scund — și într-o clipă se dezmetici. Simți

corabia legănîndu-se, auzi valurile spărgîndu-se în bordaj, își aminti cum rămăsese de pază, pe punte, și înțelese că era închis în hambar.

— Ce s-a petrecut, cum de-am ajuns aici ? întrebă, tot în graiul lui, apropiindu-se pe dibuite de armean și zgîlțîindu-l de gît.

— Păi ce să se petreacă ?... răspunse Agop, tremurînd. Prea bine nu știu nici eu, că am stat ascuns după bocaport, să nu-i văd. Știu că m-am pomenit cu ei grămadă în jurul meu.

— Și eu, ce făceam ?

— Dumneata dormeai, efendi Ismail, dormeai și sforăiai cu pușca pe genunchi.

— Dar ei, cum au ajuns pînă la dumneata, că doar erau legați ?

— Se vede că s-au tîrît ușurel, cu toți grămadă, așa cum erau legați, și-au căzut în capul meu : „Dezleagă-ne, dacă vrei să scapi viu !"

— De ce nu m-ai strigat, de ce n-ai fugit ? scrîșni bucătarul, dezmeticit pe deplin.

— N-am avut curaj, efendi Ismail, iartă-mă, n-am putut : dumneata nu știi ce ochi aveau, să te străpungă și altceva nimic. Pe urmă, dac-aș fi strigat, parcă dumneata m-ai fi auzit ?

— Așa ?! Care va să zică, tu i-ai dezlegat, ghiaur nemernic ce ești !

— L-am dezlegat numai pe Spinu, că el era mai fioros. Pe ceilalți i-a dezlegat el ; numai pe grecul acela slăbuț l-a lăsat în frînghii. Pe urmă Spinu a venit la dumneata, ți-a luat pușca de pe genunchi și cînd ți-a dat una cu patul ei în cap, ți-a pierit sforăitul de parcă te-ar fi vrăjit.

Bucătarul se pipăi în cap.

— Aha ! Uite că mi-a rămas și cucui.

Apoi își aminti unde se găsea și întrebă, încruntat :

— Spune, pe urmă ce-au făcut ?

— Pe urmă ? Au ridicat ancora, au întins pînzele și au pornit repede la drum. N-am apucat bine să ne depărtăm de țărm, că s-au și repezit la hambar, mi-au răvășit

avutul — ce-a fost mai de preț au cărat dincolo, la căpitan, iar pe noi ne-au aruncat aici și ne-au închis.

— Să fie mult timp de atunci? întrebă Ismail.

— Știu eu? Asta s-a întîmplat pe la prînz și-acum o fi noapte, că altfel s-ar zări un pic de lumină de sus.

In clipa aceea, în cabina căpitanului se auzi ușa scîrțiind, cîțiva oameni coborîră scările și începură să vorbească, gălăgioși, ca unii care nu mai aveau să se teamă de nimic.

Ismail se tîrî peste sacii lui Agop și își lipi urechea de peretele subțire, care despărțea magazia de cabina căpitanului.

— Sînteți niște nemernici, ar trebui să vă spînzur pe toți, dar vă iert, fiindcă am făcut lucru bun! se auzi un glas, al lui Spînu, bineînțeles.

— Lucru bun e cam puțin spus, căpitane, răspunse cineva. Am pus mîna pe o comoară, să nu uiți; ce-am pierdut pe insulă e nimica toată pe lîngă cele găsite aici. Unde mai pui că pe deasupra ne-am ales cu o corabie cum greu se găsesc pe la noi!

— Da, încuviință Spînu. Pe asta, e drept c-o să putem lua bani buni. După ce-om descărca-o la Alexandria, o să-i facem vînt la Port-Said, o să-i schimbăm numele, o să-i găsim alte hîrtii, că doar avem oamenii noștri prin porturi — și pe urmă nu ne mai trebuie decît un mușteriu serios.

— Dar de ce s-o vindem, căpitane? se miră, cu un fel de împotrivire, un om. Ce, noi n-avem nevoie de ea? Nu-i mai bine s-o păstrăm?

— Nu! Am eu alte socoteli.

Omul care vorbise mai înainte, continuă, mustrător:

— Căpitane, te ascunzi de noi și faci rău!

— Taci! răcni Spînu, așa de tare, încît Agop, aflat în spatele lui Ismail, fugi de-a bușelea pînă în colțul hambarului.

Un timp, dincolo, pirații tăcură, înlemniți; se auzea numai răsuflarea fioroasă a căpeteniei lor. Mai tîrziu, un altul dintre ei îndrăsni să rupă tăcerea, arătîndu-și temerile lui:

— Oricum, căpitane, în Arhipelag nu mai e rost de trăit. Trebuie să ne gîndim încotro o apucăm. Oare acum nu ne-or urmări ?

— Eşti un fricos ! răspunse Spînu, rîzînd cu dispreţ. Chiar dacă Huseim sau ceilalţi ne-ar trăda şi le-ar spune încotro am pornit, cum ar putea să se ţină după noi cu prăpăditul lor de barcaz ?

— Înainte să ne trădeze Huseim, o să ne trădeze fata !

Spînu bătu cu pumnul în masă şi răcni din nou :

— Să nu-mi mai pomeneşti de ea !... Şi ajunge cu văicărelile, muieri ce sînteţi ! Hai, toată lumea afară, lăsaţi-mă singur, netrebnicilor !

Oamenii nu mai aşteptară o nouă poruncă, ci se repeziră pe scări, buluc. În timp ce treceau pe punte, Ismail îi auzi vorbind între ei, nemulţumiţi :

— Prea se ascunde de noi !... Niciodată nu ştii ce are în gînd !

— Da ; te pomeneşti că ne lasă la Alexandria, iar el o şterge mai departe şi rămînem mofluzi.

— N-aţi văzut ? Stă de vorbă numai cu Huseim. Oare ce-or fi plănuind ?

— Naiba ştie !...

— Ei, lasă că n-aş vrea să fiu eu acum în pielea lui Huseim ! Nu mai are cum să scape şi-au să-l spînzure negreşit.

— Parcă noi pînă la urmă, nu tot în ştreang o să pierim ?

— Ia ţine-ţi gura şi nu mai cobi !

Piraţii se duseră spre prova, tot vorbind aşa între ei şi pe urmă se făcu linişte sus. În cabina căpitanului se auzi dopul unei sticle, pocnind.

„Asta-i Cotnar !" se gîndi bucătarul, înghiţind în sec.

Agop se tîrî spre el, cuprins de biţîieli :

— Ce ne facem, efendi Ismail ?

— Mai întîi să dormim puţin ; pînă la Alexandria avem de mers două săptămîni ; este destul timp de gîndit.

Zicînd acestea, Ismail căscă, îşi pipăi cucuiul din cap, apoi se întinse tacticos pe covor şi peste cîteva clipe, magazia începu să răsune de sforăitul lui.

Ceasurile se scurgeau greu pentru Agop; liniștea de afară îi dădea fiori, iar sforăitul bucătarului îl scotea din minți. Din cînd în cînd încerca să-l trezească, trăgîndu-l de picior, ori dîndu-i cîte un ghiont, dar ca urmare, sforăitul creștea mai mult.

După o vreme auzi iar pași pe punte și oameni vorbind, apoi corabia, care mersese pînă atunci înclinată mult pe o coastă, se îndreptă, semn că schimbase drumul și primea vîntul din pupa. Dacă s-ar fi priceput în treburile navigatorilor, și-ar fi dat seama că piraţii, după ce fugiseră o vreme spre est, ca să se îndepărteze de locul primejdios, luaseră drumul spre sud, lăsînd în tribord insula Skyros.

La aceeași oră de noapte, în partea cealaltă a insulei, „Penelopa" naviga direct către sud-est, împinsă de un vînt bun. Anton Lupan, cu Gherasim alături, stătea aplecat deasupra hărții, în cabina căpitanului, în vreme ce kir Iani se plimba prin spatele lor, furios.

— Cu sicriul ăsta plutitor n-o să-i ajungem niciodată! zise Gherasim, clătinînd neîncrezător din cap.

— Dacă-i sicriu, poftim, dă-te jos! pufni căpitanul, mușcînd din trabuc.

— Nu ține seama de ce spune omul la necaz, kir Iani! interveni Anton Lupan, împăciuitor. Eu unul cred că „Penelopa" n-o să ne facă de rîs.

— Pe mine nu mă privește asta; eu merg la Pireu!

— Firește, căpitan Iani, și noi mergem tot la Pireu, dar mai întîi trebuie să-i prindem pe piraţi. Pînă atunci, cu voia dumitale, comanda „Penelopei" o s-o am eu!

— Cu voia mea? Hm!

— Atunci fără voia dumitale! Ne-am înțeles?

Kir Iani scrîșni. De patru luni și ceva nu mai era stăpîn pe corabia lui. Întîi căzuse pe mîna lui Spînu, care îl ținuse închis în hambar, dîndu-i o cană de apă și-un pesmet pe zi. Cînd credea că scăpase, poftim, se iviseră alți piraţi! Aștia ziceau că-s oameni cinstiți, dar se purtau mai rău ca niște tîlhari. Întîi aruncaseră în mare jumătate din grîul aflat în hambar, pe urmă curăţaseră ierburile crescute pe carenă — e drept că lungul timp cît stă-

tuse la ancoră, „Penelopa" făcuse o barbă de patriarh, de n-o mai puteai urni din loc — bine, s-o cureți, dar fără să ceri voie de la căpitan? Și parcă asta era tot? Sfîșiaseră tenzile, adunaseră toate pînzăria de pe bord, pînă și cearceafurile, și-acum, patru haidamaci, cu acul și cu guardamana în mînă, coseau pe punte, să facă vele mai mari. Și dacă se rupeau catargele — că și-așa scîrțîiau de te lua cu fiori?... Iar după toate astea, în loc să se îndrepte spre Pireu, voiau cu tot dinadinsul să-l ajungă pe Spinu, care fugise cu o corabie mai mare și avea zece ore înaintea lor.

— Trebuie să ținem seama, — zise Anton Lupan, arătînd pe hartă, ca și cînd i-ar fi ghicit gîndul, — că pirații au mers aproape patruzeci de mile spre răsărit, ca să ocolească insula Skyros, fiindcă nu le dădea mîna să navigheze aproape de țărm; cu vîntul travers, să socotim cel mult cinci noduri pe oră, asta înseamnă opt ore pierdute pentru ei. Dacă ții seama că atunci cînd au pornit spre sud, au avut de întîmpinat curentul care bate de la Chios spre Salonic, pe cîtă vreme noi sîntem ajutați de contracurentul dintre Sporade și țărm, înseamnă că peste zecedouăsprezece ore putem fi pe urma lor...

Gherasim clătină iarăși din cap:

— Socotelile dumitale sînt bune, domnule, uiți însă că „Penelopa" n-a făcut în viața ei mai mult de cinci mile pe ceas, s-o fi mînat și dracii, nu numai vîntul.

— Minți! răcni kir Ianu, repezindu-se la el, cu pumnii strînși.

În clipa aceea, pe punte se auzi un catarg trosnind.

— Coborîți pînzele! Mă nenorociți! strigă căpitanul „Penelopei", repezindu-se pe scări.

Anton Lupan și Gherasim alergară după el. Mitrofan stătea la cîrmă, luptîndu-se cu valurile care se năpusteau din pupa, smucind corabia și încercînd s-o pună travers. Adnana, Nicola, Lachi, Haralamb și Cristea Busuioc coseau de zor pînze, la lumina palidă a unui felinar. Din cînd în cînd, cîte un val năvălea peste parapet și spăla puntea în lung, udîndu-i pînă la piele, dar ei își vedeau de treabă, fără să țină seama de starea lor.

La cîteva mile în stînga se simțea țărmul apusean al insulei Skyros, în lungul căruia navigau de mult. O dată cu apropierea dimineții, vîntul se întărea; cîte o rafală vijelioasă smucea pînzele, și atunci, catargele arcuite spre prova trosneau, gata să se rupă din sarturi.

— Coborîți pînzele, ce mai așteptați?! strigă kir Iani.

— Poate c-ar fi timpul, domnule! zise și Gherasim.

Anton Lupan scutură din cap:

— Nu! Căutați cabluri sau parîme și întăriți catargele!

La fiecare rafală, „Penelopa" își afunda prova în apă și, uneori, clipe întregi bompresul nu se mai ridica dintre valuri.

— Duceți toate greutățile la pupa! porunci Anton Lupan, netulburat. Goliți toată partea din față a hambarului!

În prova se vedea capul Sarakimonesi, colțul de sud al insulei Skyros. Peste puțin timp, marea avea să se deschidă liberă, în stînga. Anton Lupan își simți bătăile inimii; se apropia clipa cea mai grea a acestui joc plin de primejdii. Știa că dacă la ora asta „Speranța" apucase să treacă spre sud, n-o mai putea ajunge; singura șansă era să depășească înaintea ei insula Skyros și să-i taie drumul.

Deși întărite cu sarturi în plus, catargele continuau să trosnească la fiecare rafală. Kir Iani alerga pe punte, frîngîndu-și mîinile și înjurînd pe toată lumea, dar nimeni nu-l băga în seamă.

Haig își scoase capul pe tambuchiul de la prova; în timp ce fiecare avea de făcut cîte ceva, el găsise răgazul să se bărbierească, să se spele, să-și scuture giubeaua plină de pleavă și acum semăna leit cu Agop din Bazar, cel de la care se trăgeau toate necazurile.

— Păi de, domnule! puini Gherasim. N-am spus eu că pe armenii ăștia doi trebuie să-i scărmănăm fără nici o sfială?

Căpitanul nu-i răspunse; capul Sarakimonesi se vedea în babord, înroșit de soarele care tocmai răsărea; dincolo de el se deschidea marea, pustie cît răzbeai cu ochii. Anton Lupan cercetă înfrigurat orizontul, de la un capăt la altul, fără să descopere nici un catarg, nici o pînză.

De dincolo de orizont se ridica fumul unui vapor — și altceva nu se vedea nimic.

— Mihule!

— Da! răspunse musul, de veghe la prova.

— Urcă-te pe catarg și vezi dacă nu se zărește vreun vas!

Peste cîteva clipe, Mihu era la mărul catargului. Oamenii de pe punte se ridicaseră și cercetau orizontul, cu aceeași înfrigurare ca a căpitanului.

— Parc-ar fi o corabie! strigă musul. Dar trebuie să fie tare departe, că-i văd numai vîrful catargelor.

— Cîte?

— Două.

— Incotro se duce?

— Fuge spre sud, cu vîntul.

Gherasim lăsă să-i cadă brațele de-a lungul trupului.

— Am pierdut-o! Acum nimeni n-o mai poate ajunge

— Așa? făcu kir Iani, cuprins de bucurie. Atunci hai la Pireu; nu mai pierdem vremea!

— Sigur! încuviință Haig, frecîndu-și mîinile. Să mergem la Pireu, căpitane!

Ceilalți rămăseseră încremeniți pe punte, așteptînd hotărîrea lui Anton Lupan. Acesta zăbovi o vreme, privindu-i pe fiecare în parte, dar părînd că nu-i vede. O clipă întîlni ochii Adnanei; fata își ținea pumnul deasupra inimii, răsuflînd repede; apa se scurgea de pe ea șiroaie. Intîlni ochii lui Negrilă care părea că împărtășește încordarea tuturora. Se uită la Haralamb, la Cristea Busuioc, la Ieremia, la Mihu, în vîrful catargului — și se gîndi că strădania tuturora avea să fie zadarnică, tot ce plănuise el, avînd din partea lor făgăduit ajutorul, se spulbera în vînt, se îneca în marea Egee, abia la începutul drumului — și trebuiau să treacă iar ani de zile pînă să pornească iarăși, dacă atunci ar mai fi putut să găsească alți oameni pe măsura acestora, iar el ar mai fi avut atunci puterea să le insufle aceeași dîrzenie.

Se uită iarăși la Adnana, cum stătea, udă, cu pumnul pe inimă, se gîndi la viața ei nefericită, îi veni în minte piața frînghierilor într-o zi plină de soare, cînd se gîn-

dea s-o ducă în casa părintească, la Marsilia — și își simți sufletul încărcat de o tristă duioșie. Apoi trase aer în piept, își scutură capul, strînse pumnii și porunci, cu vocea liniștită, dar plină de hotărîre:

— Ridicați toate pînzele! Mergem înainte! Orice ar fi să se întîmple, trebuie să-i ajungem!

Mihu scoase un chiot și își dădu drumul din vîrful catargului.

— O să-i ajungem, domnule, să n-ai nici o grijă!

Oamenii se repeziră să îndeplinească poruncile căpitanului.

— Ridicați tot ce se poate chema pînză! continuă acesta, simțind că marinarii îl vor asculta orbește. Puneți cîngile în afara bordului și întindeți păturile. Întăriți mai mult catargele și n-aveți grijă, că n-au să se rupă. Mitrofan, ia-o două carturi mai la stînga!

— Unde vrei să mergi? sări kir Iani.

— Dac-o fi nevoie, pînă la Alexandria, sau chiar și mai departe...

— La Alexandria! Cine ți-a dat voie? Asta-i corabia mea, piratule!

Echipajul alerga pe punte, cu pînze și parîme.

— Băieți! strigă Anton Lupan. Aveți încredere în voi și-o să-i ajungem. E drept că ei au o corabie mai bună, dar asta nu înseamnă totul! Orice marinar poate să greșească — de ce n-ar greși și dînșii? Noi însă nu trebuie să săvîrșim nici o greșeală, dar nici una, înțelegeți, asta e singura noastră scăpare!

Adnana, care se cățărase în vîrful catargului de la pupa, ca să întindă o pînză nouă, pe o vergă făcută la iuțeală, coborî îmbujorată și se apropie de el, lipăind cu picioarele goale pe punte.

— O să-i ajungem, sînt sigură! zise, apucîndu-i mîna și uitîndu-se în ochii lui cu o privire arzătoare.

— Da, răspunse Anton Lupan, clipind sub această privire. O să-i ajungem! Corabia e prăpădită, dar echipajul prețuiește cît zece corăbii!

Fata își scutură capul:

— Echipajul n-ar fi nimic. O să-i ajungem, fiindcă... fiindcă dumneata ești un om puternic!

Apoi tăcu deodată, parcă speriată de propriile ei vorbe. Un val năvăli pe punte și se prăbuși între dînșii, îndepărtindu-i. Adnana mai rămase o clipă cu mîna întinsă...

La orizont se ridicau nori negri, care curînd acoperiră soarele abia răsărit din valuri — și marea se învălui în umbre. „Penelopa" își afundă prova în apă, scîrțîind din toate legăturile ei ostenite; catargele, arcuite, trosneau gata să se rupă și sarturile întinse vibrau pe toate tonurile, împletindu-și sunetele cu mugetul înfricoșător al mării...

* * *

Dar în timp ce „Penelopa" naviga astfel, în timp ce Mihu și Adnana se urcau pe rînd în vîrful catargului, ca să cerceteze marea, în timp ce oamenii obosiți picoteau în picioare, fiindcă pe bord nu mai era un singur colțișor uscat unde s-ar fi putut întinde la odihnă, în timp ce Haig își frîngea mîinile, ascuns în cabina echipajului, îngrozit de o nouă întîlnire cu pirații, în timp ce Negrilă lătra furios, scuturîndu-și blana ori de cîte ori un nou val i se prăbușea în spinare, în timp ce Anton Lupan stătea la prova, neclintit, cu ochii ațintiți înainte, cu pumnii și cu dinții strînși, ca și cînd prin încordarea lui ar fi vrut să transmită o forță mai mare corăbiei, în sfîrșit, în timp ce kir Iani alerga pe punte, molfăindu-și furios trabucul stins, zgîndu-se de jur împrejur în nădejdea că s-ar ivi vreun vapor care să-i aducă scăparea — în timp ce se întîmplau toate acestea, oare ce făcea Ismail, bucătarul?

Apoi, ce să facă? Dormea sforăind pe covorul de Brussa, visînd la dulcea și gingașa lui Laleli, rămasă într-o mahala a Stambulului.

— Efendi Ismail! îl striga Agop, din cînd în cînd, trăgîndu-l de un picior.

— Lasă-mă să dorm, mai avem pînă la Alexandria! răspundea bucătarul, deschizînd numai un ochi.

Și iar se apuca de sforăit.

Agop nu știa cum trece timpul, fiindcă o ducea din leșin în leșin. Își dădea seama numai că se luminase de ziuă, că marea se burzuluia și că piraţii benchetuiau, deși după unele mormăieli nu păreau mulţumiţi; în cabina căpitanului se auzeau dopurile pocnind — se vede că Spînu, care simţea nemulţumirea lor îi îmbuna cu vin, lăsînd răfuiala pentru mai tîrziu, cînd o fi momentul mai bun.

Așa se scurse o zi — și cînd lumina care răzbea prin tendă și printre scîndurile bocaportului se șterse, vestind al doilea amurg, în sfîrșit Ismail se trezi.

— Măi, Agop, dă-mi ceva să mănînc! zise, căscînd.

Armeanul nu băgă de seamă că bucătarul încetase a-l mai domni; parcă de asta-i ardea lui acum?

— De unde să-ţi dau, efendi Ismail, că și pe mine mă chinuie foamea, de mult!

Ismail își pipăi cucuiul, în clipa cînd alături se auzea un alt dop pocnind.

— Asta-i Cotnar, măi Agop, știi?! Grozav o să se supere căpitanul cînd o vedea c-au dat iama în sticlele lui!

— De asta-i vorba acum, efendi Ismail? Mai bine ne-am gîndi cum să-i îmbunăm, să se poarte mai blînd, să nu ne spînzure, să nu ne jupoaie de vii!

— Ba eu mai întîi vreau să mănînc!

Zicînd acestea, Ismail începu să bată cu pumnul în bocaport, de-ai fi zis că o să-l spargă și altceva nimic.

— Ce vrei? întrebă un glas rău, de sus. Încă n-aţi murit?

— Nu; cînd o fi să murim, îţi spun. Acu' fă bine și dă-mi ceva să mănînc. Vezi, ai grijă și de-o sticlă cu vin!

Omul de sus lovi cu piciorul în bocaport și înjură urît.

— Vezi, l-ai supărat! se văicări Agop. Acu' dacă vine și bagă iataganul în noi?

— Nu vreţi să-mi daţi? zise bucătarul după un timp. Bine, atunci am să-mi iau singur!

Apoi prinse să se foiască pe întuneric, răvășind calabalicul lui Agop, și așa destul de răvășit.

— Ce faci, efendi Ismail? întrebă armeanul, auzind un fel de chiţcăit ciudat.

In scîndurăria barăcii de la Sulina, aruncată peste cheresteaua care trebuia dusă la Pireu, turcul găsi un piron ascuțit și acum îl hițina în toate părțile, cu o încăpățînare de catîr; peste vreun sfert de ceas de trudă, Ismail era cu pironul în mîini, gîfîind mulțumit.

In cabina căpitanului se pornise iarăși chiolhan. Bucătarul se apropie de perete, îl pipăi pînă găsi un loc potrivit și, după ce trase cu urechea dincolo, unde se auzeau dopurile sticlelor pocnind, se apucă să sfredelească scîndura, răbdător și grijuliu.

— O să te audă, efendi Ismail! gemu Agop.

Intr-adevăr, nu trecu multă vreme și dincolo, un om întrebă mirat:

— Ce dracu', or fi șobolani pe corabia asta? Că doar nu-i încărcată cu grîu!

O dată cu aceste vorbe, dădu un pumn în perete — și rîcîitul conteni.

— Ale dracului vietăți! mai zise omul de dincolo, altceva neputînd face nimic.

După un timp, rîcîitul începu din nou, mai încet, mai sfios, pînă ce în vîrful pironului se ivi un fir de lumină, ca o gămălie de chibrit. Ismail își lipi ochiul de scîndură și privi. La început nu putu să vadă decît o bucată de slănină și o sticlă de vin, puse pe masă, drept în fața lui... Fie și slănină, ducă-se naibii Coranul, că doar n-o să mori de foame, dacă n-ai berbec fript!

Două adevăruri simple trebuiesc spuse acum: întîi, că o bucată de slănină nu astîmpără foamea numai cît o privești, — și al doilea, dacă slănina asta e groasă de trei degete, nu o poți face să treacă printr-o bortă cît o gămălie de chibrit. Desigur că aceste adevăruri le știa și Ismail. Atunci, de ce se mai ostenise atît?

Ei, iată, pentru început el nu voise decît să poată privi dincolo, căci, pentru a ajunge la slănină, avea un alt drum. De cînd există vameși în lume, există și tainițe pe corăbii. Chiar căpitanul cel mai cinstit își are ascunzătorile lui, pe care nu le poate dibui nimeni, fiindcă o corabie nu e făcută din linii drepte, ca o casă de locuit. Aici, sub fiecare scîndură se ascunde un ungher tainic, un colțișor nebănuit

— şi nu e marinar acela care pleacă la drum fără să ştie cu de-amănuntul toate chichiţele corăbiei lui.

In cabina căpitanului, pe care am descris-o la început, dacă ne mai amintim, se afla cîte un pat, în fiecare bord, iar între picioarele paturilor şi peretele dinspre hambar, cîte un dulap, unul pentru haine, altul pentru felurite întrebuinţări. Locul rămas liber între aceste două dulapuri era ocupat de o masă lungă, pe care se afla acum slănina şi sticla de vin. Iată tot ce putea să vadă ochiul unui străin, şi altceva n-ar fi bănuit.

Dar dacă s-ar fi gîndit că pereţii cabinei, făcuţi din panouri de lemn vopsit frumos în alb, erau verticali, pe cîtă vreme bordajul corăbiei urma linia arcuită a coastelor, ar fi fost firesc să se întrebe ce se ascundea în spatele acestor pereţi. Astea însă sînt întrebări pe care ţi le pui cînd ai timp de prisos, sau atunci cînd creierul ţi-e înfierbîntat de cine ştie ce bănuieli.

După ce găsiseră sipetele lui Agop şi sticlele de Cotnar, puse cu grijă de către paharnicul Ieremia într-un loc pe care dumnealui unul, bucătarul Ismail, dornic de vin, fără să fie beţiv, nu-l putuse dibui cu toate că se trudise destul, piraţii socotiseră că nu mai aveau nimic de descoperit.

Dar, dacă nu găsise vinul, în schimb Ismail cunoştea alte taine, de pe vremea cînd corabia se repara la Sulina şi cînd el, împreună cu Gherasim, îşi făcuseră anumite chibzuieli, în vederea cine ştie căror nevoi de mai tîrziu.

După ce mai ricii puţin cu pironul, ca să-şi poată arunca ochiul peste toată cabina, bucătarul se tîrî pînă într-un colţ al hambarului, răsuci două cîrlige, ascunse cu iscusinţă — şi nu mai trebui decît să împingă uşor scîndura, ca să-şi facă loc între bordaj şi panoul dincolo de care se afla patul căpitanului.

Tocmai atunci piraţii urcau scările tropăind, desigur ca să coboare o parte din pînze, cum se obişnuieşte pe orice corabie în timpul nopţii, mai ales pe un vînt tare, ca acuma.

Ismail trase cu urechea, se încredinţă că în cabină nu mai era nimeni, apoi răsuci alte două cîrlige şi panoul de scîndură subţire, uşor ca fulgul, era în mîinile sale, des-

coperind vederea asupra mesei pe care se afla sticla de vin și slănina.

— Efendi Ismail! șopti Agop din magazie, tremurînd ca o velă pe furtună. Să nu te prindă! Ne spînzură pe amîndoi, fie-ți milă!

Bucătarul întinse mîna, care se lungi din cale-afară, prin cine știe ce ciudată însușire, înșfăcă lucrurile de pe masă, nu lăsă nebăgat în seamă nici un pesmete uscat ca lemnul, dar fără de care slănina n-ar fi făcut nici două parale, puse panoul la loc, răsuci cîrligele și se întoarse în magazie, întocmai ca la venire.

Curînd după aceea, Spînu coborî în cabină și începu să înjure:

— Mă, ticăloșilor, care mi-ați furat slănina și vinul?

— Acum o să ne spînzure! se văicări Agop, scuturat de suspine.

Ismail înfuleca din slănină, ca și cînd n-ar fi existat Coran pe lume, fără să-i pese de văicăreala armeanului și de înjurăturile lui Spînu. Păcat că își pierduse luleaua! La sfîrșitul unei mese ca asta se cuvenea și un pic din aroma, din balsamul tutunului!

— Bre, Agop, — grăi turcul, după ce-și puse pinteccle la cale, deșertînd peste slănină și vinul, — ia și tu o înghițitură, dar vezi să nu te apuce sughițul, că s-a zis cu tine. Eu acu' mă mai culc o leacă. Ai grijă să mă scoli mîine seară, să mai fac rost de ale gurii.

Și iar începură sforăiturile, și iar începu chinul armeanului. Socoteala asta ținu toată noaptea și a doua zi, pînă căzu amurgul.

Cînd se trezi Ismail, alături în cabină era mare gălăgie.

— Mîine dimineață o să fim prin dreptul Stampaliei, spunea unul. Trebuie să ne oprim, să luăm provizii.

Bucătarul își ciuli urechile; știa că Stampalia era o insulă tocmai în marginea de sud a arhipelagului; deci, iată că izbutise să „facă punctul", neostenindu-se cu măsurătorile!

— Mută-ți gîndul! se împotrivi Spînu, răspunzînd celui care vorbise mai înainte. Ce, de asta ne arde nouă?

— Păi mai avem numai zece pesmeți și vreo două ocale de slănină. Cum o s-o ducem pînă la capul drumului?

Ismail își lipi ochiul de perete și privi în cabină; pe masă nu se mai vedea nimic de-ale gurii.

— Răbdați! strigă Spinu, mîngîindu-și cuțitul. Cîte un pesmete de fiecare! Asta-i tot, ajungă-vă!

— Și slănina? întrebă unul din piați, înghițind în sec și lingîndu-și buzele.

— O țiu la mine sub pernă; o să vă dau în fiecare zi cîte o felie. Hai, acum cărați-vă, mincăilor!

Piații urcară scările, bombănind cu ciudă, mărită fiindu-le vechea nemulțumire. Rămas singur, Spinu scoase slănina, își tăie o halcă de vreo șase degete, puse un pesmet în apă, să se înmoaie, apoi începu să-nfulece, aruncînd priviri spre ușă. După ce-și sfîrși cina, îndesă restul de slănină sub pernă, îi strigă ceva omului de la cîrmă, apoi făcu lampa mică, se trînti pe pat, fără să lase cuțitul din mînă, și începu să sforăie.

Bucătarul se scărpină în cap, ocolind cu grijă cucuiul.

— Bre Agop, — zise, muncit de gînduri, — așa nu mai merge; dacă și ei trebuie să postească, atunci de noi nici vorbă nu mai poate să fie: o să murim de foame.

— Ce ai de gînd, efendi Ismail? întrebă armeanul cu teamă, simțind în glasul lui o ciudată pornire.

— Asta o să vezi îndată; tu ai grijă numai să-ți ții gura!

Cu aceste vorbe, bucătarul desprinse scîndura din colțul hambarului, se strecură în despărțitură, ascultă o vreme sforăitul lui Spinu, apoi scoase panoul și își vîri capul în cabină. Slănina era colea, sub pernă; dacă ar fi întins mîna... Dar nu, acum sosise timpul pentru altfel de ispravă, nu mai mergea să tot șterpelească dintr-o biată bucată de slănină!

Ismail se pipăi la briu, scoase linguroiul, se aplecă deasupra patului, ridică brațul — și lovi din toate puterile. Capul lui Spinu pocni ca o sticlă desfundată; piratul deschise ochii, îi dădu peste cap și rămase moale, înainte de a putea scoate un singur cîrnet.

— Ce faci, căpitane? strigă omul de la cîrmă, auzind pocnetul. Bei de unul singur? Ziceai că nu mai e nici o sticlă!

În hambar, Agop, pe care îl mînase necuratul să se uite pe găurică, scoase doar un geamăt și își pierdu simțirile.

În acest timp, Ismail nu stătea de pomană: sări în cabină, îi scoase giubeaua lui Spinu, și-o puse pe dînsul, la fel făcu și cu turbanul, înfundă gura piratului cu o cîrpă, apoi îl legă zdravăn, și-l lăsă țeapăn în fundul patului.

— Ei, așa mai merge! zise cîrmaciul, văzîndu-l pe căpitan că iese pe tambuchi, cu o sticlă în mînă. Credeam c-ai să bei singur. Hai, vino mai repede, că mi s-a uscat gîtlejul!

Cel pe care-l lua drept Spinu, zăbovi o clipă cu spatele la el, în capul scărilor, încercînd să învingă bezna cu privirile. Era o noapte neagră ca fundul ceaunului; marea în jur mugea frămîntată și corabia se lupta cu valurile, sforăind și ridicîndu-și pupa în aer, ca un cal nărăvaș, care tot vrea să dea cu picioarele.

Deodată Ismail tresări, cît pe ce să scape din mînă și sticla și linguroiul: de cruceta arborelui mare atîrna o formă omenească legănîndu-se în întuneric...

— Hai, căpitane, ce-ai înțepenit acolo? zise omul de la cîrmă, dornic să-și ude gîtlejul.

Bucătarul simți sudoarea scăldîndu-i tot trupul. Așadar, cînd era vorba de streang, Spinu știa să-și țină făgăduielile! Omul de sus nu putea să fie decît grecul acela firav, care-și trădase stăpînul.

— Dar hai, căpitane, odată! stărui piratul de la cîrmă.

Ismail își potoli bătăile inimii, se întoarse spre el și-l atinse în creștet cu linguroiul.

— Aha, desfundați mereu la sticle! strigă omul de veghe, de la prova. Păi ce, ați uitat de mine?

Zicînd acestea, porni încoace, nerăbdător să guste vinul. Dar nu apucă să se întrebe cum naiba se îmbătase cîrmaciul așa repede, de zăcea pe punte, cînd se pomeni cu linguroiul în frunte și nu avu timp decît să scoată un geamăt, pe care nu-l auzi nimeni.

Pînă una alta, Ismail îi lăsă pe amîndoi așa, cum căzuseră în nesimțire, legă cîrma cît putu mai bine și alergă la tambuchiul de la prova, pe care îl închise cu zăvorul. Ultimii doi pirați, căci al treilea atîrna de crucetă, erau astfel puși bine în cabină și nu mai puteau ieși decît dacă ar fi avut asupra lor măcar un topor, să spargă zăvorul.

„Speranța" se lupta, gemînd, cu valurile, bîjbîind în noaptea de smoală, fără cîrmaci și om de veghe. În vreme ce desfăcea bocaportul, Ismail zări un far în dreapta, dar n-avu cînd să se gîndească ce colț de pămînt, ce insulă se află acolo.

— Hai afară, Agop, c-am închiriat altora hambarul!

Armeanul se ridică anevoie, tremurîndu-i și trupul și inima.

— Dumneata ești, efendi Ismail? Ai scăpat fără să te spînzure?

— Vino-ncoa' și pune mîna! îl zori bucătarul, în loc să-i răspundă.

În cîteva minute, cei doi pirați de la cîrmă, împreună cu Spînu, pe care îl scoaseră cu greu din cabină, zăceau înăuntrul magaziei.

Abia acum zări Agop umbra care se legăna de crucetă, la jumătatea catargului.

— Ce-i acolo? întrebă, ducîndu-și mîna la inimă.

— Un pirat, nu te teme: l-a spînzurat Spînu ca s-avem noi mai puțin de lucru.

Armeanul își pipăi grumazul, gata să-l apuce leșinul.

— Efendi Ismail, ești sigur că nu m-a spînzurat pe mine? Parcă simt un ștreang în jurul gîtului.

Drept răspuns, bucătarul coborî în cabină, luă slănina și pesmeții de sub perna lui Spînu, se așeză la cîrmă și începu să-mbuce dumicați cît pumnul; dacă te-ai spurcat o dată, ducă-se naibii Coranul!

În stînga, unde era răsăritul, parcă încerca să se reverse o slabă lumină.

— Acum ce facem? întrebă armeanul, foindu-se pe lîngă cîrmă.

— Întîi mîncăm, pe urmă așteptăm să se facă ziuă...

— Dar unde mergem? Știi drumul?

Ismail ridică din umeri:

— De, bre Agop, după valurile astea aş zice că am ieşit în Mediterană; mai departe, Allah cu mila!

Farul pe care îl văzuse adineaurea rămăsese în urmă, iar în faţă nu se mai vedea nici unul.

— Şi dacă ne rătăcim? stărui armeanul. Dacă ne prinde furtuna?

Bucătarul ridică nasul şi adulmecă în aer. Furtună? Pînă una alta, vîntul se mai potolise, ba chiar părea că îl cuprinde lenea, deşi pe mare se fugăreau încă valuri lungi cît lăţimea Bosforului. Dar sub această linişte înşelătoare, Ismail simţea mocnind forţe ascunse. Ceasul arăta trei dinspre ziuă şi ar fi trebuit să fie lumină; cu toate astea, marea rămînea întunecată, iar orizontul se chinuia sub nori negri, care pîndeau răsăritul soarelui să-l sugrume.

— De, furtună s-ar putea să fie! zise bucătarul, fără să-şi ascundă teama.

Peste un ceas, cînd în sfîrşit începu să se facă lumină, vîntul se prefăcuse într-o briză moartă, care se legăna în pupa „Speranţei", ca o trenă mîncată de molii, bîjbîind printre valuri, nehotărîndu-se să-şi aleagă drumul. Dar dacă cineva ar fi privit barometrul, ar fi văzut că în această oră acul lui coborîse cu vreo patru linii şi părea hotărît să înghită tot cadranul.

Acum, că se luminase, piratul spînzurat de crucetă se vedea limpede, cu ochii holbaţi şi cu limba scoasă, legănîndu-şi picioarele deasupra punţii, ca şi cînd ar fi vrut să-şi facă vînt în capul călătorilor.

— Efendi Ismail, ce facem cu el, că parcă se uită la mine?!

Ismail se scărpină în creştet; nu că-i era de spaima armeanului, dar acum, vara, cum era să ţină un mort pe pante, mai mult de două zile?

— Stai tu la cîrmă, şi cînd ţi-oi striga, învîrteşte-o la dreapta, zise, luînd o hotărîre. Eu mă urc pe catarg, să-i tai ştreangul.

— Ce-are de-a face ştreangul cu cîrma?

— Cine nu ştie, aşteaptă să vadă! răspunse Ismail, cu înţelepciune.

Zicînd acestea, se cățără pe grijele, încălecă pe crucetă și se tîri spre locul de unde atîrna frînghia.

— Pune cîrma la dreapta! porunci, pregătindu-și cuțitul.

Agop îi îndeplini porunca, bîțîind ca de friguri — și „Speranța" se roti ascultătoare, pînă ce se așeză de-a lungul valurilor; tangajul de pînă atunci se prefăcu în rulîu, și spînzuratul, în loc se se legene de-a lungul punții, începu s-o ia de-a latul. Ismail pîndi clipa prielnică și reteză ștreangul, dintr-o lovitură, tocmai cînd, în legănarea lui, mortul atîrna deasupra valurilor.

— Păzea, să nu te stropească! îi strigă armeanului.

Acesta își acoperi ochii cu palmele, chircindu-se deasupra cîrmei, ca și cum s-ar fi așteptat ca piratul să-i cadă în creștet. Nu se auzi decît o plescăitură — și pe urmă se făcu liniște.

Ismail dădu să coboare, cînd deodată se opri, cu ochii în urmă.

— Vine o corabie! strigă, cuprins de bucurie. Auzi, bre, Agop? O corabie cu două catarge. Acum o să căpătăm și demîncare, o să aflăm și drumul! Am scăpat de orice grijă! Ia coboară în cabina căpitanului și vezi că mai este un ochean acolo.

— Dar n-o fi rămas vreun pirat ascuns pe sub paturi?

— Și ce, ți-e frică să te iei cu el la trîntă? răspunse bucătarul, pus pe glumă.

Deși vîntul aproape murise, corabia din urmă se apropia așa de repede, de parc-o mînau duhurile. Dincolo de ea se ridicau nori negri și marea, care aici se albăstrise, părea vînătă și învolburată, răscolită de cine știe ce diavoli ascunși în adîncuri. Pînzele „Speranței" începură să fluture, neliniștite, așa, fără nici o pricină.

„Ce-o mai fi și asta?" se întrebă bucătarul, mirat de iuțeala corăbiei străine.

Apoi deodată își dădu seama că se pornise furtuna, pornise de undeva, din Egee, se furișase cenușie printre insule, se răsfirase peste Mediterană, și-acum se apropia vijelioasă, ridicînd pe sus corabia străină.

„Aştia-s nebuni, sau n-au întîlnit niciodată o furtună!" îşi zise, văzînd că marinarii necunoscuţi veneau cu toată velatura, ca şi cînd ar fi fost hotărîţi să nimerească de-a dreptul pe gurile Iadului.

Armeanul urcă scările, mai înzdrăvenit, cu ocheanul în mînă.

— Bre Agop, hai să coborîm pînzele, că nu-i a bună. Rămînem numai cu focul şi cu trinca, altminteri...

Aici, Agop, care se uita cu ocheanul în urmă, ca unul dornic să vadă o clipă mai devreme de unde-i venea scăparea, scoase un strigăt de spaimă:

— Corabie de piraţi!... Efendi Ismail, ai milă, ascunde-mă undeva să nu mă prindă!

Bucătarul îi smulse ocheanul din mînă, privi corabia de care nu-i mai despărţea nici jumătate de milă —şi simţi puţinul păr din creştet făcîndu-i-se măciucă deasupra cucuiului. Pe catargul din faţă se vedea fluturînd steagul negru al piraţilor, cu capul de mort şi cu cele două ciolane hide, semnul morţii fără mîntuire. La prova parcă se şi zăreau cîţiva oameni, aplecaţi peste parapet, cu puştile, gata să înceapă măcelul. Măcar dac-ar fi fost din cei cu iatagane! Cu puşca lui şi cu încă un pistol, pe care-l ştia în cabina căpitanului, poate ar fi izbutit să-i ţină departe. Dar aşa? Hotărît că nu mai era nici o scăpare!

— Unde mă ascunzi, efendi Ismail, unde mă ascunzi, fie-ţi milă de mine! se văicărea armeanul, frîngîndu-şi mîinile.

În clipa aceea, furtuna se năpusti în pînze, mugind, şi „Speranţa" îşi înfipse bompresul în apă, sfîrtecînd valurile, ca un rinocer fugărit de flăcări în jungla incendiată.

La prima rafală, corabia piraţilor rămase cu o sută de paşi în urmă.

Ismail puse mîna pe cîrmă şi scoase un strigăt de bucurie. Acum nu-i mai păsa de furtună, nu-i mai era teamă că vîntul ar putea sfîşia pînzele, ar putea rupe catargele. Cu fiecare rafală care făcea să geamă corabia, să şuiere sarturile, piraţii rămîneau mai departe, înconjuraţi de neguri şi acoperiţi de spumă, pînă ce nu se mai văzură decît pînzele, gata să zboare fîşii, risipite în toate vînturile.

— Bre Agop! strigă, încleştat pe cîrmă. Ţin-te zdravăn, să nu te prindă leşinul, c-am mîntuit cu piraţii. Acum rămîne să ne luptăm cu furtuna!

In urmă, la orizont, se vedeau fulgere, dar nu se auzeau tunetele, fiindcă însăşi marea, de la un cap pînă la altul, era numai tunet. Valurile creşteau cît munţii şi „Speranţa" se ridica pe creste gemînd din vîrful catargelor pînă la chilă, ca apoi să se prăbuşească în prăpăstii înspumate, de unde ai fi zis că nici o putere n-o s-o mai ridice. Dar iată, un nou munte se ivea în faţă, o nouă creastă albă, parcă bîntuită de viscol — şi bompresul, înfipt în inima iadului, se scutura de diavoli, nădăjduind să găsească sus îngeri. Numai că îngerii fugiseră pînă la unul, cu aripile jumulite de furtună, şi pe toată întinderea mării, alt stăpîn nu era decît Belzebuth cu oştile sale.

— Ce ne facem, efendi Ismail, ce ne facem, că nu mai e scăpare! gemea armeanul, căzut în brînci pe punte, alături de cîrmă.

Totul în jur era negură, vuiet, muget, trosnet şi deznădejde. Numai Ismail, cu mîinile înţepenite pe cavile, părea că nu ţine seama de încrîncenea uraganului. Nu navigase niciodată cu „Speranţa" pe furtună, dar nici nu-şi închipuise că o corabie ar putea să răstoarne munţi de apă, fără ca măcar un strop să cadă pe punte. Din cînd în cînd îşi arunca ochii în urmă; corabia piraţilor se vedea tot mai departe, tot mai hărţuită, numai că afurisiţii nu coborau nici o pînză şi îşi continuau drumul, pesemne hotărîţi să-şi pună capăt zilelor.

Goeleta goni toată ziua — goni „cu furtuna", cum zic marinarii — fiindcă altceva n-ar fi putut să facă nici un căpitan şi nici un echipaj din lume. A încerca să schimbe drumul, ar fi fost o nebunie — şi apoi, Ismail nici nu ştia la ce-ar fi făcut una ca asta, de vreme ce habar n-avea de portul unde trebuia să ajungă. Uraganul venea de la nord şi el ţinea capul către sud, gata să facă înconjurul pămîntului, dacă marea n-ar fi avut un capăt sau dacă furtuna nu s-ar fi potolit niciodată. Seara, din corabia piraţilor nu se mai vedea nici urmă.

— Scoală de-acolo, bre Agop, şi adă-mi o bucată de slănină! Hai, că nu mai e nici un pirat pe aproape.

Armeanul coborî scările de-a buşilea şi se întoarse în acelaşi chip, chinuit de greţuri şi dureri în pîntece, spre mulţumirea lui Ismail, care nu se mai vedea nevoit să împartă pe din două bruma de slănină şi de băutură.

Peste noapte, acul barometrului, care scăzuse necontenit, se opri, şi uraganul, fără să se domolească, nu crescu mai mult. Bucătarul stătea la cîrmă, fără să se gîndească la nimic, fără să numere munţii de apă străbătuţi, fără să audă marea mugind, stringînd cavilele timonei în mîini, cu nepăsarea încleştată cu care stringi grumazul unui vrăjmaş răpus.

Furtuna ţinu şi a doua zi, sub cerul cenuşiu şi greu, ca un clopot de plumb. Din zori pînă la apus nu se văzu nici o corabie, nici un vapor, nici măcar o diră de fum. Corăbiile şi vapoarele stăteau cuminţi prin porturi, iar piraţii desigur se înecaseră de mult, căci nici cea mai iscusită mînă n-ar fi putut să-i întoarcă din drum, să-i ducă undeva la adăpost şi să-i lase înjurînd că le scăpase prada din mîini.

Peste noapte, furtuna se potoli, în sfîrşit, iar în zori, cînd soarele răsări pe cerul limpede, cum nu te-ai mai fi aşteptat să-l vezi nicicînd, în faţa „Speranţei" se ridică din valuri o nesfîrşită coastă de nisip arămiu.

Ismail privi prin ochean ţărmul pustiu. Undeva, spre apus, se vedea un pîlc de palmieri, legănîndu-şi umbrele verzi sub ultimele adieri de vînt, ca şi cum le-ar fi urat corăbierilor bun venit.

— Bre Agop, să zici că n-ai noroc! strigă cîrmaciul, rîzînd. Ai plătit pînă la Pireu şi uite că te-am adus în Africa, fir-ai tu să fii!

Apoi, pînă la ţărm nemaifiind mult, aruncă ancora, coborî pînzele, le strînse pe ghiuri, se încredinţă că hambarul era bine închis, încercă încă o dată zăvorul tambuchiului, întinse o tendă lîngă catargul mic, ca să aibă umbră la somn, şi se întinse pe punte, cu mîinile sub căpătîi. Păcat că n-avea luleaua să pufăie puţin înainte de a adormi!

— Pînă mîine dimineață să nu mă scoli, că altfel te dau la rechini! îi porunci lui Agop.

— Sînt rechini pe-aici? întrebă armeanul, uitîndu-se speriat în jur.

— Cu duiumul! Așa că, ai grijă cum te miști!

Pregătindu-se de culcare, bucătarul își scoase mai întîi îmbrăcămintea lui Spinu, că era mare căldură — și atunci simți în buzunarul dinăuntrul giubelei o hîrtie foșnind. Deși pica de somn, curiozitatea îl împinse să vadă ce-o fi. Deci scoase hîrtia, care părea o scrisoare umplută cu slove grecești de mîna stîngace a unui om nedeprins la scris, căscă și se întinse pe punte, citind:

„Căpitane, să te țină tartorul sănătos și să te văd în curînd venind, că se împlinește anul de cînd n-ai mai fost pe la noi. Fiindcă Selim pleacă în Arhipelag, cu porunca pe care o știi, îți trimit vești de la Musarah, ca să fii liniștit..."

Aici Ismail se opri, ostenit. Ce naiba era numele ăsta, Musarah, că parcă auzise de el? Să fi fost nume de om, de oraș, sau poate un golf — tii! — cum de nu-și putea aminti?... Dar la urma urmelor, ce-l privea pe el scrisoarea piratului, mai cu seamă că somnul îl apăsa în creștet ca un turban de plumb?

Pe jumătate toropit, turcul dădu să împăturească hîrtia și s-o pună la loc; în clipa aceea, un ochi îi mai alunecă în treacăt asupra ei, și el tresări.

„Corabia e gata de două luni, căpitane — scria în acel loc — și nu așteptăm decît porunca încotro să pornim..."

Ismail se ridică într-un cot, de data asta cu amîndoi ochii deschiși vii, să zici că-i pierise orice urmă de somn, din cot se săltă într-o rînă, tot citind, din ce în ce mai aprins, pînă ce sări în picioare și începu să strige, parcă ieșit din minți:

— Măi Agop, tu știi ce-am găsit?... Tot Coranul nu face cît un rînd de-aici!... Allah, Allah, îii înțelegător și-am să mă pocăiesc dacă am greșit!... Măi Agop, ce-o să se bucure căpitanul cînd o auzi!...

Nespus de tulburat și de fericit, bucătarul „Speranței" coborî în cabina de la pupa, ascunse scrisoarea sub cărțile

lui Anton Lupan, pe un raft, socotindu-l drept locul cel mai ferit, apoi ieşi pe punte şi încă o vreme umblă de colo pînă colo, bălăbănind din mîini, rîzînd, oprindu-se uneori în faţa lui Agop şi zgîlţîindu-l, încît acestuia i se părea că turcul a înnebunit.

— Măi Agop, grozav o să se bucure căpitanul! O să aibă de ce să-i mulţumească lui Ismail!

Dar osteneala care se adunase în trupul lui în atîtea zile de zbucium, îi înfrînse bucuria după un timp şi bucătarul, lăsîndu-se pe punte în locul pregătit dinainte, umbrit, se prăvăli în somn, ca într-o prăpastie fără fund, cît miile de valuri întîlnite în drum, puse unul peste altul, parte spre iad, parte spre cer, că altfel, numai cerul sau numai iadul nu le-ar fi încăput.

Se ştie că spaima face să-ţi pierzi şi foamea, şi somnul şi orice alte dorinţi ale trupului şi ale inimii. Dar vine o clipă cînd, încercat peste măsură, trupul îşi cere drepturile lui, şi atunci, dacă nu-i dormit de patru zile, omul cel mai fricos din lume nu-şi mai poate înfrînge somnul, chiar dacă simte în jur o mie de primejdii şi o sută de rechini.

Ce atîta vorbă? Marea era liniştită, vîntul se dusese în pustiul Libiei, soarele începea să dogorească, şi piraţii nemîncaţi şi nebăuţi toropeau în cabina de la prova şi în magazie, dacă nu chiar muriseră între timp. O jumătate de oră după ce Ismail adormise, pe Agop îl cuprinse somnul şi căzu lat pe punte, uitîndu-şi şi avutul, şi toate primejdiile.

Pe la ceasul prînzului, cînd soarele îi ajunse în creştet, făcînd să-i fiarbă creierul, armeanul se trezi, sări în picioare şi rămase trăsnit: corabia piraţilor, parcă ieşită din adînc, era în faţa lui, la cîteva sute de paşi, şi se apropia încet, împinsă de ultimele adieri ale vîntului.

— Efendi Ismail!

— Ce-i, Agop, ţi s-a făcut de rechini?

— Efendi Ismail, piraţii!

Bucătarul se ridică într-un cot, frecîndu-se la ochi.

— Bre, tu ai năluciri!

Dar în clipa aceea văzu corabia cu capul de mort pe catarg — și înlemni.

— Să coborîm barca și să fugim la țărm! zise armeanul, dîrdîind.

— Prea tîrziu! Acum nu mai putem decît să luptăm și să murim!

— De ce să luptăm, efendi Ismail? Dumneata ești singur, iar ei is mulți. Să le cerem îndurare, le dau jumătate din avutul meu — numai să ne lase vii.

Ismail nu-l asculta; luă pușca de jos, că o ținea totdeauna cu el, se duse la prova și se pitî după parapet, uitîndu-se pe deasupra numai cu un ochi, în așteptarea clipei cînd să tragă primul foc, bine țintit.

Corabia piraților se apropia încet, încărcată cu fel de fel de pînze, întinse iscusit în fiecare loc unde putea fi prinsă o adiere de vînt. Bucătarul rămase cu gura căscată, minunîndu-se de această dibăcie, uitînd că avea în față vrăjmașii cei mai de temut. Dar cînd pirații ajunseră la vreo sută de pași, începu să clipească din ochi, crezînd că totul este vis.

— Asta-i „Penelopa"! strigă, uitînd să mai stea pitit. Chiar dacă ar mai fi încă o „Penelopă" în Arhipelag, asta-i cea pe care am pictat-o eu!... Ia te uită; kir Ianu s-a apucat de dracii!

În clipa aceea, pe puntea „Penelopei" cîțiva oameni se ridicară în picioare, cu puștile în mîini. Ismail auzi o împușcătură și glonțul îi piuî pe la urechi. Agop gemu în spatele lui, după care se prăbuși.

— Predați-vă! izbucni un glas, tunînd. Haide, toată lumea mîinile sus, cît nu e prea tîrziu!

„Dar ăsta-i căpitanul nostru!" își zise bucătarul, fără să mai priceapă nimic.

Și începu să facă semne prietenești din mîini.

Cîteva clipe mai tîrziu, cele două corăbii erau alături, bord la bord, și noii veniți îl înconjurară pe Ismail, care de care mai nedumerit.

— Unde-i Spînu? întrebă Anton Lupan, uitîndu-se în jur.

Bucătarul arătă spre hambar.

— Estem aici, dar poate am murit, că n-am mîncat toc, răspunse, revenind la graiul ghiaur. Sîntem toţi cinci aici, unul am spînzurat Spinu — eu am dat în mare, bildibic!

— Bine, păgînule — sări Gherasim, neştiind dacă să-l îmbrăţişeze sau să-l ia în pumni — atunci de ce-ai fugit cînd ne-ai văzut?

— Eu nu de voi fugeam, fugeam de asta care este sus! răspunse bucătarul, arătînd steagul cu cap de mort, care în lipsa vîntului atîrna pleoştit pe catarg.

Oamenii întoarseră capul şi rămaseră încremeniţi.

— Steagul piraţilor! se auzi un glas bîlguind.

— Cine l-a ridicat? întrebă Anton Lupan crezînd că-şi iese din minţi.

Kir Iani, care rămăsese pe puntea celeilalte corăbii, se îmbujoră aşa de tare, că pînă şi ţepii din obraz i se făcură roşii.

Anton Lupan se repezi la el şi-l înghesui în parapet.

— Ce-a fost asta, căpitan Iani? Eşti bun să ne spui?

— Da, eu l-am ridicat! mărturisi căpitanul „Penelopei", neştiind dacă să-l înfrunte sau să se facă mic.

— Şi poţi să mă lămureşti ce-ai urmărit?

— Urmăream să ne vadă vreun vapor de război şi să ne captureze, ca să scap de voi.

Ajungînd aici, din moale, kir Iani se făcu băţos:

— Că eu aveam treabă la Pireu, nu în Africa! De ce mi-aţi răpit corabia, piraţilor?

Echipajele celor două corăbii începură să rîdă în hohote; ai fi zis că rîdea şi Negrilă, cum sărea vesel de pe o punte pe alta. Numai Adriana, care nu înţelegea toate vorbele, clipea din genele-i lungi, uitîndu-se întrebătoare la ei.

Strigătele de veselie îl făcură şi pe Agop să deschidă ochii, tocmai în clipa cînd dincolo, Haig îşi scotea capul negricios pe gura tambuchiului. Cei doi fraţi se priviră cu nedumerire, se recunoscură şi se repeziră unul la altul.

— Haig, tu să fii oare?

— Agop! Nu te-au spînzurat piraţii?

Apoi îşi aruncară priviri bănuitoare.

— N-ai pierdut nimic? întrebă Agop, în şoaptă.

— Numai vreo două covoare: giuvaerurile sînt toate. Tu ai totul cu tine?

— Totul; s-au rătăcit numai niște pietre, dar din cele false; la celelalte, așa neșlefuite, nu se uită nimeni.

Nu semănau de loc cu acea vietate hrăpăreață care face prăpăd în mările din sud, dar ceva în făptura lor amintea, într-un anumit chip, de niște rechini bătrîni.

In timp ce armenii vorbeau astfel, șoptit, Ismail își povestea pățaniile.

— Aveam de gînd să ne descotorism de tine, zise Anton Lupan, la urmă. Dar fiindcă te-ai purtat viteește...

— Asta cine estem? întrebă bucătarul, uitîndu-se chiorîș la Adnana.

— O fată de ispravă! Dacă n-ar fi fost ea să ne spună gîndurile lui Spînu și să luăm drumul Alexandriei, pe la insula Stampalia, poate nu ți-am fi găsit niciodată urma. Ei, dar hai să nu pierdem vremea de pomană. Ai ceva de-mîncare, că sîntem prăpădiți?

— Voi prăpădeam acum! Eu prăpădeam de mult! Patru zile mîncam slănină, care nu dam voie Coranul.

— Și cum, cambuza e goală?

— Goală ca burta lui Ismail, cînd veneam ramazan!

Anton Lupan privi cu binoclul în zare; spre apus, coasta nisipoasă începea să se înalțe și, departe, între palmierii adormiți sub soare, se vedeau cîteva case, albe, albastre și galbene.

— Trebuie să fie satul Bir-Sanjé, aproape de granița libiană. Să așteptăm vîntul, pe urmă o să mergem acolo, după ceva deminoare. Ce-ai zice de un berbec friptă în spuză, Ismaile?

Bucătarul înghiți în sec, gata să-și mănînce limba, așa nefriptă și fără sare.

— Dar pînă atunci, să facem ordine pe punte, că ajunge atîta harababură. Kir Iani, din clipa asta îți dau corabia în primire. Te sfătuiesc să nu te mai bizui pe ea multă vreme, că-i putredă ca o buturugă uitată în pădure, dar, dacă vrei să știi, de data asta a mers cu zece mile pe oră. Pentru ocol și pentru întîrziere, sper că o să te despăgubească armeanul dumitale!

— Că de al nostru, să n-ai dumneata grijă! adăugă Gherasim, rînjind amarnic.

Cei doi frați se uitară unul la altul și se cocoșară.

Echipajul lui Kir Iani părăsi puntea „Speranței". Adnana puse piciorul peste parapet, apoi se uită înapoi, șovăitoare.

— Tu rămîi cu noi, o opri Anton Lupan, apucîndu-i mîna. Ți-am făgăduit să te ducem acasă, la Marsilia.

Ochii fetei se luminară.

— Atunci... Atunci mă duc să-mi iau lucrurile de la monsieur Iani.

Și, proptindu-și o mînă în parapet, își aruncă picioarele prin aer, rostogolindu-se zglobie pe puntea vecină.

In acest timp, echipajul „Speranței" deschisese tambuchiul și magazia și-i scosese afară pe cei cinci pirați leșinați de foame.

— Cu ceilalți ce facem, domnule? întrebă Ieremia. Îi lăsăm de prăsilă lui kir Iani?

— Nu; eu zic că-i mai bine să lucrăm cu toptanul. Cărați-i pe toți încoace; altminteri te pomenești că scapă și iar li se înmulțește neamul!

Agop, care găsise vreme să cotrobăie prin cabină, ca să-și adune avuțiile risipite și să închidă capacul cuferelor, urcă scările și se năpusti în magazie. Vederea covoarelor împrăștiate, pe care pirații se tolăniseră cu nerușinare, îi făcea rău la inimă.

— Efendi Agop, — întrebă Ismail în limba sultanului, apropiindu-se și arătînd covorul de Brussa, cel cu amintirile, — ăsta e al dumitale?

Agop nu băgă de seamă că bucătarul îl domnea iarăși.

— E al meu, firește! Auzi întrebare!

— Și de unde îl ai?

— Cum să țiu minte de unde am cumpărat fiecare covor, că nu vezi, sînt multe?!

— Dar cît l-ai plătit, ții minte?

— Mult! Zece lire!

— Efendi Agop, de ce minți? Vrei să te dau pe mîna lui Spinu? Ai plătit numai trei lire!

— Și ce, e treaba dumitale?

— Da, vreau să cumpăr covorul, să-l trimit la Stambul cu kir Iani.

— Poftim! Ți-l vînd cu cincisprezece lire!

Gherasim, care se afla pe aproape, cobori în magazie, strinse covorul și i-l întinse bucătarului.

— Ține-l, Ismaile! Socoteala o s-o facem la urmă.

— Cînd la urmă? gîfîi armeanul.

— Ai răbdare, că trebuie să vorbim multe, dar nu-i timpul acuma... Măi băieți, ia dați-le tîlharilor ăstora cîte o cană cu apă, altfel se prăpădesc înainte de vreme.

Pirații zăceau pe punte, aproape fără simțire, așa că pînă una-alta, nu se mai osteniră să-i lege, ci îi lăsară slobozi ca pe niște stîrvuri în putrezire.

Mihu se apropie de Ismail, cu o lulea în mînă.

— Nene Ismaile, asta e a dumitale? Am găsit-o colea, pe punte!

Bucătarul scoase un strigăt de bucurie:

— Allah-Allah! Mult doream tutunul!

Și după ce își îndesă luleaua, începu să pufăie mulțumit, scoțînd fum ca pe coșul vaporului. Să-și regăsească deodată și luleaua și covorul, era mai mult decît ar fi putut aștepta de la Allah orice credincios din lume!

Peste vreo două ore, vîntul, care fugise în deșertul Libiei, se arătă înapoi la țărm și încreți apa mării, mirat să vadă cele două nave în locul unde le lăsase, ca și cînd n-ar fi știut, el a toate făcătorul, spaima și nădejdea oricărui corăbier din lume, că în lipsa lui o corabie e mai neputincioasă decît ologul căruia i-ai luat cîrjele din mînă!

Lanțurile ancorelor începură să trosnească, pînzele se ridicară pe catarge, și „Speranța", urmată cu furie de kir Iani, porni de-a lungul țărmului...

La Bir-Sanjé, cele două echipaje se ospătară cum nu se mai ospătaseră de multă vreme, se desfătară la umbra palmierilor, încărcară și apă proaspătă și provizii — toate astea făr' de parale, ci în schimbul cîtorva șaluri de mătase, pe care Gherasim le scoase, ca un început de dijmă, din calabalîcul armenilor, parte dreaptă de la fiecare, ca să nu supere mai tare pe vreunul.

Aproape de țărm apa era adîncă, așa că ancoraseră numai la cîțiva stînjeni, pe un fund limpede ca al pîrîului de munte. Pe bord nu rămăsese nimeni — la ce să rămînă, cînd puntea se vedea ca în palmă și Ieremia era colea, cu flinta lui năzdrăvană? Numai Ismail, mai tîrziu, după ce își făcuse slujba de bucătar, frigînd un berbec african în spuză și își îndestulase și el pîntecele spurcat cu slănină, se duse să se culce în cabina de la prova, simțindu-se mai bine acolo decît la lumină, în gălăgia ghiaurilor.

Pe înserat, oamenii coborîră pe plajă, înconjurați de copii tuciurii în pielea goală, se urcară în bărci și își luară rămas bun de la țărmul Africei...

O ultimă întîmplare tulbură liniștea acelei zile, pesemne ca o încununare a crîncenelor încercări pe care le înfruntaseră pînă acuma. Scarele cobora în spatele palmierilor și la umbra țărmului marea albastră se întunecase, făcîndu-se vînătă. Simțind că oamenii fac pregătiri de plecare și că de acum înainte nu va mai fi rost de fugă, Spînu începu să se frămînte, aruncînd în jur priviri pline de spaimă.

— Căpitane! gemu piratul, văzîndu-l pe Anton Lupan în preajmă.

— Ce vrei?

— Unde ne duceți acuma?

— La Pireu.

— Ne dai pe mîna judecătorilor?

— Dar cum ai vrea altfel?

Spînu își frecă gîtul, cu o mișcare pe care n-o poruncise creierul lui mîinilor.

— Căpitane, gîfîi el, încercînd să se ridice într-o rînă. Ce cîștigi dumneata dacă o să ne spînzure? Dă-mi drumul și...

La auzul acestor cuvinte, obrazul lui Anton Lupan se făcu vînăt și, fără să vrea, ridică pumnul.

— Dă-ne drumul, mie și lui Huseim, — continuă piratul, ferindu-se, — și-ți spun unde este franțuzul!

— Care franțuz? întrebă căpitanul „Speranței", de data asta obrazul pălindu-i.

— Pierre Vaillant, prietenul dumitale!

Oamenii, care se adunaseră în jur, rămaseră înlemniți, numai ochii mișcîndu-li-se în cap, privind parcă fără înțelegere, cînd la căpitanul lor, cînd la Spinu.

Anton Lupan se aplecă spre pirat, și-l apucă de grumaz, tremurînd:

— Pierre Vaillant? N-a murit?

— Nu! Și dacă îmi dai drumul, îți spun unde-l poți găsi.

— Nu minți? Ce dovadă poți să-mi aduci că nu l-ai ucis?

Spinu arătă spre Huseim:

— Uite, el l-a văzut!

— Alt martor nu ți-ai găsit? întrebă batjocoritor Anton Lupan, în timp ce o sumă de gînduri se învălmășeau în capul lui.

Era oare adevărat că Pierre Vaillant trăia, că Spinu îl ținea undeva ascuns și cu o singură vorbă a lui ar fi aflat acel loc, ca să-și regăsească în sfîrșit prietenul de atîți ani dispărut? La Stambul fusese sigur că-l va regăsi, tot așa cum o săptămînă mai tîrziu se încredințase că Pierre Vaillant a murit. Care era adevărul și cum putea să-l afle, ce-i rămînea de făcut?

— Ceilalți nu știu nimic, — urmă Spinu, răspunzînd la întrebarea lui. Nu dau niciodată toate pe mîna lor, dar crede-ne pe mine și pe Huseim!

Auzind aceste cuvinte, ceilalți piați se smuciră de jos și dacă n-ar fi fost echipajul aproape, s-ar fi repezit cu toții asupra căpeteniei lor.

— Da, scrîșni unul din ei. Știam că te ascunzi de noi — și-acum ai fi mulțumit să ne vezi pe noi spînzurați; dar să scapi tu!

— Ce faci, căpitane? întrebă Spinu, ca și cînd nu i-ar fi auzit.

Văzuse tulburarea lui Anton Lupan, vedea frămîntarea lui acum și era sigur că l-a biruit.

— Uite, — continuă el, aproape despovărat de spaima care îl stăpînise la început, — dă-ne drumul să ne ducem pe țărm, mie și lui Huseim, nu-ți cerem nimic să luăm cu noi, și-ți spun locul unde îl poți găsi.

Căpitanul „Speranței" rămase cîteva clipe împietrit; nu-și dădea nimeni seama ce se întîmplă cu el, toți erau buimăciți, numai Adnana, care îl privea neștiutoare, fiindcă înțelegea prea puțin limba grecească vorbită de ei, simțea că e mare frămîntare în sufletul lui.

— Nu! rosti înăbușit Anton Lupan, după un timp. Orice ar fi în joc, nu am dreptul să-ți dau drumul. Asupra sorții voastre numai judecătorii vor hotărî!

— N-ai să-l mai găsești niciodată pe Pierre Vaillant! scrîșni Spinu.

— Dacă trăiește într-adevăr, am să-l găsesc, chiar fără ajutorul tău. Dar nădăjduiesc că în fața judecății tot ai să spui.

— De ce? Ca să-mi pună un șireang mai bun?

Căpitanul nu-l mai ascultă, ci se întoarse spre ai săi, ascunzîndu-și tulburarea care îl stăpînea, făcînd să se învălmășească o mie de gînduri în cap și o mie de simtăminte în sufletul lui.

— Hai, băieți, ridicați ancora!

Gherasim cu Mihu se repeziră să desfacă pînzele de pe ghiuri, pe cînd Cristea Busuioc se îngrijea de foc și de trincă, întrebîndu-se cum naiba nu se trezea bucătarul în forfota dinaintea plecării; dar nu îndrăsnea să-l strige, fiindu-i pe atît de tăcută și de sfioasă firea, pe cît era el de falnic și de semeț la statură.

În acest timp, Haralamb și cu Ieremia trăgeau ancora, opintindu-se în manelele cabestanului.

— Ancora la pic! vesti primul, ștergîndu-și nădușeala de pe frunte.

Asta însemna că lanțul tras la bord se ridicase de pe fundul mării, prova „Speranței" alunecase pe apă, venind pînă deasupra locului unde zăcea ancora — și acum, la prima smucitură a cabestanului, legătura cu uscatul era ruptă, corabia putea să-și ia drumul.

— Ridicați focul și trinca! strigă Anton Lupan, punînd mîna pe cîrmă. Hei, dar ce, Cristea Busuioc a rămas singur? Unde-i Ismail, haimanaua?...

În clipa aceea, cînd Haralamb tocmai se pregătea să-i dea o gură bucătarului, în bordul stîng se auziră două

plescăituri, una după alta, şi Adnana scoase un strigăt de spaimă.

— Ce s-a întîmplat? întrebă căpitanul, lăsînd cîrma.

Fata îşi apăsă mîna pe inimă:

— Spînu!... Spînu şi Huseim au sărit în apă. Uite-i!

Două dîre de spumă tulburau faţa mării, îndreptîndu-se spre mal cu o repeziciune uimitoare. Ieremia lăsă cabestanul şi puse mîna pe puşcă.

— Stai, nu-i ucide! îl opri căpitanul, fiindu-i în clipa asta foarte scumpă viaţa lui Spînu. Aşteaptă să ajungă la ţărm şi p-ormă şuieră-le să se oprească. Voi ceilalţi coboriţi repede barca!

Nu apucă să-şi termine vorba, cînd copiii de pe ţărm o luară la fugă, scoţînd strigăte de spaimă. De-a lungul malului aluneca fulgerător, dar cu o linişte majestuoasă, fără să tulbure faţa mării, ca şi cînd ar fi fost numai o umbră, spinarea unei dihănii fioroase. In spatele ei se vedea încă una, apoi a treia — grăbindu-se să taie calea fugarilor.

— Rechinii! strigă Adnana, acoperindu-şi ochii.

Anton Lupan o cuprinse de umeri şi o trase deoparte, ca şi cum ar fi vrut s-o ferească de priveliştea înspăimîntătoarei întîmplări care avea să se petreacă.

In clipa aceea, primul rechin ţîşni înainte, lovi apa cu coada şi se întoarse pe spate, arătîndu-şi burta albă. In volbura care răscoli unda se auzi un răcnet de moarte, marea începu să fiarbă, înroşindu-se, într-o zvircolire deznădăjduită. In clipa următoare deasupra nu mai rămaseră decît vîrtejuri potolite şi o pată întinsă de sînge.

Celălalt fugar se aruncă în lături, vru să se întoarcă spre corabie, scoţînd strigăte de spaimă, dar îndată, al doilea rechin lovi apa în preajmă-i, se întoarse pe spate — şi, căscîndu-şi gura hrăpăreaţă, îl trase în adîncuri, lăsînd deasupra numai volbura purpurie.

Piraţii ceilalţi priveau pe deasupra parapetului, cu mîinile încleştate în copastie, cu ochii holbaţi de spaimă.

Ieremia îşi scutură un fior şi puse flinta deoparte.

— Iată judecata dreaptă! zise încet, ca pentru sine.

Dar în liniştea grea care se lăsase, fiecare îi auzi şoapta şi îl scutură acelaşi fior de groază.

Volbura mării se potolise, petele de sînge se întindeau, se topeau pe valuri, ca răsfringerile ruginii ale apusului.

Anton Lupan își dădu abia acum seama că o ținea pe Adnana în brațe. Fata tremura din tot trupul, cu ochii ascunși în palme.

— Adnana! îi zise, mîngîindu-i obrazul. Se întîmplă în viață lucruri și mai sîngeroase.

— Știu!... Știu asta de opt ani de zile! Dar el a sfîrșit prea repede. Așa nu și-a plătit toate blestemățiile!

Și Anton Lupan văzu în ochii ei fulgerarea unei uri cumplite.

— Și-acum ce-o să facem, domnule? întrebă Gherasim, apropiindu-se, cu fața înspăimîntată, cît era el de obișnuit cu toate. Cine-o să ne mai spună cum să-l găsim pe prietenul dumitale?

— Nu știu, Gherasime! Dar de găsit o să-l găsim, chiar dac-ar trebui să răscolim toate mările și oceanele!

Rostise în așa fel aceste cuvinte, încît cîrmaciului nu-i mai rămase nicio îndoială.

Apoi Anton Lupan se întoarse spre prova, stăpînindu-și toate tulburările și porunci cu glasul căpitanului:

— Haideți, băieți, terminați cu ancora!

„Speranța" se roti spre miazănoapte, gînditoare și nedumerită, în timp ce Ismail ieșea pe tambuchiul de la prova, frecîndu-se la ochi, mirat că se făcuse seară. Hei, multe din cele ce vor urma s-ar fi petrecut altfel dacă în clipele dinainte n-ar fi lipsit de pe punte tocmai bucătarul, cel ce găsise acea scrisoare în giubeaua lui Spînu!

Acum soarele apunea în spate și marea părea o baie de sînge.

CAPITOLUL XIV

Altfel de primejdii

Începea să se lumineze de ziuă, a treizecea zi de cînd „Speranța" se lupta cu vîntul de nord, să se apropie de Pireu, peste Mediterană.

Îi trebuise numai patru zile corăbiei să ajungă de la Skantsura la Bir-Sanjé, pe coasta africană, — și într-o lună împlinită nu izbutise să facă înapoi nici trei sferturi drumul, fiindcă abia se apropia de Egee.

Bătea același vînt de treizeci de zile, dinspre Arhipelag, oprindu-se la răstimpuri și dînd nădejdi corăbierilor c-o să se rotească măcar cîteva carturi, să nu-l mai aibă în prova, dar, după o scurtă odihnă, se pornea iarăși, făcîndu-i pe toți să strîngă pumnii și să blesteme.

Navigau astfel în volte, „strîngînd" vîntul cît se putea mai bine, tăind zig-zaguri mari peste Mediterană, o zi îndreptîndu-se spre nord-est, spre nord-vest ziua următoare, dar jumătate din cîștigul lor asupra mării se pierdea, fiind mare deriva și tot împingîndu-i în urmă. Barem „Penelopa", care avea liniile mai greoaie și velatura nu tot așa de bună, deși pornise o dată cu dînșii, se pierduse de multă vreme în zare, poate orbecăind și-acum, neputincioasă, pe lîngă nedorita coastă de nisip africană.

Dar, în sfîrșit, aseară, „Speranța" ocolise capul Krio și, o dată cu zorile, vîntul, așezat printre insule, după ce mai smuci o dată velele din prova, se abătu în lături, apăsîndu-i tribordul. Acum, corabia noastră naviga de-a lungul

coastei de apus a insulei Creta, pregătindu-se să se întoarcă, ostenită, în marea Egee. În față se zărea Capul Busa, învăluit într-o gingașă boare albăstrie. Pe mal pescărușii își scuturau somnul, bătînd alene din aripi, apoi, după ce își înmuiau ciocul în apă, își luau zborul, scoțînd sfios strigăte întrebătoare.

Totul în jur era albastru, la această oră — marea, țărmul, cerul, pescărușii și pînzele „Speranței" — albastrul sumbru dar plin de limpeziciune al prunelor atinse de brumă. Apoi culoarea începu să se deschidă, străbătută de dire albicioase, printre care, în partea răsăritului, se împleteau șuvițe palid-roșiatice, ca floarea trandafirului.

Se lumina de ziuă și Adnana se spăla pe punte, îngînînd un cîntec ciudat, cu vorbe neînțelese, din țara ei pierdută în copilărie, uitată la celălalt capăt al Mediteranei. Întinsese un cearceaf, între catarg și sarturi, și în spatele lui nu i se vedea decît capul, cu părul arămiu înnodat în creștet.

Anton Lupan îi asculta cîntecul, ca un gungurit copilăresc și dulce, străbătut de inflexiuni grave, cîteodată triste, care îl făceau cînd să zîmbească, cînd să se încrunte. Se trezise de cîteva minute, dar stătea nemișcat, privind printre pleoape cerul care începea să se lumineze și încercînd să ghicească mișcările fetei. De o lună încheiată dormea în hamac, lîngă arborele mare, ca să-i lase Adnanei cabina, deși ea se mulțumea să-și facă, în fiecare seară, culcușul pe punte.

Acum îi auzea cîntecul și ar fi vrut ca răsăritul să întîrzie, să nu rupă vraja acestei clipe, căci o dată cu venirea dimineții, pe bord începea o zarvă pe care „Speranța" nu o cunoscuse înainte. În această lună de navigație trudnică nu se întîmplase nimic — și totuși, se schimbaseră atîtea!

Puntea, care fusese întotdeauna curată, acum strălucea ca dușumelele în casa vrednicelor gospodine. Alămurile erau frecate în fiecare dimineață, de te orbeau cînd o rază de soare se răsfrîngea în ele. Echipajul își văcsuia cizmele, cu o stăruință ciudată, umbla numai cu tricouri curate și

cu pantalonii călcați pe dungă — ca și cînd s-ar fi pregătit de nuntă.

Ieremia se bărbierea în fiecare dimineață, de unde pînă acum umbla cu obrazul țepos, nepunînd mîna pe brici decît o dată la o săptămînă; dar privindu-și chipul de păsăroi în oglindă, cu ochii mici, cu nasul ascuțit și subțire, îl cuprindeau amărăciuni pe care nu le cunoscuse nici cînd o iubea în taină pe Ghiocica, fata sacagiului. Cum să se pună el cu mîndrețea de vără-su, ai cărui ochi verzi nu fuseseră niciodată mai galeși decît acuma? Cum să se pună chiar cu plutașul, care, deși tăcut și sfios, cum îi era firea, umbla mai falnic ca niciodată pe punte, iar barba și-o pieptăna și la prînz, și seara?

Dar cu cine ar fi putut să se pună bietul Ieremia, dacă toți se ferchezuiau pe întrecute, fiecare vrînd să se arate mai chipeș decît îl făcuse mumă-sa? Chiar Gherasim, care se uita la ei cu un zîmbet de batjocorire, se pomenea uneori răsucindu-și mustața ceruită, fapt necunoscut înainte.

Bucătarul își pieptăna de cinci ori pe zi părul pleșuv — și în clipele de răgaz, la bucătărie, cine-și arunca ochii pe gura tambuchiului, îl putea surprinde uitîndu-se pe furiș într-un ciob de oglindă, ascuns cu grijă în raftul cu oale și cratițe; las' că și oalele, uneori mai afumate, luceau acum atît de tare, încît te vedeai în ele destul de limpede ca să te lipsești de orice oglindă. Cît despre bucate, niciodată nu pusese Ismail în pregătirea lor atîta grabă, iscusință și tragere de inimă. Dar, în alte ore ale zilei, bucătarul simțea mustrare de cuget pentru neîngăduita lui fierbințeală și atunci, uitînd de Adnana, lua în brațe covorul redobîndit din calabalicul armeanului și se gîndea fericit la ziua cînd i-l va putea trimite, la Stambul, Laleliei.

Pînă și Mihu își schimbase înfățișarea și apucăturile în această lună de zile. De unde în ultima vreme, după ce-și uitase necazul cu cizmele, începuse să se poarte bărbătește, ca unul care era marinar cu oarecare vechime, acum se arăta mai sfios decît în ziua cînd debarcase la Sulina, singur, numai cu Negrilă și cu fluierul lui de la stînă. După-amiezile, Anton Lupan îl lua la învățătură, dar parcă și

unuia și altuia mintea le era auirea. Cînd auzea glasul Adnanei sau cînd dădea piept în piept cu ea pe punte, băiatul se înroșea ca o fecioară și un ceas după aceea părea dus pe altă lume.

Însă schimbarea cea mai mare se petrecuse cu Negrilă. Dacă ceilalți, din sfială sau din cumpănire, își mai ascundeau simțămintele măcar așa, de ochii lumii, Negrilă se arăta pe față cucerit o dată pentru totdeauna de blindețea și gingășia Adnanei. Zadarnic îl mustra stăpînă-su, poate din pizmă, zadarnic îl ademenea bucătarul cu ciolanele cele mai bune — el nu mai știa de nimeni.

Nimeni nu-l văzuse vreodată scoțînd lătrături mai vesele, făcînd tumbe mai năstrușnice, alergînd mai zvăpăiat pe punte, după cum, dacă fata, obosită de atîta zbenguială se oprea să-și tragă răsuflarea, sau se așeza gînditoare pe un colac de parîme — nimeni nu-l văzuse pe Negrilă mai potolit și mai cuminte.

Cît era ziua de mare, cîinele nu făcea decît să urmărească mișcările Adnanei, iar seara, cînd ea se întindea în hamacul ei, la pupa, el se ghemuia tăcut alături, cu ochii vii și urechile ciulite, ca să mîrîie și să-și arate colții îndată ce ar fi auzit un pas pe punte.

Se lumina de ziuă; pînă să se trezească toată lumea și să înceapă forfota dimineții, Anton Lupan zăbovea în hamac, zîmbind cu încîntare și cu o urmă de amărăciune. La adăpostul cearceafului înfiorat de briza caldă, Adnana se apleca din cînd în cînd peste parapet, ca să scoată apă din mare cu ghiordelul și să și-o toarne pe umeri. Atunci îi vedea brațele, arse de soare, mișcîndu-se cu grația zeițelor de pe frize — și se gîndea că poate brațele ei prețuiau mai mult decît toate năzuințele lui, pentru care pornise să vînture lumea. Ele înfățișau farmecul, blindețea și căldura vieții — pe cînd numai un pas mai departe se desfășurau valurile, zbuciumul și surprizele, neîngăduindu-ți niciodată să știi ce drum vei lua mîine.

Și era încruntat căpitanul, în afara zîmbetului pe care i-l stîrnea gingășia Adnanei, și se pornea încă multă frămîntare într-însul, cînd se gîndea cum îl scăpase din mînă pe Spînu și cît de grea avea să fie fără el găsirea drumu-

lui. Fiindcă, orice ar fi fost să se întimple, oricită mulțumire și oricită încintare i-ar fi adus altceva în lume, el nu înțelegea să aibă odihnă înainte de a-l găsi pe Pierre Vaillant, sau măcar dovada că piratul mințise pentru a scăpa de ștreangul judecătorilor.

Incercase să-i descoasă pe ceilalți, dar nu putuse să afle un cuvînt de la dînșii și era limpede că nenorociții dacă ar fi știut, ar fi mărturisit bucuroși, în nădejdea că vor fi judecați mai cu milă. Era limpede, după cum întărea și Adnana, că Spînu nu-și dădea pe mîna oamenilor săi toate tainele.

Aceste gînduri îl zbuciumau pe Anton Lupan de o lună încheiată, de cînd naviga spre nord, peste Mediterană. Avusese oare odihnă sufletul lui în acest timp?... Ai fi spus că nu, dar, dar...

Dar iată că pe dealurile înverzite care se legănau pașnice în lumina albăstrie dinaintea răsăritului se arătă soarele, înroșind pînzele și cearșaful vrăjit întins pe punte. Gherasim se ridică de lîngă arborele mic, se scărpină în creștet, căscă ferindu-și ochii de ispită și se apropie de clopot, pe care începu să-l tragă, fără nici o socotință, poate numai așa, să-și verse vreo mînie nemărturisită.

Negrilă începu să mîrîie... Cîntecul Adnanei se stinse... Pe scările de la prova se auzi tropot, se auziră uși trîntite, cratițele lui Ismail prinseră să zăngăne, forfota cuprinse puntea — și o dată cu aceste zgomote, Anton Lupan, desprins din vrajă, își scutură tristețea și rămase numai cu zîmbetul.

In stînga bompresului se zărea insula Cithera, vestind apropierea continentului și sfîrșitul acestei etape zbuciumate, prelungită mai mult decît ar fi putut prevedea mintea cea mai chibzuită.

Adnana își scoase capul de sub cearceaf, își scutură părul ud, îndepărtîndu-și-l de pe frunte, și dădu cu ochii de oamenii care, după ce se ferchezuiseră ei, începeau să ferchezuiască și puntea.

— Bună-dimineața! le strigă, împărțind fiecăruia cîte un zîmbet.

— Bună-dimineața! răspunseră cu toții, îmbujorați de lumina răsăritului.

Negrilă începu să se zbenguie pe punte.

— Bună-dimineața! se grăbi să strige și Ismail, din bucătărie. Am dormit bine? Acum estem gata cafeaua. Așteptam, repede caldă aduceam!

Numai Agop stătea zgribulit pe marginea bocaportului, cu ochii roșii, cu barba crescută, aruncînd priviri speriate spre piracii legați alături. De cînd își adunase bogățiile la loc în cufere și le adusese înapoi în magazie, nu mai avea liniște să închidă ochii. Dacă ar fi fost ca drumul să mai țină încă o săptămînă, ar fi înțepenit acolo, gata prefăcut în mumie.

După ce-i aruncă o privire plină de ciudă, Gherasim se apropie de Anton Lupan, care trecuse la cîrmă, și-i spuse, abia stăpînindu-se:

— Domnule, mîine dimineață sosim la Pireu, dacă nu și-o bate iar joc de noi vîntul; eu cred că a venit timpul să-l judecăm puțin pe armeanul ăsta; pe urmă n-o să mai avem cînd — și mi-e să nu ne scape printre degete.

— Fără îndoială, Gherasime! Mai ales că ne trebuiesc bani, bani mulți, să ne ajungă luni de zile, ca să răscolim Arhipelagul și răsăritul Mediteranei, pe unde își aveau piracii cuiburile. O să mergem pînă la Alexandria, pînă la Port Said, dacă o fi nevoie; nu pot să-l las pe Pierre Vaillant în părăsire acum cînd știu că trăiește.

— Așa e, domnule! Nici eu n-aș avea liniște dacă aș ști că nu ne-am făcut datoria.

— Oamenii ceilalți ce gîndesc?

— La fel ca mine. Sînt gata să te urmeze toți, oriunde.

— Ei, atunci nu ne mai lipsesc decît banii — că poate n-o să avem totdeauna prilejul să luăm mărfuri. E nevoie, după cum vezi, să cerem plată armeanului. Vorba-i, care dintre noi să-l judece?

— Lasă-l pe mine; mi-e că dumneata ai inima prea bună.

Căpitanul se uită la Adnana. „Mîine o să fim la Pireu, își zise. Iar apoi, ce voi face? — fiindcă i-am făgăduit s-o duc tatălui ei, la Marsilia..."

— Bine, judecă-l! incuviință, cu gîndul aiurea. Dar mai intîi trimite-l încoace, să-l întreb și eu unele.

Armeanul se apropie, codindu-se, tot aruncîndu-și privirea în urmă.

– Stai jos, efendi Agop! îl îmbie Anton Lupan, arătîndu-i un colac de parîme — că pe puntea „Speranței", parîmele nu mai stăteau maldăr, ci orînduite frumos, ca la prăvălie. Ia să-mi spui, de ce, dacă ai vrut să-ți strămuți sărăcia de la Stambul la Atena, ai ales drumul pe mare?

— Pe uscat, cu caravanele, ține mai multă vreme — și-s o mulțime de primejdii.

— Dar, după cum vezi, nici pe mare n-am mers tocmai în deplină liniște!

— Cine-ar fi bănuit? Gîndeam că pirații n-au să se lege de o corabie ca asta.

— Și nici nu s-ar fi legat, efendi Agop, ține seama! Nu ne pare rău de întîlnirea noastră cu dînșii, dar vreau să fii lămurit că dacă ne-au luat urma, întîmplarea ți se datorește numai dumitale. Asta pentru noi înseamnă o întîrziere de aproape patruzeci de zile, ceea ce costă multe parale, ca să nu mai spun c-ar fi putut să coste viața unora dintre noi, adică s-ar fi putut prea bine ca unii să moară, apărînd avutul dumitale. Și-acum, dacă ai priceput cum stau treburile, du-te să vorbești mai pe îndelete cu cîrmaciul nostru, să încheiați socotelile.

Agop îi aruncă o privire speriată lui Gherasim, care aștepta alături, și începu să vorbească repede:

— Efendi căpitan, știu, m-ați scăpat de la moarte; am să vă răsplătesc cum se cuvine.

— Tocmai despre asta vrea să-ți vorbească și cîrmaciul.

— De ce să mai vorbesc cu el, cînd pot să mă înțeleg cu dumneata, ca oamenii? Îți dau jumătate din averea pe care o am la mine.

Cîrmaciul își zîmbi pe sub mustață, cu ascunsă șiretenie, fără să se lase momit de dărnicia călătorului. „Vorba e, ce fel de jumătate, după cîntar, sau după prețul lucrului? Că, dacă e să dai boarfele, iar tu să rămîi cu avuțiile, mai bine nu te arăta așa filotim, jupîne."

— Jumătate e prea mult! zise, cu o cumpătare la care nu se aştepta nimeni. Eu mă gîndisem să-ţi cer numai un sfert, dar dacă dumneata eşti aşa de darnic, hai să ne oprim la o treime.

— Fie! încuviinţă armeanul. Cînd ajungem la Pireu...

— Nu, acolo o să fie zarvă multă şi nu vreau să mă las la mila dumitale. Hai cu mine în hambar, să facem împărţeala în linişte.

Agop îi aruncă lui Anton Lupan o privire rugătoare:

— Efendi, nu-l lăsa să vină. O să mă jupoaie!

— Nu-ţi fie teamă, jupine, răspunse cîrmaciul, în locul căpitanului. Aşa cum ne-am înţeles, aşa rămîne! Dar vreau ca treimea să fie treime, după socoteală dreaptă, nu după a dumitale. Hai amîndoi în magazie!

Gherasim zăbovi cu Agop în hambar aproape toată ziua. Ce făceau acolo şi ce vorbeau, nu ştia nimeni; numai din cînd în cînd îl auzeau pe armean scoţînd cîte un geamăt, de-ai fi zis că îl înjunghie.

În acest timp, „Speranţa" naviga netulburată în Egee; era o zi liniştită, după atîtea zile zbuciumate pe care le întîlnise înainte. Curînd după-amiază lăsă la o jumătate de milă în stînga insula Kaymene şi de-acolo ţinu drumul către capul Zurba, în dreptul căruia ajunse odată cu amurgul.

Anton Lupan stătuse aproape toată ziua la cîrmă; nu că n-ar fi avut încredere în Cristea Busuioc, în Haralamb sau în Ieremia, cărora ştia că le-ar fi putut da corabia pe mînă chiar pe o mare mai puţin blîndă decît era acuma — făcuseră destulă ucenicie. Dar îl stăpînea un fel de teamă la gîndul că, rămas fără o îndeletnicire, fiind în sfîrşit şi prima zi bună, cînd răsufla fiecare, după ce se luptase cu vîntul o lună, ar fi trebuit să intre în vorbă cu Adnana — şi n-ar fi ştiut ce să-i spună. Ea stătea liniştită la prova, cu ochii sub gene, fără să ştii ce i se ascunde în privire.

Aşa văzută, puntea „Speranţei" părea cea mai tihnită punte de corabie din lume. Vîntul sufla blînd, cerul era albastru, marea verzuie, pînzele albe, soarele se răsfringea orbitor în unde şi nici un nor nu întuneca drumul de argint, deschis în faţa corăbierilor.

Dar sub această tihnă a firii, în sufletele oamenilor era pare-se multă frămîntare — şi mai cu seamă în sufletul bucătarului. Şi cum să nu se zbuciume şi cum să nu se perpelească bucătarul, dacă pilaful făcut de el în ajun, pilaf cu seu de oaie luat de la Bir-Sanjé, care fireşte nu putea să le placă ghiaurilor, nu-i plăcuse nici Adnanei, ca şi cînd n-ar fi fost o fiică a Coranului ?!... Acum Ismail îşi storcea creierul şi îşi frămînta inima să găsească un fel de bucate cu care să recîştige inima năzuroasei pasagere şi afară de asta, nu mai avea gînd pentru nimic de pe lume.

Biata Adnana ! Parcă gîndul ei putea fi la mîncare ! În anii de robie dusese o viaţă amară şi nu auzise o dată din gura cuiva o vorbă bună ; dar, de bine de rău, cu ghionţii lui Huseim, cu rînjetul lui Spînu, se chema că avusese un hram pe lume. Acum n-o înghiontea nimeni, nu mai vedea rînjete, ci numai chipuri senine, şi în jurul ei nu auzea decît vorbe bune. Putea să cînte, să se plimbe pe punte, să se joace cu Negrilă — însă, după ce termina cu toate acestea, i se părea că de altceva nu-i bună şi oamenii se poartă cu ea bine, numai aşa, din milă.

Ar fi vrut să le arate că gîndul ei nu-i doar la zbenguială şi odihnă, că nu-i nici proastă, nici nepricepută. Ştia şi rosturile bucătăriei, putea să spele şi puntea, să mînuiască şi pînzele, să stea şi la cîrmă. Iată însă că nimănui nu-i dădea prin minte să-i încredinţeze vreo treabă, toţi îi zîmbeau, toţi erau gata să-i citească în ochi dorinţele, dar cum se apropia de vreunul, gîndindu-se să-i ajute la lucru, acesta făcea feţe-feţe, se uita speriat la ceilalţi şi o alunga cu vorbele cele mai blînde...

Pînă şi căpitanul, care în primele zile îi arătase prietenşug şi mărinimie, stătea toată ziua la cîrmă, fără s-o cheme, fără să-i spună o vorbă, ţeapăn şi fudul ca păunul...

Adnana aşteptă astfel, chinuită de aceste gînduri, pînă la vreun ceas înaintea amurgului. Curînd avea să se facă seară, să apună soarele, să răsară luna, Ismail s-o poftească la cină, iar după aceea fiecare să-şi vadă de treburi, urîndu-i noapte bună.

Era ora aceea blindă, cînd soarele nu dogorește mai tare decît obrazul încă incins de căldura amiezii, iar briza răcorită aduce dintre insule mireasma acrișoară a portocalului, stăruind la zeci de mile departe de țărmuri. Marea își schimba culorile, valurile desfășurîndu-se ca niște lungi panglici, unele verzi, altele trandafirii, violete cele din marginea zării.

Asupra acestei clipe, Anton Lupan, care privea tulburat șerpuirea culorilor schimbătoare, întoarse capul și se pomeni cu Adnana alături. Nu o simțise ridicîndu-se de la prova, nu-i auzise pașii pe punte.

— Pot să stau și eu la cîrmă! îi spuse fata, regăsindu-și în sfîrșit vechea îndrăzneală.

El ridică mirat din umeri:

— Sîntem destui bărbați pentru asemenea treburi.

— Și de ce nu-i pui pe dinșii? Ai stat aici toată ziua: oare asta-i treaba căpitanului?

— Care ar putea să fie alta?

Adnana își mușcă buzele, negăsind îndată răspunsul.

— Atunci la ce mai ții cîrmaci și marinari, că-s șase la număr?

— Ca să ai dumneata de la cine lua cîte ceva de îmbrăcăminte.

Într-adevăr, Adnana, care în bocceaua ei nu avusese mare lucru, purta un tricou și-o pereche de pantaloni marinărești, împrumutați de la musul „Speranței".

— La Pireu o să trebuiască să-ți căutăm o îmbrăcăminte mai potrivită, urmă Anton Lupan, cu nasul în busolă.

— Dacă asta-i dorința dumitale, am să mă supun fără împotrivire; cînd vom ajunge la Marsilia, tatăl meu o să-ți înapoieze banii cheltuiți cu mine... Îmi pare rău că nu mi s-a dat o treabă ca prin asta să-mi plătesc hrana și drumul.

— Treburile pe o corabie sînt prea aspre pentru mîna dumitale.

— Uiți că opt ani de zile asta mi-a fost îndeletnicirea; și te rog să mă crezi, nu mi s-a arătat nici o cruțare.

— Cred, însă noi nu putem să ne purtăm cu dumneata cum s-au purtat Huseim și Spinu. Noi nu avem altă dorință decît să te simți bine și... să fii fericită în mijlocul nostru.

— Atunci pune-mă la cîrmă! Nu te teme că aș fi nepricepută; cînd eram pe „Lohaja" am ținut cîrma chiar și pe furtună!

Căpitanul își ridică ochii:

— În alt chip n-ai putea fi fericită?

De data asta ea își feri privirea.

— Nu știu! răspunse, doborîtă deodată de vechea-i sfială.

Dar după o scurtă tăcere urmă, mai hotărîtă, totuși fără să-și fi recîștigat îndrăzneala cu care se apropiase de cîrmă:

— De altfel, dacă n-am să-l găsesc pe tatăl meu, vreau să mă îmbarc pe o corabie.

— Ai să cauți zadarnic căpitanul dornic să aibă un cîrmaci cu chipul dumitale.

— De ce? întrebă fata, mirîndu-se.

În clipa aceea Gherasim se ivi pe gura magaziei, cu obrazul roșu, lac de nădușeală, ducînd în brațe unul din sipetele armeanului, pe care îl puse gîfîind lîngă cîrmă — gîfîind de emoție nu de trudă, că doar sipetul nu cîntărea, cu tot ce era într-însul, mai mult de zece ocale.

— A mers greu, dar acum avem aici o adevărată avuție. Mă duc să car covoarele și mătăsurile, partea care ni se cuvine.

Înțelegînd că nu mai avea nici un rost să rămîie, Adnana se îndepărtă și se așeză la locul ei la prova, cu chipul umbrit de un amestec de ciudă și de mîhnire.

Soarele apunea peste piscurile insulei Hydra. Pe colinele acoperite cu viță de vie, care coborau pînă la marginea plăjii înguste, se vedeau fete cu basmale roșii, purtînd coșuri pe umeri, adunîndu-se în pîlcuri; pîlcuri de flăcăi le ieșeau în cale și apoi plecau împreună, peste dealuri, profilîndu-se la creasta înroșită de lumina apusului, ca niște umbre înlănțuite.

Se sfîrşea luna august; în părţile astea se coceau strugurii dulci şi ruginea frunza de vie.

Adnana se uita la fetele acelea şi îi părea rău că nu-i printre ele, cu o fustă neagră, încreţită, cu o bluză albastră, cu o basma roşie şi cu un coş de struguri pe umeri.

— Sîntem nişte oameni bogaţi, domnule! zise Gherasim, trîntind lîngă cîrmă un maldăr de covoare. Ne-a lovit fericirea!

Dar, în chip ciudat, glasul lui nu arăta cine ştie ce mulţumire.

Anton Lupan îşi îndreptă ochii spre prova şi întîlni privirea Adnanei.

— Ce-o fi aceea fericire, Gherasime?

Cîrmaciul ridică din umeri, ştergîndu-şi năduşeala care-l năpădise cărînd avuţiile.

— Poftim mîncam! strigă Ismail, arătîndu-şi deasupra punţii capul luminat de cel mai îmbietor zîmbet din lume.

„Acum o să mîncăm, apoi au să-mi dorească noapte bună!" se gîndea Adnana.

Şi deodată simţi în suflet valuri de răzvrătire.

— Du-te şi mănîncă; mie nu-mi este foame! spuse cu hotărîre, apropiindu-se de Anton Lupan şi punînd fără nici o şovăială mîna pe cîrmă.

El o privi cu mirare, neştiind dacă să rîdă sau să se încrunte.

— Te mulţumeşti cu cîrma? Poate vrei să-ţi predau comanda „Speranţei".

Fata nu răspunse, ci se uită stăruitor la busolă, ca un cîrmaci conştiincios ce voia să fie.

— Dacă-i aşa, îmi iau înapoi vorba de adineauri: nu văd ce căpitan ar putea să ţi se împotrivească.

Ea nu răspunse nici de data asta.

— Aşa?! tăcu Anton Lupan, căutînd cu desperare mijlocul să iasă din încurcătură.

Şi negăsind unul mai bun, îi strigă lui Gherasim, care tocmai se apropia de dinşii:

— Gherasime, în cartul de la opt la miezul nopţii, o pui pe Adnana la cîrmă!

Șeful echipajului îl privi cu mirare, dar nu găsi nimerit să arate vreo împotrivire; de cînd navigau împreună trecuseră prin primejdii mai mari decît acuma.

— Bine, încuviință cu supunere. Și de veghe, pe cine?

Anton Lupan o privi pe Adnana, cum stringea înverșunată în mîini cavilele cîrmei; în lumina firavă a amurgului nu-și putea da seama dacă e încruntată sau zîmbește; numai ochii e limpede că îi luceau ca niște felinare.

— De veghe?... Hm! De veghe pune-mă pe mine!

*

* *

A doua zi înaintea prînzului, după ce străbătuse toată pădurea de catarge care împinzea bazinul portului, „Speranța" era ancorată la Pireu, între două bricuri de cîte 300 de tone. În față scoteau fum puzderie de vapoare, toropeau corăbii, cu două, trei și patru catarge, unele venite din cele mai îndepărtate mări ale lumii. Pavilioanele lor, fluturate de briză, întindeau de la un chei la altul un ireamăt în care se împleteau toate culorile, vestind prezența tuturor continentelor, tuturor țărilor.

Printre aceste vase, în lumina orbitoare a zilei alunecau greoaie mahoane negre, bărci, șalupe și remorchere, ducînd mărfurile la cheiuri, sub privirile bănuitoare ale vameșilor și grănicerilor. Barcagiii se tocmeau cu pasagerii, mai mult prin semne, ceea ce era uimitor după hărmălaia din portul Stambulului. Chiar și hamalii, marinarii și negustorii, care forfoteau pe cheiuri, vorbeau o limbă mai potolită, îndemnîndu-te să te întrebi cu teamă dacă nu ți-a slăbit simțul auzului.

Poate întinderea bazinului făcea să se topească zgomotele, poate lipsa colinelor îndepărta ecoul — fapt este că deasupra portului plutea doar un zumzet domol, ca în preajma unui stup de albine. Numai arar se desprindea din această monotonie huruitul unei macarale, bușitura unui balot scăpat pe punte și cîte un strigăt peltic care răsuna ca țipătul cocostîrcului în pustie:

— Kali-mera, căpitan Iacovachi!

— A! Kali-mera, căpitan Iani!

Căpitanul unei corăbii se saluta prietenește cu barcagiul care trecea prin față, trăgind alene la vîsle și care, pe barca lui, nu era socotit de nimeni căpitan mai mic decît primul.

Îndată ce „Speranța" aruncă parîmele la chei, în port se stîrni mare fierbere. Întîi unul, apoi doi, apoi o sută de oameni se strînseră în capul schelei, silabisind numele vasului, privind cu îndoială echipajul, schimbînd priviri unul cu altul, vorbindu-și repede și tot scoțînd exclamații de uimire.

— Ce-i cu voi aici? strigă Gherasim, deschizîndu-i drumul lui Anton Lupan, care trebuia să se ducă la poliție și Căpitănie.

Drept răspuns, un om din mulțime făcu un pas înainte și întrebă, privind iarăși cu îndoială numele vasului:

— Asta-i „Speranța"?

— Păi vezi bine!

— Și... și cum, nu v-au prins pirații?

Cu greu își deschise drum căpitanul prin mulțimea care continua să se îmbulzească pe chei, făcînd tot mai mare gălăgie. Dar mergînd cîțiva pași ajunse în dreptul tablei vaselor pierdute și aruncîndu-și ochii pe listă, se dumeri dintr-o dată, înțelegînd tulburarea lumii. „Speranța" era de multă vreme înscrisă acolo, socotindu-se pierdută de la sfîrșitul lunei iulie, după mărturia căpitanului John Tennyson, comandant pe vaporul englezesc „Victory", care o văzuse plecînd de la Gallipoli.

Firește, cînd o goeletă cu velatura bună pleacă din Dardanele la 23 iulie și nu sosește la Pireu, în cel mai rău caz în zece zile, pe vînd prielnic și fără furtună — înseamnă că s-a întîmplat cu ea o nenorocire. Iar această bănuială se întărește, nemailăsînd nici cea mai slabă urmă de îndoială atunci cînd trec încă zece zile, fără să vină nici vasul, nici vreo veste din partea lui, rea sau bună.

De la 20 ale lunii august, mai ales că între timp venise întărire și de la un negustor, kir Nicolachi, care declara că așteaptă marfă îmbarcată pe această corabie, dar că nu mai e nici o nădejde, dată fiind nefireasca întîrziere, Că-

pitănia portului declarase în chip oficial pierdută goeleta „Speranța", sub pavilion romin, avînd căpitan pe Anton Lupan și echipaj pe cufare, pe cufare și pe cufare — toți la rînd puși acolo, spre știința mulțimii, după lista trimisă cu vaporul de la Gallipoli, unde vasul pierdut făcuse ultima escală.

Bineînțeles, între alte zeci de vase pierdute era trecută și „Penelopa" lui kir Iani, pierdere mai veche, care de mult nu mai tulbura pe nimeni, fiind obișnuită lumea porturilor cu orice fel de nenorocire.

Anton Lupan se întoarse pe punte, neștiind dacă să facă haz sau să se înfurie.

— Voi ați auzit? îi întrebă pe oameni, care stăteau la pupa și continuau să schimbe vorbe cu oamenii din mulțime.

— Da, răspunse cîrmaciul. Astia cred că venim de pe lumea cealaltă. Numai de n-ar fi ajuns vestea la nevastă-mea, deși sînt vreo treizeci de kilometri pînă la mine acasă...

— Te pomenești că se crede văduvă, măi Gherasime! zise Haralamb, făcînd haz de necazul cîrmaciului.

— Ia ține-ți gura! îl mustră vără-su. Tu numai la văduve te gîndești, potlogarule!

În mulțimea de pe chei se stîrni fierbere și mai mare — și acum se adunaseră acolo peste cinci sute de oameni — cînd se află că „Speranța" nu numai că nu pierise, dar îi și înfruntase pe piații lui Spinu, cunoscuți în Egee, și-i aducea în frînghii, să-i dea pe mîna judecătorului.

— Gherasime! zise Anton Lupan, văzînd că pe chei se îmbulzea prea multă lume, că începeau să se audă strigăte amenințătoare. Eu nu mai plec de-aici, să nu se întîmple vreuna. Du-te și vestește-l pe căpitanul portului, să vină cu poliția. Altminteri mi-e că judecata s-ar putea face în lipsa judecătorilor.

„Speranța" rămase la Pireu cinci zile. Să nu mai zăbovim prea mult asupra escalelor, că și așa am întîrziat călătoria. Să trecem peste strigătele și huiduielile mulțimii, care izbucniră în clipa cînd piații, legați doi cîte doi, cu mîinile la spate, fură tîriți pe chei și porniți pe drumul în-

chisorii! Să nu aşteptăm aici ziua judecăţii; Anton Lupan, Adnana, Gherasim şi ceilalţi depuseră mărturie scrisă, în faţa judecătorului. Numai pe Agop nu-l mai prinse nimeni — şi doar mărturia lui s-ar fi cuvenit să nu lipsească, dat fiind că de la el se trăgeau toate încurcăturile. In acel timp însă, armeanul avea alte zoruri; să trecem peste ele, să nu-l mai însoţim în clădirea vămii, să-l lăsăm cu văicăritul lui şi cu năduşelile.

Agop se făcu nevăzut, fără să-şi ia rămas bun de la echipajul „Speranţei".

După-amiază, în timp ce hamalii descărcau cheresteaua... Să mai amintim acum că stăpînul ei, kir Nicolachi, era în culmea fericirii? De mult îşi pierduse el orice nădejde că va mai vedea vreodată marfa comandată de atîta vreme. Dar iată că în această lună de întîrziere, cînd îşi blestemase soarta, preţul cherestelei se dublase — ceea ce însemna aproape 3000 de drahme cîştigate fără nici o trudă.

Să lăsăm bucuria negustorului, că nu facem decît să întîrziem călătoria! Mai trebuie spus atîta: prinzînd de veste cum stau socotelile, Gherasim nu pierdu prilejul să-i vîndă cei cîţiva metri de brad, baraca de la Sulina, şi asta, împreună cu costul transportului, pe care, în faţa hîrtiei lui kir Leonida, kir Nicolachi îi plăti fără cîrtire, făcu să se rotunjească punga „Speranţei" cu o mie de drahme, adică cincizeci de icosari de aur, cu muchia zimţuită

Să trecem şi peste această întîmplare, căci suma ar părea neînsemnată pe lîngă bogăţiile din sipetul armeanului.

In timp ce hamalii descărcau cheresteaua, pe chei se iviră două femei, una mai vîrstnică, alta tînără de tot, dar cu obrazul brăzdat timpuriu de necazuri. Zărindu-le, Gherasim se făcu alb ca varul.

— Domnule, învaţă-mă ce să le spun! şopti, apucîndu-l pe căpitan de deasupra cotului şi trăgîndu-l în faţă, ca femeile de pe chei să nu-l vadă.

— Ce s-a întîmplat? Cine sînt femeile astea?

— Una e nevasta lui Nicola; cea tînără e văduva lui Marulis. Sărmanele! Pesemne că de două luni bat cheiurile portului şi îşi aşteaptă bărbaţii!

Femeile aruncară o privire pe punte, văzură că era o corabie sosită abia astăzi, dădură să întrebe ceva, apoi lăsară capul în pămînt, lipsite de orice speranță și plecară mai departe.

În ochii lui Gherasim se iviră lacrimi.

— Du-te după ele, de ce stai? îl îndemnă căpitanul, cu inima tulburată.

Înainte de a pune piciorul pe scheă, Gherasim șovăi iarăși:

— Cum să fac, domnule? E ușor să-i duc vestea bună uneia, că-i trăiește bărbatul și că are să vină, dar așa înseamnă s-o împing mai rău în nenorocire pe cealaltă... Ah, viață ciinoasă, că nu știi cum să te porți cu oamenii!...

Apoi, pe chipul cîrmaciului, îndurerat pînă atunci, se lăsă o mare asprime.

— Dar să știi, domnule, cînd o veni „Penelopa", cred că sînt dator să mă socotesc puțin și cu armeanul celălalt.

— Asta e treaba lui kir Iani. Să nu ne băgăm peste el, că și așa e gata să înnebunească.

— Și cum, femeia asta, cu copilașii, să moară de foame, iar Haig să-și vadă de treburi fără nici o supărare? Nu că viața unui om s-ar putea prețui în bani, dar dacă Marulis a murit în luptă cu pirații, nu se cuvine oare...

— Da, așa e! Ai grijă atunci, cînd vine kir Iani. Va trebui să descărcăm și lucrurile luate din peșteră, să le încredințăm judecătorului, pînă s-or găsi păgubașii.

— Dacă așa e legea, s-o facem și pe asta, domnule, cu toate că, după mine, s-ar cuveni să le oprim noi, ca răsplată.

— Lasă, Gherasime, să nu ne îmbogățim din paguba altora.

— Parcă știi dumneata ce fel de om e păgubașul?

Dar haide, încă o dată, să trecem peste toate astea, căci mările ne așteaptă.

În cursul dimineții, Anton Lupan, lăsînd la o parte celelalte treburi, dădu o fugă în oraș să cumpere îmbrăcăminte cuviincioasă pentru Adnana și daruri pentru nevasta și copilașii lui Gherasim, fiindcă a doua zi acesta pleca

la Liopese, satul lui, aflat la vreo treizeci de kilometri, peste munții Hymattios, în partea de răsărit a Pireului.

De pe un vapor care sosise de la Liverpool debarca un grup de turiști, englezi și englezoaice, cu căști coloniale, ca și cînd ar fi fost în Africa, și cu ochelari de soare, verzi sau albaștri. Cum barca îi aduse la chei tocmai la pupa „Speranței", Ieremia avu prilejul să-i privească de aproape — și pe chipul lui de păsăroi se ivi un zîmbet șoltic, ceea ce i se întîmpla rar în viață.

— Măi Gherasime, ia fă-te încoace!

— Ce e? întrebă cîrmaciul.

— Tu vezi ochelarii ăștia?

— Îi văd.

— Știi ce m-am gîndit eu? Tot te-am auzit plîngîndu-te că pe la voi pe-a casă crește iarbă firavă, gălbuie și uscată...

— Așa e; avem pămînt pietros, sterp, d-aia-i și lumea săracă.

— Și d-aia nu-ți dau caprele lapte.

— Nu-mi dau; am trei — și toate trei fac nazuri cînd văd iarba asta.

— Păi știi ce, măi frate? Intră în vorbă cu englezii și cumpără-le ochelarii, dar din cei verzi, nu albaștri. Dacă ai să-i pui la ochii caprelor, să vezi tu comedie, au să creadă că pasc iarbă proaspătă și o să li se pară mai gustoasă.

Gherasim începu să rîdă — rîseră și ceilalți de pe punte, care îi cunoșteau necazul cu caprele — și vorba lui Ieremia se duse prin tot portul, ba încă se duse și mai departe, prefăcîndu-se în anecdota de care se mai face haz pînă și astăzi.

A doua zi dimineață, cîrmaciul tocmi doi măgăruși, le încărcă samarele și porni spre casă.

— Să-i urezi nevestei tale și copiilor sănătate din partea noastră, deși nu ne cunoaște, îi spuse Anton Lupan, în clipa plecării. Dacă n-ar fi așa departe, am veni și noi să-ți vedem casa.

Cît era el de aspru și de nepăsător cu toate, Gherasim se îmbujoră ca un copilandru.

— Şi n-aţi face rău, domnule ; nevastă-mea s-ar bucura tare mult, fiindcă e de prin părţile dumneavoastră.

— Nu cumva o fi romîncă ?

— Ba chiar — şi încă din munţii Vrancei...

Şi după ce şovăi o clipă, tulburat pînă în fundul inimii, Gherasim ridică ochii spre Anton Lupan, îi întîlni privirea caldă, de frate, şi atunci simţi nevoia să-şi dezvăluiască gîndul pînă la capăt :

— Să nu te prindă mirarea dacă am să-ţi spun că nici eu nu sînt grec decît pe jumătate.

— Cum adică ?

— Uite-aşa : taică-meu, Dumnezeu să-l ierte, era romîn, ca tatăl dumitale, dar a fugit din ţară încă la tinereţe, fiindcă-a avut o daravelă cu vătaful şi decît să-nfunde ocna...

— Ia te uită ! Mă miram eu de unde vorbeşti aşa de bine romîneşte !

— Păi numai romîneşte s-a vorbit la noi în casă, cu toate că mama a fost grecoaică...

— Domnule, — zise Mihu, apropiindu-se cu obrajii roşii ca macul, — eu am simţit de mult că nenea Gherasim e de-ai noştri...

Cuvintele nu-l ajutau să-şi spună gîndul mai departe, dar era în glasul lui atîta căldură, atîta sinceritate, încît căpitanul îşi simţi inima tulburată. Gherasim se apropie de Mihu, îl cuprinse în braţe şi-i sărută obrajii cu o dragoste părintească.

După plecarea cîrmaciului, Anton Lupan se duse la judecătorie, unde se întîlni cu văduva lui Marulis, după cum fusese înţelegerea de cu seară. Acolo el scrise o declaraţie, pe care judecătorul o întări cu semnătura lui şi cu pecetea, precum că echipajul „Speranţei" dăruia femeii partea care i se cuvenea după lege din prada scăpată din mîinile piraţilor — împărţirea urmînd să se facă la ivirea păgubaşului sau cel mult în trei luni de zile dacă păgubaşul n-ar da nici un semn de viaţă.

Cînd se întoarse, kir Nicolachi îl aştepta pe punte.

— Sînteţi în drum spre Marsilia, căpitane, sau am înţeles eu anapoda ?

Anton Lupan spusese într-adevăr, aseară, o vorbă în privința asta, echipajului, deși nu avea încă hotărîrea luată. Oamenii credeau că se gîndește s-o ducă pe Adnana acasă, nevrînd să-și amintească nici unul că mai erau și vapoare pentru o treabă ca asta.

Dar căpitanul se frămîntase toată noaptea, cu harta Arhipelagului în față; încotro să pornească mai întîi, ce drum să aleagă și cum să poată ei cerceta, cu un singur vas, toată puzderia de insule care împînzea harta? Ar fi fost — își dădea seama acum — o treabă și nespornică și nesănătoasă.

Și stînd el aplecat peste hartă, îi venise alt gînd peste noapte: să se ducă în Franța, la Marsilia, nu pentru Adnana, ci fiindcă portul acesta era cel mai aproape, să urce scările Amiralității, să spună și să se roage: este un marinar francez ascuns de pirați în insulele Arhipelagului, un om a cărui familie a făcut cinste marinei franceze în celelalte veacuri; să dea poruncă Amiralitatea unei mici escadre ca, în loc să-și facă manevrele de toamnă în altă parte, mai bine să cutreiere Arhipelagul, scăpîndu-l și pe Pierre Vaillant, stîrpind și piații.

Dar, cu toate că se înfierbîntase plănuind astfel, Anton Lupan se gîndise și la putința neizbînzii, fiindcă, știa el, nu toți amiralii au fost marinari adevărați în viață. Și-avea de gînd, dacă nu se urnea Amiralitatea, să ia trenul și să se ducă la Saint Malo, în nordul Franței, unde poate mai trăia moș Leon și moș Gir, și ceilalți, marinari și pescari de o viață întreagă și să le spună lor astfel: „Oameni buni, dragii mei, frații lor, nepotul lui moș Leon se află de patru ani în mîinile piraților...“

Și unde avea să pornească deodată întreaga escadră a pescarilor, zeci, sute de vase, nepoții corsarilor Franței, să împînzească Mediterana și Arhipelagul, și unde aveau să răscolească ei insulele, și unde aveau să se arunce în apă piații, scoși din culcușurile lor ca șobolanii!...

Deci, înainte, la Marsilia cu „Speranța“!...

Firește, după ce se dezmeticea și-i trecea fierbînțeala, Anton Lupan se gîndea că ar fi de ajuns să înfăptuiască din planul lui măcar un sfert, dacă nu jumătate.

In clipa cînd veni kir Nicolachi să-l întrebe, el avea la drept vorbind hotărîrea luată, așa cum credea și echipajul. Totuși, fiindcă învățase cîte unele de la Gherasim, nu răspunse îndată. Îi părea rău că nu mai era aici cîrmaciul, el s-ar fi priceput mai bine să poarte acum conversația. Totuși își călcă pe fire și răspunse, ridicînd din umeri, cum ar fi făcut șeful echipajului:

— Îmi pare rău, kir Nicolachi, dar cu Marsilia fusese numai așa, o vorbă. Cred că o să ne întoarcem la Stambul, că ne îmbie un negustor cu ceva marfă.

Nu era nevoie ca echipajul să știe multe vorbe grecești ca să înțeleagă ce spune căpitanul, dar oamenii se făceau că nu aud această scorneală; se deprinseseră și ei cu socotelile Levantului. Numai Adnana, auzind de Stambul, scoase un strigăt înăbușit și rămase cu ochii mari, mirată și nedumerită de hotărîrea căpitanului.

— Păcat! oftă kir Nicolachi.

— Dar ia spune, — reluă Anton Lupan, cu nepăsare, — ai vreo treabă la Marsilia? Mi se pare că pleacă un vapor deseară.

Să nu mai lungim vorba de pomană. Nu se știe dacă Gherasim ar fi sucit treburile mai bine; fapt e că după o jumătate de oră de ciorovăială, căpitanul „Speranței" se învoi să încarce trei sute de butoaie cu untdelemn de măsline, a două sute de litri fiecare, ca să-i ducă la Marsilia, la prețul de 40 de leptas kilogramul — ceea ce făcea 2400 de drahme, adică 120 de icosari de aur.

În timp ce hamalii rostogoleau butoaiele pe punte, Anton Lupan se gîndea cu mulțumire, că nici cîrmaciul n-ar fi scos un preț mai mare, sau poate, cel mult, ar fi rotunjit suma cu încă o sută de drahme. Căpitanul „Speranței" se simți dator, în fața propriei sale conștiințe, să treacă diferența în carnetul de socoteli, drept cheltuială personală, ca să nu se poată mustra vreodată că le-a adus celorlalți vreo pagubă, fie chiar închipuită.

Încărcatul ținu toată ziua, toată noaptea și ziua următoare, căci trei sute de butoaie nu se mînuiesc la repezeală. Nimeni nu se întreba, nici vameșii, nici grănicerii, ce rost are să duci asemenea marfă la Marsilia, unde unt-

delemnul se găseşte pe toate drumurile, toată coasta de sud a Franţei fiind umbrită de arborele măslinului.

Anton Lupan avu prilejul în aceste zile să treacă pe la birourile Lloyd-ului, pentru asigurare; întîmplările din marea Egee îl sileau să grăbească această formalitate, ca oamenii săi să nu rămînă în vînt, în cazul cînd ar fi trebuit să înfrunte o nouă primejdie, cu mai puţin noroc decît prima oară.

A patra zi, echipajul îşi puse hainele de sărbătoare, căpitanul tocmi o trăsură şi porniră cu toţii să vadă străvechea Atenă. Fireşte, Ismail rămase de vardie, aşa cum se înţeleseseră din vreme.

Adnana se gătise în rochie albastră, cu volane, cu flori de trandafir la umăr şi la cingătoare, şi încălţase, nefericită, în locul papucilor, botine galbene. Gîndul că scăpase din atîtea primejdii şi recunoştinţa faţă de cel ce o salvase o făcea să îndure supusă această îmbrăcăminte de închisoare, în care ea, deprinsă cu toate dezamăgirile, vedea semnul altor închisori viitoare. Căci încă de pe acum, cînd ar fi vrut să zburde liberă pe străzi, cu părul bătut de vînt, cu bluza ei cenuşie din pînză de corabie, cu picioarele goale, trebuia să stea în trăsura asta, cuminte şi cuviincioasă ca o domnişoară.

Dar să lăsăm amărăciunile Adnanei, să nu pierdem prea multă vreme cu plimbarea. Drumul de la Pireu la Atena străbate vestita pădure de măslini care împodobeşte colinele dintre cele două oraşe. O pădure de măslini, la începutul lui septembrie, dimineaţa, curînd după răsăritul soarelui!... Nu, s-o lăsăm pentru altă dată, să dăm bici telegarilor!

— Domnule, ce minunăţie! Şi toată marmura asta a fost cioplită numai de mîna omului! exclamă Mihu, în faţa cariatidelor, pe Acropole, după ce ocolise cu gura căscată ruinele Parthenonului.

Anton Lupan îşi dădea seama că nu era o exclamaţie neghioabă, ci chipul lui de a se minuna, din toată inima, în faţa frumuseţii depline, altfel neputînd-o face, în lipsa unor cuvinte mai iscusite. Se uită la ceilalţi, văzu pe feţele lor aceeaşi minunare simplă şi cinstită, nestăvilită de

învățături greșite, și se gîndi că ei simțeau frumusețea mai bine, mai întreagă decît turiștii înarmați cu cărți, cu ghiduri și cu ochii reci ca obiectivul aparatului fotografic.

Oamenii săi nu învățaseră nici istorie, nici artă, dar ei cunoșteau prețul frumuseții de la brazii înalți de pe povîrnișuri, de la cerul albastru, de la florile de pe pajiști, de la iarba bătută de vînt pe coline. Toți păreau fermecați, oricît de proști i-ar fi crezut cineva înainte — numai plutașul, mișcîndu-se falnic printre ruine, ofta, gîndindu-se că prea era multă marmură și nici un colț de pădure!

Un soldat din garda palatului, cu pantaloni albi strînși pe pulpă ca niște cioareci, cu fustanelă încrețită, cu opincuțe arcuite în sus la vîrfuri, ca o etravă de galeră, privea plictisit în vale cercurile concentrice de marmură ale teatrului lui Dionisos, abia dezgropat de sapele arheologilor.

— Ce frumusețe, domnule! exclamă a nu știu cîta oară Mihu, încă nedeprins să-și înfrîneze simțămintele.

— Da' de unde frumusețe, fraticule! Numai piatră goală! Mai frumos e la noi, la Brăila, ți se potrivește! răspunse soldatul, întorcînd spre ei fața-i plictisită.

Oamenii se cruciră...

Dar haide, să mergem mai departe, să nu ne pierdem vremea cu soldatul Atenei, născut pe malurile Dunării, la negoț mănos de cereale, care tînjea după Brăila, unde-și avea casa, mama, tatăl, logodnica, prietenii, unde avea să se întoarcă, să ducă trai ferice, să îmbătrînească și să moară, dar care la anii potriviți venea să-și facă slujba ostășească la Patrida, cum cerea legiuirea grecească.

Să mergem, să mergem, să scurtăm escalele!

„Speranța" zăbovi la Pireu și ziua următoare, așteptînd întoarcerea cîrmaciului. De data asta oamenii se risipiră prin oraș, fiecare după poftа inimii.

Cristea Busuioc, tăcut și singuratic cum îi era firea, se desprinse de ceilalți și, neîndrăznind să se avînte pînă la pădurile care se vedeau departe, pe coline, rămase în port, bătînd cheiurile, uitîndu-se la catargele corăbiilor și încercînd cu muchia toporiștei cheresteaua pusă în stive la tot locul; sub văpaia soarelui, lemnul își ridica în aer mirosurile, mirosea a rășină bradul, a tanin stejarul, fagul a

leşie umedă şi toate umpleau sufletul plutaşului de dorul amărui al codrilor lăsaţi în urmă.

Haralamb cu Ieremia, avîndu-l între ei pe Mihu, căscară gura pe străzile Pireului pînă la vremea prînzului. Musul se uita chioriş la lustragiii care se repezeau să le văcsuiască cizmele şi din cînd în cînd îşi pipăia carimbii, pe dedesubtul pantalonilor. Întîlneau în calea lor grecoaice sumedenie, frumoase unele să-ţi oprească bătăile inimii — şi toate aruncau ocheade după cei trei marinari din echipajul „Speranţei".

„A naibii puşlama!" se gîndea Ieremia, uitîndu-se pieziş la văru-su.

Se vedea în geamurile prăvăliilor, ciolănos şi deşirat, adus de umeri, cu flinta lui la subsuoară, şi nu-i era greu să-şi dea seama că dintre toate ocheadele grecoaicelor, pentru el nu era nici una.

După ce prînziră tustrei într-o ospătărie, că Anton Lupan le dăduse destui bani de cheltuială, Ieremia nu mai simţi nici un îndemn să-şi poarte sluţenia pe străzile Pireului.

— Apăi eu, măi vere, mă întorc în port, să-i ţiu tovărăşie lui Ismail şi să-mi mai frec puşca asta, barem să am grijă de ea, dacă maică-mea n-a avut grijă de mine. Mergi şi tu, Mihule?

— Eu m-aş mai plimba, nene Ieremie.

— Atunci plimbă-te singur! îl repezi Haralamb, de obicei bun la inimă.

Ce folos avea de la ocheadele grecoaicelor, dacă nu putea să intre în vorbă cu nici una, atîta vreme cît copilul ăsta se ţinea după el ca scaiul de coada cîinelui?

Rămas singur, Mihu porni pe străzi, mîndru să se plimbe de capul lui prin ţară străină, fără să-i pese de cineva, ca unul care avea carte de marinar în haină, mai fare decît paşaportul folosit în călătorie de oamenii ceilalţi, nemarinari de meserie.

Aşa căscă el gura pe străzi, preţ de vreo oră, ferindu-se de lustragii şi gîndindu-se cu cîndă la Negrilă, care rămăsese cu Adnana şi cu căpitanul. Oraşul era întins, scund, cenuşiu şi îndestul de murdar la vremea aceea; nu-

mai la marginea lui dinspre Atena, Mihu nimeri într-un parc cu copaci ciudați, unde aerul era proaspăt și înmiresmat. Biziiau gize pe sus, ciripeau păsări în platanii înalți, foșneau frunzele palmierului, iar dintr-o livadă aflată mai sus, pe colină, cobora miros de portocal.

Mihu se mai plimbă o vreme pe potecile care șerpuiau printre desișuri de mirt alb, pînă ce, simțindu-se ostenit, se întinse pe iarbă, la umbra unui castan. Mișuna felurită lume prin parc, erau și vînzători de alune, și limonagii și salepgii, dar nu se vedea nici un lustragiu și din partea asta musul „Speranței" se simțea împăcat.

Liniște, și pace, și biziit de gize, și ciripit în copaci, și miros de portocali, toate îl trăgeau la somn, mai ales că prînzise îmbelșugat. Numai o supărare avea în acest ceas: băgase de seamă că blestematele de cizme îl strîngeau din ce în ce mai rău cînd stătea întins; altminteri, în picioare, se mai făcea și el că nu le simțea. Dar poți oare să guști tihna unei asemenea clipe, dacă te strîng cizmele, poți să te mai bucuri de zumzetul adormitor al văzduhului plin cu miros dulce de portocal ?...

Haide, Mihule, scoate-ți ușurel cizmele, șterge-le de praf, așează-le carîmb peste carîmb, puneți-le sub cap și acum bucură-te pe deplin de liniștea locului, că destul te-ai zbuciumat în goana aceea după piați, trage pînă în fundul pieptului mireasma mirtului alb, desfată-te de ciripitul păsărelelor, de foșnetul palmierului — ce copac ciudat !...

În acest timp, Ismail stătea de vardie pe puntea „Speranței", așezat pe o bintă, la pupa, să fie aproape de schelă și, cu o bucată de mucava pe genunchi, cu vopselele și penelurile alături, picta portul Pireului.

Venise și Ieremia, de o vreme, tare cătrănit, fără să spună pricina și se băgase în cabină, de unde nu mai scosese nasul, părînd în mare supărare cu toată lumea.

— Kali-mera ! se auzi, la un timp, un glas din marginea cheiului.

Un pescar amărît venise cu undițele și se așezase la pupa „Speranței", nădăjduind să prindă vreun pește din cei care ciuguleau ierburile de pe carenă.

Cufundat în pictură, Ismail nu-i răspunse, ceea ce nu-l împiedică pe pescar să intre în vorbă, după obiceiul din porturi, arătîndu-şi o anumită nedumerire:

— Dar unde aţi fost de v-aţi întors aşa de repede? Sau aţi făcut numai o plimbare?

De data asta Ismail ridică ochii din pictură şi se uită la el, să-l vadă cum arată la chip dacă spune vorbe aiurea.

— Plimbare?! mormăi el, în limba pescarului. Ce tot spui dumneata, omule? Noi venim din Africa.

— Din Africa?! Ia fugi încolo! Cum să te duci în Africa şi să te întorci în cîteva zile? Că doar săptămîna trecută v-am văzut la chei, colea!

— Pe noi?

— Dar pe cine? Chiar că m-am mirat de ce-aţi stat aşa de puţină vreme. Abia aţi aruncat ancora, şi îndată aţi plecat iarăşi. Nu cred să fi zăbovit mai mult de o oră.

Bucătarul „Speranţei" lăsă mucavaua deoparte şi se uită mai stăruitor la omul din marginea cheiului; aşa cum stătea el acolo, cu ochii limpezi şi cu faţa senină, n-ai fi zis că are mintea scrîntită.

— M-ai văzut dumneata pe mine acum o săptămînă? întrebă Ismail, apăsînd asupra cuvintelor, cum faci cînd vorbeşti copilului sau nebunului.

— N-aş putea spune, că nu ţiu minte cum arătau toţi de pe punte, dar corabia asta a fost, ce mai încoace-încolo! Uite, la fel pupa, la fel parapetul, tambuchiurile, la fel catargele — ce naiba, am văzut bine că doar ochii n-au albeaţă nici unul!

— Corabia asta? stărui bucătarul, simţind că începe el să aibă nu ştiu ce ferbinţeală şi îndoială în creier.

— Asta, păi care?!

— „Speranţa"?

Pescarul se uită la literele de bronz, de la pupa, cele ce lui Ismail îi mai stăteau şi astăzi pe inimă.

— Parcă „Speranţa"! răspunse, numai cu o umbră de îndoială. Eu nu mă uit atîta la nume; cunosc corăbiile cum cunosc şi oamenii, chiar dacă nu ştiu cum îi cheamă.

— Ia du-te de-aici! izbucni Ismail, simţind că înnebuneşte el, în locul pescarului.

Și se aplecă din nou asupra picturii, bombănind cîte ceva din cînd în cînd, de data asta pe limba lui, neînțeleasă celui ce-i zăpăcise mintea și creierul.

Acela nu se duse, firește, că era slobod cheiul pentru oricine, dar nici nu mai spuse alte cuvinte, mulțumindu-se să cerceteze curios goeleta din față și să ridice într-una din umeri, ca omul rămas fără lămurire.

Dacă Anton Lupan ar fi fost atunci de față, poate ar fi primit altfel vorbele pescarului, poate l-ar fi iscodit să afle mai multe, căci doar nu se trece cu nepăsare pe lîngă o asemenea ciudățenie.

Dar la ceasul acela, căpitanul „Speranței" se afla tocmai în partea Atenei. Astăzi, să vezi, rămăsese el singur, numai cu Adnana, printr-o orînduire a faptelor la care voința lui nu avusese nici un amestec, oricît ar părea de nefirească asemenea sfială din partea unui bărbat și căpitan de vas, ba încă a unuia care nu se temuse de cei mai fioroși pirați. Oamenii plecaseră, și ei rămăseseră față în față, ca doi logodnici pe care părinții au grijă să-i lase singuri, gungurind, în vreun salonaș.

Trăsura din ajun îi duse iarăși la Atena, unde rătăciră toată ziua pe străzi, cu Negrilă după ei, de la templul lui Jupiter, în cîmpia de la marginea răsăriteană a orașului, pînă pe colinele de la apus, în fața Thezeionului, străbătură una cîte una sălile și galeriile muzeului — uitară ora prînzului și iarăși urcară pe Acropole. Acesta e cel mai bun mijloc de-a face să treacă timpul într-un oraș străin (din fericire plin de monumente vechi), atunci cînd te temi să rămîi față în față cu însoțitoarea ta, căreia nu știi ce se cuvine să-i spui.

La umbra din templul Victoriei Aptere[1], Anton Lupan băgă de seamă că botinele Adnanei se făcuseră albe ; nu era praf de rînd, ci pulbere de marmură, marmura pe care o cioplise Phidias — și o botină nouă, cumpărată la Pireu ieri, părea un sacrilegiu în aceste locuri.

Adnana îi observă privirea și se aplecă, încercînd să-și ascundă piciorul cu poalele rochiei albastre. În această

---

[1] Victoria fără aripi.

mişcare, faldurile rochiei împrumutară pentru o clipă simplitatea şi graţia peplumului antic, ca pe bucata de marmură rezemată de perete, alături, înfăţişînd o Victorie care îşi dezlega sandala.

— Dacă n-aş şti de la dumneata că e necuviincios, m-aş descălţa şi aş merge în picioarele goale, spuse fata, stînjenită mai mult ca oricînd în veşmintele ei de domnişoară.

— Ai dreptate! încuviinţă Anton Lupan, recunoscîndu-şi greşeala. Aici ar fi trebuit să vii în peplum şi în sandale.

Apoi începu să rîdă:

— Haide, să nu vorbim de pomană; lumea nu poate fi prefăcută în muzee. Cine ştie dacă Victoria asta care îşi dezleagă sandalele, nu ar fi dorit să aibă o pereche de botine din zilele noastre!... Dar ia spune-mi, ce ai să faci la Marsilia?

Adnana ridică din umeri:

— Probabil că am să port rochii lungi — şi am să sufăr că nu s-a găsit nici un căpitan să mă ia pe o corabie...

Anton Lupan o privi în ochi, cu o tresărire întîrziată, însă înainte ca privirile să îi se împletească, ea îşi feri faţa şi porni mai departe, chinuindu-se cu botinele prin praful de marmură.

Cînd ajunseră în port, seara, Gherasim se întorsese de vreo două ceasuri, la timp ca să-l întîmpine pe kir Ianl, care sosise cu „Penelopa" şi tocmai arunca schela. Bineînţeles, echipajul nu aştepta lungă lămurire din partea cîrmaciului, ca să dijmuiască după cuviinţă bunurile lui Haig, spre a-i aduce măcar atîta alinare văduvei lui Marulis, să aibă biata femeie cu ce-şi ţine traiul şi cu ce-şi creşte copilaşii.

În lipsa căpitanului, Gherasim avu grijă să se ducă şi la judecătorie, vestind portăreii, ca nu cumva kir Ianl să se creadă stăpînul avuţiilor pe care echipajul „Speranţei" le ridicase de pe insula Skantsura, unul din sălaşurile piraţilor.

Se întorsese pînă seara şi plutaşul, şi musul, pe care Anton Lupan îl găsi amărît în marginea cheiului.

— Unde-ţi sînt cizmele? întrebă căpitanul, cu asprime, văzindu-l în picioarele goale.

Doar n-avea să-l încalţe din nou la fiecare escală! Asta nu putea fi o socoteală nici pentru cel mai înţelegător căpitan din lume.

— Sînt în cabină, domnule! N-am mai putut să le încalţ, fiindcă mi s-au umflat picioarele.

— Atunci de ce ai mutra asta amărîtă?

— Nenea Haralamb nu s-a întors încă şi uite că s-a făcut seară. Mi-e să nu fi păţit ceva cu grecii ăştia...

Într-adevăr, lipsa lui Haralamb, pe care de la prînz nu-l mai văzuse nimeni, stîrnea multe temeri în mintea fiecăruia; n-ar fi fost de mirare să zacă pe vreun maidan, cu capul spart sau cu un cuţit între umeri.

— Gherasime, — spuse căpitanul, — înţeleg că eşti obosit de drum, dar tu cunoşti bine portul şi partea asta a oraşului. Ce-ar fi să te duci să-l cauţi? Să nu fi făcut vreuna boacănă...

Nu-şi sfîrşi bine vorbele — şi Haralamb se ivi pe chei, strecurîndu-se printre lăzi şi baloturi, urmat de o femeie durdulie — dar altminteri sprintenă şi iute în mişcări ca o leoaică tînără.

— Hait! Iar ni se măreşte echipajul! zise Ieremia, uitîndu-se nu fără pizmă la vără-su, care păşea pe punte, fudul şi totdeodată sfios, ca un mire.

— Ce-i, Haralamb, cu tine? îl întrebă Anton Lupan, leşindu-i înainte.

Femeia rămăsese pe chei şi îşi legăna şoldurile, cu lenevia valurilor la ţărmul mării, într-o zi de acalmie.

— Domnule, mi-e că-ţi fac o mare supărare, începu Haralamb, neîndrăznind să ridice ochii mai sus de copastie. Să nu mă ocărăşti pentru cele ce ţi-oi spune; eu rămîn aici şi mă însor, că am găsit o femeie după pofta inimii.

— Ce-ai căpiat? strigă Ieremia, apropiindu-se de el cu furie.

— N-am căpiat, dar ştii că vreau să intru şi eu în rîndul lumii.

Ceilalţi rămăseseră năuci pe punte.

— Bine, măi Haralamb, — zise căpitanul mustrîndu-l, — măcar să ne fi spus din vreme! Așa, dacă mîine dimineață plecăm, de unde să găsim alt om, acum la căderea serii?

— Păi mai din vreme n-am știut nici eu, domnule. Treaba asta e pusă la cale abia mai adineauri.

— Trăsni-te-ar să te trăsnească! îl blestemă Ieremia, stăpînindu-se cu greu să nu-l ia la bătaie. Și unde ai găsit-o, măi nerodule?

— E o femeie cumsecade, să nu spui rău de ea, vere Ieremie!

— Care cumsecade mă, dacă te ia pe tine?

— Păi ce să facă, biata femeie? I-a murit bărbatul de vreo șase luni de zile și de atunci se trudește singură cu prăvălia.

— Ce prăvălie?

— Păi are colea, peste chei, cafenea și ceainărie.

— Aha! Și tu vrei să te bagi rîndaș la dînsa, să dai mușteie afară și să speli dușumelile?

— Ba nu; a zis că eu o să fiu stăpînul.

— Și cum naiba v-ați înțeles la vorbă, că tu nu știi o boabă grecește?

— Parcă mare nevoie ai de vorbe! Te mai înțelegi prin semne.

Anton Lupan ridică din umeri.

— De, Haralamb, eu ce pot spune? Fă cum te îndeamnă inima... Hai, vino jos, să descurcăm socotelile și să-ți dau partea care ți se cuvine.

— De asta nu-i mare nevoie, domnule; zice ea că are parale destule. Dă-mi numai așa, vreo sută de drahme, să nu mă duc cu buzunarele goale. Restul i l-oi da dumneata lui văru Ieremia, poate să-l ducă bătrînilor, la înapoiere.

— Și cum, mă, te însori în toată regula, cu popă, cu cununie? întrebă Ieremia, crucindu-se.

— Mă însor; ce, e rușine?

Adnana ieși pe punte, cu bluza ei de pînză de corabie, cu șalvarii strînși pe gleznă și cu papucii arăbești în picioare, lăsînd să i se vadă călciiele cu pielea trandafirie. Îndată Negrilă îi ieși în față și începură să zburde im-

preună, fără să bănuiască impasul în care se afla echipajul „Speranței".

In timp ce Haralamb își aduna boarfele în cabină, iar Anton Lupan se sfătuia cu Gherasim cum să iasă din încurcătură, hop, se ivi și Ismail, cu covorul lui de Brussa, căruia îi cunoaștem toate peripețiile.

— Domnule, — zise bucătarul, — duceam la Nicola, dam covorul.

— Bine, Ismaile, du-te, numai ai grijă să nu rămii și tu pe-acolo, că și-așa ne-am împuținat la număr.

— Nu rămineam; dam numai covor duceam Stambul, Laleli.

— Hai, du-te! Cînd pleacă kir Iani?

— Ailaltă săptămînă...

Văzind că bucătarul nu se duce, ci stă șovăitor, cu ochii aplecați sfios în punte, Anton Lupan îl privi cu nedumerire:

— Ce mai vrei, Ismaile?

— Puteam dam zece lire?

— Vezi, bine că mi-ai adus aminte, răspunse căpitanul. Sigur că am să-ți dau, și chiar mai mult decît zece lire, fiindcă o să întîrziem îndelungată vreme pe drumuri.

— Dam și Ghiulsum?

— Da, și pentru Ghiulsum, și pentru Validé — să fie mulțumite.

— Mufidé nu dam?

— Cum să nu; uitasem de dînsa; de, dacă-s așa multe!...

— Fir-ați ai nabii cu nevestele voastre! înjură Ieremia, scos din fire, după ce bucătarul plecă într-o parte, cu covorul la spinare, iar Haralamb în alta, însoțit de grecoaica durdulie, care de data asta își mișca șoldurile, cu mai multă rîvnă decît la venire.

— Lasă, Ieremie! îl liniști Anton Lupan, cu înțelepciune. Slăbiciuni omenești se găsesc cu duiumul; să nu judecăm pe nimeni!

— Ba eu unul, domnule, zic că nevasta și marinăria se potrivesc ca aripile heruvimilor cu coarnele lui Sarsailă!

In clipa aceea Adnana, fugărită de Negrilă, se năpusti rîzînd printre dînșii, se opri în parapet, mlădie ca un fir

de trestie, și răsucindu-se cu iuțeala veveriței rămase nemișcată, cu coatele în balustradă, cu sînii aburind sub bluză, privindu-și șoltic urmăritorul, gata să se ia cu el la trîntă. Dar simțind privirea căpitanului asupră-i, rîsul îi pieri pe buze, obrazul înfierbîntat i se făcu palid, iar genele începură să-i clipească repede, cu un fel de spaimă, ca și cînd ar fi săvîrșit cine știe ce mare drăcie. Negrilă mai așteptă o clipă, apoi văzînd-o atît de schimbată, se așeză cuminte la picioarele ei, nu înainte de a-i arunca o privire mustrătoare căpitanului care le stricase joaca.

— Domnule! zise Ieremia în șoaptă, uitîndu-se ca prostul, cînd la Anton Lupan, cînd la Adnana. Nădăjduiesc să nu te fi supărat prea tare cu vorba mea neghioabă!...

Și plecă repede spre prova, speriat de noua primejdie care amenința, mai rău decît pirații, viața pașnică la bord și drumul „Speranței" în lume.

*

* *

A doua zi dimineață, în timp ce Ismail, la îndemnul căpitanului, umbla prin prăvăliile din preajma portului ca să-i cumpere lui Mihu cizme mai chibzuit alese, pe măsura piciorului, Gherasim bătea zadarnic cheiurile, în căutarea unui marinar slobod, care să meargă măcar pînă la Marsilia. Era vremea marei navigații, în port vapoarele și corăbiile veneau cu nemiluita — iar nostromii căutau cu limba scoasă oameni ca să-și întregească echipajele.

Se făcuse ora nouă și căpitanul remorcherului tocmit de cu seară ca să-i scoată în afara portului, începea să-și piardă răbdarea.

Pe la nouă și jumătate, cînd echipajul „Speranței" se frămînta pe punte, așteptînd întoarcerea nostromului plecat să dea încă o raită prin cîrciumi și prin cafenele, în capul cheiului se ivi Haralamb, cu o înfățișare sub care la început nu-l recunoscu nimeni. Oamenii văzură un tînăr spilcuit, plimbîndu-se agale, ca unul fără nici o treabă, cu pantaloni negri peste cizmulițe galbene, cu giubea al-

bastră, cu tichie verde și cu ciubuc de chihlimbar, lung de doi coți, ca al negustorilor.

Tînărul merse astfel, ferindu-se cu ifos de lăzile, baloturile și butoaiele murdare, pînă ce ajunse la pupa „Speranței", unde se așeză tacticos, picior peste picior, pe o bintă din marginea cheiului, nu înainte de a-și așterne dedesubt batista liliachie, purtîndu-se cu mare grijă față de îmbrăcămintea lui nouă și strălucitoare. După aceea își potrivi tichia din creștet și începu să tragă din ciubuc, slobozind fudul fumul în aer.

— Păi... păi ă-ăsta-i nenea Haralamb! zise Mihu, bîlbîindu-se de mirare.

Oamenii se îngrămădiră buluc în capul schelei; Negrilă o lăsă pe Adnana și, apropiindu-se de dinșii, rămase încurcat, cu ochii la cel de pe mal, neștiind dacă să se gudure sau să-l mîrîie.

— Pthiu! dar-ar boala-n tine! Tu erai, măi vere? strigă Ieremia, gata să-l lase picioarele.

Tînărul își scutură ciubucul, apoi răspunse cu multă îngîmfare:

— Eu sînt! Ce, te prinde mirarea?

— Ia te uită la el! S-a înțolit la iuțeală. Ce mă, ai și făcut nunta, sau ți-a dat cafegioaica arvună?

Haralamb nu mai găsi nimerit să răspundă la această întrebare grosolană. Văzîndu-l pe Anton Lupan, care se întorcea dinspre prova, unde se ciorovăise iarăși cu căpitanul remorcherului, își duse mîna la piept și se înclină, fără să se scoale, salutîndu-l cu demnitatea palicarului.

— Domnule, — zise alegîndu-și vorbele, — cînd vă întoarceți la Pireu, vă rugăm să treceți pe la cafeneaua noastră. O să ne facă mare onoare.

— Îți mulțumim, kir Haralamb! răspunse Anton Lupan, abia stăpînindu-și rîsul. Vom veni cu cea mai mare plăcere; onoarea va fi a noastră, nu a dumitale!

Mulțumit de acest răspuns, Haralamb trase din ciubuc, își scutură cu degetul o scamă de pe poalele giubelei și se așeză mai îndesat pe bintă, după care își continuă convorbirea cu echipajul „Speranței", avînd grijă să nu se mai lase tutuit de nimeni.

Peste vreo jumătate de ceas sosi şi Gherasim, năduşit şi înjurînd în neştire, ca unul care bătuse de pomană drumurile.

— Ce facem, domnule, plecăm aşa sau mai aşteptăm vreo zi, două? întrebă păşind pe punte, fără să se uite la musafirul care plesnea de ifos în marginea cheiului.

— Cred că putem pleca, răspunse căpitanul. La drept vorbind, nici nu ştiu de ce-am mai zăbovit pînă acuma. N-o să ne mărim prea mult truda, dacă o să luăm în seama noastră şi treburile lui Haralamb. Şi-apoi, să nu uităm că...

Aici Anton Lupan tăcu şi-şi aruncă ochii spre Adnana; ea nu le înţelegea vorba, dar această privire fu lămuritoare.

— Eu? întrebă, apropiindu-se fuga şi arătînd cu degetul la piept, cum făcuse prima oară, cînd Anton Lupan o găsise prizonieră pe corabia lui kir Iani. Pot să fac orice: să ridic pînzele, să spăl puntea, să stau la cîrmă...

— Bine! hotărî căpitanul. De aici pînă la Marsilia faci parte din echipajul „Speranţei". Haide, băieţi, fiţi gata de plecare!

Oamenii se risipiră pe punte, fiecare acolo unde avea datoria. Haralamb rămase singur, cu gura cocliţă de la ciubucul din care trăgea prima oară. Îşi privi giubeaua, îşi privi cizmele şi-l prinse mirarea. Remorcherul fluieră scurt, vădind nerăbdarea căpitanului. Lanţul ancorei începu să zornăie; cine învîrtea cabestanul? Ia te uită: Haralamb crezuse că treaba asta o să-l privească totdeauna numai pe el şi pe vără-su Ieremia. În vîrful bompresului, Adnana desfăcea legăturile focului; cum naiba nu cădea în apă, că stătea pe bompres ca pe scaun?

— Hei, Gherasime! strigă Anton Lupan, care urmărea trasul ancorei. Nu ridici schela? Ori vrei s-o laşi la Pireu, amintire?

Gherasim se îndreptă spre pupa şi dădu cu ochii de Haralamb, fudul.

— Ce faci aici, mă, cafegiule? zise, fără să ameţească la vederea giubelei strălucitoare.

— Ia, te rog, kir Gherasim, vorbeşte cum se cuvine, că n-am cafegit împreună!

Nostromul căscă gura — şi abia acum îl apucă aţeţeala.

— Domnule, ăsta nu-i Haralamb, ori am eu orbul găinilor?

— E kir Haralamb, Gherasime, ţine seama! Şi haide, ridică o dată schela, că doar n-o să stăm aici pîn' şi-o fuma dumnealui ciubucul!

Ancora se ivi greoaie, plină de nămolul adîncurilor, arătînd ochiului obişnuit să desprindă din puţin marile tîlcuri, ceva din fundul tainic al mării. Remorcherul fluieră a doua oară — şi începu să frămînte apa cu zbaturile...

Trebuie să cunoşti forfota asta de pe puntea unei corăbii, în clipa plecării, freamătul oamenilor, freamătul lemnului şi-al fierului, al pînzelor şi-al parîmelor, să simţi cum etrava, care a dormit nepăsătoare în apele moarte ale portului, începe să vibreze, presimţind valul, să auzi trosnetul surd al catargelor, zbîrniitul sarturilor, piuitul scripeţilor, trebuie să-ţi fi intrat în sînge balsamul dulce şi amar al depărtărilor, ca să înţelegi cele ce urmară, fiindcă întîmplarea de acum nu va avea nici o legătură cu o întîmplare asemănătoare, petrecută nu de multă vreme, cînd însă fuseseră în joc cu totul şi cu totul alte îndemnuri.

Gherasim sări pe chei, desfăcu ultima legătură cu uscatul, apoi, întorcîndu-se la bord, puse mîna pe schelă. Remorcherul mai fluieră încă o dată, cablul remorcii se întinse, iar „Speranţa" se urni greoaie, ca un pom smuls din rădăcină.

Mai mult decît atîta, Haralamb nu putu să-ndure. Numai o dată îşi întoarse capul, privind peste cheiul înţesat de mărfuri, numai o clipă mai păru că şovăie — apoi aruncă ciubucul, îşi lepădă giubeaua şi sări pe schelă.

— Stai că-ţi ajut eu, măi Gherasime!

Rămîneau în urmă catarge, coşuri de vapoare, cheiuri, magazii, cîrciumi, cafenele... Începea să se simtă vîntul şi freamătul mării...

Ismail ieşi pe punte, cu un filigean în mînă:

— Cafeaua poftim, kir Haralamb!

Şi, cu toate grijile pe care le ducea căpitanul în minte, cu tot zbuciumul care-i frăminta inima, parcă niciodată etrava „Speranţei" nu tăiase valuri mai albastre ca în dimineaţa aceea!...

CAPITOLUL XV

Din cartea prieteniei

In ziua de 5 septembrie, la răsăritul soarelui, „Speranța", care navigase de la Pireu cu vînt tare din pupa, înrudit cu cei ce le întîrziase așa de mult trecerea peste Mediterană, dubla, cum spun marinarii, Capul Males, colțul de sud-est al Peloponezului, iar seara se afla în dreptul Capului Matapan, ca să se îndrepte spre strîmtoarea Messinei, între coasta Calabriei și Sicilia.

Era luna cînd vine toamna în părțile de unde pornea echipajul, dar aici, asupra mării, veghea un cer feciorelnic și-o briză pură ca în zilele primăverii.

O hulă veche, pe cale de a se potoli, ridica pieziș în calea „Speranței" valuri domoale ca niște coline lungi, dar înalte cît catargele. In clipa cînd corabia se adîncea în văi, velele începeau să fluture, slăbite de vînt, apoi pe creste se umflau iarăși — într-un ritm larg, neostenit, ca bătaia aripilor unui albatros uriaș — și zborul acesta ciudat, peste colinele verzi înșiruite la nesfîrșit, ținu mai multe zile și nopți, în șir.

Vapoarele pe care le întîlneau se adînceau între valuri pînă la mărul catargelor — și clipe întregi credeai că au pierit ; îndată însă se iveau greoaie pe creste și treceau pe alături, chinuite, cu mașinile gîfîind.

Viața la bordul „Speranței" își urma cursul din ultima vreme, schimbat de venirea Adnanei — îl știți ; Levantul

rămînea în urmă, cu frămîntările lui — și în față părea că se deschide poarta altei lumi.

Dar, dacă rămînea în urmă frămîntarea Levantului, nu înseamnă că echipajul era liniștit; știau toți încotro se duc, să ridice flota Franței și, așezîndu-se în fruntea ei, cum se gîndeau cei cu inimile fierbinți, să vină înapoi, să cutreiere Arhipelagul și Mediterana de răsărit, în căutarea acelui franțuz fără de care căpitanul lor nu mai înțelegea să plece la drum.

Căpitanul lor, în acest timp, stătea în cabină și scria un memoriu amănunțit, pe care să-l ducă Amiralității — și după ce-l scria, îl lua de la început, socotind că nu îl făcuse destul de convingător și de bun... Apoi, în alte ceasuri din zi, întocmea cuvîntări înaripate în gînd, ca să le rostească în fața marinarilor și pescarilor de la Saint Malo, spre a-i porni pe toți înspre răsărit.

Ar fi fost frumoasă viața în aceste zile, dacă nu s-ar fi frămîntat căpitanul atît și oamenii din echipaj n-ar fi împărtășit, fiecare în felul său, frămîntarea lui. Și pentru Adnana ar fi fost frumoasă viața acum, cînd se întorcea la casa ei, după o robie de opt ani, dacă ar fi știut cum îi va fi viitorul și dacă acest ciudat căpitan de corabie i-ar fi spus măcar două cuvinte pe zi.

Spunea mii de cuvinte căpitanul pe cînd ea gîndea astfel — și Adnana n-avea cum să știe că, dacă s-ar fi putut, el le-ar fi schimbat pe toate și le-ar fi adresat ei...

Fiindcă, de cînd venise fata asta pe bord... Dar nu! Să-l căutăm pe Pierre Vaillant mai întîi — fără asta Anton Lupan n-ar mai fi putut să simtă gîngășia nici unei inimi de pe pămînt...

Ar fi fost frumoasă viața pe bord — și poate, totuși, nu era urîtă nici azi, cu toate feluritele ei frămîntări. Soarele răsărea din pupa în fiecare zi, lungind umbrele catargelor peste bompres, peste valuri, peste orizont, pînă la infinit. Apoi umbrele se scurtau, lăsau bompresul la locul lui, veneau pe punte șovăind, pînă la amiază, cînd piereau, și atunci, cîtăva vreme părea că goeleta navighează în vid. Curînd însă, umbrele se înfiripau iar și puntea căpăta ia-

răşi contur. La apus, cînd soarele atingea apa, ridicînd aburi verzui, din partea cealaltă răsărea luna, palidă şi rătăcită, ca un somnambul. Atunci cerul roşu se albăstrea, treptat, pînă ce căpăta culoarea apelor adînci; marea se prefăcea într-o draperie de catifea, cu falduri negre pe fundul valurilor, iar la creste cu fire de argint.

Nopţi cu lună şi numai apă şi cer în jur! Despre asta să vă spună corăbierii, nu ceilalţi navigatori, căci pe aceştia huruitul maşinilor îi împiedică să audă suflul mării, iar fumul de cărbuni le ascunde oceanul albastru de sus, cu miriadele lui de corăbii azurii care navighează în căutarea marelui nesfîrşit.

Să vă spună corăbierii!... O pătură pe punte şi un maldăr de parîme sub căpătîi! Dar colea jos este etrava ca obada unei roţi gigantice, înghiţind într-o rostogolire şi creasta, şi fundul văii, şi ridicînd în jerbe spumegînde colbul de argint al mării, în vreme ce bompresul se leagănă şovăitor în întuneric, ca antena unei dihănii blinde care îşi caută cuminte drumul, ţinînd locul omului de veghe picat în vrăjile sirenelor.

Să vă spună corăbierii, cum deapănă catargele fire aurii din stele şi le urzesc pe velele învechite, prefăcîndu-le în ţesături feerice... Să vă spună despre piuitul scripeţilor, ca ţipătul întrebător al unor pescăruşi de noapte care însoţesc corabia bătînd molcom din aripi albăstrite. Să vă spună...

Şi peste toate acestea, care n-au contur întreg, nici sunet împlinit, ca imaginile tulburi ale visului, pluteşte tot atît de tulbure mirosul de corabie, neasemuit, lemn umed, sare, cînepă, catran — distilate laolaltă în acelaşi alambic.

În a şasea noapte, în bordul drept al „Speranţei" se ridică, argintat de lumina lunii, Capul Spartiovento, iar în zori bompresul arătă coasta Siciliei. Corabia luă drumul către miazănoapte, strîngînd vîntul în tribord şi înaintînd anevoie prin apele strîmtorii. La amiază ancoră în golful din faţa portului Messina, şi Ismail însoţit de Mihu şi de Ieremia se duseră la ţărm, după legume şi apă de băut.

— Cutremur! strigă musul, în clipa cînd păşi pe chei, după şase zile de navigaţie cu hulă, care te leagă cu toate din jurul tău în acelaşi bîţiit.

E drept că şi cizmele noi, luate de la Pireu în ultima clipă, în locul celor de la Stambul, care-i strîngeau rău piciorul, se arătau cu mult prea mari decît măsura cea bună — aşa că nu călca tocmai sigur cu ele bietul mus.

— Aoleu! strigă şi Ieremia, simţind că pămîntul alunecă bezmetic, tîrînd după el şi cerul.

Ismail începu să rîdă:

— Nu estem cutremur, bre; asta ameţeală facem hula! îi lămuri cu ifosul marinarului bătrîn, care a cutreierat mările de mic.

Dar nu apucă să pună pasul mai departe, cînd deodată simţi cum i se taie picioarele — şi se întinse moale la pămînt, lăsînd găleata să-i scape din mînă şi să se ducă zdrăngănind...

„Speranţa" nu zăbovi aici mai mult de două ore. Barca se întoarse încărcată cu pătlăgele roşii, cartofi, pepeni, portocale, lămîi şi banane dulci...

Nimic deosebit pînă acum! Dar iată ce se întîmplă în zorii zilei care veni: la capătul strîmtorii, în pînze se năpusti, cînd nimeni n-ar fi bănuit, una din acele răbufniri de vînt, prăvălită din vîrful munţilor Nebrodici, care poate să culce o corabie pe valuri şi chiar s-o ducă la fund.

„Speranţa" nu se duse la fund, răbufnirea aceea de vînt nu avu urmări nefericite asupra ei, decît că, un sfert de oră mai tîrziu, o făcu să descrie o voltă largă şi să pornească înapoi, lăsînd drumul Marsiliei şi îndreptîndu-se spre Port Said.

Chiar dacă asta ar părea de neînţeles, faptele se petrecură întocmai cum e scris mai sus.

În clipa cînd veni acea rafală de vînt, Gherasim era la cîrmă, plutaşul de veghe la prova, Haralamb se bărbierea, cu oglinda prinsă pe arborele mic, aruncîndu-i ocheade Adnanei, care stătea tăcută pe tambuchiul de la pupa, ţinîndu-şi bărbia în pumni şi întrebîndu-se ce făcea Anton Lupan în cabină. Ieremia îşi lustruia flinta, fiindcă nu mai

avea nici un indemn să se lustruiască pe sine, iar Ismail cu Mihu orînduiau în cambuză proviziile proaspete luate de la Messina.

O clipă mai tîrziu, oglinda lui Haralamb sărea în capul lui Negrilă, întins la soare lîngă Adnana, fata aluneca pe scări pînă în ușa cabinei, Cristea Busuioc cădea peste ancora mare, Gherasim, oricît de încercat marinar era el, scăpa cîrma din mînă, iar la prova, sub punte, fruntea lui Mihu se pocnea, cu un sunet sec, de țeasta pleșuvă a bucătarului.

— Allah, Allah! făcu Ismail, frecîndu-se în creștet, unde-i și ieșise cucuiul.

Anton Lupan, care scria în cabină, văzu peretele din față, aflat în partea magaziei, aplecîndu-se spre dînsul — și cărțile din raft căzură pe masă, pe paturi, pe jos, pe panouri, fluturîndu-și miile de file.

Iată toată întîmplarea! Altceva, nimic care să aducă vreo pagubă sau să te înspăimînte. Numai Adnana, căzînd pe scări, se lovise la un genunchi, se vede destul de tare, fiindcă păli și cînd vru să se ridice, își simți țeapăn piciorul.

Repezindu-se afară, căpitanul trecu pe lîngă ea, dar pînă să ajungă sus, rafala se dusese, Gherasim înșfăcase iar cîrma în mîini și „Speranța" își urma drumul liniștită, ca și cînd nu se întîmplase nimic.

— Ce-a fost asta, Gherasime? întrebă Anton Lupan, uitîndu-se nedumerit în jur.

— Marea Tireniană, domnule, ne-a urat bun sosit!

— Allah, Allah! se văieta între timp în bucătărie sărmanul Ismail.

Adnana, în schimb, își mușca buzele, fără să scoată un singur cuvînt.

— Ce-ai pățit? o întrebă căpitanul, trecînd pe lîngă ea și văzînd-o că se rezeamă de ușor, neputînd păși.

— Nimic; m-am lovit...

— Dar văd că nu poți să mergi! De ce te ascunzi?

— Mă doare puțin genunchiul; lasă, nu te îngriji! bîigui fata, aci roșindu-se, aci pălind.

— Vino încoa', să vedem ce ai, haide, nu te sfii!

— Nu-i nevoie, mă duc...

Şi Adnana încercă să urce pe scară, dar după prima mişcare se opri, gemind.

— Ţi-ai scrîntit piciorul! observă căpitanul, uitîndu-se cu milă la chipul ei chinuit.

Apoi nu mai zăbovi, arătîndu-se pe atît de hotărît acum, cînd trebuia să-i dea îngrijiri, pe cît de şovăitor fusese deunăzi, la Atena şi după aceea, pe drum. Deci, luînd-o în braţe, mişcîndu-se tot timpul cu mare grijă, ca un infirmier bun, o întinse uşor în patul lui, pe care de altminteri i-l lăsase ei, încă de mult.

Sub marginea şalvarului cenuşiu, de pînză groasă, genunchiul arămiu i se părea căpitanului că seamănă cu mărul din vîrful cătargului, dar strunjit altfel, cum nici mîna cea mai dibace nu-l poate strunji.

— Nu-i scrîntit, zise el, nefiindu-i greu să dibuie alcătuirea unui genunchi şi părţile articulaţiei, aceasta fiind o treabă aproape inginerească. Doar rotula a suferit o lovitură şi pare puţin umflată.

Ca să-ţi pară ceva, într-un fel sau altul, trebuie să ai un mijloc de comparaţie; Anton Lupan, nefiind medic, nu îşi îngăduia să se uite şi la genunchiul celălalt, să-l dezvelească, dar spunea ceea ce socotea că e firesc să se întîmple cu o rotulă lovită, fiindcă altminteri, nu văzuse niciodată una mai fermecător rotunjită şi mai frumoasă.

— Va trebui să te odihneşti cîteva zile! adăugă, dînd leacul după ce diagnosticase.

Apoi se ridică, aduse o compresă rece, o faşă şi obloji genunchiul fetei, aşa cum se cuvenea într-o împrejurare ca asta.

— Îmi iau hîrtiile şi mă duc să lucrez în cabina echipajului, zise pe urmă, ridicîndu-se şi apropiindu-se de masă.

Pînă atunci Adnana stătuse cu ochii închişi, tăcută, palidă, încleştată şi speriată de atîtea cîte i se întîmplau dintr-o dată. Auzindu-l că pleacă, deschise ochii, îl privi pe furiş şi începu să se vaiete, desigur mai gingaş decît se văieta bucătarul:

— Nu te duce! O să mă doară!... Au!... Crezi că rotula nu-i spartă?

Dar ce văzu: căpitanul rămăsese pironit cu ochii pe masă, părînd c-a uitat de genunchiul ei, părînd că nu-i aude vaietul. Printre lucrurile răsturnate zăcea o hîrtie, o scrisoare pescmne, cu slova strîmbă și păcătoasă, semnată de unul Abdulah, să te miri cum ajunsese aici laolaltă cu cărțile lui de navigație.

„Căpitane, — citi Anton Lupan în scrisoarea ciudată — să te țină tartorul sănătos și să te văd..."

Adnana, care pînă acuma destul pălise, destul se îmbujorase, îl văzu pe căpitan la rîndul lui făcîndu-se palid, apoi roșu ca racul.

„...Îți trimit vești de la Musarah... — citi el mai departe. Corabia e gata de două luni și nu așteptăm decît porunca încotro să pornim, după chibzuința dumitale..."

Aici, Anton Lupan clipi repede, își scutură capul, trase aer în piept și, strîngînd hîrtia în pumni, citi rîndurile următoare, crezînd că visează:

„Am avut necaz cu tîlharul de franțuz, Vaillant, — lua-l-ar boala! — că era să-mi crape țeasta într-o zi, cum i-a crăpat-o lui Ali-el-Ard, cînd l-am adus la Musarah, pricină pentru care bucuros l-aș fi băgat într-un sac cu pietroaie, să-l arunc în mare. Dar m-am supus poruncii dumitale și i-am îndurat toanele. Ce-i drept, corabia pe care ne-a făcut-o întrece tot ce-am văzut eu de cînd mi-a dat ochi Allah, căpitane. Acum însă, fiindcă e gata corabia, n-ai să-mi dai oare îngăduința să-i crăp și eu țeasta spurcatului, să văd unde i se ascunde ticăloșia și răzvrătirea?..."

Anton Lupan nu citi mai departe, ci se repezi pe scări, împleticindu-se, cu scrisoarea în mînă, uitînd de Adnana. Ea îl auzi deasupra alergînd pe punte și strigîndu-și oamenii:

— Băieți! I-am găsit urma!... Urma lui Pierre Vaillant! Uite, Spînu a uitat scrisoarea asta printre hîrtiile mele!

Afară de Gherasim, care nu putea să lase cîrma, toți se strînseră în jurul căpitanului. Nu înțelegeau, nu credeau, se uitau unul la altul, așteptînd să li se așeze judecata în

creier. Numai Ismail făcu un pas înainte, se bătu în piept și zise cu îngîmfare:

— Spinu?... Spinu nu uitam scrisoarea! Eu puneam acolo, ședeam bine!

— Ce spui? biigui căpitanul.

Ismail se umilă și mai tare:

— Eu căutam giubea, luam scrisoarea!

— Și de ce n-ai spus pînă acum, tîlharule?! izbucni Anton Lupan, înțelegînd în sfîrșit fapta bucătarului și zgîlțîindu-l furios de umeri.

— Uitam! răspunse Ismail cu nevinovăție.

— Ptiu! Fi-ți-ar Coranul să-ți fie! înjură Gherasim de la cîrmă.

Toți înjurau, toți îl amenințau cu pumnul, deși pe de altă parte, în sufletul lor n-avea margini bucuria. Pînă și Negrilă îl lătra și-l mîriia, ca și cînd ar fi înțeles și el, o dată cu oamenii, ce ticăloșie făcuse, în uituceala lui, bucătarul.

Dar Ismail nu le înțelegea furia și înjurăturile, ci tot spunea, nedumerit, păstrîndu-și aceeași nevinovăție:

— Spînu nu uitam scrisoare... Dacă eu nu căutam giubeaua...

Între timp, căpitanul citea încă o dată scrisoarea, luptîndu-se să-și limpezească mintea, să ia după cuviință hotărîrile.

— Gherasime, tu știi unde-i Musarah ?

— Parc-am auzit, dar n-aș putea să spun unde-i, domnule!

— Și eu auzeam! adăugă bucătarul.

Anton Lupan se repezi pe scări, în cabină.

— Mă duc să caut pe hartă! Fiți gata să schimbăm drumul!

Adnana îl întîmpină, palidă, cu ochii măriți peste măsură.

— Ce-i? Te doare rău piciorul?

Ea clătină din cap, privindu-l cu spaimă.

— Știu unde-i Musarah! Dar să nu vă duceți acolo!... Acolo sînt cei mai sîngeroși pirați din lume!

— Și unde-i?

— În Marea Roșie, e o insulă, lîngă...

— Lasă, o să mi-o arăți pe hartă, avem vreme destulă.

Era în ziua de 12 septembrie 1881, la ora 6 dimineața, cum se notă în jurnalul de bord, mai pe urmă.

Căpitanul ieși pe punte, urcînd treptele două cîte două.

— Volta în vînt! strigă, cuprinzînd în gînd toată lungimea albastrei Mediterane. La Port Said, Gherasime!

*

* *

Nici iadul nu-i prea în adîncuri, nici cerul nu-i prea departe, cînd mergi să-ți scapi prietenul de la pieire. Nici cremenea nu e prea tare, dacă trebuie să-ți sapi drum prin ea, să ajungi la dînsul, nici apele prea adînci, dacă îți țin calea, nici flacăra focului nu-i mistuitoare — nimic nu poate, nu trebuie să-ți stăvilească drumul...

Așa stă scris în cartea prieteniei!

La 12 septembrie, cînd mai aveau de mers zece zile pînă la Marsilia, „Speranța" se întoarse din drum — și aproape o lună de zile navigă de-a lungul Mediteranei, către Port Said, oprindu-se o singură dată, în insula Gozzo, la sudul Cretei, ca să ia provizii, cîte găsiră, și apă pentru restul drumului.

— Păcat că n-am știut din vreme că mergem la Port Said, domnule! oftă în acea zi cîrmaciul, plîngîndu-se căpitanului.

— De ce, Gherasime?

— Să fi luat cîțiva saci cu hașiși de la Pireu; grozavă treabă am fi făcut cu ei aici, multe parale!

— Nu te-ai săturat de hașiși, contrabandistule?! Credeam că ți-a pierit năravul ăsta, de cînd ești cu mine!

— Mi-a pierit, domnule, dar îmi vine iarăși cum simt aerul din părțile astea ale Mediteranei.

— Lasă, Gherasime, că avem sipetul cu giuvaeruri!

— Sipetul e una și marfa de trecut pe sub mînă — alta, asta nu-i pe înțelegerea dumitale. Cu ce ne ducem noi la arapi? Pthiu! cu untdelemn de măsline, cînd lor le place doar seul de oaie!

Untdelemnul lui kir Nicolachi făcea o călătorie la care nu se gîndise nimeni; dar cui îi mai păsa acum de el? De mult ar fi aruncat butoaiele peste bord, căpitanul, dacă n-ar fi avut nevoie de ele, ca lest, în magazie. Fiindcă bătea vînt tare cîteodată, bandind corabia, pînă ce valurile ajungeau pe punte, și scutind echipajul să mai scoată apă cu ghiordelul, ca s-o spele.

Bătea vînt tare cîteodată, alteori rămînea doar o briză călduță — și atunci „Speranța" își flutura velele, cu nemulțumire, dar venea și furtuna în unele zile.

Asta e viața corăbierului; pe vînt potrivit, pe vînt tare, pe furtună, el trebuie să-și urmeze drumul!

Altminteri, adunînd zilele rele cu zilele bune, nu era grea viața pe bordul „Speranței" și oamenilor le rămînea destul timp de rîs și de glume.

Posomorît într-una rămînea numai bucătarul, care nu înțelegea de ce Anton Lupan, și ceilalți, în loc să-i fie recunoscători pentru descoperirea lui, se uitau la el chioriș, cu priviri haine.

Altceva, ai fi zis că nu se schimbase nimic pe puntea corăbiei, decît că soarele, în loc să răsară din pupa, ca în drumul către Marsilia, răsărea din față, întinzînd altfel umbrele pînzelor — iar cîrmaciul trebuia să țină alt unghi la busolă. Incolo, la fel scîrțîiau scripeții, la fel mirosea catranul încălzit de soare, același farmec își păstra nopțile, cînd luna arginta totul pe punte.

La fel se ferchezuiau oamenii, pe întrecute, ca apoi, așa ferchezuiți proaspăt, să se fîsticească în fața Adnanei. Dar fata acum se socotea intrată în rîndul marinarilor și își făcea cartul, de veghe sau la cîrmă, după cum hotăra și îi poruncea nostromul. N-o mai durea genunchiul de multă vreme — putea să alerge pe punte în voie, fugărindu-se cu Negrilă, putea să se urce și pe catarge, cînd era trebuință — și zadarnic aștepta încă o întîmplare ca aceea, să vină o rafală care să răvășească totul pe punte, iar ea, nimerindu-se în capul scărilor, să se prăbușească pînă în ușă, lovindu-și piciorul.

In acest timp, Anton Lupan nu mai scria memorii Amiralității, nu mai pregătea cuvîntări în minte, ca să înflă-

căreze pescarii de la Saint Malo și să-i pornească spre insule. Deci, ar fi avut mai mult timp să îngrijească vătămătura, dacă Adnana s-ar fi lovit iar la rotulă.

Dar ce vrei, ei navigau acum spre răsăritul Mediteranei și munții Nebrodici, cei cu rafala, rămăseseră de multă vreme în urmă!

Iar căpitanul, deși despovărat de unele gînduri, avea altele care să-i umple orele, încît uitase de Adnana, uitase chiar că îi asemuise genunchiul cu mărul din vîrful catargului, viu parcă — ciudată asemuire pentru cel ce nu cunoaște poezia întregii alcătuiri a unei corăbii!

Desigur, Anton Lupan nu putea să aștepte nepăsător scurgerea zilelor. Gîndul că la capătul cîtorva sute de mile se afla prietenul său pierdut cu patru ani în urmă și că el îi aducea scăparea, stîrnea în sufletul lui atîta fierbere și frămîntare, altele decît cele de pînă acum, încît nu era de mirare că prea rar își mai amintea de Adnana.

Plecînd de la insula Gozzo, în ziua de 25 septembrie, „Speranța" nu mai întîlni uscatul pînă la 2 ale lunei următoare, cînd în tribord se ivi, amestecat laolaltă cu orizontul dantelat de valuri, țărmul african, în dreptul Alexandriei. Aveau și aici un cuib pirații lui Spînu, și ei poate așteptau în port porunci de la dînsul, neștiind că îl mîncaseră rechinii. Ar fi putut fi dibuiți cu ușurință acuma, și mare dorință era în Anton Lupan să le pună lațul de gît tuturora, pînă la unul, dar nu avea timp pentru asta, trebuia să meargă înainte, unde îi poruncea cartea prieteniei.

Două zile, „Speranța" navigă în apele tulburi de la gurile Nilului, pînă ce, la 5 octombrie dimineața, în zori, omul de veghe văzu în dreapta o pădure de palmieri, printre care creștea o altă pădure, de catarge, ciudat amestec de arbori. Era portul Damieta, aflat la vărsarea celei mai mari guri a fluviului, care răsturna aici, în Mediterană, milul adus din inima Africei, strămutînd pămîntul continentului fărîmă cu fărîmă.

În seara aceleiași zile, după ce corăbierii navigară zece ore de-a lungul lacului Mensaleh, care pe-alocuri pare a se uni cu marea, încercînd să arunce asupra ei miasma pu-

treziciunii, în faţă văzură minaretele Port Saidului ridicîndu-se din unde, ca şi cînd ar fi fost acolo un oraş clădit pe apă de zeităţile mării.

„Speranţa" ocoli digul nesfîrşit care apără gura canalului ca să nu se astupe cu nămolul aruncat într-una de Nil — şi intră în port o dată cu întunericul.

— Gherasime, vorbi căpitanul, apropiindu-se de cîrmă. Cred că e mai potrivit să vestim autorităţile, să luăm ceva întăriri, poate o canonieră, altfel, după cum spune Adnana, e mare primejdie în părţile acelea. Piraţii sînt numeroşi, au puşti şi chiar tunuri pe insulă, nu luptă numai cu iataganele, ca bandele din Egee.

— Ferească Dumnezeu, domnule! Nu trebuie să vorbim cu nimeni; dimpotrivă, să păstrăm cît mai mare taină. Să spunem, de pildă, că mergem la Berbera... Or fi tari piraţii, nu-i vorbă, dar trebuie ori să-i lăsăm în pace, ori să-i înfruntăm singuri. Ce, dumneata crezi că ei n-au iscoadele lor prin porturi? Ba cred că au cumpăraţi pînă şi pe unii slujbaşi de la vamă, de la poliţie, de la Căpitănie. Ar fi de-ajuns să scăpăm o vorbă, ca să găsim insula pustie. Ori, mai ştii, ar putea să ne pregătească o capcană!

Avea dreptate cîrmaciul, Anton Lupan îşi dădea seama, aşa că, ajungînd la cheiul Port Saidului, nu făcu alta decît să coboare singur şi să se ducă la Căpitănie, după ce mai întîi se uită pe tabla vaselor pierdute, din aceeaşi obişnuinţă care îl urmăreşte pe marinar în oricare port din lume.

Fiind ora tîrzie, rămase să se facă pe a doua zi formele de plecare — şi „Speranţa" zăbovi în acea noapte la chei, între două uriaşe vapoare ale Companiei de mesagerii maritime.

La lumina torţelor, felahi în pielea goală, sau numai cu o cîrpă legată în jurul şoldurilor, cărau cu sacii cărbuni pe vapoare, semănînd cu nişte draci istoviţi, prinşi într-un ciudat dans al infernului.

Făcîndu-se ziuă se văzu şi oraşul, care din ce avusese înainte păstra doar minaretele moscheilor; încolo, pretutindeni, Societatea canalului ridicase mari clădiri europene,

deşi încercase să le păstreze cît de cît linia arhitecturii orientale, poate ca să nu strice decorul.

Îndată ce se deschise biroul Căpităniei, Anton Lupan coborî iarăşi, avînd grijă să nu intre în vorbă cu nimeni, văzînd iscoade în toţi oamenii, îşi înscrise în registre vasul şi echipajul, apoi plăti taxa de trecere prin canal şi taxa remorcherului.

Din fericire, un convoi de caiace şi barcazuri era gata de plecare, aşa că „Speranţa" sosise la vreme ca să fie legată cu remorca la urmă. Altfel ar fi trebuit poate să aştepte două-trei zile ca să se adune alte vase cu pînze, căpitanului nedîndu-i mîna să plătească un remorcher pentru el anume, fiindcă vasele cu pînze nu pot naviga singure pe apele înguste ale canalului, unde vîntul bate la nimereală şi unde drumul trebuie ţinut drept, ca şinele trenului.

La ora prînzului, convoiul porni spre sud, printre nisipuri, ca o caravană de cămile şi tot timpul, pînă căzu întunericul, călătorii nu văzură altceva decît tristeţea canalului. Anton Lupan îşi amintea fără să vrea de Pierre Vaillant, de anii cînd prietenul său fusese în locurile acestea şi, privind săpăturile, se întreba pe unde călcase el atunci, ce parte a canalului îi mărturisea truda?

Remorcherul mergea încet, cum cerea regulamentul, ca să nu stîrnească valuri care să surpe malurile.

Fiind vremea toamnei, arşiţa nu era apăsătoare şi cînd mai venea şi briza de la răsărit, aducînd umezeală din marea ţesătură de ape a Deltei Nilului, viaţa pe punte se putea socoti bună.

Canalul se desfăşura în faţă, ca o panglică subţire, albastră, pierzîndu-se între nisipuri şi părînd că seacă în depărtare, ca rîurile subterane.

Cete de delfini urmăreau convoiul, făcînd sărituri hazoase şi stîrnind valuri, ei netemîndu-se de regulamentul Canalului.

Dar convoiul mai avea însoţitori şi pe ţărmuri; cete de felahi, mulţi din ei în pielea goală, alergau pe lîngă corăbii, cu mîinile întinse, cerînd de pomană, şi cînd banul aruncat de pe punte nu ajungea pînă la dînşii, ci cădea în

apă, se aruncau după el, cel mai dibaci și mai ager prinzîndu-l în gură.

Mai departe, peste nisipuri, se vedeau trecînd caravane de cămile, zorite parcă fiind animalele să ajungă — unde? — ca și cînd de acolo nu trebuiau să plece mai departe, viața lor unindu-se cu a deșertului nu doar o zi, ci de-a pururi.

Din loc în loc, apărea pe mal cîte un canton împresurat de verdeață, ridicat acolo pentru îngrijirea și paza canalului — și după ce rămîneau în urmă palmierii lui, fluturîndu-și umbrelele, mai tristă se desfășura în față panglica albăstruie.

Apoi se făcu seară dar convoiul își urmă drumul la lumina reflectoarelor electrice puse pe catargul remorcherului. Nici o minte omenească nu-și mai putea închipui acuma ce făcea deșertul pe întuneric, ce taine se ascundeau dincolo de dune, ce ochi pîndeau trecerea călătorilor. Doar stelele de pe cer își puteau arunca privirile acolo, din acea mare înălțime, dar clipitul lor, dacă spunea ceva, nu era pe înțelesul omului.

Spre zori, convoiul naviga pe lacul Bitter, care ușurase atît de mult înfăptuirea canalului și cînd se lumină bine, în față se zăriră înălțimile Agerna, vestind apropierea Suezului.

— Ce copaci sînt aceia, domnule? întrebă Mihu, uitîndu-se în zare.

Coama dealurilor era tivită cu un șir de țepușe, care, de la depărtare, puteau fi asemuite cu niște palmieri de o specie ciudată.

Căpitanul se uită cu ocheanul și, deodată, prin trup îi trecu un fior de groază, deși nu vedea prima oară priveliștea aceasta.

— Nu sînt copaci, ci spînzurători, Mihule!

Oamenii veniseră cu toții aproape, neîncumetîndu-se să creadă că e cu putință să răsară într-un singur loc atîtea semne de moarte.

— Cincisprezece! numără Ieremia.

— Ba șaptesprezece! se împotrivi plutașul, scoțînd prima vorbă astăzi.

Și unul și altul, deși cu spinările îngheţate, se puseră să numere iarăşi ; în clipa aceea, Mihu, cu ochii mai ageri, zări un şir nou de spînzurători, pe a doua creastă.

— Ia uitaţi-vă ! Altele !

— Ce-o fi fost aici, domnule ? întrebă cîrmaciul.

Şi el mai văzuse spînzurători în marginea oraşului, dar niciodată în numărul de astăzi, să te îngrozească.

— Pesemne a fost prinsă o bandă întreagă de tîlhari, din cei care pradă caravanele.

— N-or fi piraţi ?

— Şi asta se poate !

In anii aceia, ştie toată lumea, piraţii în Marea Roşie erau mai deşi decît broaştele în apa lacului.

Adnana stătea şi ea în rînd cu oamenii, privind spînzuraţii, şi îşi mşca buzele palide.

— O să fie mare primejdie, mare primejdie ! îi şopti căpitanului, spînzurătorile de aici amintindu-i putinţa întîlnirii cu moartea.

Cunoştea insula Musarah, trecuse de multe ori pe acolo cu corabia lui Huseim şi văzuse ce greu puteau fi încolţiţi piraţii. Dacă fuseseră prinşi unii şi îşi primiseră pedeapsa, nu însemna că n-au rămas alţii. Iar insula aceea înfăţişa pentru ei cea mai sigură şi mai temută cetate. Chiar vasele de război găseau mai nimerit să o ocolească, oricîte tunuri ar fi avut şi oricîtă armată ; pentru ele primejdia stătea în puzderia de stînci ascunse sub apă. Spînu cu ai lui îşi aleseseră aşa de bine sălaşul, că nu puteau să se apropie de el decît cei ce cunoşteau calea întortocheată.

In drumul peste Mediterană, Adnana stătuse multe ceasuri cu Anton Lupan, aplecaţi peste hartă, şi apoi căpitanul făcuse sfat cu Gherasim şi cu oamenii alte multe ceasuri, socotind cum să calce cuibul piraţilor. Ar fi fost greu să se spună dacă în unii era vreo teamă — toţi păreau gata să-şi urmeze căpitanul, dar poate că ei încă nu-şi dădeau seama ce-i aşteaptă.

Pe la ceasurile zece dimineaţa, goeleta noastră, care venea de atît de departe, nu fiindcă ar fi avut de adus aici sau de luat marfă, ci ca să împlinească datoria scrisă

în acea carte, se afla la cheiul Suezului și avea Marea Roșie în față.

— Gherasime, hai cu mine! zise căpitanul, îndată ce schela fu aruncată. Ceilalți rămîneți pe bord și fiți cu ochii în patru!

Peste o jumătate de ceas, oamenii îi văzură întorcîndu-se, cu o gloată de hamali felahi, care purtau pe umeri greutăți ciudate. Abia cînd fură aproape, își dădură seama că felahii aduceau două țevi de tun și două afete, care își găsiră locul la prova, de o parte și de alta a ancorelor. Alți doi hamali cărau cîte un butoiaș de pulbere, și, în sfîrșit, ultimii patru, lăzi cu ghiulele — să ți se facă părul măciucă în creștet.

— Măi, care-ați fost la artilerie, veniți încoace! strigă Gherasim, către oamenii echipajului.

În vremea aceea, micile vase care străbăteau Marea Roșie, nu se încumetau niciodată să plece dacă nu erau înarmate. La Suez și la Bab-el-Mandeb, în partea cealaltă, găseai totdeauna pe chei asemenea tunuri, pe care puteai să le cumperi, cum s-ar zice astăzi, de ocazie. După ce străbăteau marea primejdioasă, căpitanii le vindeau îndată, și astfel, tunurile călătoreau de la nord la sud cu o corabie, ca peste o lună să facă drumul înapoi cu alta.

Deci nu se miră nimeni în port, văzînd cum „Speranța" se înarmează — n-aveai să te temi că fapta aceasta putea să bată la ochi iscoadelor. În schimb, cu prețul tunarilor, al pulberii, al ghiulelelor, cu taxele de trecere prin canal, cu plata remorcherului, cu ce mai dăduse pe provizii, punga căpitanului se ușurase, nu mai rămăseseră în ea decît treizeci din icosarii lui kir Nicolachi.

— Ce ne facem, Gherasime? spusese căpitanul, în timp ce veneau cu tunurile spre corabie.

— Ne-om descurca noi într-un fel, domnule. La nevoie om vinde ceva marfă.

— Covoare și mătăsuri? Aici n-au preț; înseamnă să le dăm de pomană. Și pietrele rare, de asemenea.

— De, dacă n-am luat hașișă! oftase cîrmaciul.

Pînă una alta însă, aveau cele trebuitoare spre a pleca mai departe; lipseau numai tunarii — strigarea lui Ghera-

sim rămăsese zadarnică; şi Ieremia, şi Haralamb, şi plutaşul făcuseră războiul cu dorobanţii. Numai Ismail zicea, fudulindu-se, că trăsese cu tunul o dată, luptîndu-se tot cu piraţii, şi dovedi că se pricepea la treaba aceasta, slobozind o ghiulea la iuţeală, fără să-i fi poruncit căpitanul.

Bubuitura stîrni spaimă printre felahii care împinzeau cheiul, puse în picioare Căpitănia, poliţia şi celelalte puteri ale portului. Noroc că ghiuleaua se duse în apă, fără să facă stricăciune, aşa că Anton Lupan trebui să plătească amendă doar pentru bubuitură — şi rămase numai cu douăzeci şi cinci de icosari, din treizeci cîţi mai aveau înainte ca Ismail să-şi fi arătat bravura.

Dar, lăsîndu-i la o parte zorul care speriase mulţimea, Ismail dovedise pricepere la tunuri şi ca urmare, îndată ce părăsiră apele portului, începu să facă instrucţie de artilerie cu puşcaşii. După două zile, fiecare din ei ştia să încarce tunul şi să ochească, spre marea îngîmfare a bucătarului.

„Speranţa" în acest timp străbătea Marea Roşie, pregătit fiind totul pe punte şi-n sufletul oamenilor, pentru crîncena întîlnire cu stîncile şi cu piraţii.

*

* *

Pe coasta de răsărit a Mării Roşii, între a 25-a şi a 26-a paralelă, răsare din unde una din cele mai răvăşite îngrămădiri de insule cunoscute în lume, arhipelagul Şeiharat, pe care îl ocolesc navigatorii cum ocoleşte dracul biserica. Garduri de corali, ascunse la cîteva palme sub apă, ţes între insule o urzeală pe care nu ştiu s-o descurce decît vietăţile mării şi astfel, trecerea unei corăbii pe acolo înseamnă sigura ei pieire.

În mijlocul acestei ciudate cetăţi clădită din fire, insula Musarah pare reduta cea mai ferită, aceea unde se adăpostesc comandanţii oştirii. Alcătuită din trei stînci înalte, între care s-au ridicat recifuri, unindu-le, ea seamănă într-adevăr cu un bastion de formă triunghiulară, putîndu-se împotrivi, cu colţurile, atacatorului venit de oriunde.

Pe fiecare din cele trei stînci, știa Adnana, piraţii aveau puse tunuri, înţepenite în piatră, şi la fiecare tun stătea om de pază, uitîndu-se cu ocheanul în zare. Nu se putea apropia om străin de sălaşul acesta, mai ştia Adnana, fără să se dea alarma pe insulă şi piraţii să nu-şi ia locurile de luptă, la tunuri unii, alţii cu puştile, în redutele săpate în coral tot lungul ţărmului.

Oricît ar fi fost de viteji şi de dibaci oamenii din echipajul „Speranţei", pentru ei rămînea deschisă o singură cale să ajungă acolo — şiretenia, unită cu hotărîrea lor de-a învinge, spre a împlini porunca prieteniei.

De la Suez la Şeiharat sînt cam trei sute de mile, pe care, avînd vînt bun, goeleta romînească le străbătu într-o săptămînă, astfel încît la 13 ale lunii octombrie, omul de veghe zări primele insule ridicîndu-se deasupra orizontului, o dată cu lumina zilei.

Tulburat fusese tot timpul drumului căpitanul, tulburat de îndoieli, de speranţe — dar în clipa cînd auzi strigătul omului de veghe, simţi o clipă că i se opreşte inima.

Pierre Vaillant se afla aici, la cîteva mile depărtare, şi după ce îl aşteptase aproape cinci ani de zile, după ce îl căutase prin toate porturile Mediteranei şi Egeei, mai avea cîteva ceasuri să fie lîngă el şi să-l îmbrăţişeze. Dar ieşind pe punte, i se părea că aceste ceasuri vor fi mai lungi şi mai grele decît toată cealaltă aşteptare de pînă acuma.

„Speranţa" purta la catargul din prova steagul negru, semnul piraţilor, iar la capetele crucetei cîte o flamură roşie.

— Dacă nu şi-au schimbat înţelegerea, putem să ne apropiem aşa pînă la o sută de metri, zise Adnana. Acum trei ani, cînd am fost aici ultima oară, semnul de recunoaştere erau flamuri roşii în zilele cu soţ ale lunei, iar în zilele celelalte, flamuri galbene. Dar ştiu că mai tîrziu Spînu a poruncit să se răstoarne culorile, fiindcă îi fugise una din căpetenii şi se temea de trădare.

— Uite-ai dracului ce socoteli stau ei să-şi facă! bombăni Gherasim, cu ciudă. Ei, dacă-i aşa, cînd o fi să-i spînzurăm, am să-i întreb ce culoare doresc să aibă ştreangul!

Intre timp corabia îşi urma drumul spre insule, care îşi arătau tot mai limpede contururile.

— Ia, băieţi, acum e timpul să vă schimbaţi hainele, că începe comedia! porunci căpitanul.

Oamenii coborîră în cabină şi peste un timp reveniră, unul cîte unul, legaţi la cap cu turbane, avînd pe umeri şaluri şi mătăsuri dintr-ale armeanului, strînse aşa fel să semene cu nişte caftane. Căpitanul, la rîndul său îmbrăcă giubeaua lui Spînu, cum se şi cuvenea unei căpetenii.

Cînd primul dintre ei apăru pe punte, Negrilă se repezi la el, dar după doi paşi se opri, cuprins de nedumerire, uitîndu-se întrebător la caftanul omului şi numai că nu-l apucă rîsul, lipsindu-i această însuşire, cu toată credinţa contrară pe care o avea stăpînă-su.

Bineînţeles, dacă se costumaseră oamenii, nu însemna că putea fi costumat şi cîinele; numai el şi Adnana îşi păstrară vechea înfăţişare.

Mulţumit de îmbrăcămintea oamenilor, căpitanul îşi întoarse privirea spre prova:

— Ismaile, încarcă tunurile!

— Incărcam! se fudul bucătarul.

Ieremia stătea la unul din tunuri, Haralamb la celălalt, Milu căra săculeţii de pulbere, tîrşîindu-şi cizmele grele, Cristea Busuioc pregătea ghiulelele, iar Ismail, între dînşii, dădea porunci cu ifos, el fiind mai mare peste artilerie

Dar, nefiind încă începută bătălia, cînd era nevoie de ei ca să slăbească sau să întindă pînzele, oamenii se repezeau pe punte, la comanda căpitanului, şi puneau mîna pe şcote, căci nu aveau în grijă numai artileria, ci şi manevra corăbiei.

— Iat-o! strigă Adnana, arătînd cu mîna în zare.

Printre două insule scunde, care parcă se trăgeau în lături, ca o cortină, se iviră cele trei colţuri ale bastionului.

Aşa cum se desfăşura marea în faţă, pînă acolo, n-ai fi zis că pune vreo piedică în calea corăbierilor. Dar cei ce ştiau să citească în valuri, îşi dădeau seama, din incîlcita lor unduire, ce colţi de stîncă erau ascunşi pretutindeni, ce

spinări de piatră, ce ferăstraie cu zimții ascuțiți, să taie etrava, bordajul și chila.

Anton Lupan și Gherasim stăteau de o parte și de alta a Adnanei, care ținea cîrma.

— Recunoști drumul ? o întrebă, îngrijorat, căpitanul.

Ea nu răspunse ci clătină doar din cap, fără să-și ia ochii de pe fața mării. În clipa asta părea că îi pierise orice urmă de teamă, pe chipul ei se citea numai încordarea cu care urmărea drumul.

— Se vede ceva la tunuri ? îl întrebă pe căpitan.

Acesta cerceta insula cu ocheanul.

— Ciudat, dar nu mișcă nimeni !

— Pesemne am nimerit bine semnul de recunoaștere ! Altfel s-ar fi pornit forfotă pînă acuma.

Vorbind, Adnana învîrtea de cîrmă, cu mișcări scurte — și goeleta lăsa în urmă o dîră șerpuitoare. În unele clipe, în borduri, valurile dezgoleau cîte un colț de stîncă, numai la douăzeci de pași depărtare și privindu-l, oamenii își dădeau seama ce s-ar fi întîmplat dacă bravul cîrmaci nu l-ar fi ocolit la vreme.

În clipele acestea, căpitanul se simți rușinat că nu avusese încredere de la început în priceperea Adnanei, la trecerea peste Mediterană, purtîndu-se cu ea nu cum te porți cu un marinar vrednic, ci cu o domnișoară.

— În scrisoarea aceea era vorba de o corabie, zise Adnana, arătîndu-se nedumerită, în timp ce continua să strîngă cîrma cu aceeași înverșunare. Nu înțeleg unde poate să fie. Locul de ancorare e acolo, în stînga.

— Poate au ascuns-o după insulă, răspunse căpitanul.

— Nu ; în partea cealaltă nu poate ajunge nimeni, recifele n-au mai lăsat un colț liber.

Lăsaseră în urmă insulele care păzeau intrarea în radă și pînă la țărmul redutei nu mai rămăseseră decît cinci sute de metri. Pirații erau acolo, așteptîndu-i fără nici o bănuială. Dar printre ei se afla și Pierre Vaillant, desigur împreună cu alți prizonieri — și dacă nu erau în lanțuri, în clipa cînd ar fi izbucnit prima împușcătură, aveau să se arunce și ei asupra paznicilor. Anton Lupan își cunoștea prietenul, și chiar dacă nu l-ar fi cunoscut prea bine,

din scrisoarea primită de Spînu se înțelegea limpede ce învrăjbit se purtase el în robie. Deci, pe lîngă puterile lor, întărite de puterea tunurilor, eliberatorii de pe „Speranța" se puteau aștepta la un ajutor pornit chiar din mijlocul redutei.

Gîndind astfel, Anton Lupan continua să cerceteze cu ocheanul țărmul și întăriturile.

— Dar ce-i asta?! exclamă deodată, strîngînd mai tare ocheanul în mînă. Ia te uită, un om spînzurat, pe stînca din mijloc!

Apoi simți amorțindu-i mîna, amorțindu-i trupul și inima. Dar dacă omul spînzurat era Pierre Vaillant, atins de răzbunarea piraților, pentru răzvrătirea lui, acum cînd nu mai aveau nevoie de el, cînd le terminase corabia?

— E și-n dreapta unul, domnule! strigă Mihu, a cărui privire aproape că se lua la întrecere cu ocheanul.

În acest timp, „Speranța" își urma drumul, manevrînd cu dibăcie și pînă la insulă nu mai rămăseseră decît douătrei sute de metri. Mihu arătă cu mîna:

— Uite, și-n stînga încă unul!

— Doamne, dar aici pare că s-a dat o bătălie! murmură Anton Lupan, neștiind dacă să-i pară rău, sau să se bucure. Parc-ar fi niște leșuri pe țărm, tu vezi, Mihule?

Musul se urcă pe parapet, ținîndu-se cu mîna de straiuri și un timp nu răspunse, ci își încordă privirea, cercetînd țărmul.

— Da, domnule! exclamă pe urmă. Sînt piați morți, îi cunosc după turbane.

— Să nu fie o cursă! zise Adnana, căutînd cu ochii încordați drumul pînă la locul de acostare.

Aici, în radă, valurile erau mai liniștite, dar culoarea lor neagră-roșiatică, tot nu îngăduia să vezi stîncile ascunse, dacă nu le cunoșteai dinainte.

— Ai dreptate! încuviință căpitanul. Nu trebuie să ne pripim. Hei, Ismaile, fii gata cu tunurile. Și voi, băieți, pregătiți-vă să luați puștile, dacă o fi nevoie!

Tunurile sînt bune de la o depărtare. Cînd ai ajuns în fața dușmanului, pușca se dovedește mai folositoare, de aceea, fiecare tunar și-o avea pregătită lîngă parapet, cu

glonțul pe țeavă, numai s-o ia la ochi și să apese trăgaciul.

În clipa aceea, Negrilă, care stătea cu picioarele de dinainte pe parapet, lîngă Mihu, plimbîndu-și ochii iscoditori de-a lungul insulei necunoscute, își ridică deodată capul în aer, adulmecă plin de neliniște — și deodată începu să urle. Urla într-un fel cum nu-l auzise nimeni înainte, nu cu furie, nu cu teamă, nu cu neputință, un urlet de jale care îți rupea inima.

Și-atunci, fiindcă pînă la țărm nu mai aveau decît o sută de metri, văzură cu toții că asupra insulei apăsa moartea și pustiul, nu mișca nimic, nicăierea, numai cei cîțiva palmieri firavi care creșteau în pămîntul sărăcăcios, adus de vînt pe recifuri, își legănau frunzele negricioase ca pe niște flamuri de doliu.

— Insula e părăsită! murmură dezamăgit căpitanul.

— Au fugit! adăugă Adnana.

— Mai degrabă au fost izgoniți, după semne.

Se vedeau acum limpede, pe țărm, leșurile, se vedeau pe stînci tunurile adormite — și vîntul aducea apăsător, în unele clipe, mirosul stîrvului.

— Par intrate în putrezire! urmă căpitanul, fiindcă ochii lui continuau să vadă, mintea să judece.

Dar nici ochii nu puteau să dezvăluie taina celor petrecute aicea, nici mintea nu putea să îl ajute și el, deși își ținea firea, se întreba deznădăjduit, în ce parte a insulei va găsi leșul prietenului zăcînd pe recifuri.

— Fiți gata pentru acostare! porunci, luîndu-și datoria și glasul căpitanului din obișnuință.

Oamenii se repeziră la pînze; oricît de temător ai fi fost, se vedea limpede, nu rămăsese ființă vie pe insulă, nu mai era nevoie nici de puști, nici de tunuri.

„Speranța" făcu o voltă sub mîna Adnanei, își puse prova în vînt și, în timp ce velele fluturau liniștite, își lipi bordul drept de cheiul săpat în stîncă. La o sută de metri în pupa ei se vedea o bucată de plajă, și după urmele lăsate pe țărm, acolo era locul unde corabia piraților fusese dată la apă. Ceva mai sus zăceau mormane de cioplitură, capete de scînduri, bușteni, talaș, semnele lucrului care se

desăvîrşise acolo. Dar corabia nu mai era aici, pornise — şi nu puteai şti în ce parte a lumii.

Primul care debarcă fu Negrilă. Înainte ca „Speranţa" să fi acostat bine, el sări peste parapet şi începu să alerge de-a lungul ţărmului, scoţînd într-una aceleaşi urlete.

În vîrful celor trei stînci ale bastionului, se vedeau spînzuraţii, legănîndu-se în bătaia vîntului, — toţi aveau caftane, cum nu puteau să poarte prizonierii, ci numai paznicii lor, piraţii lui Spînu.

Peretele stîncii din stînga, unde pesemne fusese o grotă, era prăbuşit, dezvelind o adîncitură hidă; după fumul risipit pe piatră, după forma rupturii, se vedea că în grotă se produsese o explozie cumplită, care desigur mişcase întreaga temelie a insulei.

Dar nu, degeaba îi stătea inima în cumpănă căpitanului, zbuciumîndu-se: toate stîrvurile aveau pe ele caftane, înnegrite de sîngele putred. Şi dacă zăceau aici, pare-se de multă vreme, în bătaia soarelui şi a vîntului, însemna că ei fuseseră învinşi, altfel, ai lor s-ar fi îngrijit să le facă morminte.

— Risipiţi-vă pretutindeni — le porunci căpitanul oamenilor — şi vedeţi dacă...

În clipa aceea, Negrilă, care alerga pe ţărm urlînd într-una, se opri deodată, cu urechile ciulite, căutînd către stînca din dreapta insulei, apoi îşi înfipse ghearele în nisip şi se aruncă într-acolo, lătrînd de data asta, în loc să urle — sub stăpînirea furiei.

— După el! strigă căpitanul, schimbîndu-şi porunca.

De sub peretele stîncii izbucni o împuşcătură şi glonţul se înfipse în piatra găunoasă a recifului, spulberînd-o în ochii lui Negrilă.

Cîinele făcu un salt în lături, se uită la ai săi, apoi se repezi iar înainte, continuînd să latre cu furie.

Un nou glonţ piui prin aer, o nouă zburătură de piatră îi tăie drumul, făcîndu-l să se prăbuşească în lături, de-a rostogolul.

— L-a lovit! strigă Mihu ducîndu-şi pumnii la gură.

Dar Negrilă se ridică de jos, îşi scutură coama şi iar se repezi spre stînca de unde porneau împuşcăturile, săltînd

strimb de data asta, numai în trei picioare, al patrulea, un picior din față, ținîndu-l chircit, semn că avea o vătămătură.

În fața stîncii era un dîmb de piatră și acolo cîinele se opri, trîntindu-se pe burtă, ca soldații care așteaptă întăriri să vină din urmă.

Cîteva clipe mai tîrziu, întreg echipajul era alături, înconjurîndu-l, cu puștile sprijinite pe muchia dîmbului.

Sub peretele stîncii, luci o țeavă de armă, ascunsă printre tufișuri. Ieremia nu zăbovi, ci trimise unul din gloanțele lui care îi făcuseră faima; fierul puștii dușmane sări în sus, prefăcut în fărîme.

— Măi vere, să fii al naibii, dar bine știi să iei linia de ochire! izbucni Haralamb, uitînd primejdia clipei.

Primejdie? Fusese!... Îndată ce se duseră șuierînd oțelele fărîmate, din spatele tufișurilor se ridică o arătare, un om odată, astăzi o umbră cocîrjată, cuprinsă de spaima jivinei încolțite care nu mai vede scăpare.

— Ține pușca la ochi, Ieremie! porunci căpitanul. Voi haideți după mine!

Și ridicîndu-se, porni înainte, cu tot echipajul și cu Negrilă șchiopătînd pe lîngă dînșii, scoțînd mîrîituri înăbușite.

Cînd fură la zece pași, arătarea, care îi urmărea tremurînd, cu privirile înnebunite, dădu să facă un salt în lături, o ultimă încercare de fugă, cu aceeași lipsă de judecată pe care o arată și fiara cînd o împresoară vînătorii.

— Stai! strigă căpitanul.

Omul se prăbuși la pămînt, dîndu-se cu fruntea de țărînă.

— Îndurare, stăpîne! gemu, cu un glas care-și pierduse deprinderea vorbirii, glasul omului preistoric grăind prima oară.

— Cine ești tu? îl întrebă căpitanul, vorbindu-l cum putea, în limba grecească pe care o folosise și prizonierul.

Acesta răspunse, tremurînd, fără să-și ridice fruntea din țărînă:

— Abdulah!

Anton Lupan simți în trup o tresărire.

— Tu eşti omul lui Spinu? Tu i-ai scris astă primăvară?
— Eu, stăpîne!
— Unde-i franţuzul?
— A fugit, nu e!
— Cînd a fugit?
— De trei luni, stăpîne.
— În iulie?
— Da, la 20 iulie, atunci a fost măcelul.
— Şi încotro s-a dus?
— Nu ştiu; fiţi îndurători cu mine!

Anton Lupan îşi simţea mintea tulbure; fireşte că arătarea din faţa lui nu putea să ştie încotro s-a dus prizonierul — dar ce se întîmplase în aceste trei luni, unde ajunsese Pierre Vaillant, cum de nu-i dăduse un semn de viaţă, cum nu îşi găsiseră urma?

— Ridică-te! îi porunci arătării.

Omul se ridică, arătîndu-şi trupul deşirat, ciolănos, cu pielea murdară ieşind prin zdrenţele caftanului. Părul îi crescuse lăţos, pînă pe umeri, iar barba îi acoperea chipul, nelăsînd să i se vadă decît ochii sălbăticiţi, rotindu-se în neştire.

— Eşti arab?
— Arab, stăpîne, dar am învăţat greceşte în insule, am fost mult timp acolo cu Spinu.
— Ia spune, cum s-a întîmplat, cum a fugit franţuzul? continuă Anton Lupan, punînd întrebările în neştire, căci adevăratul lui gînd era aiurea — cum să-l caute pe Pierre Vaillant, cum să-i găsească iar urma.

Nu-şi dădea seama dacă avea în suflet bucurie sau dezamăgire. Dacă prietenul său fugise, însemna că era liber şi îşi luase iar soarta în mînă, după ce aproape cinci ani i-o stăpînise Spinu. Dar încotro să pornească, în ce fel să-i ia urma, cînd între ei se aşternuse iar timp lung, timpul din iulie pînă acum, şi sute, poate mii de mile. Cînd fugise el de aici, „Speranţa" se afla la Stambul, abia plecase de cîteva zile de la gurile Dunării. Dacă Pierre Vaillant i-ar fi ieşit în întîmpinare, la ce dată oare ar fi putut el să fie în Dardanele?... Dar nu, îi era peste putinţă să facă socoteli acuma...

Oamenii stăteau în jurul piratului, cu puștile în mîini, amuțiți de uimire, neputînd să scoată un cuvînt, să întrebe, bănuind ce se întîmpla cu căpitanul, dar neștiind nici ei dacă să se bucure sau să se lase în prada dezamăgirii.

Numai Mihu rămăsese deoparte, îngenuncheat pe pietre, cu ochii înlăcrămați, mîngîind laba lui Negrilă.

— L-a atins glonțul, domnule! plîngea musul. Și-l doare și nu poate să spună!...

— Lasă-l, măi băiete! îl liniști Gherasim, socotind că faptele celelalte sînt mai însemnate decît rana cîinelui. O să-l îngrijim și o să se facă bine. Doar nu i-o fi rupt osul!

— Ba da, nene Gherasime!

Tot plimbîndu-și în neștire privirile asupra oamenilor, piratul ajunse cu ochii la Adnana și văzîndu-o abia acuma, începu să tremure.

— Tu ești Ad...

— Da, Abdulah! Mă mai ții minte?

Pe chipul blînd al fetei se ivise o aspră și crudă învrăjbire.

— Și... și Huseim?

— L-au mîncat rechinii!

Ochii piratului se măriră și începură să se rotească iar în neștire. Soarele ajunsese în înaltul cerului, și cu toată vremea toamnei, căldura, în mijlocul recifurilor încinse, ajunsese ucigătoare. Cînd venea cîte o adiere de vînt, în loc să aducă răcoare, purta mirosul de hoit, umplîndu-i de scîrbă pe oameni.

— Spune, ce s-a întîmplat aici? vorbi căpitanul.

— S-au răzvrătit prinșii, stăpîne: erau paisprezece, cu franțuzul, oamenii noștri dormeau și i-au răpus cu viclenie...

Prin ochii rătăciți ai piratului trecu limpede o undă de ură.

— Spune!

— Au gîtuit întîi santinela de jos, i-au luat caftanul și pușca... Așa, unul din ei a putut să ajungă pînă la grotă, unde țineam pulberea; i-au pus foc și p-ormă... A fost mare măcel, stăpîne!

— Voi cîți erați?

— Treizeci şi şapte; au ucis doisprezece, pe căpetenii, afară de mine, i-au spînzurat sus, la tunuri, pe ceilalţi, răniţi sau teferi, i-au pus în fiare şi i-au dus cu dinşii pe corabie.

— Spînzuraţii de la Suez, Gherasime! spuse căpitanul.

— S-ar putea, domnule.

— Nu că s-ar putea; sînt sigur!... Spune, tu cum ai scăpat, păginule?

— Am fugit înot pînă la insula de colo, am stat ascuns, că mă căutau anume pe mine — şi cînd i-am văzut plecaţi, m-am întors. Credeam că mai scăpaseră şi alţii — dar, cei care nu fuseseră luaţi, erau morţi, şi am rămas singur.

— De atunci stai aici?

— Da; am avut merinde...

— Şi ce aşteptai? Ce credeai că o să se întîmple?

— Nădăjduiam că o să vină Spînu.

— Spînu n-o să mai vină niciodată! L-au mîncat şi pe el rechinii!

Auzind această veste, prin ochii piratului trecu iar o undă de ură, apoi privirea i se împrăştie şi el se prăbuşi la pămînt, lovindu-se cu fruntea de ţărînă.

— Îndurare, stăpîne!

Anton Lupan aşteptă o clipă, înainte de a lua o hotărîre, îşi roti capul, cercetînd jalnica înăţişare a insulei, palmierii firavi, tufişurile sărace, piatra recifului încinsă de soare, cele trei stînci ale bastionului, grota prăbuşită, leşurile putrezite, ale căror ultime miasme îi otrăvea plămînii... O clipă refăcu în minte încăierarea piraţilor cu prinşii, auzi parcă explozia depozitului de pulbere, împuşcăturile, răcnetele răniţilor, simţi sub picioare zguduirea adîncă la temelia insulei, îl văzu pe Pierre Vaillant — cum îl văzuse moş Ifrim atunci căţărîndu-se pe catarg, cu pistolul în mînă — îi urmări paşii, punîndu-şi pe goană asupritorii, slobozind după ei gloanţele puştii... Apoi, după huietul care însoţea în închipuirea lui toate aceste clipe, se lăsă o linişte adîncă — şi din mijlocul ei se ridică o muzică biruitoare, sunet de cornuri şi de trîmbiţe, şi-n acordurile ei

văzu, parcă aievea, o corabie, cu pînzele întinse, pornind de la țărm pe drumul eliberării.

Și această muzică triumfătoare și această imagine a biruinții, trezi în el toate speranțele ostenite în clipele dinainte.

— Luați-l, băieți! porunci, arătînd omul prăbușit în țărînă. Toată lumea pe bord, repede! Nu mai avem nimic de făcut aicea.

— Și încotro pornim, domnule? întrebă cîrmaciul, aplecîndu-se să-l ia în brațe pe Negrilă.

— După Pierre Vaillant, Gherasime!

În aceeași zi, „Speranța" naviga înapoi, spre Suez, lăsînd în urmă insula blestemată și mirosul stîrvurilor.

Căpitanul stătea la cîrmă, de veghe stătea Adnana, piratul, legat în frînghii lîngă catargul de la prova, își plimba asupra punții privirile rătăcite, oamenii, osteniți, se odihneau la umbra pînzelor. Negrilă zăcea pe bocaport, cu piciorul în fașa însîngerată prins între două scîndurele, iar Mihu, așezat alături, îi mîngîia coama, șoptindu-i la ureche cuvinte pe care nu le auzea nimeni.

Așa naviga goeleta noastră la ora acea.

Făcuse aproape o mie cinci sute de mile ca să ajungă aici — o lună de zile — și încă pe atît îi cerea înapoierea. Iar o mie cinci sute de mile înseamnă nopți nedormite, luptă cu furtunile, apăsătoare zile de acalmie, pînze și parîme rupte, sute de ore de veghe, sute de ore de încordare și de neliniște — o, dar înseamnă atîtea! Și la capul drumului, după ce oamenii își oțeliseră inimile să calce sălașul celor mai sîngeroși pirați din lume, nu ca să ridice de pe insulă vreo comoară, nici să secere grîu, ca să aibă de pîine, nici să adune fructe, spre a-și potoli arșița gurii, neiiind de găsit acolo decît un prieten — se întorceau azi, istoviți, spre a face alte o mie cinci sute de mile, fără nici un folos, ai îi zis, pentru nimeni.

Nu, „Speranța" nu-și izbîndise țelul călătoriei, dar împlinise pînă la capăt poruncile din cartea cea mare a prieteniei!

CAPITOLUL XVI

Cîntecul sirenei

La 21 octombrie, opt zile după ce părăsise insula piraţilor, „Speranţa" acosta din nou la cheiul Suezului, şi în timp ce Gherasim se ducea la poliţie, să cheme paza spre a lua în primire pe ultimul pirat al lui Spînu, Anton Lupan se repezea la Căpitănie.

— Ce, v-aţi şi întors de la Berbera ? îl întrebă căpitanul portului, privindu-l mirat.

Nu uitase de trecerea „Speranţei" pe aici, acum două săptămîni de zile, din motive care se vor vedea.

— Nici n-am fost la Berbera, ci în arhipelagul Şeiharat.

La auzul acestui nume, slujbaşul portului se ridică în picioare şi scoase o exclamaţie, poate fără să-şi dea seama:

— Şeiharat !.... Insula Musarah !... De-acolo a venit şi franţuzul acela, Pierre Vaillant, care i-a răpus pe piraţi !

Fu rîndul lui Anton Lupan să exclame :

— Pierre Vaillant ?!...

— Da, domnule, răspunse căpitanul portului, nebănuind ce furtună de gînduri şi de simţăminte stîrneau în noul venit vorbele sale. A trecut pe aici la sfîrşitul lunei iulie : dacă vreţi am să mă uit în registru şi vă pot spune data exact.

Zicînd, dechise registrul, care de altminteri se afla în faţă, şi nu-i trebui mai mult de cîteva clipe să găsească o anumită filă.

— Intocmai ; la 28 iulie. Venea din insula Musarah, și a adus douăzeci și șase de pirați pe care i-a predat poliției. Judecata lor a durat mult, pînă să se adune toate mărturiile — și acum trei săptămîni, douăzeci și cinci din ei au fost spînzurați ; numai pe unul, fiindcă avea mintea rătăcită, judecătorii l-au cruțat, punîndu-l sub pază, la spital.

— Și Pierre, Pierre Vaillant, domnule ? Spuneți-mi, ce știți despre el, îl caut de peste patru ani, încotro a plecat?

— La Stambul, după declarația sa ; iată, scrie în registru... A dovedit cu martori că goeleta cu care a venit din insulă era lucrată de el și a înscris-o la noi sub pavilion francez...

— Era o goeletă ?

— Da ; sub numele „L'Espérance".

Pierre Vaillant și „L'Espérance" ! Două nume care se îngemănau, trezind în urechea lui Anton Lupan aceeași muzică, aceleași sunete biruitoare, de cornuri și de trîmbițe, pe care o auzise parcă răsunînd deasupra jalnicului peisaj al insulei Musarah, cînd aflase că prietenul său a scăpat... Se uita la căpitanul portului parcă nu-l vedea.

— Un vas foarte frumos, domnule, și foarte bine lucrat ! continua acesta, între timp, fără să simtă nici acum frămîntarea omului din fața sa. Încă era să vă spun de rîndul trecut, că semăna cu vasul dumneavoastră — și, ce e mai ciudat, chiar numele li se potriveau, dar erați foarte grăbit și ați plecat.

Aici, căpitanul „Speranței" făcu ochii mari.

Dacă i-ar fi spus !... In loc să se găsească la Suez, azi ar fi fost în drum spre Dardanele, spre Marmara, cinci sute de mile mai aproape de Pierre Vaillant. Dar nimeni nu era vinovat — cartea prieteniei îi poruncise să meargă înainte, și el făcuse drumul pînă la cap.

— Și cu ce bani a plecat ?

— A, i s-a dat numaidecît o treime din prada luată de la pirați ; o adevărată comoară, domnule. E drept că a împărțit-o cu ceilalți oameni scăpați, totuși, se poate spune că i-a rămas destul ca să fie aproape bogat.

— Și ceilalți ce s-au făcut ? Ce fel de oameni erau ?

— Toţi marinari ; şase din ei — iată-i înscrişi aici, s-au îmbarcat pe „L'Espérance", ceilalţi pe felurite vapoare ; doi din ei, un englez şi un italian, care erau bolnavi, au zăcut aici, în spital, pînă prin septembrie. Ştiu cînd s-au făcut bine, fiindcă au trecut pe la Căpitănie, să-şi vizeze cărţile de marinar înainte de a se repatria.

— Deci nu mai e aici niciunul din oamenii cu care a venit Pierre Vaillant ?

— Niciunul ; toţi au plecat.

— Mulţumesc, domnule căpitan !

Anton Lupan nu mai avea de ce să întîrzie — aflase tot ce putea să afle, şi chiar dacă ar mai fi putut să afle ceva, pe el nu-l mai interesa să ştie decît încotro să apuce spre a-l găsi pe Pierre Vaillant. Desigur, spre Stambul — dar toamna, drumul era greu, asta însemna încă o lună de navigaţie — şi din august, cînd probabil ajunsese acolo prietenul său, pînă la sfîrşitul lui noiembrie, cînd putea să ajungă „Speranţa"... Şi totuşi, nu-i rămînea de făcut altceva.

Ieşind de la Căpitănie, se duse în grabă la biroul telegrafului şi trimise trei cablograme, la căpităniile porturilor din Stambul, Gallipoli şi Pireu, locurile unde bănuia că, la rîndul lui, prietenul său îl căuta :

— „Pierre Vaillant — goeleta „L'Espérance". Sînt în drum de la Suez spre Arhipelag. Oriunde ai fi, trimite depeşă la Gallipoli, ca să ştiu unde te găsesc".

Întorcîndu-se pe chei, văzu o gloată de felahi, poate cei de rîndul trecut, cărînd de pe bord tunurile, ghiulelele şi pulberea. Ismail se uita după ei şi părea foarte mîhnit că îşi pierdea funcţia mai-marelui peste tunari.

— Cît ai luat pe ele, Gherasime ? întrebă Anton Lupan.

— Întocmai cît ai dat dumneata ; n-am pierdut nici un ban. Pleacă un bric grecesc spre sud şi-l cunoşteam pe nostrom, aşa că l-am rugat să nu fie avar, că nu dă de la el, ci de la căpitan.

Căpitanul păşi pe punte :

— Băieţi, pornim chiar azi ! Ismaile, ia bani de la Gherasim, şi cumpără provizii pentru o lună de zile, drum fără escală, hai !

— Unde mergem ?

— La Stambul, dacă nu l-ai uitat !

— Aman, aman !

Și deodată, un ochi al bucătarului se înfricoșă, în vreme ce altul se veselea — acum știau cu toții de ce — și mai cu seamă tîlharul de Haralamb !

În timp ce Ismail cu ajutoarele sale coborau pe schelă, să meargă după merinde iar ceilalți făceau pregătirile de plecare, Anton Lupan se apropie de Adnana.

Fata stătea pe bocaport, mîngîindu-l pe Negrilă, care scincea mulțumit de mîngîierea ei, întristat că, așa cum era oblojit la picior, nu mai putea să zburde cu ea.

Căpitanul se așeză alături.

— Adnana, îți mulțumesc pentru tot ce-ai făcut ! Te-ai arătat curajoasă și pricepută și-ți cer iertare că am așteptat prea mult pînă să-ți încredințez cîrma... Ți-am făgăduit să te duc acasă, dar noi trebuie să facem un ocol mare. Spune-mi, vrei să te îmbarci pe un vapor care pleacă la Marsilia ?

Prin ochii fetei trecu o umbră de mîhnire și-o zvîcnire de spaimă care se ascunseră, amîndouă, sub lungile-i negre gene.

— Nu mai aveți nevoie de mine ? întrebă ea, fără să-și arate privirea, avînd în glas, cum avuseseră ochii, același amestec de mîhnire și spaimă.

Dacă aveau nevoie de ea ? Iată, la asta nu se gîndise de loc căpitanul. Și privind-o acum, cu stăruință mai mare, știind că ea nu poate să-l vadă, pe chipul lui se aprinse o lumină ciudată, care ar fi putut să semene cu zîmbetul mulțumirii. Dar de unde îi venea mulțumirea parcă-i era frică să se gîndească, el, căpitanul, care nu se temuse de alte primejdii, nespus mai mari decît marea primejdie a unui chip gingaș și-a unor gene negre ca astea.

— Ba da, avem nevoie ! răspunse, cu întîrziere. Credeam că ai vrea să ajungi mai repede la Marsilia.

Nu, Adnana nu vroia să se ducă înainte, fără să stea să mai spună pricina; clătină numai din cap, păstrîndu-și ochii ascunși sub gene — și „Speranța" porni, în aceeași zi, străbătu canalul, ieși în Mediterană, își începu zig-zagurile

largi, ca să se apropie de Egee. Zburau pe sus păsările călătoare, cocorii și rîndunelele, vestind venirea toamnei în locurile de unde porneau ele, numai că aici, aerul nu se asprise, dormea tot în hamac căpitanul, afară, și nici fata nu cobora în cabină.

Șapte sute de mile aveau de mers ei, de la Port Said pînă la Dardanele — și, cu vînt bun, le-ar fi făcut într-o săptămînă. Dar acum bătea vîntul nordului, mai cu seamă, împiedicînd navigația și istovind oamenii.

Navigația cu vînt potrivnic înseamnă lungi ocoluri, surdă nemulțumire în sufletul echipajului, lupta cîrmaciului cu busola, să mai cîștige un grad, cînd prova, abătută potrivnic, e gata să piardă două — o! dar înseamnă multe, o lună de navigație toamna, spre nordul Mediteranei!

In ziua cînd dubla pe la apus insula Rodos — era 9 ale lunei noiembrie — începu să plouă, ploaie rece, așa cum o cunoșteau oamenii de la ei de acasă, și nu mai fu cu putință să rămînă pe punte nimeni.

Anton Lupan făcu sfat cu cîrmaciul, scărpinîndu-se amîndoi în creștet, încurcați, în ploaia subțire.

— Unde-o culcăm pe Adnana, Gherasime?

Era mare cabina de la pupa și avea două paturi, la o nevoie, dar cîrmaciul, deși trecut prin grele viltori în viață, își păstrase curat sufletul lui aspru, încît înțelegea legile bunei-cuviințe și ale sfielii, care se citeau acum pe chipul căpitanului.

— Păi, știu eu, domnule?! Să doarmă ea în cabina noastră, iar noi ne-om culca în hambar, peste butoaiele alea.

Altceva, ce-ai fi putut face? Oamenii nu se răzvrătiră, își luară saltelele, boarfele și se mutară în magazie, lăsînd cabina cu șase paturi, unui singur suflet, Adnanei. Doar Haralamb, fiindu-i alta firea, nu înțelegea această orînduire, dar nici nu îndrăznea să scoată o vorbă, că îndată l-ar fi luat la rost Ieremia.

Cu asta, de bine, de rău, se descurcaseră oamenii, numai cu vremea le fu peste putință să se descurce de aci încolo. Pornise vîntul de nord, rece și cu rafale, și ceea ce înainta într-o zi „Speranța", prea des se întîmpla să piardă în ziua următoare. De multe ori, ca să nu nimerească pe coaste

stîncoase, trebuia să ia drumul înapoi și să se adăpostească pe după insule, așteptînd vînt mai bun, care însă părea că întîrzie.

În sfîrșit, la 25 ale lunei, aflîndu-se la sudul insulei Chios, și văzînd că va fi mare cazană cu ultimele zeci de mile, tocmai acum, cînd crescuse nerăbdarea într-insul, făcîndu-l să se frămînte ca pînzele sub vînt cu rafale, căpitanul nu mai avu încotro și se legă de pupa unui vapor care mergea spre Dardanele.

Dar nici vaporul nu era prea vrednic, pufăia greu, scotea fum mult, trimițîndu-l pe puntea „Speranței", pînă atunci neatinsă de asemenea necurățenii — și nu făcea decît trei-patru mile pe oră. Contenise ploaia, în schimb se lăsase răceală umedă în aer și oamenii, nepregătiți cu îmbrăcăminte de iarnă, dîrdîiau prin unghere.

Toate încercările își au totuși o margine ; după ce străbătuse anevoie Dardanelele, vaporul, trăgînd goeleta rominească în urmă, ajunse la Gallipoli în prima zi a lunei decembrie. Anton Lupan sări în barcă și în cîteva minute era la Căpitănie. Firește, mai întîi se uită pe tabla vaselor pierdute și, încredințîndu-se dintr-o privire că vasul lui Pierre Vaillant nu era acolo, își simți inima ușurată.

— Goeleta „Speranța" de la Port Said, spre Stambul ! zise intrînd în birou și întinzînd actele. Dacă-mi îngăduiți, domnule căpitan, aș vrea să mă uit în registrul vaselor.

În loc să-i răspundă, slujbașul Căpităniei îl privea ca pe unul venit de pe lumea cealaltă.

— „Speranța" ?... Nu se poate ! S-a înecat în iulie, a pierit, nu se mai știe nimic de ea, n-a ajuns la destinație...

— Domnule ! îl opri călătorul. Dovadă că nu s-a înecat, iată-mă aici, împreună cu vasul și cu tot echipajul !

Cîteva clipe, omul din fața sa își clătină capul, pe urmă se uită la Anton Lupan, se uită la acte, își aruncă ochii pe geam, în radă, unde corabia se legăna la ancoră și clipi din ochi, neștiind ce să creadă.

— Nu s-a înecat ?... Se poate, se poate !...

Dar din glasul lui se vedea că încă stăruia în el îndoiala, făcîndu-l să se întrebe dacă nu cumva căpitanul acesta era fantoma altuia.

— Îngăduiți-mi, domnule — repetă Anton Lupan — să mă uit în registrul vaselor; vreau să văd cînd a trecut spre Stambul goeleta „L'Espérance".

— N-a trecut! răspunse slujbașul.

Anton Lupan simți amețeală; era oare cu putință ca Pierre Vaillant să fi rătăcit drumul, să fi naufragiat, fără să vină vreo știre despre el în atîtea luni de zile, fără să se afle? Oare el trebuia să rămînă învăluit în taină toată viața?

— N-a trecut! repetă slujbașul, care între timp deschisese registrul și se oprise la o filă în urmă. Sigur că n-a trecut. Iată: „goeleta „L'Espérance", comandată de Pierre Vaillant, venind de la Port Said, fără marfă...

Dacă nu i-ar fi fost teamă de închisoarea turcească, Anton Lupan s-ar fi repezit la el să-l sugrume.

— Asta este! strigă, aplecîndu-se peste masă. De ce-mi ascunzi adevărul?

— N-a trecut, domnule!

— Dar o văd în registru!

Slujbașul își păstra o liniște care ar fi putut să te înnebunească.

— Este în registru, dar nu s-a dus la Stambul, ci a plecat înapoi după o jumătate de oră.

Anton Lupan tăcu, fiindcă nu-și găsi numaidecît glasul.

— Primul lucru pe care l-a făcut căpitanul — continuă nespus de liniștit omul din față — a fost să controleze registrul vaselor.

— Da, și?

— Și?... Vedeți, goeleta „L'Espérance" este trecută la fila 258, sosită de la Port Said, în ziua de 15 august.

— Și?

— Și... Și ajungînd la a unsprezecea filă în urmă, fila 247, iat-o, căpitanul a fost cuprins de o nervozitate la fel ca a dumneavoastră...

— Da; și pe urmă?

— Vă sfătuiesc să vă cruțați inima! zise slujbașul, privindu-și cu îngrijorare oaspetele. O aud cum bate!

Anton Lupan nu se mai putu stăpîni, ci izbi furios cu pumnul în masă.

— Şi? Ce s-a întîmplat pe urmă?

— Pe urmă? Căpitanul văzînd în registru numele dumneavoastră s-a uitat încotro aţi plecat cu vasul şi a pornit numaidecît într-acolo.

— La ce dată se întîmpla asta?

— La 15 august, domnule. V-am mai spus o dată!

Anton Lupan simţi o greutate rece în moalele capului. În zilele acelea, „Speranţa" se întorcea de la Bir-Sanjé, peste Mediterana, după ce urmărise piraţii. Sosise la Pireu abia la sfîrşitul lunei pe cînd Pierre putuse să fie acolo pe la 20 august... Deodată simţi că mintea i se luminează; cînd sosise la Pireu „L'Espérance", „Speranţa" era trecută de mult pe lista vaselor pierdute, de mult îi vestise pieirea John Tennyson şi kir Nicolachi... Da, oricît ar fi fost de nedrept jocul sorţii, oricîte nădejdi le-ar fi surpat iarăşi şi unuia şi altuia, Pierre Vaillant crezuse că e pierdută „Speranţa" şi... şi... Oare plecase mai departe, spre Marsilia, spre Saint Malo?... Dar de ce nu făcuse cercetări, de ce nu aşteptase?

— Domnule — vorbi căpitanul portului, fără să-şi dea seama ce deznădăjduit era căpitanul „Speranţei" — goeleta „L'Espérance" a mai venit aici încă o dată.

— Cînd? întrebă Anton Lupan, ridicînd repede capul.

— În septembrie, da, priviţi, la 25, venea de la Skyros, am aflat că umblase prin tot Arhipelagul.

Anton Lupan încercă să fie liniştit, să gîndească; la 25 septembrie, „Speranţa" naviga spre Port Said — el şi Pierre Vaillant se căutau unul pe altul şi soarta nu le îngăduise să se întîlnească.

— Nu ştiţi ce a făcut după aceea?

— Nu, domnule; a stat aici pînă a doua zi, la 26, şi pe urmă a ridicat ancora.

— Unde-i biroul telegrafului? întrebă căpitanul „Speranţei".

— La capul cheiului, în clădirea aceea nouă, înaltă.

Cînd să iasă pe uşă, Anton Lupan se pomeni strigat, cu o voce sfioasă:

— Domnule!

Căpitanul portului îl privea îndoit, pe deasupra ochelarilor, cu capul aplecat într-o parte:

— Domnule, v-am trecut în registru dar... dar e sigur că nu v-ați înecat, e sigur că... sînteți dumneavoastră?...

*

* *

Venise iarna în nord, dar Mediterana era încă blindă și albastră și vîntul care dincolo de Balcani, de Alpi, biciuia aspru obrajii, aici întindea molcom pînzele „Speranței".

Rămăsese în urmă Pireul, capul Matapan — și coastele de sud ale Italiei erau nu departe, în față.

— O să mergem la Marsilia, să descărcăm marfa lui kir Nikolachi, spusese căpitanul la Gallipoli, fără să le mai lămurească oamenilor de ce făceau calea întoarsă.

— Și-apoi, domnule? întrebase cîrmaciul.

— Nu știu, Gherasime! Om vedea ce-o fi mai departe.

Niciodată nu-l văzuseră oamenii pe căpitan așa de nehotărît, de obosit, cu privirile așa de împrăștiate.

Da, era obosit căpitanul, după cincisprezece ani de cînd gîndea la acea călătorie și pusese în joc totul s-o înfăptuiască. Nu mai avea putere să se gîndească nici la Țara de Foc, nici la Darwin, nici la moș Leon, nici la Pierre Vaillant, nici la „L'Espérance".

Dăduse de la Gallipoli o depeșă la Saint Malo, socotind că prietenul său, ostenit și el, se întorsese acasă:

„Sosesc la Marsilia, în primele zile ale lunii ianuarie".

Și altceva nu mai avusese putere să facă...

Ocolise Pireul, unde nu avea ce să caute — spre liniștea lui Haralamb, care își părăsise cam hoțește nevasta lui de o noapte. Și dacă nu l-ar fi ocolit, și dacă ar fi acostat iarăși la cheiul unde își avea Haralamb cafegioaica, n-ar fi avut nimic nou să afle. Poate s-ar fi nimerit iarăși pescarul acela la pupa „Speranței" — și dacă de data asta, în locul lui Ismail i-ar fi auzit însuși Anton Lupan vorbele ciudate, ce-ar fi putut să înțeleagă el mai mult decît că da, într-adevăr, trecuse pe aici o corabie care semăna întocmai și întocmai cu „Speranța".

Dar acum Anton Lupan știa mai multe, știa că goleta aceea se numea „L'Espérance" — și plecase cu Pierre Vaillant mai departe.

Nu mai avea putere să facă nimic căpitanul, nu mai vroia să gîndească, îi arătase prea multă împotrivire soarta, erau toate istovite în el, și sufletul, și oasele, și nervii, și judecata. Nu se mai uita în cărți, nu mai scria în Jurnalul de Bord decît datele însemnate, stătea la cîrmă în rînd cu oamenii, cînd îl punea nostromul, acesta avînd datoria să țină socoteala carturilor, dar altminteri părea că îi e străină și corabia și soarta ei viitoare. Ai fi zis că nu mai vede pe nimeni, nici măcar pe Negrilă, care venea în fiecare dimineață la el, șchiopătînd, să-i ureze zi bună. Doar asupra Adnanei își oprea uneori privirea, așa cum stătea ea pe tendă, deasupra hambarului, și-atunci parcă i se pornea mișcare în suflet, fiindcă și ochii îi erau mai vii, și culoarea obrazului mai înviorată.

Dar îndată ce simțea oameni în preajmă, își ascundea ochii ca flăcăiașii, și iarăși rămînea posomorît toată ziua.

Era vreme caldă în sudul Italiei, dormea iar în hamac căpitanul, lăsîndu-i Adnanei cabina, dar ea, ca și mai înainte, se simțea mai la îndemînă să-și facă, micuț, culcușul pe punte.

Și-acum se mai spăla ea dimineața, după cearceaful întins între sarturi, fără să se teamă de apa aspră acuma, fiindcă mult mai multe asprimi îndurase pe vremuri și nu-i pria de fel viața dulce și cocoloșită.

Iar oamenii, în clipele cînd uitau ciudata stare a căpitanului, se învîrteau din nou pe lîngă dînsa, neștiind care și cum să i se arate mai chipeș în față.

Și astfel, goleta noastră se apropia de Marsilia, fără ca echipajul să fi aflat ce are să fie după aceea, fără ca în sufletul lui Anton Lupan să se fi arătat limpezirea.

Trecu „Speranța" și prin strîmtoarea Messinei, de unde se întorsese din drum în septembrie, trecu și pe sub munții Nebrodici, dar aceștia nu-și mai trimiseră rafalele, nu se mai lovi Ismail în creștet, nu-și mai vătămă rotula Adnana și nu fu nevoie să-i îngrijească Anton Lupan genunchiul, asemuindu-l cu mărul din vîrful catargului...

In seara aceleiași zile, după ce micul arhipelag al Liparelor rămăsese în urmă, corabia se așternu la drum, pe o mare fără hulă, continuindu-și navigația pe atît de liniștită, pe cît de tulbure era sufletul căpitanului.

Luna răsărea un ceas după apusul soarelui în seara aceea, astfel încît crepusculul stărui multă vreme pe unde, ștergîndu-și treptat culorile, de la roșul aprins al carminului, pînă la ruginiul închis al frunzei putrede. Iar acestea se petreceau sub un cer limpede, fără urmă de nori care să-l pateze, de n-ai fi zis că e luna aspră a iernei, cînd în țara de unde venea echipajul se învîrtejeau ninsorile.

O vreme fu întuneric și velele fluturară, cu îndoială și neliniște, de parcă ar fi simțit și ele starea din sufletul căpitanului la ora aceea.

Anton Lupan stătea aplecat peste parapet, neflindu-i lui cartul la cîrmă și cerceta marea cu o stăruință ciudată, așteptînd poate să se ridice glasuri argintii dintre unde. Oare nu aici, în marea Tireniană, undeva, departe, spre coasta Italiei, se afla insula Capri, sălașul sirenelor care încercaseră să-l ademenească pe viteazul Ulyse?...

Nu-și dăduse seama cînd a răsărit luna, dar, întorcînd capul, văzu că pînzele, pînă atunci negre, luceau ca argintul. Ceva mai încolo o zări pe Adnana, aplecată deasupra parapetului, ca și dînsul, privind marea și ea cu aceeași stăruință. Și iată că deodată, urechea îi prinse o melodie domoală și dulce — un cîntec din țara ei îndepărtată, același pe care fata îl cînta dimineața pe punte, care însă acum suna altfel, mai cald, mai ademenitor, mai tainic. Il cînta încet, fără cuvinte — și poate credea că în freamătul mării nu-l auzea nimeni. Dar oare era glasul ei, sau un glas care se ridica dintre unde?

Căpitanul ascultă cu luare aminte... Oamenii, strînși roată în jurul catargului de la prova, vorbeau între dînșii ceva pe șoptite... De unde, de unde venea cîntecul, nu era oare o amăgire a mării?

Nu, la un timp desluși fără putință de îndoială, glasul Adnanei, nevinovat ca al unei copile, dar de ce cînta tocmai aici, în apele pe care fugise Ulyse?

Anton Lupan se frecă la ochi și se îndreptă spre cîrmă, scuturîndu-se ca de atingerea unei mîini vrăjite.

Și de ce veni tocmai acum Mihu, tîrșîindu-și cizmele prea mari, pe punte, să-l întrebe, cu o sfială care te punea pe gînduri:

— Domnule, ce-i aceea o *zirenă?*

— Poate *sirenă,* Mihule. Zirenă cred că spune numai Ismail, care ne pocește graiul.

— Păi chiar el a spus. Auzi, cică Adnana i-o zirenă și-o să ne facă încurcătură!

Căpitanul începu să rîdă, rîs mînzesc, cum ar fi spus Haralamb care vedea multe al ciorilor și nu avea obiceiul să cruțe pe nimeni; apoi, deodată rîsul îi împietri pe buze și bătăile inimii își schimbară ritmul...

Dar „Speranța" își urma netulburată drumul, străbătînd marea lui Ulyse... Treceau orele, nopțile, zilele... Adnana își făcea cuminte cartul, apoi își găsea un colțișor unde se așeza tăcută, fără să tulbure pe nimeni.

A patra zi, la răsăritul soarelui, corabia intră în strîmtoarea Bonifacio, lăsă stîncile Corsicei în dreapta, în stînga lăsă colinele și munții îndepărtați ai Sardiniei — și merse mai departe, fără de oprire.

Erau stînci pe mări, erau și pirați, îi înfruntaseră, se știe, dar mai rămăseseră oare și sirene?

Dimineața, Adnana se spăla pe punte cu părul innodat în creștet, înginînd același cîntec care seara părea altul, mai ademenitor, mai dulce. Altminteri ai fi zis că nimic nu tulbura drumul „Speranței" în zilele acelea. Numai că Anton Lupan păstra vechea tăcere și îngîndurare, iar oamenii șușoteau între dînșii, clătinînd din cap, aruncîndu-și ochii cînd la el, cînd la Adnana.

În ultima zi a anului, o dată cu amurgul, în dreapta bompresului se văzură insulele Hyères, apoi coasta Franței și luminile Toulonului, care plutiră în depărtare, pînă la miezul nopții, cînd Capul Sicie le șterse cu umbra lui plumburie...

Erau stînci pe mare, erau și furtuni, și mii de primejdii și, pare-se, mai erau și sirene! Dar sirena de pe puntea „Speranței" avea să debarce la Marsilia — și Ismail, în care

se treziseră așa, dintr-o dată, virtuți neobișnuite, se grăbea să-i adune lucrurile în boccea, ca vraja să coboare pe mal. o clipă mai devreme...

*

* *

A doua oară își vedea Anton Lupan „Speranța" pusă pe tabla vaselor pierdute. Domnul Lambrinis, importator din Marsilia, vestise de mult la Căpitănie că vasul se pierduse în Mediterană, cu întreaga încărcătură, trimisă de la Pireu de kir Nicolachi, trei sute de butoaie cu untdelemn de măsline.

Dar numele „Speranței" scris acolo, pe tabla de doliu, pe care marinarii o citeau cu capetele descoperite, nu stîrni în sufletul căpitanului nici un fel de simțăminte. Acum îi era gîndul aiurea, lăsase pentru mai tîrziu grija vămii, a Căpităniei și străbătea cheiurile portului vechi, ducînd-o spre casă pe Adnana.

Aici, îndată ce treceai liniile, se deschidea piața frînghierilor sub un cer de iarnă care părea cerul primăverii. Dar nu se mai îmbulzeau marinari și căpitani de corăbii — și piața părea așa de micșorată acuma ! Acum Adnana îi vedea marginile colea, aproape, umbrite de castanii desfrunziți — și ea care crezuse că acest domeniu al copilăriei nu avea margini ! Numai castanii își păstraseră mărimea, încolo totul scăzuse, intrase în pămînt, se tocise. Iar inima ei bătea tare, chinuită, ridicîndu-i o cută de durere în colțul gurii. Mergea cu Anton Lupan alături, străbătînd piața însorită. El o ținea de braț, prima oară — și umerii îi se atingeau, cu o sfială întrebătoare și nelămurită.

— Cînd plecați mai departe ? vorbi Adnana, fără să-l privească.

El își vedea umbra lîngă a ei, legănîndu-se șovăitoare pe caldarîmul pieței, și se gîndea că îndată, la prima stradă, la a doua, umbrele au să li se despartă.

— Nu știu, răspunse după o zăbavă.

Fata întoarse capul. Simțise în glasul lui tristețe, șovăire, îndoială — și toate dintr-o dată !

— Îndată ce descărcăm marfa, o să fac un drum cu trenul pînă la Saint Malo, urmă Anton Lupan, fără a avea hotărîrea să-şi ducă gîndul mai departe.

Da unde erau frînghierii ? Unde erau căpitanii de corăbii, marinarii ?... Da, în port se vedeau mai multe vapoare decît veliere... În zece ani, piaţa se schimbase. Pe tarabe se vîndeau fructe şi legume ; din loc în loc erau cuşti cu orătănii. Numai ici-colo, în uşa unei prăvălii scunde, atîrna un colac de parîme.

— Iată bulevardul ! zise Adnana, arătînd în faţă, cu o tresărire.

Apoi se opri, şovăitoare, căci parcă şi bulevardul se schimbase. În casa din colţ era o brutărie, în faţa căreia, dimineaţa, cînd pleca la şcoală, un bătrîn cu barba în fuioare citea Biblia, pe un scăunel, lîngă coşul cu franzeluţe albe. Coşul era acolo, şi scăunelul — şi franzeluţele, de cinci şi de zece centime bucata, nu se scumpiseră, dar în locul bătrînului stătea o femeie posomorîtă, cu capul într-o bonetă plină de dantele, cu şorţul negru pătat de făină.

Un băiat cu ghiozdanul în mînă, urmat de un căţeluş alb, şchiopătînd de unul din picioare, se opri în faţa coşului, puse un gologan în poala vînzătoarei şi, după ce căută din ochi, luă o franzeluţă care i se păru mai rumenită. Căţeluşul aştepta alături, răbdător şi plin de demnitate, ţinîndu-şi piciorul vătămat în aer. Băiatul rupse franzeluţa în două, cîntări bucăţile în palmă, şovăi cîteva clipe, apoi i-o întinse pe cea mai mare şi se despărţiră, unul pornind spre şcoală, altul înapoi spre casă, şchiopătînd pe trotuarul plin de soare.

— Ai văzut ? întrebă Adnana.

— Da, însă aş vrea ca asta să nu te înşele, acum cînd te întorci între oameni. Unii împart pîine, alţii pietre — şi aşa cum fac cu cîinii...

Ciudat ce de mulţi cîini şchiopătînd întîlneşti cîteodată !

— O să-mi fie dor de Negrilă ! zise fata deodată, schimbînd vorba, ca şi cînd ar fi vrut să-l împiedice de a-şi spune gîndul pînă la capăt.

El micşoră pasul şi o întrebă, cu vocea mai tremurată :

— Adnana, ţi-e teamă să te întorci acasă ?

— Da ; mi se pare că aici e o viață de care m-am despărțit pentru totdeauna. N-am să mai găsesc pe nimeni...

Iar după o clipă, adăugă, aproape cu spaimă :

— Nici chiar pe mine... Mi se pare că nu mai sînt eu... Nici nu mai știu, înainte am avut tot părul meu, tot ochii ăștia, m-a chemat tot Adnana ?...

Se oprise în mijlocul trotuarului și așa cum stătea aici, în locurile unde copilărise, la cîteva sute de pași de casă, așa cum se uita în jur, la copaci, la oameni, la Anton Lupan, părea o ființă dezrădăcinată.

Căpitanul „Speranței" îi cuprinse brațul :

— Ești obosită, Adnana. Știi, chiar dacă te-ar fi chemat altfel altădată, mie îmi place numele tău de astăzi.

Ea ridică ochii și îl privi, parcă neauzindu-i vorbele, nevenindu-i să creadă.

— Și-mi place părul tău, și ochii tăi, așa cum sînt acum, nu cum au fost altădată... continuă căpitanul „Speranței".

Apoi se uită repede în jur, ca și cînd s-ar fi temut că poate să fie pe aproape și să-l audă vreunul din oamenii echipajului.

Nu, Adnana nu înțelegea, nu-i venea să creadă. Iar el, după ce își recăpătă curajul, vorbi mai departe :

— Am plănuit ceva cînd aveam nouăsprezece ani, și cu toate piedicile, cu toate loviturile sorții, nu mi-am trădat planul, pînă astăzi. Dar astăzi, zbuciumul meu și strădania mi se par zadarnice... Iau trenul, mă duc la Saint Malo... În două zile mă voi întoarce... Cred că nici Pierre Vaillant nu se mai gîndește la planul nostru de altădată... Vezi tu, Adnana, orice pe lumea asta are un capăt. Noi ne-am irosit elanurile, pregătindu-ne ani de zile pentru o călătorie care depășea puterile noastre...

Era alt om cel ce îi vorbea acum Adnanei, nu omul care o găsise în Arhipelag, pe corabia lui kir Iani, cel ce urmărise cu atîta înverșunare piații, cel ce se dusese în Marea Roșie, la Musarah, fără să se teamă de primejdii mai mari decît moartea. Ea îl simțea pe acest om mai aproape, încălzindu-i inima și viața — și totuși, o privire dinăuntrul ei îl căuta cu tristețe pe omul celălalt, care plecase.

— Haide, să mergem, Adnana! urmă Anton Lupan, părînd înviorat dintr-o dată. Am să te las la tatăl tău, ai să-ți regăsești casa... Iar eu... După ce mă întorc de la Saint Malo, am să văd ce voi face... Am să vînd vasul, am să despăgubesc oamenii și am să intru aici, la un șantier, să construiesc vapoare... Știi, am construit și poduri, și căi ferate. E o meserie care îmi place.

Adnana simțea o ciudată neliniște ascultîndu-l; era în ea și-o fericire învăluitoare, și-o tristețe de moarte.

— Dar dacă... dacă tatăl meu... nu mai este?... Nu vrei să mă iei în echipajul „Speranței"?

— Nu, Adnana. Dacă tatăl tău... Dacă n-o să mai ai pe nimeni aici... Mă gîndesc să mă întorc în țară; se fac și acolo căi ferate, au să se facă și vapoare odată. E frumoasă țara mea, Adnana... Poate... poate are să-ți placă.

In clipa aceea, Adnana făcu ochii mari și își apăsă mîna pe inimă. De după colțul străzii, străduța aceea îngustă și întortocheată, atît de bine cunoscută, care cobora spre țărmul mării, la plaja pescarilor, ieșise un bătrîn gîrbov, cu un caftan lung, cum pe aici nu purta nimeni, împingînd o roabă încărcată cu parîme. După cîțiva pași, bătrînul se opri, scoase o batistă roșie și își șterse nădușeala de pe frunte.

După mișcările lui șovăitoare, Anton Lupan își dădu seama că în dosul ochelarilor în ramă de sîrmă albă, ochii slăbiți nu mai vedeau decît o parte din lume.

— Tată! strigă Adnana, repezindu-se spre dînsul.

Bătrînul clătină din cap, își ridică ochelarii, nădăjduind că așa va vedea mai bine, îi puse la loc și își clătină iarăși capul, cu un zîmbet în care se amesteca umilința cu amărăciunea.

— Sînt eu, Adnana, tată! Nu mă recunoști? continuă fata, cu glasul înecat în lacrimi.

Și văzînd nedumerirea bătrînului, începu să vorbească repede, spunîndu-i aceleași cuvinte, în limba lor, de acasă, pe care abia o mai ținea minte.

Bătrînul tresări la primele vorbe, o privi iarăși, cu o stăruință neputincioasă, apoi clătină din cap, ca prima oară, și se așeză pe roabă.

— Voi... voi ați murit! zise, clipind cu descurajare sub lentilele groase.

— Mama a murit, dar eu trăiesc; eu sînt Adnana, nu mă ții minte?

— Adnana?...

Mîinile uscate se ridicară, bîjbîind prin aer, cuprinseră obrazul fetei, cercetîndu-l, întrebătoare.

— Adnana?... șopti încă o dată bătrînul.

Apoi ochii i se înecară în lacrimi — și el începu să plîngă domol, în tăcere, în timp ce mîinile-i aspre căutau, încă, însetate, obrazul Adnanei.

Mai erau deci sirene pe mări, oricît de blajin le-ar fi fost chipul, oricît de caldă inima — și vraja lor pare-se nu se sfîrșea la țărmuri, avea putere și-asupra uscatului.

Anton Lupan se întoarse în port, ostenit prima oară de grija pe care i-o dădea „Speranța" — să se ducă la Căpitănie, la vamă, la domnul Lambrinis, să predea marfa.

Cîrmaciul îl aștepta pe chei, cu actele.

— Acum, ce facem, domnule?

— Nu știu, Gherasime! Mă duc întîi la Căpitănie, să vestesc sosirea, și pe urmă...

Pe urmă, nu mai știa nici el ce poruncă să-i dea cîrmaciului.

— Goeleta „Speranța"! citi, uimit, slujbașul, uitîndu-se în hîrtiile vasului. V-am trecut de două luni pe tabla...

— Știu, domnule, dar nu-i vina mea dacă ne-am întors teferi.

— Sînteți căpitanul?... Anton Lupan? Aveți o telegramă.

— De la Saint Malo?

— Întocmai!

În sfîrșit, după ce ocolise tot Arhipelagul, Mediterana și Marea Roșie, îl găsea pe Pierre Vaillant, stînd cuminte, la el acasă, poate hrănind porumbeii, dimineața, poate ciocnind un pahar de absint cu moș Gir și povestindu-și viața... Îi părea bine și simțea totuși o mare osteneală, aproape că-i era greu să se ducă la gară, să ia trenul spre nord, și să ajungă la prietenul său, la Saint Malo, pe coasta oceanului. Simțea osteneală pînă și să deschidă depeșa... De alt-

fel, acum nu mai era nici o grabă, — îi ştia dinainte cuprinsul. Pierre Vaillant se afla acasă, viu, teafăr, şi altceva, ce-ar mai fi putut spune întîrziatul mesaj?

Dar deschizînd hîrtia, pe chipul lui Anton Lupan se citi deodată o uimire fără seamăn. Nu iscălea Pierre, ci Léon Vaillant, bunicul — prima mirare. „Te credeam dispărut", — spunea telegrama, stîrnind pe chipul lui Anton Lupan acelaşi zîmbet de nepăsare, pe care-l stîrnise în clipa debarcării, tabla vaselor pierdute, unde „Speranţa" era trecută a doua oară.

Cuvintele următoare însă îl făcură să tresară, pălind, clătinîndu-se, strîngînd hîrtia în mînă, în prada unei tulburări care îi făcea sufletul să vibreze iarăşi.

„Pierre — spunea mai departe telegrama — plecat peste Atlantic, nu ştie nimic de existenţa dumitale"...

Anton Lupan rămase în faţa Căpităniei, citind şi recitind mesajul bătrînului în timp ce în suflet i se amestecau părerile de rău cu bucuria. Deci Pierre Vaillant nu-şi trădase planul — tîrziu, dar pornise să-l îndeplinească — şi acel tîrziu, pentru Anton Lupan însemna astăzi prea devreme. Fiindcă dacă prietenul său ar mai fi zăbovit o lună, două — nu ştia data plecării, se bizuia doar pe presupuneri — ar fi plecat împreună!

Ceva mai tîrziu, cîrmaciul, care îl aştepta încă pe chei, neştiind ce porunci să dea oamenilor, îşi văzu căpitanul întorcîndu-se cu o înfăţişare nouă.

— Gherasime, repede, să mergem la domnul Lambrinis, să descărcăm marfa, să vîndem lucrurile armeanului. Haide, fără să pierdem vremea!

— Dar ce s-a întîmplat, domnule?

— Plecăm!

— Unde?

— Peste Atlantic, cum a fost vorba, cîrmaciule!

O!... Şi mica sirenă?

*

* *

În după amiaza aceleiaşi zile, Anton Lupan cu Gherasim după dînsul, intrau a doua oară în biroul domnului

Lambrinis, pe numele căruia aduseseră de la Pireu cele trei sute de butoaie, zice-se cu untdelemn de măsline.

— Ce naiba, măi Gherasime! şopti Anton Lupan, păşind pragul şi văzindu-l pe domnul Lambrinis. Credeam c-am terminat cu Levantul.

La prînz, cînd fuseseră aici prima oară, stăpînul lipsea, îşi lua prînzul tacticos în sînul familiei — găsiseră numai un slujbaş, căruia nu-i venea să creadă că sosise marfa de la Pireu, trimisă acum trei luni de zile.

— Lasă, domnule — şopti cîrmaciul — cu grecii mă înţeleg eu bine!

Domnul Lambrinis le ieşi înainte, fluturînd nedumerit în mînă actele încărcăturii.

— În conosament sînt trecute trei sute zece butoaie, şi dumneavoastră mi-aţi predat numai trei sute! După ce mi-aţi întîrziat atîta, vreţi să mă mai păgubiţi şi la număr?

Anton Lupan scoase din buzunar o hîrtie, şi cîrmaciul, după ce o luă în primire, începu să dea lămuririle trebuitoare, ca să-l scutească pe el de asemenea istorie:

— E adevărat, kir Lambrinis, dar, în loc să întîrziem, s-ar fi putut să nu mai venim niciodată, şi atunci paguba ar fi fost mai mare.

Gazda se uită la el pe deasupra ochelarilor, supărat că i se vorbea în greceşte, aici în inima Marsiliei, dar Gherasim, deşi îi înţelese privirea, zise mai departe, fără stînjenire:

— Şi-acum, kir Lambrinis, iată hîrtie de la kir Nicolachi, precum că cele zece butoaie ne privesc pe noi — şi putem face cu ele după poftа inimii.

— Cum adică, le import eu, plătesc vama...

— Vama se scade din preţul transportului, aşa cum spune în scrisoare. Nu, kir Lambrinis, nu te teme, n-o să ţi se tragă nici o pagubă de la mine. Ba dimpotrivă, am să-ţi dăruiesc chiar butoaiele, firește, după ce vor fi goale.

Domnul Lambrinis păru în sfîrşit că înţelege cam în ce chip stau socotelile; aruncă o privire înapoi, ca să vadă dacă nici unul din cei trei slujbaşi ai săi nu trage cu urechea, apoi întrebă tainic:

— Mariă de preț?

— Covoare și mătăsuri de India. Le putem vinde bine?

— Pînă deseară vă scap de ele.

— Care să fie partea dumitale?

— Jumătate și jumătate, cum se cuvine.

Gherasim începu să rîdă:

— Adică noi le adunăm, ne batem capul cu ele, le aducem aici și să împărțim cu dumneata, care nu faci decît să-ți freci turul pantalonilor de scaun?

In ochii grecului trecu o undă de mînie; un pîrlit de cîrmaci să-i vorbească astfel lui, negustor cinstit de toată Marsilia?

— Dacă nu-ți convine, fă cum crezi mai bine, zise, stăpînindu-se. Dar vezi ce se întîmplă, vameșii au iscoade pretutindeni. Ar putea să sufle cineva o vorbă...

— Da?! făcu Gherasim, cu nevinovăție. Atunci, nu ți-e teamă că și-ar putea băga nasul și în butoaiele dumitale?

— Poate să-și bage, ce-mi pasă mie! răspunse kir Lambrinis, mai puțin țanțoș decît înainte. Eu am untdelemn de măsline, am plătit vama, nu poate să mă supere nimeni.

— Așa! Untdelemn de măsline! Hei, ale dracului butoaie! Mie mi s-a părut că unele sună a doagă. Ia să mergem la magazie, jupîne!

Negustorul îi tăie calea.

— Ce vrei? întrebă, făcîndu-se palid.

— Să fii om de omenie! O mînă spală pe alta; altminteri rămîn murdare amîndouă... Ei, și-acum spune, cum facem cu covoarele?

— Douăzeci la sută îți convine?

— Cinci ar fi tocmai bine. Dar hai, ce să mai lungim vorba, fie zece — și bate palma, jupîne!

Domnul Lambrinis oftă din fundul pieptului:

— Bine, zece la sută! Ah, grea meserie!

— Mie îmi spui? Am stat odată o jumătate de ceas într-un fotoliu ca al dumitale și era să mă apuce pandaliile!

Căpitanul și cîrmaciul „Speranței" se întoarseră pe bord, să vadă cu ochii lor cum merge socoteala, să nu se

încurce butoaiele, iar două ore mai tîrziu, fiind încă destul timp pînă seara, Gherasim reveni să încheie socotelile cu domnul Lambrinis.

— Vezi, poate să te apuce noaptea ; ia un revolver cu tine ! îl sfătui Anton Lupan, petrecîndu-l pe punte.

— Nu e nevoie, cuțitul mi-ajunge. Și cine naiba să se lege de un marinar pîrlit ca mine ?

„Speranța" era legată cu pupa la cheiul de sud al bazinului, Quay de Rive Neuve, lîngă un vapor tocmai sosit din Brazilia, încărcat cu vite care umpleau văzduhul de mugete sfîșietoare. În față, la cheiul celălalt, deasupra căruia se ridica turnul primăriei, vapoarele se înșirau, unul lîngă altul, negre, întunecînd cerul cu fumul de cărbune. Numai în dreapta, la cheiul Fraternității, se vedeau vreo cîteva corăbii și alte cîteva în stînga, spre fortul Sfîntului Nicolae, dar păreau așa de părăsite, încît ai fi zis că nimeni nu se va mai urca pe puntea lor vreodată, să tragă ancora și să ridice pînzele.

Gherasim ajunsese pe la jumătatea cheiului, cînd auzi un glas strigîndu-i în grecește :

— Hei, palicarule ! A fost bun romul ?

Cîrmaciul întoarse capul cu nedumerire. Un marinar, pe puntea unui cargobot negru, îi rînjea dușmănos de deasupra parapetului. Chipul lui nu-i era necunoscut, dar abia după ce văzu numele vaporului, scris cu litere albe la pupa, își aduse aminte unde-l întîlnise.

— Ia te uită ce mică e lumea ! Tot pe „Orion" ai rămas, potlogarule ? Eu gîndeam că în două luni ai vîndut toate bărcile și ți-ai căutat alt căpitan, să-l mai păgubești și pe acela !

Marinarul scoase o înjurătură, iar Gherasim, după ce-i răspunse cum se cuvine, își văzu de drum, fără să se mai uite în urmă.

Odată cîrmaciul plecat, Anton Lupan orîndui oamenii de vardie, le dădu bani de cheltuială — încasase costul transportului de la domnul Lambrinis și vroia ca oamenii săi, dacă se duceau în oraș, după atîtea luni de viață pe mare, să nu fie cu buzunarele goale — iar el, după aceea, porni către casa Adnanei.

De pe „Orion" coborau doi vlăjgani, tropăind grăbiți pe schelă. Văzîndu-l pe căpitanul „Speranței", unul din ei șovăi, cu o mișcare de fereală, dar dîndu-și seama că acesta nu-l recunoscuse, porni repede, de-a lungul cheiului, ca să-l ajungă pe celălalt.

Anton Lupan străbătu piața frînghierilor, o luă pe bulevard pînă la a doua stradă, acolo coti la dreapta și ajungînd în dreptul unei porți scunde, vopsită în albastru, se aplecă de umeri, ca să intre. În fața sa se afla o curte îngustă și lungă, năpădită de ierburi uscate acum, iarna, cu o căsuță mică în stînga, a cărei primă odaie își avea ferestrele la stradă. De jur împrejur, zidurile vecine, îmbrăcate în iederă ruginită, închideau vederea, nelăsînd liber din cerul albastru decît o fîșie.

Inima lui Anton Lupan se strînse încă o dată; dintr-o închisoare, Adnana nimerise în alta; ea își risipise în robie zilele fericite ale copilăriei, cînd ar fi putut să alerge zvăpăiată pe malul mării, să le ajute pescarilor la reparat năvoadele, să străbată piața sărind într-un picior ca să ajungă în Portul Vechi și să se zbenguie neobosită, înotînd de la un chei la altul, agățîndu-se ca un spiriduș ieșit din apă de lanțurile ancorelor sau dîndu-se la fund și trecînd pe sub carenele corăbiilor.

În locul acestor amintiri luminoase găsea o curte împrejmuită de ziduri înalte, de unde nu auzea nici măcar murmurul mării, o casă părăginită, care nu mai semăna cu casa copilăriei, și un bătrîn pe jumătate orb, căruia de acum înainte trebuia să-i poarte de grijă, dîndu-i anilor lui tot ceea ce ei nu mai puteau să-i dea anii tinereții.

— Aici sîntem! strigă Adnana, din fundul curții, fluturîndu-și brațele în aer, pe deasupra bălăriilor.

În fața magaziei care închidea fundul curții se afla un dispozitiv primitiv de răsucit frînghiile, o roată de statura omului, pe care Adnana reîncepuse să o învîrtească numai cu o mînă, în timp ce continua să facă semne cu mîna cealaltă. De inima roții era prins un cîrlig, în care se agăța capătul fuiorului de cînepă — și cu asta se sfîrșea toată instalația. Bătrînul ținea fuiorul între coate și

se trăgea încet către poartă, lăsînd să-i alunece cu dibăcie printre degete firele lungi de cînepă, pe care roata le răsucea, prefăcîndu-le în fringhie. Dar numai cu atît, treaba nu era gata; trei, cinci, șapte asemenea fringhii subțiri se legau iarăși de cîrlig, ca să fie împletite laolaltă, spre a obține parima de grosimea cerută.

Anton Lupan își dăduse seama încă de dimineață, cînd venise aici prima oară, însoțind-o pe Adnana acasă, că, trudindu-se toată ziua, bătrînul nu putea scoate mai mult de zece kilograme de parimă, în vreme ce numai pe strada asta erau cinci ateliere care fabricau fiecare de o sută de ori pe atîta.

— Dar nu sînt ca parima făcută de mînă! zicea bătrînul, clătinînd din cap cu o tristă încăpățînare.

Poate, într-adevăr, parimele de mînă erau mai trainice, însă negustorii le căutau pe cele mai ieftine, iar marinarii cumpărau ce găseau la prăvălie. Cîțiva căpitani bătrîni, în rarele lor escale la Marsilia, mai veneau aici din cînd în cînd, să cumpere parimele cu care fuseseră deprinși pe vremuri. Numai că în port ancorau tot mai puține corăbii și căpitanii bătrîni dispăreau, unul cîte unul.

— Tată, să lăsăm puțin lucrul! zise fata.

Pe lîngă bucuria acelei clipe, cînd își revăzuse fata, pe sărmanul fringhier îl cuprinsese spaima că nu va avea cu ce să-i facă rochii, să-i dea mîncare bună. Și îndată ce plecase căpitanul „Speranței", se apucase, cu înfrigurare, să facă repede parimă nouă, mai multă decît pînă acuma, să aibă ce duce la prăvălie. Iar Adnana, după ce lipsise opt ani de acasă, își începuse viața ei nouă învîrtind roata care răsucea fringhiile...

Anton Lupan o trase deoparte; era în el iarăși șovăire, dar alta decît azi dimineață — și-i bătea altfel inima, în sfiala lui, și altfel îi luceau ochii, și altfel își stringea pumnii. Apoi zise, deodată, uitîndu-se brav în ochii sirenei:

— Adnana, plecăm peste Atlantic!

Și la această vorbă a lui, spusă repede și cu hotărîre, mica sirenă nu ceru lămuriri, nu lăsă timp de gîndire; arătă, ca și el, aceeași grabă și hotărîre:

— Luați-mă și pe mine!

— Nu, Adnana... Sînt piedici destule... Ieremia al nostru are o vorbă cu privire la femeie și la marinărie... Dar așteaptă-ne, o să ne întoarcem. Pînă atunci, echipajul „Speranței" a hotărît să te înfieze — și după această hotărîre mi-a dat însărcinarea să mă îngrijesc de soarta voastră. Tatăl tău are vederea slabă, în curînd n-o să mai poată lucra.

— Pot, pot! zise bătrînul cu încăpățînarea lui domoală. Asta-i treabă care se face cu mîna, nu cu ochii; numai degetele să fie dibace, — ochii, lasă-i încolo, să se odihnească dacă vor, pe vecie.

— Dorința mea ar fi fost să-ți deschidem o florărie, fi s-ar fi potrivit foarte bine. Dar oamenii mei nu înțeleg cum se poate face negustorie cu florile, s-au uitat cu gura căscată la mine. Și-atunci mi-a dat Ismail o idee, cum vorbește el în graiul rominilor: Facem pîine!

— Adică o brutărie? exclamă Adnana, simțind de pe acum în nări mirosul făinei, al aluatului, al cuptorului încins și îmbătătoarea mireasmă a pîinii rumene — și uitîndu-și amărăciunea sirenei care rămînea singură.

— E bine să hrănești oamenii! zise bătrînul, ridicînd ochii, cu un început de înviorare.

Avea urechea pe alît de ascuțită, pe cît îi era privirea de tulbure.

Apoi începu iar să clipească:

— Florile sînt pentru cimitire...

— Tată, nu vreau să te întristezi! Sînt și pentru clipe mai vesele, mai frumoase, pentru sărbători, pentru nunți...

— Da... Dar după toate astea vine moartea.

Anton Lupan îi aruncă o privire, apoi ridică din umeri, socotind că nu trebuiau să se posomorască din cauza acestor gînduri negre ale bătrînului.

— Așa că am trecut pe alături, pe la brutărie, urmă, întorcîndu-se spre Adnana. Văzusem de dimineață biletul, că se închiriază și atunci, mi s-a părut că ideea lui Ismail se potrivește cum nu se poate mai bine. Iartă-mă că am intrat în vorbă fără să-ți cer părerea...

— N-ai făcut rău ; mă bucur ! zise sirena, ascunzîndu-şi iar mîhnirile, să nu i le vadă în ochi neînduplecatul Ulyse.

— Am pus totul la cale, continuă acesta. Mai rămîne să iscăleşti contractul. Am vorbit şi cu lucrătorii — sînt doi şi un maistru — şi s-au arătat dornici să rămînă mai departe, cu tine.

— Deci gata ! strigă Adnana. De mîine facem pîine ?

— Dacă vrei, chiar şi de mîine.

— Şi o să-i punem o firmă nouă : „Brutăria Speranţa". Crezi că echipajul o să se opună ?

— Dimpotrivă ; o să se bucure din toată inima !

Bătrînul ridică ochii şi în glasul lui se simţi iarăşi o înviorare :

— Să facem pesmeţi pentru corăbii ! Mai bine decît franzelă.

— Numai că pesmeţii nu se mai caută ca pe vremuri. Acum vapoarele care fac curse lungi au pe bord propria lor brutărie.

— Aşa ?! mormăi dezamăgit tatăl Adnanei, posomorîndu-se iarăşi.

— Dar, pentru că veni vorba de pesmeţi, — reluă Anton Lupan. — Adnana, te rog să iei o comandă din partea „Speranţei"... Şi acum, hai să mergem să facem hîrtiile.

— Ştii, — zise fata, în timp ce se îndreptau spre poartă, — l-am cunoscut pe băiatul acela cu căţelul.

— Da ? Îmi pare foarte bine. Cred că-i un copil cuminte şi bun la inimă.

— Şi eu cred la fel. E băiatul unei vecine, doamna Florion, care are prăvălia cu legume de la colţul străzii. Bărbatul ei era slujbaş la vamă, dar a murit acum cîţiva ani într-un accident, a căzut în cala unui vapor şi şi-a fărîmat capul... E o femeie de treabă ; cred că am să mă împrietenesc cu dînsa ; e încă foarte tînără...

— Vezi, Adnana, viaţa nu-i aşa de neagră ! Ai să-ţi faci prieteni.

— Da, m-am împrietenit şi cu cîinele lor. Acum l-a lovit un măturător cu o piatră şi şchioapătă, săracul, dar cînd era sănătos, doamna Florion îl trimitea cu coşuleţul

de legume la cliente. Poate n-ai să crezi, dar zice că nu greșea niciodată; îi spunea un nume — și el știa unde să se ducă...

Anton Lupan zîmbi:

— Vezi, Adnana ?!

Dar în clipa aceea, ea se opri, făcu ochii mari și își duse mîna la gură:

— Și Negrilă ?... Să nu-l mai văd așa de multă vreme?!

A doua zi, pe la ceasul zece, Adnana era în fundul curții, cînd Mihu își băgă capul întrebător pe poartă.

— Mihu! strigă fata, lăsînd roata să se învîrtească singură și repezindu-se să-l întîmpine, sărind prin bălăriile uscate ca peste vrafurile de parîme — parîmele de pe punte, nu din curtea bătrînului.

Musul „Speranței", cu ochii roșii de nesomn, cu fața îngrijorată, își tîrîse cizmele prea mari pe străzile Marsiliei, aducînd un bilet din partea căpitanului:

„Adnana, nu pot trece astăzi pe la voi și te rog, nu veni nici tu în port; avem încurcături serioase. Mîine însă ne vom înfățișa cu toții la inaugurare; te rog ai grijă ca firma să fie frumoasă. Echipajul „Speranței" te îmbrățișează..."

— Ce s-a întîmplat? întrebă fata, văzînd chipul palid al băiatului.

Acesta ridică din umeri, cu un zîmbet stînjenit: nu îi înțelegea graiul.

Ea stărui, neliniștită, încercînd să-l descoasă, amestecînd cuvinte franțuzești, grecești, arăbești, într-o limbă cu atît mai neînțeleasă.

Mihu ridică din umeri, iarăși; dar iată că sub potopul ei de vorbe poarta începu să se zgîlțîie cu turbare.

— E Negrilă; l-am lăsat afară! zise băiatul, pe limba lui, încercînd s-o lămurească.

În clipa aceea, sub o ultimă smucitură, poarta sări în lături și cîinele se năpusti scheunînd spre Adnana, sărind în trei picioare, prin bălăriile care-i țineau calea, fiindcă piciorul rănit, deși se vindecase acuma, nu-și recăpătase vechea sprinteneală; era încă slab osul ținut lung timp

între scîndurele. Fata deschise brațele — și se rostogoliră amîndoi prin iarba uscată a grădinii.

După această hîrjoană, însoțită de strigăte și de chelălăituri voioase, Negrilă ocoli șchiopătînd curtea străină, mirosi parîmele, fuioarele de cînepă, roata care se oprise, caftanul bătrînului și se întoarse vesel la blînda sirenă.

Adnana avusese timpul să se dezmeticească și acum îngrijorarea i se citea iarăși pe față.

— Dar ce s-a întîmplat? Ce e taina asta?

Mihu îi făcu semne să se liniștească.

— Hai în port! zise fata, dînd să se repeadă spre poartă.

El îi ținu calea, împotrivindu-se, așa cum i se poruncise și îi arătă biletul, pe care ea îl ținea încă în mînă, mototolit, dîndu-i să înțeleagă că mai mult decît scria acolo nu putea s-o lămurească. Fata citi din nou rîndurile scrise în pripă și își dădu seama că, de vreme ce Anton Lupan îi cerea să nu vină în port, nu-i rămînea decît să aștepte ziua de mîine, ca taina să se limpezească. De altminteri, era și timpul să se apuce de treabă, dacă voia ca a doua zi totul să fie gata.

Dimineața următoare, Ismail se ivi în ușa brutăriei, cu două coșuri mari la spinare. Căpitanul îl trimisese înainte, să se îngrijească de masă, și bucătarul, cum intră, lăsă jos coșurile încărcate în piață și puse stăpînire pe cuptorul de pîine.

— Ce s-a întîmplat la voi? îl întrebă Adnana, văzîndu-l tot atît de palid și nedormit ca și Mihu.

Ismail ridică din umeri, fără să răspundă, deși avea, ca de obicei, mare mîncărime de limbă, și grozav i-ar fi plăcut să sporovăiască așa cum se pricepea, pe graiul franțujilor...

La ora prînzului sosiră și cellalți, afară de Cristea Busuioc, plutașul, pe care sorții căzuseră să rămînă de vardie. Oaspeții se opriră pe trotuar, în fața ușii, uitîndu-se cu o firească îngîmfare la firma nouă, pe care o mînă de meșter pictase cu deplină iscusință însăși imaginea „Spe-

ranței", cu toate pînzele întinse, așa cum o știa fiecare. Dedesubt scria, cu litere albastre ca marea, pe un fond azuriu ca bolta cerului, vara:

BOULANGERIE

Au bateau roumain „Sperantza"

Adnana îi întîmpină, cu șorț alb în față, îngrijorată ca o gazdă care primește pentru prima oară oaspeți. Dar cum puse piciorul pe prag, scoase un mic țipăt și își duse mîna la inimă: Gherasim avea capul bandajat și mîna stîngă legată într-o eșarfă neagră. Ceilalți își dădeau silința să zîmbească, așa cum se cuvenea într-o împrejurare ca asta, dar se vedea cît de colo că nici unuia nu-i erau boii acasă.

— Ce s-a întîmplat? întrebă fata, aruncîndu-le priviri întrebătoare.

Anton Lupan se apropie și îi mîngîie obrazul.

— Lasă, o să-ți spun mai tîrziu, Adnana; nu te mai gîndi la asta. După cum vezi, sîntem cu toții laolaltă.

Un fotograf din vecini, care fusese vestit de azi dimineață, își așeză aparatul în marginea trotuarului și echipajul „Speranței", cu Adnana la mijloc, încadrată de tatăl ei și de căpitan, se fotografiară, sub firma proaspăt pictată; firește că nu lipsi nici Ismail de la această solemnitate — cu atît mai mult cu cît bucatele erau de mult gata.

Iată însă că, după ce fotograful își termină treaba, bucătarul, întorcînd capul, dădu în sfîrșit cu ochii de firma brutăriei, pe care „Speranța" plutea maiestoasă. Obrazul I se făcu întîi roșu, pe urmă galben, pe urmă vînăt — pînă ce se întoarse la prima culoare și rămase așa, roșu ca racul.

— Asta cine am făcut? întrebă furios, întorcîndu-se spre Adnana.

Fata ridică sprîncenele, mirată:

— Un pictor de firme din piață.

— Nu fii supărat, Ismaile! interveni căpitanul, să-l împăciuiască. Adnana nu avea de unde să știe... Mai degrabă e vina mea, că am uitat să-i vorbesc despre asta

Bucătarul intră bombănind în brutărie, urmat de ceilalți, care se așezară cu toții la masă. Era o masă lungă, pusă în a doua încăpere, în fața cuptorului de pîine. Bineînțeles, brutăria nu era făcută pentru ospețe, dar, înghesuindu-se, încăpură prea bine — și nu numai echipajul „Speranței", care, cum s-ar zice erau de-ai casei, ci și cîțiva străini, prieteni de-ai bătrînului sau vecini de prăvălie. Nu lipsea nici doamna Florion, care trimisese legumele pentru această masă, nici băiatul ei, care, în ultimele două zile, se dăduse în vînt să-i fie de folos Adnanei.

Ca prim fel de bucate, Ismail puse pe masă o tavă uriașă cu plăcintă grecească de carne, cu multe verdețuri și foarte piperată, la care băură țuică romînească din tainițele „Speranței" — le știa numai Anton Lupan și Ieremia, paharnicul — nu le dibuiseră pe toate nici măcar pirații.

Pe urmă bucătarul uimi oaspeții marsiliezi cu vestita lor ciorbă grasă, numită bouillabaisse, despre care ei cred că nimeni n-o poate face dacă nu s-a născut în sudul Franței. Dar pentru asta Ismail risipise peste zece kilograme de pește, pe care îl fiersese în vin alb, nu în apă, adăugînd din belșug toate cele cerute de marii meșteri în ale bucatelor: usturoi, șofran, pătlăgele roșii alese bucată cu bucată — și untdelemn de măsline, din care, prin grija lui Gherasim, la bordul „Speranței" se găseau două butoaie ciupite de la kir Nicolachi. După asta urmă friptură de vițel la tavă, împănată cu slănină afumată — că bucătarul dăduse naibii Coranul, de vreme ce se spurcase o dată, cînd cu pirații.

După vinul alb care urmase țuicii, băură vin negru, altfel n-ar fi putut spune că se aflau în Franța. In sfîrșit, meșterul brutăriei își arătă și el arta, punînd pe masă o tortă uriașă, cu castane și cu ciocolată, pe care o lăudă toată lumea, afară de Ismail, firește — pizmaș ca orice bucătar din lume în fața bucatelor făcute de altul.

Pe la jumătatea mesei lumea se înfierbîntase, se auzeau strigăte, risete, se ciocneau paharele, unul după altul, dar Adnana nu se lăsa înșelată; pe obrazul lui Anton Lupan și a celorlalți stăruia o îngrijorare pe care zadarnic încercau să și-o lepede. Abia cînd se aduseră cafelele și cînd neliniștea fetei nu mai avea margini, căpitanul se hotărî să vorbească.

— Știi, Adnana, spuse încet, aplecîndu-se la urechea ei, ca să nu audă și oaspeții. A căzut pe capul nostru o mare pacoste...

Fata se uită la Gherasim, care se chinuia să rupă pîinea cu mîna legată, ca să nu muște din ea, cum într-o împrejurare ca asta ar fi făcut altul.

Anton Lupan continuă în șoaptă:

— Alaltăieri seara, cînd venea din oraș, l-au atacat niște derbedei — și-abia a scăpat cu viață.

— Dar cine a putut să facă asta? întrebă Adnana, silindu-se să-și stăpînească glasul.

— Ei, așa ceva se întîmplă adesea prin porturi; noi sîntem obișnuiți. Se pare că la mijloc e o socoteală mai veche, o răzbunare din partea unui marinar pe care odată l-a strîns zdravăn în chingă. Acum a găsit prilejul să i-o întoarcă.

— Și el n-a putut să fugă, să strige? Unde s-a întîmplat asta?

— Chiar în capul cheiului; să fugă nu-i în firea lui și să strige ar fi fost semn de lașitate, așa că nu i-a rămas decît să primească lupta, deși nu era dreaptă, ei fiind doi și el unul singur.

— Da, și pe urmă? întrebă Adnana, clipind speriată.

— Pe unul l-a luat pe sus și l-a aruncat în apă. Celălalt l-a lovit cu cuțitul pe la spate, întîi în umăr, pe urmă în moalele capului. Peste vreo două ore, dacă am văzut că se făcuse noapte și el nu se întoarce, m-am dus cu Ieremia să-l caut. Zăcea în nesimțire, lîngă calea ferată.

— Și în timpul ăsta nu l-a văzut nimeni, că doar pe-acolo trec oameni?

— Cine să-și bată capul cu el, cînd pe chei găsești destui marinari beți, care zac uitați toată noaptea?!

— Dar o să se facă bine, nu-i așa? întrebă Adnana. Vă e teamă că rănile ar putea să se înrăutățească?

— Nu, în privința asta nu-i nici o primejdie; nenorocirea e alta: am pierdut o bună parte din averea noastră.

Și văzind privirea întrebătoare a Adnanei, Anton Lupan continuă, silindu-se să vorbească nepăsător, ca să n-o sperie mai mult, fiindcă o vedea destul de speriată:

— Gherasim avea cu el aproape cinci mii de franci, pe care tocmai îi încasase.

Fata își duse mîna la gură și se făcu palidă.

— Trebuie să vă duceți la poliție...

— Zadarnic! Tîlharul acela e marinar pe un vapor italienesc, însă de alaltăieri, cînd a părăsit vasul, nu l-a mai văzut nimeni. Desigur, l-a atacat pe Gherasim numai cu gîndul să se răzbune, dar găsind asupra lui banii, nu era prost nici să-i lase acolo, nici să rămînă în Marsilia; probabil că s-a urcat în primul tren și acum o fi în cine știe ce port de la Atlantic, îmbarcat pe vreun vapor care pleacă, dacă n-a și plecat spre America...

Fata își frămînta mîinile sub fața de masă.

— Ați cheltuit și cu noi o mulțime de bani! zise, după cîteva clipe, simțind că o vor podidi lacrimile. De unde să vi-i dăm înapoi? Nu trebuia să primesc darul vostru!

— Nu te frămînta zadarnic, Adnana! E drept că în clipa de față nu mai avem decît vreo sută de franci și cîteva monede de aur, în schimb...

Anton Lupan se opri, băgă mîna în buzunar și scoase un diamant cît o nucă băbească:

— În schimb avem zece diamante din astea, ca să nu mai vorbim de alte pietre, safire, granate, smaralde, rubine, plus aproape un kilogram de perle japoneze... Mă gîndeam să vindem comoara asta mai tîrziu, dar ar fi fost o prostie; unde am fi putut căpăta preț mai bun decît la Marsilia? Așa că nu fii îngrijorată; o să ieșim cu obrazul curat din încurcătură.

— Deci, paguba asta nu vă împiedică să plecați mai departe?

Întreba astfel Adnana, și se uita la Anton Lupan speriată și ea, care aflase ce imbolduri erau în omul acesta;

pentru nimic în lume n-ar fi vrut să se ivească o piedică în calea „Speranței" — deși i se rupea inima, gîndindu-se că într-o zi o s-o vadă pleoată.

— Nu, fii liniștită! Avem destul ca să mergem oricît de departe.

— Și cînd plecați?

— Poate chiar săptămîna asta; aștept o scrisoare de la bunicul lui Pierre și una de la un om de știință englez, Charles Darwin. Cum primesc răspunsul lor, ridicăm ancora!

Masa se prelungi pînă spre ora patru, cînd vecinii se ridicară. O jumătate de oră mai tîrziu se ridicară și ceilalți, nu înainte de a mai ciocni o dată paharul cu Adnana și cu tatăl ei, urîndu-le fiecare cum se pricepu mai bine, în limba lui, noroc și prosperitate. Bătrînul, parcă era mai gîrbov în această zi de sărbătoare, ochii păreau că i se sting sub lentilele ochelarilor, din cînd în cînd își apăsa mîna pe inimă, dar primi urările, silindu-se să zîmbească, zîmbetul acela nelămurit, plin de neîncredere, de amărăciune, pe care i-l văzuse Anton Lupan prima dată... Cine știe, poate bătrînul credea că visează, văzînd-o pe Adnana aproape — și îi era teamă să nu se trezească.

La urmă, oamenii din echipajul „Speranței" primiră în dar cîte o jimblă împletită, cu inițialele fiecăruia și, după ce își luară rămas bun de la gazde, se îndreptară spre port, mai puțin posomorîți decît la venire.

Doar Ismail se mai opri o dată pe trotuar, în fața firmei, și bombăni ceva, privind-o mustrător pe Adnana.

În Place de la Corderie, Anton Lupan cu Gherasim se despărțiră de restul echipajului și se duseră în oraș, pe strada zarafilor și giuvaergiilor. Prăvăliile de bijuterii se țineau lanț, una după alta, cu vitrine care de care mai strălucitoare, așa că le fu greu pînă să se hotărască să intre într-una.

— Avem cîteva pietre de vînzare, zise Anton Lupan, scoțînd diamantul pe care i-l arătase Adnanei.

Bijutierul ieși de după contoar, frecîndu-și mîinile. Cu marinarii era totdeauna rost de făcut afaceri bune.

— O! E o piatră minunată! exclamă, fără voia lui, luînd diamantul și ducîndu-se cu el la lumină.

Dar în clipa următoare, cei doi vizitatori văzură că obrazul i se lungește, semn de dezamăgire.

— Vrea să ne pungășească! șopti Gherasim, întorcînd capul spre Anton Lupan și făcîndu-i cu ochiul.

Giuvaergiul cerceta piatra, întorcînd-o în toate chipurile, sub lupă, cu mișcări tot mai domoale și mai plictisite.

— E falsă, zise la urmă, clătinînd din cap cu silă.

Gherasim îi făcu iarăși cu ochiul căpitanului.

— Bine, jupîne, o să ne ducem la altul, care vede mai bine.

Și, înhățînd piatra, se îndreptă spre ușă, fudul cum nu fusese niciodată înainte. Spre mirarea lui, negustorul nu-l strigă din urmă, ci se întoarse la treburile lui, fără să le mai arunce măcar o privire.

— Domnule, — zise cîrmaciul în stradă, cu un început de grijă, — te pomenești c-o fi vreo drăcie!

— Ține-ți firea, Gherasime. Hai să încercăm alături...

— Mai aveți și altele? întrebă al doilea negustor, după ce suci piatra pe toate părțile, la fel cum făcuse primul.

— Da, avem mai multe...

— Asta este falsă...

False diamantele, unul, două, nouă, toate pînă la cel din urmă!

— Avem și niște safire...

— Și niște smaralde...

— Nici grenatele nu-s bune?

— Nici rubinele?

— Iată însă niște perle. Astea...

— False, domnilor, umblați cu bine!

Gherasim ieși în stradă și se așeză pe marginea trotuarului.

— Ah, Agop, mînca-te-ar cîinii! De ce nu-mi ieși acum în cale? Mă miram eu, domnule, cum de m-a lăsat să le aleg pe cele mai mari și mai frumoase!

Cerul se întunecase parcă — și cîrmaciul simțea, din toate cele patru vînturi, pregătindu-se furtunile...

Cînd se împotmolește ancora

Uneori se întîmplă ca ancora să se împotmolească și să n-o mai poți smulge, de-ai pune toate vinciurile. Atunci nu mai poți face decît una din două: ori să stai cu brațele încrucișate și să putrezești împreună cu corabia, ori să tai lanțul, părăsind ancora în nămolul fundului.

„Speranța" zăcea la chei, în Portul Vechi al Marsiliei, și taxele creșteau, de la o zi la alta, picînd pe capul căpitanului cu duiumul.

— Mi se pare că aici ni s-a înfundat, Gherasime!

— Să mai așteptăm, domnule. Poate o să pice ceva marfă. Noroc că avem pîine!

In lumea negustorilor din porturi, regula este ca, dacă te prinde la ananghie, mielul să se prefacă în lup și să te pîndească la cotitură, ascuțindu-și colții, gata să te sfîșie.

— Domnule Lambrinis, — zise Anton Lupan, intrînd în biroul exportatorului, — avem de gînd să plecăm spre Gibraltar. Ai ceva marfă pentru Barcelona, pentru Valencia?

Negustorul se adînci în fotoliul de piele și își aminti vorbele lui Gherasim, cu furul pantalonilor.

— Spre Gibraltar? Și cînd vreți să plecați?

Văzînd că domnul Lambrinis nu-l poftește să șadă, căpitanul „Speranței" se așeză pe un scaun în fața biroului.

— Cît mai curînd.

— Aveţi zor mare?

— Da; firește!

— Așa? Și dumneata crezi că eu am marfă de poruncă?

Ochii negustorului începură să se tulbure, răscoliţi de veninul făcut deunăzi cînd îl încolţise cîrmaciul „Speranţei", cu butoaiele.

— O corabie nu pleacă unde-i place căpitanului, ci unde o trimite nevoia. Cred că nu trebuie să-ţi spun eu asta, domnule!

— Foarte bine! zise Anton Lupan, ridicîndu-se.

— Stai! Aș avea ceva marfă pentru Pireu, ceva articole de menaj și fierărie; am să mă mai gîndesc...

— Mulţumesc, domnule Lambrinis. Ne vom continua călătoria.

Dar cum oare?

„Speranţa" zăcea la ancoră de cinci zile, socotind numai de la data nenorocirii. In prima seară după ce văzu că îi se închide drumul, Anton Lupan chemă oamenii la sfat, în cabină.

— Băieţi! începu, căutînd să nu-și piardă firea. După cum știţi, ne aflăm în mare încurcătură. Socotiţi cu cale să găsim cuiva vreo vină?

— Vinovat sînt eu, domnule! zise Gherasim, cu obidă.

Ceilalţi, afară de bucătar, clătinară din cap, a împotrivire.

— Ce-i, Ismaile — întrebă căpitanul — ai vrea să-i vinzi pielea? Nu ţi-ar cumpăra-o nimeni, că-i înţepată la umăr.

— Nu luam pielea, nu puteam facem friptura. Dar ce mîncam mîine?

Din banii luaţi de la domnul Lambrinis, pe transportul untdelemnului de măsline, Anton Lupan abia apucase să dea chiria brutăriei, să cumpere cincizeci de saci cu făină și să expedieze cinci cablograme lui Pierre Vaillant, la Pernambuco, Bahia-Blanca, Rio de Janeiro, Montevideo și Buenos Aires, porturile unde socotea că mesajul lui ar putea să-l prindă din urmă.

„Plec peste Atlantic — spuneau cablogramele — aşteaptă-mă sau lasă-mi în oricare port din America latină, răspuns asupra locului de iernare"...

Şi după alte cîteva cheltuieli pentru nevoile vasului, intrînd în asta şi drepturile oamenilor, rămăsese cu punga aproape goală.

— Poftim, mai avem cincizeci de franci; cu asta, la nevoie, o putem duce o săptămînă! îi răspunse bucătarului.

— Şi poim?

Învăţase multe Ismail, din limba ghiaurilor, şi le spunea şi el cum îl ajuta gura, pocindu-le, fireşte, dar nu atît ca să nu-i înţelegi gîndul. Numai cuvîntul „apoi" nu putea să-l spună. „Apoi, mă turcule!" îi striga în ureche Ieremia. „Poim!" repeta fudul bucătarul, încredinţat că spunea întocmai ca toată lumea.

— Poim? zise Anton Lupan, socotind că dacă lua graiul lui, l-o dumiri mai bine. Păi nu uita, Ismaile, că la Sulina, în ziua cînd am dat corabia la apă, nu mai aveam aproape nici o leţcaie. Eu cred că mai cu folos ar fi, din toată nenorocirea asta să tragem o învăţătură: ce-i de haram, de haram se duce! Prea ne făcusem planuri mari cu icosarii şi cu lirele. Banul nemuncit se duce pe gîrlă. Iată, să zicem că începem chiar acum călătoria — şi în viitor să fim mai cu grijă.

— Alt Agop nu mai întîlnim noi, domnule! oftă Gherasim cu amărăciune.

— Nici n-avem nevoie! O să găsim marfă şi-o să ne facem meseria cinstit, o să muncim cu trudă...

— Acum, dacă negustorii au prins de veste că sîntem la strîmtoare, au să ne frece de-o să ne iasă untul.

— Ei bine, la nevoie, încărcăm fierăria lui Lambrinis. N-aş vrea să ne întoarcem la Pireu, dar ce să facem, o să ne călcăm pe inimă.

Haralamb sări în picioare, atît de speriat, încît se lovi cu capul în tavanul cabinei.

— La Pireu?... Poate fără mine, domnule!

— N-avea grijă, băiete! îl linişti cîrmaciul, bătîndu-l pe umăr. Grecoaicele au inima bună! Cînd o auzi cafegioaica

ta ce pacoste s-a abătut pe capul nostru, n-o să mai știe cum să ne îndulcească amarul.

— Zău ? făcu Haralamb, gîndindu-se cu aleau la giubea, la ciubuc, la șoldurile lătărețe și la toate cele lăsate în urmă. Păi atunci, hai să mergem, Gherasime !

Dar cum oare ?

A doua zi, cîrmaciul, care se dusese să pună treaba la cale cu domnul Lambrinis, se întoarse cu o înfățișare mai jalnică decît a unei corăbii cu velele smulse de furtună.

— N-am făcut nimic, domnule ! Ne-a simțit în încurcătură — și acum ține-te ! Cu cît ne plătește el, nu scoatem nici cheltuielile drumului.

„Speranța" zăcea la ancoră și Gherasim cu Anton Lupan băteau cheiurile, își băgau nasul prin toate birourile, prin toate magaziile — în vreme ce taxele portuare creșteau fără milă...

Primise și scrisoarea de la Saint Malo căpitanul, dar nu-i scria moș Leon, ci unul din nepoții bătrînului :

„Eu sînt André, fratele cel mic al lui Pierre. Dumneavoastră poate nu mă țineți minte, aveam numai cinci ani cînd veneați la noi ; mi-ați făcut odată o morișcă de vînt, o mai am și astăzi. Acum sînt mecanic pe o șalutieră și aș fi plecat și eu cu Pierre, dar rămînea mama singură și ea e bătrînă. Fratele celălalt, Louis, dumneavoastră îi spuneați „savantul", s-a dus și el cu „L'Espérance". Bunicul nu poate să vă scrie, e bolnav rău, n-a mai ieșit din cabina lui de astă toamnă. S-a bucurat cînd a venit Pierre, fiindcă îl credea mort din scrisorile dumneavoastră. Dar s-a întristat auzind că nu v-a găsit, că ați pierit o dată cu vasul. Pierre v-a căutat o lună de zile, domnule, și cînd a văzut că nu mai e nici o speranță, s-a întors acasă. A stat aici numai o lună, pînă în decembrie, a fost și la Londra, cu vaporul, a vorbit cu domnul Darwin, dar domnul Darwin e bolnav rău, nu se mai face bine. Și cînd s-a întors, a mai stat o săptămînă, făcînd pregătiri multe, pe urmă a plecat în călătorie..."

Citind aceste rînduri, lui Anton Lupan aproape nu-i venea a crede : Pierre Vaillant plecase numai cu cîteva zile înainte de a-i fi trimis el depeșa de la Gallipoli ! Și

astfel, pentru această mică întîrziere, între el și prietenul său, între „L'Espérance" și „Speranța", se așterneau azi, despărțindu-i, valurile oceanului!

„Bunicul se bucură că sînteți sănătos, continua scrisoarea. El vă roagă să luați vaporul și să vă duceți în America, la Montevideo, ca să-l așteptați pe Pierre acolo. Vaporul face numai opt zile, ați putea să ajungeți cu mult înaintea lui. Mi-a spus să vă scriu că vă iubește foarte mult, numai că el are o fire aspră, ca a marinarilor, și că se încrede cu totul în dumneavoastră, că numai dumneavoastră ați putea să-i dați sfaturi bune lui Pierre, fiindcă vă cunoașteți de multă vreme și ați făcut planul călătoriei împreună. Duceți-vă după el, domnule, bunicul vă roagă, cu limbă de moarte, să nu-l lăsați singur..."

Nu, chiar și fără îndemnul bătrînului nu și-ar fi lăsat Anton Lupan prietenul să înfrunte singur primejdiile acestui greu drum, la care visaseră împreună! Trebuia să se ducă după el, să-l ajungă, oriunde, oricît de departe, fie și la capul drumului. Dar nu cu vaporul — ci cu „Speranța" — simbolul înfăptuirilor viitoare, „Speranța", care nu era numai a lui, ci a amîndurora!

Deocamdată însă, nu se ivea nici un negustor care să aibă marfă de trimis în Brazilia, în Argentina, undeva pe drumul acela — și fără marfă, cu ce să se ducă, dacă își pierduseră avuția? Avea astăzi, la sfîrșitul lunei ianuarie, punga cu desăvîrșire goală...

Cu toate necazurile, cu toată alergătura, Anton Lupan găsea timpul să treacă uneori pe la brutărie.

— De ce nu trimiți să ia pesmeții? îl întreba Adnana. Sînt gata de două săptămîni.

— Da?... O să trimit. Dar știi, mi-e teamă că o să trebuiască să mi-i dai pe datorie...

Treceau zilele cu o iuțeală neliniștitoare și în sufletele oamenilor grija creștea de la o zi la alta. La chei veneau vapoare, descărcau mărfurile, stîrnind praf și huiet, încărcau altele — și plecau iarăși... Așa trecu și a doua lună a anului, fără să aducă de undeva o scăpare.

Era timpul carnavalului, petrecea lumea în Franța, coasta Mediteranei de la Nisa la Marsilia se înneca sub

petalele florilor — iar „Speranța" lincezea la chei, în așteptarea unei stele care să răsară pe cerul primăverii și să-i arate drumul.

— Ce mîncam astăzi? întreba bucătarul.

— Uite un franc, du-te în piață și cumpără salată, untdelemn avem din belșug — iar pîine luăm pe datorie!

Banii echipajului, pe care pînă atunci Anton Lupan îi ținuse departe, se duseseră pe taxe portuare; oamenii nu cîrteau, văzuseră, cînd cu Agop, că marinăria îi putea duce la înavuțire și așteptau, răbdători, să pice o pleașcă nouă. Dar chiar mai tîrziu, cînd nădejdile începeau să piară, pe rînd, în inima fiecăruia, care din ei ar fi îndrăznit să-i caute vină căpitanului? La Gherasim se mai uitau ei uneori chioriș, îl mai bombăneau cîteodată, mai cu seamă bucătarul, socotind că el purta vina tuturor necazurilor, ca și cînd bietul cîrmaci nu și-ar fi primejduit îndeajuns viața, n-ar fi apărat cu toate puterile lui banii!

Dar, în sfîrșit, bine că aveau pîine și se mai găsea cîte un franc de salată! Bine că mai prindeau uneori, cu undița, cîte un pește fără nume, care venea să ciugulească scoici de pe carena murdară.

Mihu, care se ducea în piață să facă mica tîrguială, umbla cu ochii în toate părțile, să nu-l încolțească vreun derbedeu și să-i fure cizmele tocmai acum, cînd n-ar fi fost rost să-i cumpere cineva altele.

Ceilalți lincezeau pe punte, mai coseau cîte o pînză, mai matiseau cîte o parimă, își mai spălau rufele — restul timpului n-aveau ce face decît să stea întinși cu fața la cerul înnegrit de fumul vapoarelor.

Ismail, după ce pregătea un lighean întreg de salată, ieșea pe punte, cu penelurile și cutia de vopsele, își băga în gură pipa îndesată cu tutun cumpărat de Adnana și se apuca să picteze naturi moarte — vai, din închipuire! — berbeci grași, curci, rațe, gîște, înconjurate de legumele cele mai rare.

Pe lîngă grija acestor oameni care cam răbdau de foame, Anton Lupan mai avea în ultima vreme și-o mîhnire: tatăl Adnanei își pierdea vederea, se gîrbovea, stătea închis în casă, numai uneori, la timpul prînzului, ieșea să facă

un pas-doi prin grădină, zîmbind întunericului care i se așeza pe privire, cu același zîmbet resemnat și plin de amărăciune.

— Ce spun doctorii ?

Adnana își stăpînea lacrimile :

— Nu știu nici ei bine ; anii, inima...

Și e ciudat că deși ar fi fost de mult timpul ca „L'Espérance" să fi sosit în America latină, nu venea nici un semn de viață de la Pierre, un răspuns la acele cablograme. În zbuciumul lui, pe care îl poate înțelege oricine, Anton Lupan avea un singur temei să nu-și piardă speranța : în emisfera de sud trecea acum vremea verii, venea toamna acolo și, ca să se ducă în Țara de Foc, oricît de grăbit se arătase cu plecarea, Pierre Vaillant trebuia să aștepte în vreun port, de pildă la Montevideo, cel puțin pînă în luna noiembrie. Desigur, căpitanul „Speranței" îi înțelegea graba, dacă ar fi putut, ar fi făcut tot așa și el. Așa plănuiseră ei călătoria, să ajungă în America din vreme, să le rămînă destul timp spre a-și desăvîrși pregătirile în vederea celei mai grele părți a drumului, asaltul strîmtorii lui Magellan și explorarea ținutului acela sălbatic, pe care nu-l atinsese nimeni.

Deci mai avea încă timp să-și ajungă prietenul din urmă, cu condiția ca să se ivească marfa care să le înlesnească drumul.

Așa trecură, într-o așteptare care ar fi putut să îmbolnăvească pe un om mai șubred de inimă, lunile februarie, martie și aprilie — și pe la sfîrșitul acesteia din urmă, Anton Lupan citi în ziare vestea că Charles Darwin murise, ceea ce îi umplu sufletul de mîhnire și-l făcu să înțeleagă în sfîrșit de ce nu primise nici un răspuns la scrisoarea pe care i-o trimisese bătrînului savant în primele zile după ce sosise la Marsilia.

Nu-l cunoscuse pe Darwin, nu-l văzuse niciodată, dar el și moș Leon fuseseră, fără să știe, însuflețitorii călătoriei la care visa încă și acuma. Totuși, moartea savantului nu putea să-i împiedice plecarea — altele erau piedicile, treceau lunile, iar el zăbovea la Marsilia, trecuse mai, apoi iunie și venise iulie, fără să se ivească exportatorul...

Intre timp, ca oamenii săi să nu moară de foame și să nu-i scoată vasul la mezat Căpitănia, Anton Lupan făcuse cîteva drumuri scurte cu „Speranța" la Perpignan, la Toulon, fusese o dată în Corsica — și la Alger o dată, peste Mediterana, cărînd marfă puțină și întorcîndu-se cu lest mai totdeauna, ceea ce nu era nici o pricopseală. E drept că așa putuseră plăti taxele portuare, oamenii mai primiră cîte un ban de cheltuială, Gherasim și Ismail, cu familiile lor, împovărate de copii a primului, de neveste a celuilalt, putuseră să trimită cîte cinci sute de franci acasă, dar cu asta nu făcuseră nici un pas mai departe, se aflau tot în portul vechi al Marsiliei, cu pînzele învechite, cu parimele putrede — și pe carena corăbiei algele crescuseră de două palme.

Aproape de sfîrșitul lunei, Anton Lupan începuse să deznădăjduiască, deși căuta să se ascundă și de oameni, și de Adnana. Era ultima săptămînă cînd ar mai fi putut să plece la timp ca să-l găsească pe Pierre Vaillant la nordul strîmtorii. Zadarnic i-ar mai fi telegrafiat încă odată, cablogramele lui se rătăciseră desigur pe la Căpităniile porturilor, în acele țări cu oameni meridionali, lipsiți de spiritul ordinei pe care îl au nordicii. Și chiar dacă ar fi fost sigur că ajunge cablograma în mîinile destinatarului, putea el să-i întîrzie lui Pierre Vaillant plecarea, să piardă timpul prielnic, silindu-l să rămînă pe loc încă o iarnă ?...

In aceste zile, Anton Lupan își privea corabia cuprins de mîhnire ; nu spunea nimănuia, dar luase o hotărîre, singura cu putință, chiar dacă-i sfîșia inima : să se despartă de oameni, despăgubindu-i, să vindă vasul și să plece peste Atlantic cu un vapor, cum îl sfătuise bătrînul.

Da, se pare că nu mai exista altă cale, dacă vroia să țină seama de ceea ce spunea moș Leon, să nu-și lase prietenul singur. Decît dacă s-ar fi întîmplat o minune — și căpitanul „Speranței" nu mai credea în minuni de multă vreme. Dar...

Dar iată că într-o zi, la prova „Speranței" trase un vapor englezesc, „Bristol", care încărca mărfuri pentru Brazilia. Era un cargobot nou, cu elice, de 5000 de tone, abia

lansat lunile trecute. Şi cînd căpitanul acestui vas, sfîrşind cu acostarea, îşi aruncă ochii la „Speranţa" care pe lîngă „Bristol" părea o coajă de nucă, scoase un strigăt de uimire.

Era acelaşi John Tennyson pe care Anton Lupan îl întîlnise la Gallipoli — şi-l lăsase în urmă, cu vasul lui vechi „Victory", în Dardanele. Acelaşi John Tennyson care dusese la Pireu vestea că „Speranţa" pierise în Egee...

Fireşte, după uimire, mare fu bucuria căpitanului să afle că prietenul său era teafăr, ba încă se mai gîndea la vechiul lui plan de călătorie. De data asta, nefiind grăbiţi nici unul, nici altul, se vizitară pe rînd, în cabină, stătură de vorbă cu ceasurile, îşi deşertară iarăşi, lîngă un pahar de whisky şi în fumul tutunului, sacii marinăreşti ai amintirilor..

— Deci nu ţi-ai schimbat gîndurile ! spuse John Tennyson la urmă. Eu unul n-aş naviga prin strîmtoarea lui Magellan nici dacă mi-ar plăti o sută de lire sterline la fiecare călătorie. Dealtfel şi compania mea îşi face socotelile cu aceeaşi înţelepciune. Mergem în Brazilia, în Argentina, pînă la Buenos-Aires, dar mai departe, nu ; pentru Pacific, preferăm vechiul drum al Indiilor. Ar trebui să ştii cîte vapoare pier în ţinutul acela al ploilor şi-al furtunilor !

Pe Anton Lupan nu-l îngrozea gîndul furtunilor, ci acalmia din portul vechi al Marsiliei.

— Numai de-aş găsi marfă ; exportatorii ne ocolesc, de parc-am avea ciumă.

— De ce te prinde mirarea ? Cine se mai încurcă astăzi cu o corabie de o sută de tone, cînd pe un cargobot poţi să încarci zece trenuri ? Mulţumeşte-te cu Levantul, prietene, sau mai bine îmbarcă-te pe un vapor. Ştii cîţi bani încasez pe lună ? Treizeci de lire sterline — ca să nu mai pomenesc de alte venituri !...

La sfîrşitul săptămînii, „Bristol" avea magaziile pline: seara începu să scoată fum gros pe cele două coşuri, ca să pună căldările sub presiune...

Pe la miezul nopții, echipajul „Speranței" năvăli buimăcit pe punte; un trosnet surd, de fierărie ruptă, urmat de fluiere neliniștite, de înjurături, vaiete și strigăte, îi trezise din somnul și așa plin de vise urite.

Uneori nu-i nevoie să navighezi departe — bunăoară pînă în strîmtoarea lui Magellan, vrăjmașa navigatorilor — ca să-ți fărîmi prova vasului de o stîncă. Vaporul italian „Avanti", sosit de la Neapole, al cărui căpitan, nesocotind sfatul pilotului, se încăpățînase să facă noaptea manevrele de acostare, intrase cu etrava în cargobotul de lîngă „Speranța" și-i fărîmase bordajul, în dreptul ancorelor, cum ar fi fărîmat o alună.

Marinarii au o vorbă plină de adevăr și înțelepciune: între două vapoare nu-i nevoie decît de o santimă ca ele să nu se ciocnească. Din partea lui, comandantul vaporului italian greșise măsura nu cu o santimă, ci cu patru metri.

Cînd Anton Lupan alergă pe chei, urmat de restul echipajului, „Bristol" își săltase pupa în aer, iar prova, mutilată, se adîncea încet în apă, în vuietul vîrtejurilor care năvăleau prin spărtură. Pe puntea lui marinarii se îmbulzeau zăpăciți, îmbrîncindu-se, huruiau mașinile pompelor, ofițerii, treziți din somn, înjurau în neștire...

— Se scufundă! strigă Mihu, văzînd cum catargele se înclinau, de la o clipă la alta. Domnule, n-ar fi bine să tragem mai departe? Să nu vină peste noi, cînd o fi să se răstoarne!

Anton Lupan îl liniști, bătîndu-l pe umăr:

— Nu te teme; n-o să se scufunde; vapoarele au pereți despărțitori; apa n-o să pătrundă decît în compartimentele de la prova.

În zorii zilei, „Bristol" stătea țeapăn, cu pupa în aer; macaralele începuseră să huruie, descărcînd mărfurile. Un glas furios se auzea pe punte, înjurînd în toate limbile:

— Nu-mi pasă! După contract sînteți obligați să plecați astăzi. Cu prova întreagă sau fărîmată, treaba voastră, trebuie să ridicați ancora!

„Bristol" nu mai avea ce ancore să ridice, dar personajul furios striga mai departe:

— Nu mă privește!... Îmi aduceți alt vapor, în clipa asta, sau dacă nu, Compania voastră o să sară în aer! Hei, voi cu macaralele, lăsați lăzile mele în pace! Cine mi-a cerut voie să le debarce?

Cîteva ceasuri mai tîrziu, după ce autoritățile portului terminaseră ancheta și zarva se mai potolise, John Tennyson veni pe puntea „Speranței" și coborî în cabina căpitanului; nu părea de loc impresionat de nenorocire, totuși Anton Lupan se simți dator să-și arate compătimirea:

— Nădăjduiesc că directorii Companiei dumitale nu-ți vor găsi nici o vină. Ar fi absurd, atîta timp cît erai la chei și aveai luminile reglementare.

Musafirul începu să rîdă:

— Nu, dragul meu, nu-mi purta de grijă! Te asigur că au să-mi dea și o primă.

Și văzînd uimirea din ochii lui Anton Lupan, continuă, scoțîndu-și punga cu tutun din buzunar și umplîndu-și pipa, cu o liniște și un meșteșug care ar fi stîrnit invidia oricărui fumător din lume:

— Știi cum se face treabă?... Am „amorsat" în așa fel autoritățile portului, încît a ieșit un proces-verbal mai valoros decît toate poemele lordului Byron. Tribunalul Maritim ne va acorda o despăgubire care va întrece de cinci ori paguba reală, incluzînd în asta și întîrzierile, nu numai reparatul avariei. Dar pentru altceva am venit... Sînteți tot în încurcătură?

Anton Lupan umplu un pahar cu whisky și-l puse în fața musafirului.

— S-a ivit iarăși ceva marfă pentru Alger, dar nu-mi mai folosește la nimic. Dacă nu plec peste Atlantic în patru-cinci zile...

— Din oamenii echipajului nu te-a părăsit pînă azi nici unul?

— Nici unul! răspunse căpitanul „Speranței", scuturînd capul cu trufie.

John Tennyson se uită la el cu coada ochiului.

— Atunci s-ar părea că nu sînt numai marinari, ci și oameni de inimă.

Anton Lupan răspunse cu aceeași trufie:

— Da, sînt toţi, oameni, unul şi unul!

In clipa de faţă uitase toate necazurile, uitase de Ismail, care tot bombănea prin bucătărie.

— Vezi, dragul meu, — zise John Tennyson, — eu m-am făcut negustor şi nu mă pot plînge; treburile îmi merg bine, am nevastă, copii şi sînt fericit să le asigur ziua de mîine... Nu vrei să te îmbarci pe un vapor al Companiei?

— Nu!

— Ai putea să-ţi iei şi oamenii.

— Mulţumesc; „Speranţa" e un vas mai potrivit şi pentru ei, şi pentru mine.

— Eşti sigur?

— Stai de vorbă cu ei şi îmbie-i!

Zicînd aceste cuvinte, Anton Lupan se întreba în sine: „Oare n-ai să mă faci de rîs, Ismaile?"

Oaspetele său deşertă paharul cu whisky, îşi aprinse pipa, trase cîteva fumuri, apoi rămase un timp pe gînduri. Afară se auzeau macaralele huruind, lăzile şi baloturile buşind în praful cheiului.

— Voi, visătorii, aveţi şi voi fericirea voastră, mormăi John Tennyson, învăluit în fumul lulelei.

Anton Lupan nu răspunse. După altă tăcere, căpitanul vaporului întrebă, cu aceeaşi voce ursuză:

— Deci, ţii cu tot dinadinsul să ajungi acolo?

— Da. Chiar dacă m-aş simţi obosit, chiar dacă... dacă mi s-ar arăta la uscat o viaţă care să mă îmbie, prietenul meu a apucat să plece înainte. Acum sînt dator să plec, nu-l pot lăsa singur.

Oaspetele se ridică în picioare şi îndepărtă fumul cu mîna. Avea statura lui Anton Lupan, aceeaşi vîrstă, dar în clipa asta părea un bătrîn mîhnit şi mîndru totdeodată de puterile biruitoare ale tinereţii.

— Ei bine, dragul meu! zise, bătîndu-şi gazda pe umăr şi părăsindu-şi vocea ursuză. Cred că am găsit mijlocul să ieşi din încurcătură!

— Cum? întrebă înviorat căpitanul „Speranţei".

— Avem un pasager care merge cu cinci vagoane de mărfuri la Bahia, în Brazilia. Ţinta călătoriei lui e Ţara de Foc, dar n-a găsit nici un vapor care să-l ducă acolo.

La Bahia o să-şi transbordeze marfa, poate are să închirieze un schooner[1]. Cred că e un căutător de aur, după cîte am putut înţelege, fiindcă de la el nu poţi scoate o vorbă. Ce zici, te încumeţi să pleci cu dînsul?

— Numai să-i convină. Oare o să aibă încredere într-o goeletă de o sută de tone?

— Sînt sigur! E aşa de trăsnit, că ar putea să plece şi cu o barcă. A căutat toată dimineaţa pe la agenţii un vapor pentru Brazilia sau Argentina, dar se pare că săptămîna asta nu pleacă nici unul; ar fi fost altceva la Cherbourg sau la Le Hâvre; Marsilia are mai puţin de-a face cu Atlanticul.

— Dar cu noi o să meargă mult mai încet decît cu vaporul!

— E adevărat; în schimb, o să-l duceţi direct pînă la capul drumului. Ce spui, să-ţi trimit personajul?... Auzi-l cum răcneşte pe punte; l-am lăsat să se certe cu secundul. Dar bagă de seamă, sub trăsneala lui cred că se ascunde o mare şiretenie. Cunoaşte şi bătrînul dumitale prieten, John Tennyson, cîte ceva la oameni! Să nu afle care vă era ţinta călătoriei; lasă-l pe el să facă propunerea şi instruieşte-ţi echipajul să se poarte după trebuinţa cauzei.

— Am un cîrmaci de la care am învăţat multe în privinţa asta! răspunse, rîzînd, căpitanul „Speranţei".

— Cu atît mai bine; deci stai aici şi aşteaptă-l!... Deseară mergi cu mine? Sînt invitat la cină pe bordul lui „Avanti".

— Nu te-oi fi împrietenit cu căpitanul?

— Şi de ce nu? Nu ne-am ciocnit noi, ci vapoarele noastre.

— Iţi mulţumesc, dar cinez cu echipajul, răspunse Anton Lupan, respingînd macaroanele şi rămînînd credincios salatei.

Un ceas mai tîrziu, ciudatul personaj se opri pe chei, în dreptul „Speranţei". Era un ins de statură înaltă, slab ca un ogar întors de la vînătoare, cu faţa atît de suptă, încît

---

[1] Citeşte scunăr.

i se vedeau limpede cele două maxilare, ca pe o planșă de anatomie, cel de jos fiind conturat de o barbă norvegiană, mai mult roșie decît blondă, îmbrăcîndu-i osul fălcii și partea din față a bărbiei. Personajul purta pălărie tare, de culoare cenușie, vestă înflorată, sacou gri cu șiret negru la revere și pantaloni cadrilați, drepți ca niște burlane, legați cu elastic pe sub ghetele negre.

El se opri deci în capul schelei, își înfipse bastonul de abanos cu mîner de argint în praful cheiului și se uită pe deasupra pince-nez-ului la pavilionul tricolor care flutura leneș la pupa goeletei.

— Hei, care-i aceea? strigă în clipa următoare, bătînd cu bastonul în schelă.

Echipajul moțăia pe punte, făcîndu-se că nu-l vede; de înțeles vorbele, i le înțelegea numai Gherasim, care știa cîteva boabe englezește

Personajul bătu iarăși în schelă și strigă încă o dată, ridicînd glasul mai tare:

— Hei! Ați murit cu toții?

— Ce dorești? întrebă cîrmaciul, ridicîndu-se fără nici o tragere de inimă.

— Ce pavilion e ăsta? Persan, siamez?...

— Romînesc, domnule!

— Romînesc?... Aha, mi-aduc aminte: voi v-ați bătut cu turcii. Foarte bine!... Deci, acum aveți și corăbii! Sînteți o nație care prosperă!

Zicînd acestea, necunoscutul cerceta din ochi puntea „Speranței", aplecîndu-și capul cînd pe o parte, cînd pe alta, părînd că împunge pe cineva din lături cu barba lui norvegiană.

— Unde-i căpitanul? întrebă pe urmă.

— Jos, în cabina lui.

— Ce mai aștepți? Spune-i să-și scoată nasul pe punte; vreau să-l văd la lumină.

Gherasim zăbovi cîteva clipe sub punte, dîndu-i timp lui Negrilă să-l mîrîie, cu vădită lipsă de prietenșug, pe personajul din capul schelei.

— Căpitanul te poftește la dînsul! zise, întorcîndu-se plictisit din cabină.

— Ha! Eu sînt Martin Stricland! strigă țîfnos musafirul.

— Foarte bine, domnule! Poftește!... Fugi de-aici, Negrilă!

— Pe căpitanul vostru cum îl cheamă?

— Anton Lupan, după cîte mi-aduc aminte.

— Și nu vrea să vină?

— Nu că n-ar vrea, dar gîndește mai nimerit să te duci dumneata la dînsul.

Străinul începu să rîdă, cuprins de o neașteptată voie bună.

— Îmi place căpitanul vostru: înseamnă că are ceva sînge în vine. Iată omul care îmi trebuie mie!

Apoi păși pe punte, coborî scările și intră în cabină, aplecîndu-se adînc, ca să încapă pe ușă.

— Dumneata ești Anton Lupan? Mi s-a părut că omul de sus nu-ți prea cunoaște numele. E prost sau se preface, ia spune?

— Nici una, nici alta; mai degrabă cred c-ai făcut dumneata ceva care l-a scos din fire.

— Așa? Îmi plac oamenii care-și ies din fire. Restul echipajului e la fel de iute?

— Dar cu cine am cinstea să vorbesc? întrebă Anton Lupan, privindu-și oaspetele cu prefăcută nedumerire.

— Martin Stricland.

— Nu-mi aduc aminte...

— Nici n-ai avea de unde; mă numesc așa numai de o lună.

Cu aceste cuvinte, prea ciudatul personaj se așeză lîngă masă, se descoperi, scoase din buzunar o sticlă lătăreață, îi deșurubă dopul de metal galben, care se prefăcu într-un păhărel ca toate păhărelele, și după ce-l umplu bine își dădu capul pe spate și-l turnă pe gît, încet, picătură cu picătură, dovedind în asta mai multă cumpănire decît în restul apucăturilor.

— Martin Stricland! repetă, umplîndu-și iarăși paharul.

Căpitanul „Speranței" îl privea în liniște, așteptîndu-l răbdător să-și facă tabietul. Asta dură poate un sfert de

oră, în care timp cabina rămase cufundată în liniștea cea mai deplină.

— Nu mă întrebi nimic ? se miră Martin Stricland, cînd sticla fu goală.

— Aștept să vorbești dumneata primul.

— Așa ? Îmi plac oamenii care nu-s curioși din fire.

Zicînd acestea, oaspetele scoase din buzunar o nouă sticlă și își reluă vechea îndeletnicire, care dură iarăși o vreme destul de lungă. Anton Lupan văzu că sub ochelari, ochii i se albeau, cu fiecare înghițitură, iar pe nas și pe pomeți îi ieșeau pete roșiatice, vestind mișcarea mai iute a sîngelui.

— Eu sînt Martin Stricland ! repetă încă o dată musafirul, aruncînd sticla pe masă, lîngă prima.

— Foarte bine, domnule !

— Nu mă întrebi nimic ?

— Nu simt cîtuși de puțin nevoia.

— Dar nu mai am nici o sticlă !

— Îți pot oferi eu una !

Anton Lupan se ridică, deschise dulapul și scoase o sticlă întocmai ca a musafirului.

— Whisky ? întrebă acesta, neostenindu-se să privească eticheta ruginie.

— Bineînțeles.

— Ce marcă ?

— „Robin Roob" ; exact ca a dumitale !

Aici, Martin Stricland își scoase pince-nez-ul și se uită la căpitan cu ochii liberi. Așa, chipul lui părea schimbat cu desăvîrșire. Anton Lupan văzu că ochii care i se păruseră albicioși și morți în spatele ochelarilor scînteiau cu o putere drăcească.

— Ești omul de care am nevoie, căpitane ! Ia spune, vrei să cîștigi ceva parale ?

— Dacă pentru asta trebuie să omorim pe cineva, nu-mi convine. Ne ocupăm numai cu marinăria.

Musafirul începu să rîdă :

— Nu, din păcate e vorba de o treabă ceva mai grea decît o tîlhărie.

Zicînd acestea, se aplecă spre globul pămîntesc aflat pe

masă și-l învîrti alene, privind printre pleoape, cu un amestec de plictiseală și nemulțumire, continentele și oceanele care-i alunecau prin fața ochilor, tot așteptînd din partea căpitanului un semn de nerăbdare.

— Dar întreabă-mă ceva! izbucni, după o vreme, aruncînd ochelarii jos și zdrobindu-i cu tocul ghetei.

Anton Lupan luă de pe podea ciobul unei lentile.

— Cîte dioptrii?

— Altceva nu vrei să știi despre mine?

— Poate că nu; deocamdată, la stăruința dumitale, te-am întrebat cîte dioptrii aveau ochelarii?

— Nici una! Erau sticlă goală.

— Am băgat de seamă!

— Și vrei să știi...

— Nu vreau să știu nimic; fiecare om e liber să poarte ochelari, dacă asta îi face plăcere.

— Eu nu-i port de plăcere.

— Nici asta nu mă miră.

— Îi port ca să-mi schimbe fizionomia.

— Iată un scop care justifică orice strădanie.

— Aha! Crezi că sînt certat cu poliția?

— Te înșeli, domnule.

— Atunci care-i părerea dumitale despre mine?

— Nu am încă una.

— Ei bine, dacă mă silești să-ți spun...

Anton Lupan ridică mîna:

— Nu te silește nimeni!

— Ba mă silești dumneata, cu nepăsarea dumitale... Nu mă numesc Martin Stricland.

— Știu. Porți numele acesta de o lună; de ce te ostenești să-mi spui a doua oară?

Străinul se așeză din nou pe scaun, gîfîind ca și cînd și-ar fi cărat propria-i greutate în spinare.

— M-am numit Paul Mouchez...

— Cunosc un astronom cu acest nume.

— N-am auzit de el — și nici nu mă privește. Numele meu adevărat e altul...

— Domnule, — îl opri Anton Lupan, — de ce să te ostenești atîta? Mă mulțumesc cu orice nume.

— Bine! Nu sînt englez. Cred că se bagă de seamă.
— Firește.
— Nu sînt nici francez.
— Am văzut și asta.
— Dar nici italian.
— Se vede prea bine.
— Atunci, după părerea dumitale, cărei nații aparțin?
— Nici uneia!

Martin Stricland se uită chioriș la Anton Lupan, cîntărindu-l cu privirea în care se vedea un amestec de batjocură și de uimire.

— Atunci să nu mai lungim vorba, spuse pe urmă, frecîndu-și obrazul cu mîna, ca și cînd ar fi vrut să și-l jupoaie. Sînt canadian, măcar după locul nașterii; nu știu dacă tatăl meu venea din Franța, din Scoția, din Germania sau din țările Scandinave; nu mi-a spus niciodată. Mama mea, poate să fi fost alsaciană, dar nici asta nu se știe bine.

— Să trecem peste biografia dumitale! îl opri Anton Lupan, jucîndu-se cu ciobul de lentilă.

— Fie! Vezi să nu te tai în sticlă.

— Nici o grijă! Am avut în mînă lucruri mai primejdioase.

Martin Stricland începu să rîdă:

— Credeam că dacă am să-mi pun ochelari, am să mă văd altfel. Închipuie-ți că mi-e o mare silă de mine. Deunăzi, sosind la Marsilia, și intrînd într-o frizerie, m-am văzut în oglindă; ei bine, am simțit o vie dorință să mă iau la palme. Ți s-a întîmplat vreodată asta?

— Nu; mă înțeleg destul de bine cu mine însumi.

— Asta prețuiește mai mult decît o mină de aur. Îți spun ca omul de meserie. Am avut mine de aur în Alaska și mine de diamant la Capetwon...

Cu aceste vorbe, Martin Stricland făcu vînt globului pămîntesc care prinse să se rotească iarăși, arătîndu-și mările și continentele, brăzdate de meridiane.

— Crezi că sînt nebun? întrebă deodată, apucînd globul în palme.

— Hotărît că nu, deşi poate ţi-ar place să te creadă lumea.

Ciudatul personaj îşi holbă ochii, ca un om în pielea goală surprins de lumină, în timp ce Anton Lupan arunca bucata de sticlă pe masă şi se uita la ceas, care arăta ora şapte.

— Aha! Ţi-ai pierdut răbdarea! strigă Martin Stricland, găsind în gestul lui temei de satisfacţie.

— Te înşeli, domnule! Răbdarea nu mi-am pierdut-o, dar aştept un exportator, care vine să ne navlosească vasul.

— Aşa? Cîte tone are goeleta asta?

— O sută.

— Cîţi oameni echipaj?

— Şapte.

— Puteţi pleca la drum în orice clipă?

— In orice clipă, plus douăzeci şi patru de ore.

Martin Stricland rise:

— Căpitane, felul dumitale de a vorbi îmi place. Vom pleca mîine seară.

— Unde?

— Aha! Iată în sfîrşit o întrebare! izbucni musafirul, de data asta satisfacţia fiindu-i întemeiată.

Şi învîrtind globul pămîntesc, arătă cu degetul peste Atlantic, de-a lungul coastelor Braziliei, Uruguaiului, Argentinei, ca să se oprească la Capul Horn, în sudul continentului.

— Ţara de Foc! zise, ridicînd ochii şi aşteptînd ca omul din faţa lui să pălească.

Anton Lupan se uită la ceas, în liniştea cea mai deplină:

— Foarte bine, domnule! Mîine seară, la şapte, dacă-i ora care îţi convine!

*

* *

„Speranţa" se pregătea de plecare.

Se împlinise jumătate anul de cînd aştepta la Marsilia, bătută de soarele sudului. Hamalii cărau în magazie în-

cărcătura debarcată de pe „Bristol": lăzi, butoaie, baloturi, legături de sape, lopeți, tirnăcoape și fel de fel de ciururi și site ciudate, în timp ce echipajul făcea ultimele pregătiri pe punte.

La ora șase, Martin Stricland sosi în port într-o trăsură plină cu sticle de toate formele și cu damigene pîntecoase.

— Și bagajul domniei voastre? întrebă Gherasim, ieșindu-i în cale.

Pasagerul „Speranței" arătă încărcătura din trăsură.

— Asta-i tot! Altceva nu-mi trebuie; poruncește hamalilor să le ducă în cabina căpitanului. El unde este?

— Pe aici, pe aproape.

— Atunci spune-i că nu vreau să plecăm mai tîrziu de ora șapte. Mai am treizeci de lăzi cu sticle, debarcate de pe „Bristol". Ce s-a făcut cu ele?

— Sînt pe punte; căpitanul mi-a spus să aștept dispoziția domniei voastre.

— Bine! Unul din voi să le ia în primire și să le așeze în magazie, peste marfă, ca să poate scoate oricînd sticlele trebuitoare. M-ai înțeles, cîrmaciule?

Cu aceste cuvinte, Martin Stricland intră în cabină, destupă o sticlă, bău două pahare mari, după obiceiul lui — picătură cu picătură, ceea ce îi luă pe puțin un sfert de oră, apoi se întinse în pat, fără să se dezbrace — și de atunci nu-l mai văzu nimeni pe punte, zile care-și pierdură numărul.

În acest timp, căpitanul „Speranței" și Adnana își spuneau ultimele cuvinte înaintea despărțirii. Stăteau amîndoi pe o ladă, la cîteva zeci de pași mai încolo, în bătaia domoală a soarelui care cobora printre catarge.

— Dar e așa de departe, așa de departe! spunea fata, cu vocea îndurerată.

El îi cuprinse mîinile.

— Nu, Adnana! Nu-i nici un sfert din drumul navigatorilor care au ocolit pămîntul.

— Veți avea de înfruntat atîtea primejdii!

— Nu atîtea cîte au înfruntat cei ce au trecut prima oară peste Atlantic!

— N-ar fi fost mai bine să rămîneți?

Adnana, în felul ei de vorbire, nu-l dezlega niciodată pe Anton Lupan de oamenii săi, ca şi cînd nu s-ar fi gîndit anume la el, ci la întreg echipajul „Speranţei".

În cele şase luni de zile de cînd oamenii aceştia erau la Marsilia, făcînd doar drumuri scurte, lipsind o săptămînă, uneori două, se deprinsese cu ei aproape, să-i ştie în port, să-i vadă pe la brutărie — ba încă Anton Lupan învăţase şi cum se face pîinea. Era firească deci întrebarea Adnanei:

— N-ar fi fost mai bine să rămîneţi ?

Şi căpitanul îi răspunse acum, cam la fel cum îi răspunsese lui John Tennyson, cu o zi înainte:

— Da, poate ar fi fost mai bine să rămînem ; depinde din ce unghi îţi priveşti soarta. Dar eu, chiar dacă aş vrea să rămîn, sînt dator să mă duc mai departe, să nu-mi las prietenul singur. Sînt încredinţat că are nevoie de mine !

Oare de ce nu răspundea Pierre Vaillant ? Oare într-adevăr să nu fi primit nici una din acele cablograme ?

— Şi-apoi — continuă Anton Lupan — pe lîngă toate celelalte, nu cred să fie o ambiţie deşartă dorinţa mea ca o corabie romînească să ducă pavilionul ţării mele prin locuri unde nimeni nu l-a mai văzut vreodată.

— Dar cum pleci aşa, cu un om pe care nu-l cunoşti, nu ştii în ce cursă te atrage ?

Anton Lupan începu să rîdă.

— Interesele mele nu coincid cu ale lui Martin Stricland, aşa că n-o să avem de împărţit nimic unul cu altul : el caută aur, eu cu totul şi cu totul altele. E un prilej care nu se iveşte de mule ori în viaţă şi mai ales într-o clipă ca asta, cînd ţi s-a împotmolit ancora. Îţi închipui că ar fi fost greu să găsim pe cineva la Marsilia, care să aibă de transportat marfă la Capul Horn ; iar ca să pornim în călătorie pe socoteala noastră, ştii prea bine că în clipa de faţă era o imposibilitate : mi-ar fi trebuit un an să string suma trebuitoare, nădăjduind că am fi fost mai prevăzători şi mai chibzuiţi de data asta. Apariţia lui Martin Stricland a însemnat o salvare nesperată.

— Salvare ! Salvare ! murmură Adnana, neîndrăznind să-l privească. Oare dacă rămîneaţi aici, asta ar fi însemnat moartea ?

El îi privi genele negre, care îi acopereau cu sfială ochii, îi privi fața îmbujorată — bănui freamătul întregii ei ființe neîntinate și își simți inima caldă. Dar zadarnic; în vraja ei, mica sirenă era așa de sfioasă, așa de nevinovată!

— Nu, Adnana! răspunse, mingiindu-i mina. Poate ar fi însemnat... poate ar fi fost...

Ea își ridică ochii și în clipa scurtă cît privirile li se întîlniră, înțelese restul cuvintelor — căci se făcu palidă și începu să răsufle repede, ca un om care se îneacă.

— Dar vezi tu, — urmă Anton Lupan, cu vocea schimbată, — în același timp ar fi fost o dezertare care mi-ar fi chinuit viața cu ghimpele neliniștii, mai neîndurător decît moartea.

— Te înțeleg! răspunse Adnana, în șoaptă.

Iar el adăugă:

— Dar o să ne întoarcem!

Și ea înclină din cap, fără să-l privească:

— O să vă aștept!... Echipajul „Speranței" îmi îngăduie asta?

— Cred că da! Cel puțin de căpitan să nu te îndoiești niciodată!

— E timpul, domnule! strigă Gherasim în clipa aceea, aplecat peste parapet, la pupa „Speranței".

Echipajul dezlega pînzele de pe ghiuri. Haralamb și Ieremia își luaseră locul la cabestan, să ridice ancora.

Adnana păși pe punte și îi îmbrățișă pe fiecare, apoi se îndreptă spre schelă. Negrilă îi ținea calea, fără să zburde cum îi era obiceiul, de parcă ar fi presimțit despărțirea. Fata se aplecă și îi cuprinse grumazul în brațe.

— Și tu, și tu pleci la capul lumii? Să n-o uiți pe Adnana, viteazul, dragul meu Negrilă!

Lanțul începu să zornăie; pînzele de la prova țîșniră în sus, pe straiuri. Adnana se întoarse spre căpitanul „Speranței". Pe obrazul ei umezit de lacrimi, praful din blana lui Negrilă lăsase pete — și cu ele, nici cea mai primejdioasă sirenă n-ar fi putut avea o înfățișare mai nevinovată. Un timp stătură așa, față-n față, la un pas unul de altul, privindu-se fără să se vadă, ascultînd zornăitul lanțului. De unde să știe, cel care rămîne, zbuciumul celui

care pleacă? Iar cel ce pleacă, de unde să ştie deznădejdea din inima cealaltă?

Adnana întrebă, stăpînindu-şi lacrimile:

— Dar dacă...

Ar fi vrut să pună cea mai sfioasă, cea mai modestă întrebare căpitanului „Speranţei": „Dar dacă are să-mi fie dor de voi? Dar dacă am să sufăr în lipsa voastră?"

Cuvintele se împotriviră, nu le găsi, nu putu să le rostească.

El răspunse:

— Atunci...

— Ancora la pic! strigă Haralambie, opintindu-se în manelele cabestanului.

Era clipa în care nici un căpitan nu şi-ar mai fi putut spune gîndul pînă la capăt; focul şi trinca fluturau pe straiuri... Adnana simţi în inimă ghearele ancorei.

— Rămîi cu bine, Adnana! Vezi, ai grijă ca în lipsa noastră pîinea să fie bună!

Ea înclină din cap.

— Am să mă străduiesc! Drum bun „Speranţei"!

Şi înainte ca ei să poată face un gest de împotrivire, îi cuprinse mîinile şi i le sărută una după alta. Apoi o luă la fugă pe schelă, în timp ce parimele de la pupa cădeau în apă, cu plesnitura biciului care îndeamnă telegarii.

Căpitanul apucă repede cavilele cîrmei, privindu-şi mîinile pe care le sărutase, umilă, biata sirenă. Prova „Speranţei" se rotea, căutîndu-şi drumul printre vapoare; el nu mai putea întoarce capul să se uite în urmă.

Abia dincolo de forturile care păzeau intrarea bazinului, avu răgazul să arunce o privire spre locul plecării, dar acum nu se mai vedea nimic, nici cheiul, nici Adnana. În schimb, marea se deschidea în faţă, înroşită de lumina dinaintea apusului, liberă pînă la orizontul amăgitor şi nestatornic, pe care nu-l poate atinge nimeni, niciodată.

Anton Lupan trase aer adînc, pînă ce oasele pieptului îi piriiră.

— Toate pînzele sus, Gherasime!

Negrilă stătea la pupa, cu capul deasupra parapetului, uitîndu-se stăruitor peste ape... Aşa rămase pînă ce noap-

tea se lăsă asupra țărmului și Gherasim aprinse felinarele. Atunci se întoarse, se întinse încet pe punte și își lăsă botul pe labe, scîncind cu tristețe și nedumerire.

Dar nimeni din echipajul „Speranței" nu era mai puțin nedumerit, mai puțin trist decît Negrilă.

Iar „Speranța" naviga spre Baleare, în sunetul marșului triumfal pe care etrava, sarturile, catargele și pînzele întinse ca aripile unei mari păsări singuratice îl cîntă în surdină, noaptea sau ziua, în amurg sau la răsăritul soarelui — în clipa tuturor plecărilor.

Crucea Sudului

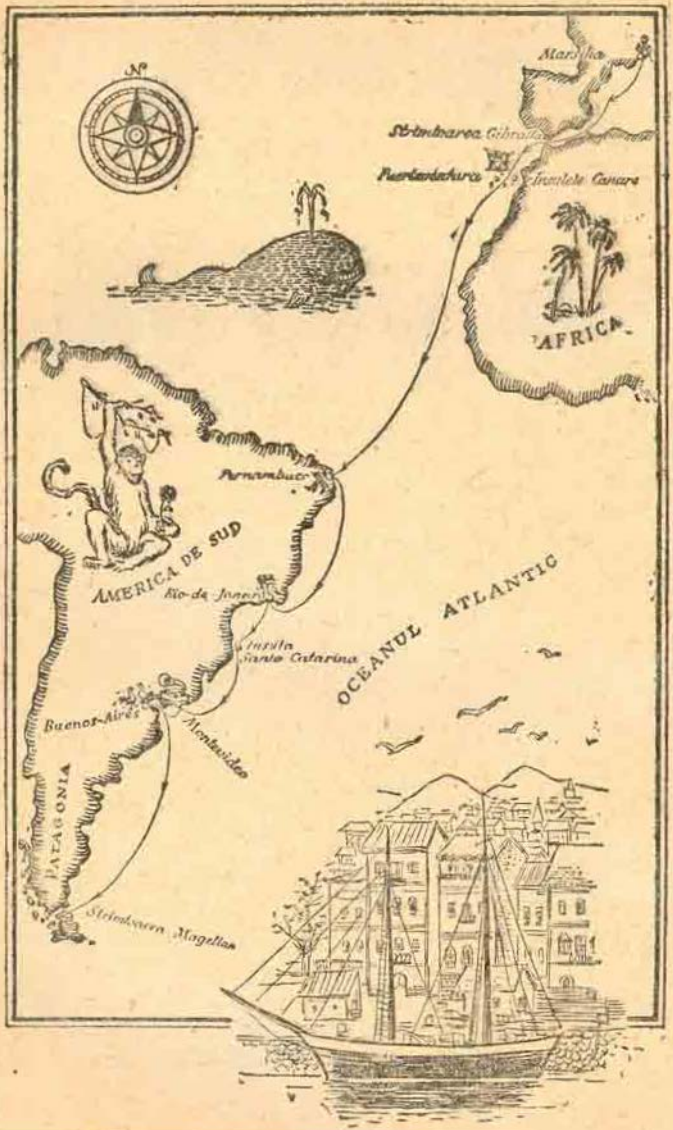

Marsilia
Strimtoarea Gibraltar
Insulele Canare
AFRICA
Pernambuco
AMERICA DE SUD
Rio de Janeiro
Insula Santa Catarina
OCEANUL ATLANTIC
Buenos-Aires
Montevideo
PATAGONIA
Strimtoarea Magellan

Invizibilul Martin Stricland

Era în anul cînd Ferdinand de Lesseps, care unise Marea Roşie cu Mediterana, înlesnind navigatorilor mult ocolitul drum spre Indii, se străduia, în altă parte a lumii, să lege Atlanticul de Pacific. Din nenorocire canalul Panama, început de el în 1881, avea să fie terminat de alţii, după moartea lui, abia treizeci şi trei de ani mai pe urmă.

Pînă atunci singura cale de trecere dintr-un ocean în altul rămînea drumul lui Magellan, care ocolea America de Sud prin cea mai sălbatică şi mai neprimitoare dintre strîmtorile cunoscute de corăbierii lumii. Furtunile năprasnice care izbucneau din senin, stîncile presărate pretutindeni, în locuri unde nu le-ai fi putut bănui, ploile reci, ninsorile, curenţii potrivnici şi atacurile băştinaşilor făceau, azi, după trei sute şaizeci de ani, tot atît de primejdioasă această cale, ca atunci cînd o străbătuse Magellan întîia oară.

Ţinuturile înconjurătoare, insulele îngrămădite de la ţărmul Patagoniei, care mărgineşte strîmtoarea la nord, pînă la Capul Horn erau şi astăzi tot atît de necunoscute ca la timpul cînd trecuse pe aici primul european. Vapoare şi corăbii străbăteau strîmtoarea, se adăposteau în golfuri, ca să se apere de furtunile năpustite din munţi, apoi, cînd timpul redevenea cît de cît prielnic, călătorii ridicau ancora şi plecau mai departe, fără să fi pus piciorul pe uscat,

fără să fi căutat prieteşugul băştinaşilor, de care se fereau, ca de cel necurat.

Într-un ţinut de peste 70.000 de kilometri pătraţi existau numai cîteva aşezări statornice, dar nici unul din aceste *oraşe*, întemeiate de albi nu depăşea 2—300 de locuitori. Restul locurilor rămîneau necunoscute, necălcate de picior omenesc, ca pe vremea cînd nu se ştia de existenţa noului continent.

Sălbatic şi lipsit de bogăţii, pămîntul Ţării de Foc nu era un ţinut al huzurului; iată pricina pentru care lumea civilizată îl ocolea. Dar tocmai de aceea, astăzi, după atîtia ani Anton Lupan tot mai visa să ajungă acolo unde plănuise cu prietenul său, unde nu putuse ajunge Darwin şi unde îşi lăsaseră oasele alţi cercetători, printre care şi tatăl lui Pierre Vaillant.

Care erau mijloacele cu care pornise la acest drum, le ştim; altceva, în afară de o corabie şi şase oameni dornici să meargă cu el, nu mai avea. Ca să cari marfă, de la Sulina la Stambul, de la Stambul la Pireu, la Marsilia, la Gibraltar, nu-i un mijloc de lepădat. Din nefericire, pe drum se întîmplaseră oarecare minuni; la un moment dat echipajul „Speranţei" crezuse că a găsit calea bogăţiei — şi chiar căpitanul, cu toată reţinerea lui, socotea că îşi asigurase drumul pînă la capăt. Altfel, ar fi fost mai cu grijă faţă de bani, mai chibzuit, mai cumpătat. Căci minunea, ca orice minune, se spulberase în vînt — şi oamenii se pomeniseră dezbrăcaţi de poleiala din sipetul lui Agop, mincinoasă ca toate poleielile de basm. Se pomeniseră în hainele lor de marinari, într-un port străin, cu punga goală şi cu cambuza la fel, pradă rechinilor de pe mal.

Totuşi, după un an de navigaţie în Mediterană, între Marsilia, Beirut şi Port-Said, trudindu-se din greu şi cheltuind cumpătat, poate ar fi adunat atîţia bani ca să poată duce drumul pînă la cap; asta însemna însă pînze rupte, stricăciuni, fire de păr alb în cap — dar mai ales pentru Anton Lupan însemna să-l piardă din nou pe Pierre Vaillant, care desigur acum ierna într-un port, la nordul strîmtorii lui Magellan, pregătindu-se să ridice ancora îndată ce în sud se va desprimăvăra; deci, dacă vroia să-l mai gă-

sească acolo, trebuia să plece neîntîrziat... Cadă blestemul pe sipetul lui Agop! Dacă n-ar fi fost el, echipajul „Speranței" ar fi chibzuit mai bine și nu s-ar fi găsit în acest impas.

Așa gîndea Anton Lupan în după-amiaza cînd venise pe bord Martin Stricland.

Acum Martin Stricland dormea în cabină, beat, iar corabia naviga spre Gibraltar, grăbindu-se să cîștige timpul pierdut și să iasă în Atlantic înainte ca pasagerului care îi asigura călătoria să nu-i vină alt gînd în cap.

Dar nu, să nu ne facem griji de prisos! Orice ar fi fost să i se năzărească lui Martin Stricland, căpitanul „Speranței" avea contract în buzunar, iscălit și parafat. Iată, pentru lămurirea cititorului, și ce cuprindea acest act:

„Între subscrișii Martin Stricland, supus canadian, în vîrstă de 44 ani — și Anton Lupan, reprezentînd echipajul goeletei „Speranța", sub pavilion romîn, s-a încheiat astăzi, 30 iulie 1882, următorul contract, pe care amîndouă părțile ne obligăm să-l îndeplinim pînă la cap:

A. Eu, Anton Lupan, împreună cu tot echipajul, ne angajăm să transportăm de la Marsilia la Punta Arenas, în Țara de Foc, pe domnul Martin Stricland, împreună cu mărfurile și uneltele ce domnia sa va găsi necesar a îmbarca, fără a depăși tonajul înscris în registrele „Lloyd"-ului, unde vasul este asigurat.

B. Toate cheltuielile călătoriei, precum și costul reparațiilor, privind stricăciunile ivite pe drum, mă privesc pe mine, Martin Stricland.

C. Căpitanul „Speranței" se angajează să ridice ancora mîine 31 iulie, la ora 7 post meridian, și să navigheze fără escală pînă la Gibraltar, unde se vor încărca toate proviziile ce domnia-sa va găsi necesar, urmînd ca ele să fie plătite fără zăbavă și fără împotrivire de către mine, Martin Stricland.

D. Pe deasupra, eu, Martin Stricland, mă oblig să comand, chiar în seara asta, telegrafic, casei Pratt and Wattson de la Gibraltar, velele de rezervă și cele de furtună, după nota întocmită de căpitan, a cărei copie face parte

din contract, avînd grijă să asigur funcționarului de la telegraf un *pourboire* de una sută franci ca să transmită dimensiunile exact; aceste vele urmează să fie gata, prin stăruința mea, pînă la 20 august, data presupusă a sosirii noastre la Gibraltar. De asemenea, mă oblig ca pînă mîine, la ora 5 post meridian, să îmbarc, la alegerea căpitanului sau a împuternicitului său, următoarele materiale și instrumente trebuitoare unei navigații sigure peste Atlantic:

1. Un cronometru de bord, fabricația cea mai bună ce se va găsi la Marsilia.

2. Un sextant modern, cel al căpitanului fiind un instrument vechi, de lemn, pe alocuri mîncat de carii, ceea ce eu, Martin Stricland, țin să se specifice în contract.

3. Un loch automat, cu elice și cu contor.

4. Hărți marine pentru Atlanticul de Sud, Țara de Foc și strîmtoarea lui Magellan, tipărite în ultimul an.

5. „Instrucțiuni nautice" privind regiunile în care vom naviga.

6. Efemeride astronomice pe anul în curs.

7. Una sută metri pînză de vele, necesară reparațiilor, împreună cu ața potrivită și cu ace de cusut în număr îndestulător.

8. Un lanț de ancoră, de rezervă, în lungime de 90 metri.

9. 300 kilograme cabluri de oțel zincat, de diferite grosimi, pentru repararea sau întărirea greementului.

10. 400 kilograme de parîme felurite.

11. 100 bidoane de vopsea a 25 kilograme unul, cu totul 250 kilograme.

12. 50 kilograme smoală.

13. Felurite unelte de dulgherie, la alegerea dulgherului numit de căpitan.

E. Pentru restul de materiale a căror lipsă se va observa după semnarea prezentului contract, căpitanul are timp să-mi notifice în scris nevoile sale, pînă mîine ora 10 antemeridian, adică două ore înainte de închiderea prăvăliilor de unde susarătatele materiale se pot cumpăra.

F. Subsemnatul, Martin Stricland, mă oblig să plătesc căpitanului și echipajului său suma de 500 lire sterline, ca

preț total al călătoriei; jumătate din această sumă o achit la semnarea contractului, în chipul următor:

1. 50 de lire sterline, adică 1500 franci, în mîna căpitanului, pentru nevoile sale și ale echipajului.

2. Din restul de 200 lire, împărțit în șapte părți egale, a 28,5 lire sau 855 franci, o parte va trebui să ajungă, prin grija consulatului Canadei și prin stăruința mea, în mîna femeii Elena G. Hortopan, soția cîrmaciului, în satul Liopese de lîngă Pireu; a doua parte, urmînd aceeași cale, se va înmîna femeii Ghiulsum I. Geafer, la Stambul, urmînd ca la rugămintea mea consulul Canadei să vegheze ca susnumita femeie să împartă banii în chip cinstit cu femeile Mufidé, Validé și Laleli, toate după numele soțului, Geafer, fără să nedreptățească pe vreuna, mai cu seamă pe cea numită la sfîrșit; următoarele cinci părți a 855 franci se vor depune de către mine, pînă mîine ora 12 antemeridian, la Banca Franței, pe numele celorlalți oameni din echipaj, scăzîndu-l pe bucătar și pe primul-cîrmaci și urmînd ca tot mîine, un ceas înaintea plecării, subsemnatul să înmînez titularilor chitanțele respective, fără de care echipajul nu va ridica ancora și va fi în drept să mă socotească un încurcălume, bun de scuipat în obraz. A doua jumătate din suma totală, adică 250 lire, o voi achita la sfîrșitul călătoriei, în monedă englezească, americană sau argentiniană, după dorința căpitanului, sfîrșitul călătoriei luat în sensul specificat mai jos.

G. Căpitanul „Speranței" și echipajul său se angajează ca, timp de una lună, adică treizeci de zile, din clipa cînd coasta Țării de Foc va fi în vedere, să rămînă la dispoziția mea, Martin Stricland, navigînd acolo unde le voi cere, fără a-și pune în primejdie corabia, pentru a-mi da prilejul să găsesc locul cel mai potrivit pentru debarcare — și numai după scurgerea acestui termen va fi îndreptățit să pretindă prețul întreg al călătoriei.

H. Căpitanul este liber să aleagă drumul și să navigheze după priceperea sa, fără ca eu, Martin Stricland, să fac vreo opunere, obligația lui fiind însă să ajungă la Capul celor Unsprezece mii de Fecioare, în fața strîmtorii, pînă

la data de 1 decembrie, dîndu-mi prilejul să folosesc timpul prielnic al verii pentru debarcare.

I. Nimeni din echipaj nu-mi poate pretinde mie, Martin Stricland, să iau parte la treburile bordului, oricare ar fi împrejurarea, nici chiar în caz de primejdie, eu fiind îndreptățit să rămîn în cabina căpitanului după dorința mea.

J. Echipajul este dator să se poarte cu bună-cuviință, să-mi spună „domnule" și „domnia-voastră", și să nu se atingă de băuturile mele personale, specificate în inventarul alăturat.

K. În legătură cu specificațiile de la punctul J. numai căpitanului îi este îngăduit să mă facă „porc" ori de cîte ori i-aș murdări podelele, și „măgar" sau „dobitoc" în caz de furtună sau de enervare în lipsa vîntului — fără însă ca aceasta să îndreptățească echipajul să-și ia nasul la purtare.

Făcut la Marsilia, azi, 30 iulie 1882..."

În chipul acesta, Anton Lupan nu numai că se vedea pornit spre strîmtoarea lui Magellan, dar, din partea oamenilor, avea și drumul asigurat, cu document în buzunar; rămînea ca să mai dea piept numai cu oceanul și cu furtunile, care, oricît ar fi fost ele de năprasnice, înfățișau o primejdie mult mai ușor de înfruntat.

Vîntul bătea de la nord și „Speranța" naviga spre sud-vest, cu velele în bordul sting, făcînd între 4 și 5 mile pe ceas. Viața pe corabie își luase ritmul vechi, numai că echipajul era mai tăcut — și parcă tot trăgea cu urechea să audă un glas argintin, ridicîndu-se de undeva.

Dimineața oamenii păreau mirați că nu mai găsesc pe punte cearceaful Adnanei, întins între sarturi și catarg. Negrilă nu se mai zbenguia, ci se plimba abătut, de la unul la altul, uitîndu-se întrebător la ei; apoi se ducea la pupa, se cățăra cu picioarele de dinainte pe parapet și privea la dîra înspumată pe care corabia o lăsa în urmă, ca să se piardă departe, spre orizont.

Nu că puntea era acum murdară, dar nu mai strălucea cum strălucise într-un timp; alămurile nu se mai frecau

așa de des și parimele zăceau uneori grămadă, pentru că nimeni nu mai simțea îndemnul să le strîngă colac.

Nu că oamenii umblau răpănoși, dar nu se mai bărbieau, nu se mai ferchezuiau ca altădată, iar Gherasim nu-și mai răsucea mustățile, fălos.

Cratițele lui Ismail rămîneau adesea nespălate de la prînz pînă a doua zi, iar bucatele ieșeau cînd afumate, cînd nesărate, cînd sărate prea mult și cu prea mult piper. Dar corabia mergea mereu către sud-vest...

A treia zi dimineață, la orizont, în dreapta bompresului, țîșni din apă un con cenușiu, care părea vîrful unui vulcan. Anton Lupan își cercetă harta și păru mulțumit de felul cum navigase „Speranța". Cîteva ceasuri mai tîrziu se iviră alte piscuri, făcîndu-te să crezi că era o îngrămădire de insule, netrecute pe hartă. Dar către seară, piscurile care crescuseră necontenit începură să se unească la bază, pînă ce, la apusul soarelui, insula Minorca apăru întreagă, punînd o imensă pată crenelată pe cerul adumbrit.

În zorii zilei următoare, goeleta se afla în dreptul Majorcei, al cărei țărm muntos, cu piscurile învăluite în zăpezi și cu poalele scăldate în verdeață, defilă în bordul drept toată ziua, fără să se fi sfîrșit. Din loc în loc se vedeau sate cu acoperișurile caselor răsfirate printre copaci. În fața golfurilor roiau flotile întregi de bărci pescărești și deasupra cerul era plin de zborul pescărușilor albi.

Viața la bord își reluase ritmul obișnuit; oamenii își făceau cartul, de veghe sau la cîrmă, spălau puntea, matiseau parimele rupte, reparau velele sfîșiate la cusături, totul sub îndrumarea lui Gherasim, ale cărui răni făgăduiau să fie întremate pînă la Gibraltar, ca să nu intre în Atlantic cu mîna în eșarfă și cu bandaj la cap.

Mihu își reluase în sfîrșit învățătura, și după luni de zile în care tînjise după ea, mintea parcă i se deschisese cît se deschide altora în cîțiva ani. Primăvara trecută, cînd debarcase la Sulina, știa despre lume numai cît văzuse cu ochii lui: drumul din Muscel la București, de-acolo la Urziceni, la Brăila și pe Dunăre în jos. Nu auzise de Mihai Viteazul, nici de Ștefan cel Mare, ci numai de Osman Pașa, cu care oameni de la el din sat se luptaseră la

Plevna; acum cunoștea istoria Țărilor Romînești, istoria Bizanțului, a Atenei, a Romei și citea într-una prin cărți, dornic să afle istoria lumii întregi.

Nu văzuse o hartă în viața lui și acum cunoștea hărțile pămîntului, cu toate tainele pe care în școli nu le învață nici școlarii cei mai inimoși. Nu știa să citească decît în abecedar — și acum învăța astronomie, ca să citească mersul stelelor de pe cer. Nu știa decît să adune și să scadă, mai greu să împartă și să înmulțească — și-acum învăța algebră și trigonometrie, ca să pătrundă jocul cifrelor în ascunzișurile lor cele mai adînci.

Cînd venise la București nu cunoștea cuțitul, ci numai custura, știa de uliță, nu de stradă, nici de alee sau de bulevard, știa ce-i aceea opincă, obială și nojițe, dar nu văzuse gheată, ciorap sau șiret... Cizme mai văzuse el, dar aceste încălțări aveau să rămînă marele necaz al vieții lui: fiindcă, dacă la Stambul nimerise unele strîmte, cele de la Pireu îi erau largi așa cum știm, și-i juca piciorul în ele, ca într-un hîrdău... Toate pomenite mai sus fuseseră cuvinte noi pentru limba lui — și-acum învăța, cîte puțin în fiecare zi, limba oamenilor din alte țări.

După-amiaza, cînd oamenii care nu erau de cart se întindeau la taifas pe punte, Mihu cobora în cabina căpitanului, se așeza la masă, în fața lui Anton Lupan, cu spatele la patul în care sforăia Martin Stricland, și se dăruia cărților.

E ușor să înveți despre cele ce se văd, despre existența cărora te poți încredința privindu-le cu ochii tăi sau dînd crezare oamenilor care le-au văzut și le-au cercetat înaintea ta. Chiar și despre îndepărtatul soare e ușor să înveți, și despre lună — și despre stelele din jurul ei, căzi, dacă le urmărești mersul pe cer, seară de seară, săptămîni și luni întregi, îți dai seama că se întorc la locul de unde au plecat — făcînd de fiecare dată drumul în același fel, ceea ce dovedește că totul se petrece înăuntrul unor orînduiri firești.

Dar ca să pătrunzi sub învelișul acestor legi, care fac să se miște astrele în univers cu preciziunea pe care nici ceasornicul cel mai bun nu o poate avea, ochiul nu mai e de

ajuns și atunci trebuie să chemi ochiul minții în ajutor, din două adevăruri cunoscute să dovedești existența unui al treilea, unui al patrulea, unui al cincilea — și așa pînă se luminează totul în jur, să pui lumea într-o ecuație și s-o calculezi. Un cap nedeprins cu cifrele, va refuza să creadă că doi de minus fac plus; acesta e începutul științei care poate dezvălui tainele infinitului, pînă unde mintea omenească, fără cifre, nu poate ținti.

— Mihule, — întrebă Anton Lupan, într-o zi, — dacă ai o datorie de cinci franci, cum se cuvine să-i notezi în caietul tău de socoteli?

— Cu minus! răspunse musul, privindu-l mirat.

Oare voia să-i pună cizmele la socoteală? Păi atunci căpitanul se păcălea, fiindcă dăduse pe ele mai mulți bani!

— Și dacă din acea datorie, însemnată cu minus, scazi zece franci, atunci ce se va întîmpla?

— Păi întîi voi scăpa de datorie și voi mai rămîne și cu cinci franci cîștig!

— Ei, vezi cum doi de minus îți dau plus?

Chipul băiatului se lumină — slavă Domnului, nu era vorba de cizme, ci de altceva! — și din ziua acea lecțiile de algebră începură, cu o ușurință la care nici profesorul nici școlarul nu se așteptau.

Ca să ajungă de la un loc la altul, o corabie de pe vremea aceea avea trei mijloace de a naviga: să țină drumul de-a lungul țărmului, cînd împrejurările o îngăduiau, orientîndu-se după faruri, după piscuri, capuri și alte semne de la uscat; mijlocul se cheamă navigație costieră sau cabotaj, și nu este atît de simplu pe cît ar putea să pară unui neinițiat; înfățișarea coastei izbutește adesea să înșele ochiul căpitanului, dacă el nu este un navigator destul de dibaci, făcîndu-l să creadă că a ajuns într-un anumit loc, altul decît acela unde se află de fapt. De-aici se pot trage o seamă de necazuri, dacă nu chiar nenorocirea unui naufragiu, prin aruncarea corăbiei pe bancuri de nisip, pe stînci sau pe uscat.

Mai cu seamă cînd e vorba de coaste inospitaliere, corăbierilor adevărați le vine mai la îndemînă să se țină în larg, fiindcă stîncile sînt mai primejdioase decît cel mai năpras-

nic val. In acest caz ei se folosesc de hartă şi de busolă, pentru a urma drumul ales, şi de loch, pentru a vedea cît din acest drum a fost străbătut, la un moment dat şi cît din el a mai rămas. Acest mijloc de a călători pe mări se cheamă navigaţie estimată — şi, după cum chiar denumirea o arată, nu are la bază un calcul exact, iar rezultatul ei e mai degrabă o presupunere decît o certitudine pe care să te bizui total. Despre toate acestea Mihu aflase de multă vreme şi chiar noi ne amintim să fi auzit cîte ceva.

Pînă la Marsilia, „Speranţa" nu folosise alt mijloc de navigaţie — dar, iacătă, căpitanul ei se dovedise un mare meşter în a estima, adăugînd sau scăzînd derivele, ţinînd seama de direcţia vîntului şi de curenţi, căci toate „aterizările" îi ieşiseră la ţanc. Aici nu mai poate fi vorba de o ştiinţă anume, cu legile şi cu regulile ei, poate nici de o rutină care se cîştigă anevoie, după ani şi ani, ci mai degrabă de un simţ special, care la drept vorbind nu-i un dar supranatural, ci o însuşire firească, pe care oamenii nu o posedă în acelaşi grad, aşa cum se întîmplă cu toate însuşirile omeneşti, începînd cu auzul, cu văzul şi sfîrşind cu mintea din cap.

Corabia noastră ar fi putut merge şi mai departe folosind acelaşi mijloc de a naviga, ar fi putut să iasă în Atlantic, să ţină drumul spre vest, neîncetat — şi oricare ar fi fost vîntul şi curenţii, oricît ar fi derivat, pînă la urmă tot ar fi atins undeva coasta Americii, care se întinde aproape de la un pol pînă la celălalt. In acest caz n-ar fi fost nevoie decît ca pînzele să fie zdravene, catargele înţepenite în draci, apa şi proviziile să ajungă pe trei luni de zile şi echipajul să se arate brav.

Dar de ce să ajungi în Bermude sau la New Orleans, cînd vrei să te vezi la Pernambuco, în Brazilia, drumul cel mai scurt şi mai firesc, ca de acolo s-o ţii pe lîngă coasta Americii de Sud pînă la strîmtoarea lui Magellan ?

La Marsilia, zestrea „Speranţei" se mărise şi acum căpitanul avea la îndemînă mijloace cu care să poată ţine drumul ales, milă cu milă, — pas cu pas, cum ar spune oamenii de la uscat. Bineînţeles, busola rămînea la locul ştiut, cu rostul ei neschimbat, oricare ar fi fost mijlocul de a na-

viga. Lochul îşi păstra şi el rolul lui, numai că de data asta era un loch automat, o maşinărie alcătuită dintr-o elice pe care corabia o trăgea după ea, cu o saulă lungă de treizeci de metri şi care, deasupra copastiei, la pupa, era legată de axul unui fel de ceas, pe numele lui adevărat contor. Alunecind prin apă elicea se învîrtea, mai repede sau mai încet, după viteza corăbiei, învîrtind şi saula care o trăgea — iar aceasta la rîndul ei învîrtea axul contorului, făcîndu-i să înregistreze fiecare milă străbătută, pe cadran.

Acum căpitanul şi musul său nu mai erau nevoiţi să arunce de zece ori pe zi lochul celălalt, să vadă cam ce viteză au la un moment dat — şi apoi, după numărul orelor scurse să afle cîte mile a făcut corabia de la cutare pînă la cutare ceas; asta nu mai fusese navigaţie, ci contabilitate de comersant.

Acum navigaţia „Speranţei" se moderniza; lochul rămînea fixat pe copastie, îşi făcea treaba netulburat, şi căpitanul sau musul n-aveau decît să se uite pe cadran, dimineaţa şi seara, ca să înscrie în Jurnalul de Bord drumul străbătut — şi asta fără nici cea mai mică bătaie de cap.

Dar noile mijloace de navigaţie ale „Speranţei" nu se sfîrşeau cu lochul automat.

Mihu învăţa algebră şi astronomie, nu atîta cîtă se cere unui savant, ci cît să cunoască legile de bază după care se mişcă astrele pe cer şi să poată socoti raportul dintre mişcările lor şi mişcarea pămîntului.

Astronomul ştie, prin observaţii şi prin socoteli, că, din locul unde se află observatorul lui, la o anumită oră, minut şi secundă, o anumită stea sau planetă trebuie să se afle într-un punct al cerului, măsurat cu precizie, atîtea şi atîtea grade, minute şi secunde deasupra orizontului. Pentru folosul navigatorului el întocmeşte table, care arată pentru cutare an, pentru cutare zi, poziţia planetelor şi astrelor pe cer. Navigatorului nu-i rămîne decît să pună problema în felul celălalt: măsurînd poziţia cutărui astru pe cer, la o oră pe care cronometrul de la bord trebuie să i-o arate cu o precizie astronomică, el poate, consultînd tablele de navigaţie şi făcînd anumite calcule, să afle locul unde se găseşte corabia în acel moment. Desigur, opera-

ţiunea nu e chiar atît de simplă pe cît a fost arătată în cele cîteva rînduri de mai sus, dar nici atît de complicată, încît un tînăr dornic de învăţătură să nu şi-o poată însuşi în aproape un an de şcoală — şi să n-o poată apoi deprinde practic în două săptămîni de zile cît durează drumul cu o corabie de la Marsilia la Gibraltar.

Insulele Baleare rămăseseră în urmă, şi cum zile întregi „Speranţa" pluti între cer şi apă, pe o mare liniştită, cu briza caldă de la est, lui Mihu nu-i rămînea altceva de făcut decît să măsoare înălţimea soarelui de douăzeci de ori pe zi între un răsărit şi un apus, deprinzîndu-se astfel să unible cu sextantul cum ar fi umblat cu fluierul lui de la oi.

Sextantul sperie numai pe un începător. În linii mari, el se compune dintr-un cadran împărţit în grade şi subdiviziuni. Cu ajutorul unei lunete care pivotează în centrul acestui cadran gradat şi cu o oglindă care îi îngăduie să vadă în acelaşi timp şi orizontul, şi corpul ceresc urmărit, observatorul poate măsura, cu o precizie îndestulătoare, înălţimea astrului la un moment dat.

Dimineaţa, cum făcea ochi şi ieşea pe punte, după ce citea lochul ca să înscrie în Jurnalul de Bord drumul parcurs peste noapte, ceea ce intrase definitiv în îndatoririle lui, Mihu se căţăra pe tambuchiul de la pupa, ca locul de observaţie să fie cît mai sus, căci în felul acesta erorile devin şi ele mai mici, şi, îndreptîndu-se cu faţa la soare, îşi potrivea luneta sextantului la ochi. Prin acest instrument năzdrăvan marea se vedea deasupra cu cerul şi cu soarele dedesubt. Apoi, cu ajutorul unui şurub demultiplicator, mişca luneta, apropiind soarele răsfrînt în oglindă, pînă ce acesta ajungea la orizont. Bineînţeles, asemenea treabă nu e prea uşor de făcut cînd stai pe puntea unei corăbii care se leagănă, fără să te poţi ţine de nimic, de vreme ce amîndouă mîinile sînt ocupate cu instrumentul preţios. Unde mai pui că orizontul legănîndu-se într-una în faţa ta, trebuie să lucrezi repede, şi să prinzi clipa cînd nu-l acoperă nici un val. Noroc că musul „Speranţei" îşi făcea ucenicia pe un timp cum nu se putea mai prielnic — marea dovedea încă o dată că poartă de grijă ucenicilor-marinari.

Peste vreun ceas, cînd Anton Lupan ieșea pe punte, Mihu lăsa exercițiul și se apucau amîndoi „să facă punctul", de data asta nu ca exercițiu, ci pentru nevoile navigației. Băiatul rămînea la locul lui, viza soarele, și în clipa cînd îl prindea la orizont, îl vestea pe căpitan, cu un strigăt scurt, ca acesta să noteze ora după cronometru. Pe urmă coborau amîndoi în cabină, cercetau tablele, se adînceau în socoteli — și cu toate că tînărul ucenic calcula șovăitor, într-o jumătate de oră aflau latitudinea și longitudinea, pe care nu mai rămînea decît să o treacă pe hartă și în Jurnalul de Bord.

Nimeni nu poate spune că la data aceea, adică zece zile după plecarea de la Marsilia, Mihu era un navigator desăvîrșit. Dacă nu l-ar fi avut alături pe căpitan, care să-l îndrumeze la fiecare pas, desigur că s-ar fi zăpăcit și n-ar mai fi putut să ducă nici un calcul pînă la cap. Dar Anton Lupan știa să-i deschidă mintea și băiatul, dacă învăța azi una, pe urmă n-o mai uita.

În afară de asta, el își îndeplinea și celelalte îndatoriri la bord, spăla puntea în rînd cu ceilalți, își făcea cartul, cînd la cîrmă, cînd de veghe la prova, cosea pînzele rupte, matisea parîmele, se urca în vîrful catargelor cînd trebuia reparat cîte ceva — și nu se dădea în lături nici să-i ajute lui Ismail, la spălatul vaselor. Seara, cînd ceilalți se culcau, urmărea mersul stelelor de pe cer, în al cărui pălienjeniș se descurca din ce în ce mai dibaci, iar dacă nu era de cart, lua sextantul și, cățărîndu-se la locul cunoscut, se apuca să măsoare înălțimea lunii sau a vreunei stele, și nu o dată, ci de nenumărate ori, ca și cînd ar fi vrut să umple bolta albastră cu cifre și cu socoteli.

După ce lăsase în urmă insulele Ibiza și Formentera, la sud-vest de Baleare, „Speranța" navigă iarăși aproape două zile între cer și apă, pînă ce sub un răsărit de soare acoperit de neguri, în tribord se ivi, topit în depărtări, Capul Palos, de pe coasta spaniolă. Spre amurgul aceleiași zile văzură aprinzîndu-se, exact în bordul drept, farul de la Cartagena, dar țărmul era prea departe ca să poată zări și luminile orașului. Apoi coasta se pierdu iarăși în valuri, pînă a treia zi pe la amiază, cînd Capul Geta își ridică

piscurile impădurite deasupra orizontului. In fundul golfului care se deschidea spre vest, se puteau vedea, nelimpede, clădirile albe din Almeria, învelite în pînza albăstrie a depărtării. Şi îndată, marea acoperi iarăşi uscatul, punînd stăpînire pe întreg cercul orizontului.

Tot timpul acestei navigaţii „Speranţa" avusese o briză slabă de la est, care o împinsese blînd şi statornic către Gibraltar, neîngăduindu-i însă să străbată mai mult de patruzeci de mile pe zi, ceea ce lungise drumul peste aşteptări. De la Capul Geta înainte, vîntul blînd se mai înăspri puţin, şi în ziua următoare, Mihu citi pe loch treizeci şi cinci de mile parcurse de la apus pînă la răsărit. Apoi vîntul continuă să se întărească treptat şi viteza corăbiei crescu mai mult — era însă prea tîrziu să poată cîştiga timpul pierdut. Abia la 18 august, în zorii zilei, se ivi din valuri stînca monstruoasă, vînătă ca norii de furtună, în inima căreia era săpată fortăreaţa Gibraltarului. Pe la ceasurile două după prînz, cînd se apropiară destul ca să se poată vedea gurile de tun ieşind din peretele stîncos, oamenii, în afară de Ismail, care rămăsese în bucătărie să termine gătitul bucatelor, se îmbulziră la prova, ca să privească fortul, năuci.

— Domnule, — întrebă Ieremia, cu ochii cît cepele, — aşa a fost stînca asta de la început ? Ai zice că-i tăiată cu ferăstrăul de sus pînă jos.

— Nu, Ieremie ! răspunse Anton Lupan, la fel de năucit ca oamenii săi. O fi făcînd natura multe lucruri ciudate, dar unul ca ăsta nu i se poate pune în sarcină. Aici a lucrat mîna omenească — şi pare-se că din greu.

Ieremia se cruci, cum se cruceau şi ceilalţi.

— Măiculiţă, da' ştiu c-a ieşit năduşeala din ei ! Barem aduce vreun cîştig ?

Anton Lupan zîmbi.

— La asta ar putea să-ţi răspundă regina Angliei, că ea are registrele cu socoteli !

In clipa aceea, vîntul, parcă înspăimîntat de stînca gigantică aşezată în calea sa, cu gurile ei de tun, începu să se frămînte, trimiţînd în pînzele „Speranţei" smucituri de uragan. Cînd să facă volta spre nord ca să intre în port, o

rafală prinse corabia din tribord, culcînd-o de-a latul pe bordul celălalt, pînă ce ghiurile atinseră apa. Echipajul alunecă pe punte ducîndu-se de-a berbeleacul în parapet. În bucătărie se auziră cratițele zăngănind, răsturnate pe jos. Ismail, nefiind Mihu acolo ca să-și pocnească țeasta de capul lui, ca într-un anumit rînd, poate se lovi de perete, fiindcă oamenii îl auziră înjurînd. Dar Adnana nu mai era aici, să alunece pe scări, vătămîndu-și rotula — și parcă fiecare își amintea de ea, în acel moment, după felul cum se uitară unul la altul, întrebători...

„Speranța" trecu, fluturîndu-și pavilionul tricolor în vînt, prin fața cîtorva semețe vase de linie englezești, printre care cuirasatul „Cormorant", amintind cu numele lui una din faimoasele unități ale lui Nelson. Din ordinul căpitanului, Mihu coborî, apoi ridică pavilionul, salutîndu-le după cuvenitul ritual marinăresc — și echipajul goeletei romînești avu mulțumirea să vadă, drept răspuns, pavilionul maiestății sale făcînd la fel, ca și cînd prin fața lor ar fi trecut un bastiment măcar tot atît de măreț ca vasele de război englezești.

O jumătate de oră mai tîrziu „Speranța" era legată la chei, în portul comercial — gata să primească vizita felu-ritelor autorități. Martin Stricland, care din ziua plecării de la Marsilia rămăsese în cabină, dormind și nedeschizînd decît la răstimpuri cîte un ochi, ca să nimerească sticla cu whisky și arareori să îmbuce cîte ceva, nu se ivi pe punte nici cu acest prilej. Așa că Anton Lupan trebui să se descurce singur cu pregătirile în vederea lungului drum la care porneau. Pînzele comandate erau de altminteri gata — și fură aduse la bord chiar în prima zi. În următoarele două zile îmbarcară provizii, socotite pentru nevoile a opt oameni, pe timp de șaizeci de zile — adică aproape de două ori mai mult cît se credea că va cere traversarea Atlanticului. Cele două butoaie cu apă de pe punte cuprindeau împreună 800 de litri ; în afară de ele mai fură îmbarcate încă două, așa că provizia de apă se ridica la 1600 de litri, ceea ce asigura fiecărui om mai bine de trei litri pe zi, pentru băut și pentru bucătărie — punîndu-l la so-

coteală şi pe Martin Stricland, deşi el, tot timpul drumului, nu avea să înghită nici o picătură.

Iată înşirate mai jos alimentele care fură aduse pe bord, prin grija lui Ismail, cu ajutorul celorlalţi, după lista întocmită de căpitan:

400 kilograme cartofi, în 8 saci a cîte 50 kilograme fiecare.

50 kilograme orez.

300 kilograme carne conservată, în butoiaşe de cîte 25 kilograme.

300 kilograme fructe: mere, lămîi şi portocale.

100 kilograme zahăr, în căpăţîni, protejate contra umezelii într-un triplu înveliş de hîrtie cerată.

50 borcane de dulceţuri felurite.

Pe deasupra, cambuza „Speranţei" mai cuprindea, din economiile făcute de Gherasim la Marsilia, peste 300 de litri de untdelemn, care ar fi fost prea îndestulător chiar pentru o călătorie în jurul pămîntului. De asemenea se mai găseau pe bord cinci saci cu pesmeţi de mare, din cei fabricaţi, cu o deosebită îngrijire, în brutăria Adnanei.

Odată proviziile îmbarcate, Anton Lupan porunci echipajului să mai verifice o dată starea greementului, se asigură el însuşi că toate obiectele de pe bord erau bine amarate — apoi socoti că puteau începe marea călătorie.

A patra zi, înainte de ivirea zorilor, cînd remorcherul îşi vesti sosirea printr-un fluier gros care făcu să zbîrnîie peretele cabinei, căpitanul, trezit din vreme, se apropie de pasagerul său şi-l zgîlţîi de umeri.

— Domnule! Sîntem gata să pornim peste Atlantic. Ai de dat vreo dispoziţie?

Martin Stricland deschise ochiul dinspre masă.

— Whisky! zise, bîjbîind cu mîna după paharul aflat necontenit la capul patului.

— In afară de asta? stărui Anton Lupan, în timp ce remorcherul fluiera a doua oară.

Martin Stricland goli paharul, îl puse la loc pe masă — şi închise ochiul.

— Nimic! Să mă trezești cu o oră inainte de a fi la Punta Arenas!

Afară, lanțul ancorei începu să zornăie cu vădită nerăbdare... Și dacă un obiect neinsuflețit putea să arate o asemenea pornire, se înțelege ce mare era în acea clipă nerăbdarea căpitanului.

CAPITOLUL XIX

Sub coasta africană

O corabie care merge de la Gibraltar la Pernambuco, în Brazilia, traversînd pe drumul cel mai scurt Atlanticul de Sud, urmează ca îndată ce părăseşte apele strîmtorii să pună capul spre sud-vest, spre a întîlni insulele Canare. Acestea se află pe a 28-a şi a 29-a paralelă nordică, între al 13-lea şi al 18-lea meridian vestic, adică destul de aproape de coasta africană, de care nu le desparte decît un canal de 50—60 de mile, infim faţă de imensitatea oceanului.

Pe la ceasul două după-prînz, în ziua de 22 august, cînd părăsise portul Gibraltar, „Speranţa" lăsă în stînga Capul Spartel, de pe coasta marocană, şi din clipa aceea avu în faţă oceanul Atlantic.

Întreg echipajul se afla pe punte, cuprins de o tulburare uşor de înţeles. Sub numele ei vechi, „Speranţa" mai brăzdase aceste ape în drum spre Marea Minecii — şi Gherasim îşi amintea cu mîndrie că pe atunci făcuse parte din echipajul ei; ceilalţi însă vedeau prima oară oceanul.

— Mihule! porunci Anton Lupan, la fel de tulburat şi el. Treci la pavilion; se cuvine să salutăm!

Oamenii întoarseră capul, şi fără voia lor luară poziţii ostăşeşti, în vreme ce pavilionul romînesc cobora şi se ridica încet pe catarg, salutînd intrarea „Speranţei" în ocean.

— Băieţi ! urmă căpitanul, incercind zadarnic să alunge un anumit tremur din glas. N-aş vrea să nutrim în sufletele noastre simţămîntul trufiei prostești, dar de data asta trebuie cu adevărat să ne mîndrim, fiindcă „Speranţa" este prima corabie care duce pavilionul rominesc peste Atlantic !

Cum vorbea el așa, o pală de vînt se abătu năprasnic dinspre nord, culcînd corabia pe bordul stîng.

Oamenii alunecară pînă în parapet.

— Oho ! Zi așa ne primești ? strigă Ieremia, pe jumătate speriat, pe jumătate învrăjbit.

— Nu vă fie teamă ! interveni Anton Lupan, văzînd că și ceilalţi oameni aruncau priviri speriate în jur. Oceanul nu-i mai rău decît Marea Neagră ; ba chiar aș putea spune că-i mai blînd. A fost o rafală, cu care ne-a răspuns la salut.

Iar după ce zise acestea, trase cu urechea, fără voia lui, spre tambuchiul de la pupa, ca și cînd, după rafală, s-ar fi așteptat să audă acolo pe cineva scîncind.

Nu scîncea nimeni sub tambuchi — iar „Speranţa" își continua drumul spre vest, cu velele în bordul stîng, bandată puternic sub vîntul de nord, care mai departe în larg ridica valuri cît munţii. Dar, în chip ciudat, pe măsură ce se apropia de ei, corabia îi străbătea, legănîndu-se falnic, fără să pară speriată de înălţimea lor.

— Într-adevăr, Gherasime, e un vas fără pereche ! exclamă Anton Lupan, apropiindu-se de cîrmă.

— Păi eu ce spuneam, domnule ?... Dar nu e timpul să schimbăm drumul, spre sud-vest ?

— Nu ; să mai mergem un timp așa, să ne îndepărtăm de coastă ; căpitanul remorcherului m-a sfătuit să ţinem drumul cît mai în larg, ca să n-avem de lucru cu piraţii mauri.

Nu-și sfîrși bine vorba, cînd îl auziră pe Mihu, strigînd :

— Domnule, se văd niște bărci ; vin după noi !

Într-adevăr, la sud de Capul Spartel, care se pierdea în zare acoperit de spuma valurilor, se vedea o îngrămădire de pînze cenușii, luptîndu-se cu oceanul.

— Oare să fie piraţi ? întrebă cîrmaciul.

Căpitanul se uită prin ochean.

— Da; sînt șapte sau opt feluci maure. Nu încape îndoială că vor să ne ajungă și să ne prade.

— Să îndrăznească! strigă Ieremia, mîngîindu-și ființa pe care i-o știm.

— Numai dac-or putea să ne ajungă! adăugă Gherasim.

Anton Lupan clătină din cap, neliniștit.

— Să nu te mire, Gherasime! Felucile astea au o viteză foarte mare, iar maurii sînt marinari îndemînatici și plini de îndrăzneală. Mi-ar fi venit mai la îndemînă să nu ne fi întîlnit cu ei.

— Lasă, domnule, c-am înfruntat noi pe alții!

— Spînu avea cîțiva oameni, înarmați doar cu iatagane. Iar cu cei de pe insula Musarah nici n-am apucat să ne luptăm — așa că nu se știe cu ce pierdere de sînge i-am fi învins pînă la sfîrșit.

— Acolo aveam tun, bum-bum! zise Ismail, vărsîndu-și în aceste vorbe o veche nemulțumire.

Fiindcă la Suez stăruise pe lîngă Gherasim să nu vîndă tunurile, lăsîndu-l fără imputernicirea de mai-mare peste artileriști.

— Într-adevăr! încuviință căpitanul. Să fi avut tunurile acum, m-aș fi simțit mai liniștit. Cred că sînt foarte mulți, pe puțin douăzeci într-o felucă și mai toți trebuie să aibă puști...

În acest timp, distanța care despărțea corabia de bărcile maurilor se micșora cu repeziciune. Cu toată primejdia, era peste putință să nu te minunezi de curajul și iscusința urmăritorilor. Bărcile lor, înguste și nepuntate, fără alt lest decît lestul viu al echipajului, purtau o pînză primejdios de mare, pe care vîntul o înclina pînă deasupra valurilor. Se cerea o iscusință nemaipomenită din partea cîrmaciului, ca să nu se răstoarne și să manevreze printre crestele înspumate, astfel ca nici un val să nu se năpustească peste copastie, inundînd barca și făcînd-o să se răstoarne într-o clipă.

„Speranța" naviga cu velele obișnuite — și-a încerca, pe vîntul acesta de furtună, să mai ridici altele, ar fi însemnat să pui în primejdie sarturile și catargele, care de pe acum vibrau, zbîrnîitul lor întrecînd uneori mugetul valurilor.

Anton Lupan lăsă ocheanul şi porunci, fără să-şi poată ascunde îngrijorarea:

— Gherasime, ia drumul sud-vest! Băieţi, slăbiţi şcotele!

Schimbînd drumul cu patru carturi mai la sud, „Speranţa" primea acum vîntul înapoia traversului şi îşi mărise viteza în chip simţitor. Valurile care veneau din urmă abia izbuteau să o întreacă; uneori, corabia se întîmpla să gonească zeci de metri pe o creastă, pînă ce, în sfîrşit, valul i se rostogolea domol sub etravă, ca să lase locul altuia.

Cîteva clipe piraţii şovăiră, apoi schimbară şi ei drumul. Numai una din bărci rămăsese în urmă, rotindu-se dezorientată între valuri; dar după un timp îşi reluă drumul, deşi la oarecare distanţă de grupul celorlalte.

In frunte gonea o felucă parcă mai mare, cu pînza albită de spuma valurilor. Omul de la cîrmă putea fi văzut acum cu ochii liberi, cu o mînă încleştată pe echie, cu alta ţinîndu-se strîns de copastie; din cînd în cînd îşi arunca ochii în urmă şi făcea semne învrăjbite, desigur îndemnîndu-i pe ceilalţi să nu se dea bătuţi în faţa furtunii; de bună seamă, acesta era şeful expediţiei şi se vedea cît de colo că ştia să-şi stăpînească oamenii.

Cu aceeaşi îngrijorare pe faţă, Anton Lupan îşi roti privirea de jur împrejurul oceanului, răscolit de valuri; nu se vedea venind nici un vapor, nici o corabie. Situaţia se arăta limpede: trebuia să primească această luptă inegală, fără a nădăjdui vreun ajutor de aiurea.

Între timp, nemaiaşteptînd un ordin, oamenii din echipaj, afară de Gherasim, care nu putea lăsa cîrma, coboriseră în cabină, de unde se întorseseră cu puştile şi cu cutiile de cartuşe — şi acum aşteptau palizi, în faţa parapetului, gata să deschidă focul asupra maurilor.

Prima felucă ajunsese atît de aproape, încît se vedeau oamenii, pe puţin cincisprezece, întinşi la fund, pe panouri; erau toţi cu capetele goale şi în creştet aveau un smoc de păr negru, care le dădea o înfăţişare războinică; vreo trei sau patru se ţineau la prova, cu puştile întinse peste copastie.

— Domnule, — zise Ieremia, văzînd că suta de metri care mai rămăsese pînă la prima barcă se micșora repede, — eu cred că-i vremea să-l ating la mir pe cîrmaci; altminteri au să deschidă ei focul — și mi-e că noi prețuim mai mult decît dînșii.

Anton Lupan se frămînta, chinuit de nehotărîre; își dădea seama că în cîteva minute felucа va fi sub pupa „Speranței" urmată de celelalte șapte, care purtau cu toatele pe puțin o sută de oameni, și ei, șase — pe cîrmaci neputîndu-l pune la numărătoare, n-ar fi izbutit să-i înfringă, oricît de mare le-ar fi fost curajul și dibăcia. Pesemne oamenii săi nu-și dădeau seama de primejdie, se socoteau mai tari, disprețuind puterea maurilor.

— Așteptați! strigă, frămîntîndu-și gîndul să caute o scăpare.

Fără să țină seama de vorba lui, Ismail își duse pușca la ochi — și ca urmare, toți ceilalți, ba chiar și Mihu, îi imitară gestul, nemaiputînd să-și stăpînească încordarea.

— Stați! strigă iarăși căpitanul.

Apoi se apropie de Ieremia și-i puse mîna pe umăr. Era ultima clipă cînd se mai putea lua o hotărîre. Prima felucă ajunsese atît de aproape, încît i se vedeau cele mai mici detalii: cusăturile pînzei, școtele, funga. Pe chipul piraților înțepeniseră rînjete triumfătoare.

Anton Lupan arătă vîrful catargului arcuit peste valuri.

— Să-l atingi la mir pe cîrmaci nu e greu, îi spuse lui Ieremia. Dar așa, n-am face decît să-i învrăjbim mai tare, și sîntem prea puțini la număr ca să ducem lupta pînă la urmă. Mai bine ochește în fungă!

O clipă Ieremia îl privi nedumerit — apoi, înțelegîndu-i gîndul, chipul i se lumină într-un zîmbet plin de mulțumire.

— Dacă n-o nimeresc, să nu-mi mai spui Ieremia! strigă, ducînd la ochi vechea lui flintă.

Văzîndu-i gestul, maurii din prova felucii, care acum se aflau la o aruncătură de piatră, deschiseră focul asupra „Speranței", într-o răpăială care se pierdea în vuietul mării, făcîndu-te să crezi că nu sînt împușcături adevărate, ci numai o glumă, o joacă. Dar gloanțele începură să piuie

pe deasupra punții; fesul lui Ismail făcu o săritură comică, apoi vîntul îl prinse și-l aruncă pe gura tambuchiului de la prova, peste cratițele care se răsturnară, zdrăngănind pe podele.

Bucătarul rămase descumpănit cîteva clipe, cu părul pleșuv răvășit de furtună, apoi scoase un răcnet și se aplecă peste parapet, cu pușca întinsă, alături de Negrilă care lătra cuprins de furie.

Un alt glonț lovi vela mare, într-o cusătură și în pînză se ivi o ruptură de cîteva șchioape, pe care vîntul începu s-o scarmene cu dușmănie.

În acest timp, așezat în genunchi în fața parapetului, Ieremia, fără să-i pese de gloanțele maurilor care-i șuierau pe la ureche, ochea cu grijă, urmărind mișcările smintite ale catargului, așteptînd clipa prielnică.

Alături, în scîndura parapetului se ivi o spărtură, iar glonțul care o făcuse, se rostogoli pe punte.

— Haide, Ieremie, că ne dau gata! strigă Haralamb.

Spărtura din parapet era numai la o palmă de dînsul.

Ieremia apăsă trăgaciul; nimeni nu auzi detunătura — dar în clipa următoare, din felucă maurilor se ridicară douăzeci de glasuri într-un singur strigăt. Vela uriașă, cu funga ruptă, căzu zbătîndu-se în valuri — și barca, răsucindu-se în loc ca o sfîrlează, se răsturnă, înainte ca echipajul „Speranței" să-și fi dat seama limpede ce se întîmplase.

În jurul bărcii răsturnate se ridicau brațe deznădăjduite, se frămîntau capete lucioase cu moțurile ude, în vreme ce căpetenia piraților, agățat de cîrmă, continua să facă semne și mai învrăjbite spre felucile din urmă.

Pe puntea goeletei, oamenii săriră în picioare, cu strigăte de bucurie.

— Stați, că n-am terminat încă! îi potoli căpitanul. Ieremie, pregătește-ți flinta!

— Și vezi ce faci, vere! adăugă Haralamb, cuprins de spaimă cu întîrziere. Dacă greșești ținta, așa cum sînt de furioși ei acum, nu ne mai lasă cu viață!

— Atunci fă bine de strică şi tu un glonţ pe dinşii ; doar n-oi fi uitat cum se trage ! Ocheşte în cea din stînga, că eu am grijă de ailaltă.

Două feluci veneau una după alta — şi parcă mai iute decît prima, ca şi cînd în pînze nu mai împingea numai vîntul, ci şi furia piraţilor. Cei căzuţi în apă se agăţaseră de barca răsturnată şi se luptau înverşunaţi s-o întoarcă. În clipa cînd una din cele două feluci trecu pe alături, căpetenia maurilor se aruncă peste bordul ei dintr-o săritură, îi îmbrînci pe cîrmaci, puse mîna pe eche şi, aplecîndu-se înainte, începu să scoată strigăte înspăimîntătoare.

— Vere, cu ăsta nu-i glumă ! zise Haralamb, mîngîindu-şi puşca.

— Ţine-ţi gura şi ocheşte, dacă ţi-e aşa teamă de dînsul !

Anton Lupan îl văzu pe bucătar îndreptîndu-şi puşca asupra căpeteniei maure.

— Ce faci, Ismaile ? Nu ţi-am spus că aşa nu cîştigi nimica ?

Abia apucase să-şi termine vorba, cînd un glonţ îi smulse ocheanul din mînă şi se înfipse pîrîind în arborele mare, deasupra ghiului.

— Vedeam ?! strigă bucătarul, cuprins de îndignare. Ei cîştigam, noi stam ! Ah, Allah ! Allah !...

Şi puse furios puşca la umăr.

Un alt răcnet, mai înspăimîntător decît primul, se ridică din urmă. Ieremia şi Haralamb trăseseră aproape în aceeaşi clipă ; una din feluci se răsturnă, alta veni de-a curmezişul, iar o a treia, care se apropia fulgerător din urmă, se propti în ea, cu o buşitură care se auzi pînă pe puntea „Speranţei". Oamenii văzură pupa ridicîndu-se în aer, apoi răstogolindu-se în valuri, în timp ce bordajul bărcii lovite zbura pe sus, prefăcut în surcele.

Ismail scoase un chiot, ca ghiaurii, şi se ridică în picioare. Haralamb şi Ieremia se ridicară şi ei, cu mişcări mai domoale.

— Ce te umfli în pene, turcule ? întrebă primul, neînţelegînd fudulia bucătarului. Ce, nu cumva crezi că tu ai făcut isprava ?

— Dar cine am făcut ?

— Eu cu Ieremia!

— Voi două, eu una! stărui bucătarul, încă sub stăpînirea încordării cu care ochise felucа maură.

— A treia s-a răsturnat singură; tu nici n-ai apucat să tragi, viteazule! Ia miroase-ți țeava puștii! Dar vezi să nu-ți găurești nasul, că ai glonțul înăuntru!

Ismail își apropie nasul de gura țevii și pe chipul lui se zugrăvi dezamăgirea, cu un amestec de nedumerire. Pușca mirosea a fier rece — nu se simțea cîtuși de puțin urma pulberii.

— Nu fii necăjit, Ismaile! îl liniști Anton Lupan, stăpînindu-și un zîmbet. Se mai întîmplă și de astea în fierbințeala luptei.

Intr-adevăr, nimeni să nu-l bănuiască pe bucătar de împăunare deșartă! In clipa cînd felucile se răsturnaseră, el strîngea pușca în mîini cu atîta inverșunare, ochind atît de încordat într-una din ele, încît n-avusese cum să-și dea seama că glonțul lui nici măcar nu pornise din țeavă. Dar apucă-te să le explici asta ghiaurilor care rîd de tine! Bietul Ismail se îndreptă rușinat spre bucătărie, tîrînd cu scîrbă pușca netrebnică — și se făcu nevăzut pe gura tambuchiului.

Locul luptei rămînea repede în urmă; cele patru felucі nevătămate se rotiră o vreme în jurul celorlalte, apoi își reluară urmărirea, de bună seamă sub îndemnul aceleiași căpetenii învrăjbite, care sărise pe bordul uneia din ele. Dar între timp „Speranța" ajunsese departe, și maurii, după ce o mai urmăriră fără sorți de izbîndă, cîtăva vreme, începură să șovăie, apoi luară calea întoarsă ducîndu-se spre Capul Spartel uzi și cu coada între picioare.

Anton Lupan se aplecă și luă de jos ocheanul făcut țăndări.

— Păcat! zise, cu ciudă. Il aveam de multă vreme!

— Ochean mai estem unul, dar alt fes de unde luam? se văicări Ismail, apropiindu-se amărît dinspre bucătărie.

Frumosul lui fes roșu, cu ciucure negru, dăruit de Laleli la despărțire, nu mai putea căpăta nici o întrebuințare, nici măcar pe aceea de trofeu, fiindcă, pe lîngă gaura glo-

rioasă făcută de glonț, purta urmele slinoase ale cratițelor cu mîncare rostogolite peste el.

Tocmai cînd Anton Lupan căuta cuvintele cu care să ogoiască amărăciunea bucătarului, pe spiraiul cabinei de la pupa se auzi un glas dogit, răzbind ca din fundul butoiului:

— Căpitane, ești pe aici?

— Da, domnule, ce dorești? răspunse căpitanul, mirat să audă glasul lui Martin Stricland.

— Mi s-a părut mie, sau ați tras cu puștile?

— S-a tras, într-adevăr.

— Ați vînat albatroși?

— Nu; ne-am luptat cu niște pirați mauri.

— Aha! Ceva răniți aveți?

— Din fericire nu; dar fără iscusința ochitorilor mei, în clipa asta de bună seamă am fi fost cu toții hrană pentru rechini.

— Bine!... Nădăjduiesc că nici una din sticlele mele n-a avut de suferit cu prilejul acestei încăierări.

— Nu, domnule; norocul a făcut ca sticlele dumitale să scape întregi.

— Foarte bine; veghează asupra lor. Mai avem mult de mers?

— Abia azi-dimineață am plecat de la Gibraltar.

— Aha! Atunci aștept să mă trezești cînd om ajunge în Țara de Foc.

Aveau să treacă iarăși zile și săptămini întregi, pînă ce Martin Stricland să deschidă gura din nou, de data asta cu un prilej nefericit, care avea să pună în grea cumpănă soarta întregului echipaj, fapt ce va fi povestit la timpul lui.

Martin Stricland amuți — și deodată oamenii, care abia acum își reveneau după crincena lor încăierare cu pirații mauri, își dădură seama că se făcuse seară, fără să știe cînd. Orizontul spre apus era acoperit de nori înroșiți, care răspîndeau peste ocean culoarea unui aliaj ciudat, nefolosită de nici un turnător, nicicînd, aramă cu plumb topit. Spre răsărit, țărmul pierise de mult — și nici felucile

maure nu se mai vedeau, dar în aer plutea un suflu amenințător și trist.

După ce se orînduiră schimburile de noapte, ceilalți oameni căzură zdrobiți în paturile lor, înainte de a se mai osteni să îmbuce ceva. La prima întîlnire cu oceanul, acesta se dovedise neprimitor.

Vîntul furtunos de nord suflă pînă la miezul nopții, cînd lăsă pe neașteptate locul unei brize de est, vestind apropierea alizeului — dar „Speranța" fu chinuită toată noaptea de o hulă rea, care nu se potoli decît în zori. În schimb, la răsăritul soarelui, oceanul era la fel de albastru ca Mediterana și răsufla liniștit, ca o vietate blîndă, de care nu se cuvine să te temi. Pe sus zburau albatroși, descriind gînditori spirale largi deasupra corăbiei. Jos, apa fierbea în dansul zvăpăiat a mii și mii de pești feluriți, care se roteau în toate chipurile, ca la un ciudat bal submarin care începea nu seara, ca îndeobște balurile pe pămînt, ci dimineața, o dată cu ivirea soarelui la orizont. Două șiruri de marsuini escortau goeleta, alunecînd cîte unul în fiecare bord — și aveau să meargă mai multe zile așa, fără să se sperie de oamenii care se aplecau curioși spre ei, peste parapet.

— Aștia-s delfini, domnule ? întrebă Mihu.

— Nu, dar se înrudesc și seamănă, precum vezi, numai că au botul mai ascuțit. Sînt marsuini, un animal de apă din neamul balenelor. Cei de aici nu ating mai mult de un metru, un metru și jumătate ; alții însă, în apele mai reci, din nord, ajung pînă la opt metri și pot să atace chiar balenele.

— Balenele ?! se miră musul. Eu credeam că pe balene nu e chip să le atace nimeni !

— Ba uite că marsuinii cei mari le atacă. Se năpustesc mai mulți asupra uneia și, după ce o omoară, îi mănîncă limba — restul nu le place, sînt mofturoși !

Musul își scutură un fior :

— Fie, domnule, dar amarnică e viața și în apă, nu numai pe pămînt !

O oră mai tîrziu, în vreme ce echipajul, care sfîrșise de spălat puntea, își bea ceaiul, lîngă bocaport, Mihu, de

veghe la prova, văzu în fața bompresului o vietate ciudată, să fi zis că-i pește, cam de mărimea unei scrumbii, țișnind argintie din valuri și luindu-și zborul spre sud-vest, plină de lumină și de sclipiri, ca o flacără bengală care întregea balul oceanului. Băiatul rămase cu gura căscată — și numai după ce vietatea ciudată se scufundă în valuri, cîteva zeci de metri mai departe, izbuti să se întoarcă spre căpitan și să-l întrebe mirat:

— Domnule, ce-o fi asta? Am văzut o comedie, dar n-am luat seama bine ce era: un pește care zboară sau o pasăre care înoată?

— Așa?! Trebuie să fi fost un pește zburător.

— Pește zburător? Se poate una ca asta?

— Se poate; numai să nu-ți închipui că zboară chiar ca păsările. Au un fel de aripi, în locul înotătoarelor, dar nu se pot ține multă vreme în aer; cel mult o sută de metri. Zborul lor seamănă mai degrabă cu al lăcustelor.

— Pesemne sînt foarte rari, observă musul. N-am văzut decît unul.

— Mai la sud o să-i întîlnim cu duiumul. Deocamdată însă, nu te aștepta să-i vezi: acela de adineauri trebuie să fi fost unul rătăcit.

Într-adevăr, în zilele care urmară, nici Mihu nici ceilalți nu mai văzură vreun asemenea pește năzdrăvan, cu toate că își zgîiau tot timpul ochii pe întinderea oceanului; o parte din echipaj era din ce în ce mai înclinată a crede că Mihu visase cai verzi pe pereți, iar căpitanul, pus pe glumă, îi ținea isonul ca să rîdă de el.

Dar iată că într-o bună dimineață, a patra de cînd începuse călătoria pe Atlantic, Ismail, care era în bucătărie și încingea untdelemnul în tigaie, auzi un fîlfîit ciudat în aer, apoi o greutate udă îi căzu în creștet, făcîndu-l să se cocoșeze, cuprins de cea mai cinstită spaimă. Un pește zburător abătut deasupra punții nimerise pe gura tambuchiului de la prova, se lovise în peretele de scînduri, căzuse în capul bucătarului și de-acolo alunecase drept în tigaie, unde îndată untdelemnul încins începu să sfîrîie. Pînă ce bucătarul să-și revină, nenorocosul pește era gata prăjit, cu mărunțaie cu tot.

De atunci înainte, peștii zburători se înmulțiră. Țîșneau din unde, în stoluri, unii mai mici, de o șchioapă, alții de aproape jumătate de metru, toți argintii, cu spinarea albă, cu coada și cu pieptul de un albastru adînc, ca al cerului noaptea. În lumina soarelui culorile acestea scoteau sclipiri amețitoare — și zborul feeric nu contenea decît scurte răstimpuri. Adesea, dimineața, echipajul găsea pe punte cîte opt-zece pești dintr-o dată, rătăciți în zborul lor de noapte, și cum pe lîngă culorile amețitoare mai aveau și-o carne deosebit de gustoasă, prînzurile la bordul „Speranței" deveniseră foarte ademenitoare.

Briza din primele zile se rotise și bătea acum de la nord-est, cu o statornicie care dovedea prezența alizeului, vîntul atît de plăcut navigatorilor. Corabia noastră, cu capul pe insulele Canare, îl primea exact din pupa, ceea ce îl obliga pe cîrmaci la o atenție continuă, dar în schimb, făcea zilnic între o sută și o sută patruzeci de mile, fără nici un fel de trudă din partea echipajului. Oamenii aveau acum timp să viseze... Visele lor erau uneori domoale, alteori mai repezi, unele îi făceau să zîmbească, altele le aduceau pe chip o mică întristare.

Chiar și acum, după atîtea zile, Negrilă se mai ducea uneori la pupa și, urcîndu-se cu picioarele deasupra parapetului, privea stăruitor în urmă, cu ochii îngreuiați de o tristețe aproape ca a oamenilor. Apoi se întorcea pe punte, o cerceta cu stăruință, mirosind prin toate colțurile și scîncind cu nedumerire. Atunci gîndul echipajului, cu căpitan, cu tot, cu cîrmaci și om de veghe, se ducea departe, străbătînd drumul înapoi peste Atlantic și Mediterană, pînă la Marsilia. Nimeni nu spunea nici un nume, niciodată, dar cînd se aflau laolaltă cuprinși de aceeași tăcere, fiecare știa că între ei sălășluiește, blîndă și plină de farmec, amintirea Adnanei.

Atunci căutau să-și îndrepte gîndurile tot în altă parte...

Haralamb se gîndea cînd la Ghiocica, fata sacagiului, cînd la vădane, cînd la dulcea Laleli cea gingașă, cînd la grecoaica de la Pireu, la cafenea și la giubeaua albastră pe care o aruncase în praful cheiului.

Gherasim se gîndea la copii, la nevastă și la caprele afurisite care nu voiau să mănînce iarba uscată.

Ismail se gîndea la cea mai tînără dintre neveste, fără să știe că aici gîndul i se încrucișa cu al ghiaurului care-i ridicase acelei neveste iașmacul — și pe chip zîmbetul îi înflorea cum se dezbobocește trandafirul; apoi își amintea fesul găurit — și trandafirul își lepăda, una cîte una, petalele ofilite.

Cristea Busuioc privea catargele, visa la codrii impăduriți, și uneori, în legănare largă a oceanului, i se părea că alunecă pe Bistrița, cu plutele la vale. Ceilalți, uneori, se mai opreau din vise, se stringeau laolaltă, la umbra pînzelor, și se mai apucau de sporovăit, în timp ce Mihu cînta încetișor, din fluier sau din caval, punîndu-și în cîntec dorurile. Numai plutașul se ținea deoparte, tăcut, părînd că visează.

În capul fiecăruia erau destule sipețele cu amintiri, frumos orînduite sau aruncate alandala, după firea omului, și ei le deschideau cîteodată, în văzul tuturora, afară de plutaș, care își ținea sipetul închis.

Anton Lupan privea orizontul pustiu cu zilele și se gîndea că pe aici trecuse poate Pierre Vaillant, cu „L'Espérance", acum mai multe luni. Dacă oceanul ar fi avut glas, dacă ar fi vrut să-i spună — unde era acum, unde ajunsese prietenul lui ?!... Și tot pe aici, pe acest ocean mut, dar cu patru secole în urmă, „Santa Maria" lui Columb naviga în necunoscut, căutînd pe la apus drumul Soarelui Răsare. Șeful expediției socotea atunci că pămîntul e rotund; însă cîți din însoțitorii lui puteau socoti la fel — și cîți nu îl credeau nebun ? Prin locurile acestea pe care acum „Speranța" le străbătea atît de liniștită, la bordul caravelelor lui Cristofor Columb se iveau nemulțumiri; oamenii începeau să se teamă de necunoscut, voiau să se întoarcă, puneau la cale cum să strice cîrmele și revolta mocnea, gata a izbucni.

Ia stai: oare în echipajul goletei romînești nu erau nemulțumiri ? Căpitanul se ridică de pe parapet, unde visase pînă atunci, și aruncă ochii spre oamenii săi, mirat că acest gînd neliniștitor îi venise așa de tîrziu. Oamenii își vedeau

de treburi, în chipul cel mai pașnic. Numai în ochii lui Ismail, de cart la cîrmă, Anton Lupan surprinse o căutătură piezișă, care nu-i plăcu.

— Ce-i, Ismaile? îl întrebă, apropiindu-se de el. Te supără ceva?

Bucătarul își feri ochii, lăsîndu-i în pămînt.

— Nu estem nimic! răspunse, bosumflat.

Dar Anton Lupan nu se lăsă înșelat de acest răspuns, așa că de acum înainte mai avu încă un gînd: ce s-o fi petrecînd cu Ismail? Căci, în mod neîndoios, ceva se petrecea. Și într-adevăr, într-o zi...

Dar pînă atunci trecură aproape două săptămîni, în care bucătarul mocni — așa cum pare-se mocneau și anumite forțe ale oceanului, încercînd să izbucnească, din cînd în cînd. În ultima zi de august, „Speranța" naviga, după cum dovedeau calculele, în canalul dintre coasta Africei și Lazarote, cea mai de nord insulă din grupul Canarelor, dar nici una din coaste nu se vedea, fiindcă deși sus cerul era limpede, orizontul de jur împrejur stătea înăbușit sub nori plumburii, nemișcați și sterpi, care nu vesteau nici furtună, nici timp frumos — ci îți umpleau sufletul de îndoieli.

Norii aceștia nemișcați și nevorbitori îți dau uneori mai multă osteneală decît o furtună izbucnită în plin, cu fulgere, tunete și năprasnice dezlănțuiri de vînt. În asemenea clipe cel mai încercat marinar se gîndește cu sufletul greu la casa lui, dacă o are pe undeva, la o grădiniță cu flori, la o fereastră plină de soare, la patru pereți albi și la o podea care să stea nemișcată pe pămînt — să nu se mai legene atît!

Oceanul era blînd, dar aducea atîta neliniște cu întinderea lui ascunsă înșelător sub perdeaua de nori!

„Speranța" navigă toată ziua în acest cazan îngust; seara, cerul se lumină pînă la două palme deasupra orizontului; zidul apăsător părea că se va nărui... Steaua polară răsări jos — în fiecare zi cobora mai mult, pregătindu-se să dispară ca să facă loc stelelor din cealaltă jumătate a cerului și magnificei Cruci a Sudului, visată cu atîta nostalgie de navigatori.

A doua zi la prinz, la cîteva mile în tribord, deasupra norilor se ivi un pisc înalt. După ce îşi cercetă harta, căpitanul îşi dădu seama că era vîrful muntelui Muda, de pe insula Fuerteventura. Jumătate de oră mai tîrziu, norii se risipiră pînă jos, aducînd liniştea în sufletul echipajului; numai Ismail mocnea închis în el, cu neputinţă de pătruns. Ţărmurile insulei se arătară paşnice, ademenitoare, cu coline împădurite, cu sate risipite printre livezi, atestînd prezenţa vieţii omeneşti şi izbutind să încredinţeze tocmai la timp echipajul goeletei că nu navigau pe apele altei planete, lipsite de semenii lor.

La poalele muntelui Muda se vedea un mic port. Anton Lupan ar fi vrut să se abată puţin din drum şi să acosteze aici măcar pentru o jumătate de zi, încredinţat că va găsi oameni care să merite această escală, dar drumul era încă lung şi trebuia să se grăbească, dacă voia să-l ajungă pe Pierre Vaillant, plecat cu atîta vreme înaintea lui.

Insula Fuerteventura rămase toată ziua în bordul drept şi abia după căderea nopţii depăşiră colţul ei de sud-vest. Atunci răsuflarea largă a oceanului se simţi iar; el pulsă astfel pînă a doua zi la răsărit, ridicînd talazuri rare şi întinse ca nişte podişuri. O dată cu răsăritul soarelui, vîntul de nord-est, care bătuse zece zile necontenit, începu să şovăie printre pînze, apoi alunecă peste parapet şi se întinse să doarmă pe podişul oceanului, ca un animal mai curînd leneş decît ostenit.

Marinarii numesc această stare a mării „calm plat"; asta e ceva mai mult decît leşinul şi ceva mai puţin decît moartea. Pînzele atîrnă amorţite în fungi, pavilioanele se pleoştesc, totul pe bord apare ca neavînd nici un sens. Şi în timp ce totul dormitează în jur, sufletul marinarului, furios pe neputinţa lui, se zbuciumă mai vîrtos ca oricînd. Răscoalele la bord izbucnesc mai degrabă în timpul unei asemenea acalmii, decît pe cel mai dezlănţuit uragan.

Ismail se învîrti vreun ceas pe punte, uitîndu-se în zare şi pufnind, coborî în cabina de la pupa, pentru anumite îndatoriri, apoi, după ce mai mocni iarăşi vreun sfert de ceas, se apropie de căpitan, spunegînd:

— Domnule, ala pezevenghi, Stricland, de ce stam, nu făceam nimic? Eu trebuie caram țucal fiecare zi?

La Marsilia, Martin Stricland voise să-și îmbarce un servitor personal. Temîndu-se de prezența a încă unui om necunoscut, despre care nici măcar nu știa cum ar putea arăta la chip și care n-ar fi fost de mirare să aducă cine știe ce năravuri și să strice astfel viața armonioasă a unui echipaj vrednic și inimos, Anton Lupan îl sfătuise să renunțe la acest gînd, cu atît mai mult cu cît el însuși, căpitanul corăbiei, nu simțea nevoia unui servitor.

Totuși, la stăruința pasagerului, se învoise ca un om din echipaj să se ocupe de trebuințele lui personale, contra unei remunerări globale de zece lire sterline, pe tot timpul călătoriei. Suma într-adevăr nu era de disprețuit, și cum dintre toți Ismail se dovedise cel mai încolțit de nevoi, cu cele patru neveste de la Stambul, îl recomandase lui Martin Stricland. Amîndouă părțile se învoiseră numaidecît. Înțelegerea aceasta nefăcînd obiectul unei clauze din contract, n-a mai fost pomenită la început — și poate niciodată nu s-ar fi amintit de ea, dacă între timp n-ar fi intervenit nemulțumirea lui Ismail.

Anton Lupan înțelegea revolta bucătarului, totuși trebuia să recunoască deschis că, dacă Martin Stricland era un pasager trîndav, nu era și unul prea pretențios. În afară de umilitoarea îndeletnicire pomenită mai sus, care ce-i drept nu fusese precizată inițial, dar la care orice servitor s-ar fi putut aștepta din partea stăpînului său rîzgîiat, pe o corabie lipsită de anumite amenajări — cum spuneam, în afară de această îndeletnicire la rîndul ei destul de trecătoare, Ismail nu mai avea de făcut altceva decît să care zilnic din hambar în cabina de la pupa numărul de sticle de whisky estimate că vor încăpea în pîntecele lui Martin Stricland.

Ce-ar fi putut face într-o situație ca asta orice alt căpitan, oricît de omenos și oricît scaun ar fi avut la cap?

Anton Lupan ridică din umeri, încurcat:

— De, Ismaile! N-ai decît să-i dai înapoi cele zece lire, și cu asta scapi de orice belea.

— De unde dam? Alea zece lire la Stambul am plecat...

Dac-ar fi putut, căpitanul l-ar fi răscumpărat cu banii lui pe sărmanul bucătar, dar în clipa de față nu avea nici un ban asupra sa, tot avutul său personal, ca și al celorlalți, fiind depus la Bancă, așa cum ne amintim cu toții că se făcuse, încă de la Marsilia.

— Atunci caram mereu ?

— De, Ismaile... Caram !

— Așa ?... Siktir, Stricland !

Ca urmare, în ziua aceea Ismail săvîrși un gest necugetat, gestul despre care am spus că avea să pună la un moment dat în grea cumpănă soarta întregului echipaj.

Nu atît dornic să bea, cît să se răzbune pe Martin Stricland, bucătarul coborî în magazie, luă din ladă o sticlă cu whisky, o ascunse în șalvari, apoi se strecură în bucătărie, îi scoase dopul și începu s-o deșerte, strîmbîndu-se după fiecare pahar. Intr-un sfert de oră sticla fu goală ; afară oceanul dormea, calm plat. Odată această ispravă săvîrșită, în loc să se îmbete, Ismail își simți capul mai limpede ca oricînd și își dădu seama, că fapta lui va aduce proaste urmări, cunoscută fiind țicneala pasagerului și grija ce-o arăta băuturilor sale depozitate în hambar.

Dezmeticit, bucătarul se repezi asupra dopului și-a capsulei de zinc, care din fericire nu se vătămase prea mult și deci, cu oarecare iscusință, putea fi pusă la loc ; mai departe, dacă în loc de whisky Martin Stricland avea să găsească în sticlă apă chioară, asta nu mai era treaba lui Ismail, de vreme ce el putea să arate capsula pusă deasupra dopului de însuși fabricantul scoțian.

In clipa în care își simți astfel conștiința liniștită și se pregătea să pună sticla la robinetul rezervorului cu apă, aflat lîngă mașina de gătit, un diavol mai afurisit decît cel ce-l îndemnase prima oară să cadă în păcat, se strecură la urechea lui și începu a-i șoșoti.

La început bucătarul făcu ochii mari și rămase cu mîna înțepenită pe robinet. In clipa următoare se pomeni chicotind, un chicotit vesel și totodată crud.

Ce-i șoștise diavolul la ureche, se va vedea curînd ; pînă una-alta Ismail dosi cu grijă sticla goală între oalele și cratițele lui, iar dopul cu capsula le puse bine, ca să le

poată folosi la timp. Restul zilei își văzu de treburi, binc dispus, chicotind la răstimpuri ca un armăsar răgușit și năbădăios, fără să-i pese nici de acalmie, nici de *armatan*: vîntul fierbinte, cu nisip, pornit de pe continent, care avea să-și vestească sosirea curînd după prînz.

A doua zi dimineața, cu sticla dosită în șalvari și cu pîlnioara de gaz în buzunar, prevedere și rafinament de oriental, Ismail coborî în cabină la Martin Stricland, pentru ritualul cunoscut — și profitînd de beția acestuia, turnă în locul whisky-ului lichidul de sub pat, chicotind mai afurisit ca oricînd, de vreme ce săvîrșea această ispravă chiar sub nasul păgubașului adormit.

După ce sticla fu plină pînă la gît, Ismail se întoarse cu ea în bucătărie, îi îndesă dopul, îl capsulă — și iarăși chicoti îndelung. Pe urmă nu-i mai rămase decît să ducă sticla la locul ei și s-o amestece cu celelalte, ca și cum ar fi vrut să i se piardă urma definitiv.

Trebuie spus că lucrul fusese făcut cu atîta îndeminare, încît mai tîrziu nici chiar bucătarul nu mai recunoscu sticla cu bocluc — și în ziua cînd o puse pe masă, la căpătîiul lui Martin Stricland, habar nu mai avea de această ispravă din trecut.

Pînă atunci însă, să ne întoarcem la locul de unde ne-am îndepărtat, pentru Ismail. În ajun, cînd au început să se petreacă faptele descrise mai sus, nu e greu să ne amintim că „Speranța" se afla la sud de Canare, într-un calm plat care începuse să-și dea roadele, cum de altfel s-a și văzut. Dacă bucătarul izbucnise cel dintîi avea motivele lui, neobservate pînă atunci; dar poate și ceilalți aveau ascunse pe undeva nemulțumiri.

Anton Lupan îi urmărea îngrijorat cum stăteau pe punte, posomorîți; nu că s-ar fi temut de vreo răscoală la bord, dar îl durea inima să-și vadă oamenii atît de pămîntii. Partea proastă era că el însuși se simțea apăsat și nu găsea în suflet destul îndemn ca să purceadă la o faptă, la un gest, sau să găsească măcar o vorbă cu care să-și învioreze echipajul pleoștit. Și asta era abia un început; la ecuator asemenea zile aveau să se țină șir!

In cursul dimineții care se scursese chinuitor de încet, fumul mai multor vapoare se văzu la orizont, înspre apus, pe linia care leagă în chip regulat coasta Braziliei cu Europa; vederea unui vapor însă nu aduce nici o mîngîiere în sufletul corăbierului țintuit pe un ocean adormit, dimpotrivă, îl învrăjbește mai mult.

Pe la ceasurile două după-prînz, dinspre sud-vest se ridică un tunet atît de îndepărtat, încît nu făcu să tresară pe nimeni la bordul „Speranței". Mai tîrziu, în aceeași direcție se zăriră nori neclari, care multă vreme semănară cu fumul unui vapor. Abia după un ceas își arătară conturul precis, ridicîndu-se domol pe cer — și atunci, cu toată încetineala lor, nimeni nu se mai îndoi că pregăteau izbucnirea vîntului. Fața oceanului se învioră și chipurile oamenilor la fel. Cîteva fulgere brăzdară cerul, la orizont. Căpitanul răsuflă ușurat: decît acalmie, mai bine uragan!

Ismail țopăia vesel pe punte, chicotind, ca și cînd ar fi fost flăcău, nu bărbat în toată firea, cu patru neveste la Istambul.

— Hei, Ismaile, ți-a trecut supărarea?

— De ce suparam? Lasă, caram, caram!

Norii de la sud înaintară pînă ce acoperiră jumătate din cer; dedesubt, oceanul se învolburase, iar la orizont părea dezlănțuit pe deplin. Deodată însă furtuna se opri în loc și cîtăva vreme se lăsă o liniște de țintirim. Oamenii care așteptau vîntul, cu fața la sud, simțiră toți în aceeași clipă că se întîmplă ceva ciudat și cînd întoarseră capul, sub îndemnul unei neliniști de nedefinit, din partea cealaltă, văzură apropiindu-se repede un fel de ceață albicioasă, cuprinsă de pîlpîiri, care acoperea întreg orizontul spre nord-est.

— Armatanul! strigă fără voia lui Anton Lupan, izbind furios cu pumnul în parapet.

Bucătarul îl privi curios, clipind șoltic.

— Domnul, de ce suparam?

— Lasă că ai să vezi tu, Ismaile, acuși!

Norii negri porniră înapoi, spre sud, ca și cînd s-ar fi temut să întîmpine ceața aceea ciudată, care se apropia pîlpîind, adusă de vînt. În clipa cînd pînzele „Speranței"

începură să fluture sub primele adieri, pe punte se răspindi deodată o boare fierbinte, uscată și înecăcioasă, de parcă deasupra s-ar fi deschis gura unui uriaș cuptor încins.

— Asta ce-o mai fi, domnule? întrebă Gherasim, cuprins de mirare, dacă nu și de vreo teamă, cu toate că umblase pe multe mări și trecuse prin toate încercările lor.

— E armatanul, Gherasime! Pune mîna pe cîrmă — și dacă ne-a prins, barem să ne folosim de el, că de pacostea lui tot nu scăpăm.

Geografii și navigatorii amintesc rar de acest vînt, dar băștinașii din vestul Africei îl cunosc prea bine pe însăși pielea lor, arsă și scorojită ca de foc. Din fericire, acest pustiitor armatan nu suflă decît de trei-patru ori pe an, în răstimpul din iulie pînă în octombrie — din fericire, dacă se poate spune așa, căci de fiecare dată lasă în urmă pîrjol. Temperatura lui atinge 40° la prînz și e atît de uscat, încît în cele cîteva zile cît bate de obicei, seacă pînă și seva copacilor mai plăpînzi. El poartă dinspre Sahara nisipul mărunt al deșertului, sub chipul unei cețe alburii-roșcate, prin care lumina soarelui nu mai poate răzbate decît slab. Portocalii, lămîii și chiar copacii mai vînjoși, cu ramurile îmbrăcate în acest praf încins, se veștejesc, se usucă și pier. Apa bătută de vîntul încins se evaporă în chip miraculos, lăsînd loc uscăciunii stîrpicioase și prafului orbitor.

Unii călători povestesc că după întîlnirea cu armatanul, și-au găsit cărțile, dosite în cel mai apărat fund al geamantanului, cu scoarțele scorojite ca și cum ar fi fost scoase dintr-un cuptor.

Dacă vîntul se prelungește mai mult, spre a cincea sau a șasea zi, cît ajunge să bată uneori, sticla plesnește, lemnăria crapă și pereții caselor se năruiesc. Dar cel mai mult are de suferit corpul omenesc: cerul gurii și ochii se usucă, pielea se ofilește, moare, iar după patru-cinci zile începe să cadă, cojindu-se, strat după strat, ca foile știuletelui de porumb.

Indigenii se feresc de acest prăpăd ungîndu-se necontenit cu grăsimi, peste care nisipul se lipește într-un strat viscos. De altminteri însuși numele dat de ei vîntului s-ar

părea că se leagă de această practică, armatan venind de la cuvîntul *aberrahman*, adică: a sufla și de la cuvîntul grăsime, pe limba lor *tan*.

La izbucnirea armatanului „Speranța" se afla la sud de Canare, mai exact, după datele Jurnalului de Bord, la 27° 15′ latitudine nordică și 14° 33′ longitudine vestică, adică la vreo patruzeci de mile de țărmul african. Aici vîntul nu mai ajungea atît de arzător și nici nisipul adus de el nu mai era compact. Totuși la căderea serii, goeleta, care își reluase grăbită drumul spre sud-vest, avea puntea și catargele albite, parcă date cu var.

O dată cu amurgul, zăpușeala se potoli, în chip amăgitor, fiindcă a doua zi armatanul avea să-și arate tăria din nou. Echipajul, care pînă atunci dormea nopțile pe punte, se refugie în cabină, închise ușile, spiraiul, ca să se ferească de nisip — și așa aerul era înăbușitor. Nici unul nu putea să doarmă decît chinuit, un ceas, două, după care se trezea gîfîind, scăldat în sudori. Cei rămași pe punte, de veghe și la cîrmă, simțeau nisipul strecurîndu-li-se pe nesimțite sub tricouri, intrîndu-le în păr, în urechi, scrîșnindu-le între dinți.

Chinul dură astfel toată noaptea, fără ca dimineața să aducă vreun alin. Zorile răspîndiră o lumină lăptoasă peste oceanul albit, dar soarele rămase nevăzut după nesfîrșitele perdele de nisip. „Speranța" făcea iarăși o sută de mile pe zi, fiindcă vîntul bătea plin, însă cu ce preț plătea echipajul hărnicia lui!

Spre prînz zăpușeala ajunse de nesuferit; oamenii umblau pe jumătate goi, își turnau pe rînd ghiordele cu apă în cap și apa se evapora cît ai clipi, apoi își ungeau corpul cu untdelemn, în care praful invizibil se topea, dînd o năclăială de nesuferit.

Pentru cîrmaci era un chin să țină mai mult timp ochii pe cadranul busolei, albit și el ca totul în jur; izvoarele lacrimilor nu puteau îndestula lăcomia mistuitoare a acestui vînt secetos, și ochii, uscați ca bulgării de pămînt, zgîriau dureros fundul orbitelor.

In jur, cu toate că brăzdat de valuri lungi, oceanul părea mort, dispăruseră și albatroșii, pe cer, și peștii zburători, și marsuinii, și orice altă urmă a vieții de pînă atunci.

Oamenii beau apă, necontenit, luptîndu-se cu o sete care nu pornea din gîtlej, ci din tot trupul, dar apa aluneca pe gît ca pe un tub de cauciuc întărit și crăpat, fără să i se simtă gustul, fără să indestuleze organismul întreg.

— Cît mai ține asta, domnule? întreba cîte unul, din cînd în cînd, cu glasul dogit.

— O zi, două, răspundea căpitanul, măcinînd nisipul în dinți.

Altminteri, echipajul nu părea prăpădit și aștepta cu răbdare sfîrșitul acestei încercări.

A treia zi, pe înserat, după ce „Speranța" străbătuse 300 de mile și tocmai trecuse tropicul de nord, armatanul conteni. Peste o jumătate de oră, cînd căzuse amurgul, văzduhul se limpezi, lăsînd să se vadă stelele abia răsărite, cu o strălucire proaspătă, ca a alămurilor frecate cu nisip. Oceanul însă, spre continent, părea încă lăptos — și rămase așa pînă ce întunericul îl acoperi.

In ziua următoare alizeul atît de binevenit începu să sufle din nou, de la nord-est, și amintirea armatanului se șterse curînd, cum se șterg toate amintirile urîte în sufletul oamenilor voioși. Viața la bord își reluă cursul ei obișnuit, dar, ce-i drept, deși echipajul uitase de armatan, nisipul adus de el le mai scrîșnea prin dinți chiar la sfîrșitul primei săptămîni. Ismail, care de la o vreme se vădea plin de bune intenții, nu scăpase prilejul să adune de pe punte un borcan întreg din acest praf fin.

— Ce faci cu el, Ismaile? îl întrebă Gherasim, mirat de vrednicia lui.

— Frecam oale și cratiți, facem lustru frumoz!

Și bucătarul se apucă într-adevăr de lustruit zestrea bucătăriei, treabă care îi luă mai multe zile la rînd. In tot acest timp, cine trecea prin preajma tambuchiului de la prova îl auzea pe bucătar sau cîntînd încetișor, ca pentru el, sau chicotind bine dispus.

Mihu, în afara orelor cînd stătea la cîrmă sau de veghe, se ocupa de cărți, scria datele zilei în Jurnalul de Bord

și calcula poziția corăbiei, sub supravegherea lui Anton Lupan.

La 12 septembrie, adică treisprezece zile după ce depășise Canarele, „Speranța" lăsă în stînga insula San Antonio, cea mai de vest insulă din grupul Capului Verde — și de aici înainte începea adevărata traversare a Atlanticului. Pînă la Pernambuco aveau de străbătut, în linie dreaptă, peste o mie trei sute de mile, ceea ce însemna, dacă țineai seama de vînturi potrivnice și de acalmii, săptămîni întregi de navigație, între cer și apă. E drept că acum întîlneau vapoare și corăbii aproape în fiecare zi, pe drumul obișnuit al curselor peste Atlanticul de Sud. Steaua Polară cobora tot mai mult, iar alizeul începea să șovăie, amintind corăbierilor că se apropiau de ecuator, unde în mod obișnuit îi așteptau alte încercări.

Tocmai în una din aceste zile se produse și deznodămîntul isprăvii lui Ismail.

Uraganul

La 16 septembrie vîntul bătea încă mulțumitor, o briză proaspătă care risipea ușor boarea fierbinte a oceanului. Puțin înaintea prînzului „Speranța" întîlni un cargobot care venea din Brazilia, încărcat cu vite. Bietele dobitoace, îngrămădite pe punte, își aplecau capetele peste parapet, mugind sfîșietor. Mihu, la ordinul căpitanului, salută cu pavilionul, dar căpitanul vaporului nu răspunse, fie că nu văzuse, deși se afla la cîteva sute de pași, fie că era înnebunit de mugetul vitelor lui. Un grup de marsuini, care urmase corabia de la Capul Verde pînă aici, făcură calea întoarsă și se luară după vaporul brazilian, ceea ce dovedea că acesta avea o carenă mai murdară decît a „Speranței".

Tot în această zi dispărură și peștii zburători, nu înainte de a face o ultimă demonstrație, în lumina orbitoare a amiezii. Așa cum zburau în stoluri, țîșnind unii după alții din valuri, în locurile unde nu te așteptai, fața oceanului părea îmbrăcată într-o mantie de catifea albastră, bătută cu paiete scînteietoare, în toate culorile ce se pot închipui. Unul din aceste stoluri nimeri aproape întreg pe punte și la prînz echipajul avu prilejul să se bucure o ultimă oară de carnea lor, fără să poată spune că după atîta vreme i se făcuse lehamite de ea.

Acestea erau întîmplările mici ale unei zile care nu se deosebea prin nimic de cele mai multe întîlnite pînă acum. Dar îndată după prînz alizeul conteni, lăsînd loc calmului celui mai neclintit; asta încă nu era ceva nou — cu singura deosebire că aici acalmia putea ține mai mult. „Speranța" se găsea acum la 10° 15′ latitudine nordică, 20° 40′ longitudine vestică, adică mai avea de străbătut șase sute de mile pînă la ecuator. De aici înainte începea zona tulbure a acalmiilor nesfîrșite, a vînturilor neregulate, a ploilor torențiale, a furtunilor și uraganelor izbucnite din senin.

Căpitanul scruta zarea, întrebîndu-se care din aceste fenomene va fi de întîmpinat; după barometru, care cobora, încă din ajun, deși nu tocmai decis, era de ales între furtună și uragan — dar deocamdată nu socoti necesar să ia măsuri pentru întîmpinarea lor.

Pe puntea încinsă de soare, în aerul neclintit începea să fie zăduf. Echipajul părea iarăși posomorît, cu toate că fiecare știa prea bine ce greutăți vor fi de întîmpinat în trecerea peste ecuator, acalmia aceasta putînd fi socotită una din cele mai mici.

Numai Ismail, la bucătărie, freca oalele de zor, înginînd, într-un chip de nerecunoscut, fals și răgușit, gingașul gazel pe care i-l cînta uneori Laleli, la Stambul, pe înnoptat, cînd luna răsărea sus, pe colinele dinspre Ieni Mahalle, strecurîndu-se sfioasă ca o cadină printre ramurile sicomorilor înfloriți.

După un timp bucătarul își făcu datoria să ducă cele trei sticle cu whisky în cabina lui Martin Stricland, apoi își reluă gazelul și frecatul oalelor.

Era exact clipa cînd acul barometrului făcea o săritură amenințătoare în jos, iar cerul, spre nord-vest, se întuneca, brusc. Căpitanul privi acul barometrului, privi cerul și se simți lămurit: uragan!

De bună seamă, alizeul ar fi fost mai nimerit, dar dacă în locul lui vine uraganul, ce poți face, decît să-l întîmpini? Anton Lupan se gîndi cîteva clipe, cu chipul încruntat. Cel mai cuminte ar fi fost să coboare pînzele, să pună pe arborele mic o velă de furtună și, primind uraga-

nul din pupa, să pornească spre sud-est; nu există mijloc mai bun să te aperi de furtună decît să fugi o dată cu ea. Dar asta ar fi însemnat să se abată din drum zeci și sute de mile — adică zile întregi pierdute fără folos. Și „Speranța" nu avea timp de pierdut, fiindcă în aceste zile, seara ei „L'Espérance", adăpostită în vreun golf, la nordul strîmtorii lui Magellan, își făcea, desigur, ultimele pregătiri, înainte de a pleca mai departe, la drum.

Anton Lupan își privi oamenii, pe rînd. Afară de Gherasim și de Ismail, ceilalți nici măcar nu știau ce înseamnă un uragan. Se putea oare bizui pe acest echipaj, încă neîncercat?... Se gîndi îndelung, șovăind: totul i se părea nesigur în jur, privirile întrebătoare ale lui Mihu, mișcările lui Negrilă, care alerga pe punte neliniștit, adulmecînd în aer cu coama zburlită, chipurile negre ale celorlalți, cîntecul lui Ismail — numai acul barometrului părea hotărît, în mișcarea lui fermă cu care cobora, înghițind cîte o liniuță din cadran la fiecare minut.

In sfîrșit, după ce șovăi încă un timp, căpitanul ridică fruntea. Avea să primească lupta fățiș, să-și continue drumul spre sud-vest, cu uraganul travers, în bordul drept.

Oamenii se apropiaseră de parapet și priveau orizontul deasupra căruia norii se frămîntau, îmbulzindu-se unii în alții, învălmășindu-se, rostogolindu-se, ca niște oști nedisciplinate care nu-și găsesc locul spre a porni la atac. Numai bucătarul rămăsese jos, îngînînd răgușit gazelul de la Stambul.

— Ismaile! Ce faci acolo? strigă Anton Lupan.

— Frecam!

— Vino sus!

Ismail se ivi în capul scărilor, nedumerit. Apoi văzu orizontul întunecat, adulmecă în aer, respiră adînc, se scărpină în cap și întrebă rîzînd, nevinovat ca un copil:

— Uragan?

Căpitanul înclină din cap și răspunse pentru el și pentru ceilalți:

— Uragan!

Oamenii se priviră, neliniștiți.

— Ce facem, băieți? continuă Anton Lupan. Fugim sau îl înfruntăm?

— Îl înfruntăm, domnule, răspunse Gherasim.

— Înfruntăm! zise repede și Ismail, războinic precum îl știm.

În fața acestor răspunsuri, ceilalți nu se puteau face de rîs. Întîi ridicară din umeri, mărturisind astfel că nu știau ce-i acela un uragan, apoi ziseră și ei, luîndu-se după cîrmaci:

— Îl înfruntăm!

— Atunci fiecare la locul lui! porunci Anton Lupan. Închideți spiraiurile, tambuchiurile, micșorați pînzele, vedeți ca totul pe bord să fie bine legat!

Echipajul începu să forfotească pe punte, într-o tulburare pe care nimeni nu și-o ascundea. Dar dacă în sufletul oamenilor erau temeri și neliniști, mișcările lor nu le vădeau; totul decurgea într-un ritm grăbit, însă sigur și neclătinat, ca mișcările unei mașini complexe puse în mișcare de același arbore central.

În acest timp, cînd puntea „Speranței" zumzăia, alături oceanul aștepta neclintit, cu ochii închiși, poate dormind, poate gîndind...

La orizont norii încă se mai învălmășeau, dar încetul cu încetul se topeau unii în alții, culoarea lor cenușie se îndesea, pînă ce se făcu neagră — și frontul apăru, de la un capăt pînă la altul, închegat, gata de atac.

Pe puntea goeletei oamenii continuau să se miște tăcuți și gravi — în vreme ce Negrilă, agățat cu picioarele de dinainte de parapet, scruta cu ochii vii orizontul întunecat.

— Ce facem cu el, Mihule? întrebă căpitanul. Ar trebui să-l ducem în hambar, sau în cabină, la prova.

— Degeaba, domnule, n-o să vrea.

— Da, e adevărat, dar dacă o să-l ia vreun val?

— Știe el să se ferească, nu mi-e teamă de asta.

— Să intram în coteț! pufni Ismail, cu necaz. De asta am lucrat, dam la rîndea, vopsim, pictam, acum stam geaba? Hei, pezevenghi cîine, hoțoman!

Necazul lui Ismail era întemeiat, căci pînă astăzi, Negrilă nu trecuse niciodată pragul cotețului făcut cu atîta

migală de el la Sulina, și care stătea de pomană în spatele cîrmei, prins cu buloane în punte, ca să nu-l poată smulge nici cel mai năprasnic val.

Anton Lupan privi cotețul și socoti că instinctul lui Negrilă va ști să-l folosească la timp, punîndu-se la adăpost de valuri și dînd astfel satisfacție și inimosului bucătar.

Treburile la bord erau acum gata și oamenii așteptau la fel cum aștepta alături oceanul nemișcat.

Ca și cînd le-ar fi lăsat anume acest răgaz, ca un adversar loial, uraganul nu mai zăbovi nici o clipă spre a se dezlănțui, pe toată jumătatea orizontului unde norii se pregătiseră de asalt.

Intîi se auzi un tunet, adînc, înfundat, a cărui vibrație se răspîndi prin unde, pînă la chila „Speranței" și de aici se transmise catargelor; sarturile întinse scoaseră un zbîrniit grav, ca al unor coarde de violoncel pe care muzicantul le ciupește ușor, în surdină, pregătind un acord bizar. Pe urmă un fulger vertical despărți frontul în două, de sus pînă în apa oceanului, unde se înfipse aruncînd flăcări orbitoare, întocmai ca un uriaș aparat de sudat. Îndată alte fulgere împinziră orizontul, într-o liniște care dădea privelștii ceva nereal; sclipirile lor scurte păreau răsfrînte din mișcarea unor săbii, pe care comandanții oștirilor le agitau, îndemnîndu-și luptătorii la atac.

Atunci, ca și cînd chiar ar fi așteptat acest semnal, norii porniră, căscînd o gură uriașă, cu o falcă pe cer, cu alta pe ocean. Veneau, într-adevăr, unii pe sus, alții pe jos, în rasul valurilor, iar între ei rămînea un hău negru al cărui fund se tot adîncea. Veneau ca o lavă neagră, vîscoasă, cotropind apa și cerul înalt, unii adîncindu-se în valuri ca și cum ar fi vrut să stîrpească viața oceanului pînă în adîncuri, alții măturînd cerul în căutarea stelelor de sus, ca ele să nu mai răsară la noapte și în nici una din celelalte nopți. Iar cerul luminat care rămînea dincoace și oceanul scăldat în soare se retrăgeau fuga, lăsînd să se întindă în locul lor împărăția de smoală a vajnicului uragan.

Puntea „Speranței" se înnegri înainte ca vreo pînză să fi fluturat; falca de sus care acoperea cerul era mai lungă

decît cea de jos, întinsă pe ocean, așa cum sînt alcătuite fălcile rechinului, vietatea cea mai necruțătoare dintre vietățile de carnaj. Corabia începu să se legene, fără nici o pricină, aplecîndu-și catargele spre hăul căscat în bordul său, atrasă poate de răsuflarea gurii de monstru care voia s-o absoarbă, s-o înghită și s-o mistuiască, înfometat.

Ajungînd deasupra, norii de pe cer șovăiră, cît să clipești o dată, cu pleoapa de gheață peste ochiul bolnav, apoi se prăbușiră — falca neagră se închise ridicînd din apă trombe împletite în țesături haotice de spumă, într-o mușcătură de la cer la ocean. Dar mușcătura pornise o clipă prea devreme în lăcomia sa, înghițise văzduhul, nu apucase să înhațe și corabia răzleață, pierdută pe apele vinete care se frămîntau.

In bordul „Speranței" se ridica un zid negru, a cărui temelie părea să fie la cinci mii de metri sub apă, în fundurile oceanului — al cărui vîrf depășea cerul, ca să nu-l poată trece nimeni, nici pe sub temelie, nici pe deasupra.

Oamenii așteptau palizi, lîngă catarge, gata să minuiască școtele. Anton Lupan stringea cavilele cîrmei în mîini, și ceva părea gata să se frîngă, cîrma sau mîinile lui.

— Allah, Allah! șopti Ismail, care pînă atunci continuase să îngîne, fără să-și fi dat seama, gazelul cunoscut.

Negrilă rămăsese agățat pe parapet, ca la început, și de acolo întorcea capul din cînd în cînd, privind întrebător, poate cu nerăbdare, poate neliniștit, la fiecare om din echipaj.

Nimeni nu vorbea, nu erau de dat porunci, nu era de făcut nimic decît de așteptat, dar prin scîndurile punții oamenii se simțeau legați de căpitan ca prin niște fire, ca prin niște nervi care aveau să le transmită hotărîrile lui.

Și iată că deodată văzură toți cum zidul negru, parcă surpat la temelii, prinse să se încline către sud, la început încet, șovăitor, apoi mai repede, peretele se curbă, se zvîrcoli, pînă ce, scurt, se răsturnă cu toată greutatea lui, înfigîndu-și stîlpii de smoală, frînți, în catargele „Speranței".

Corabia pîrîi adînc, pîrîi cu glasurile tuturor copacilor care erau duraţi în trupul ei, şi se prăvăli pe bordul sting, pînă ce apa trecu peste parapet.

Pe chipul căpitanului, împietrit, se ivi un zîmbet aspru care îi rupse obrazul în bucăţi. Şi aşa, desfigurat, învrăjbit, Anton Lupan porunci, în timp ce punea cîrma la stînga, cu un gest brusc:

— Slăbeşte vela mare! Întinde focul şi trînca!

Corabia se ridică din valuri, încet, şi şovăi cîteva clipe, cu velele fluturate haotic de vînt. Apoi velele se întinseră, se umflară ca şi cînd ar fi fost de cauciuc şi etrava se înfipse în apă, gemînd.

Era un geamăt adevărat, ca al unei fiinţe omeneşti, pe care toţi îl auziră, ca şi cînd ar fi fost geamătul lui.

În clipa aceea, din cabina lui Martin Stricland, unde pînă atunci domnise, ca în toate zilele, tăcere de mormînt, izbucni un răcnet nefiresc, răcnetul unui animal străpuns de cuţit. Dar oamenii de pe punte, care auzeau etrava gemînd, în timp ce uraganul urla peste capetele lor, rostogolindu-le în creştet apa cerului şi a oceanului, ploaia şi valurile împletite într-un singur torent, nu auziră răcnetul lui Martin Stricland.

*

* *

Nu mă pot lăuda că l-am cunoscut pe acest Martin Stricland; scriu despre el, după cele ce mi-au povestit alţii. Dar am cunoscut oameni care îi semănau, unii la păr, alţii la ochi, la urechi, la mîini, la trup, la minte şi la apucături. Luînd de la fiecare amănuntul potrivit, şi toate acestea unindu-le cu cele ce mi s-au spus despre el, sînt încredinţat, fără îngîmfare, că Martin Stricland înfăţişat de mine aici seamănă ca două picături de whisky cu Martin Stricland cel adevărat.

Am cunoscut de pildă un om, altminteri destul de vrednic cînd se decidea să întreprindă ceva, care nu băuse apă decît în copilăria lui — şi asta se întîmplase tare de mult, fiindcă la data pe care vreau s-o amintesc, omul avea

aproape cincizeci de ani. După spusele lui și ale altora, de patru decenii omul acesta nu bea decît vin; nici țuică, nici rachiu, ci vin. Dar dacă vinul îi lipsea, ceea ce se întîmpla destul de rar, era în stare, cînd îl răzbea setea, să bea o sticlă întreagă cu oțet, numai să nu vadă apa în ochi.

Și iată că odată, la o sindrofie, unde se adunase în jurul mesei lume felurită, domni și doamne, care de care mai cuviincioși, s-a întîmplat ca omul acela să ia din greșeală paharul unei vecine și să-l dea pe gît: un pahar întreg cu sirop de trandafir, exact în culoarea vinului, așa zis „rozé" pe care-l degustau ceilalți.

Eram acolo și am văzut, am auzit. Am văzut pe chipul omului nenorocos întîi nedumerirea, apoi stupoarea, apoi cea mai crîncenă groază care se poate vedea pe un chip omenesc. Iar după aceea, în timp ce omul sărea de pe scaun, crispat, cu ochii holbați, ținîndu-se cu amîndouă mîinile de gît, mi-a fost dat să aud cel mai înspăimîntător răcnet pe care-mi închipui că îl poate scoate gîtlejul unui semen de-al meu.

Mai departe n-are importanță să ne gîndim ce s-a întîmplat. Aș vrea doar să amintesc încă odată că omul acela nu mai băuse apă din copilăria lui — și că de atunci încoace nu mai cunoștea gustul altui lichid decît al vinului; orice i-ai fi dat în schimb, sirop, otravă sau apă de izvor, pentru el încercarea ar fi fost aceeași.

Ei bine, despre Martin Stricland se poate spune că nu băuse apă nici măcar în copilăria lui. Unii irlandezi, care se pot mîndri cu vigoarea și cu sănătatea lor, spun, cu o evidentă mîndrie, că au fost înțărcați cu whisky. S-ar putea să fie o glumă, s-ar putea să fie un adevăr. În cazul lui Martin Stricland, însă, fără să fie irlandez, căci nimeni n-ar fi putut spune ce naiba era el cu adevărat, e sigur că nursa căreia îi fusese încredințat amesteca în laptele din biberon mari cantități de alcool.

Părinții acestui personaj zănatic aveau pe vremea aceea o prăvălie cu băuturi, la Good Hope, pe fluviul Mackenzie, în Canada. Aici poposeau, primăvara, colectorii de blănuri, care se întorceau din nord, cu săniile trase de cîini. Unei

asemenea prăvălii, unde vînătorii pot găsi nu numai de mîncare și de băut, ci și adăpost cald, i se spune prin partea locului factorie, într-un chip cu totul impropriu.

Jim Norman, tatăl lui Martin Stricland, fusese în tinerețe crescător de cai; crescător e un fel de a vorbi, fiindcă de fapt Jim Norman, căruia i se spunea Old Jim, adică, într-o traducere foarte liberă, Taica Jim, nu creștea cali săi, ci pe ai altora, care dispăreau în chip ciudat de la stăpînii lor, fără să se mai întoarcă niciodată la ei.

Ajuns la treizeci de ani, omul hotărîse, la sfatul șeriflului care altminteri îi era binevoitor, să se „retragă" și să-și caute o îndeletnicire mai statornică. Iată-l deci negustor, cu factoria și cu nevasta lui, ocupîndu-se de băuturi și de blănuri, în chipul cel mai cinstit.

Martin Stricland, care în copilărie se numise Clark, după numele de botez, și Norman după numele tatălui său, îl cunoscuse prea puțin pe acesta. Într-adevăr, deși acum om așezat, Old Jim continua uneori să dispară de-acasă cu lunile, iar cînd se întorcea, pare-se își găsea îndeletniciri mai mult noaptea, căci îndeobște ziua dormea, înfundat în odaia de lîngă pod, cu ușa încuiată și cu oblonul închis.

Deci, dacă stăpînul lipsea atît de mult, cine s-ar fi putut ocupa de prăvălie, dacă nu nevasta lui? De aici se ivise nevoia ca odrasla familiei să fie încredințată, încă din scutece, unei femei din vecini, care pe cînd îi trăia bărbatul se ocupase de viței, dar niciodată de copii.

Această femeie, încă tînără, văduvă printr-un accident nefericit despre care nimeni nu vorbea decît după ce arunca priviri bănuitoare în jur, să n-audă iscoadele șeriflului, avea ea însăși destule griji, ca să nu-i mai ardă de un copil străin. Cum însă era o femeie isteață, descoperi încă de la început, că un copil care doarme toată ziua, e ca și cînd n-ar fi. Ca urmare, chiar din prima zi, pregătind biberonul, amestecă în laptele pruncului un pahar întreg de whisky — și într-adevăr, odată sătul, micuțul închise ochii mulțumit și dormi buștean, de dimineață pînă la prinz, cînd nu se trezi decît pentru a pretinde un nou biberon plin.

Astfel, o lună de zile pruncul o duse într-un somn, iar Isteața nursă își putu vedea fără grijă de nevoile ei. Pînă într-o bună zi, cînd, întorcîndu-se la copil, nu mai tîrziu decît s-ar fi cuvenit, îl găsi pe acesta orăcăind ca un broscoi, cu mîinile după biberonul vrăjit. Cu istețimea ei de care am amintit, femeia își dădu seama că pruncul crescuse și rația nu îi mai era de ajuns. Cum însă nu putea mări biberonul, socoti mai ușor să mărească procentul de whisky.

De atunci trecuseră ani, pruncul devenise copil, apoi flăcăiandru, apoi om în toată firea, îl prădase pe taică-su și numai printr-o minune se oprise la timp ca să nu-i bage cuțitul în piept, fugise în nord și se îndeletnicise cu blănurile, se întorsese pe malurile Mackenzie-ului la cai (ereditatea, de!), colindase pămîntul, măcar în lung, dacă nu și în lat, din Alaska pînă la Capetwon — dar de whisky nu se mai putuse despărți.

Totuși, nu se putea spune despre Martin Stricland că era un bețiv, și mai ales un bețiv înrăit. El nu făcea decît să-i dea corpului băutură cuvenită cu care se obișnuise de mic. În afară de whisky nu cunoștea existența și gustul nici unui alt lichid. O singură dată, foarte de mult, cînd făcuse prima oară cunoștință cu periuța de dinți, încercase să-și clătească gura cu apă de rînd; rezultatul fiind înspăimîntător, de atunci nu mai folosea nici în acest scop decît tot whisky-ul.

Iarăși, trebuie recunoscut, că nu bea pentru a se desfăta, ci pentru a satisface nevoile organismului, că nu înghițea nici un pahar peste ceea ce-i era necesar și că nu punea în felul cum înghițea acest lichid nici un fel de patimă, la fel cum băutorii de apă, oricît de însetați ar fi, beau paharul cu plăcere, dar nu pătimaș.

Dimineața, de pildă, oamenii obișnuiți beau ceai, lapte, cafea, în sfîrșit, un lichid. Martin Stricland bea whisky — alt lichid. La prînz, unii beau o țuică, apoi un pahar de vin; cei cumpătați beau apă; Martin Stricland bea whisky: lichid! Cunosc oameni pentru care, după amiază, cînd se trezesc din somn, nu există desfătare mai mare decît să înghită o linguriță de dulceață și apoi să bea un

pahar cu apă rece, aburit: lichid. Martin Stricland bea whisky, dimineața, la prînz, la cină și între timp — ce s-o mai lungim ?!

Rația lui pe zi putea fi de la o sticlă pînă la trei... O singură dată, în timpul armatanului, cînd echipajul „Speranței" golise un butoi cu apă — n-am uitat ce zăduf! — Ismail își amintea că pasagerul pezevenghi băuse cinci sticle într-o zi; o dovadă mai mult că nu era vorba de un viciu, ci de nevoile organismului. Da, fusese mare zăduf!

La 16 septembrie, ziua uraganului, am spus, era iarăși zăduf; ne apropiam de ecuator! Pe deasupra, cît bătuse armatanul fierbinte și secetos, pereții cabinei se încinseseră atît de tare, încît mai dogoreau și-acum. Dacă ne mai gîndim că în afară de toate acestea, spiralurile și ușa cabinei erau închise, nu-i greu să ne închipuim, ce se petrecea cu Martin Stricland, înfundat sub puntea încinsă de soarele ecuatorului.

Pînă la prînz el golise, pe negîndite, cele trei sticle aduse de Ismail dimineața — și acum consuma din al doilea transport. Stătea întins în pat, cu ghetele în picioare dar cu bumbii lor descheiați, cu cămașa desfăcută la piept, lac de nădușeală, gîfîind, nici treaz, nici dormitînd, cu capul nici teafăr, nici îmbătat — suferind de sete cumplit.

Așa, fără să-și dea seama cînd, goli a patra sticlă și-o destupă pe a cincea, exact în clipa cînd o perdea neagră cădea peste spirai, cufundînd cabina în întunericul cel mai adînc. Să fi venit noaptea așa de curînd? De cînd începuse călătoria, Martin Stricland nu se folosea nici de calendar, nici de ceas. O vagă măsurătoare a timpului ar fi putut să fie sticlele goale de la căpătîi, dar, de cînd cu zăpușeala, acest etalon nu mai putea fi luat în considerație nici măcar aproximativ.

Martin Stricland își umplu paharul și-l duse la gură, cumpănit. Nu, nu era un pătimaș, căci niciodată nu dădea paharul pe gît, lacom ca bețivii înveterați, ci, dimpotrivă, îl sorbea încetișor, pic cu pic, dîndu-i prilejul să se risipească volatilizat în tot organismul.

Dar, în clipa cînd făcea gestul pomenit mai sus, corabia se smuci năprasnic, se culcă adînc pe un bord, pîrîind, omul se pomeni trîntit pe spate în fundul patului — și băutura din pahar i se duse pe gît.

Lichidul căzu în stomacul lui Martin Stricland și după o clipă explodă, mai cumplit decît un butoi cu trotil. Spun după o clipă, fiindcă la început Martin Stricland rămăsese țeapăn și confuz, crispat, cu ochii sticloși, simțind că va urma o explozie și neștind de unde și cum. Apoi deodată corpul lui fu proiectat în sus ca un arc destins, și el se pomeni în picioare, în mijlocul cabinei, scoțînd un răcnet cumplit.

Există în conștiința omului două concepții antipodale, a binelui și a răului, care au stat la baza unor religii vechi, a unor filozofii — și care constituie, din toate începuturile, mica filozofie de fiecare zi a fiecăruia dintre noi.

Pentru Martin Stricland, binele era whisky-ul, iar răul, apa. El nu cunoștea gustul acestui lichid nevinovat, dar tot ce nu era whisky, adică tot ce era rău, nu putea fi decît apă.

Așa că, după primul șoc, care fusese năprasnic, se apucă de pîntece, se cocoșă și începu să răcnească, în convulsiuni :

— Apă ! Apă ! M-ați otrăvit !...

În acel moment „Speranța" primise dezlănțuirea uraganului din tribord și se rostogolea pe valuri spre sud-vest, pe vechiul ei drum, cu etrava gemînd, cu chila pîrîind, cu catargele arcuite ca niște plopi plăpînzi bătuți de vînt, cu sarturile șuierînd, în vreme ce, sub bezna care acoperise oceanul, rafalele de ploaie, amestecate cu pachete uriașe de apă purtate pe sus, se rostogoleau peste bord, ca un șir de tăvăluge ude care voiau să lichefieze totul în jur, lemnul, fierul, pînza, să nu mai rămînă pe lume decît un singur element. Oamenii nu se mai vedeau între ei decît la răstimpuri, ca niște umbre scărmănate de vînt, ca niște caiere negre din care uraganul smulgea smocuri mari, cu nădul.

Negrilă alerga printre ei, lătrînd năuc, înmuiat de apă ca o piele pusă la argăsit, alunecînd dintr-un bord în altul,

zgiriind puntea cu ghearele, buşindu-se în parapet, apucîndu-se cu colţii de şcote, de cabluri, de parîme, izbutind să înfrunte năprasnicele vîrtejuri de apă care se năpusteau de sus.

Anton Lupan ţinea cîrma cu mîinile, cu umărul, cu pieptul, făcut una cu ea — şi măsura, lucid, puterea fiecărui val, după izbitura pe care o primea în trup.

— Cel puţin aşa ne spală de nisip! strigă cineva, poate Haralamb, poate Gherasim, una din umbrele jumulite care se vedeau lîngă catarg.

Îndată însă o trîmbă de apă îl acoperi şi omul căzu la brînci peste bocaport, înjurînd cumplit.

În clipa aceea Martin Stricland năvăli pe punte, urlînd:

— Apă, apă! Blestem!

— Ce s-a întîmplat, domnule? strigă Anton Lupan, în timp ce se lupta din răsputeri cu un val care smucea cîrma să i-o smulgă din mîini.

— Apă! gîfîi pasagerul, înecîndu-se.

Căci dacă jos băuse un pahar, aici, îndată ce scosese capul pe punte, primise în creştet un butoi întreg.

— Apă? Unde? întrebă căpitanul, neliniştit. Gherasime! Hei, un om, să vină aici!

Cîrmaciul se apropie, împleticindu-se, ţinîndu-se cu amîndouă mîinile de parapet.

— Eu sînt, Gherasim! strigă el în urechea căpitanului. M-ai chemat, domnule?

— Da, du-te jos şi vezi ce s-a întîmplat, intră apă pe undeva? Pune oamenii să pompeze şi caută spărtura. Haide, repede, nu pierde nici un minut!

Gherasim dădu să coboare în cabină, apoi şovăi şi — înainte de a pune piciorul pe scară, îşi făcu mîinile pîlnie la gură ca să strige, încercînd să biruie mugetele oceanului:

— Heei!... Care sînteţi acolo?... Haralamb!... Ismail! Să treacă cineva la pompă! Heei!... La pompă! S-a auzit?

— Auzeam! Pompam! răspunse, ca de pe altă lume, glasul lui Ismail.

Cirmaciul coborî în cabină, aşteptîndu-se să audă plescăituri, bîjbîi mirat pe masă pînă găsi un chibrit, scăpără şi văzu că nu pătrunsese apă pe nicăieri.

În acest timp, Martin Stricland se tîra pe punte, răcnind, vărsîndu-şi furia în vînt:

— Cine mi-a pus apă? Cine m-a otrăvit? Blestem asupra nemernicului!

Lumea văzută de el fiind poate o lume în legănare, balansul bezmetic al corăbiei nu-l înspăimînta, însă apa care-i pătrunsese pînă la piele, îi udase părul, îi intra în ochi, în urechi, între dinţi — îl făcea nebun.

— Cine mi-a pus apă, să-l string de git! Luaţi apa de pe mine, blestemaţilor! Nu vreau apă la bord!

Unii nici măcar nu auzeau strigătele lui, iar cei care-l auzeau nu-i înţelegeau graiul şi îşi vedeau înfrigurati de treburile lor. Nu înţelegea nimic nici chiar Ismail, cu toate că lui ceva ar fi putut să-i dea prin cap; dar el se înverşuna să mînuiască pompa, cum îi poruncise Gherasim, deşi pistonul mergea în gol, nescoţînd mai multă apă decît să umple un ibric.

Martin Stricland mai merse cîţiva paşi, pînă ce se prăbuşi peste unul din cele patru butoaie cu apă legate pe punte, lîngă parapet. Călătorise adesea pe corăbii, văzuse asemenea butoaie, ştia ce se ţine în ele.

— Apă! strigă, scuturîndu-se scîrbit, ca şi cînd s-ar fi atins de trupul unui lepros.

Şi începu să lovească furios cu piciorul în cep, pînă ce acesta se rupse, lăsînd să ţîşnească apa, şuvoi. Martin Stricland se trase înapoi, îngrozit, şi dădu cu ochii de alt butoi.

— Toată apa peste bord! răcni, apucîndu-se să lovească în cep.

În mugetele uraganului, nimeni nu ţinea seama de strigătele lui — şi el luă aşa, toate patru butoaiele pe rînd, chiar şi pe cel care se golise de mult.

— Nu-i nici un pic de apă, domnule! vesti Gherasim, ieşind din cabină şi apropiindu-se de urechea căpitanului.

— Dar ce-o fi fost cu nebunul ăsta, de răcnea aşa speriat?

— O fi avînd năluciri; ce, te miră, după cîte sticle a băut?

— Atunci ai grijă de el și du-l jos, să nu-l arunce vreun val peste parapet.

Gherasim se îndepărtă, împleticindu-se, și dădu peste Ismail, care mînuia pompa de zor.

— Ce faci aici, prostănacule?

— Pompam!...

— Lasă dracului pompa și hai să-l ducem jos pe nebun!

În răstimpul cît se petrecură cele descrise mai sus, barometrul coborîse pînă la limită — și dacă ar mai fi avut unde, poate ar mai fi coborît. În aceste clipe nimeni nu mai știa dacă „Speranța" înaintează sau stă pe loc — totul se petrecea în afara unei legi la care să te raportezi, adică în haos. Uraganul se năpustea în pînze, pînzele smuceau catargele, acestea vibrau, arcuite, întinzînd sarturile, iar sarturile, zbirniindu-și acordurile bizare, într-o armonie de infern, făceau să tremure puntea. Astfel, forțele dezlănțuite își încheiau ciclul care trebuia să împingă corabia înainte — și ea poate că înainta, dar asta nu știa nimeni, de vreme ce pe apa răscolită și pe cerul acoperit de nori, nu rămînea nici un reper.

Anton Lupan, la cîrmă, se întreba cît vor mai ține catargele și cînd se vor prăbuși oamenii săi. Auzea catargele trosnind și își vedea oamenii pe punte, mișcîndu-se jumuliți de vînt, dar nu-și mai dădea seama dacă erau ei, cei vii, sau umbrele lor, venite să țină locul echipajului pierit. Clipe în șir uita prezentul și naviga în trecut, printre valuri de amintiri, uneori încruntat, alteori zîmbind...

Era miezul nopții, după cronometrul de la bord, dar pentru echipaj ar fi putut fi șase seara, sau două, sau patru înspre zori, cînd o rafală se înșurubă ca un burghiu în vela mare și-o făcu să plesnească la mijloc. Marginile rupturii începură să se zbată și înainte ca vreun om să poată slăbi scota, vela se sfîșie de sus pînă jos. Uraganul se năpusti învingător prin această poartă, smulgînd bucăți de pînză și ducîndu-le în hău.

— Gherasime! răcni Anton Lupan, scos atît de brutal din gîndurile lui. Vela mare jos!

Dar înainte de a-i auzi porunca, echipajul se repezise la fungi. Ghiul se smucea în şcotă şi în suport, gata să le rupă şi să sară peste parapet.

Vela mare, făcută din pînză de in, avea o suprafaţă de o sută treizeci de metri pătraţi şi cîntărea o sută de kilograme, cînd inul era uscat. Acum, dacă adăugai încă vreo douăzeci, greutatea apei înbibată în ţesătură, şi încă o dată pe-atît greutatea picului, înţelegi uşor ce înseamnă s-o smulgi din gheara uraganului; pentru asta este de ajuns să te gîndeşti cum ţi se smuceşte în mînă sub bătaia unui vînt mai tăricel o umbrelă care măsoară numai un metru pătrat.

Cu mîinile însîngerate de parîmele ude, aruncaţi de valuri dintr-un bord în altul, biciuiţi de ploaie, doboriţi de vînt, oamenilor le trebui o oră pînă să coboare pînza, s-o desfacă de pe ghiu şi s-o strîngă balot.

Iar valurile începeau să crească abia acum; uraganul poate izbucni uneori cu toate forţele de la început; oceanului însă îi trebuie timp ca să fie răscolit pînă în adînc.

Căpitanul socoti că era peste putinţă să ridice altă pînză pe arborele mare, dar aşa, cu pupa uşurată, prova căta să se rotească, lăsîndu-se sub vînt şi numai din cîrmă nu se mai putea ţine vechiul drum. După ce se mai luptă un timp cu furtuna, încăpăţînîndu-se să-i ţină piept, Anton Lupan slăbi cîrma, lăsînd prova să se îndrepte două cartiri spre sud. Aşa, vîntul bătea dinapoia traversului, iar valurile loveau bordajul piezîş şi, după ce se frîngeau cu lovituri năprasnice, îl spălau apăsat, în lung, frecîndu-se de el ca şi cînd l-ar fi răzuit.

Lupta aceasta dură toată noaptea, timp în care nimeni nu avu răgaz să simtă că-i ud, istovit şi flămînd. În zori, ploaia conteni şi cu toate că norii continuau să se rostogolească jos, numai cu o palmă deasupra catargelor, cenuşii şi grei ca de plumb, faţa oceanului se lumină, dezvăluind o imagine de apocalips. Ochii împăienjeniţi îl priveau fără să-i mai perceapă relieful, trupul istovit nu mai simţea legănarea chinuitoare a corăbiei, urechile nu mai auzeau mugetul uraganului, nu auzeau şuieratul cu care vîntul secera creştele valurilor şi le arunca în snopi peste

parapet, ca în gura unei maşini de treierat. Era un început de linişte, de nepăsare, după care, poate, oamenii aveau să se prăbuşească, sfîrşiţi.

— Ne-a cam udat, Gherasime! strigă Anton Lupan, văzîndu-şi cîrmaciul tremurînd, zgribulit.

— De, domnule, se-ntîmplă! Dar ţine seama că n-am luat nici un val peste bord. Ne-a udat numai ploaia şi apa adusă de vînt.

— Acum e totuna! Trimite oamenii să se odihnească pe rînd.

— Atunci du-te de te odihneşte şi dumneata, că stau eu la cîrmă.

— Nu; mai tîrziu. Pune-l pe Ismail să se ingrijească de o fiertură caldă — şi pe urmă vino să mă schimbi.

Spre amiază, furia uraganului dădu înapoi puţin şi se statornici aşa, încă năprasnică, însă acum echipajului i se părea că poate domni, faţă de ceea ce fusese la început. „Speranţa" îşi continua mersul, sud două carturi spre vest, îndepărtîndu-se de drumul vapoarelor, numai cu focul de furtună, cu trinca şi cu vela mică, ceea ce, unui marinar care ar fi privit-o de departe, ar fi putut să i se pară bizar. Dar căpitanul constatase că sub velatura aceasta corabia izbutea să ţină, în chip mulţumitor, un drum apropiat de acel dorit de el.

Seara acul barometrului încercă să se ridice cîteva linii, dar peste noapte coborî la loc şi în ziua următoare furia uraganului crescu din nou. Oamenii care apucaseră să se odihnească, să-şi usuce hainele, să bea cîte un ceai fierbinte, păreau mai împăcaţi cu soarta lor. Ba Ismail, în unele clipe, încerca să îngîne iarăşi vechiul lui gazel.

Incă o noapte se scurse şi încă o dimineaţă veni, în care timp, dacă oamenii se mai odihniseră, uraganul continuase să sufle mereu, plin de furie, şi corabia se luptase cu valurile, gemînd necontenit.

In lumina tulbure care prevestea ziua, Gherasim se apropie de cîrmă, să-l schimbe pe căpitan.

— Bună dimineaţa, domnule! A mers greu?

— Nu, Gherasime; m-am deprins.

Cei doi oameni rămaseră un timp alături, cu hainele smulse de vînt.

Deşi îşi dădea seama că dacă mai zăbovea puţin ar fi picat din picioare de somn, lui Anton Lupan nu-i venea să lase cavilele din mîini. Niciodată în viaţă nu visase mai viu, mai adînc, mai cuprinzător, decît stînd la cîrmă în aceste zile de uragan. Pe chipul lui palid, istovit, cu ochii încercănaţi, cu obrazul ţepos, se ivi un zîmbet cald, cuprinzînd poate în el toată lumina soarelui ascuns de atîta timp. Gherasim îl văzu şi îi dădu cu cotul, într-un gest familiar pe care, cu tot prieteşugul ce i se arăta, nu şi-l îngăduise niciodată faţă de căpitanul lui.

— O iubeşti, domnule!

Anton Lupan tresări, se făcu roşu, apoi întrebă, adunîndu-şi anevoie gîndurile:

— Pe cine?

Cîrmaciul îl privi mirat:

— Corabia! Pe cine doar?!

Gîndurile căpitanului se întoarseră, de departe, peste apa albastră a Mediteranei, peste oceanul frămîntat — şi el scutură din cap, strîngînd mai tare cîrma:

— O iubesc! Dar merită, nu-i aşa, Gherasime!?

Şi după ce spuse aceste vorbe (despre corabie, vezi bine!) se întrebă tainic dacă, fără să ştie, gîndul nu continua să-i fie altundeva, departe, peste Mediterană.

Spre sud, norii păreau că se sparg, fiindcă în unele clipe, de pe creasta unui val se vedea cîte o fereastră de lumină mai clară, care ar fi putut să fie cerul, cerul cel adevărat. Barometrul se ridica din nou, de data asta mai puţin şovăitor; totuşi, în chip neaşteptat, furia uraganului creştea. Părea că abia acum oceanul începe să-şi arate ce forţe pregătise în taină pentru acest atac. Sarturile erau atît de întinse încît nu mai zbîrnîiau, dar dacă le atingeai cu mîna, le simţeai vibraţia descărcîndu-se în braţe, în trup, ca un şoc electric fierbinte, aproape carbonizant.

Pe la ceasurile zece, Gherasim văzu că vela mică începea să se destrame la cusături; pînă să poată da vreo poruncă, pînza se sfîşie, în mai multe locuri deodată, şi pe catarg nu mai rămaseră decît zdrenţe smucite de vînt. „Speranţa" na-

viga acum cu focul şi cu trinca — şi prova ei se abătu încă un cart spre sud.

Echipajul vedea că uraganul nu conteneşte şi începea să-şi piardă încrederea că vreodată va conteni. Toţi erau încruntaţi, palizi, cu obrazul ţepos, cu ochii înfundaţi în cap, istoviţi şi descurajaţi. Nu se mai auzea nici o glumă, nici o vorbă, ci din cînd în cînd cîte un strigăt răstit. Cînd se loveau unul de altul pe punte, în smucitura unui val mai năprasnic, se îmbrînceau privindu-se duşmănos.

Dar încercările lor nu ajunseseră pînă la cap; trebuiau să plătească din greu oceanului, pentru viitoarele zile liniştite, dacă ele aveau să mai vină cîndva.

La ora douăsprezece, după ce încercase zadarnic să închidă ochii să se odihnească un ceas, Anton Lupan simţi că balansul corăbiei luase un ritm ameninţător; pereţii cabinei trosneau, gata să sară din cuie, panourile clempăneau pe jos, smulse de la locurile lor. După ce privi sceptic barometrul, al cărui ac continua să urce mereu, înşelător, căpitanul ieşi pe punte, tocmai în clipa cînd, deasupra capului, soarele străpungea norii destrămaţi şi răspîndea o lumină tulbure pe faţa oceanului.

— S-a rupt vela mică, domnule! zise cîrmaciul.

— Văd, Gherasime!

— N-am îndrăznit să ridic altă veă.

— Bine! Uraganul n-o să mai ţină multă vreme.

— Măcar de-ar da Dumnezeu!

Gherasim luă mîna de pe cîrmă şi dădu să se închine; dar după ce făcu prima mişcare, mîna îi rămase ţeapănă, cu cele trei degete împreunate pe frunte.

— Ia uite, domnule! strigă speriat.

În dreapta, înapoia traversului, departe, peste valurile care se învălmăşeau nebuneşte, se vedea rostogolindu-se şi apropiindu-se pe îndelete, aproape cu lene, un munte negru de apă care înghiţea jumătate din înălţimea cerului. Venea domol, fără grabă, strivind valurile celelalte şi în faţa lui oceanul haotic părea blajin şi neted ca o cîmpie.

— Toată lumea sub punte! Intraţi în cabină şi închideţi tambuchiul în urmă! Repede, sub punte toată lumea! strigă căpitanul.

Oamenii văzuseră muntele de apă și-l priveau împietriți, cu mîinile încleștate pe balustrada parapetului, fără să poată face o mișcare.

Căpitanul nu mai avu vreme să strige a doua oară: înșfăcă o parimă de jos, și-o răsuci pe mijloc, apoi o legă strîns de habitaclul busolei și puse mîna pe cîrmă.

— Hai, Gherasime, du-te! O să măture tot de pe punte.

Cîrmaciul clătină din cap:

— Nu cred, domnule! Corabia asta n-a luat niciodată un val pe deasupra.

— Dar ăsta nu-i val, e un munte! Înțelege odată și du-te!

Nu este corăbier care să fi înfruntat un uragan în Atlantic fără să întîlnească, îndeobște spre sfîrșitul furtunii, acest val de proporții înspăimîntătoare, această cumplită răbufnire finală a oceanului. In fața lui, orice corabie îngenunchează învinsă — și corăbierului, ca să se salveze, nu-i mai rămîne decît, dacă are timp, să se refugieze sub punte, închizînd totul în urmă, sau dacă nu să se cațere în vîrful catargului, nădăjduind că valul nu va ajunge pînă acolo, să-l smulgă.

In clipa cînd această uriașă masă de apă se prăvălește pe punte, dacă e destul de zdravănă ca să nu se prefacă în fărîme, corabia se scufundă pîrîind din toate încheieturile, apoi, după ce furia apei s-a dus mai departe, iese încet deasupra, împleticindu-se ca o vită cu șalele frînte, în învolburarea de spumă. Așa povestesc corăbierii. Dar cîți oare sînt cei ce pot să povestească, pe lîngă ceilalți care nu se mai întorc niciodată?

Anton Lupan privi iarăși în urmă.

— Fugi, Gherasime! Feriți-vă! Hei, toată lumea...

Gherasim rămase nemișcat lîngă cîrmă. Mihu, mînat de instinct, fiindcă altfel nu-l învățase nimeni, sări pe parapet, ținîndu-se cu amîndouă mîinile de sarturi, puse piciorul pe grîjele, ca să se cațăre în vîrful catargului — cînd îl văzu jos pe Negrilă, urmărindu-l cu o privire plină de nedumerile și dojană; atunci mușul sări înapoi, cuprinse grumazul cîinelui cu un braț, cu brațul celălalt cuprinse catargul — și rămase așa, încremenit, așteptînd sfîrșitul, cu bravură.

Orice val, în clipa cînd se naşte, are înfăţişarea unei cute de apă, mici, netrebnice, neputincioase. El se mişcă sub puterea vîntului şi dacă nu piere, înghiţit de alte valuri, îşi înalţă coama, tot mai cutezătoare. La început cele două povîrnişuri ale lui au înclinări egale. Dar creasta, înălţată în bătaia vîntului, merge mai repede decît baza, care se luptă cu inerţia apei şi cu celelalte valuri — şi astfel povîrnişul din faţă îşi măreşte înclinarea. Iar valul merge înainte, mînat de furtună, cuprinde tot mai multă apă, înghite alte valuri, scurmă adîncimile oceanului, se umflă, nesăţios şi năprasnic, şi cu cît se ridică mai sus, cu atît vîntul îl prinde mai vîrtos, mărindu-i mugetul şi goana. Aşa, pînă în clipa cînd el capătă înfăţişarea unui perete, unei stînci retezate care se mişcă de cutremur. În clipa următoare zidul se frînge şi muntele de apă se prăvăleşte, întrecînd vuietul oricărui tunet.

Valul năprasnic ajunse în pupa „Speranţei" cu o frîntură de clipă înainte de a se rupe. El păru că se opreşte, de două ori mai înalt decît catargele, privind cu dispreţ coaja de nucă de sub picioarele sale. Pupa corăbiei se ridică în aer, catargele se înclinară pînă ce se sprijiniră pe orizontul tulbure, iar bompresul se înfipse vertical în volbura rămasă în urmă.

— Ţine-te, Gherasime! mai apucă Anton Lupan să strige.

Apoi se pomeni aruncat peste habitaclul busolei şi rămase agăţat în parîmă. Ceilalţi oameni de pe punte alunecară, nu, nu alunecară, *căzură*, fiindcă în timpul acestui salt nu mai avură nici o atingere cu puntea verticală, căzură în prova, unde se proptiră, unii în parapet, alţii în ancore, alţii în gura tambuchiului. Mihu îl scăpă pe Negrilă din braţe şi rămase călare pe catarg, privind în jos, spre prova, ca într-un fund de prăpastie; văzu ciinele căzînd prin aer şi oprindu-se în spinarea unuia din oameni.

Asemenea momente se măsoară cu frînturile de secundă; acesta ţinu mult, mai multe clipe, în care fiecare îşi dădu seama, că zboară, cu pupa în aer, cu puntea verticală. Anton Lupan îl văzu limpede pe Gherasim, *stînd*, stînd cum se stă pe o duşumea dreaptă, pe uşa tambuchiului, la doi paşi mai jos de cîrmă. Pe urmă văzu catargele brăzdînd

norii, trecînd fulgerător prin fața soarelui și înțelese că, ajunsă în vîrful valului, corabia își relua poziția orizontală.

Ceea ce urmă nu mai putu să urmărească, fiindcă se petrecu repede, într-o cîtime de timp care nu se lasă măsurată. Simți numai izbitura vîntului, sus, la creastă, și-apoi totul se înecă în spumă. Valul se prăvăli înainte, se sparse umplînd fața oceanului de muget, iar „Speranța" căzu în abisul care i se deschidea sub chilă.

Cînd oamenii se dezmeticiră, simțiră puntea la locul ei, sub picioare; de sus cădeau vîrtejuri de spumă, ca o ninsoare grea, cu fulgii cît pumnul.

Fusese într-adevăr valul care prevestea sfîrșitul furtunii; în urma lui valurile celelalte păreau blajine, spălau obosite bordajul goeletei, parcă mirate că ea le mai ține drumul.

— Ce-a fost asta, domnule? întrebă Gherasim, sfîrșind abia acum să se închine.

Căpitanul răsuflă adînc și își desfăcu legăturile.

— Valul de vreme bună! răspunse, punînd mîna pe cîrmă.

Și totuși, vîntul sufla încă, șuierînd pe punte, iar valurile, din nouă unul tot mai zgîlțîia corabia, făcînd-o să geamă și să pîrîie. Bompresul se hîțîna în prova, și straiul care pornea din vîrful lui, slăbit, lăsa arborele mic să se smucească, izbindu-se în etambreu, gata să se frîngă.

— E ruptă subarba! vesti Mihu, apropiindu-se fuga.

Era de mirare că se rupsese numai atîta. Coborîră repede focul și schimbară drumul spre sud-vest, rămînînd numai cu trinca, tocmai acum la spartul tîrgului. Dar dacă nu se despovăra catargul fără întîrziere n-ar fi fost de mirare ca la sfîrșit, cînd își dădea duhul, uraganul încă primejdios, să facă mai mult decît putuse cînd sufla în toată dezlănțuirea.

Haralamb, legat cu parîme, își dădu drumul în jos, pînă ce găsi capetele lanțului și așa, spînzurat deasupra apei, cu bompresul în creștet, se chinui timp de două ore să le lege cu o cheie de împreunare. În tangajul corăbiei, parcă mai mare acum, cînd primeau valurile din pupa, nu o dată i se întîmplă să se scufunde, cu bompres cu tot, în apă, și

să rămină aşa mai multe clipe, spre spaima celor de sus care nu ştiau dacă nu se ineacă.

Cădea amurgul cînd treaba fu sfîrşită. Straiul slăbit era întins la loc şi putură ridica iar focul. Cum îşi vedea oamenii trudiţi, uzi, flămînzi, fără pic de vlagă, şi cum vîntul sufla încă puternic, căpitanul hotărî ca în noaptea asta să continue drumul aşa, cu focul şi cu trinca, şi abia a doua zi să ridice celelalte pînze.

— Acu' ai putea să-mi faci un ceai, Ismaile; un ceai cu rom în cana aia mare! zise Haralamb, scuturîndu-se de apă ca un ciine ieşit din gîrlă.

Bucătarul, care uitase cu desăvîrşire că ghiaurul cu ochi verzi ridicase odată iaşmacul de pe faţa Laleliei, îl bătu voios pe umăr:

— Dam, dam ceai cald şi rom; tu băiat bun, Haralambie!

Cerul spre apus se limpezise şi soarele înfringea norii. Anton Lupan îl luă pe Mihu să facă punctul împreună. Musul coborî în cabină, aduse sextantul şi se urcă deasupra tambuchiului, luptîndu-se cu balansul corabiei şi cu balansul cizmelor.

— Bre, Ieremia, aduceam apă fuga! strigă Ismail, scoţînd capul pe gura tambuchiului.

Ieremia coborî scările, luă găleata şi se duse la butoiul de lîngă bucătărie.

— Mă, turcule, — bombăni după o clipă, — ai lăsat cepul afară şi s-a dus dracului toată apa. Ţi-e gîndul la neveste, fir-ai al naibii!

Ismail protestă, cu indignare:

— Nu lasam. Punem cep bine...

Nu-şi sfîrşi vorba că glasul lui Ieremia se auzi iar, de data asta mai puţin nepăsător decît prima oară:

— Mă, care-aţi fost orbi şi-aţi rupt cepurile? Vreţi să răbdăm de sete în mijlocul oceanului?

Iar o clipă mai tîrziu izbucni cu spaimă, chemînd pe toată lumea:

— Fraţilor, nenorocire! Nu mai avem apă! Butoaiele sînt goale, toate, aracan de mine!

Deznădejdea flutura din aripi printre pînze, întunecînd soarele care vestise solemn sfîrşitul furtunii...

CAPITOLUL XXI

Plînsul plutașului

Întreg echipajul „Speranței" stătea încremenit pe punte, privind cu ochii morți și cu gura mută butoaiele goale. Nimeni nu-și dădea seama ce se întîmplase, dar puteai să-ți închipui că, în hora bezmetică stîrnită de uragan, cînd nici unul nu mai fusese stăpîn pe mișcările lui, cînd balansul corăbiei îi aruncase dintr-un bord în altul, lovindu-i de catarge, de ghiuri, de parapet, de butoaiele legate pe punte, cine mai știe care din ei se proptise cu piciorul, cu umărul, cu șalele în cepuri și le rupsese fără să le audă trosnind, fără să simtă apa de băut curgînd laolaltă cu cealaltă apă, venită de sus. Puteai oare ști care din ei era pricina acestei nenorociri ? Și dacă l-ai fi știut, îl puteai oare învinui ?

— Vedeți ce-a mai rămas de la cep în jos și adunați apa cu grijă ! porunci căpitanul, silindu-se să-și ascundă îngrijorarea.

Îngrijorarea deocamdată, dar aproape de ea era deznădejdea cea care-și flutura aripile pe deasupra punții.

De la cep în jos ar mai fi putut să rămînă încă multă apă, dar, din nenorocire, în timpul balansului, o bună parte din ea țîșnise afară. Echipajul dezlegă butoaiele și, străduindu-se să nu mai piardă nici o picătură, adună în găleată tot ce mai rămăsese înăuntru. Așa izbutiră să strîngă abia vreo patruzeci de litri, cu care umplură un sfert din rezervorul aflat în bucătărie.

In acest timp căpitanul făcuse, cu aproximație, un calcul de longitudine și altul de latitudine, și constatase, cuprins de neliniște, că în timpul furtunii, cu toată silința de a merge către sud-vest, „Speranța" alunecase spre răsărit și ieșise cu peste cincizeci de mile din calea obișnuită a vapoarelor. In seara de 20 septembrie corabia se găsea la 4° latitudine nordică și cam la 23° longitudine vestică, cea mai neprielnică zonă pe care puteau s-o întîlnească. Instrucțiunile Nautice prevedeau pentru aceste locuri acalmii îndelungi, urmate de izbucniri neregulate ale vîntului. Se aflau în zona de ciocnire a celor două alizee, care încearcă să se domine unul pe altul, fără să izbutească, dînd naștere numai la perturbări siciitoare.

Din fericire, erau prevăzute totdeodată ploi zilnice, de obicei torențiale, care puteau să dea bogate provizii de apă. Dar prevederile Instrucțiunilor Nautice nu se împlinesc totdeauna, mai ales acelea de care ai nevoie!

Situația fiind îngrijorătoare, Anton Lupan își adună echipajul și îi vorbi astfel:

— Băieți, ne așteaptă o grea încercare! Avem patruzeci de litri de apă și drumul nostru s-ar putea să mai țină douăzeci de zile. Dacă va ploua sau dacă vom întîlni un vapor care să ne ajute, cu atît mai bine; noi însă nu trebuie să ne bizuim pe asta. Am trecut printr-o încercare puțin obișnuită; Gherasim și Ismail, care sînt marinari din copilărie, pot să vă spună că un asemenea uragan nu întîlnești în toate zilele, iar dacă îl întîlnești, nu totdeauna scapi teafăr. Corabia, o știți doară, nu ne-a făcut de rușine, iar voi v-ați purtat vitejește. Trebuie să arătați încă o dată bravura voastră, ca să scăpăm teferi și din noua încercare.

Căpitanul își privi oamenii, apoi adăugă, cu hotărîre:

— Nu vă ascund că s-ar putea să fie mult mai grea decît prima!

— Sîntem gata la orice, domnule! zise Ieremia.

— Bine! Va trebui să împărțim apa astfel, încît să ne țină douăzeci de zile. Vă spun iarăși, dacă va ploua sau dacă vom întîlni un vapor, cu atît mai bine. Pînă atunci însă, rația de apă a unui om va fi un pahar pe zi, drămuit cu strășnicie. Mai avem cincizeci de sticle de vin și cîteva

de rom, dar pe acestea din urmă n-are rost să le punem la socoteală. Cine vrea, poate să amestece apa cu vinul, pe care o să-l împărțim la fel, cu grijă. Pot să mă bizui pe tăria voastră, sau e mai bine să punem apa sub pază?

Oamenii se priviră cu nedumerire.

— Cum adică, domnule, — întrebă Ieremia, — să ne furăm unul altuia picătura de apă de la gură? Doar sîntem oameni!

— Bine! Însă cînd setea o începe să ne chinuiască, ispita o să fie mare, Ieremie!

— O să răbdăm cît om putea, și cînd n-o mai fi rost, o să venim să-ți spunem: păzește apa, că altfel...

Ceilalți începură să rîdă. În clipa aceea, încă nici unul nu putea să-și închipuie ce chinuri cumplite îi așteptau zilele viitoare.

Instrucțiunile Nautice prevedeau calm, apoi vînt neregulat și ploi torențiale. Dintre toate, cea mai binevenită, firește ar fi fost ploaia. Dar...

În prima zi, vîntul, care peste noapte mai bătuse pe urmele uraganului, se liniști, și pe la ceasurile zece începu să se simtă năduful. Oamenii își primiră rația de apă, și fiecare se așeză pe punte, nehotărît, întrebîndu-se: s-o bea acum, sau la prînz; s-o bea toată odată, sau s-o soarbă pe îndelete, în picături, ca să-și țină gîtlejul umezit cît mai multă vreme?

— Fie ce-o fi! zise Haralamb. Ce să mă chinuiesc atît?

Și răsturnă paharul pe gît.

Ismail îl privi mustrător:

— Alta nu dam!

— Nici n-am nevoie; ca să-ți spun drept, nu-mi era sete de loc. Am băut-o să scap de grijă.

Gherasim își deșertă paharul într-un bidonaș pe care îl agăță de catarg, la umbră, sub tenda întinsă pe punte. Văzînd așa, ceilalți făcură la fel, căci fiecare avea bidonașul lui. Dar Cristea Busuioc, după ce goli paharul încet, să nu piardă nici o picătură din lichidul prețios, îl umplu la loc, întîi pe un sfert, apoi încă o dată pe-atît și-l dădu pe gît, mulțumit că păstrase jumătate pentru mai tîrziu.

Deocamdată, tuturor, lupta cu setea li se părea un joc. Un pahar de apă? Dar înainte, cînd butoaiele erau pline și nimeni nu-i oprea să umble la cep oare cît beau pe zi?... Iată că nu-și puteau aminti de loc. Ce, un pahar să fie oare atît de puțin?

Îndată după prînz, cînd orice urmă de vînt pieri și oceanul începu să adoarmă, lăptos în lumina soarelui de la ecuator, fiecare începu să se uite la bidonaș cu jind.

— Bre Ismaile, — zise Haralamb, zîmbind strîmb, — să nu care cumva să te prind la robinet! Că dacă apa-i în grija ta, nu înseamnă să bei cît poftești!

Bucătarul se făcu roșu. Dar Haralamb nu voise să-l supere, ci vorbise așa, de necaz că își băuse toată apa la început, fără măcar să-i fi simțit gustul. Vru să mai zică o vorbă, apoi își simți gîtul cleios și tăcu, înghițind în sec.

Cu toată zăpușeala, după-amiaza trecu destul de ușor, iar la căderea serii, cînd cerul se răcori, oamenii păreau voioși și încrezători.

— Lasă, domnule, că o să treacă și asta. Crezusem că o să fie mai greu.

A doua zi, spre nord, nord-est, se zări o diră de fum.

— Un vapor! strigă omul de veghe, trezit ca din somn.

Toată lumea se înghesui lîngă parapet. Anton Lupan se uită cu ocheanul.

— Da, e un vapor! Dacă ne vede, sîntem salvați. Să nu spunem că n-avem noroc!

Peste cîteva ceasuri, care trecură în zbucium, corpul vaporului ieși de sub orizont desluşindu-se limpede, deși foarte departe, în drum spre sud-vest.

— Trebuie să-i facem semne, zise căpitanul. Altfel n-o să ne vadă și o să-și cate de drum.

Gherasim luă o șipcă și îi legă la cap un șomoiog de cîlți pe care-l îmbibă cu smoală topită în petrol.

— Mihule, hai, că tu ești ăl mai sprinten, ia-l, urcă-te în vîrful catargului și dă-i foc.

Peste cîteva clipe, musul, agățat cu o mînă de măr, flutura cu mîna cealaltă torța aprinsă care scotea un fum negru și gros.

Intre timp, pe punte, oamenii ceilalți trăgeau salve cu puștile ; căpitanul nădăjduia ca în liniștea oceanului împușcăturile să se audă pînă la orizont. Intr-adevăr, fie că le auzise, fie că văzuse fumul, peste vreo jumătate de ceas vaporul își schimbă drumul cu două-trei carturi, îndreptîndu-se spre locul unde se afla „Speranța" cu pînzele fără pic de vînt.

Echipajul începu să chiuie, voios :

— Vine, sîntem scăpați ! Scăpați, frații lor !

— Am să beau o vadră de apă, zise Haralamb. Hai, Ismaile, dă-mi o arvună, că mi-e sete rău.

— Nu dam ! se împotrivi bucătarul, prevăzător. Pînă nu vedeam butoi plin, nu dam un strop !

Haralamb înghiți iarăși în sec, furios, dar nu mai stărui, ca să nu se arate prea pofticios în ochii celorlalți.

Vaporul salvator înainta greoi. Era o navă veche, odinioară cu trei catarge, căreia i se adăugaseră mașini. In locul catargului de la mijloc se ridica un coș înalt, care umplea cerul de fum. Cu ocheanul se vedea că purta pavilion nemțesc, dar abia după două ceasuri se apropie atît încît să i se poată citi numele, „Wotan", scris cu litere albe la prova. Ceva mai tîrziu vaporul se afla la cîteva sute de pași, frămîntînd apa cu zbaturile. Cei de pe puntea „Speranței" îl văzură pe căpitan, un om scund și gras, aplecat peste parapetul dunetei, cu megafonul la gură.

— Cine sînteți ? Ce vreți ?

Anton Lupan așteptă încă un timp, apoi în lipsa unui megafon, își făcu mîinile pîlnie la gură și strigă în limba lui Wotan :

— Goeleta „Speranța", de la Sulina, Romînia. Am pierdut întreaga provizie de apă. Puteți să ne dați un butoi, din provizia dumneavoastră ?

Căpitanul vaporului se aplecă spre mașini, dădu o poruncă, parcă nemulțumit, și îndată zbaturile începură să se învîrtească mai lin. Cîteva minute mai tîrziu, cele două vase se aflau bord la bord, în mijlocul oceanului pustiu.

— Cine-i căpitanul ? strigă omul gras de pe dunetă.

— Eu !

— Vino sus !

Un marinar aruncă o scară de frînghie peste bord și într-o clipă Anton Lupan se afla pe puntea lui „Wotan", neagră de fum. Totul era afumat aici, catargele, pînzele strînse pe ghiuri, cîrma, oamenii. Pe obrazul gras al căpitanului, sudoarea săpa dîre șerpuite, care adunau urmele de fum sub fălci, de unde alunecau îngroșate pe gît, sub tricoul înnegrit.

— Numele meu e Peter Schmidt, vorbi căpitanul, întinzîndu-i mîna lui Anton Lupan. De unde veniți ?

— De la Gibraltar, în drum spre Pernambuco.

— Și cum ați plecat fără apă la un asemenea drum ?

— Am avut o mie șase sute de litri, dar am înfruntat un uragan și nu știu cum, printr-un accident nefericit, cepurile butoaielor s-au rupt.

— Ciudat accident !...

Anton Lupan începu să rîdă :

— Domnule, probabil ești pățit rău, dacă te arăți atît de bănuitor !

Căpitanul vaporului îl privi, de sus pînă jos, apoi spuse, nu tocmai binevoitor :

— Bine, am să vă dau două sute de litri, deși...

In clipa aceea, ușa unei cabine de sub dunetă se deschise și un om cu înfățișarea de uriaș, cu obrazul mototolit de pernă și cu ochii umflați de somn se ivi pe punte, jos, ștergîndu-și cu dosul mînecii nădușeala de pe gît.

— Ce s-a întîmplat, Peter ? întrebă arțăgos. De ce-ai oprit ?

— E o goeletă romînească, răspunse căpitanul cu glasul unui subaltern. Au pierdut apa și ne roagă...

Omul de jos urcă scările pe dunetă și se opri în fața lui Anton Lupan, fără să-i întindă mîna, privindu-l dușmănos.

— Unde mergi ? întrebă scurt, sfredelindu-l cu ochii.

— Am mai răspuns o dată căpitanului.

— El e căpitan, dar stăpînul aici sînt eu !

Anton Lupan se stăpîni :

— Deoarece soarta echipajului e în primejdie, sînt obligat să suport interogatoriul dumitale, domnule. Venim de

la Gibraltar şi mergem la Pernambuco, iar de acolo spre strîmtoarea lui Magellan.

Uriaşul îi aruncă o privire mustrătoare căpitanului său, ca şi cum i-ar fi spus: „Vezi, Peter, dacă nu deschizi ochii?" Apoi vorbi, cu un zîmbet dispreţuitor:

— După aur?

— Nu, domnule, sîntem marinari.

— Atunci ce căutaţi în Ţara de Foc?

— Vrem să explorăm ţinutul necunoscut dintre canalul Beagle şi Ocean...

— Vezi, Peter! zise uriaşul, mustrîndu-l pe căpitan, de data asta cu glas auzit.

Apoi se apropie de Anton Lupan, pînă ce îl atinse cu pieptul, silindu-l să se tragă o jumătate de pas înapoi.

— Şi ce vrei de la noi? Apă... Nu-ţi dau!

— Nu te pot sili, domnule; dar vreau să ştii că e în joc viaţa a şapte oameni.

Căpitanul vaporului stătea alături, cu umerii încovoiaţi, privind nevolnic în jos. Uriaşul rînji, îşi puse mîinile în şolduri şi privindu-l pe Anton Lupan printre pleoape, răspunse încet, scrîşnind:

— Cu atît mai bine! Să crăpaţi toţi aici! Nu-i nevoie să fim prea mulţi în Ţara de Foc!

— Domnule, te rog să mă crezi, dacă dumneata te duci acolo pentru aur, noi căutăm altceva. Am un prieten care a plecat înainte şi nu urmărim decît să străbatem un ţinut rămas necercetat pînă azi...

— Destul! Nu-ţi dau!

Căpitanul „Speranţei" îşi aminti deodată, cu spaimă, primejdia care pîndea echipajul său şi, călcîndu-şi pe inimă, vru să stăruie, să implore, să ceară mila — dar, înainte de a scoate un cuvînt, citi răspunsul în ochii cruzi ai omului din faţa sa.

— Peter, — porunci acesta, — dă-i drumul! Haide, domnule, coboară, n-avem timp de pierdut!

Anton Lupan coborî scara de frînghie, năuc, simţind că totul se clatină în jurul său. Era de neînchipuit: şapte oameni răbdau de sete în mijlocul oceanului, în primejdie de a pieri — şi alt om, care avea salvarea în mîinile lui, pu-

tînd s-o ofere fără nici o osteneală, o refuza şi se îndepărta, rînjind. Atîta cruzime nu ţi-ar fi arătat nici cel mai învrăjbit duşman!

Vaporul fluieră lung şi sub punte maşinile greoaie începură să huruie. Anton Lupan se mai uită o dată în sus, nădăjduind că uriaşul se va răzgîndi, că voise să facă numai o glumă sinistră; dar acesta stătea cu mîinile încleştate pe parapet şi pe chipul lui de piatră se putea citi vechea hotărîre, de neclintit.

În clipa următoare, împins de o ultimă nădejde, de un gînd salvator, căpitanul „Speranţei" se năpusti în cabină, la Martin Stricland. Dacă omul crud de pe „Wotan" era un căutător de aur, poate pasagerul său îl cunoştea, poate măcar auziseră unul de altul, şi chiar dacă nu era aşa, poate vorbeau altfel, o limbă a lor, cu care asemenea oameni se înţeleg în unele clipe, oricît de mare ar fi concurenţa în joc.

— Domnule, vino repede sus!

Martin Stricland deschise un ochi:

— Unde sîntem? Am ajuns?

— Nu; sîntem în mijlocul oceanului şi nu mai avem apă de băut.

— Să nu vă atingeţi de whisky-ul meu!

— Nouă ne trebuie apă, n-avem nevoie de whisky! Vino pînă sus: e un vapor, ar putea să ne ajute, dar nu vor. Dumneata poate ai să te înţelegi mai bine cu ei.

— Eu n-am nevoie de apă; beau whisky.

Anton Lupan nu se mai putu stăpîni; se repezi la el, cu obrazul roşu, şi-l apucă de piept:

— Dar nu înţelegi, nemernicule, că dacă murim noi ai să crăpi şi tu aici, în mijlocul oceanului, cu tot whisky-ul tău?

Şi, în prada furiei, a deznădejdei, îl luă pe Martin Stricland de umeri, îl aruncă în uşă, apoi îl împinse pe scări, ca pe un balot.

Vaporul începuse să se îndepărteze, huruind, în vreme ce echipajul „Speranţei", lîngă parapet, îl privea înlemnit.

— Pentru asta ai să-mi plăteşti! urla Martin Stricland, îmbrîncit pe punte. În contract nu se prevede...

Văzindu-l, uriașul de pe „Wotan“ făcu ochii mari și scoase un strigăt, în vreme ce, cu un gest fulgerător, își trăgea revolverul din buzunar.

— Clark Norman! Te-am prins!

Martin Stricland ridică ochii, îl recunoscu și păli.

— Schlimbach! strigă, ducînd mîna la buzunar.

Dar mai înainte ca el să scoată revolverul, Schlimbach slobozi trei gloanțe la rînd. Căpitanul vaporului se repezi la acesta și-l apucă de umeri, încercînd să-l smulgă de lîngă parapet. Martin Stricland, neatins de glonț, se ascunse după catarg, scoase revolverul, ochi cu chipul schimonosit, și în clipa cînd Anton Lupan se repezea să-l ia arma din mîini, apăsă pe trăgaci; glonțul se înfipse în parapetul vaporului.

Omul pe care Martin Stricland îl numise Schlimbach, mugi, se smulse din mîinile căpitanului și se aplecă peste balustradă, cu revolverul întins. Gloanțele începură să plouie prin aer, pe deasupra punții; undeva se auzi un geam zornăind, în vreme ce uriașul răcnea:

— Exploratori!... Ținut necercetat!... Ai văzut, Peter, pe cine vroiai să scapi?

Anton Lupan izbuti să-l prindă pe Martin Stricland de mîini și, răsucindu-i-le, să-l doboare la pămînt.

— Ajunge! strigă la cel de pe vapor. Dacă aveți ceva de împărțit, răfuiți-vă între voi, dar nu-mi omoriți oamenii!

În acest timp, pe „Wotan“, cîțiva marinari urcară în fugă scările dunetei și, împreună cu căpitanul, izbutiră să pună mîna pe uriașul dezlănțuit.

— Te aștept la Punta Arenas! striga acesta, zbătîndu-se în mîinile lor. Mă auzi, Norman? Pregătește-ți pielea să ți-o găuresc, dacă nu cumva au să ți-o roadă peștii, aici.

— Așteaptă-mă, Schlimbach! De mult voiam să te întîlnesc! striga Martin Stricland, de pe puntea „Speranței“.

Vaporul începu să fluiere lung, ca să le acopere glasurile. Huruitul mașinii crescu și zbaturile prinseră să se învîrtească, vijelios. Schlimbach nu mai putea fi auzit, dar Martin Stricland, cu chipul schimonosit, cu ochii sticloși, continua să strige în timp ce-l tîrau spre cabina lui:

— Am să-ţi plătesc tot ! Aşteaptă-mă, n-am să-ţi rămîn dator !...

„Wotan" se îndepărta greoi către sud-vest, lăsînd peste apă o trenă grea de fum ; apoi fluierul conteni, dar maşinile se auziră huruind încă mult timp.

Pe înserat, vaporul se pierdu la orizont, pe urmă se risipi şi fumul — şi „Speranţa" rămase singură, părăsită, în mijlocul oceanului pustiu.

*

* *

A patra zi setea chinuia oamenii, neîndurător. Ei ar fi răbdat cu bravură, fără să se plîngă, dar aproape tuturora gîtul începuse să li se umfle, împiedicîndu-i aproape cu totul să se mai poată hrăni ; fiecare înghiţitură era un chin atît de groaznic încît li se părea mai uşor să îndure, pe lîngă sete, şi foamea. Dar în felul acesta, slăbiciunea li se întindea în trup, luîndu-le şi curajul, şi vlaga.

Răpuşi de căldura soarelui ecuatorial, care la prînz îi lovea în creştet, oamenii se tîrau ca nişte umbre, pe sub tenda întinsă fără nici un folos, coborau în cabină, căutînd un loc unde creierul să nu le fiarbă în cap, dar sub punte, aerul era atît de înăbuşitor, încît după un ceas de chinuri se întorceau sus. Zadarnic îşi turnau unul altuia ghiordele cu apă în cap ; dacă în primele clipe se simţeau uşuraţi, îndată după aceea chinul reîncepea, mai neîndurător. Pe deasupra, lumina soarelui era atît de orbitoare, încît pătrundea ca nişte pumnale în ochi, răscolind fundul orbitelor, fără să ai nici un mijloc de apărare împotriva ei.

Ca viaţa să fie mai apăsătoare şi viitorul mai ameninţător, în jurul corăbiei începură să roiască rechini, din ce în ce mai numeroşi, parcă presimţind un apropiat festin. La început Anton Lupan ucisese cu carabina cîţiva din ei — nu fiindcă i-ar fi folosit la ceva, ci numai din ură faţă de aceste nesăţioase bestii ale oceanului. Rechinul lovit înroşea apa în jur, apoi se scufunda ca o bucată de plumb şi deasupra nu rămîneau decît vîrtejurile stîrnite de semenii

lui, care probabil se năpusteau să-l înfulece, luptîndu-se sălbatic între ei.

Viața oceanului era o luptă crîncenă și necruțătoare — dar cînd se gîndea la unii oameni întîlniți în drum, începînd cu Spinu și terminînd cu Schlimbach, uriașul de pe „Wotan", Anton Lupan își dădea seama că pe pămînt faptele nu se petreceau mai blînd. Atunci, cu toate suferințele trupului, se uita la oamenii săi, tot atît de chinuiți ca și el, dacă nu mai mult, și simțea în suflet o mare căldură pentru ei. Erau împreună de atîta timp, și pînă acum nici o neînțelegere adevărată nu le tulburase viața la bord. Poate fiecare dintre ei, sau măcar unii, în alte împrejurări ar fi putut să fie dușmănoși și neîndurători — dar aici, fiindcă el găsise cheia inimilor lor, viețuiau într-o armonie atît de întreagă, de sinceră și cuprinzătoare, încît erai înclinat să crezi, să speri într-o armonie a universului întreg.

Iar zilele treceau, copleșite de arșiță, cu scurte și aprige răbufniri de vînt, fără ca vreo salvare să apară la orizont; nu se vedeau decît uneori neguri destrămate, care te făceau zadarnic să crezi că ar fi nori de ploaie sau fumul unui vapor. Și chiar dacă ar fi fost vreun vapor, „Speranța" se afla cu mult prea departe din calea lui, ca să poată nădăjdui ajutor.

Oamenii stăteau uneori aplecați peste parapet, privind îndobitociți apa oceanului, întrebîndu-se poate, cu nedumerire și cu adîncă deznădejde, de ce-o fi așa multă și de ce nu le-o fi de nici un folos? Nici măcar să se arunce în valuri nu le era îngăduit, să-și răcorească îndelung, cu nesaț, trupul arzător, căci rechinii se roteau în jurul corăbiei, așteptîndu-și prada, răbdători. Atunci se zănăgeau iarăși, turnîndu-și apă cu ghiordelul în cap, dar ghiordelul era greu și în istoveala lor abia îl puteau trage pe bord.

Ismail păzea apa cu strășnicie — deși nimeni, niciodată nu încercase să smulgă de la el măcar o picătură peste paharul cuvenit. Din păcate, chiar și această rație infimă începea să nu mai fie bună de băut; apa stătută, clocită la căldură pe fundul rezervorului neprimenit, era din ce în ce mai tulbure, mai ruginie, mai viscoasă, pînă ce căpătă culoarea și mirosul bălților putrezite pe timp secetos.

Unii, după ce o strecurau prin batistă, încercau să o amestece cu vin; așa se subția și putea fi băută mai ușor, dar potolea setea mai puțin.

Intr-o zi, Haralamb, cel mai necumpătat dintre toți, după ce își bău paharul cu apă, simțind că nu mai poate indura setea, că înnebunește și se aruncă în gura rechinilor, sorbi, unul după altul, nesățios, două pahare cu vin. Cîteva minute după aceea se prăbuși pe punte, aproape în delir, chinuit de grețuri, de amețeli și de arsuri.

Cînd mai tîrziu își reveni, văzîndu-l cît era de pierdut și de chinuit, căpitanul îl dezlegă pe Ismail să-i dea încă un pahar cu apă, dar Haralamb, deși fără puteri, ridică ochii, cu trufie, și nu primi. Iar din ziua aceea, în chip ciudat, îndură setea mai ușor decît pînă atunci.

Anton Lupan își dădu seama încă o dată că o coardă omenească, atinsă cu grijă, în clipa și în locul potrivit, poate să trezească în om nu numai elanurile sufletului, ci și o nouă vigoare, o nouă bărbăție în trup.

Timpul trecea astfel, în chinuri care nu se potoleau o dată cu căderea nopții; dar fiindcă totuși o deosebire între noapte și zi trebuia să existe, a doua zi chinul creștea mai cumplit decît în ajun.

Negrilă suferea și el, o dată cu ceilalți, la fel de răbdător, la fel de istovit ca și ei. Intins pe punte, sub umbra amăgitoare a tendei, cu răsuflarea pripită, cu părul parcă decolorat și năpîrlit, ridica din cînd în cînd ochii și arunca oamenilor priviri blinde, încărcate de o suferință pe care parcă voia să spună că nu o pune în sarcina lor. Din cînd în cînd, cineva se îndura să-i arunce și lui un ghiordel cu apă în cap; cîinele scheuna mulțumit, arătîndu-și iarăși ochii, mai vorbitori decît graiul omenesc. Cîteodată, părea și el la capătul puterilor; atunci se ridica anevoie, se apropia de parapet și privea stăruitor, cu ochii țepeni, oceanul albit în lumina soarelui.

Și într-o zi, spre sfîrșitul primei săptămîni de arșiță, pe cînd stătea astfel lîngă parapet, Negrilă începu să scheaune, dureros, și să tremure, ca de friguri.

Mihu se apropie de el, chinuit în neputința lui de a-i alina suferințele.

— Ce-i, Negrilă, ce-i, viteazule, nu mai poţi ? zise, îngenunchind lîngă el şi cuprinzîndu-i grumazul în mîini. Lasă că o să scăpăm noi de asta şi atunci o să-ţi aduc o găleată întreagă cu apă, s-o bei pînă la fund !

— Dă-i pace, măi băiete, nu-l mai încălzi şi tu, că şi-aşa moare de zăduf ! îl mustră careva, cu glasul sfîrşit.

Mihu se ridică, gata să izbucnească în plîns. Apoi, luînd o hotărîre, se duse întîns la Ismail, mirat că gîndul acesta nu-i venise mai demult.

— Nene Ismaile, dă-mi porţia de apă pe mîine, că moare cîinele ; mă jur pe sfînta cruce să nu-ţi mai cer alta.

Negrilă privi în urma lui, privi oceanul, se trase un pas înapoi, tremurînd, zgîriind puntea cu ghearele, apoi scoase un scheunat prelung, sfîşietor, şi deodată, înainte ca vreun om să-l poată opri, se aruncă peste parapet.

Cineva scoase un strigăt de spaimă :

— A sărit în apă ! Mihule, fraţilor, veniţi fuga ! Îl mănîncă rechinii !

Oamenii se repeziră la parapet, uitînd şi setea şi istoveala.

— Domnule, vino ! Ieremie, hai repede, pînă nu-l dă gata !

Cîinele se afundase nesăţios în valuri, dar, după o clipă, îşi scoase capul afară, pufnind pe nas, scuipînd nedumerit şi speriat apa sărată a oceanului. Totuşi, această baie răcoritoare părea să-i priască, fiindcă începu să înoate repede, zburdalnic, îndepărtîndu-se de corabie.

— Negrilă !... Vino înapoi ! strigă Mihu, cuprins de spaimă, gata să se arunce şi el în valuri...

Deodată, ajuns la vreo cincizeci de metri, Negrilă se răsuci pe neaşteptate, într-o mişcare de spaimă, şi porni înapoi, cu iuţeala unui marsuin ; nu i se vedea decît capul şi coama neagră, întinsă pe valuri ca spinarea unei vietăţi a oceanului.

— Iată-i ! strigă Anton Lupan, venind fuga cu carabina în mînă.

Mihu îşi muşcă pumnii, pînă ţîşni sîngele.

— Scapă-l, domnule, fie-ţi milă ! Scapă-l, nene Ieremie, nu lăsa să-l mănînce rechinii.

În urma lui Negrilă se vedea o umbră cenușie, urmată de altele cinci, șase, zece, care se luptau s-o ajungă din urmă. Ieremia ridică flinta:

— Lasă-mă pe mine, domnule!

— Vezi să nu-l loveşti pe el, nene Ieremie!

— Ţine-ţi firea, măi copile, nu mă învăţa ce să fac cu puşca!

Prima dihanie ajunsese la cîţiva paşi de Negrilă, cînd Ieremia trase, cu liniştea pe care i-o cunoaştem de la prima noastră întîlnire. Spinarea cenuşie se frînse, împroşcînd stropi de apă şi sînge. Cîţiva din rechinii care veneau din urmă se făcură nevăzuţi în adîncuri, după ce-şi rotiră coada pe deasupra valurilor; alţii însă îşi continuară urmărirea.

— Trage, nene Ieremie, uite că-l prinde!

Ieremia trase a doua oară, stîrnind învălmăşeală în ceata rechinilor, care începură să se vînzolească în jurul petei de sînge. Negrilă venea repede, cu urechile date pe spate, de-ai fi zis că nu-l mîna spaima, ci bucuria.

— Uite la el, al naibii, parcă rîde! zise Ieremia, încărcîndu-şi flinta a treia oară.

— Puneţi scara! porunci căpitanul. Să coboare care-i mai dibaci, să-l prindă.

Gherasim şi plutaşul se repeziră amîndoi deodată să treacă peste parapet, dar Mihu se năpusti printre ei, îmbrîncindu-i cu desperare:

— Lasă-mă, nene Gherasime!

— Fugi de-aici, măi băiete, ai să-ţi pierzi firea!

— Nu mi-o pierd! E cîinele meu! Negrilă, haide, Negrilă!...

Cîinele ajunsese la vreo douăzeci de metri şi Mihu, deasupra apei, cu lacrimile încremenite pe obrazul palid, se ţinea cu o mînă de scară, cu cealaltă fiind gata să-l prindă de ceafă — cînd alţi rechini apărură, în cete, unii din stînga, alţii din dreapta, grăbiţi să taie drumul fugarului.

— Domnule, aţin-te! Ia-i p-ăi din stînga şi p-ăştilalţi lasă-mi-i mie! strigă Ieremia, ridicînd flinta.

Două împuşcături bubuiră, aproape în aceeaşi clipă, mărind numărul petelor de sînge de pe faţa oceanului. Ne-

grilă făcu un salt printre dihăniile care băteau apa cu cozile, căutîndu-şi semenii ucişi, să-i sfîşie — şi în clipa următoare degetele tremurătoare ale musului îl înşfăcară de coamă.

Atunci se auzi glasul lui Anton Lupan, strigînd cu groază:

— Păzea, Mihule!

Tocmai cînd oamenii credeau că orice primejdie trecuse, spinarea unui rechin răsări din apă, la cinci paşi de scară. Rechinul nu mai avea de făcut decît o săritură ca să-i înhaţe şi să-i tîrască în adîncuri şi pe Mihu şi pe Negrilă.

La strigătul lui Anton Lupan, băiatul întoarse capul, văzu primejdia la un pas de dînsul, îşi încordă puterile, şi icnind din tot trupul lui firav, zvîrli cîinele, ca pe un sac ud, pe deasupra parapetului.

Ieremia ridică puşca şi dădu să tragă încă o dată, dar, cu toată tăria lui, rămase ţeapăn, împietrit de spaimă, căci în clipa aceea rechinul se răsuci scurt pe o parte şi îşi arătă, fioros, gura hidă, gata să se repeadă. Mihu nu avu timp decît să se salte în mîini — şi lăsă în gura dihaniei numai cizmele care-i alunecară din picioare.

Cînd oamenii, încă stăpîniţi de groază, se aplecară peste parapet, atît cizmele cît şi rechinul dispăruseră în fundul oceanului.

Mihu îşi ştergea sudoarea de pe frunte, înţelegînd abia acum de la ce pieire scăpase.

— Da' ştiu că trebuie să-i fie necaz dihaniei! zise, încercînd să rîdă. In loc de carne proaspătă, acum roade toval şi talpă goală!

Apoi, dezmeticîndu-se, se aplecă pe punte, lîngă Negrilă, şi începu să-i mîngîie blana udă, cuprins de un plîns dureros, cu suspine.

— Haide, măi băiete, nu mai boci, că n-a murit nimeni! îl mustră cîrmaciul.

— Da' cizmele, nene Gherasime?! N-o să mă mustre iar căpitanul? Eu n-am nici o vină, nenea Ismail mi le-a ales aşa largi, peste orice măsură.

— Las' c-a făcut bine! Dacă nu erau largi, acum ai fi fost împreună cu ele în burta rechinului!

Atunci se apropie și Ismail, dinspre bucătărie, cu strachina lui Negrilă și cu un pahar de apă în mînă.

— Bine, bre Negrilă, dacă am fost sete, de ce n-am venit, dam apă la tine? Așa, dacă mîncam rechinul?...

Iar Negrilă, înțelegînd dojana, scheună, ai fi zis de rușine, părînd că-și recunoaște întreaga vină:

— Altă dată n-am să mai fac; zău, iartă-mă, nea Ismaile!...

În aceeași zi, un ceas mai tîrziu, pe cînd echipajul toropea sub tendă, prin felurite unghere, Haralamb sări în picioare, își holbă ochii și scoase un chiot:

— Fraților! Vine o corabie!

Oamenii se răsuciră repede, dar după ce cercetară zadarnic oceanul, se uitară unul la altul și, înțelegînd că bietul Haralamb era prada nălucirilor, își plecară capetele cu o milă care întrecea dezamăgirea. La orizont se vedea doar o fărîmă de nor, pîlpîind sub soare, gata să se risipească înainte de a se fi înfiripat bine.

Zilele următoare avură și ceilalți vedenii asemănătoare, care-i făceau să tresară, să se ridice cu ochii sticlind, ca apoi să se prăbușească pe punte, mai stinși, mai deznădăjduiți. În pîcla lăptoasă de la orizont, brăzdată alene de norișori fără nici o putere, li se părea că văd insule cu păduri umbroase, sau păsări ciudate, vestind apropierea uscatului, sau corăbii cu pînzele pline, ieșindu-le în întîmpinare.

Anton Lupan, chinuit și el de miraje, le lămuri că asemenea nestatornice și amăgitoare imagini se datoresc refracțiunii anapoda a razelor de soare, care, în regiunile calde, pe mări și oceane, sau în deșerturi, străbat straturi de aer cu temperaturi felurite și cu densități inegale. Pricina nălucirii nu-i în ființa omului, ci în afară, deci nu trebuie privită ca un semn, nici de oboseală, nici de boală.

Această lămurire nu aduse însă vreo îndrăvenire oamenilor. Suferința lor creștea cu fiecare oră și dacă, la răstimpuri încercau să-și scuture deznădejdea, îndată după

aceea, văzînd că nu se întîmpla nimic care să îndreptătească speranța lor înșelătoare, cădeau mai istoviți în ghearele sfîrșeniei.

După o săptămînă, pe puntea „Speranței" nu se mai auzea o vorbă, o glumă, un riset, ci numai răsuflarea grea a oamenilor. La prînz se apropiau cu pași istoviți de bucătărie, unde Ismail, cu chipul scofîlcit, cu mîinile tremurînd, le umplea paharul cu apa clocită din rezervor, pe care ei o beau, dintr-o sorbitură, simțind că le plesnește gîtul umflat și țeapăn ca lemnul.

— Și cînd te gîndești, măi vere, — zise Ieremia într-o zi, — că pe la noi acum încep ploile toamnei!

Vără-su gemu adînc, înăbușit — apoi în ochii lui șterși se ivi o brumă de viață și el întrebă, cu glasul stins:

— Oare bucatele s-or fi strîns de pe cîmp?

— Oho! Acum oamenii se apucă de dezmiriștit...

Haralamb se ridică într-un cot și se miră, privind departe, parcă spre alt tărîm:

— Încep ploile toamnei, zici? De te udă pînă-n măruntaie și tot dîrdîi de frig? Nu se poate, Ieremie! Nu mai plouă pe pămînt!

Și, lăsîndu-și capul la loc, pe scîndura goală a punții, începu să plîngă domol, cu lacrimi cît pumnul, care te mirau de unde mai izvorăsc.

— O să pierim aici, Ieremie, și nici n-am apucat să trăim. N-o să mai vedem noi dealurile și cîmpia — s-a mîntuit!...

Totul părea topit în văzduh, cerul lăptos curgea în apa oceanului și parcă se auzea sfîrîind; lungimile și înălțimile piereau, spațiul nu mai avea dimensiuni și chiar corabia, neclintită, părea că își pierde conturul cunoscut, topindu-se în lava albăstruie din jur. Catargele fumegau ca brazii loviți de trăsnet, se înnegreau, răspîndind miros de rășină și de ulei încins — aveau să se prefacă în scrum. Ceasuri întregi pe punte nu se clintea nimic — în schimb, de jur împrejur, pe oceanul fără cută, ca un bărăgan fluid, rechinii dădeau tîrcoale corăbiei, cu o liniște și cu o răbdare care te scotea din minți. Parcă altă pradă nu mai

aveau de găsit şi-o aşteptau pe aceasta, siguri de apropiatul lor festin.

Oamenii ridicau uneori capul peste parapet şi se uitau la ei lung — acum le erau cunoscuţi, aceiaşi în fiecare zi; dihăniile îi cercetau, cu ochii mici, alegîndu-şi prada din timp, împărţind-o între ei, devorînd-o în gînd.

— Nu! răcni Ieremia într-o zi, trăgîndu-se înapoi, îngrozit.

Răcnea, cu ultimele puteri adunate din trupul lui vlăguit, şi se uita, ochi în ochi, la unul din rechini; îl ştia mai demult, era acolo, în fruntea celorlalţi, de la răsăritul soarelui pînă la apus, îl simţea şi noaptea, aşteptînd, răbdător, neclintit.

— N-o să mă înhaţi tu! Auzi?!

Îl privea, cuprins de convulsiuni, şi în groaza, în deznădejdea din priviri, se împletea acea ură nestăvilită care poate ucide, ca plumbii bine ţintiţi.

Dar monstrul îi înfrunta netulburat privirea, mişcîndu-şi alene coada în apa moartă a oceanului, parcă mirîndu-se de izbucnirea lui.

Ieremia duse puşca la umăr, ţinti îndelung, cu sete, gîfîind, în ochiul mic — şi cînd apăsă pe trăgaci, ochiul se căscă, prefăcîndu-se într-un crater sîngeriu; în prima clipă rechinul nu se clinti, apoi se răsuci pe o parte şi se prăbuşi în adînc, — dar în clipa aceea care trecu, îl mai privi o dată, parcă în batjocură, cu ochiul rămas viu.

Iar Ieremia, înnebunit, începu să tragă, glonţ după glonţ, cu furie, cu nesaţ, în dihăniile care se vînzoleau în sînge, la pupa „Speranţei", sfîşiindu-şi semenii ucişi.

Nimic nu mişca pe punte, nimeni nu părea să audă împuşcăturile şi răcnetele lui.

Cîţiva paşi mai departe, Mihu zăcea pe spate, cu gîtul umflat, palid, cu obrajii supţi, numai cu ochii deschişi, mari, sticloşi, ca ai morţilor, spre cerul topit. Nu i se vedea pieptul ridicîndu-se sau coborînd, numai degetul mic de la o mînă se mişca ritmic, poate o dată cu bătăile inimii. Negrilă era întins lîngă el, pe o coastă, cu limba atîrnînd cenuşie pe scîndura punţii.

Ieremia trase, dezlănțuit, pînă ce țeava puștii începu să-i frigă în mîini. Atunci clătină din cap, legănîndu-se, își șterse cu dosul mîinii sudoarea de pe chip și se îndreptă, cu pași beți, spre prova, ca să se oprească lîngă tambuchi.

— Ismaile, dă-mi apă, că te împușc!

Bucătarul îi ținu drumul, cu pieptul deschis; nu mai avea glas să vorbească, își simțea gîtul scorojit, din toată ființa lui, numai mustața zburlită și ochii rămăseseră vii.

— Te împușc! bîigui Ieremia, punîndu-i țeava puștii în piept.

Țeava era încinsă; pielea sfîrîi.

— Impușcă! gîfîi bucătarul.

Și își duse mîna la gît, speriat de glasul necunoscut.

Gherasim se ridică de lîngă parapet, se apropie și vorbi blînd:

— Măi Ieremie, ține-ți firea! A cui apă vrei să ți-o dea? Crezi că bea vreunul dintre noi mai mult?

— Nu-mi pasă. Dacă nu-mi dă, îl împușc! Te împușc și pe tine, pe toți vă împușc!

Căpitanul ieși de jos; setea îl vlăguise și pe el, dar în clipa asta, cu părul căzut în ochi, cu obrazul nebărbierit, cu ochii înfundați în cap, părea năprasnic așa cum se apropia de tambuchi.

— Lasă pușca jos!

Ieremia șovăi, apoi se răsuci spre el, răcnind:

— Și pe tine te împușc!

Cîrmaciul se repezi, îi cuprinse brațele și-l trînti jos; flinta căzu pe punte, cu un sunet dogit.

Anton Lupan se uită cu deznădejde în jur, apoi se întoarse spre bucătar:

— Ismaile, după ce se liniștește, dă-i o cană de apă, dar vezi să n-o bea pe toată de la început.

Atunci auziră glasul plutașului, care nu vorbise zile în șir:

— Dă-i apa mea, Ismaile! Eu o mai duc!

Se ridicase în picioare, lîngă catarg, și era încă falnic, cu barba nepieptănată, de schimnic, cu părul răvășit, cu mîinile băgate în brîu, lîngă toporișca de care nu se despărțea nici acum.

— Nu vreau apa ta, nu vreau nimic! bîigui Ieremia. Nu mi-e sete: v-am mințit!

Și începu să rîdă, icnind, aruncînd priviri rătăcite în jur.

Cristea Busuioc clătină din cap, amărît, se uită la oceanul vîscos, la rechini, apoi își dădu capul pe spate și se duse cu ochii la vîrfurile catargelor, care fumegau pe cerul topit. Așa rămase mult timp; amorțiseră iarăși cu toții, rîsul lui Ieremia se prefăcuse într-un geamăt prelung. Atunci plutașul se apropie, parcă plutind, cu ochii pe sus, de catargul mare, îl cuprinse în brațe, își lipi obrazul de lemnul încins, mîngîindu-l, sărutîndu-l cu buzele arse, fierbinți, și începu să îngîne vorbe puține, care semănau cu o litanie de la schit:

— Of, brazii mei, frații mei falnici din munți!... Of, codrule drag, codrule scump!...

Și așa, înginîndu-și el vorbele, cu glasul sfîșietor de trist, plutașul aluneca în jos, mîngîind și sărutînd lemnul cu care împreună făcuse drum lung, pînă ce ajunse în genunchi și rămase nemișcat, cu brațele în jurul catargului...

In timp ce se întîmplau acestea, un singur om era străin de zbuciumul și de suferința lor; nu-l vedeau, nu-l auzeau; numai Ismail îi ducea în cabină trei, patru, cinci sticle de whisky pe zi, și el le bea nezorit, cu ochii închiși, parcă mort, numai cu gîtlejul viu. Pesemne măruntaiele lui erau alcătuite altcum și sîngele altfel compus, dacă băutura asta cu apa ei puțină amestecată în spirt, îl îndestula și-i pria pe zăduf.

In a treisprezecea zi a acestui chin, cînd nici unul din oameni, afară poate de Gherasim, nu păreau că ar mai putea ține mult timp, cînd toți zăceau pe punte, cu gîturile umflate, cu ochii sticloși, gîfîind, fără dorință de viață în suflet și cu trupul stins, căpitanul făcu un calcul de longitudine care arătă, că „Speranța" se afla cam la 26° vest de meridianul Greenwich, ceea ce dovedea prezența unui curent statornic de la est, căci altfel, numai cu puținele răbufniri ale vîntului, n-ar fi putut să înainteze 180 de mile spre apus.

Acum erau aproape de drumul vapoarelor, totuşi, în chip de neînţeles, la orizont nu se vedea nici o pînză de corabie, nici o dîră de fum. Dar nici nu mai puteau să treacă multe zile pînă să întîlnească un ajutor. Anton Lupan se simţi înviorat şi îşi dădu silinţa să îmbărbăteze şi oamenii.

— Băieţi, mai îndurați o zi-două, şi vă jur că sîntem scăpaţi!

Atunci Haralamb se ridică de jos, clătinîndu-se, amețit, cu părul încleiat pe frunte, cu ochii rătăciţi, şi se apropie de el, rînjind:

— O zi-două ai spus? Cine să scape? Tu, ei, voi? Scăpaţi, dacă puteţi: eu nu mai aştept!

Şi cu puteri pe care nimeni nu i le-ar mai fi bănuit, se repezi spre parapet, rîzînd sălbatic, un rîs fără nimic omenesc în el:

— Ha-ha-ha! Scăpaţi dacă puteţi, nebunilor!

Căpitanul îi ţinu calea, îngrozit. Gherasim sări de jos şi veni în ajutorul lui. Dar în faţa căpitanului, care-l cuprinse în braţe, el însuşi fără puteri, Haralamb se înmuie ca o cîrpă şi căzu pe punte, hohotind:

— De ce m-aţi adus aici?... Sînt tînăr, măi fraţilor... nu vreau să pier!... Spune, vere Ieremie, spuneţi, măi băieţi, oare acum plouă pe la noi?...

Apoi încet, hohotele se prefăcură în suspine, suspinele se potoliră domol şi Haralamb rămase nemişcat pe punte, căzut poate în somn, poate în leşin. Gherasim îl trase la umbră, îi puse cîrpe ude pe frunte, pe piept, la subsuori, privindu-l cu lacrimi în ochi, lacrimi pentru suferinţa lui şi a tuturora.

Acestea se întîmplau în Oceanul Atlantic, la 4° nord de ecuator, la 27° latitudine vestică, în ziua de 2 octombrie 1882...

Vedeţi dar ce mulţi ani au trecut de atunci! Dar Haralamb n-a pierit şi a trăit, cum se spune, pînă la adînci bătrineţi. Aşa l-am cunoscut, acum nu ştiu cîte veri, într-un port de pe malul Dunării — şi de la el ştiu cea mai mare parte a întîmplărilor pe care le-am povestit aici. Avea optzeci şi ceva de ani, şi pînă prin 1925 fusese îmbarcat, ca secund, pe un cargobot romînesc, după ce străbătuse mă-

rile pămîntului, pe vapoare care purtau pavilioanele tuturor naţiilor. Dar dacă pe multe din ele le uitase, cum uitase de căpitanii, de marinarii lor, de „Speranţa" îşi amintea ca şi cum ar fi navigat cu ea pînă ieri — şi tot aşa îşi amintea de Anton Lupan şi de ceilalţi ai lui... Ehei, dar trecuse timp de atunci, „Speranţa" putrezise în cine ştie ce port, căci de mult, îmbătrînită fiind, trecuse în stăpînirea unui căpitan grec, la Pireu. Şi cînd îmi povestea acestea, venind vorba de Pireu, cine ştie a cîta oară, am văzut pe chipul lui Haralamb trecînd un zîmbet şters, iar în ochii lui, încă verzi ca în anii tinereţii, am văzut aprinzîndu-se lumina nostalgiilor.

— Da, a pierit şi ea, de mult, să nu mă mai întrebi!

Iar eu am ştiut că se gîndeşte la cafegioaica lui de demult, şi nu l-am întrebat nimic...

Şedeam pe cheiul portului, cu un harbuz roşu între noi, sau la o măsuţă strîmbă, în circiuma lui kir Sofocles de la Vadul Turcului, unde beam pe îndelete, cu un pahar cît degetarul, inimă de vin alb, adus de la Iveşti şi pus să îngheţe două ierni la rînd în butoi, ca să rămînă sus numai duhul strugurelui, nu şi apa searbădă trasă din pămînt. Iar Haralamb, privind pepenele roşu ca buzele acelei gingaşe făpturi de la Stambul... Cine? Da, şi de Laleli îmi vorbea uneori... Sau în timp ce vinul îi încălzea, cu inima lui, sufletul copleşit de amintiri, el îşi relua povestirea pe care am scris-o aici:

— Era prin '81 sau prin '82... Pune '82, să mă întinereşti un pic!... Am zăcut aşa, în nesimţiri, mai ştiu eu cît, pînă ce, deodată, am auzit glasul lui Gherasim...

— Domnule! zise Gherasim, a doua zi, aproape de prînz, că asta era ora cînd începeau nălucirile. Ia vino să vezi ce-o fi! Cînd erau nori, ziceam că sînt corăbii. De data asta văd nori, îi văd limpede, ce naiba, că doar n-oi fi chiorît — dar te pomeneşti că tocmai acum e un vapor!

Nici vaporul n-ar fi fost rău, deşi de cînd cu „Wotan", nu mai puteai să speri din toată inima în ajutorul lui.

Dar nu! Se terminase cu mirajele! Erau nori, nori adevăraţi, nori grei, mustoşi, înaintînd dinspre sud, întunecînd

cerul, gata să se verse asupra oceanului ca niște butii cu fundul sărit.

Și cînd ploaia începu, jumătate de ceas mai tîrziu, oamenii ridicară capetele spre cer, rîzînd, plîngînd și o sorbiră însetați și fericiți, în picături amestecate cu lacrimile. Ei nu-și puteau potoli setea astfel, dar nici unul nu se îndura să-și plece capul, să întindă o pînză și să adune ploaia în butoi.

— Numai de n-ar sta! zise Mihu, cu capul dat pe spate, cu ochii închiși, cu cămașa desfăcută la piept, ca apa să-i îndestuleze întregul trup secătuit.

— N-avea grijă că asta, dacă s-a pornit, o ține așa zile în șir! îl liniști Anton Lupan, îmbătat de ploaie ca și ceilalți din jur.

Mihu rîse, fără să deschidă ochii:

— De unde știi, domnule? Dacă-i vorba de Instrucțiunile Nautice, nu mă prind!

Alături, Negrilă lăpăia picăturile de ploaie, cu limba scoasă de un cot.

— Al naibii ciine! îl pizmui Ieremia, privindu-l pieziș. El e mai dibaci decît noi. Ia te uită, ce limbă, măi fraților! Cu asta aduni o găleată pe ceas, zău!...

Ploaia ținu multe zile, într-adevăr, cum scria în Instrucțiuni — deși, după ele ar fi trebuit să plouă de mult. Vîntul care o adusese se roti ușor, trei carturi mai la est, și atunci căpitanul nu mai avu nici o îndoială că întîlniseră alizeul de sud, căci acesta depășește adesea ecuatorul, intrînd în zona celuilalt, dacă îl vede adormit. „Speranța" naviga pe vechiul ei drum, spre sud-vest, cu vîntul travers în babord — și făcea iarăși peste o sută de mile pe zi.

Ploua, ploua necontenit, butoaiele erau toate pline și totul pe bord era ud.

— Măi, să nu care cumva să cîrtiți, că mă supăr foc! își preveni Anton Lupan oamenii, văzîndu-i că încep să se uite plictisiți la cerul care turna mereu.

— Nu cîrtim, domnule! răspunse Haralamb. Dar acum ar mai putea să se ducă și prin alte părți, c-or mai fi și altii care au nevoie de ea.

La 5 octombrie, dimineața, printr-o spărtură de nori, soarele se arătă atît încît Mihu să-i poată măsura înălțimea — și calculele făcute apoi dovediră că în clipa aceea goeleta trecea ecuatorul exact în dreptul celui de al 29-lea meridian vestic, numărat de la Greenwich.

După tradițiile marinărești s-ar fi cuvenit ca Ieremia, Haralamb și Mihu, marinari proaspeți, să fie cufundați într-un butoi cu apă, spre a primi botezul ecuatorului. Dar cum de sus ploaia continua să cadă mereu cu găleata, căpitanul socoti că un alt botez era de prisos.

— De acum înainte, vă puteți socoti marinari adevărați! le spuse, îmbrățișîndu-i. Ați înfruntat aproape toate încercările mărilor și oceanelor...

— Cum *aproape* toate, domnule? protestă Haralamb, poate pe bună dreptate, el pare-se fiind acela care suferise mai vîrtos. Am înfruntat vîntul și furtuna, piracii lui Spînu, rechinii, ne-am luptat cu maurii, am dat piept cu armatanul, cu valuri cît munții, am îndurat setea și arșița de ziceam că nu mai scăpăm nici unul... La ce încercare ar putea să ne mai supună...

— Nu zice vorbă mare! îl opri căpitanul.

Dar nu-și sfîrși vorba bine, cînd un fulger, gros ca odgonul care se pune la ancora de o mie de ocale, țîșni din inima norilor și după ce-i făcu să piriie, se răsfiră în șuvițe, răspîndindu-se pe tot cerul. Văzduhul se umplu de tunete, făcînd să tremure catargele corăbiei.

— Uite, al naibii Sfîntu' Ilie, trecu și el ecuatorul! rîse Ieremia, mai mult ca să-și ascundă spaima care făcuse să-i sară inima.

Fulgerele și tunetele, odată pornite, nu se mai opriră pînă seara, umplînd văzduhul de lumini încrucișate și de bubuituri, ca pe un cîmp de bătălie.

La ecuator aerul e încărcat de electricitate și cînd scînteia unui fulger se aprinde, nimeni nu mai poate împiedica pornirea celorlalte. Nu puține vapoare au fost lovite aicea de trăsnet și au pierit fără urmă. La Rio de Janeiro, de pildă, „Speranța" avea să întîlnească vaporul american „Alert", care pleca spre nord, încărcat cu cereale; două săptămîni după aceea, la Buenos Aires, Anton Lupan citea

în ziare că „Alert" nu mai trecuse linia ecuatorului; la limita nordică a alizeului de sud, vaporul american fusese lovit de trăsnet, și se inecase, iar echipajul, care din fericire fusese salvat de alt vapor, trecuse prin momente de groază pe care ziarele nici nu se încumetau să le descrie.

Echipajul „Speranței" n-avea nevoie să cunoască această tragedie viitoare, ca să încerce groaza încă de pe acum. Fulgerele cădeau în apă, ca o ploaie de foc împletită cu ploaia cealaltă, făcînd să fiarbă întreaga față a oceanului.

Dintre toate primejdiile întîlnite, aceasta desigur era cea mai înspăimîntătoare, fiindcă putea veni pe neașteptate, fără să bănuiești care fulger și care clipă ar putea aduce pieirea.

— Dumneata nu estem frică? îl întrebă bucătarul pe căpitan, care stătea neclintit la cîrmă.

— Nu chiar așa de tare, Ismaile. Fulgerele nu prea caută lemnul corăbiilor.

Pe seară văzduhul se domoli, și o dată cu căderea nopții, oceanul se îmbrăcă în mantia liniștei dorită atît.

Vîntul bătea statornic și plin; nu se auzea decît foșnetul etravei spintecînd valurile de plumb.

— Domnule, zise Gherasim, seara la ora opt, după ce bătu clopotul de cart și se duse să ia cîrma, căci era rîndul lui. Acum cred că s-a mîntuit! Avem și noi dreptul să răsuflăm puțin.

Haralamb, care era pe aproape, îl auzi și zise, temător, ca omul pățit:

— Nu spune vorbă mare, Gherasime! Mai știi?...

Nu, într-adevăr, fusese destul! Peste noapte cerul se limpezi, și oamenii din cartul al doilea avură norocul să vadă primii Crucea Sudului, sclipind magnific la orizont, în bordul stîng.

Într-adevăr, fusese destul! Acum, „Speranța" naviga sfoară, spre coasta Braziliei, cu același alizeu de sud, statornic și neostenit, care o duse așa patru zile în șir. La 1 noaptea, spre a cincea zi, omul de veghe strigă:

— Se vede un far în prova! Am ajuns!

Era farul de la Capul Olinda, în spatele căruia, curînd, avea să-și arate sclipirile farul de la Pernambuco, portul

atît de mult așteptat... Atlanticul rămăsese în urmă, cincizeci de zile după plecarea de la Gibraltar.

Să uităm suferințele, să uităm slăbiciunile, ridică-te, Ieremie, nu te rușina, Haralamb! Fiți bineveniți, dragii mei prieteni, bravii mei marinari!...

CAPITOLUL XXII

Primăvară în Brazilia

Şi totuşi, la bordul „Speranţei" nu domnea însufleţirea la care te-ai fi aşteptat.

Soarele strălucea sus, pe un cer de smarald, făcînd să scinteieze faţa oceanului care rămînea în pupa — ehei, Oceanule, ce credeai ?!... Zburau albatroşi pe deasupra catargelor, iar pe faţa apei ţipau prelung, întrebător, pescăruşii albi. Coasta Braziliei îşi desfăşura în faţă, la opt mile, la patru, la trei, terasele lungi, înecate în verde, de smalţ. Aerul era curat şi în lumina soarelui totul lucea.

Şi totuşi, pe puntea „Speranţei"...

După cincizeci de zile, echipajul ajungea într-un mare port, într-un mare oraş şi oricine, în locul lor, ar fi fost dornic, nerăbdător, să pună piciorul pe uscat.

— Măi vere Ieremie, îmi călcai pantalonii ; să-mi calc oare şi haina ?

— Eu ştiu ? Calc-o, dacă ai chef.

Haralamb se scărpină în cap :

— N-o calc ! Las-o naibii, că n-am nici un neam în America... Da' tu nu te bărbiereşti azi ?

Ieremia îşi pipăi obrazul neras.

— Eh ! Să mai stau să ascut briciul, să mă săpunesc, să...

Nu era bărbierit de cînd începuse alizeul pe ocean.

Ismail stătea la cîrmă şi picotea ; bompresul „Speranţei" îşi mişca umbra pe valuri în zig-zaguri largi.

— Cască ochii și ține cirma cum trebuie! îl trezi Gherasim care, gol pînă la briu, se spăla pe punte, mai către prova.

Bucătarul tresări, își băgă nasul în busolă și cîtăva vreme bompresul nu se mai bălăbăni, luînd-o după fiecare val. Dar pe urmă Ismail se uită plictisit pe ocean, oftă și începu să picotească iar. Acum Gherasim se supără de-a binelea; lăsă spălatul și aproplîndu-se de cîrmaci îl zgîlții, cu arțag:

— Tu ce faci aici? Crezi că asta-i oală, să mesteci cu linguroiul în ea?

— Dar tu de ce supăram? răspunse Ismail, nu cu mai puțin arțag. Ce, tu estem căpitan?

Căpitanul stătea la prova, aplecat peste parapet, și privea, cu o tristețe de neînțeles, uscatul care se apropia. Traversase Atlanticul, își împlinise o parte a visului de ani — și pare-se, nimic nu-l oprea să-și realizeze visul pînă la cap. Dar mai înainte de toate, se afla acum, în sfîrșit, în preajma lui Pierre Vaillant, avea să-l întîlnească nu departe, după ce făcuse mii de mile spre a-l căuta — se afla aici, cu „L'Espérance", pe coasta acestei Americi unde sosea și „Speranța" azi. Și totuși, pe chipul căpitanului nu se citea bucuria la care te-ai fi așteptat.

— Haide, nu vă mai certați! strigă cu jumătate de glas, auzind gîlceava dintre nostrom și bucătar.

Negrilă veni lîngă el, dădu din coadă, sfios, apoi se ridică pe parapet, cu coama în vînt, și privi țărmul, adulmecînd în aer, parcă singurul nerăbdător dintre toți ceilalți. Dar îndată, pesemne dîndu-și seama că era alt țărm, nu cel căutat, se lăsă să alunece pe punte, cu privirea tristă a unui om bolnav.

Anton Lupan oftă. Negrilă îl privi și scheună, încet, sfios, ca și cum ar fi întrebat ceva, ca și cum ar fi vrut să spună: „Oare de ce oftăm cu toții așa?"

— Haide, măi băiete, du-te de-ți orînduiește și tu puțin hainele astea, că doar o să coborîm în oraș! Și pune-ți cizmele, nu mai umbla în picioarele goale!

Era glasul lui Gherasim, care acum se luase de cel mai tînăr membru al echipajului.

Mihu ridică din umeri, cu gîndul aiurea.

— Lasă, nene Gherasime, că nu m-alege nimeni! Care cizme să pun, dacă mi le-au mîncat rechinii, ce, ai uitat? Că alelalte, de la Țarigrad, mă strîng doară, știi și dumneata!

Hotărît că șeful echipajului era cu arțag.

— Ia uite la el, ținea', a prins glas! Da' ce crezi tu, de asta mi-e mie, că te-o alege ori nu te-o alege cineva? Eu vreau să nu ne facem de rîs, că doar nu sîntem zlătari!

Musul n-avu încotro și cobori în cabină.

— Uite, comedie! pufni Gherasim, în urma lui. Sînt toți burzuluiți și pămîntii în obraz, de parcă li s-au înecat corăbiile pe care nu le au!

Apoi, sfîrșind cu spălatul și cu muștruluiala, cîrmaciul se așeză pe bocaport, răsuflînd ușurat.

Zburau albatroșii pe deasupra catargelor, piuiau pe jos pescărușii albi. Gherasim își dădu capul pe spate și privi cerul înalt. Iată că soseau în Brazilia, curînd scripeții aveau să-și înceapă scîrțîitul subțire, ca al firului de trestie în bătaia vîntului, toamna, pînzele aveau să coboare pe catarge, avea să cadă ancora și să zornăie lanțul, care cincizeci de zile ruginise nemișcat în puțul lui, la prova. Pe urmă aveau să... Aveau să...

Gherasim își luă ochii de pe cer, privi puntea, ascultă, nu auzi nici un glas, clipi mirat — și deodată simți în jurul lui un gol searbăd, un gol nemăsurat, care-l împresura, cuprinzîndu-i sufletul, inima. Și fără să-și dea seama, cîrmaciul scoase un oftat adînc, amar...

— Da' tu ce scheuni, hai? Ia uite la el, lighioana!

Numai pe Negrilă nu-l muștruluise azi.

Cîinele, care se apropiase, privindu-l cu ochii vii, mari, vorbitori ca ai oamenilor, își lăsă capul în jos întristat — și porni cu pași nehotărîți pe lîngă parapet, dînd ocol punții, ca și cînd tot ar mai fi nădăjduit să întîlnească pe vreunul să-i înțeleagă scheunatul și să-i răspundă ceva.

Rămas singur, Gherasim se înmuie iar. Și iar se întrebă, și iar se gîndi, frămîntîndu-se pe marginea bocaportului, pînă ce deodată, se ridică și porni întins spre Anton Lupan:

— Domnule, vreau să-ți spun o vorbă!

Căpitanul întoarse capul încet, pe gînduri, cu privirea pierdută departe, peste Atlantic.

„Măi să fie-al naibii ! se miră cîrmaciul. Şi ăsta-i apucat !"

— Spune, Gherasime ! S-a întîmplat ceva ?

Ieremia, Haralamb, Cristea Busuioc ieşiră pe tambuchi şi se opriră alături, fără să ştie încotro s-o ia. Gherasim le aruncă o privire, şovăi, apoi ridică din umeri şi începu vorba, tocmai cînd în capul scărilor se ivea şchiopătînd Mihu, de bine de rău pieptănat, dar cu hainele tot aşa de mototolite, cum zăcuseră în dulap. Cît despre cizmele lăcuite, de la Ţarigrad, mai bine le-ar fi dat naibii că se făcuseră mai mici şi îl stringeau de îi ieşeau ochii din cap.

— Aş vrea să-ţi pun numai o întrebare, domnule, dacă se poate şi nu te-o supăra, începu cîrmaciul, cu oarecare arţag. Ia spune-mi, mai la urma urmei, de ce n-am luat-o cu noi şi-am lăsat-o acolo ?...

Căpitanul se făcu palid.

— Pe cine, Gherasime ?

— Las' că ştii dumneata !

Ceilalţi tresăriră şi înaintară un pas.

Mihu simţi că i se învîrte capul, cu tot sîngele din trup adunat în obraz ; cizmele, parcă nici nu le mai avea.

— Adnana !? zise el, ca şi cum ar fi răspuns, ca şi cum ar fi întrebat.

Din palid, chipul căpitanului se aprinse ca felinarul din babord, noaptea.

— Adnana !?

Ce importanţă are dacă era spus cu teamă, cu nedumerire, sau numai cu mirare, sau poate cu cea mai vorbitoare explozie de bucurie ? Nu are importanţă decît că, după o tăcere de două luni de zile, pe puntea aceasta, lovită de toate încercările, fusese rostit, în fine, numele Adnanei !

— Adnana !

Auzindu-l, Negrilă se repezi înainte, trecu printre picioarele oamenilor, mai-mai să-i dărîme, şi ajuns în faţa căpitanului începu să latre, să latre şi să scheaune, fluturîndu-şi coada, mirat, întrebător, cu nerăbdare şi cu bucurie.

Echipajul simţi că puntea începe să se legene, aiurea, în vreme ce pînzele fluturau pe ghiuri, iar bompresul răzuia colinele verzi ale Braziliei, îndreptîndu-se spre Argentina.

— Ce faci, Ismaile? strigă Gherasim, venindu-şi în fire. Intrăm în Pernambuco, nu mergem la Buenos Aires!

Dar cînd se uită în urmă, bucătarul nu mai era la cîrmă, ale cărei cavile se jucau zglobii în soare, sub smuciturile valurilor, ci îşi vîrîse capul printre umerii lui Haralamb şi Ieremia, cu aceeaşi nedumerire, cu aceeaşi mirare, aceeaşi bucurie ca ale lui Negrilă.

— Ce cauţi aici, tilharule?! Fugi înapoi la cîrmă!

Totul se schimbase pe puntea „Speranţei", ca printr-o magie — şi cerul era mai albastru, şi colinele, în faţă, mai îmbietoare, şi zborul albatroşilor mai înalt şi mai falnic.

Anton Lupan îşi stăpîni primul tulburarea, deşi tulburarea lui fusese mai mare decît a tuturora; dar el era dator să răspundă de soarta echipajului chiar şi pe timp frumos, nu numai pe furtună. De aceea, după ce-şi trecu mîna pe faţă ca şi cum ar fi vrut să vadă dacă îşi recăpătase vechea înfăţişare, se uită în ochii cîrmaciului şi vorbi, luptîndu-se din răsputeri să-şi potolească bătăile inimii şi să pară că vorbeşte ca în oricare altă zi a săptămînii:

— N-am luat-o cu noi, Gherasime, din pricini mai multe

— Şi care-ar fi acelea, domnule?

— Păi, de prima oară, mi-a fost teamă să nu înceapă cîrteala...

— N-am fi cîrtit niciodată! strigară oamenii, aproape toţi în aceeaşi suflare.

Căpitanul clătină din cap, cu îndoială, şi zîmbi, plin de înţelepciune. Apoi îşi aruncă privirea pe deasupra celor ce-i stăteau în faţă şi urmă, cu glasul mai tare, uitîndu-se înadins spre cîrmă:

— Cineva, mai ştiu eu cine, ar fi făcut-o *zirenă*, ar fi zis că a venit să ne scoată din fire.

Corabia făcu o smucitură. Ismail se ridicase în picioare, cocîrjat, tremurînd, cu ochii în pămînt de ruşine.

— Am greşit asta cap prost! Ceream iertare!

— N-am de ce să te ierţi, Ismaile! Noi am hotărît că tot

omul e slobod pe gîndurile sale. Şi-apoi, la fel ca tine au mai gîndit şi alţii, îmi pare... Tu cam ce zici, Ieremie ?

— Să vezi, domnule, eu...

— Lasă, băiete ! N-ai spus tu, dacă mi-aduc aminte, că femeia şi marinăria se potrivesc ca aripile heruvimilor cu coada lui Sarsailă ?

— Eu am spus cu coarnele, dar e totuna ; tot o vorbă proastă rămîne !

— Iată dar de ce-am luat hotărîrea de care-mi ceri socoteală azi, Gherasime. Şi treaba nu s-ar fi oprit aicea, fiţi siguri. Într-o zi vi s-ar fi părut că Adnana nu-şi face treaba cu toată sîrguinţa, că a lăsat un colţ de punte nefrecat ca lumea...

— Da' de unde ! sări Cristea Busuioc, care după îndelungată tăcere vorbea iarăşi. Nici n-am fi îngăduit să-şi rupă mîinile cu asemenea treburi de ocară...

Şi zicînd aceste cuvinte, care-i îndreptăţeau o altă lungă tăcere viitoare, plutaşul îşi băgă mîinile în brîu, ridică umerii şi îşi flutură barba falnică.

— Ei vezi ! răspunse căpitanul. Iată încă un temei de care am ţinut seama ! Voi credeţi că ea s-ar fi simţit bine să vadă că o cocoloşiţi ca pe o regină ?... Ascultaţi ce vă spun eu ! La început, da, ar fi mers bine, dar de la o vreme ar fi început cîrteala şi nemulţumirea. Pînă şi lui Mihu i s-ar fi făcut lehamite cu timpul, s-o vadă că-i tot poartă tricourile.

— Niciodată, domnule ! exclamă musul, făcînd un pas înainte, cu atîta îndemn, cu atîta aprindere, încît ceilalţi întoarseră capul, cuprinşi de mirare.

— Ei, ţine-ţi firea, băiete, nu te-aprinde ! îl potoli şeful echipajului, mirat şi el de atîta căldură.

Anton Lupan tăcu o vreme, privindu-i pe fiecare, ca şi cum ar fi vrut să le citească în suflet.

— Iată deci, cam care-au fost pricinile. Dar...

— Dar ? întrebară oamenii cu o umbră de nădejde în glasurile pline de căinţă amară.

Căpitanul zăbovi iarăşi.

— Dar acum, după ce au trecut peste două luni de zile, dacă într-adevăr i-aţi simţit lipsa şi credeţi că aţi şti s-o

prețuiți cum se cuvine, dacă socotiți că am făcut o greșeală lăsînd-o la Marsilia, atunci poate s-ar găsi o cale să ne răscumpărăm vina.

— Care, domnule?

— S-o chemăm printr-o depeșă și să ne ajungă din urmă, de pildă la Montevideo sau la Rio de Janeiro.

— Și-ar fi cu putință? întrebă Gherasim, temindu-se să-și arate bucuria. Cînd să primească depeșa, cînd să-și orînduiască treburile, cînd să ia vaporul?... Că peste douăzeci de zile noi o să fim plecați din Rio de Janeiro. Și-apoi, cu ce bani să vină?

— Cu banii nu-i nici o grijă; o să-i plătească Banca noastră de la Marsilia; pentru asta nu-i nevoie decît să spun o vorbă aici, la una din sucursalele ei din Brazilia. Cît despre celelalte, o să meargă mai ușor decît ne închipuim vreunul. Depeșa, prin cablul transatlantic, o poate primi în două zile.

— Mare minunăție!

— Apoi nu-i mai rămîne decît să ia vaporul și pînă să facem noi drumul, sosește și ea la Montevideo.

— Dar cu dormitul, cum o să fie, domnule?

— Aha! Deci iată că tocmai tu ai îndoieli, Gherasime.

Oamenii începură să murmure. Cîrmaciul își duse mîna la inimă.

— Vai de mine! Oare crezi dumneata că din îndoială am pus eu întrebarea? Nici vorbă că o să-i dăm cabina noastră, doar a mai dormit ea acolo. Dar o să-i fie destul de bună?

— Ați văzut-o careva făcînd nazuri cînd navigam în Mediterană?

Oamenii se repeziră, fiecare avînd de spus o vorbă pentru Adnana:

— Da' de unde, domnule!

— Nici n-am mai pomenit atîta cumsecădenie...

— Și-atîta voie bună!

— Bine!... încuviință căpitanul. Atunci, cum ajungem în port, să știți că trimit depeșă la Marsilia... Să vedem ce-o să faceți cu cîrteala mai la sud, cînd o veni frigul.

— N-avea nici o grijă! O să ne cuibărim iar în maga-

zie, peste boclucurile lui Stricland, că doar am mai dormit noi acolo — și încă atunci abia aveam loc de butoaiele alea cu untdelemn de măsline!

— Atunci, așa să rămînă!... Și-acum toată lumea la posturi. Mihule, ridică repede pavilionul Braziliei!

In timp ce ei puneau la cale chemarea Adnanei, „Speranța" se apropiase de coastă, pînă la digul din fața portului nu mai avea decît jumătate de milă. Musul se cățără pe catarg, cu pavilionul, rușinat că uitase de această îndatorire. Dar, cînd să coboare, urechea îi prinse, dinspre țărm, un zumzet adînc și continuu, plin de ciudățenie.

Și ceilalți oameni auzeau zumzetul întrecînd vuietul îndepărtat al portului și murmurul mării.

— Ce-o fi asta? întrebă Ieremia.

Orașul, aflat deasupra portului, pe coline, era împresurat de verdeața luxuriantă a tropicelor, care ai fi zis că năvălește pe străzi, intră în curți, în case, pe uși, pe ferestre, să înăbușe lumea. Anton Lupan asculta și el zumzetul acela, cuprins de nedumerire, pînă ce, deodată, își aminti cartea lui Darwin și-n ea găsi lămurirea.

— Sînt gizele pădurilor, Ieremie.

— Cum, domnule, niște gize să facă atîta gălăgie?

— Da, că se numără cu miliardele în fiecare colț de pădure; n-or avea ele glasul buhaiului, dar cînd se adună...

— Vai de mine! Să trăiești mai multă vreme aici poate să te apuce și nebunia!

Intre timp, „Speranța" trecuse de capul digului și acum vuietul care se ridica din port, acoperea zumzetul pădurilor. O jumătate de oră mai tîrziu, cînd orologiul vămii bătea de douăsprezece ori, vestind miezul zilei, goeleta romînească ancora la Upper Topsail Reach, în portul Pernambuco, departe de cargoboturile care descărcau sau încărcau mărfuri, încît ai fi spus că e primită ca un iaht care călătorește numai pentru plăcerea stăpînului.

Indată ce pupa fu amarată la chei și se aruncă schela, căpitanul, fără să-și mai schimbe hainele, cum făcea de obicei cînd ajungea în porturi, sări pe mal și-l lăsă pe Gherasim să se descurce cu medicul, cu poliția și cu vama... Cît despre Martin Stricland, lui n-avea să-i poarte de

grijă, decît bucătarul ; pentru ceilalţi, ori om viu, ori mumie, călătorul le era totuna.

Anton Lupan o luă la fugă pe chei, căutînd Căpitănia, sub stăpînirea unei tulburări uşor s-o înţeleagă oricine. Avea să afle îndată cînd trecuse pe aici „L'Espérance", poate chiar mai mult, să afle unde avusese de gînd Pierre Vaillant să ierneze, unde se afla el acuma. Iată însă că vasul prietenului său nu intrase în portul Pernambuco, aşa cum se vedea din registrele Căpităniei — dar, slavă Domnului ! — nu era trecut nici pe tabla naufragiilor, nu exista dovadă adusă de nimeni că i s-ar fi întîmplat o nenorocire.

Deşi dezamăgit, Anton Lupan se linişti, spunîndu-şi că pesemne „L'Espérance" navigase de-a dreptul la Bahia, sau la Rio de Janeiro, sau chiar la Montevideo, neavînd nici o nevoie să ia în lung toată coasta Americii. Fireşte, ar fi fost mai bucuros să-i fi aflat aici urma, dar dacă nu i-o aflase, nu însemna că i-a pierdut-o pentru totdeauna. Acum îi era mult mai uşor să-l găsească decît în Egee sau în Mediterană ; trebuia doar să grăbească plecarea — şi înainte de a porni la drum îi mai rămînea de îndeplinit o singură îndatorire, care-i stîrnea mare fierbinţeală în inimă.

Ceva mai tîrziu, căpitanul „Speranţei" se afla în holul Poştei Mari, la ghişeul unde se primeau cablogramele, şi scria cu mîna îngheţată, de parcă n-ar fi fost în octombrie, primăvara Braziliei :

„Primeşti bani Bancă. Ia primul vapor. Post liber matelot. Te aşteptăm Montevideo".

Şi iscăli, cu inima strînsă de îndoială. Dar dacă se rupea cablul, înainte de plecarea telegramei ? Dar dacă greşeau adresa ? Dar dacă... Puteai oare să te bizui cu totul pe o cablogramă ? E drept că o expedia la Marsilia, unde oamenii sînt mai atenţi cu veştile decît cei din America Latină... Şi totuşi, aşa cum se rătăciseră cablogramele trimise lui Pierre Vaillant... Dar, în sfîrşit, chiar dacă ajungea cu bine chemarea lui, era sigur de Adnana, că avea să vină ?...

După ce mai citi o dată cele treisprezece cuvinte, pentru care îi bătuse atît de tare inima, şovăi, îşi şterse iscălitura şi în locul numelui scrise: „Echipajul Speranţei".

Ce repede se făceau unele lucruri! Nu trecuse nici o oră de la debarcare — şi fusese pe la Bancă, trimisese cablograma — nu-i mai rămînea decît să aştepte scurgerea zilelor.

Anton Lupan porni pe străzile care duceau la vale, spre malul oceanului. Întîlnea trăsuri, ai căror cai aveau coamele împodobite ca de sărbătoare, întîlnea oameni cu faţa brună, îmbrăcaţi în haine albe, cu pălării mari de paie, femei cu botine roşii, cu umbreluţe gingaşe pe umeri, vînzători de portocale, florărese cu coşurile pline, copii fugărindu-se pe trotuare, înjurînd gros ca lustragiii... Din grădini îşi plecau ramurile deasupra străzii chiparoşii şi magnolierii... Aerul era cald, dulce, ameţitor de mirosul florilor... Primăvară în Brazilia!

În timp ce străbătea marea esplanadă, Anton Lupan urmărea în gînd drumul cablogramei peste paralele şi meridiane, peste Gibraltar, peste Baleare, pînă-n piaţa fringhierilor, unde acum se scuturau castanii. Iar o altă parte a gîndului său naviga spre sud, spre ţărmurile Argentinei, unde-l chema, mereu stăruitoare, aceeaşi poruncă din marea carte a prieteniei. Oare ce făcea Adnana?... Şi unde era „L'Espérance" cu Pierre Vaillant acuma?

Curînd, portul se desfăşură în dreapta, cu furnicarul lui de bărci, remorchere, şalupe, corăbii şi vapoare pe fundalul profund al oceanului. „Speranţa" era cea mai aproape, colea jos, legănîndu-se vioaie în parîme. Căpitanul o privi cîteva clipe, cu mîndrie şi înduioşare, apoi porni mai departe, cu simţămîntul stăpînului care îşi regăseşte ograda după o lungă pribegie. Dar în timp ce cobora spre chei, se opri deodată la jumătatea scărilor. Pe puntea corăbiei se vedea îmbulzeală mare; de ce se agitau oamenii? Se întîmplase ceva cu Martin Stricland, cu poliţia, cu vama? Sau, doamne! — venise cineva cu o ştire despre Pierre Vaillant, despre „L'Espérance", vreun matelot întors din sud, care se oprise pe chei şi intrase în vorbă cu echipajul, uimit de asemănarea acestei corăbii, cu alta, întîlnită

de el în cine știe ce port al Americii Latine — și, pe lîngă asemănare, purtînd amîndouă același nume, deși în limbi felurite ?

Căpitanul sări treptele trei cîte trei la vale, ocoli scuarul, trecu prin fața iaht-clubului, dădu să traverseze cheiul — și la jumătatea lui se opri iarăși : un matelot străin — da, un matelot străin, poate vestitorul ! — freca de zor habitaclul busolei, cu un zel care pe căpitan îl umplu de nedumerire. Echipajul îi dădea tîrcoale : unul îi ținea cîrpele, altul cutia de ceară, iar Ismail se agita cel mai tare, oferindu-i stăruitor borcanul în care adunase nisipul armatanului...

Anton Lupan își ridică sprîncenele și porni mai departe, șovăitor, întrebîndu-se ce știre aducea străinul, rea, sau bună ? De unde venea matelotul acesta, cam micuț pe lîngă ceilalți, cu părul într-o legătură roșie, care-i cădea pe umăr, ca a piraților, cu tricoul vărgat, ei Doamne ! — cu pantalonii strînși pe gleznă, pantaloni cenușii din pînză de corabie ?...

— Sst ! Uite-l ! auzi, încă de departe, glasul cîrmaciului.

Oamenii se întoarseră cu fața la chei ca mișcați de-o singură sfoară, și sfioși, șovăielnici, cu priviri rușinate, se traseră înapoi, după catarge, lăsînd puntea la pupa, goală. Numai Negrilă rămase locului, gîfîind fericit, cu limba scoasă de-o palmă, dînd mîndru și triumfător din coadă, în vreme ce matelotul străin, alături, freca de zor habitaclul, cu legătura roșie fluturîndu-i sprînțară.

Anton Lupan simți rotirea pămîntului, cunoscută, dar îndeobște nesimțită de oameni. Simți o legănare largă, întîi domoală, apoi vertiginoasă, în care oceanul se ridică pe cer iar cerul luă locul oceanului. Și din această ciudată legănare, o forță necunoscută îl aruncă pînă în marginea cheiului, lîngă schelă, fiindcă în ființa lui nici un nerv nu transmisese vreo poruncă picioarelor.

În clipa aceea, matelotul străin își smulse basmaua, își scutură părul și se întoarse, cu capul plecat gîngaș pe un umăr, cu genele-i lungi fluturînd întrebătoare, cu sfială, cu teamă.

Era primăvară în Brazilia! Era primăvară, primăvară! — și nimeni nu cercetase calendarul, nimeni nu știuse s-o vadă. In ochii lui Anton Lupan veniră lacrimi calde, și el își simți inima cînd grea, cînd ușoară, dar fierbinte într-una, ca o urnă cu lavă.

— Adnana?!

Nu era glasul care cheamă, ci care întreabă. Glasul care spune: „Nu visez oare?".

Stăteau la cinci pași unul de altul, el în marginea cheiului, ea pe punte, la cîrmă, nici unul neîndrăznind să pună piciorul pe schelă.

— Cînd ai venit? întrebă căpitanul.

Și ea își duse mîna la piept, cu mișcarea aceea gingașă, care ne-a fermecat prima oară:

— Eu?... Acum patru zile.

— Dar cum ai trecut Oceanul?

Adnana ridică sprîncenele, mirată de întrebare:

— Uite, cu vaporul acela.

— Și tatăl tău?

Ea își plecă privirea:

— A murit, o săptămînă după plecarea voastră...

— Îmi pare rău, Adnana!

Tăcură un timp, sub o grea apăsare, apoi Anton Lupan întrebă, negăsind alte cuvinte să spună:

— Și brutăria „Speranței"?

— A luat-o doamna Florion; mi-a făgăduit să păstreze firma.

— Dar bani de drum?...

— N-am venit cu clasa întîia; am fost angajată ca ajutor la bucătărie. Mi-am cerut debarcarea acum o oră, cînd am văzut...

Și deodată, fata își duse mîna la gură:

— Poate m-am grăbit! Mai înainte ar fi trebuit să întreb... Oare o să mă primești în echipajul vostru?

Iar Anton Lupan răspunse, repede, din toată inima, uitînd o clipă că este căpitanul corăbiei și echipajul trage cu urechea, să-l audă ce spune:

— Cu brațele deschise, Adnana!

Ea se aplecă înainte, dar el nu făcu nici o mișcare,

fiindcă văzu mustața lui Ismail zburlită, curioasă și întrebătoare, în spatele lui Gherasim, care se scărpina în creștet, mai încurcat ca totdeauna. Și-atunci ea rămase la locul ei, răsuflînd repede, cu pieptul tresăltînd sub tricoul musului, năvalnic, dulce și dureros bătîndu-i inima.

— Ai, în sfîrșit, încredere în mine? întrebă, cu un zîmbet de mică, de sfioasă ironie. Crezi că voi fi un matelot demn de restul echipajului?...

— Nu m-am gîndit la asta. Dacă te-am chemat...

— Cum, m-ai chemat?

— Da, astăzi! Ți-am trimis o cablogramă... Nu ți-au spus oamenii?

Adnana își duse mîna la inimă și ochii i se umeziră.

— Fiindcă echipajului... da, echipajului... nouă... mie, ne-a fost dor de tine. Iată, chiar și Negrilă...

Ea își simți umerii cum încep să-i tremure; se apleca, își dădea seama că se prăvălește peste schela care stătea între ei ca o barieră.

— Deci mă primești? întrebă, mușcîndu-și buzele.

— Da, Adnana!

— Cu brațele deschise?

El înclină din cap, speriat că putuse spune asemenea cuvinte care dovedeau atîta îndrăzneală.

— Ei bine, dar deschide-le odată! izbucni Adnana, repezindu-se pe schelă.

La prova, Ismail își șterse o lacrimă cu dosul mîinii și zise, ridicînd un deget, cu înțelepciune:

— Dacă nu duceam Mahomed la munte, veneam ala muntele la Mahomed!

— Ia slăbește-mă cu pildele tale, turcule! îl repezi cîrmaciul, ca să-și ascundă nu știu ce slăbiciune. Și voi, ăștilalți, ce-ați înțepenit aicea? Hai, jos în cabină! Nu mai pierdeți vremea; luați-vă boarfele și duceți-le în magazie!

Pe chei, Adnana rămăsese în brațele căpitanului, gingașă, tînără, mlădie — și plîngea sfios, dar din adîncul inimei, lacrimi amare, dulci, calde, bune... Lacrimi de fericire...

Primăvară în Brazilia!...

In concurenţă cu preşedintele Uruguaiului

Ca să navighezi de la Pernambuco la Capul celor Unsprezece mii de Fecioare, ceea ce înseamnă un drum de peste 2500 de mile, nu ai de ales altă cale decît de-a lungul coastelor Braziliei, Uruguaiului şi Argentinei. In acest drum, un căpitan care se grăbeşte poate să ancoreze cel mult la Bahia, la Rio de Janiero, ca să ia apă şi provizii, apoi la Montevideo, dar nu are ce căuta la Buenos Aires, decît dacă-i iese dracul în cale — căci asta înseamnă un ocol inutil de peste 200 de mile.

„Speranţa" părăsi portul Pernambuco la 12 octombrie, după o escală de două zile, adică numai atît cît fu nevoie să se repare micile stricăciuni prilejuite de uragan şi să i se facă, în sfîrşit, lui Mihu, o pereche de cizme pe măsură.

Primăvara în Brazilia o fi frumoasă, în ziua cînd vine Adnana. A doua zi, bagi de seamă că aerul e umed şi fierbinte, ceea ce prieşte vegetaţiei tropicale, făcînd-o să-şi desfăşoare forţele-i magnifice şi să îmbrace ţărmul în perdele grele de verdeaţă, în care mişună gîze şi jivine felurite. O fi priind negrilor, indienilor şi metişilor; o fi priind, dacă vrei, chiar şi altor neamuri, statornicite de cine ştie cît timp aicea, spaniolilor din sudul peninsulei Iberice, italienilor şi chiar franţujilor — îi priveşte!

Incă din prima seară, echipajul „Speranţei" începu să simtă nevoia aitei clime. După ce ai îndurat setea şi arşiţa ecuatorului, parcă nu mai ai viagă, nici răbdare să

aștepți scurgerea zilelor, bătut de soare, la adăpost de briză, între două cheiuri. Chiar și Negrilă care se zbenguia ca niciodată în jurul Adnanei, nemailăsînd-o să răsufle cît era ziua de mare, începu de la o vreme să se înmoaie, să se oprească locului cîte o clipă, adulmecînd obosit aerul umed și aruncînd oamenilor priviri neliniștite; așa stînd faptele, apoi plecarea trebuia grăbită, pînă ce cîinele nu începea să dea semne de turbare.

Oamenii munciră două zile pe frînte, îmbarcară apă, provizii, mai cu seamă fructe și legume, căci din celelalte mai aveau încă destule, și-n a treia dimineață se aflau la drum spre Rio de Janeiro. Drumul acesta decurse în liniște, fără nici o peripeție, pînă... Vîntul, aproape tot timpul de la nord, nu cerea echipajului decît să mute arareori ghiurile cînd într-un bord, cînd în celălalt, fără să schimbe nici o pînză — și, împreună cu curentul cald al Braziliei, îi ajuta „Speranței" să străbată zilnic 140, 180 și chiar 200 de mile.

Corabia naviga la 5—6 mile de coastă, pe care numai arareori o pierdea din vedere, de obicei după-amiezile, cînd soarele îmbrăca țărmul într-o lumină atît de orbitoare, încît îl topea, făcîndu-l să dispară în albastrul oceanului și al cerului.

Uneori, cu toată depărtarea, ajungea pînă în larg zumzetul acela al pădurilor, mai puternic decît glasurile blînde acum, ale mării.

Curînd după prînz, și asta mai în toate zilele, cerul se acoperea de nori, ca la o poruncă, întocmai cum s-ar fi tras peste el o grea perdea cenușie — și un ceas, sau două, de sus se prăvăleau torente de apă, fără nici o prevestire. Iar după ce înceta ploaia, la fel de brusc pe cum venise, văzduhul se umplea de lumini strălucitoare, cerul părea mai curat și mai albastru decît înainte — și deasupra pădurilor se ridicau aburi ca din niște uriașe cazane sub presiune.

Anton Lupan știa, din cărțile cercetate pe vremea cînd pregătea călătoria, că în aerul fierbinte al tropicelor, o ploaie, obișnuită, așa cum cad ploile prin părțile noastre, s-ar fi evaporat în văzduh, înainte de a atinge pămîntul.

Trebuiau acele adevărate torente ca să învingă arşiţa şi — ajungînd jos, să îndestuleze pădurea. Un ceas după ce se limpezea cerul, jos nu mai vedeai urmă de ploaie, dar copacii foşneau mulţumiţi, cu frunzele aburinde, în timp ce rădăcinile lor pulsau ca nişte artere, sugînd într-una nesăţioase, umezeala din adîncul pămîntului.

Pe puntea „Speranţei", apa se zvînta tot aşa de repede, ridicînd fuioare de aburi în lungul catargelor şi pe pînze...

În ziua de 15 octombrie, îndată după o asemenea ploaie, goeleta intra în portul Bahia şi nu zăbovea aici decît timpul trebuitor ca Anton Lupan să cerceteze registrul Căpităniei. Nu era ciudat şi totuşi el încercă o nouă dezamăgire, aflînd că „L'Espérance" nu intrase în portul acesta. Dar iată că nu se ştia de ea nici la Rio de Janeiro, unde „Speranţa" ajunse la 21 ale lunii. Nici acum nu găsi căpitanul motiv să se mire, cu toată nemulţumirea pe care şi-o simţi în suflet; probabil Pierre Vaillant navigase de-a dreptul la Montevideo.

— Vira ancora! Sus pînzele!... Spre sud, Gherasime!

Îndreptîndu-se spre marele port al Uruguaiului navigară ca şi pînă acuma, în lungul coastei, pînă la insula San Sebastian, de unde puseră capul pe Santa Catherina — de data asta lăsînd ţărmul departe, în dreapta — şi dăruindu-se oceanului în întregime. Vîntul bătea din aceeaşi parte într-una, cu rare încercări de furtună — şi corabia continua să înainteze, deşi de la o vreme în mersul ei se simţea mare încetinire.

Micile întîmplări ale acestei cruciere poate nici n-ar mai trebui povestite, deoarece ele nu aduc nimic nou în viaţa corăbierilor. Din Jurnalul de Bord reiese că, la 25 octombrie, ajungînd anevoie la insula Santa Catherina, căpitanul găsi nimerit să tragă corabia pe uscat ca să-i curete şi să-i vopsească fundul, algele crescute peste măsură pe carenă fiind pricina pentru care „Speranţa" îşi încetinise aşa de păgubitor mersul în ultima vreme.

— E timpul să-i radem barba, Gherasime! zise Anton Lupan, sfătuindu-se cu nostromul. Mai bine să întîrziem o zi aici, decît să pierdem două săptămîni pe drum, pînă la Montevideo.

— Da, domnule, treaba ar fi bună, numai că o să ne coste multe parale!

Căpitanul rîse, bătîndu-l pe umăr:

— Şi dacă nu ne-o costa nici o centimă?

— Am să zic că eşti făcător de minuni, domnule!

„Speranţa" intră în canalul care desparte coasta Braziliei de insula Santa Catherina şi, după ce coborî pînzele, rămînînd numai cu focul şi cu trinca, îşi continuă drumul încet, pe lîngă ţărm pînă ce, în faţa satului Don Miguelo, căpitanul socoti că locul era foarte nimerit pentru ceea ce voia să întreprindă. Vîntul bătea de la nord, puternic, însă în canal, deşi umflate, apele clipoceau blînd, într-o legănare domoală. Satul Don Miguelo se vedea sus, pe coline, în fundul unui mic golf albastru, care făgăduia corăbierilor o bună primire. Ajungînd aici, căpitanul puse cîrma la dreapta, corabia se îndreptă încet spre plajă, şi merse aşa, spre uimirea şi teama echipajului, pînă ce se simţi sub picioare fîşîitul aspru al nisipului frecat de chilă.

— Ne punem pe uscat! strigă Gherasim.

— Asta şi vreau! răspunse căpitanul, nepăsător, ca şi cînd „Speranţa" ar fi fost căruţă, nu corabie.

Era curînd după răsăritul soarelui şi, după cum arătau tablele mareelor, la ora aceasta fluxul atingea limita maximă. Cîteva ore mai tîrziu, goeleta, sprijinită în proptele, puse din timp, ca să nu se lase pe o coastă, stătea ţeapănă, stingheră şi parcă speriată, cu carena pe jumătate afară din apă, în vreme ce oceanul continua să se retragă, lăsînd în urmă rîuleţe care-şi căutau întîrziate drumul, clipocînd printre îngrămădirile de alge şi de cochilii răvăşite pe plajă.

Privită de jos, acum, după ce străbătuse Marea Neagră, Egeea, Mediterana, Marea Roşie şi Atlanticul şi adunase pe bordaj toate algele şi scoicile care voiseră să călătorească, sărmana corabie căpăta o înfăţişare monstruoasă şi totodată jalnică, semăna cu un uriaş animal marin mort şi aruncat la ţărm să se descompună. Totuşi, unele alge, cu flori albe şi negre crescute pe tije lungi, elastice, n-ar fi fost lipsite de graţie, dacă în ţesătura aceasta bizară

n-ar fi colcăit, neliniştite de soarta lor viitoare, puzderie de vietăţi scîrnave, lipicioase, viermi puhavi şi crustacee hidoase, ca nişte caracatiţe, ca nişte monştri reduşi la o scară neprimejdioasă. Nu era de mirare că în ultima vreme „Speranţa" îşi pierduse viteza şi fusese escortată de toţi peştii oceanului, atraşi de această carenă murdară.

— Da, era timpul să-i dăm jos barba! Prea căram mulţi paraziţi, Gherasime! zise căpitanul, privind cu scîrbă viermuiala gîngăniilor marine.

— Unul singur parazit ajungeam! adăugă Ismail care tocmai avusese de lucru la Martin Stricland în cabină.

Acesta nu ieşi pe punte nici măcar acuma, cînd înţepeneala corăbiei şi zarva pornită în jurul ei pe plajă ar fi putut să-i stîrnească, dacă nu neliniştea, măcar puţină mirare.

Echipajul aruncă peste bord scara de frînghie, coborî pe nisip încă înainte ca apa oceanului să ajungă la chilă şi, învingîndu-şi sila, începu să cureţe cu raşchetele bordajul năpădit de scoici şi de alge. Cîţiva pescari care adunau stridii socotiră că ar face treabă mai bună ajutîndu-le corăbierilor, căci, într-adevăr, stridii puteau să culeagă peste nevoile lor, la alte refluxuri.

Scoicile înfipte în carenă nu s-ar fi dezlipit cu una, cu două, dar raşcheta, un fel de daltă cu buza îndoită, e în lumea lor ceea ce în lumea oamenilor ar fi, azi, carul de luptă. În faţa ei algele şi cochiile săreau, prefăcute în fărîme, şi dedesubt scîndura rămînea curată, ca obrazul cel mai bărbos sub briciul bărbierului.

Pe la ora zece „Speranţa" îşi lepădase paraziţii, care zăceau alături, în purcoaie putrede. Abia acum putea să se vadă limpede ce lest ticălos cărase după ea biata corabie!

Carena nu avea nevoie de nici o reparaţie, ci numai de o vopsea bună. Echipajul se puse pe lucru, şi la ora douăsprezece, cînd apele începură să crească iarăşi, goeleta proaspăt ieşită de sub pensulă lucea în soare, de parcă ar fi fost nouă. Nu trebuie să uităm că insula Santa Catherina, cuprinsă între a 27-a şi a 28-a paralelă sudică, se afla în apropierea tropicului, unde, sub adierea brizei calde,

o vopsea, chiar dacă n-ar fi de calitatea cea mai bună, se usucă pe deplin în mai puțin de patru ore.

Înainte de căderea nopții, oceanul retrăgîndu-se a doua oară și apa uscîndu-se pe bordaj ca pe o rufă pusă la soare, întinseră încă un strat de vopsea peste primul, desăvîrșind ferchezuiala.

Cum fluxul următor nu avea să vină decît dimineața, echipajul găsi prilejul să viziteze satul și să intre în prieteșug cu locuitorii, mai toți coloniști pripășiți prin partea locului abia în ultimele decenii. Cu tot numele iberic al acestei așezări încîntătoare, cea mai mare parte a oamenilor aici erau nemți și limba germană se vorbea mai mult decît portugheza sau spaniola.

Coloniștii primiră cu prietenie și căldură echipajul „Speranței", care aproape de miezul nopții se întoarse la bord încărcat cu coșuri pline de provizii: unt, ouă, legume și fructe. Gazdele îi însoțiră pe plajă unde aprinseră focuri, în jurul cărora rămaseră multă vreme, cîntînd cîntece aduse din cealaltă parte a oceanului, din nordul, din centrul și din sudul Europei, bătrîna mamă a tuturora, care, în amestecul de limbi, de glasuri, de armonice, cimpoaie, mandoline și chitare, îi contopea laolaltă, într-o singură familie, unită prin același blajin și calm suflu de nostalgie.

Cînd plecară, apa oceanului acoperise o bună parte din plajă și începuse să clipocească sub carena „Speranței".

În noaptea aceea echipajul dormi pe punte, ca într-o căruță dejugată în marginea drumului — și cu toate temerile care le neliniștise somnul, în zori corabia se legăna zglobie pe apele canalului, parcă bucurîndu-se că-și lepădase trena murdară. Socotelile căpitanului nu dăduseră greș nici de data asta — și astfel, puteau să înscrie în carnetul de cheltuieli o economie de mai multe lire.

— Dar dacă fluxul ar fi fost în scădere, așa-i e-am fi rămas zălog la Don Miguelo? întrebă Gherasim, cu o grijă tardivă.

— Așa-i! recunoscu căpitanul. Atît că eu am ales anume o zi cînd știam că-i în creștere, nu în scădere. Ieri soarele a fost în conjuncție cu luna — și asta mărește fluxul, cum se știe prea bine.

Se ştie într-adevăr că apele oceanelor se umflă la ţărmuri şi apoi descresc, de două ori în douăzeci şi patru de ore, dind naştere mareelor, datorite pe de o parte rotaţiei pămîntului, pe de alta atracţiei exercitată de lună şi de soare. Cînd aceste două astre se află în conjuncţie sau în opoziţie, efectele lor magnetice se unesc şi ridică mai mult apele oceanelor.

De la San Miguelo navigaţia continuă, pe lîngă coastă, în cea mai deplină mulţumire. Două zile mai tîrziu, „Speranţa" lăsă graniţa Braziliei în urmă şi intră în apele Uruguaiului al cărui pavilion fu ridicat pe catargul din prova. Cu fiecare grad de latitudine, zăpuşeala tropicului se topea în unde şi o dată cu răcorirea vîntului, viaţa la bord părea mai dulce şi mai zîmbitoare.

Acum totul lucea iarăşi, ca într-o vreme, parîmele nu mai zăceau grămadă, pe punte, alămurile se frecau de trei ori pe săptămînă, iar echipajul se lua la întrecere cu bărbieritul, cu călcatul hainelor şi cu spălatul rufelor.

Acum, dimineaţa, cearceaful Adnanei apărea iar pe punte, şi în spatele lui, fata, cu părul înnodat în creştet, îşi îngîna iarăşi cîntecul din Siria, care într-o vreme unora le stîrnise serioase temeri. Acum, nu mai spunea nimeni nici o vorbă îndoită şi nimeni nu mai îndrăznea să arunce încotrova priviri bănuitoare, dar în sufletele lor, oamenii tot mai simţeau uneori ghimpele neliniştei.

Acum Anton Lupan stătea întins în hamac, la pupa, la cîţiva paşi de hamacul în care dormise Adnana — şi-i asculta senin cîntecul în a cărui nevinovăţie credea ca în Efemeridele astronomice, dar uneori tot mai clipea cu teamă, gîndindu-se la nefericitul Ulyse.

Haide, însă, să limpezim lucrurile, odată pentru totdeauna, ca să nu purtăm şi noi în suflet temerea şi îndoiala vreunuia din echipajul „Speranţei" ; a lui Ismail, de pildă, care de la o vreme, la el în bucătărie, cînd nu-l vedea nimeni, îşi mîngîia temător mustaţa şi clătina din cap cu grijă. Să ştim, odată pentru totdeauna, că, atît cît avea să dureze această călătorie, şi chiar după aceea, nimeni din oamenii noştri nu aveau să întîmpine vreo nenorocire, din pricina Adnanei. Primejdiile, dacă existau, şi s-ar fi

putut oare să nu existe? — veneau de la alții, de la Ismail bunăoară, cel mai îngrijorat în clipa de față de înrîurirea nefastă a nevinovatei sirene.

Intr-una din aceste zile se întîmplă doar o ciudățenie, care însă nu însemna o primejdie pentru nimeni.

„Speranța" naviga la cîteva mile de coastă, îndreptîndu-se spre Montevideo, cînd Mihu, care era de veghe, strigă, arătînd cu mîna în largul oceanului:

— Domnule, ia uite! Ce-o fi acolo?

In babord, la două-trei sute de metri, apele fierbeau, în zvîrcolirea unei dihănii furioase.

— Oare să fie o balenă?

Oamenii se îngrămădiră lîngă parapet, încercînd să dezlege această ciudățenie.

— Nu poate fi balenă, spuse Anton Lupan, uitîndu-se cu ocheanul. Mai degrabă cred că-i un rechin.

— Dar de ce se zbate?

— Poate că-i rănit; da, așa pare. Uite-l că vine încoace!

In zvîrcolirea ei furioasă, dihania se răsucise deodată în loc, lovind apa cu coada și acum se îndrepta spre goeleta noastră, cu atîta dezlănțuire, încît ai fi zis că-i turbată.

Deși nu avea timp de pierdut, căpitanul hotărî să oprească.

— Prova în vînt! îi porunci cîrmaciului. Băieți, pregătiți un harpon și fiți gata să coborîți barca!

„Speranța" făcu o voltă largă și îndată se opri, fluturîndu-și velele, cu vîntul din față. Intre timp, ciudata vietate se apropiase, fără să-și schimbe drumul, ca și cînd ar fi vrut să satisfacă, fără greutate pentru ei, curiozitatea căpitanului și a echipajului.

— Gherasime, fii gata cu harponul! strigă Anton Lupan, dîndu-și seama că în curînd dihania va atinge bordajul.

Era un rechin, într-adevăr, și continua să se zbată, ca și cînd ar fi avut în trup o rană de moarte, deși în urma lui nu rămînea nici cea mai mică dîră de sînge pe fața oceanului.

Ajuns la cîteva zeci de metri, monstrul se răsuci deodată, făcînd calea întoarsă.

— Să coborîm barca, domnule!

— Degeaba, n-o să-l ajungem. Ia uite-l cum gonește, parcă l-ar mîna necuratul!

Rechinul se îndepărta, în aceeași zvîrcolire turbată, cu toate că, după semne, își mai pierduse din vlagă. Curînd se topi între valurile albastre și căpitanul, dezamăgit, hotărî să pornească mai departe. Dar chiar în clipa cînd voia să dea porunca trebuitoare cîrmaciului, Mihu, cel cu ochii mai ageri, strigă încă o dată:

— Domnule, ia uite! Se întoarce!

Nu se înșelase musul, monstrul se ivise iarăși, apropiindu-se, continuînd să se zvîrcolească, însă din ce în ce mai istovit, abia mai putînd să brăzdeze apa. Ajungînd în preajma „Speranței", umbra ei, care îl întorsese din cale prima dată, îl sperie iarăși și el vru să facă iarăși calea întoarsă, dar nu izbuti să mai găsească un drum, ci prinse să se învîrtească pe loc, pierzîndu-și din ce în ce mai repede vlaga rămasă.

— Coborîți barca! porunci căpitanul, încredințat că nu-l vor mai pierde de data asta.

Cîteva minute mai tîrziu, cînd fură în preajma lui, rechinul făcea ultimele mișcări neputincioase.

— Și totuși, n-are nici o rană! observă Anton Lupan, mirîndu-se foarte.

— Dar asta ce-o mai fi? întrebă Gherasim, care își pregătise zadarnic harponul și stătea aplecat peste copastia bărcii, ca să-l împlînte dintr-o lovitură dibace.

Monstrul stătea întins pe o parte și încă se mai zvîrcolea, cu mișcări neputincioase. Însă nu aceste mișcări stîrniseră mirarea cîrmaciului: o altă zvîrcolire se simțea în pîntecele fiarei, ca și cînd ar fi fost înăuntrul ei un vulcan gata să izbucnească, un buboi urias fierbîndu-și coptura, căutîndu-și prin piele drumul pe unde să țîșnească.

Și oamenii din barcă, Anton Lupan, Gherasim, Ieremia, plutașul, văzură deodată pielea umflîndu-se într-o parte, crescînd ca un mușuroi de cîrtiță, în timp ce rechinul, istovit, încerca zadarnic să se mai zbată. Și pînă ce vreunul

din oameni să se dumirească, pielea întinsă plesni, lăsînd să țîșnească afară un șuvoi de sînge care înroși apa oceanului. Nu era coptură, ci sînge proaspăt, dar curgea într-adevăr ca dintr-un buboi umflat peste măsură, părînd că niciodată n-o să se mai sfîrșească. Și în timp ce rechinul își dădea duhul, întins pe o parte, din rana proaspătă se ivi, sfîrtecînd carnea și coastele, ca să-și facă loc afară, botul fioros al unei dihănii și mai ciudate.

— E un diodon! strigă căpitanul.

Se dumirise abia cînd văzuse botul acela îmbucătățînd pielea ca o mașină de tocat carne, își amintise, dintr-o carte, mărturiile unui om de știință, locotorul Allan of Forres, ale cărui observații le lua drept temeinice chiar Darwin.

Pînă se spună el încă o vorbă oamenilor, cîndata vietate se ivi întreagă din tunelul săpat în carne și-n coaste — un soi de pește lunguieț ca țiparul, nu mai mare de două-trei șchioape. Îndată ce se văzu afară, evadatul, fără să țină seama de martorii aflați foarte aproape, prinse să se înfoaie, ca broscoiul din fabulă, trăgînd în el aer și apă, pînă ce din lunguieț se făcu rotund, să fi zis că-i o minge umflată. Și, înainte ca vreunul din oameni să se dezmeticească, să întindă asupra lui harponul sau cangea, învingătorul se răsturnă pe spate și-așa, cu burta rotundă în aer, se îndepărtă repede, înotînd în linie dreaptă.

— Ce-a fost asta domnule? izbuti să întrebe în sfîrșit cîrmaciul.

Anton Lupan îl lămuri, lămurindu-i totdeodată și pe ceilalți, spunîndu-le ceea ce știa și el din carte. Diodonul, acest pește lunguieț, întîlnit pe lîngă țărmurile Americii, poate să înghită după voie, atît aer și atîta apă, încît să-și schimbe forma pînă la a nu-l mai recunoaște. Dar nu asta este însușirea lui cea mai ciudată, ci puterea fălcilor, adunată cu învrăjbirea pe care poate s-o dovedească atunci cînd simte moartea aproape. De altfel, oamenii avuseseră dovada în față.

— Ca să vezi! se minună cîrmaciul. O vietate de două șchioape, să răpună dihania asta!

— Da, Gherasime, numai să nu crezi că l-a dat gata așa, dintr-o dată. Cine știe de cîte zile tot rodea el acolo,

sfîrtecînd coastele! La uite, mai curge sînge și acuma; pesemne i s-au golit toate vinele în pîntece; de mult timp se chinuia rechinul, altfel n-ar fi murit așa, în fața noastră, ca o găină tăiată!

— Oricum, domnule, ce-a vrut, a găsit, dihania! Se cheamă că și-a primit pedeapsa!

„Speranța" nu mai zăbovi în locul acela unde se întîmplase fapta sîngeroasă, unde David învinsese încă o dată pe Goliat, dovedind nestatornica putere a uriașilor.

Cu carena curățată de alge și proaspăt vopsită, goeleta nu făcea niciodată mai puțin de 150 de mile pe zi în săptămîna aceea de navigație, așa că, la 2 noiembrie se afla ancorată la Montevideo, cu mult înaintea unor vapoare care plecaseră o dată cu ea de la Rio de Janeiro.

Ciudat însă — și ciudățenia asta începea să tulbure mai adînc sufletul căpitanului — „L'Espérance" nu fusese văzută nici aici, nu era trecută în registrul Căpităniei. Să fi mers Pierre Vaillant fără escală pînă în strîmtoare, la Punta Arenas? Greu de închipuit, mai cu seamă că ar fi însemnat să înfrunte vremea așa de aspră a iernei. Să se fi adăpostit în vreunul din porturile următoare, la Bahia Blanca, în golful San Mathias sau la San Jorge? Asta n-ar fi fost de mirare, la un corăbier care dorește să fie cît mai aproape de gura strîmtorii, ca să pornească neîntîrziat mai departe, o dată cu venirea verii. Dar ca să te duci așa de departe fără nici o escală, cînd nu te zorește nimeni, avînd în față lungile luni ale iernei, i se părea o faptă de neînțeles lui Anton Lupan, așa cum i se va părea și cititorului.

Oricum însă, el hotărî să pornească mai departe fără întîrziere, luînd drumul de-a lungul coastei, ca să cerceteze toate porturile și golfurile aflate în cale.

Totuși, după socoteala lui, Montevideo era ultimul loc potrivit unde se puteau face pregătiri în vederea timpului aspru pe care aveau să-l întîmpine în strîmtoare. Trebuiau cumpărate haine călduroase, pentru toată lumea, de asemenea trebuia să se pună sobe în cabine, dar toate aceste nevoi nu luară mai mult decît o zi plină. Martin Stricland, în seama căruia intra cheltuiala, iscăli cecul fără nici o

împotrivire; acest personaj afurisit arăta mult mai puţină grijă banilor, decît sticlelor sale cu whisky.

— Unde este patagonezul meu? întrebă, după ce termină cu iscălitura.

Gherasim, căci el avea grija cumpărăturilor, împături cecul, apoi ridică sprîncenele, cu mirare:

— Care patagonez, domnule?

— Bucătarul vostru, Hanibal, sau cum îl mai cheamă!

— Ismail! Dar nu-i patagonez, ci turc de pe malul Bosforului. Dacă vă trebuie un patagonez, o să vi-l putem găsi uşor, după o săptămînă, fiindcă tocmai ne îndreptăm spre Patagonia.

Martin Stricland deschise un ochi:

— Da' tu de unde ai învăţat geografie?

— Să lăsăm asta, domnule!

— Atunci trimite-l încoace pe turcul acela!

— Ismaile! strigă Gherasim, ieşind pe punte. Vezi că te cheamă stăpînă-tu! Hai, du-te fuga şi-i varsă...

Ia-l însă pe bucătar de unde nu e.

— Mă, care l-aţi văzut pe Ismail, fir-ar Coranul lui să fie?!

In acest timp Ismail, gătit de sărbătoare, cu turban nou de mătase indiană, se plimba fudul pe străzile oraşului, unde, deşi amestecul de naţii ducea la un amestec de straie, din cele mai ţipătoare, un turban, cu totul neobişnuit în America Latină, nu putea trece nebăgat în seamă. După o oră de plimbare, bucătarul „Speranţei" ducea în urma sa pe toţi ştrengarii şi toate haimanalele din Montevideo, dornice să petreacă fără o centimă.

Astfel însoţit de această gloată gălăgioasă, veselă şi fără nici o grijă, Ismail ajunse într-o mică piaţă, înţesată de lume, negîndindu-se nici măcar în treacăt că el unul ar fi avut şi altele de făcut, nu ca tînăra sa escortă pusă pe veselie.

— Poftiţi senor, poftiţi senora, licitaţia începe! striga, de pe o mică estradă, care-l ridica deasupra mulţimii, un cabaleros, cu mustaţa subţire, neagră, învîrtindu-şi pe deasupra capului uriaşa-i pălărie de catifea albăstrie.

In lumina soarelui de pe a 35-a paralelă, pălăria scotea ape gălbui-roșcate, de parcă ar fi fost suflată cu aur.

Cabalerul acesta, îmbrăcat într-o tunică fără mineci, cu două tăieturi prin care-i ieșeau brațele, trădîndu-i originea navareză, vorbea cea mai curată și mai năvalnică limbă spaniolă pe care o auzise Ismail vreodată, în escalele lui la Valencia, la Alicante sau la Barcelona. Astfel că bucătarul „Speranței" își făcu loc prin mulțime, pînă ce ajunse în față, nu din dorința de a vedea ce se vinde, ci vrăjit de tumultuoasa muzică din limba vînzătorului.

— Poftim, efendi! strigă acesta plin de curtenie, cînd văzu turbanul profetului zbătîndu-se în mulțime. Privește, efendi, ce minunăție! Dumnezeu e mare, dar Allah îl întrece! Iată mașina care cîntă și vorbește, în orice limbă, după dorința fiecăruia.

Ismail, care umblase prin multe porturi și cunoștea fel de fel de pezevenghi de toate națiile, clătină din turban, cu îndoială, ca unul ce fusese păcălit de multe ori în viață pînă să-și capete înțelepciunea — și, băgîndu-și mîinile în buzunarele șalvarilor, făcu încă un pas înainte, hotărît ca, orice ar fi să fie, să-i rîdă în nas șarlatanului.

— Senor și senora! continua acesta, în aceeași limbă tumultuoasă. Deoarece în mijlocul nostru se află un adevărat fiu al profetului, îngăduiți-mi ca în cinstea lui, miraculoasa mea mașinărie să cînte o dulce melodie de pe malul Bosforului!

Ismail clătină din cap iarăși, cu mai multă îndoială, dar nu se îndură să plece, lucru care l-ar fi scutit de multe belele și pe el, și echipajul „Speranței".

Tot vorbind, cabalerul se aplecă deasupra unei mese aflate pe estradă și începu să învîrtească mînerul ciudatei mașinării puse în vînzare. Aceasta era o cutiuță de tablă, care, afară de unele marafeturi cu rosturi nelămurite, semăna cu o rîșniță de rînd, cum în Stambul găsești la toți cafegiii.

— Iată, senor și senora, iată efendi, ultima născocire a domnului Edison, adusă cu multă trudă tocmai de la Filadelfia. E singura mașină vorbitoare care a ajuns la Montevideo, căci pînă acum domnul Edison nu a fabricat decît

cinci exemplare, unul pentru preşedintele Statelor Unite, altul pentru regina Angliei, al treilea pentru papa de la Roma, al patrulea pentru sultanul Turciei; al cincilea, după cum vedeţi, se află aici în faţa dumneavoastră. Acum senor şi senorita, faceţi linişte să auziţi glasul fonografului, maşina care cîntă şi vorbeşte, minunea secolului al XIX-lea, şi-a tuturor secolelor!

Bucătarul „Speranţei" aruncă vecinilor priviri neîncrezătoare, dar mai făcu un pas înainte, pînă ce ajunse lîngă masa cabalerului. Acesta luă dintr-o lădiţă aflată alături o cutie de carton, lunguiaţă, din cutie scoase, umblînd cu nespusă grijă, un cilindru gălbui, să fi zis că-i un sul de ceară, şi-l înfipse pe un ax, făcut la măsură, care ieşea dinăuntrul maşinăriei. Pe urmă trase o piedică, potrivi pe sulul de ceară un marafet care aducea cu un ceasornic, numai că din el pornea o pîlnie mare cît pălăria cabalerului, sulul începu să se învîrtească şi în clipa următoare...

În clipa următoare Ismail simţi că i se taie picioarele. Stambulul era departe, ştia limpede că doar plecase de acolo acum douăsprezece luni de zile — dar deodată i se păru că timpul trecut, şi arhipelagul şi Mediterana şi oceanul nu fuseseră decît un vis, din care se trezea acum, acasă, sub umbra chiparosului, în sunetele dulci cu care Laleli îşi începea gazelul. Piaţa începu să se învîrtească repede, cerul se înfunecă, lăsînd să se vadă mii de stele, soarele se făcu palid, ca luna — şi murmurul de uimire al mulţimii semăna cu loşnetul tainic al sicomorilor, în vreme ce glasul, pornit de colea, dintr-o fereastră tainică, de sub un văl miraculos, care topea depărtările, ai fi zis că-i însuşi glasul gingaş al Laleliei.

— Ascultaţi, senor şi senora! vorbea, într-o şoaptă ademenitoare cabalerul. Acesta este un gazel oriental autentic, pe care domnul Edison l-a imprimat special, la comanda sultanului!

Poate cineva din mulţime ar fi putut să se îndoiască de vorbele sale — Ismail însă cunoştea gazelul şi nu trebuia să-i spună nimeni că numai un glas de pe malul Bosforului putea să scoată sunete atît de dulci, atît de fermecătoare. Cîteva clipe bucătarul stătu ţeapăn, cu luna, ste-

lele și chiparosul din grădina Laleliei, apoi își scutură capul, mai-mai să-i cadă turbanul, și rămase prostit, cu ochii cît cepele la cutia năzdrăvană.

— Ți-a plăcut, efendi? întrebă cabalerul, la sfîrșitul gazelului.

Ismail, deși încă sub puterea vrăjii, clătină din cap, hotărît să nu mistuie nici o pungășeală.

— Estem scamatorie! zise, silindu-se să răspundă, pe cît îl ajutau puterile, în limba cabalerului și pocînd-o, ca pe-a tuturor ghiaurilor.

— Nu-i nici o scamatorie, senor și senora, dar e într-adevăr o mare minune. E mașina vorbitoare a lui Edison. Iată, cine nu crede, să vină în față și va vedea că nu-i o înșelătorie, ci cel mai mare miracol pe care l-a cunoscut lumea.

Bucătarul „Speranței" sări pe estradă, privi bănuitor sub masă, apoi se ridică pe vîrfuri, cercetă fonograful pe toate părțile, îl ciocăni, își vîri nasul în pîlnie și la urmă zise, încă îndoît, dar în prada unei tulburări fără margini:

— Mai cîntam o dată gazelul!

Nu, nu putea fi o pungășie, dar era o minune, cum spunea cabalerul, căci glasul nu pornea din altă parte, ci numai dinăuntrul cutiei, răspîndindu-se limpede asupra pieței, ca și cum pîlnia miraculoasă unea Montevideo cu Stambulul.

— Cît costam? întrebă bucătarul, în prada beției.

— Se vinde la licitație, efendi! Poftiți, senor și senora, licitația începe de la zece pesos, zece pesos de aur, pentru mașina cîntătoare a domnului Edison.

Prin mulțime trecu un murmur de uimire. Cu zece pesos se putea cumpăra un cal de rasa cea mai bună.

— Licitația se deschide cu zece pesos! continuă să strige cabalerul, aruncînd priviri în anumite părți prin mulțime.

Urmă o scurtă tăcere, în care timp Ismail încerca să-și dea seama ce înseamnă zece pesos, în franci, în drahme sau în lire otomane. Înainte însă de a ajunge la vreo limpezire, un cabaleros cu hainele cam ponosite își aruncă poala mantiei pe umăr și făcu semeț un pas înainte.

— Unsprezece, senor! strigă, ridicînd, ca pe o spadă, bastonul subțire.

— Doisprezece! sări bucătarul, lăsînd baltă socotelile.

Lumea întoarse capul spre dînsul, într-un murmur de uimire mai viu decît primul. Ismail însă nu mai vedea și nu mai auzea pe nimeni, sub vraja mașinăriei care-i cîntase gazelul.

— Cincisprezece! răsună, semeață, vorba de adineauri.

— Douăzeci! gîfîi bucătarul, aruncînd o privire zdrobitoare străinului care-i stătea în cale cu atîta trufie.

— Douăzeci și cinci, senor! stărui acesta, ridicînd iarăși bastonul.

Peste un sfert de oră, Ismail își scosese turbanul și își ștergea amețit nădușeala de pe frunte. „Ce caută pezevenghiul ăsta?" își zicea, scos din fire. „De ce vrea să-mi ia gazelul?"

— S-a oferit cincizeci de pesos, senor și senorita! strigă cabalerul cu mașinăria. Cine vrea să liciteze, mai are încă vreme. Cincizeci de pesos o dată, cincizeci de două ori... cinci...

— Cincizeci și cinci! răcni Ismail, mototolindu-și turbanul.

Vrăjmașul său ridică bastonul și vorbi calm, ca și cînd ar fi oferit roșcove, nu bani grei de aur:

— Șaizeci de pesos, senor!

— Șaizeci de pesos o dată, șaizeci de două ori...

Două ceasuri mai tîrziu, Ismail trecea schela, pe puntea „Speranței" cu fonograful în brațe, în timp ce cabalerul care i-l vînduse rămînea pe chei, țeapăn, încruntat, aruncînd în jur priviri bănuitoare.

— Pe unde umbli, păcătosule! strigă Gherasim, ieșind în întîmpinarea bucătarului. Nu știai că plecăm astă-seară? Vezi că de azi-dimineață strigă stăpîn-tu după tine!

Ismail așeză cu mare grijă fonograful deasupra bocaportului, se îndreptă anevoie de șale și drept răspuns întrebă ștergîndu-și nădușeala:

— Estem aici căpitanul?

Nu numai căpitanul se afla pe bord, ci întreg echipajul, care făcea ultimele pregătiri înaintea plecării.

— Ce-i, Ismaile? întrebă Anton Lupan, ieşind de sub punte, cu o hartă în mînă.

Bucătarul îşi lăsă ochii în jos, plin de sfială.

— Domnule, cumpăram asta maşină care vorbeam şi cîntam gazelul.

— Un fonograf? Bravo, Ismaile!

— Nu suparam?

— Dimpotrivă, mă bucur foarte tare. Auzisem de această născocire a lui Edison, dar nu credeam că o să avem atît de curînd un fonograf la bordul „Speranţei"...

Cabalerul de pe chei tuşi, dînd semne de nerăbdare.

— Domnule, începu Ismail, copleşit de sfială, ca întotdeauna cînd era vorba de parale. Putem dam o sută de pesos?

Anton Lupan scăpă harta din mînă.

— O sută de pesos? Pesemne c-ai înnebunit, Ismaile! Ce vrei să faci cu ei? Asta-i o întreagă avere!

— Plateam marafetul.

— O sută de pesos?

— Cîntam gazel, domnule!

— Cine-i şarlatanul care te-a tras pe sfoară?

Cabalerul de pe chei tuşi iarăşi, înţelegînd, fireşte că vorbele acestea, spuse cu furie, îl priveau chiar pe dînsul.

— Bună ziua, senor! zise, salutînd pînă la pămînt cu pălăria lui cît ceaunul. Vă rog să-mi daţi banii, deoarece mai am şi alte treburi.

Căpitanul se apropie de schelă.

— Al dumitale este fonograful acesta, domnule?

— Nu, senor! răspunse cabalerul, salutînd a doua oară, cu buzele-i roşii trase spre urechi, într-un zîmbet subţire. A fost al meu, dar l-am vîndut acum o oră.

— Asta nu-i vînzare, ci curată pungăşie!

— Senor, vă rog să vă măsuraţi vorbele; pentru asemenea insulte vă pot băga la închisoare. Vînzarea s-a făcut la licitaţie publică, în văzul lumii. Nu-i aşa, efendi?

Anton Lupan luă fonograful de pe bocaport, gata să-l frîngă în mîini de furie.

— Poftim, domnule, ia-ţi înapoi scamatoria. Poate găseşti alt naiv, să-ţi dea o sută de pesos.

— Regret, senor! răspunse cabalerul, cu acelaşi zîmbet subţire. O licitaţie închisă nu se mai poate deschide. Dumnealui a dorit să aibă cu orice preţ fonograful şi l-a concurat pe secretarul preşedintelui, trimis de însăşi excelenţa sa să liciteze.

— Nu ai decît să-l cauţi pe secretar şi să-i oferi...

— Dumneata crezi, — îi tăie vorba cabalerul, ofensat pînă în fundul inimii, — dumneata crezi că preşedintele Uruguaiului va accepta să cumpere un bun refuzat de primul marinar care se opreşte la Montevideo? Vă poftesc să-mi daţi numaidecît banii, altfel voi fi nevoit să mă adresez judecătorului şi să cer daune care ar putea întrece chiar preţul vînzării. Am destui martori cu care să-mi apăr interesele!...

O sută de pesos făceau, la data aceea, peste două mii cinci sute de franci, adică totalul sumei depusă la Banca Franţei de Martin Stricland, în contul întregului echipaj al „Speranţei". Pentru aceşti bani oamenii se luptaseră cu maurii, suferiseră zăpuşeala şi nisipul armatanului, înfruntaseră uraganul, fuseseră la un pas să moară de sete în mijlocul oceanului, ca să nu pomenim decît primejdiile cele mai grele, lăsînd la o parte truda îndelungată a fiecăruia.

Anton Lupan adună oamenii şi se sfătuiră cum să iasă din greaua încurcătură în care-i băgase bucătarul. Nu existau decît două căi de scăpare: ori să-şi dea fiecare economiile, pînă la ultima centimă, ori să-l lase pe Ismail la Montevideo, în mîna judecătorului, să-şi ispăşească greşeala pe propria lui piele.

Firește că nimeni nu era bucuros să se ştie la mii de mile de ţară, fără o leţcaie pusă deoparte pentru cine ştie ce grea încercare; dar tot atît de adevărat este că nimeni n-avea inimă să-l lase pe unul de-al lor, fie el cît de păcătos, în închisorile Uruguaiului.

„Speranţa" trebui să-şi amîne plecarea, deşi Anton Lupan, pentru motivul ştiut, n-ar fi vrut să mai întîrzie nici o oră într-un port unde nu avea ce face. Cabalerul se învoi să aştepte pînă a doua zi dimineaţa, după ce luă asupra sa, drept garanţie, actele corăbiei şi cărţile de marinar ale tuturor oamenilor.

In tot timpul care se scurse de la această hotărîre pînă a doua zi, înaintea plecării, Ismail rămase ascuns în hambar, înghesuit în culcușul lui, cu fața la perete, strîngînd în brațe mașina năzdrăvană, dar neîndrăznind s-o pună în funcțiune, deși ardea de nerăbdare să asculte gazelul. Drept urmare, pe lîngă celelalte necazuri, echipajul trebui în seara aceea să rabde de foame; să rabde poate nu-i tocmai vorba cea mai potrivită, căci nimănuia nu-i ardea de mîncare.

Spuneam mai adineauri că o corabie care merge de la Pernambuco la Capul celor Unsprezece mii de Fecioare se poate opri la Rio de Janeiro, la Montevideo — mă rog, chiar și în alte porturi întîlnite în cale, dar nu are ce căuta la Buenos Aires, dacă nu vrea să-și piardă vremea de pomană.

A doua zi, la timpul cînd Anton Lupan se afla la Bancă, luptîndu-se să scoată banii, Martin Stricland își aminti că din ajun, cînd își exprimase această dorință, încă nu vorbise cu bucătarul. De aceea se ridică în capul oaselor și începu să bată în spirai cu bastonul.

— Ce dorește domnia-voastră, domnule? întrebă Gherasim, adresîndu-i-se după cum prevedea punctul J al contractului încheiat între pasager și căpitanul „Speranței".

— Trimite-l încoa' pe... Cum îi spune? — că am uitat iarăși.

— Poate pe Ismail; el are grijă de domnia-voastră, domnule.

Ceva mai tîrziu, bucătarul stătea bosumflat în fața lui Martin Stricland — trupul bucătarului, căci sufletul lui rămăsese dincolo, să păzească mașina cîntătoare.

— Cît whisky mai avem? Adă inventarul!

Martin Stricland deschise un ochi și cercetă hîrtia pe care Ismail însemna sticlele scoase din magazie, pe urmă închise ochiul și deschizîndu-l pe celălalt, numără, cu o iuțeală uimitoare, sticlele goale, așezate stivă sub pat. Socoteala era bună, în măsura în care numărul sticlelor scoase din magazie se potrivea cu numărul sticlelor goale. Dar, cu prilejul acestei cercetări, ciudatul pasager constată,

cu spaimă, că provizia făcută la Marsilia nu corespundea nevoilor sale reale.

— Unde ne aflăm? întrebă, deschizînd amîndoi ochii, lucru care se întîmpla prima oară de la întîlnirea cu uraganul.

— La Montevideo, răspunse bucătarul.

Martin Stricland făcu un gest de desperare.

— La Montevideo! Per Baco! Am băut odată whisky aici și am crezut că-i sifon întărit cu sodă caustică și subțiat cu sare-amară!

In clipa aceea, Anton Lupan intră în cabină, lac de năduşeală.

— Ei, Ismaile, am terminat cu cabalerul tău, dar să știi că ne ești dator din cap pînă în picioare.

— Plăteam, domnule! răspunse bucătarul, aruncîndu-i o privire recunoscătoare. Munceam, căram... Plăteam!... Vream ascultam gazelul?

— Lasă, altă dată; acum du-te sus, că ne pregătim de plecare.

— Care va fi prima escală? întrebă Martin Stricland, chinuit de gîndul băuturii.

— Nădăjduim să nu mai oprim în nici unul din porturi, pînă în strîmtoare, decît cel mult cîte o jumătate de oră.

— Per Baco!... Am o rugăminte la dumneata, căpitane! Trebuie să mergem la Buenos-Aires.

Ar fi fost oare cu putință ca Pierre Vaillant să se fi abătut pe la Buenos Aires fără să oprească la Montevideo? Și la ce i-ar fi folosit acest ocol așa de mare?

Cu toate argumentele potrivnice, în capul lui Anton Lupan se aprinse o scînteie chinuitoare... Drumul acesta, nepus la socoteală, însemna o întîrziere de trei-patru zile. Dar dacă, totuși, „L'Espérance" trecuse pe la Buenos-Aires și-i afla urma tocmai acolo?

— Per Baco! răspunse el, cu vorba pasagerului.

Dacă la simțămintele lui mai adăuga și chibzuiala practică a lui Gherasim, avea acum prilejul să reciștige banii pe care-i înhățase cabalerul.

— Vom merge, domnule, dar, dat fiind că este vorba de un ocol destul de mare, va trebui să plăteşti echipajului o remuneraţie corespunzătoare cu munca lui suplimentară... Ismaile, cît crezi că ar putea să ceară oamenii ?

— O sută de pesos ! răspunse bucătarul, judecînd şi el cu capul lui Gherasim, judecată care de data asta se potrivea şi cu a căpitanului.

Şi-abia după ce spuse vorba, începu să clipească, repede, surprins de isteţimea lui spontană.

— O sută de pesos ? Per Baco ! Asta face şaptezeci de lire sterline. Căpitane, sînt cam scumpi oamenii dumitale !

Scumpi, dar ce poţi face, dacă vrei să mergi la Buenos Aires, singurul port din America Latină unde se găseşte un whisky ca lumea ?

Ismail ieşi pe punte, mai fudul ca păunul.

— Per Baco, bre ! strigă, pocnind din degete, în faţa oamenilor. Acum plecam Buenos-Aires ! Haidam !

Era atît de încredinţat că datorită lui echipajul cîştiga o sută de pesos, încît uitase cu desăvîrşire suta cealaltă, preţul gazelului.

„Speranţa" părăsi portul Montevideo în ziua de 8 noiembrie şi astfel, în loc să-şi continue drumul spre sud, puse capul la vest, îndreptîndu-se spre Buenos Aires.

Dar bucătarul n-avea de unde să ştie că va face în curînd cunoştinţă cu închisorile Argentinei, el, care scăpase ca prin minune de judecătorii Uruguaiului.

CAPITOLUL XXIV

Închisorile Argentinei

Nu trebuie să cunoşti limba spaniolă ca să ştii ce înseamnă Buenos Aires. Deocamdată, echipajul, îmbulzit pe punte, nu simţea vreo mireasmă nouă, căci vîntul bătea dinspre nord-est, aducîndu-le aerul de la Montevideo, care le stătea în gît, ceea ce nu trebuie să ne mire.

Buenos Aires înseamnă, deci, Aer-Bun, aer plăcut !...

„De unde naiba aer bun ? !" ar fi zis oamenii, dacă ar fi ştiut ce boli cumplite bîntuiseră în acest oraş, paradisul înşelător al nefericiţilor emigranţi ! În 1871, adică unsprezece ani înaintea celor povestite aici, febra galbenă şi holera secerase la Buenos Aires 26.000 de vieţi omeneşti şi asta nu însemna că oraşul devenise imun. În schimb, emigrarea era mai puternică decît orice boli ; zece mureau, o mie veneau în loc. Dacă în 1869, adică doi ani înaintea holerei, oraşul avea 180.000 de locuitori, douăzeci şi cinci de ani mai tîrziu, locuitorii atingeau 700.000 şi numărul lor continua să crească, necontenit.

Buenos-Aires înflorea prin strădania bancherilor londonezi. În 1882, „Speranţa" urma să acosteze în fundul estuarului, la un fel de ponton împotmolit în mîl ; zece ani mai tîrziu, marile cargoboturi şi pacheboturi transatlantice găseau aici un port modern, bine dragat, cu diguri apărătoare, cu cheiuri largi şi cu docuri ca la New York, pri-

lejuind un trafic de 300.000 tone lunar. Dar atunci goeleta romînească naviga pe alt ocean...

Acum ea se îndrepta spre vest, străbătînd estuarul, posomorît și cenușiu de mîlul La Platei, în timp ce bucătarul stătea în hambar, aplecat peste fonograf și asculta necontenit gazelul, visînd la îndepărtatul Stambul.

Estuarul La Platei este un golf adînc de peste două sute de kilometri, larg de patruzeci și cinci, în care fluviul se varsă prin cîteva guri, formînd o deltă obișnuită, ca mai toate fluviile. Geografii socotesc că fluviul nu se termină la vărsarea lui în acest estuar, ci tocmai unde estuarul se pierde în ocean. Astfel că, în clipa de față, deși navigau pe o apă căreia abia îi zăreau marginile, căpitanul scrise în Jurnalul de Bord:

„8 noiembrie. Ora 11 antemeridian, părăsit Montevideo cu aceeași încărcătură și vechiul echipaj. Navigăm pe Rio de La Plata spre Buenos Aires, vest un cart spre nord, vînt din tribord, înapoia traversului, curent din pupa!"

„Speranța" ajunse la Buenos Aires în dimineața următoare, nu mult înainte de răsăritul soarelui, adică atunci cînd abia se lumina, și trase sondînd mereu, ca să nu se împotmolească în mîl, la un ponton primitiv, pus pe stîlpi, ca un debarcader sărăcăcios de pescari. Alături însă portul nou se lucra, așa cum și în oraș, semnul înnoirilor se vedea la fiecare pas.

Buenos Aires fusese croit de la început cu bulevarde drepte și largi, care se încrucișau perpendicular, ca pe o vastă tablă de șah. Unele străzi însă, deși înscrise în același paralelogram, fuseseră tratate mai puțin generos, de aceea, cu toată larga perspectivă care îi se deschidea la fiecare colț, de la o vreme îngustimea lor te cam înăbușea.

Dar ce-are a face! Dacă voiai să-ți îndestulezi plămînii cu aerul mult lăudat, aveai la îndemînă douăsprezece piețe mari, două promenade unde întîlneai, seara, lumea cea mai elegantă din toată America de Sud, precum și cele două parcuri, Recoleta și Palermo, unde într-adevăr miresmele copacilor înfloriți justificau promițătorul nume dat acestui oraș.

La timpul cînd goeleta romînească sosea acolo, atît portul cît şi oraşul fierbeau, din trei pricini care n-aveau nimic de-a face una cu alta: prima, străzile se canalizau, a doua, soseau emigranţi din peninsula Iberică şi din Italia, iar a treia, o sumă de aventurieri, veniţi din toate colţurile pămîntului, se pregăteau să plece spre sud, în Ţara de Foc, unde cică se găsea aur să-l strîngi cu lopata. Chiar guvernul republicii pregătea expediţii în acest scop, căci la urma urmei, poate avea mai multă nevoie de aur decît un particular.

Pe lîngă aceste trei pricini mari, lumea mai forfotea, dînd buzna spre prăvălia unui negustor, în Plaza General Lavalle, fiindcă acesta vestise sfîrşitul pămîntului, prin ciocnirea lui cu o cometă, a cărei imagine pusese să-i fie pictată pe geam — şi îşi desfăcea marfa cu mare rabat.

Îndată ce se aruncă schela, Anton Lupan se repezi la Căpitănie, şi, cu toată ora nepotrivită, tot zgîlţîind uşa şi bătînd în geam, izbuti să trezească un slujbaş. Din păcate, registrul vaselor nu avea înscrisă nicăieri o goeletă franţuzească purtînd numele „L'Espérance".

Căpitanul se întoarse pe bord, încruntat, întrebîndu-se de ce îşi făcuse nădejdi absurde — dar poate că era mai bine aşa, decît să fi plecat mai departe ducînd cu el remuşcarea că nu l-a căutat pe Pierre Vaillant pas cu pas.

În lipsa lui, Ismail debarcase, din porunca lui Martin Stricland şi, însoţit de Mihu, plecase în oraş. Într-un tîrziu, adică tocmai la ora cînd oraşul somnoros se trezea, izbuti să găsească prăvălia lui senor Barabal, pe Calle de Rivadavia, cum fusese învăţat.

Senor Barabal nu avea nici un neam în Scoţia, dar vindea cel mai bun whisky scoţian; nu era înrudit cu Scaraoţchi, dar pe lîngă whisky vindea cele mai solide sicrie de stejar. Butoaiele cu whisky se aflau în stînga prăvăliei, sicriele în dreapta; între ele rămînea o cărăruie pe care abia te puteai mişca. Nu-i o născocire: acest iscusit negustor a existat şi mulţi călători pomenesc de el, pînă pe la 1892, cînd i s-a pierdut numele, fie că şi-a strămutat negoţul aiurea, fie că a repauzat — şi, după ce ani la rînd

și-a încercat whisky-ul, a trebuit, în fine, să-și încerce și sicriele de stejar.

Cînd deschise ușa prăvăliei, Ismail simți că i se face părul măciucă în cap.

— Poftim, senor! îl primi negustorul, măsurîndu-l din ochi, ca și cum ar fi vrut să-i ia înălțimea.

— Allah-Allah! îngăimă bucătarul, tremurînd ca trestia în fața sicrielor, el care nu tremurase în fața lui Spînu și încă a altor piraţi.

In sfîrșit, ca să nu mai lungim vorba, după ce se dezmetici, Ismail cumpără, așa cum îl poruncise stăpînul, șaizeci de lăzi cu whisky, a zece sticle fiecare, căci Martin Stricland nu avea încredere în whisky-ul din butoi, plăti cu bani pesin, urcă marfa într-un camion uriaș, pe care îl găsi la colț, îl îndreptă spre port, sub privegherea lui Mihu, iar el porni să se plimbe prin orașul scormonit de săpători.

— Nene Ismail! strigă musul, după cîțiva pași. Vezi să nu întîrzii, că peste un ceas plecăm!

— Nu băteam la cap!

Băiatul ridică din umeri și își văzu de drum, privindu-și din cînd în cînd cizmele noi, care, însfîrșit, nici nu-l strîngeau, nici nu-i erau largi.

Rămas singur, Ismail porni pe strada desfundată, sărind peste șanțurile făcute în vederea canalizării, uitîndu-se cu ifos la rarii trecători matinali și aruncînd cîte o privire în vitrinele prăvăliilor care se țineau lanț. Așa merse bucătarul, fără să se întîmple ceva demn de relevat, pînă aproape de gara centrală, cînd, aruncîndu-și ochii într-o vitrină, rămase țeapăn, cu mustața zburlită, ca și cînd i-ar fi căzut o cărămidă în cap.

In vitrină se vedea, se vedea limpede, colea, la jumătate de pas cu mîner, cu țilindru, cu pîlnia vopsită în cel mai frumos albastru de cobalt, o mașină de cîntat.

Bucătarul se frecă la ochi, își lipi nasul de geam, se ciupi de mînă să se încredințeze că-i treaz, pe urmă deschise ușa și se năpusti în prăvălie, spre spaima negustorului care era obișnuit cu mușterii năvalnici, dar nu chiar așa de desperaţi.

— Senor, asta marafet cîntam? întrebă Ismail, pocind puţinele cuvinte spaniole pe care le cunoştea.

— Da, senor, este un fonograf.

— Şi cît costam?

— Cinci argentinos, senor, dar să nu vi se pară scump, căci numai vama şi transportul costă o mulţime de bani.

— Cinci argentinos?... In pesos, ca la Uruguai, cît făceam?

— Cam tot atît. Dacă-mi daţi cinci pesos, îl puteţi lua.

Din albastră, Ismail văzu pînia fonografului făcîndu-se roşie, pe urmă neagră, liliachie, vînătă— numai la prima culoare nu mai vru să vină neam.

— Per Baco! Cabaleros, am păcălit! Mare pezevenghi, siktir măgar!

Dar cum de nu-i dăduse prin minte ceea ce era mai important?

— Si gazel cîntam?

— N-am înţeles, senor; dacă vreţi să repetaţi!

— Aveam cilindru care cîntam gazel?... A-a-a-a, gazel, Istambul, sultan?

— Nu; avem însă Marsilieza, O Tannenbaum şi un marş...

— Dacă gazel n-aveam, rahat!

Ajuns în stradă, Ismail scuipă cu dispreţ pe trotuar, cum ar fi scuipat pe fonograful argentinian — şi porni mai departe, plin de mîndrie din vîrful cizmelor pînă în turban.

Se făcuse ceasul zece şi de unde pînă atunci străzile fuseseră mai mult goale, acum lumea se îndesa, şi pe un trotuar şi pe celălalt. După un timp bucătarul se pomeni înconjurat de o gloată gălăgioasă, fel de fel de oameni, femei, copii, bărbaţi — spanioli, portughezi, italieni, franţuji, fiecare vorbind în alt grai, unii mai frumos, alţii mai săracăcios îmbrăcaţi, dar toţi mergînd înfrigurati în acelaşi pas.

Ca unul care ai fi zis că n-are nici un zor, Ismail se lăsă purtat de acest val, din ce în ce mai înţesat, pînă ce, dincolo de gara centrală, ajunse în marginea unui fel de mai-

dan. Atita lume adunată și atita însuflețire nu putea fi văzută decît la luptele de tauri, în Spania. Curat bairam!

Ismail își scoase turbanul și, rotindu-și-l pe deasupra capului, într-un gest larg, se adresă unui cabaleros din stinga sa:

— Aici estem torida, senor, iertam întrebam?

Per Baco! Nu erau lupte de tauri, ci de cocoși! Ismail cunoștea cocoșii numai de la bucătărie, nu bănuise că se pot și lupta. Dar nu cumva cabalerul își bătea joc de el? Hai?

Bucătarul cumpără un bilet de doi centavos, din banii lui Martin Stricland, și, înghesuindu-se prin mulțime, intră într-un mare cort circular, care avea în mijloc o arenă cu nisip, cum văzuse la circ, la Brăila și la Galați. Stambulul fiind în această privință mult mai înapoiat. Allah-Allah! Cabalerul nu mințise! Erau lupte de cocoși, cu adevărat!

E ciudat că luptele acestea nu vin dintr-o țară cu oameni focoși, cum vin cele de tauri, ci de undeva unde oamenii sînt recunoscuți prin placiditatea lor — adică din Anglia. Și e cu atît mai ciudat cu cît o luptă de cocoși e mult mai sîngeroasă, într-un anumit fel, decît cea mai încrîncenată torida. Căci măsura nu trebuie să ne-o dea cantitatea de sînge vărsat, firește mai mare la un taur decît la un cocoș, ci furia, înverșunarea, sălbăticia cu care două vietăți nevinovate se încaieră, se sfîșie, se ciopîrțesc și se răpun, în ochii privitorilor îmbătați.

Cînd Ismail intră în cort, lupta începuse, se vede, mai demult; îngrijitorii tocmai ridicau din arenă un ghem de carne însîngerată, care, după cele cîteva pene rămase icicolea, părea să fi fost chiar un cocoș. Învingătorul, la fel de ciopîrțit și jumulit — și nu cu mai multă viață în el decît celălalt, era prezentat mulțimii, de către proprietar, într-o dezlănțuire de strigăte, de aplauze și huiduieli, care dovedea fierbințeala poporului adunat.

Spaniolilor emigrați peste ocean le-a fost mai ușor să împrumute cocoșii din Englitera, decît să care cu ei taurii sevilieni — însă asta n-a dus la o scădere a pasiunii lor, căci în curînd, luptele înverșunatelor zburătoare i-au cîștigat mai vîrtos decît cea mai sîngeroasă torida.

Tot făcîndu-şi loc cu coatele, Ismail ajunse pînă la parmaclicul care despărţea arena de spectatori şi se înfipse cu ifos între doi cabaleros îmbrăcaţi amîndoi la fel, cu veste şi pelerine negre, cu pantaloni largi jos, strînşi pe mijloc sub chimire late, bătute cu ţinte de argint.

După ce îngrijitorii adunară fulgii şi penele risipite pe nisip, un alt cabaleros, pesemne directorul circului, veni în mijlocul arenei, ridică mîna spre a se face linişte, apoi vesti:

— Senor, senora, urmează disputa între Nelson, cocoşul Excelenţei Sale sir Percy, consulul Marii Britanii la Buenos Aires, şi Gracia d'Oro, al senoritei Michaela y Diaz, marchiză de Santa Fé.

Spectatorii izbucniră în strigăte şi fluierături, care le arătau mulţumirea. În tribună, cei doi proprietari se ridicară, se înclinară spre popor, consulul sărută mîna marchizei, apoi amîndoi făcură un semn, spre o perdea din fund. Managerii se iviră cu cocoşii în braţe şi trecură de jur împrejur, prin faţa parmaclicului, dînd prilej doritorilor să-şi aleagă favoritul pe care vor paria.

Nelson era un cocoş alb, de mărimea unui curcan obişnuit, alb ca o ninsoare proaspătă, numai cu creasta roşie, singur simbol al măcelului care se pregătea. Cînd ajunse în faţa lui, văzîndu-i ciocul hrăpăreţ, ochii sălbatici şi ghearele ca de vultur, Ismail se trase un pas înapoi.

Gracia d'Oro avea penele lucioase, parcă nu suflate, ci turnate în aur greu — şi în mişcările cu care-şi rotea capul, căutînd învrăjbit în jur, nu se vedea nimic din graţia prevestită de un nume atît de frumos, ci o pornire de fiară, ceea ce pe Ismail iarăşi îl îngrozi.

După ce managerii sfîrşiră ocolul arenei, veniră la mijloc, unde îi aşteptau ajutoarele lor — şi împreună cu aceştia, trecură la punctul următor al ritualului sîngeros.

Bucătarul „Speranţei", care văzuse multe în viaţa lui, scoase un strigăt:

— Allah-Allah!

Cei doi cabaleros din dreapta şi din stînga îi aruncară o privire mirată — şi nu răspunseră nimic, căci pregătirile din arenă îi interesau mai mult decît turcul dintre ei.

Ismail văzu limpede cum de picioarele cocoşilor, între gheare, se legau strîns, cu sfoară răsucită dibaci, nişte lame de oţel, lucioase, ascuţite şi ameninţătoare, ca vîrful cuţitului.

Alături, pe nisip se afla un mic ring circular, înalt de vreo patru palme, cu diametrul cam de două ori cît roata unei trăsuri. Spun ring circular, deşi ar putea să pară de prisos, dar din păcate s-au mai văzut şi ringuri pătrate, de pildă la box.

— Senor, senora, lupta începe! Cine doreşte să arbitreze, e rugat să poftească!

Vreo douăzeci de inşi săriră în aceeaşi clipă peste parmaclic, dar numai primii doi care ajunseră mai repede fură opriţi; ceilalţi se îndepărtară, unii ruşinaţi, alţii ameninţînd cu pumnii şi vociferînd.

Între timp, managerii, tot mîngîind cocoşii, se aşezară de o parte şi de alta a ringului, apoi începură să-i asmută unul asupra altuia, fără să-i slăbească din mîini, spunîndu-le cuvinte întărîtătoare la urechi, ca nişte descîntece şuierate într-un grai necunoscut. În sfîrşit, după ce aşteptă destul, arbitrul făcu un semn şi managerii aruncară, amîndoi deodată, cocoşii în cerc.

Fiecare cocoş se luptă după temperamentul şi tactica lui: unii sînt mai iuţi, alţii mai greoi, unii mai năvalnici, ceilalţi mai prevăzători.

Gracia d'Oro şi Nelson se dovediră la fel de furioşi. Înainte de a cădea pe nisip, se prefăcură într-un singur ghem care prinse să se învîrtească vijelios, aruncînd o ploaie de pene, albe şi aurii pînă în parmaclic. Deocamdată mulţimea aştepta, cu răsuflarea oprită, cu ochii înţepeniţi, fără să desluşească nimic în acest vîrtej. Pînă ce, deodată, ghemul se rupse în două bucăţi, proiectate afară din cerc. Cei doi manageri se repeziră, fiecare după cocoşul lui, să-l aducă la loc. Dar vai, abia acum văzu Ismail că Nelson nu mai era alb, ci roşu, parcă vopsit cu cîrmiz.

În jur lumea începu să se frăminte, agitînd pumnii, strigînd.

— Trei argentinos pe Gracia d'Oro! gîfîi cabalerul din stînga lui Ismail.

— Primesc și mai pun încă trei! răspunse celălalt cabaleros. Trei argentinos pe Nelson.

— Pe Nelson? strigă alt cabaleros, mai din fund. Îi țin eu, senor, dar să știi că-i pierzi!

Ismail își rotea capul, de la unii la alții, fără să înțeleagă limpede ce se întîmpla, căci în același timp urmărea cu înfrigurare lupta cocoșilor. Deasupra ringului zburau pene roșii, în vreme ce dincolo de parmaclîc, pariurile se împleteau, la stînga, la dreapta, spre fund, țesînd peste spectatori o plasă de argentinos în care bucătarul se îneca, năuc.

— Zece argentinos pe Gracia d'Oro!

— Cincisprezece pe Nelson!

Sărăcimea paria pe sume mai mici, trei, cinci, șapte, hai zece centavos, că nu le dădea mîna mai mult, oricît s-ar fi înfierbîntat ei.

Iar cocoșii, între timp, săreau în mijlocul cercului, ca într-o mașină de vînturat, cădeau unul asupra altuia, scuturînd din aripi, lovind cu ciocul, sfîrtecîndu-se cu lamele de oțel, făcînd să țîșnească fulgii și sîngele — pînă ce, deodată, în mulțime se auzi un strigăt prelung.

Unul din luptători — Ismail nu-l mai recunoștea, amîndoi fiind la fel de jumuliți și de însîngerați — se lăsase în marginea ringului și picotea, prostit; numai ochii îi rămăseseră vii, privind cu spaimă la vrăjmașul care frămînta nisipul în picioare, pregătindu-se să se năpustească ultima oară asupra lui.

— Per Baco! înjură cabalerul din dreapta. E Nelson! Am pierdut!

Managerul marchizei se repezi la Gracia d'Oro și-l apucă de aripi, ținîndu-l în loc, în vreme ce arbitrul, aplecat peste Nelson, număra rar, mișcînd brațul, cum face arbitrul la box cînd unul din luptători este doborît. Atît că, la luptele de cocoși, regula spune să se numere nu numai pînă la nouă, ci pînă la patruzeci.

Treizeci de secunde arena vui de strigăte, fluierături și huiduieli. În tribună, consulul Angliei privea scena, flegmatic, iar marchiza de Santa Fé își mușca buzele, ca să-și stăpînească strigătul de triumf.

În secunda a treizeci și una, Nelson închise ochii, își întinse gîtul însîngerat pe nisip, ca și cînd și-ar fi dat duhul — și rămase așa, nemișcat, pînă ce arbitrul ajunse cu numărătoarea la treizeci și opt. Atunci, cînd nimeni nu se mai aștepta, sări în picioare, bătu din aripi, scoase un ciriit prelung, răgușit, fioros — și în secunda a treizeci și noua, Garcia d'Oro, izbit în piept, sări peste ring, pînă în parmaclic, aruncînd o ploaie de fulgi în jur.

Marchiza de Santa Fé îi aruncă lui sir Percy o privire mai străpungătoare decît lamele de la picioarele lui Nelson, dar cînd consulul ridică ochii spre ea, întîlni numai un zîmbet sfios.

— Scuzele mele, marchiză! zise consulul, înclinîndu-se adînc.

— Adversarii sînt demni unul de altul, sir! răspunse marchiza, aplecîndu-se tot atît de adînc, dar cu o grație pe care un bărbat nu și-o poate însuși nicicînd.

Cabalerul din stînga lui Ismail întoarse capul spre celălalt, scrîșnind printre dinți:

— Așteaptă, nu te bucura prea curînd, senor!

— Firește, senor, aștept să mă bucur la sfîrșit!

Bucătarul „Speranței" îi urmărea, zăpăcit, și aproape că auzi zăngănitul lamelor pornite din ochii lor, care se încrucișau peste turbanul lui, făcîndu-l să se lase în parmaclic. Dar tot circul era acum numai scrîșnete și înjurături și încrucișări fulgerătoare de priviri.

— Nelson, senor, ai să vezi!

— Ahaha, Gracia d'Oro s-a repezit!

Iar bietul Ismail, care nu avea nimic de împărțit cu nimeni aici, se uita cînd la unii, cînd la ceilalți, din ce în ce mai năuc.

Managerul marchizei își prinsese cocoșul și-l aruncase iarăși în cerc, unde lupta continua, mai înverșunată ca la început, numai că pene săreau acum mai puțin. Nici Gracia d'Oro, nici Nelson nu se dădeau învinși. Mulțimea, care pînă acum urlase, părea că a obosit.

Și în liniștea aproape deplină care se lăsase peste circ, de se auzeau numai bătăile de aripi, bușiturile și cîriitul

jalnic al celor doi cocoşi, iată că izbucni, aşa din senin şi fără să ştii din ce îndemn, glasul lui Ismail:

— Băteam Nelson! strigă bucătarul, în spaniola lui, izbind cu pumnul în parmaclîc.

Cabalerul din dreapta inclină din cap, încordat, cu ochii la ring. Cel din stînga, însă, se întoarse spre turc, îl apucă de braţ şi scrişni printre dinţi, aproape ameninţător:

— Pariezi?

— Pariam! răspunse bucătarul, semeţ şi totdeodată năuc.

— Pun cinci argentinos contra lui Nelson! Îi ţii, senor?

— Ţineam!

Cei din jurul lor se însufleţiră pe rînd:

— Ţii şi cu mine trei argentinos, senor?

— Ţineam!

— Pun şi eu trei!

— Şi eu şase!

— Senor, hai zece cu mine! Primeşti?

— Primeam!

In vreme ce pariurile curgeau pe capul lui Ismail, iar el le primea fudul, cocoşii se moleşeau, vlăguiţi, se repezeau unul în altul tot mai nehotăriţi, mai blegi, pînă ce se lăsară amîndoi deodată pe nisipul însîngerat, străpungîndu-se numai cu ochii încă aprigi.

Mulţimea izbucni în strigăte şi huiduieli, care se adresau atît cocoşilor, cît şi managerilor, dacă nu chiar şi celor doi stăpîni.

Managerii se repeziră la luptătorii istoviţi, îi luară în braţe şi începură să le mîngîie creştele sfîrtecate pînă la os, întărîtîndu-i iarăşi, ca la început. Între timp, îngrijitorii aduseră un alt ring, mai mic, cu diametrul pe jumătatea celui dintîi, şi-l puseră înăuntrul acestuia. In unele oraşe din America de Sud, cercului mai mic i se spune „disperado" — nume care nu cere nici o lămurire în plus.

— Senor, senora, — strigă arbitrul, — lupta continuă!

Ajutorul său măsură diametrul cercului, văzu că nu depăşea optzeci de centimetri, atît cît era îngăduit, şi inclină din cap, încuviinţător.

Un nou val de urlete se ridică deasupra mulţimii:

— Disperado, Nelson!

— Disperado, Gracia d'Oro!

— Senor, mai ţii încă un argentinos? Am pariat pe trei.

— Ţineam!

— Patru în total! Să nu uiţi!

— Nu uitam!

Nelson se dovedise un luptător vajnic, dar de data asta, cum se pomeni aruncat în cercul îngust, cioc în cioc cu vrăjmaşul întăritat din nou, prima lui mişcare fu o scurtă săritură peste ring, după care se repezi în lături, cîrîind, încercînd să scape printre spectatori. Ismail nu-i dădu timp; roşu în obraz, gîfîind, sări la rîndul lui peste parmaclic şi îl ţinu calea, cu mîinile date în lături, cu genunchii desfăcuţi, gesticulînd indignat, pe bun motiv:

— Huşşş! Înapoi! Huşşş!

Managerul îi sări în ajutor şi Nelson fu aruncat din nou în cerc, unde de data asta se arătă hotărît să ţină piept vrăjmaşului înfricoşător. Înghesuiţi în ringul îngust, cîteva clipe cocoşii se învălmăşiră iarăşi ca la început, sărind şi rotindu-se împreună, ca un ghem jumulit, pînă ce Gracia d'Oro se desprinse şi căzu pe nisip.

Urlete cumplite se auziră în circ, în timp ce arbitrul număra la căpătîiul cocoşului ameţit.

— Cine mai pariam? strigă Ismail, aruncîndu-şi turbanul în sus.

Turbanul se duse pînă în acoperiş, rămase o clipă aşa, parcă plutind, apoi o luă în jos şi căzu pe nisip. Ochii bucătarului nu mai erau la turban: în clipa cînd acesta şovăia sus, Gracia d'Oro făcuse un salt neaşteptat, viclean, fulgerător, de neoprit, şi căzuse în capul lui Nelson.

Un murmur de teamă, de mirare, de nedumerire străbătu arena — şi în murmurul acesta se auziră limpede, rare, cadenţate, loviturile ciocului hrăpăreţ, care fărîma capul adversarului înfrînt.

Arbitrul ridică mîna către spectatori:

— Senor, senora, Gracia d'Oro a învins!...

În tribună, consulul Angliei săruta, palid şi demn, mîna marchizei de Santa Fé.

— Sper că nu eşti prea mîhnit, sir!

— Nu, marchiză! Am pariat o sută de argentinos pe Gracia d'Oro!

— Urmează categoria grea: Barbaroza contra lui Destroyer! strigă directorul circului.

Iar Ismail clătina din turban și privea în jur, parcă bătut în cap și încă mai rău decît bietul Nelson...

*

* *

Uneori, pe drum sau în porturi, cînd echipajul era plecat în oraș, Anton Lupan stătea pe punte, în hamac, și urmărea cu mintea drumurile făcute, pe cele ce mai avea de făcut, apoi se pomenea zicînd în gînd:

— Adnana!

Atunci ea, care stătea rezemată de parapet, în bordul celălalt, sau mai departe, spre prova, aruncînd firimituri de pîine pescărușilor, se întorcea, își ducea mîna la piept, cu gestul cunoscut, și aplecîndu-se înainte, clipea întrebător din genele-i lungi:

— Eu?...

El tresărea, surprins:

— Te-am strigat?

— Așa mi s-a părut.

— Crezusem că te-am strigat în gînd.

Și pe urmă, minute întregi nu-și mai spuneau nimic. Dar se gîndeau. El:

„Oare am strigat-o, într-adevăr?"

Ea:

„Poate că nu m-a strigat, ci am visat eu!"

Apoi, după ce treceau acele minute lungi, el întreba:

— Dacă zici că te-am strigat, de ce nu vii?

Adnanei, după atîta tăcere, glasul i se părea dur.

— Ai să-mi dai porunci? Te-ascult!

Cu aceste vorbe se apropia, prea blîndă ca să i se vadă miciile scîntei de furie ale ochilor și se așeza pe un colac de parîme, lîngă el.

— Ți-e gîndul plecat? o întreba Anton Lupan, văzînd că nu-i poate atrage privirea.

— Da.
— Ți-e dor de ceva ?
— Uneori.
— De ce ?
— De zilele cînd mi-era dor de tine.
El rîdea.
— Și-acum ?
— Acum ești căpitan, iar eu sînt matelot...
— Ce-ai dori altceva ?
— Să fii cu mine mai rău decît ești și mai puțin rău decît vrei să pari.
— Adnana, de la cine ai învățat să vorbești așa de... așa de... neprevăzut ?
— De la mama și de la tatăl meu. Uiți că m-am născut în țara proverbelor ?
— Dacă inima ta n-ar fi atît de gingașă, așa fi așa cum dorești tu.
— De unde știi cum e inima mea ?
El se ridica într-un cot, tulburat :
— Adnana !...
Dar se oprea. Și ea îi spunea în gînd : „Pesemne tu nu bănuiești ce amețitoare a fost clipa cînd m-ai luat în brațe pe chei ! Eu n-am cunoscut dragostea, dar se vede m-am născut cu ea, am purtat-o fără să știu, pe mări, sub soare, în vînt, fiindcă în clipa cînd mi s-a arătat, am recunoscut-o fără să șovăi, am știut că-i desprinsă din ființa mea. De aceea m-am urcat pe vapor..."
Adnana își privea mîinile și continua :
„Am tăiat morcovi și-am curățat cartofi, trei săptămîni ! Dar mă gîndeam : el n-o să-mi vadă mîinile, o să-mi vadă inima. Și tu ce ai văzut ? Că aveam tricoul lui Mihu și te-ai încruntat. Pe-al cui aș fi putut să-l pun, că toate mi-erau largi ?... Pe urmă însă m-ai luat în brațe și eu am plîns. Și-mi ziceam : o, ce bine să tai morcovi, să cureți cartofi, dacă asta-i răsplata !"...
Aici, pe chipul Adnanei părea că trece un nor : „Dar parcă tu m-ai luat în brațe ? Dacă nu m-aș fi repezit eu!..."
Și tăcea, coborîndu-și genele peste cugetul posomorît.

Iar Anton Lupan, cu fruntea încruntată, îi răspundea în același fel, în gînd, frămîntind cu mîinile marginea hamacului:

„De, Adnana, e ușor să spui, tu, care stăteai cu spatele spre prova. Dar eu... Vezi, era Gherasim, era Ismail cu mustața aia a lui, erau ceilalți... O, cum te-aș fi luat în brațe, cum te-aș fi mîngîiat!... Ești atît de blîndă, de bună, de curată, e atîta gingășie în ființa ta!"

Ea ridica ochii și clipea speriată. Oare nu era prada visului? Putea căpitanul „Speranței" să gîndească așa?

„Dar vezi tu, continua Anton Lupan, vezi tu, Adnana, nu sîntem singuri. Ei toți te-au așteptat. O, știu, nici unul nu jinduiește la tine mai mult decît la o stea de pe cer... Dar se cuvine oare să întind mîna eu, fiindcă sînt căpitan, să iau steaua și să le las cerul întunecat?..."

Aici Adnana nu mai știa ce să-i răspundă și tăcea îndelung, cu ochii înlăcrămați. Într-un tîrziu căpitanul tresărea și se ridica din hamac.

— La ce te gîndeai? o întreba, de data asta cu viu grai.

— Așa, nelămurit, poate la morcovi, poate la cartofi, mai știu eu?

— Îți pare rău că te-ai angajat matelot la noi? Îți pare rău că ne-ai urmat?

— Asta nu, nu-mi pare rău azi, n-o să-mi pară nici mîine, niciodată, toți anii cîți mi-or fi dați! Aș veni de oriunde, de oricîte ori m-ai chema. Aș merge cu tine... cu voi, pînă la capul pămîntului!

Atunci căpitanul „Speranței" rîdea:

— Asta nu-i prea departe, ai să vezi în curînd!

Așa vorbeau ei în porturi, sau uneori pe drum, că nu spuneau totul deodată, cum s-a înșiruit mai sus. Dar ultimele cuvinte, e bine să știm, Anton Lupan se întîmpla să le rostească la 9 noiembrie, după prînz, cînd întreg echipajul alerga prin oraș, să-l caute pe bucătar. Întocmai așa le rosti el, deși în clipele acelea avea destulă pricină să fie îngrijorat — trecea timpul și ei nu plecau.

Adnana ridică ochii spre el:

— Da, însă pămîntul nu are numai un cap!

— Senor! se auzi în clipa aceea un glas de pe mal.

Căpitanul întoarse capul şi în faţa schelei văzu un guard orăşenesc, însoţit de un civil înalt, cu o geantă sub braţ. Guardul salută şi făcu un pas:

— Bună ziua, senor! Îl cunoaşteţi pe numitul Nail Ismail Geafer?

*

* *

Răsărea a patra oară soarele pe ocean... Mihu mergea amărît spre penitenciar, cu o boccea la spinare, cu fonograful într-o mînă, iar în mîna cealaltă cu frînghia care-l ţinea pe Negrilă de grumaz, fiindcă în oraşul acesta ciinii cică trebuiau să umble legaţi.

Ah, cîtă amărăciune era în sufletul musului pe cînd mergea aşa! Ismail la închisoare şi Negrilă în laţ!

Aseară, după ce trei zile alergaseră, se zbătuseră, se loviseră cu capul de pereţi încercînd să găsească o ieşire din noul impas, echipajul ţinuse sfat.

Treizeci şi cinci de cabaleros depuseseră plîngere la judecător, împotriva lui Nail Ismail Geafer, matelot pe goeleta „Speranţa", precum dovedea cartea de marinar găsită asupra sa; cei treizeci şi cinci de reclamanţi pretindeau sume felurite, mai mici sau mai mari, la un loc două sute şaptezeci şi trei de argentinos, total care îl speriase chiar şi pe judecător. Cu cele şaptezeci de lire sterline plătite în plus de Martin Stricland, pentru nefasta escală prilejuită de el, se liniştiseră numai o treime din datornici iar alţi bani echipajul „Speranţei" nu mai putuse afla.

Drumul, de jos, din La Boca, pînă în partea cealaltă a oraşului, în Belgrano, lîngă Hipodrom, unde se afla închisoarea, era lung şi întortocheat, fiindcă trebuia să tai în diagonală tabla de şah şi să coteşti mereu, cînd pe o stradă, cînd pe alta, mergînd în zig-zag.

Dar lui Mihu nu de drum îi păsa, nu-l făcea prima oară azi, îl făcuse de nenumărate ori, ca şi ceilalţi, îl învăţase pe dinafară — acum îl făcea ultima oară, vai! Nu, nu-i păsa de drum, ci îl durea inima că de data asta se ducea să-şi ia rămas bun de la Ismail, care-i era atît de drag: „Speranţa" pleca azi.

Așa hotărise Anton Lupan aseară, după ce văzuse că nu se mai putea aștepta. Martin Stricland, care plătise o sumă nebunească pentru escala la Buenos Aires, refuza, cu încăpățînarea a zece catîri din cei mai încăpățînați, să mai dea încă o sută de lire, din cele douăsute cincizeci datorate la sfîrșitul călătoriei, cum se arăta în contract. Și chiar dacă le-ar fi dat, puteau oare oamenii să se despoaie pînă la cămașă, să rămînă în voia lui Dumnezeu și-a oceanului, la mii de mile depărtare de țară, ca să plătească atît de scump oalele sparte de bucătar?

Și blindețea, și bunătatea, și înțelegerea, și mărinimia au o margine, își spunea fiecare, gîndindu-se la necazurile îndurate de pe urma lui Ismail.

— Dar are patru neveste, nefericitul! zicea Anton Lupan, frămîntîndu-se de parcă ar fi fost nevestele lui.

— Și eu am doi copilași, ca să nu mai vorbesc de nevastă și de ăi bătrîni! răspundea Gherasim, încruntat.

— Da, ai dreptate, dragul meu! Dar noi, ăștilalți, sîntem mai slobozi; ne-am mai strîmtora, am mai suci-o, am mai învîrti-o, și poate c-am ieși la cap.

— Și la ce bun, domnule? Ca peste o zi, două, să ne bage în alt impas? Nu vezi că la el ticăloșiile au început să se țină lanț?

— Dar altminteri are inima așa de bună, nene Gherasime, zău, nu-i păcat? zicea Mihu, cu sufletul îndurerat.

— Și marinar priceput! îl lăuda altcineva.

— Și vrednic cînd vrea!

— Barem ca bucătar!...

Așa vorbeau oamenii, pe cînd mai nădăjduiau să-l induplece pe Martin Stricland — că de la altul, de la cine ar fi putut lua? Încercase căpitanul cu o bancă, apoi cu un exportator, dar în van.

Și-acum, dacă singura lor nădejde, Martin Stricland, nu se lăsase induplecat, Mihu se ducea la penitenciar să-i ducă boclucurile lui Ismail și să-i vestească plecarea, că din partea celorlalți nici unul nu avusese curaj; stăteau prin colțuri, posomorîți, și lăcrimau...

Un ceas mai tîrziu, musul și bucătarul „Speranței" se aflau față în față, cu gratiile între ei, la penitenciar. Is-

mail era palid, nedormit, cu obrazul țepos, dar parcă prin ochi i se plimba, gata să țișnească, un zîmbet șoltic, zîmbet de bătrîn strengar.

— Ți-am adus gazelul, nene Ismaile, zise Mihu, cu privirile în pămînt.

— Plecam ?

Băiatul înclină din cap, gata să izbucnească în plîns. Ismail întinse mîna printre gratii și luă fonograful.

— Ala pezevenghi portarel, n-am vrut ridicam ?

— Ba da, nene Ismaile, dar am dovedit că era al nostru, că noi îl cumpărasem, nu dumneata.

— Atunci de ce-am adus ? De ce nu-l pastram ?

— Ai noștri au zis să-l iei dumneata, că poate ți-o mai îndulci zilele... Ți-l trimit în dar.

— Mulzumim ! Ala portarel am mai vrut luam ceva ?

— Da ; a vrut să ia șalvarii albaștri, de atlas...

— Aman, aman !

— Noroc cu Adnana ; a zis că-s ai ei. Uite, ți i-am adus aici, în boccea.

— Mulzumim Adnana. Cine gateam, ea ?

— Ea.

— Gateam bine, hai ?

Mihu nu răspunse ; cum era să-i spună că oamenii se prăpădeau după mîncarea Adnanei ? Nu c-ar fi gătit-o mai bine, dar...

Ismail clătină din cap.

— Și Stricland, ce faceam ?

— Ce să facă ? Sforăie și bea.

— Acum cine caram ?

— Încă nu se știe ; parcă nouă ne e gîndul la țucalul lui Stricland ?

Iacă apoi că veni și clipa bunului rămas.

— Nene Ismaile, să ai curaj ! Peste șase luni o să fim înapoi și te-om scăpa noi !

— Asta cine am spus ?

— Toți !

— Și căpitan ?

— Și el.

— Nu eram supărat ?

— Ba da... Ei, şi-acum mă duc, că pe la prînz plecăm. Te las cu bine, nene Ismaile, să fii viteaz!

— Umblam cu bine, bre baiat!

Mihu întoarse spatele şi o luă repede la pas, ca să nu-l podidească lacrimile, cînd se auzi strigat:

— Pst, Mihu, ia stam!

În ochii lui Ismail se aprinsese lumina şoltică de care vorbeam.

— Bre, baiat, vrem făceam hatîr bucătar?

— Da, nene Ismaile; mai ai nevoie de ceva?

Bucătarul îi făcu semn cu degetul să se apropie şi vîrîndu-şi capul printre gratii, îi şopti la ureche, chicotind ca un armăsăraş:

— Mergeam la gara, vedeam estem circ unde cocoşi luptam — ni-hi-hi-hi! — întrebam cine băteam ieri — ni-ha-ha-ha! — bătea, Destroyer ori băteam Barbaroza?

Acum musul „Speranţei" cobora spre La Boca, să se ducă în port. De dimineaţă avusese soarele în ceafă — de data asta soarele îl lovea în obraz; şi-l ustura obrazul, de soare şi de lacrimi, dar n-avea cum să se tragă la umbră şi nici lacrimile nu i se opreau.

Măcar de i-ar fi putut face lui Ismail ultimul hatîr! Fusese la gară, găsise maidanul, şi circul, dar puştii, că vinerea nu erau lupte de cocoşi şi n-avea pe cine întreba.

Aşa străbătu Mihu străzile iarăşi, mergînd în zig-zag pe tabla de şah, trecu printr-un parc, în marginea căruia era altă gară şi de acolo înainte se adînci pe nişte uliţe strîmte şi întortocheate, care parcă ţineau de alt oraş. Peste casele scunde şi vechi trecea briza oceanului — se auzeau vapoarele urlînd în port... Nu trebuia să întrebe pe unde s-o ia, că îl ducea Negrilă smucindu-l de sfoară, ca şi cum ar fi fost nerăbdător să ajungă mai repede la ei acasă, să scape din laţ.

Blestemat oraş! Să bagi oamenii la închisoare şi să ţii ciinii legaţi!

— Hai, Negrilă, hai! Ce te-a apucat?

Mihu simţi sfoara tremurîndu-i în mînă; ciinele se oprise pe trotuar şi rîcîia pămîntul în picioare, adulmecînd şi mi-

riind spre trotuarul celălalt. Treceau mulți oameni, dar pe care naiba îl mîriia? Musul ridică sprîncenele, cu atît mai mirat cu cît era sigur că Negrilă nu avusese toane niciodată, de cînd îl știa.

În față era o prăvălie mărișoară, care tocmai se spoia; înăuntru se vedeau oameni cu bidinele, pe-afară vopsitorii dădeau cu roșu obloanele și cercevelele de la geamuri, alții pictau firma lunguiață pusă deasupra ușii, în vreme ce niște camionagii, opriți în față, descărcau butoaie și le rostogoleau spre gura de beci care răspundea de-a dreptul pe trotuar.

— Ce-i, Negrilă? întrebă Mihu, îngrijorat.

— Ham, ham!

— Ei, taci!

De bună seamă era ceva la mijloc — Mihu înțelegea asta, după lătrat.

Tocmai atunci, în prăvălie, un om stropit de var trecu prin fața ușii, rostogolind un butoiaș. Băiatul clipi din ochi, își scutură capul, rămase puțin așa, ca omul beat, în timp ce cîinele mîriia și se smucea în laț — apoi deodată își duse mîna la gură, înăbușindu-și un strigăt mirat...

În clipa următoare, Mihu rupea pămîntul la vale, spre port, trăgîndu-l pe Negrilă care se tot smucea, mîriind furios, cu ochii roșii, cu colții scoși, să scape și să se repeadă înapoi, la omul stropit de var.

Așa fugi musul, scăldat în sudori, uitînd de lacrimi, uitînd de Ismail, trecu peste drumul de fier care ducea în port, se avîntă pe străzile din La Boca, noroc că cizmele nici nu-l strîngeau, nici nu-i erau largi, înotă în mîlul de pe țărm de se făcu numai stropi negri pînă la urechi, sări pe debarcaderul de lemn și nu se opri decît pe puntea „Speranței", lîngă bocaport, gîfîind la urechea lui Gherasim.

— Ești sigur? întrebă cîrmaciul, după ce ascultă totul, de-a fir-a-păr.

— Sînt sigur! gîfîi Mihu. L-am recunoscut dintr-o dată, măcar că și-a ras mustața și s-a mai îngrășat!

Gherasim strînse pumnii — și în colțul gurii i se ivi un zîmbet avan.

— Bine! Ai să nimereşti locul?

— Il nimeresc! Şi chiar de nu l-aş nimeri, ne duce Negrilă tot într-un trap.

Ciinele lătră, căţînd spre oraş.

— Ai răbdare pînă deseară! îl domoli Gherasim. Acum stai cuminte, potaie!

Apoi se duse la căpitan şi vorbi cu el un timp, arătînd spre Negrilă şi spre stăpînul lui.

Anton Lupan şedea pe un colac de parîme, lîngă cîrmă, şi cerceta, preocupat, harta strîmtorii lui Magellan. Ceva mai încolo, Adnana, aplecată spre parapet, urmărea zborul pescăruşilor.

— Dar eşti sigur, Mihule? întrebă căpitanul, ridicîndu-şi ochii încruntaţi.

Musul se apropie, încă asudat.

— Da, domnule! Pot să pun mîna în foc.

— Atunci merită să ne mai amînăm plecarea cu o zi. Gherasime, ai grijă ce faci!

— Fii pe pace, domnule! răspunse cîrmaciul, rînjind. O să lucrăm cu mănuşi.

Restul zilei oamenii îşi văzură de treburi, ca de obicei, atît că vreo două ceasuri stătură nevăzuţi în hambar, la sfat cu Gherasim.

In timpul acesta căpitanul cerceta harta, mereu încruntat, iar Adnana avea grijă de pescăruşii albi. Din cînd în cînd ea întorcea capul, mirată că oamenii stau ascunşi.

— Ce se întîmplă cu ei? întrebă, în sfîrşit.

— Nimic; socoteli de-ale lor!

— Dar cu tine?

— La fel; socoteli de-ale mele!

— Sînt grele aceste socoteli?

El privi harta şi se încruntă mai mult. Unde era acum Pierre Vaillant? Venea vara în sud — şi deodată căpitanul „Speranţei" îşi dăduse seama că prietenul său n-ar mai fi avut de ce aştepta. Poate acum „L'Espérance" ridicase ancora şi se îndrepta spre strîmtoarea lui Magellan.

— Cum grele, Adnana! răspunse într-un tîrziu, amintindu-şi că fata îl întrebase ceva.

— N-aş putea să te ajut?

— Ba da.

— Cum ?

— Să-mi zîmbeşti uneori.

— N-am să ştiu cînd. N-ar fi mai bine să-mi fixezi nişte ore de cart ?

— Astăzi, de la patru la opt.

Adnana se aşeză pe scîndura punţii, în faţa lui, şi îi zîmbi. Dar el nu mai zise nimic şi-atunci începură iarăşi să-şi vorbească în gînd...

Oamenii ieşiseră din hambar, robotiseră cîte ceva pe punte şi între timp amurgul căzuse peste oraş. Nu mai bătea nimeni orele de cart. Pe mal se văzură lampagii, aprinzînd pe rînd felinarele cu gaz.

— Apoi noi am plecat, domnule ! zise Gherasim.

— Bine, ai grijă cum te descurci. Vezi să nu rămîn şi fără voi.

— Unde se duc ? întrebă Adnana, văzînd că pe lîngă cîrmaci plecau şi ceilalţi, ba chiar şi Mihu, cu Negrilă după el, toţi cu priviri tainice şi cam îngrijoraţi.

— Încearcă să-l scape pe Ismail, răspunse Anton Lupan.

Ea îşi duse mîna la gură.

— Ce-aţi pus la cale ?

— Ai să vezi ; ceva foarte nevinovat.

Adnana urmări oamenii din ochi, cum alunecau tainic pe schela de lemn, în slaba lumină a felinarelor de pe ţărm. Din parc, dincolo de castelul de apă, care se ridica mohorît pe cerul opalin, răzbea muzică îndepărtată, de chitare şi de acordeon. În dreapta, pe mal, spre portul nou, nişte marinari beţi chiuiau răguşit ; din cînd în cînd, din cabină se auzea sforăitul lui Martin Stricland.

Gherasim şi cu ceilalţi se pierdură printre magazii ; atunci Adnana se întinse pe punte, cu mîinile sub cap, şi rămase cu ochii la o stea răzleţită pe cer. Nu ştia ce stea ar putea fi, nu cunoştea bolta în emisfera de sud. Pe punte ardea numai lumina de ancoră la catarg...

Cîrmaciul, împreună cu ceilalţi străbătură La Boca şi ajunseră în cartierul de peste drumul de fier.

— Pe aici, nene Gherasime ; uite, asta-i strada.

În timpul acela Buenos Aires era luminat slab, cu lămpi de gaz care pilpîiau sfioase din sută în sută de paşi.

— E cam devreme, zise Gherasim. Să aşteptăm pînă se mai astîmpără lumea.

Intîlneau încă des trecători, mai cu seamă femei care duceau de braţ marinari beţi. Sub un felinar, o fetiţă cerşea, cu un şal de prinţesă pe umeri şi cu picioarele goale prin praf. Doi inşi, după vorbă italieni, după haine zidari, se înjurau sub felinarul următor... Peste drum, la prăvălia care se spoia, lucrătorii îşi adunau sculele şi se schimbau în haine de oraş.

Oamenii noştri trecură o dată în sus, o dată în jos, trăgînd cu ochiul, apoi se opriră la umbra unui gard. Mihu se lupta cu Negrilă, care mîrîia, smucindu-se să-i scape la deal.

— El e! Care va să zică, îşi deschide prăvălie! şopti Gherasim, pipăindu-şi revolverul în buzunar. Numai că o să avem cam mult de aşteptat; trebuie să plece toţi vopsitorii, să se mai potolească şi lumea asta pe străzi. Ia, duceţi-vă careva în port şi spuneţi-le să nu ne poarte de grijă, că mai zăbovim, vreun ceas, două, cîte, ştiu eu, om vedea.

— Mă duc eu! sări Haralamb.

— Nu, mai bine să se ducă văr-tu; mi-e că tu nu mai vii înapoi!

— Ei, asta-i, la ce să rămîn?! Lasă că mă duc eu, zău, măi frate Gherasim!

Cîrmaciul îl privi, într-un chip ciudat:

— Te trage aţa în port, fir-ai tu să fii de cioflingar! Mută-ţi gîndul, măi băiete, că nu se uită ea la tine; nu vezi că-i topită după căpitan?

Haralamb se roşi, ca un copilaş.

— Parcă eu zic să se uite la mine? Mi-e de ajuns să mă uit eu la ea!

— Hai, atunci du-te, da' nu te uita prea mult, că-ţi strici ochii la lumina de gaz... Ne găseşti tot pe-aici, pe undeva.

Ieşiseră puzderie de stele pe cer, dar Adnana o urmărea tot pe aceea de la început; şi deodată îşi dădu seama că,

din vîrful catargului mare, steaua trecuse peste cel mic și se rotea, către apus, pe deasupra bompresului.

— N-au venit? întrebă tresărind.

— Nu; au trimis vorbă că stau mai mult.

— E tîrziu?

— Miezul nopții.

N-avea cine să bată clopotul de cart...

— Haideți, băieți, șopti Gherasim. Uite-l că trage obloanele.

Pe stradă, abia dacă mai trecea arar cîte un om. Undeva, mai departe, la o fereastră neluminată, un copil plîngea, trezit din somn și o femeie încerca să-l împace, cîntîndu-i, cu glasul nespus de trist și istovit, un cîntec de leagăn din cine știe ce țară, că nimeni nu înțelegea.

— Multe nații mai sînt și-n orașul ăsta! șopti Ieremia, mîhnit fără să știe pricina. De ce s-o fi vînturînd lumea atît?

— Apăi de trai bun nu, măi frate-miu! răspunse Gherasim, cu ochii mai sus, peste drum.

Omul pe care-l văzuse Mihu la prînz, ieșise în strada și punea obloanele la ferestre. Înăuntru nu mai era nimeni și mai ardea numai o lampă, în fund.

— Mihule, — zise cîrmaciul, în șoaptă, — tu rămii după noi, și cînd om intra, pui oblonul la ușă, să nu ne vadă cineva din drum.

— Da, nene Gherasim!

Musul tremura încetișor, parcă de frig. Ca și cînd ar fi înțeles cum merg lucrurile și ar fi fost mulțumit, Negrila se liniștise și aștepta cuminte lîngă el, scheunînd numai, din cînd în cînd.

Terminînd cu obloanele de la geamuri, stăpînul prăvăliei intră înăuntru, pesemne să stingă lumina. Gherasim, urmat de Ieremia, de Cristea Busuioc și de Haralamb, că venise și-acesta între timp, intrară după el, tiptil, încît omul nu-i simți decît cînd ajunse în fund, la tejgheaua stropită de var.

— Nu s-a deschis încă, senor, nu vă supărați! zise întinzîndu-se să-și ia haina din cui. Veniți duminică, la inaugurare; vă dau de băut fără bani.

Afară, Mihu trase oblonul peste ușă, apoi începu să se plimbe cu pași repezi în sus și-n jos, dîrdîind, cam speriat.

— Senor, înțelegeți, nu s-a deschis! Trebuie să plec, duceți-vă! stărui negustorul, văzînd că trei din mușteriii necunoscuți se așezau tacticoși la o masă încă neștearsă de var, în timp ce al patrulea înainta prin umbră, spre fund.

Cînd fu la un pas de el, Gherasim își ridică boneta de pe ochi.

— Bună seara, palicarule! zise, în grecește, rezemîndu-se de tejghea, cu revolverul sub cot.

Negustorul se trase un pas înapoi și se lovi de raftul proaspăt dat cu vopsea.

— Per Baco! Tu ești, cîrmaciul de pe „Speranța"!

— Iar tu, negustorul de bărci de pe „Orion"!

— Per Baco! Și n-ai murit?

— Ia ascultă, palicarule, nu mai face pe spaniolul cu mine, că eu te știu ce lapte ai supt la Patrida!

— Ce vrei? scrîșni omul încolțit, aruncînd priviri desperate în jur.

Doi din mușteriii ciudați își scoaseră revolverele din buzunare și le puseră pe masă, domol, cu blindețe, ca și cînd ar fi fost niște cărți de rugăciune; al treilea, cu o mînă își pieptăna barba stufoasă, cu alta își mîngîia toporișca de la brîu.

— Vreți să beți ceva, măi băieți? îi întrebă cîrmaciul, îndatoritor.

— Nu, frate Gherasime, numai dă-i zor să nu ne aștepte copilul ăla prea mult.

— Așa-i!... Ei, negustorule, acum să ne socotim! Da' știu c-ai făcut drum de la Marsilia pînă aici! Și de ce nevastă vorbești, că te știam singur? Ori acum te-ai însurat, de, dacă ai pus mîna pe bani!

— Ce vrei? bîigui proaspătul negustor, ca și cînd n-ar fi auzit, sau n-ar fi înțeles întrebarea.

— Păi ți-am spus: să ne socotim.

Gherasim cercetă colțurile umbrite ale prăvăliei, pînă ce ochii i se opriră la o casă de fier.

— Aha! exclamă, mulțumit. Ți-ai luat casă de bani, ca bancherii! Asta-i semn bun, pentru noi!... Uite ce e, palicarule, să nu pierdem vremea de pomană și nu încerca s-o încurci, că n-ai cum. Lucrul ar fi fost mai cinstit dacă te luam de gît și te duceam la judecător, dar vezi tu, asta cere timp, iar noi sîntem grăbiți. Nu vreau decît să-mi dai banii înapoi; că m-ai înjunghiat și că mi-ai spart capul, te iert. Ai să plătești tu altă dată, unuia care o avea timp mai mult. Și-acum, pune mîna pe chei, hai, deschide casa de bani, să văd ce-ai făcut cu capitalul meu!

Fostul marinar de pe „Orion" se mai uită o dată în jur, cu un ochi speriat, cu altul viclean, apoi căzu în genunchi, în fața lui Gherasim, hohotind:

— Frățicule, nu mă nenoroci! Azi am scos banii de la Bancă, mîine trebuie să-i duc, am cumpărat o vie, colea, lîngă oraș, am făcut și hîrtiile, am dat arvuna. Nu mă nenoroci!...

— Uite, măi fraților! rîse Gherasim, întorcîndu-se spre ai săi. Circiuma nu-i ajunge, vrea să fie și podgorean... Ia, hai să vedem cîți bani mai ai!

Omul îngenuncheat își frîngea mîinile, deznădăjduit:

— Nu mă nenorociți, măi oameni buni! Nu-s numai banii voștri, că doar adun și eu, de zece ani! De ce să mi-i luați? Mai mi-e și nevasta bolnavă, v-o jur pe sufletul meu!

Cîrmaciul îi făcu vînt cu piciorul, spre casa de fier.

Ceva mai tîrziu număra banii, pe tejghea, în timp ce Ieremia și ceilalți doi așteptau răbdători; plutașul încerca scîndura mesei cu muchia toporiștei — brad, dar de alt soi, necunoscut în Carpați

— Ia spune, palicarule, cinci mii de franci, cît fac în argentinos d-ăștia, de pe la voi?

Negustorul se ridică de jos, tremurînd:

— N-au fost cinci mii...

— Aşa-i, au fost numai patru mii nouă sute, da' ce să ne mai încurcăm socoteala, pentru o sută de franci? Ei, ia zi, un argentinos ciţi franci îl pui?

— Treizeci!

Cifra cinstită ar fi fost vreo douăzeci şi doi.

— Aşa o fi, măi fraţilor?

— Păi ştim noi, vere Gherasime?

— Treizeci! stărui negustorul.

— Fie şi treizeci, că şi-aşa ţi-i iau pe toţi! Doar n-o să stau acum la făcut socoteli!

— Mă jefuieşti! Aici am trei sute de argentinos şi treaba noastră face numai nouăzeci.

Socotind cinstit, ar fi făcut vreo două sute treizeci.

— Uite-al naibii, mai vrea să mă şi tocmesc! Da' dobînda n-o pui? Ca să nu mai vorbesc de capul spart şi înpunsătura de cuţit — de astea ţi-am spus că te iert!...

În uşă Gherasim se opri:

— Ia, ieşiţi unu' înainte şi vedeţi cum e!

Apoi se întoarse spre cîrciumar:

— Zici că ţi-e nevasta bolnavă?

— Da.

— Şi ce are?

— Febră galbenă. Da' acum poate să şi moară, că mi-e totuna.

Cîrmaciul băgă mîna în buzunar, scoase cîteva monede de aur şi le aruncă pe podeaua mînjită de var:

— Na, ca să ai cu ce s-o îngrijeşti!...

Afară felinarele pîlpîiau, şters. La fereastra întunecată copilul nu mai plîngea, dar cîntecul femeii se auzea încă, istovit, sfîşietor, într-un grai peste putinţă de înţeles.

Adnana auzi paşi pe schelă şi se ridică; steaua ei străbătuse jumătate de cer...

Capul celor Unsprezece mii de Fecioare

— Şi-acum, Ismaile, alege-ţi portul unde vrei să te debarcăm! Mai mult să nu aştepţi de la noi!

Aşa spusese Anton Lupan, ieri — în loc să se bucure, cum era firesc. Ce, aşa primeşti un om care iese din închisori?

„Speranţa" cobora la vale, pe Rio de la Plata, şi bucătarul, învîrtind trist în oală, părea că nu înţelege nimic, deşi se silea din răsputeri.

— De ce supăram?...

In cele optsprezece luni de cînd vedea numai ghiauri în preajma sa, aproape că-şi uitase graiul, şi chiar gîndurile şi le spunea pe graiul ghiauresc, stricat.

— De ce supăram? Estem vinovat Ismail dacă Nelson nu băteam?

Oamenii nu-i mai adresau cuvîntul decît atunci cînd n-aveau încotro, dar abia după cîteva zile observă bucătarul că în privirea lor se schimbase ceva: măcar dacă ar fi fost ură! Din nenorocire, era dispreţul cel mai curat! Iar după alte cîteva zile, văzînd că nimic nu se îmblînzea în ochii lor şi-n felul cum îi vorbeau, Ismail începu să se întrebe dacă nu cumva avea într-adevăr vreo vină pe care el unul nu şi-o cunoştea.

Şi cînd într-un tîrziu îşi dădu seama ce întemeiată era supărarea întregului echipaj, se simţi aşa de mîhnit, încît

mai multe zile în şir nu mîncă decît pesmeţi goi, pînă începu să se sugă şi să se usuce la faţă, ca un ţîr de Pireu — fiindcă ţirii de Pireu sînt cei mai slabi ţiri din ciţi se pescuiesc în apele greceşti.

In acest timp goeleta romînească străbătea ultima mie de mile din drumul ei spre Ţara de Foc. La 15 noiembrie, după prînz, fiindcă dimineaţa fusese de lucru, la judecător şi la penitenciar, cu eliberarea lui Ismail, părăsise Buenos Aires, cu un vînt potrivnic, dar ajutată de curent, a doua zi seara dubla punctul de nord al capului San Antonio şi se afla în plin ocean.

Anton Lupan luase hotărîrea înţeleaptă să nu se mai apropie de ţărm, socotind că acum era prea tîrziu să-l găsească pe Pierre Vaillant undeva. Mai cuminte i se părea să cîştige timp navigînd fără escală pînă la Punta Arenas, unde, dacă avea noroc, putea să ajungă curînd după „L'Espérance".

Aşa trecu „Speranţa" pe la Bahia Blanca, fără să se apropie de uscat, trecu golful San Mathias, apoi nesfîrşitul golf San Jorge, pînă mai la sud de Puerto Deseado, care înseamnă Portul Dorit. Dorit de cine? Ferească-ne Allah de ceasul rău! Ismail îşi simţea inima cît un purice, dar, din fericire pentru el, „Speranţa" nu aruncă ancora nicăieri.

De aici înainte, fiindcă Instrucţiunile Nautice vorbeau de curenţi potrivnici care bîntuie cu violenţă coasta Patagoniei, primejduind navigaţia corăbiilor mici la fel cu a celor mari, goeleta luă drumul direct către sud, îndepărtîndu-se peste şaizeci de mile de uscat, şi astfel, ocoli pe departe micul golf San Julien, unde în iarna anului 1520, primul navigator prin aceste locuri, nobilul portughez Magallaes, de-i mai zice şi Magellan, avu de luptat sîngeros cu echipajele escadrei sale, descurajate şi răzvrătite că nu mai ajungeau la un liman.

Limanul, adică trecerea în celălalt ocean, despre a cărui existenţă oamenii lui Magellan se îndoiau, se afla numai la o sută de mile mai la sud de locul acestui nefericit popas — şi acum „Speranţa" naviga molcom către el, în timp ce soarele, răsărind cu statornicie în babord, scotea

zilele din ocean, de-ai fi zis că-i cupa unui excavator uriaş — şi, după ce le trecea peste catarge, le răsturna pe uscat, cîte o cupă la fiecare grad.

Cu vorbe spuse mai pe şleau, asta însemna pentru corabia noastră şaizeci de mile între apusul de ieri şi cel de azi, fiindcă un grad din cele trei sute şaizeci în cîte se împarte un meridian, măsoară, cine a uitat să-şi reamintească în acest ceas, înainte de a intra în strîmtoarea lui Magellan — măsoară, aşadar, o sută unsprezece kilometri, adică şaizeci de mile în cap.

Într-adevăr, în aceste ultime zile de navigaţie pe ocean, vîntul nu fu cel visat; dar nimeni nu arăta vreo nemulţumire, fiindcă, şaizeci de mile ieri, şaizeci de mile azi...

Viaţa la bord decurgea neschimbat, numai că pe chipurile oamenilor fiecare paralelă trecută întipărea un aer mai grav. Soarele îşi pierdea puterea — şi în miezul zilei, cînd trecea la meridian, umbrele catargelor se lungeau; în schimb Crucea Sudului noaptea stăpînea bolta, din ce în ce mai înalt.

Încetul cu încetul, puntea se golea; încă de la Capul Tres Puntas, oamenii din echipaj începuseră, unul cîte unul, să-şi facă culcuşul în hambar, iar dimineaţa, cînd ieşeau să se spele, simţeau că începe să-i ţină în spinare un cleşte înghetat.

Ultimul care rezistă în faţa frigului fu Negrilă şi rezistă îndîrjit, ca şi cînd ar fi avut ceva de împărţit cu bietul bucătar. Dar în seara de 2 decembrie, cînd „Speranţa" trecea a cincizecea paralelă şi schimba drumul de la sud două caturi spre vest, punînd capul drept pe strîmtoarea lui Magellan, cîinele, după ce se învîrti nehotărît pe punte, preţ de vreun ceas, după ce mai şovăi şi-n uşă timp îndelungat, intră în sfîrşit în coteţul pe care Ismail i-l pregătise, cu atîta tragere de inimă, încă de la Sulina.

Din nefericire însă, Ismail nu era de faţă, să se bucure şi el de acest rezultat; în afara orelor de cart şi-a clipelor cînd trebuia să se ocupe de Martin Stricland, el stătea sub punte, la bucătărie, fie că avea să găteacsă, fie că n-avea, înţepenit pe scaun, cu ochii în dulap, ceea ce îi

mărginea orizontul cam la un sfert de pas. Dar în această lume strîmtă, ce amplu se zbuciuma sufletul bietului bucătar!

— Vrem debarcam?... Bine, nu milogeam!...

Spre amurgul zilei de 4 decembrie, trei luni și mai bine de la Gibraltar, omul de veghe strigă:

— Uscat!...

Peste zi „Speranța" navigase sub un cer atît de albastru, încît ai fi zis că niciodată nu se va mai înnora. În față, la un cart în dreapta provei se vedea un pisc înalt, de culoarea fierului ars, care cobora către nord, pierzîndu-se în ocean.

Căpitanul luă ocheanul și, după ce privi încordat, înclină din cap:

— Da, e Capul celor Unsprezece mii de Fecioare! Băieți, mîine intrăm în strîmtoarea lui Magellan!

Ajungeau cu patru zile după termenul prevăzut în contract, dar întîrzierea se datora ocolului cerut de Martin Stricland.

Înainte ca soarele să apună, în stînga se desprinse din neguri alt pisc, ca o copie întoarsă a celuilalt, pierzîndu-se către sud, pe un orizont care părea crenelat. Și deodată, între cele două piscuri căzu o perdea neagră și grea, ca și cum Fecioarele care păzeau intrarea strîmtorii văzuseră venind corăbierii și se baricadau. Soarele, apunînd departe, pe celălalt ocean, incendia baza acestui hotar — și așa, în fața „Speranței" părea că se deschide o poartă de iad...

Dar „Speranța" nu avea de plătit nici un tribut Fecioarelor; plătise altcineva pentru ea.

A doua zi, către seară, cînd aruncă ancora în Golful Narrows, la adăpostul țărmului chilian, negurile se destrămară, dezvelind un peisaj de calvar...

Douăzeci de ore se luptase goeleta necurmat cu furtuna, care o întîmpinase de la sud-vest, vrînd s-o arunce înapoi, în ocean. Soarele mai răsărise o dată, în spate, pe Atlantic, dar peste un ceas pierise, în nori — și de atunci înainte, luni întregi, n-avea să se mai arate decît la răstim-

puri, cînd într-o parte a cerului, cînd în alta, alungat de fantasme, aruncînd priviri temătoare și fugind speriat.

Douăzeci de ore „Speranța" navigase în zig-zag, printre stînci care se iveau din valuri în locul unde nu te așteptai; strîmtoarea îi arunca în față valuri încrucișate, scurte, grele ca plumbul, care se înțepeneau în etravă și smuceau de ea, mugind, s-o dea peste cap.

Dar nu mugea numai marea, înhăitată cu vîntul, mugea și țărmul stîncos și se frămînta, scormonit parcă dedesubt de vulcani, gata să se prăvălească în fața corăbiei, ca un dușman mai înverșunat.

Douăzeci de ore îi trebuise „Speranței" ca să străbată o treime de grad și să ajungă în acest golf, unde să poată înnopta. Marea se liniștise, înfrîntă, dar în urmă, Fecioarele încă mugeau și se frămîntau, vărsîndu-și furia neputincioasă pe epavele care se înșirau jos, pe mal.

Peisaj de calvar! Mai fiecare stîncă își avea trofeul său, prada sa: o corabie fărîmată, un vapor răsturnat, răsucit, mutilat, ca niște jaloane sinistre care arătau, pînă în depărtare, ieșirea în ocean.

Ismail se apropie de parapet, privi, clipi din ochi și părul i se făcu măciucă în cap.

— Poftim! zise, căci spaima nu-l împiedica să fie indignat. Poftim!... Alegeam port unde debarcam! Bine, debarcam, dar port de unde alegeam?

În față, la mai puțin de o sută de pași, un vapor rupt în două zăcea de-a latul, cu pupa pe o stîncă ascunsă sub valuri, cu prova pe mal. Mormînt proaspăt, fiindcă fierul încă se mai mișca, la fiecare val, legănîndu-se fantomatic în umbrele seriei care cădeau, scrîșnind înfundat, căutîndu-și locul pe piatră unde să înțepenească și viermele ruginii să-l treacă în neant.

Adnana tremura de frig, sau poate înfiorată de acest scrîșnet jalnic, prelung, necurmat.

— De ce-ai plecat din țara ta caldă, unde totul era suflat cu aur, și-ai venit aici, unde totul e îngropat în plumb? o întrebă căpitanul, apropiindu-se de ea și cuprinzîndu-i umerii înghețați.

Ea ridică ochii și răspunse — credea că-i răspunde în gînd, însă fără să-și dea seama gîndul luă grai adevărat:

— Fiindcă în țara mea niciodată nu mi-am simțit umerii așa calzi!

In clipa aceea, cu un scrîșnet prelung, epava alunecă pe stîncă și se răsuci greoaie, împinsă de valuri, pînă ce veni cu cîrma spre larg. Oamenii ridicară capetele și la pupa, sub parapetul mutilat, văzură scris...

Da, plătise altcineva pentru ei cumplitul tribut pe care cele Unsprezece mii de Fecioare îl cer la intrarea strîmtorii lui Magellan.

Scrîșnetul conteni; de aici înainte se întindea liniștea neantului.

Văzură scris: „Wotan"...

PARTEA A PATRA

Alcalufii

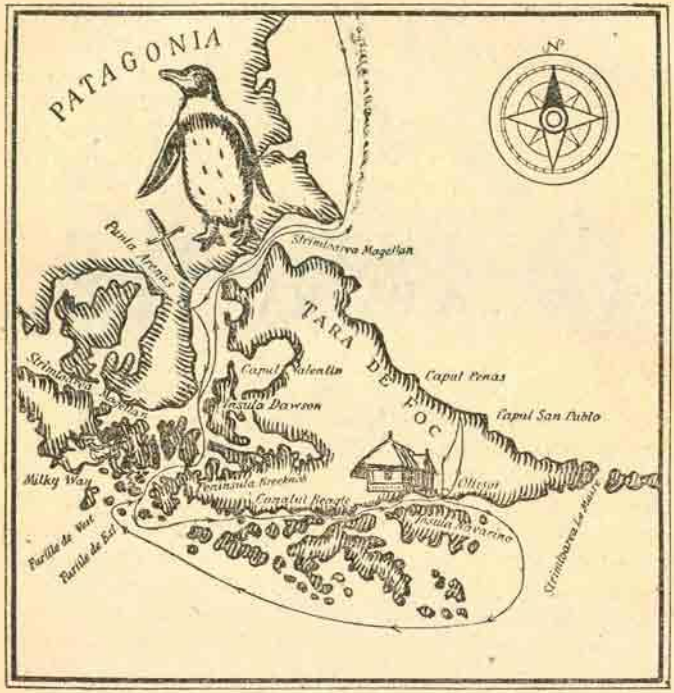
PATAGONIA
N
Punta Arenas
Strimtoarea Magellan
TARA DE FOC
Capul Valentin
Insula Dawson
Capul Penas
Capul San Pablo
Milky Way
Peninsula Breckness
Canalul Beagle
Insula Navarino
Furtile de Vest
Furtile de Est
Strimtoarea Le Maire

Barul „Cristofor Columb"

La 5 decembrie, „Speranța" se afla ancorată în golful Narrows, în partea de nord a strîmtorii, sub țărmul chilian. Țărmul celălalt, al Țării de Foc, care aici se adîncea către sud, dînd naștere golfului Lomos, nu se vedea, nu atît din pricina depărtării, cît a negurilor care împresurau peisajul cu perdelele lor fumurii.

De aici înainte, echipajul trebuia să rămînă o lună de zile la porunca lui Martin Stricland, așa cum era scris în contract. Oricîtă ură s-ar fi născut în sufletul lui Anton Lupan împotriva acestui bizar personaj, înțelegerea trebuia respectată, deși gîndul căpitanului acum era să-l caute pe Pierre Vaillant și să ajungă cît mai repede în ținutul acela tainic, care trebuia cercetat.

— Am rămas prin părțile acelea mai bine de un an, domnule! îmi spunea bătrînul Haralamb, în timp ce-și încălzea în palme, cu o dragoste care te-ar fi putut înduioșa, paharul cu vin alb — că venise iarna între timp, și vinul, dacă nu-l mîngîiai, nu-ți mîngîia nici el sufletul înghețat.

Se sfîrșiseră harbujii, de mult, trecuse și vremea strugurilor cu boabele de chihlimbar, nu mai mirosea pe uliți nici a porumb copt, căzuse bruma, se ofiliseră salcîmii — și într-o bună zi înghețase și Dunărea, din mal în mal — numai vinul alb rămînea neschimbat, fiindcă se scosese din el, două ierni la rînd, tot ce-ar mai fi putut îngheța.

— Numai să-l mîngii, să-l mîngii așa, ușurel, cît să-l trezești din somn, să-l dezmorțești — și p-ormă, ascultă-mă pe mine, poți să te încrezi cu trupul și cu sufletul în el! îmi spunea Haralamb.

Stăteam în cîrciuma lui kir Sofocles, la Vadul Turcului, dacă n-ați uitat, la o măsuță strîmbă, în fața unui geam scund dar larg, prin care puteam să vedem în voie cheiul și Dunărea. Se întîmplase ca numai trei case mai la deal să fie un brutar și de cîte ori scotea pîine proaspătă brutarul, îl simțeam. Pîine de grîu nou, din ăst an, care mirosea cum miroase cîmpul încins de soare, uneori, pe la sfîrșit de mai.

— Pîine și vin! spunea Haralamb. Cu asta trebuie că s-au hrănit oamenii dintîi, dac-au avut cap. Am fost odată la Roma, cînd am făcut escală mai mare la Neapole. Cine putea să mă tragă acolo dacă nu Anton Lupan? Am văzut multe lucruri, nu ți le mai spun, că le-i știi și dumneata, dar mai cu seamă m-a minunat Capela Sixtină, zugrăvită de diavolul acela cu nume de heruvim, Michel Angelo, ei da! Ăsta, zice că altă hrană, afară de pîine și vin, nu cunoștea — și dacă o fi adevărat, atunci nu mă miră că avea în el atîta duh și-atîta fierbere, de s-a putut lua la harță chiar cu sfinții pe care i-a pictat.

Zîmbeam:

— Căpitan Haralamb, să te audă cineva vorbind, ar zice că beți mai mare decît dumneata n-a fost decît poate acel Michel Angelo, de mi-l lauzi așa!

— M-a ferit Dumnezeu! Văzutu-m-a cineva vreodată beat? Și apoi vorba asta despre Michel Angelo nici nu-i a mea, ci a lui Anton Lupan; parcă fără el aș fi avut eu atîtea în cap?...

— Ei, și ia spune mai departe, căpitan Haralamb!

— Despre diavolul acela?

— Nu; despre „Speranța", despre Anton Lupan și ceilalți.

— Să-ți spun pe scurt ori mai pe larg?

— Cum te îndeamnă sufletul!

— Sufletul? Ei, sufletul meu multe m-ar îndemîna!... Dar hai să-ți spun cum a fost în dimineața aceea, cînd

ne-am trezit noi la ancoră, în strîmtoarea lui Magellan. Seara nu prea avusesem cînd să vedem ceva — afară de țărmul presărat cu epave, a căror priveliște făcea să-ți înghețe sîngele și să ți se strîngă părul măciucă în cap. Peste noapte, am dormit care cum am putut, dîrdîind și clănțănind din dinți, în hambar; cabina, știi, i-o lăsasem Adnanei... Nu c-ar fi fost frig, că doar ne aflam în plină vară, dar timpul acela posomorît și umezeala te pătrundeau pînă în măduva oaselor. De dimineață, marea se liniștise, coiea la adăpostul țărmului vîntul nu bătea, nu mișca nimic nici pe apă, nici pe mal, nu se zărea o vietate... Nu mai vorbesc de oameni, dar să fi văzut vreo jivină sau măcar vreo pasăre, să nu spui c-ai picat chiar așa, pe un pămînt blestemat! Cît despre soare, ți-am spus, luni de zile d-aici înainte, nu l-am mai văzut decît în fugă, și parcă tot speriat, de nu mai știam dacă era chiar soarele cel adevărat, sau vreun felinar de la vreo corabie care naviga prin nori, de teamă să nu pățească și ea ca „Wotan"...

— Dar cu „Wotan" ce-a fost, căpitan Haralamb?

...Cu „Wotan" nu se întîmplase mai mult decît se întîmpla cu atîtea corăbii și vapoare care intrau în strîmtoarea lui Magellan — căci doar erau colea, se puteau vedea.

Echipajul „Speranței" lăsă barca la apă, și Gherasim cu căpitanul se duseră pe mal, departe, cercetînd epavele, una cîte una. Își simțea sufletul strîns Anton Lupan, gîndindu-se la soarta lui Pierre Vaillant, și neliniștea din el creștea cu cît se micșora cercul în care putea să-l caute pe acest prieten rătăcind de ani. Nu, nu se vedea nicăieri o epavă să semene cu „L'Espérance", dar oare asta era o dovadă că ea trecuse nevătămată prin niște locuri unde atîtea nave pieriau? Aici era un cimitir — și cîte cimitire asemănătoare nu se înșirau de-a lungul strîmtorii lui Magellan?

În timp ce căpitanul își urma drumul pe mal, Ieremia cu Cristea Busuioc, debarcați o dată cu el, adunau lemne de foc, căci altfel nu mai mergea. Restul echipajului, Haralamb, Ismail, Mihu și Adnana, începea să repare stricăciunile făcute de furtună — și erau multe, nu le-am mai pomenit cînd s-au întîmplat: ghiul velei mari rupt de lîngă

catarg, cîteva sarturi plesnite, parapetul dat peste cap în dreptul hambarului, pînzele făcute praf...

Sus, la creastă, se vedeau copaci răzleţiţi, în marginea pădurii care se întindea pe podiş, spre Patagonia — dar nu era nevoie să te caţeri pînă la ei, să-i tai, că furtuna prăvălise destui în vale, şi n-aveai decît să-i despici, să-i faci pe măsură şi să-i duci la bord ; sobele atît aşteptau.

Era un fel de fag, asemănător cu cel de la noi, fagul antarctic, care în Ţara de Foc creşte pe dealuri şi pe munţi, pînă la patru sute de metri deasupra mării şi, în chip ciudat, îşi păstrează frunzele tot timpul anului. Plutaşul rămăsese visător pe mal, cu mîinile în brîu, şi privea copacii, şi ofta...

Aceste păduri nesfîrşite, cele mai multe necălcate de picior omenesc, pecetluiesc tăcerea locului — şi cu frunzişul lor verde întunecat, aproape negru, prea rar înviorat de pete gălbui, dau împrejurimilor o statornică tristeţe, un apăsător şi definitiv aer funerar.

— Măi frate, — zise Ieremia, privind în jur, cam pe la coada ochiului, că din faţă nu se-ncumeta, — hai să-i dăm zor, să plecăm naibii mai repede de-aici : mă cam ia cu fiori.

Cristea Busuioc parcă tot ar fi stat, pentru el şi iadul ar fi fost frumos, dac-ar fi avut copaci... Dar, în sfîrşit, nu puteau să zăbovească aici un an !

Tocmai dădeau să împingă barca la apă, cînd la vreo douăzeci de paşi, în dreptul epavei lui „Wotan", văzură un butoi, aruncat de valuri pe ţărm.

— Ce-o fi în el ? zise Ieremia, apropiindu-se, curios şi mirat.

Era limpede că naufragiul se petrecuse de curînd, căci pe butoi nu se prinseseră încă nici alge, nici cochilii — şi nici nisipul nu avusese vreme să-i sape mormînt. Ceva mai încolo se vedeau lăzi sparte, baloturi răvăşite — nimic de ales, semn că indigenii, care acum nu se vedeau de fel, avuseseră cînd să care de aici tot ce ar fi fost de folos.

— Haide, Ieremie ! vorbi Anton Lupan, întorcîndu-se posomorît de pe ţărm.

— Am găsit un butoi, domnule. Nu-l luăm?

— Ia să vedem ce-i în el!

Opintindu-se din greu cu toţii, întoarseră butoiul cu vrana în sus, apoi Cristea Busuioc îi scoase dopul cu muchea toporiştei.

— E apă! strigă, scoţînd prima lui vorbă în acea zi.

Haralamb îi auzi strigătul, de pe bord, lăsă tesla şi se apropie de parapet.

— Apă?...

Spusese cuvîntul acesta cu un ton atît de ciudat, cu furie, cu mirare, cu nedumerire, cu desznădejde chiar, deznădejdea din mijlocul oceanului cînd voise să-şi pună capăt zilelor, încît auzindu-l, în mintea tuturor învie, fringînd timpul şi depărtările, amintirea acelei întîmplări, o învie cu atîta forţă, de parcă s-ar fi petrecut ieri. Îşi simţiră pentru o clipă, ca atunci, gîtlejurile umflate şi trupul uscat dospindu-se în soarele de la ecuator, auziră huruitul maşinilor şi fluierul lui „Wotan", şi împuşcăturile — şi glasul crud al omului care îi lăsase să piară de sete pe oceanul pustiu. Şi iată, acum „Wotan" zăcea pe stînci, cu fluierul amuţit şi maşinile reci, iar stropul de apă atît de rîvnit într-un timp rămînea al nimănui pe nisip, semnul unei întristătoare zădărnicii.

„Speranţa" părăsi aceste locuri a doua zi în zori, cînd toate reparaţiile erau terminate şi oamenii se simţeau odihniţi.

Ea purta la pupa pavilionul romînesc, care străbătuse o sută patruzeci de grade, adică peste opt mii de mile, ceea ce însemna mai mult decît o treime de meridian. Mihu coborîse de pe catargul din prova pavilionul Argentinei şi de două zile îl ridicase pe cel chilian; era al nouălea pavilion pe care îl arborau, de la Sulina pînă în strîmtoarea lui Magellan.

Şi astfel, îşi continuară drumul spre sud-vest, între ţărmul Patagoniei şi al Ţării de Foc, navigînd numai ziua, cu o briză bună din tribord; după vreo şaizeci şi cinci de mile, schimbară drumul aproape la sud, îndreptîndu-se spre Punta Arenas, unde ajunseră în seara de 8 decembrie 1882, ca să cadă în mijlocul unei gloate de aventurieri, veniţi

aici cu tot soiul de vase, mai mari sau mai mici, de toate tipurile care se pot întîlni pe coasta de apus a Europei și pe cele două coaste ale Americilor.

In tot acest timp navigaseră pe lîngă țărmuri pustii, îndoliate de fagul antarctic, sub cerul mereu fumuriu, fără să întîlnească nici un semn al vieții omenești. Arar cîte o pasăre necunoscută, de culoarea negurilor, își lua zborul de pe un colț de stîncă și după ce filfîia din aripi prin prova „Speranței" se lăsa înghițită de decorul cenușiu, de nu mai știai dacă fusese o zburătoare, într-adevăr, sau o scamă de nor purtată de vînt.

Uneori, cînd negurile se mai destrămau, spre sud apăreau creste și piscuri de munți îmbrăcați în zăpadă, care sub lumina soarelui de bună seamă ar fi sclipit voios — dar cum baza lor nu era niciodată vizibilă, ochiul nu le putea ingloba în restul peisajului, și acesta rămînea fără înălțime și fără altă culoare decît a norilor, a apei și-a fagilor, adică negrul și cenușiul cel mai cețos.

Noaptea liniștea și nemișcarea creșteau mai mult, la fel de apăsătoare și-n somn și-n veghe. Nu se vedeau focuri pe țărm, dar uneori răzbea miros de fum și parcă se auzeau departe cîini hămăind. Desigur ținutul își avea viața lui, care însă se ferea din drumul corăbierilor, ascunzîndu-se tainic în păduri, fie pentru că se temea de ei, fie pentru a-i prindi.

Țara de Foc e un pămînt rupt din trupul continentului Sud-American, rupt și fărîmat într-o puzderie de insule, care, laolaltă, au o suprafață de 73.000 kilometri pătrați. In linii mari acest pămînt e cuprins între a 53-a și a 56-a paralelă sudică, între al 64-lea și al 75-lea meridian vestic. Strîmtoarea lui Magellan, care-l desparte de continent, nu este decît un accident geologic, fiindcă altminteri, dacă privești harta, îți dai seama ce deplină înrudire este între America de Sud și Țara de Foc.

La 1521, trecînd prima oară pe aici cu escadra sa, pe un drum încă necunoscut, abia bănuit de lumea civilizată, Magellan a văzut pe țărmul sudic focurile indigenilor — și-a numit acest ținut Țara Focurilor, nu Țara de Foc, cum se spune din greșeală azi. Mai exact, nu se vedeau focurile,

ci fumul, şi la început pămîntul s-a şi numit Tierra de los umos, adică Ţara Vetrelor, a Fumului, cum e scris pe o hartă spaniolă întocmită în 1529. Dar regele Carol I al Spaniei, după ce s-a socotit în tel şi chip, a poruncit mai tîrziu să i se zică Ţara Focurilor, pe motivul, altminteri întemeiat, că... de unde nu este foc, nu iese fum.

Dar nici Magellan, nici navigatorii veniţi după el n-au avut răgazul sau tragerea de inimă să cerceteze această ţară mai pe larg. Ei erau mulţumiţi că-şi găsiseră calea spre Marele Ocean de apus, numit de ei Pacific, şi se duceau în linişte să caute mirodenii şi alte bogăţii care să le răsplătească truda călătoriei.

Abia prin 1832, vestitul naturalist Darwin, îmbarcat pe bricul „Beagle", cum ştim, a cercetat mai amănunţit ţinutul încă necunoscut, aventurîndu-se pe numeroasele canaluri care se deschid la sud de strîmtoarea lui Magellan, debarcînd pe insulele sălbatice şi încercînd să-şi dea seama de viaţa băştinaşilor.

Luîndu-se după cele scrise de Darwin, atunci, şi după jurnalul lui moş Leon, relatări zguduitoare care îl tulburaseră şi-l urmăreau de la 20 de ani, Anton Lupan stătea pe punte, uitîndu-se cu binoclul la ţărm, şi se mira că nici o luntre cu fuegieni nu le iese în întîmpinare. Se aştepta să-i vadă pe băştinaşi alergînd pe mal, pe jumătate curioşi, pe jumătate temători, făcînd semne corăbiei cu mantăile lor de blană, unică îmbrăcăminte pusă pe trupul gol.

N-avea de unde să ştie că în cincizeci de ani, ultimii fuegieni de pe ţărmul strîmtorii, dacă nu pieriseră, măcinaţi de oftică şi de alte boli, fugiseră înlăuntrul ţării, de unde nu ieşeau în calea străinilor decît ca să cerşească, dacă îi vedeau puternici, sau să-i atace, dacă aceştia erau slabi.

Dar, aşa cum stătea aplecat peste parapet, privind cu ocheanul la ţărmuri, căpitanul nu-i căuta numai pe băştinaşi, nu cerceta numai peisajul care i se părea ciudat de bine cunoscut, deşi naviga prima oară pe aici; îl avea în minte de atîta timp. Descrierile citite treziseră în ochii lui nu doar închipuiri, ci imagini vii, ca şi cînd le-ar fi văzut el, aievea, şi nu de mulţi ani, ci abia ieri. Şi în acest peisaj cunoscut, el căuta, cu inima zvîcnind, un semn lă-

sat de prietenul său. Oare colo, în golful acela înconjurat de stînci, nu ancorase „L'Espérance" o noapte în trecerea ei? Oare dincolo de plaja aceea îngustă, unde se vedeau copaci doboriți, nu debarcase echipajul să ia lemne de foc?... O, dacă țărmurile și apele strimtorii ar fi putut vorbi!

— A trecut pe aici o goeletă, „L'Espérance", sub pavilion francez? ar fi vrut căpitanul să strige, întrebînd ținutul pustiu.

Nu, cum ar fi răspuns țărmurile și cum ar fi putut apele să vorbească despre Pierre? Înainte! — spre primul port, acolo avea să-i găsească urma în sfîrșit!

Și astfel, la 8 decembrie, seara, după o călătorie de șaptesprezece luni, „Speranța" arunca ancora la Punta Arenas, în mijlocul acelei îngrămădiri de vase venite după aur. Dar, printre aceste vase „L'Espérance" nu se vedea nicăieri — nu era trecută nici în registrul Căpităniei. Anton Lupan se întoarse pe bord în prada îndoielilor, a neliniștii, a mîhnirei. Să fi luat Pierre Vaillant drumul celălalt, pe la răsăritul Țării de Foc, ca să intre în canalul Beagle prin strîmtoarea La Maire și să ajungă astfel la locul știut? Desigur, era și aceasta o cale, dar cînd făcuseră împreună planul călătoriei, de mult, hotăriseră să treacă pe la Punta Arenas și să intre în canal prin partea lui de apus, deoarece știau, de la moș Leon, că vîntul pe acolo e prielnic navigației spre răsărit.

În orice caz, oricare ar fi fost îndoielile, neliniștile și mîhnirea lui acum, Anton Lupan nu avea de luat decît o singură hotărîre, să îmbarce repede merinde pentru zece luni și să pornească spre locurile acelea, numaidecît. Cît despre pasagerul „Speranței", el trebuia să debarce aici, oprindu-și din cele două sute cincizeci de lire datorate, despăgubirea pe care ar fi dorit-o, socotind că din seara aceasta contractul lor era rupt.

— Cheamă-l sus pe Martin Stricland! porunci căpitanul, pășind pe punte posomorît dar plin de hotărîri.

— A plecat, domnule! răspunse Gherasim. Se-ntoarce mai tîrziu.

Indată ce auzise lanțul ancorei zornăind, Martin Stricland, treaz, odihnit, își scosese capul pe punte, adulmecînd prevăzător în aerul necunoscut, gata să se pună pe treabă, că dormise destul. De aici înainte începea rolul lui...

*

* *

Punta Arenas, astăzi numit Magallanes, este un mic port chilian, aflat pe peninsula Brunswik, în partea de vest a strîmtorii, în locul unde aceasta, îndreptîndu-se spre sud, atinge lățimea de vreo treizeci de mile și se numește Broad Reach. Pe vremea cînd se petreceau cele povestite aici, Punta Arenas număra aproape două mii de locuitori, de naționalități felurite, dar în mare parte chilieni, avea un guvernator, o canonieră în port care să încrucișeze prin strîmtoare, păzind ordinea, un detașament de poliție militară și altul de voluntari civili. Aceștia făcea incursiuni în interiorul ținutului, aplicînd represalii singeroase, ori de cîte ori se auzea de vreun atac al băștinașilor asupra vreunui străin neprevăzător.

Marfa obișnuită care se încărca în port fiind cărbunii, și încă un cărbune prost, prezența celor două mii de străini aici trebuia să aibă altă cauză, și o avea, bineînțeles. Încă înainte de a fi vorba de aur, fuseseră blănurile, pe care băștinașii le vindeau ieftin, într-o monedă foarte răspîndită, deși interzisă de guvernator, nici pesos, nici argentinos, nici dolari, ci ceva foarte volatil: paharul cu spirt. Ce-i drept, nici blănurile nu erau din cele mai de soi, căci pe aici nu se găseau nici vulpi argintii, nici urși albi, ci numai bursuci, în fața cărora, de pildă, un Martin Stricland, colector de Alaska, ar fi strîmbat din nas, disprețuitor.

Punta Arenas avea o stradă principală, care străbătea Piața 21 Mai, numită astfel după sărbătoarea națională chiliană. În piață se afla reședința guvernamentală, o casă de zid, cenușie, cu o mansardă și cu un balcon lung, unde în anumite împrejurări guvernatorul se arăta administraților săi și le ținea cîte un discurs. Alături se ridica biserica, și ea tot de zid, însă cu turnul încă neterminat — avea

să se termine cîțiva ani mai tîrziu. Dincolo de biserică se mai vedea o casă cu etaj, prăvălia unui negustor de blănuri — dar mai departe nu erau decît un fel de barăci scunde, parte de scînduri, parte de zid, pierzîndu-se sub colinele posomorîte de la apus, care se întindeau pînă la golful Otway.

Deși acoperișurile mai tuturor caselor erau vopsite în roșu, iar ușile și cercevelele în albastru azuriu, înfățișarea orașului rămînea apăsătoare și tristă, afară de rarele clipe cînd soarele se ivea pe cer, însuflețind cu o putere de necrezut aceste culori vii.

De la căderea serii, în piață ardea un felinar bătut de vînt, dar restul orașului rămînea pradă întunericului celui mai adînc, fiindcă prea rar se întîmpla să licărească pe cer o stea sau un crîmpei de lună ofilit.

Martin Stricland rămase ferit în ușa cabinei, pînă ce curînd, noaptea puse stăpînire pe port și forfota stîrnită de venirea „Speranței" se potoli. Atunci își trase pălăria pe ochi, își mai pipăi o dată revolverul în buzunarul pantalonilor, se înfășură strîns în pelerina neagră care-l făcea să semene cu un liliac deșirat și porni spre oraș, tot adulmecînd în aer și încercînd să străpungă întunericul de nepătruns.

O singură dată, ajungînd în piață, unde felinarul lumina casa guvernatorului, se opri și întrebă pe un polițai militar, în timp ce cu ochii continua să străpungă bezna fără fund:

— Senor, unde este barul „Cristofor Columb"?

Polițaiul îi arătă cu mîna o stradă pe care, dacă orașul îți era cunoscut, o puteai ghici. Dar lui Martin Stricland nu-i trebuia mai mult: pare-se pe întuneric se descurca mai bine decît în plină zi. Deci el porni fără să șovăiască spre locul arătat, ca o corabie care navighează noaptea după compas — și merse așa cam două sute de pași, prin fața unor case și barăci desenate nedeslușit, pînă ce pe stînga se ivi un felinar afumat, deasupra unei uși deschise larg, fiindcă, după cum se vedea, ținea loc și de geam.

O firmă luminată slab, îi arătă lui Martin Stricland că aici era locul căutat. Dar el nu se grăbi să treacă pragul

barului, ci rămase un timp pe trotuarul celălalt, cercetînd cu luare aminte oamenii care ieşeau sau intrau.

Desigur, această prevedere dovedea că se ferea sau chiar îi era teamă de cineva. Cîteva minute mai tîrziu, încredinţîndu-se că putea să-şi vadă de treburi netulburat, păşi înainte, îşi vîri capul pe uşa scundă şi, după ce aruncă încă o privire în jur, se îndreptă spre omul de la bar, adică de la tejghea, ca să întrebuinţăm un cuvînt care nu spune nici mai mult nici mai puţin decît celălalt.

Cîrciumarul — de ce i-am mai spune barman, după ce am vorbit de tejghea? — era alb şi umflat ca o balenă căzută într-un butoi cu ţîncvais. După ce-l cercetă de sus pînă jos, noul venit îşi înfipse privirea în ochii lui, ca şi cum l-ar fi hipnotizat.

Un cîrciumar de la Galaţi sau un barman de la Punta Arenas, care vede un muşteriu în faţa sa, o să-l întrebe, într-un fel sau în altul, cam acelaşi lucru, fiindcă de ce ar intra cineva într-o cîrciumă, sau într-un bar, dacă nu să bea?

Sub privirea lui Martin Stricland, cîrciumarul se trase înapoi cam o jumătate de pas, clipi tulburat, apoi revenindu-şi se aplecă peste tejghea şi, în loc să-şi ofere băuturile, întrebă în şoaptă, aruncînd priviri furişe spre muşteriii ceilalţi:

— Pe *cine* căutaţi, senor?

Aha!

Iar Martin Stricland răspunse, rece, ca şi cînd ar fi vrut să arate că, în afară de o simplă informaţie, nu doreşte complicitatea primului cîrciumar întîlnit în oraş:

— Black Pedro!

Black Pedro nu era o marcă de whisky, nici o parolă, ci un om — şi încă unul care tocmai se afla în bar. Cîrciumarul îl arătă din ochi, la o masă, dosită după unul din cei patru stîlpi de lemn, ca nişte catarge, care susţineau tavanul lăsat.

— Ai un loc unde pot sta de vorbă cu el?

— Da, senor!

În spatele tejghelei era o uşă, de scînduri negeluite, care răspundea într-o odăiţă cu geamul oblonit. Martin Stricland

se aplecă de umeri, intră şi în vreme ce gazda aprindea lampa cu gaz, se aşeză la o masă, lîngă soba de fier, singurele mobile aflate în acest ungher întunecos şi murdar.

— Ceva de băut, senor?

De unde putea să ştie negustorul, cîte sticle de whisky dospeau în pîntecele lui Martin Stricland?

— Nu! răspunse acesta. Cheamă-l pe Black Pedro şi întreabă-l ce doreşte să bea.

— Gin; nu-i nevoie să-l mai întreb. De mîncare pot să-i dau?

— Fireşte, dacă are chef.

— Chef? E cam flămînd, senor. Pot să-i dau oricît?

— Cît poate mînca!

Barmanul făcu ochii mari:

— O!... Asta o să vă coste mult, senor!

Apoi, la privirea de gheaţă a lui Martin Stricland, alergă dincolo:

— Pedro, hai! Ţi-a pus Dumnezeu mîna în cap!

Black Pedro, despre care odată avea să se vorbească mult în strîmtoarea lui Magellan, era un metis, fiul unui chilian dispărut de zece ani, şi-al unei fuegiene din neamul alcaluf. De la maică-sa metisul luase statura măruntă, căci alcalufii rar depăşesc un metru şi cincizeci, iar de la taică-su barba ţepoasă, ştiut fiind că băştinaşii din Ţara de Foc, oricare ar fi starea lor de sălbăticie, umblă cu obrazul bărbierit.

Barba, Black Pedro şi-o purta cu mîndrie, statura, dacă ar fi putut, s-ar fi lepădat de ea, căci îi trăda din prima clipă sîngele încrucişat — lucru cu care nu se mîndrea. Mai tîrziu, cînd poliţia avea să-l hăituiască, iar guvernatorul să pună premii pe capul lui, metisul avea să-şi găsească refugiul la alcalufii sălbatici şi să revină la viaţa lor, cu tot dispreţul pe care-l arătase mai înainte oamenilor din neamul său.

La îndemnul cîrciumarului, Black Pedro se ridică de la masă, aruncînd priviri bănuitoare în jur, apoi se strecură cu paşi de pisică în odăiţa din fund. Era un om de vreo douăzeci şi cinci—douăzeci şi opt de ani, scund, cum am mai spus, cu părul şi cu barba ţepoase, cu chipul întune-

cat, cu fruntea îngustă, scobită, cu sprîncene sălbatice și ochi negri, a căror privire nu inspira nici o încredere, dar trăda totdeodată neîncrederea pe care o arăta celor din jur.

Auzind ușa, Martin Stricland întoarse capul și-l privi iscoditor. Noul venit purta o haină de marinar, cu nasturii smulși, prinsă cu ace pînă sub gît și era neîndoios că altceva pe dedesubt nu mai avea nimic. O pereche de pantaloni cenușii, strînși pe picior, depășind numai cu o palmă genunchii, lăsau să i se vadă mai jos țurloiul gol, păros, îngrozitor de murdar, cu o crustă scorțoasă de jeg — moștenirea alcalufă pe care altminteri el și-o renega. Labele picioarelor, noduroase și pline de noroi întărit, dovedeau că omul, dacă avusese cîndva deprinderea unor încălțări, o pierduse de mult și nici nu visa să revină la ea.

— Tu ești Black Pedro? întrebă Martin Stricland, continuînd să-l cîntărească din ochi.

— Da, senor! răspunse metisul într-o spaniolă necrezut de limpede, căci fuegienii, care aproape că nu au un grai al lor, ci se înțeleg mai mult prin strigăte și semne, învață cu o ușurință surprinzătoare graiul străinilor.

— Stai jos!

Cîrciumarul intră, aducînd o sticlă cu gin, o pîine întreagă și o farfurie cu cîteva hălci de berbec fript, pe care le puse în fața metisului. Acesta înghiți un nod cît pumnul, strîmbîndu-și gîtul într-un spasm dureros — și bîigui, cu ochii căscați:

— Pentru mine?

— Mănîncă! îl îndemnă Martin Stricland.

Black Pedro se apucă să înfulece, fără să mai aștepte alt cuvînt. Mînca aplecat peste masă, cu farfuria între coate, ca și cînd s-ar fi temut să nu rămînă fără ea; în mestecătura lui era o pornire de sălbatic, care-ți făcea spaimă și milă în același timp.

În altă parte a lumii, un om cu înfățișarea lui Black Pedro ar fi atras numaidecît amestecul poliției; aici nimeni nu se uita la el mai mult ca la alți localnici — și metisul își ducea viața netulburat de nimic, îndeletnicindu-se tot cu altceva în fiecare zi; lucrase și în nord, la minele de cărbuni, și în port, ca hamal, fusese și îngrijitor

de vite la fermele din împrejurimi — și foarte adesea se întîmplase să umble, în susul și în josul strîmtorii, fără nici un căpătîi.

— Te-ai săturat ?

— Nu, senor !

Metisul începu să sfărîme oasele în dinți, cu repeziciunea și îndemînarea unei fiare deprinse să devoreze tot ce-i intră între fălci.

— Destul acum ! îl opri Martin Stricland. Ai să te saturi mai tîrziu.

În ochii lui Black Pedro scăpără un fulger, sclipirea unei lame de cuțit. Fără să vrea, omul din față duse mîna la revolver și rămase așa, pînă ce furia din ochii metisului se stinse, lăsînd locul unei dezamăgiri, unei tristeți de animal gonit.

— Hai, Pedro, încrede-te în ce îți spun ! În seara asta ai să mănînci cît vei dori.

— Și slănină, senor ? Și cîrnați cu fasole roșie ? Are la bucătărie un cazan plin. Fasole înroșită cu ardei iute ca focul...

— Bine, vei căpăta două castroane întregi !

Din barba metisului își făcu loc un zîmbet, pe jumătate neîncrezător, pe jumătate fericit. Apoi ochii i se rotiră pe masă și deodată, cu un gest care pe Martin Stricland îl făcu să sară înapoi cu revolverul în mîini, Black Pedro înșfăcă pîinea și o băgă în sîn.

— Sticla e a mea ? întrebă, rînjind temător, neîndrăznind să facă mai mult.

Martin Stricland se așeză la loc.

— Bea ! Numai să nu te îmbeți, că avem de vorbit.

Zicînd acestea, băgă mîna în buzunarul de la piept și scoase o fotografie ștearsă de timp.

— Pedro, privește aici !

Metisul se apropie temător, luă fotografia, cu mîinile murdare și crăpate ca scoarța copacilor bătrîni, se aplecă în lumina lămpii și deodată scoase un strigăt înăbușit, strigătul care se aude noaptea, prin păduri, și nu știi dacă e al animalului care atacă sau al celui încolțit.

— Ei, Pedro, ești bucuros ?

Mîinile metisului începură să tremure, chipul i se schimbă, de nerecunoscut, ochii bănuitori i se făcură blînzi, calzi, năpădiţi de lacrimi, şi el şopti un singur cuvînt, în care toată fiinţa-i aspră şi murdară se topi, ca o bucată de gheaţă aruncată într-un cuptor încins:

— Padre !...

Apoi căzu în genunchi, în faţa mesei, şi începu să sărute fotografia, cînd sălbatic, cînd blînd, udînd-o cu lacrimi şi scoţînd gemete adînci.

— Hai, Pedro, ajunge acum ! Ţi-am spus că avem de vorbit !

— Tatăl meu, senor ! Trăieşte ?... Unde este acum ?... El v-a trimis aici ?

Dar metisul nu aşteptă răspunsul, ci începu să se legene, cu fotografia strînsă la piept, cu ochii închişi, scoţînd un fel de muget jalnic şi bîiguind acelaşi cuvînt, prin care-şi striga animalic dragostea lui de fiu părăsit, aruncat prin păduri :

— Padre !... Hummm !... Hummm !...

Lacrămile-i curgeau în barba aspră şi încîlcită, ca izvoarele de şes pierdute printre răgălii.

— Padre !... Hummm !...

Martin Stricland îl mai răbdă un timp, privindu-l cu scîrbă, apoi se ridică, îl luă de umeri şi-l aşeză hotărît la locul lui. Tot ce fusese la început neîncredere, teamă, tot ce fusese primejdios în înfăţişarea metisului, se topise, şi el stătea acum în faţa mesei, supus, ca un animal domesticit.

— Ascultă, Pedro ! Filipo, tatăl tău, m-a trimis la tine, să-mi ajuţi oricînd aş avea nevoie.

— Da, senor ! Unde este acum tatăl meu ?

— În Canada. Are o fermă şi o prăvălie mare, de zece ori cît asta de aici. Tatăl tău e un om bogat şi cinstit de lume.

Metisul zîmbi, fericit.

— Hummm !... Şi v-a trimis la mine, senor ? Nu m-a uitat ?... Am să vă ajut, am să fac tot ce-mi porunciţi.

— Bine ; asta e dorinţa lui Filipo. Cînd am să mă întorc, am să te iau cu mine, să te duc la el, aşa cum mi-a spus.

Black Pedro se prăbuşi în faţa lui Martin Stricland şi începu să-i sărute mîinile, gemînd înăbuşit:

— Hummm! Nu mă amăgiţi, senor? Mă veţi duce la tatăl meu?

— Da. Pedro, şi acolo o să ai un cal, numai al tău, şi trăsură şi o odaie cu pat moale şi o să mănînci pe săturate, în fiecare zi.

— Hummm, senor!... Porunciţi-mi ce trebuie să fac!

— Ridică-te! îi porunci Martin Stricland.

Apoi se duse la uşă, trase cu urechea dincolo, încercă obloanul de la geam şi în sfîrşit se aşeză în faţa metisului, aplecîndu-se pe deasupra mesei către el.

— Pedro, de „Wotan" ai auzit?

— „Wotan"? Nu, senor!

— Ia aminteşte-ţi! Un vapor care a naufragiat în strîmtoare, acum cîteva săptămîni.

Chipul metisului se lumină:

— Ştiu! Un vapor cu două catarge, e o lună de atunci, senor, l-a prins uiliaul şi l-a aruncat pe stînci, în Golful Negru...

— Ce-i uiliaul?

— Furtuna rea, care cade din munţi. N-aţi întîlnit-o?

— Nu; spune, ce ştii despre echipajul lui „Wotan"?

— Au scăpat toţi, au fost aici pînă alaltăieri, şi pe urmă au plecat cu alt vapor. Numai căpitanul a pierit.

Martin Stricland se aplecă mai mult.

— Pedro, pe acest vapor era un om înalt şi vînjos, un uriaş; îl chema Schlimbach, Kurt Schlimbach. Ai auzit de el?

— Da, e aici.

— De unde ştii? întrebă Martin Stricland, pălind.

— L-am văzut; am fost cu el, cu un schoonner în Golful Negru şi am încărcat lucruri de pe vapor. Acum caută oameni, să plece pe insule. Ştiţi, senor, marinarii de pe „Wotan" spuneau...

— Hai, vorbeşte!

— Spuneau că pe căpitan l-a ucis omul acesta, în clipa cînd i-a aruncat uiliaul la ţărm. Era furios, mugea mai tare ca vîntul — şi cînd vaporul s-a rupt, marinarii spun

că l-au văzut cum a ridicat revolverul și a tras în ceafa căpitanului.

— Dar asta n-au spus-o și la poliția voastră?

— Nu, senor, nu aveau dovezi, că leșul căpitanului nu l-au mai găsit; l-au luat valurile și l-au aruncat în altă parte, printre stînci.

— Pedro, omul acesta e dușmanul lui Filipo!

Metisul sări în picioare, cu pumnii strînși, cu ochii scăpărînd.

— Hummm!...

— Cînd se va întoarce în Canada, îl va ucide și tu n-o să mai ai calul și trăsura, nici odaia ta, fiindcă va pune mîna pe ele Kurt Schlimbach.

— Hummm! Atunci n-are să se mai întoarcă niciodată, senor!

Martin Stricland îl privi în ochi, fără ca pe chipul lui să tresară un mușchi.

— Dacă într-adevăr vrei să-l mai vezi pe tatăl tău...

Black Pedro mugi:

— Hummm! Îl ucid!

— Cum ai să faci?

— Îl ucid în noaptea asta. Știu unde stă; doarme în pod, la Nicolas Medana, un metis care crește cîini.

— Filipo o să fie mulțumit, băiete!

— Da, senor. Am să pun scara și-am să mă furișez în pod.

— Nu ți-e frică de cîini?

— Nu; mă cunosc. Eu și Nicolas sîntem prieteni și cîinii știu. Senor, îmi dați revolverul?

— Dar te pricepi să-l mînuiești?

Chipul lui Black Pedro se schimonosi într-un rînjet, care pe Martin Stricland îl neliniști; cu un revolver în mînă, poate omul acesta era greu să mai fie strunit. Bucuria de a avea o armă ar fi putut învinge dorința de a se întoarce la tatăl său; deci, după ce stătu în cumpănă cîteva clipe, răspunse, hotărît:

— Nu! Revolverul face zgomot și e primejdios. Mai bine un cuțit...

Metisul vîrî mîna sub haină și trase din cingătoare un mic pumnal spaniol, care luci în lumină, făcînd ca prin trupul lui Martin Stricland să alunece un fior lung.

— Vezi să nu faci gălăgie, Pedro!

— Nu, senor! Dacă-i tai beregata (aici Black Pedro își trecu lama pumnalului pe gît) — pe urmă poate să se zvîrcolească, n-o să-l audă nimeni!

— Bine! Mîine dimineață să vii în port. Mă găsești pe goeleta „Speranța".

— O știu. Am văzut-o astă-seară, cînd a venit. Căutați aur, senor?

— Despre asta o să vorbim mîine. Acum trebuie să mă duc.

La ușă, Martin Stricland se opri, făcu un pas înapoi și smulse fotografia din mîna metisului.

— Nu mi-o lăsați? Senor, vă rog!...

— Am să ți-o dau mai tîrziu, dacă am să văd că o meriți. Și-acum, bagă de seamă, Pedro! Dacă Schlimbach îți scapă, n-ai să-l mai vezi niciodată pe tatăl tău!

— Sticla, sticla, pot s-o iau?

— E a ta, dar să n-o bei decît după...

— Și cîrnații, senor?...

— Ți se vor da; mă duc să plătesc...

La o masă, în fața tejghelei, ședeau trei oameni, posomorîți, cu haine de postav cenușiu, cu cizme pînă la genunchi, murdare de noroi, cu pălăriile de pîslă trase pe ochi. Unul avea în față o sticlă, plină cu un praf gălbui, lucios — și o privea, prostit. Martin Stricland recunoscu praful de aur pentru care venise aici, dar în afară de o scurtă clipire a pleoapelor, pe chipul lui nu mișcă nimic.

— Zi, te-ai hotărît să pleci, Matias! vorbi unul din oamenii de la masă, adresîndu-se celui cu aurul.

Acesta luă sticla, cu un gest obosit, o privi în lumină, apoi se aplecă alături și o îndesă într-un sac cu boarfe, aruncat pe podea.

— Nu merită, băieți! răspunse, clătinînd trist din cap. Mi-am lăsat nevasta, mi-am vîndut casa și după un an, uite cu ce mă întorc. Cînd ți-l ia la topit, nu iese nici un

kilogram!... Ha! Socotisem c-o să string un sac, nu un clondir!

— Da, e trudă mare! incuviință, la fel de descurajat, al doilea om. Ca să aduni zece grame de aur, speli și vinturi un vagon de nisip. Cred și eu că te spetești!

— Dar dincolo de strîmtoare? în Țara de Foc? vorbi cu o undă de inviorare al treilea dintre ei. Acolo pare că se găsește aur mult!

— Tot în nisip; să stai să speli, să aduni fir cu fir... Altceva ar fi dacă s-ar găsi filoane, în pămînt.

— Nu; am vorbit cu unul care s-a întors din răsărit, zice că a fost pe canalul Beagle, dincolo de Ușuaia și în părțile alea e aur mai mult, mai ușor de strîns...

— Da, am auzit și eu, dar cu ce să te duci pînă acolo? vorbi cel pe care îl chema Matias. Ar trebui să ai bani mulți, să închiriezi un vapor, să angajezi oameni! Asta nu-i de noi! Eu unul mă las păgubaș, cum v-am spus!

Convorbirea lor, pe care ar fi auzit-o chiar dacă n-ar fi tras cu urechea, pe Martin Stricland nu-l descurajă: dimpotrivă, în colțurile gurii lui, cine s-ar fi uitat cu luare aminte și-ntr-o lumină mai bună, ar fi văzut ivindu-se un rînjet reținut, vădindu-i mulțumirea. Pentru ceea ce aflase de la acești oameni necăjiți, s-ar fi cuvenit să-i răsplătească măcar cu o cină bună și cu cîteva sticle de gin. El unul avea cu ce să se ducă în acele locuri unde nu îndrăzneau să se aventureze alți căutători de aur. „Speranța" îl aștepta în port, și dacă nu mai venea nimeni pe urmele lui, cu atît mai bine pentru el! Cît despre oameni...

Ajungînd cu gîndul aici, Martin Stricland rînji din nou, făcînd socoteli în sine, foarte mulțumit:

„Dacă Black Pedro o să-mi adune o sută de sălbatici, sau chiar o sută cincizeci, și dacă o să-i îmboldească așa cum se cuvine..."

Acest gînd îl făcu să plătească fără nici o părere de rău un pesos jumătate cît făcea sticla de gin și mîncarea, plus cele două castroane de cîrnați cu fasole făgăduite metisului. Apoi își trase pălăria pe ochi, se înfășură în pelerina lui neagră și, luînd drumul înapoi, prin bezna de nepă-

truns, ajunse în port, fără să şovăie şi fără să i se întîmple nimic.

În seara aceea însă Martin Stricland nu se culcă prea curînd, ci se aşeză la masă cu sticla de whisky alături şi mîzgăli o scrisoare lungă, al cărei cuprins iată-l mai jos, într-o tălmăcire limpezită, scrisul lui nefiind de citit:

„Taică Jim, am ajuns astăzi la Punta Arenas, în Ţara de Foc, — pe unde vine asta nu e nevoie să ştii. Mi se pare că sînt patru ani de cînd nu ne-am văzut, şi vreo doi de cînd nu ţi-am mai scris nimic, dar am presimţirea că n-ai crăpat între timp. Mîine pleacă un schooner la Valparaiso şi mă folosesc de acest prilej să-ţi trimit veşti despre mine şi să-mi arăt, faţă de tine şi de bătrîna, respectul filial ce vă păstrez.

Aceste rînduri vor ajunge la voi tocmai prin martie, dacă schoonerul nu s-o îneca pe drum şi căpitanul va fi destul de cinstit să pună scrisoarea la poştă, cum am să-l rog, deşi eu unui nu cred în cinstea oamenilor decît atît timp cît le pot ţine revolverul în piept; vezi dar că pînă în martie mai e mult — poate însă că n-o să daţi ortul popii înainte de a afla că sînt teafăr şi mulţumit.

Nu ţi-aş fi scris, taică Jim, dacă nu mi-aş fi dat seama din nou ce mult folosesc sfaturile părinteşti primite la timp. Noi doi ne-am ciorovăit adesea, şi uneori n-a lipsit mult să ne crăpăm capul unul altuia, asta însă nu mă împiedică să mă gîndesc cu dragoste la tine, printre străini, şi să recunosc în sinea mea că ai fost un tată bun. Iată, de pildă, acum cinci ani, cînd s-a întîmplat daravela cu Filipo, fie-i ţărîna uşoară, că a fost un om chivernisit, mie unul nu mi-ar fi dat prin gînd să-l cotrobăiesc prin hîrtii; mai mult decît testamentul lui — ah, ce iscusit eşti, taică Jim! — nu mă interesa nimic. Şi ce rău ar fi fost dacă tu nu m-ai fi îmboldit să cercetez toate sertarele şi să pun bine orice petic de hîrtie aş găsi! De unde aş mai fi ştiut că bietul Filipo fusese însurat cu o fuegiană şi avea un fiu, părăsit la Punta Arenas, unde trăia din bunătatea unui ospătar milostiv? Cînd am citit scrisorile acestui binefăcător, care cred că îl înnebunise pe Filipo cu cererile de bani, am vrut să le rup. Ce mă interesa pe mine acel Simons

Burt, proprietarul barului „Cristofor Columb" de la Punta Arenas? Dar tu m-ai sfătuit: „Nu rupe nimic, dobitocule! Poate are să-ți folosească într-o zi!"... Taică Jim, uneori mă apucă mirarea: de unde atita înțelepciune în capul unui bețiv și ticălos cum ești tu?... Ei, dar nu despre asta voiam să-ți scriu...

Mi se pare că nu mai știi nimic despre mine, încă de pe timpul cînd eram la Capetown; n-am să-ți spun acum de ce am plecat de acolo; e o istorie mai lungă. Voiam să mă întorc în Canada, pe urmă m-am gîndit că isprava aceea, cu bătrîna Ventisquero, e încă prea proaspătă în mintea șerifului și că ar fi înțelept să mai zăbovesc prin alte părți, un an, doi. Tocmai bine să-mi încerc norocul în Țara de Foc, unde după cîte îmi spune mirosul meu, au să dea năvală foarte mulți, în curînd. Noroc că m-am grăbit.

Am găsit la Marsilia o goeletă romînească — asta vine dintr-o țară încă nedescoperită — nu fii mîhnit dacă n-ai auzit de ea, fiindcă nici eu nu auzisem pînă acum cîtva timp. Cu căpitanul m-am înțeles destul de ușor și cu echipajul la fel; ori erau foarte flămînzi, ori cu capul în nori, fapt e că s-au învoit să plece la acest drum lung, fără să se tîrguiască de loc, fără să țină seamă de primejdiile care-i așteptau...

Am ținut și de data asta seama de sfatul tău, taică Jim, pentru care nu știu cît să-ți fiu de recunoscător! E mai bine ca oamenii să te creadă țicnit, decît șiret! Ehe!...

Nu-ți mai povestesc cum a fost călătoria; se pare că n-a mers tocmai ușor, s-au luptat și cu pirații și cu uraganul, pe urmă au răbdat de sete ca niște cămile în deșert — treaba lor, eu aveam whisky-ul meu! Pentru mine, drumul de la Marsilia pînă aici a trecut ca un vis. Oare nu tot ție îți datoresc și asta? Nu tu m-ai sfătuit: „Clark, băiete (știi, acum îmi spun Martin), Clark, fiule, cînd e nevoie, speteşte-te, rupe-ți șalele, cazi în brînci, dar cînd n-ai de ce, nu mișca nici un deșt'!... Ah, scumpe taică Jim, ce om înțelept ești!

O singură întîmplare neplăcută mi-a tulburat drumul..."

Aici Martin Stricland se opri, se uită la ceas, era aproape

miezul nopții, trase cu urechea sus, își pipăi gîtul, stăpînindu-și un fior, apoi continuă:

„Ca să vezi ce mici sînt oceanele, taică Jim! Pe cine crezi că am întîlnit în mijlocul Atlanticului? Pe Kurt Schlimbach, închipuie-ți! Dar nu-ți fie teamă, am scăpat cu fața curată. Păstrează cu grijă cufărașul și hîrtiile acelea — adică de ce ți-aș da eu sfaturi? Cînd m-oi întoarce o să le putem folosi, în sfîrșit, fiindcă..."

În locul acesta pe scrisoare se vedea iarăși semnul unei întreruperi.

„Nu era nimic! continua mai jos Martin Stricland. M-am oprit puțin, fiindcă am auzit șoapte; tot de la tine am învățat să-mi văd de treburi cînd aud vorbindu-se cu glas tare, dar pentru șoapte să împrumut o duzină de urechi. Era căpitanul, un om cumsecade, voinic, curajos, priceput, din păcate însă cam visător și prea cinstit. E îndrăgostit lulea de o fetișcană care nu știu de unde-a răsărit și face pe matelotul, încurcîndu-se printre picioarele celorlalți. Acum stau pe punte, dîrdîind amîndoi de frig și nu știu ce tot șoșotesc — că oricît de bun ar fi sfatul tău, nu împrumut urechi ca să ascult gungureala îndrăgostiților. Din partea mea, mă știi, decît o femeie pe bord, mai bine un vagon cu trotil!

Cu căpitanul m-am înțeles destul de bine pînă acum, numai în seara asta ne-am ciorovăit, era cît pe-aci să-i pun revolverul în piept. Prin învoiala noastră făcută în scris, la Marsilia, e dator să meargă cu mine o lună de zile, oriunde aș dori. Și închipuie-ți, că, întorcîndu-mă astă-seară de la Simons Burt, mă pomenesc cu el cerîndu-mi, foarte dîrz, să debarc numaidecît. „Și învoiala noastră?" — „Nu mă privește! Oprește-ți despăgubirea cuvenită, din banii pe care ni-i datorezi!" — Nevinovat suflet, taică Jim! Le mai datorez două sute cincizeci de lire, ceea ce înseamnă o avere pentru niște marinari pîrliți — și le-am spus că, ori își țin învoiala pînă la cap, ori nu le plătesc nimic, ba chiar îi mai dau și în judecată la Tribunalul Maritim. Grozav l-am înfundat pe căpitan, taică Jim! Să-l fi văzut ce mutră a făcut! Îți spun drept, am dus mîna la buzunar, după revolver, mi s-a părut c-o să-mi sară de gît. „Și unde

vrei dumneata să mergi ?" m-a întrebat, spumegind. I-am arătat pe hartă: „Pe canalul Beagle, la Ușuaia !" Și atunci, să vezi minune, căpitanul s-a îmblînzit, s-a uitat la hartă, s-a uitat la mine, și pe urmă a început să rîdă ca un nebun. „Bine, domnule — mi-a spus — plecăm cît mai curînd !"... Ehei, ce credea el, cu Clark Norman nu-i de glumit !

Dar iată că am luat-o razna, taică Jim ! Îți spuneam, ai grijă de cufăraș și bîrtii și nu trăncăni încă nimic : Kurt Schlimbach a crăpat în noaptea asta. Lumea numără un ticălos mai puțin !... Și acum te las, taică Jim. Sărut-o pe a bătrînă din partea mea, dar n-o rîzgîia prea mult c-o apucă sughițul. Al tău fiu, recunoscător pînă la mormînt..."

Afară se auziră pași, apoi clopotul de cart bătu de patru ori cîte două bătăi, vestind miezul nopții.

Martin Stricland ieși pe punte, în clipa cînd căpitanul cobora, învinețit de frig, dar părînd foarte mulțumit. Afară se mai vedea numai o umbră, spre prova, omul de vardie, luptîndu-se cu umezeala și cu frigul, vîrît în mantaua cerată, ca într-o glugă de coceni, toamna la cîmp. Dar stai, vorba nu se potrivește : omul de vardie era Ismail !

— Cine estem ? strigă bucătarul, auzind pași.

De văzut, bezna era așa de mare, că nu vedea nimic...

Martin Stricland tresări și scoase un fel de mormăit.

Ismail mormăi și el ceva; poate gîndea, în graiul ghiaur:

— la uitam, n-am putrezit !...

Nu licărea decît la mari depărtări cîte un felinar afumat și plăpînd, pe catargele corăbiilor ancorate în radă, spre nord și spre sud ; încolo, totul părea băgat în mormînt.

Martin Stricland trase cu urechea spre oraș, apoi tresări încă o dată — și, fără să vrea, își duse mîna la gît.

CAPITOLUL XXVII

Uiliaul

Nu se poate spune că la Punta Arenas ar fi fost frig. Vara acolo temperatura măsoară cam cincisprezece grade, dar se întîmplă să ajungă pînă la douăzeci şi cinci, iar iarna, prea rar coboară sub minus două — ceea ce ne-ar îndreptăţi să credem că prin părţile acelea clima e mai blîndă decît pe la noi.

Cu toate astea, deşi în decembrie, plină vară în emisfera de sud, echipajul „Speranţei" dirdîia toată ziua, iar Negrilă căpăta o pasiune din ce în ce mai vădită pentru coteţul lui Ismail.

Noroc că lemne se găseau din belşug, un fel de cedru pipernicit şi fagul antarctic, răşinos ca molîftul de la noi, care ardea chiar verde, cu trosnituri vesele, răspîndind în cabine mirosul sărbătorilor. Sobele duduiau mai tot timpul, spre mirarea lui Black Pedro, care se plimba pe punte în picioarele goale, deşi căpătase de la Martin Stricland o pereche de cizme noi ; metisul se întreba, pe bună dreptate, cum se vor descurca în iulie oamenii aceştia friguroşi, dacă în decembrie ardeau un maldăr de lemne pe zi ?

Adevărul este că nu era frig ; termometrul arăta la prînz aproape douăzeci de grade, iar noaptea nu cobora sub zece, dar ploua în fiecare zi şi umezeala pătrundea pînă în măduva oaselor, făcîndu-i să dîrdîie chiar pe cei mai tari la măduvă şi la os.

Trecuseră două săptămîni de la intrarea în strîmtoare și acum, după ce făcuse trei zile escală la Punta Arenas, spre a îmbarca merinde pentru mult timp, „Speranța" naviga spre sud, între insulele Clarence și Dawson, căutîndu-și drumul spre canalul Beagle, printr-un arhipelag pustiu și plin de primejdii.

La 16 decembrie, cînd Capul Froward rămăsese înapoia tribordului, părăsise strîmtoarea lui Magellan, unde mai întîlnise cîte un vapor, cîte un schooner din cînd în cînd. Acum nu se mai vedeau decît nori, apă cenușie și stînci tăcute care parcă se răsuceau pe furiș la trecerea corăbiei, urmărindu-i drumul pînă ce se pierdea în negurile plumburii sau în ploaia rece și lipicioasă ca zeama de murături. Numai departe, în urmă, puteai cu greu desluși cele cîteva piroage cu fuegieni, care se țineau pe urmele „Speranței" cu o strădanie de neînțeles.

Prima se ivise încă din strîmtoare, la Capul Valentin, punctul cel mai nordic al insulei Dawson... Era o piroagă lungă, dintr-un trunchi cioplit, mînată de vreo opt alcalufi, toți scunzi, cocîrjați, goi, cu figuri lătărețe, purtînd pe umeri un fel de mantăi ponosite, roase și murdare, din blană de bursuc. La trecerea corăbiei ieșiră de după stînci și se apropiară scoțînd un fel de strigăte, între care se putea desluși articulat un singur cuvînt:

— Iamerșuner! Iamerșuner!...

Văzîndu-i înarmați cu suliițe și arcuri, Ieremia puse mîna pe flintă, dar Black Pedro îi făcu semn să stea liniștit. Nu era un strigăt războinic; după spusele metisului, oamenii cerșeau, nărav căpătat o dată cu venirea străinilor, fiindcă altminteri aveau deprinderea să trăiască numai din ceea ce le dădea natura — și să moară de foame cînd natura se arăta vitregă cu ei. Și-apoi, de la străini nici nu cereau demîncare, ci zorzoane cu care să se fudulească, precum le e dat multor oameni, nu numai în Țara de Foc.

Așa își recrută Martin Stricland prima echipă de alcalufi sălbatici, pe care se gîndea să-i facă spălători de aur. Black Pedro nu-i lăsă să vină pe punte, ci coborî în piroagă, și după ce-i dărui celui mai vîrstnic o basma roșie, din bagajul noului său stăpîn, se apucă să le vorbească

repede, în limba lor, care era o înșiruire de strigăte șuierate, ca niște piuituri. După ce-l ascultară, răbdători deși plini de nedumerire, căci probabil din zece vorbe ale metisului nu înțelegeau mai mult decît una, alcalufii părură să-i dibuiască gîndul și repezindu-se la el începură să-l lovească îndesat, în spinare și în coșul pieptului, ceea ce era semn de încredere și încuviințare.

Piroaga se îndreptă spre mal și băștinașilor nu le trebui mai mult de cîteva minute ca să-și îmbarce femeile, copiii și cîinii, și să pornească după „Speranța", pe care de atunci înainte o urmară cu statornicie. Pe țărm, în marginea pădurii, rămîneau grămezi imense de scoici golite, singurul semn care dovedea că aici făcuseră popas alcalufii.

— Și cum, domnule, — îl întrebară oamenii pe căpitan, — ei nu au case, bordeie, ceva, un adăpost acolo, ca oamenii? Piroaga asta le e toată averea?

Anton Lupan nu avea nevoie să-i ceară în această privință lămuriri lui Black Pedro; viața și obiceiurile fuegienilor îi erau cunoscute din jurnalul lui moș Leon și din cartea lui Darwin — numai că de data asta vedea cu proprii săi ochi faptele și stările de lucruri descrise cu cincizeci de ani în urmă.

— Nu, nu au nici un fel de așezare statornică, răspunse, privind pe apă, la alcalufii care vîsleau posomorîți, deși nu-i silise nimeni să plece la drum. Dar n-au nici măcar corturi, ca tot nomadul. Singurul lor bun sînt piroagele și cîinii; cît privește femeile și copiii, pentru ei nu prețuiesc mare lucru.

În zilele următoare întîlniră alte triburi de alcalufi, care la îndemnul metisului porniră pe urmele „Speranței". Firește, viteza corăbiei era mult mai mare decît a piroagelor; acestea rămîneau adesea atît de departe în urmă, încît le pierdeai din vedere și puteau crede c-au luat-o la sănătoasa. Dar noaptea, tîrziu, uneori după ce clopotul de cart bătea ceasul douăsprezece, ultima dintre ele sosea la locul de ancorare — și băștinașii, deși istoviți de drum, se apucau, la lumina torțelor, să caute scoici pe pietre, singura lor hrană în timpul călătoriei.

Pînă a doua zi, în zori, cînd goeleta ridica ancora, nu aveau decît un răgaz de cîteva ore; altfel, ar fi coborît cu ciinii pe uscat şi ar fi încercat să prindă bursuci, care le-ar fi dat mai multă vlagă decît scoicile. Dar ei se mulţumeau şi cu atîta şi îşi continuau drumul, vrăjiţi de cine ştie ce pămînt al făgăduinţii, căci nimeni nu înţelegea vorbele cu care îi ademenea Black Pedro.

Iar „Speranţa" îşi urma drumul, printre insule, urmată de bizara ei escortă care creştea de la o zi la alta, luînd proporţiile unei expediţii, fiindcă numărul alcatufilor trecuse de şaizeci, cifră uriaşă pentru ţinuturile acestea. Şi iarăşi se desprindea o piroagă de pe ţărmuri, şi iarăşi, prin ploaia măruntă, se auzea strigătul, milogeala:

— Iamerşuner! Iamerşuner!...

De bună seamă ţara aceasta nu cunoscuse niciodată un asemenea exod, cu toate pornirile nomade ale poporului.

De la Punta Arenas, timpul se păstrase mohorît şi liniştit, cu o briză care bătea de la apus; erau probabil puţinele zile ale anului cînd ţinutul rămînea nebîntuit de furtuni. Încetul cu încetul, echipajul se obişnuise şi cu frigul şi cu alcatufii, numai cu cerul posomorît nu se putea obişnui; cînd nu ploua, norii coborau şi mai jos, mişcîndu-se în valuri tumultuoase, fugărindu-se, încălecîndu-se, spulberîndu-şi creştele fumurii şi aproape că se auzeau mugind, ca oceanele dezlănţuite.

Navigaţia în strîmtoare nu se potrivea cu aceea de pînă aici. Un om la cîrmă şi un om de veghe nu mai erau de ajuns. Acum, din zori, cînd se ridica ancora, şi pînă la căderea nopţii, cînd o aruncau din nou, echipajul rămînea pe punte, împărţit în cele două borduri, cercetînd apa, fiecare cu ochii aţintiţi să nu se ivească pe neaşteptate un colţ de stîncă, ascuns sub apele plumburii.

Erau zile grele de încordare neîntreruptă, deşi cele mai multe se scurgeau liniştit; dar pe aceste coridoare înguste, împletite printre istmuri şi insule posomorîte, nu ştiai niciodată ce primejdie te aşteaptă şi de unde se poate ivi. Fiecare trebuia să fie gata, în orice clipă, să ia puşca, spre a întîmpina un atac din partea vrăjmaşului necunoscut, sau să se repeadă la lungi, să coboare pînzele, spre a se feri

de furtunile năprasnice care oricînd puteau să se prăvălească din munți.

Seara, cînd lăsau ancora, în vreun golf ferit de vînt, la adăpostul vreunui perete de stînci, un om de vardie pe punte, iarăși nu mai era socotit de ajuns. De obicei acum rămîneau doi, unul la prova, altul la pupa, cu pușca alături, cu auzul și cu privirea treze, necontenit, dar nici ceilalți nu dormeau liniștiți, cu toată truda de peste zi.

În aceste zile, nici unul nu mai avea timp pentru un gînd al lui; dacă n-ar fi fost înfățișarea fizică să-i deosebească între ei, n-ai fi știut care-i Gherasim, Haralamb, Mihu, Ieremia sau Cristea Busuioc. Nici pe Adnana, cu gluga cerată în cap, cu mantaua de ploaie lungă pînă la pămînt, n-ai mai fi luat-o acum drept primejdioasă sirenă de care se temuseră aproape cu toții la început. Ea stătea la cîrmă, ore în șir, apoi trecea de veghe, în bordul drept, în bordul sting și nu mai avea timp să stea de vorbă cu cineva, ori care ar fi fost numele lui.

„Speranța" naviga astfel de două săptămîni; în acest timp ceasuri întregi nu se auzea nici un cuvînt, în afară de poruncile pe care căpitanul sau primul cîrmaci le dădeau din cînd în cînd.

Anton Lupan stătea pe punte tot timpul, cu aceeași glugă cerată, cu aceeași manta de ploaie folosită de toți, fiindcă altfel aerul umed te pătrundea pînă la os, și cerceta încordat, cu ocheanul, țărmurile pustii. Nu se mai aștepta să-l întîlnească pe Pierre Vaillant acum, dacă intrase prin partea cealaltă a canalului. „L'Espérance" nu avea ce să caute aici. Probabil, dacă avusese timp prielnic, prietenul său ajunsese și ancorase la locul știut. Acum nu mai avea altă dorință decît să ajungă și el, cît mai curînd, înainte ca expediția lui să pornească în munți.

Navigația lor acum era o încordare neîntreruptă — nici căpitanul nu mai avea timp să schimbe o vorbă cu cineva, cu Adnana de pildă, nici măcar în gînd...

Rămăsese în urmă amintirea serilor liniștite, cînd luna argintа pînzele întinse de vînt, și echipajul, după cină se tolănea pe bocaport la taifasuri lungi; Mihu nu mai avea timp nici de cărți, nici de caval — și chiar Negrilă, sim-

ţind încordarea tuturora, nu mai zburda printre picioarele lor, ci stătea cuminte într-un loc, ridicat pe parapet, cercetînd ţărmurile din jur, uitîndu-se, cu urechile ciulite, la alcalufi şi la cîinii lor, gata să mîriie cînd o piroagă se apropia prea mult.

Şi totuşi, în această încordare obştească, cînd oamenii nu mai aveau gînduri şi griji pentru ei, ci păreau contopiţi într-o singură fiinţă, una cu „Speranţa" lor pe care o mînau în necunoscut, unul singur, dincolo de îndatoririle îndeplinite conştiincios, trăia numai cu necazul lui — şi acesta era nefericitul Ismail.

De la intrarea în strîmtoare, bietului bucătar nu-i mai pria nici somnul, nici veghea, atît era de neliniştit. Cele trei zile petrecute la Punta Arenas stătuse cu frica-n sin, tot aşteptînd ca Anton Lupan să-l arunce pe chei, cu boarfe şi cu gazel. Dacă scăpase acolo, nu însemna că la următoarea escală avea să scape din nou. Pesemne căpitanul îl cruţa deocamdată, aşteptînd ca el să-şi aleagă singur portul, cum îl vestise de la început. „Bine, n-ai ales unul, n-ai ales două, dar pînă cînd vrei s-o întinzi aşa?" avea să-l întrebe într-o bună zi. Dar lui Ismail locurile acestea îi erau necunoscute — şi nici pe cine să întrebe nu ştia, ce porturi sînt aici şi unde ar fi mai nimerit pentru el să debarce, ca să găsească o corabie cu care să se întoarcă la Stambul.

Aşa că, pe cînd oamenii făceau cele ce ştim, bucătarului, ce-i dădu în gînd? Hai să cerceteze harta, că doar la fel făcea şi căpitanul, cînd navigau pe mări necolindate de el pînă atunci. Într-o zi, Ismail se strecură în cabină, îşi vîri nasul în harta Ţării de Foc şi rămase îngrozit: primul port de la Punta Arenas spre sud era Port Famine, pitit după capul Santa Ana, faţă în faţă cu Capul Valentin, de pe insula Dawson.

Port Famine, adică Portul Foametei!...

Dar „Speranţa" trecu de capul Santa Ana şi nu se opri; la ce să se oprească, dacă malul era pustiu? Pesemne un corăbier ancorase odată în acest golf ferit de furtuni şi botezase locul aşa cum se vedea pe hărţi, în amintirea postului pe care, cine ştie din ce pricini, fusese nevoit să-l

ducă aici; poate își sfîrșise proviziile, iar pe mal nu găsise nimic.

Acum corabia naviga mai departe spre sud, de-a lungul insulei Clarence — și la douăzeci de mile mai departe, în gîtuirea dintre această insulă pustie și peninsula Brecknok, se afla Ideal Harbor... Dacă Port Famine ar fi fost într-adevăr un port, încai acolo bietul Ismail ar mai fi avut un temei să ceară mila lui Anton Lupan. Cum să debarci un matelot, și tocmai pe bucătar, în Portul Foametei? Dar cu Portul Ideal, ce te faci?...

— Bine, debarcam! își zicea bucătarul, resemnat și trist, continuînd să cugete în graiul ghiaur, cu toate că ghiaurii voiau să se descotorosească de el.

Pentru el, portul Ideal ar fi fost Stambul.

La 19 decembrie Muntele Sarmiento, de pe peninsula Brecknok, ieși din nori, în stînga provei, și curînd „Speranța" schimbă drumul la vest, urmînd cursul strîmtorii, fără să se vadă urmă de port — numai un golf adînc și liniștit, care într-adevăr putea oferi la nevoie un adăpost ideal, împotriva oricărei furtuni.

Ismail răsuflă ușurat: de aici înainte, pe hartă nu se mai vedea nici un port — și dacă nu le găsiseră acolo unde scria, negru pe alb, atunci cu atît mai vîrtos n-aveau să găsească vreunul acolo unde harta căpitanului tăcea mîlc, parcă ținînd partea nefericitului bucătar.

„Speranța" navigă toată ziua de-a lungul peninsulei, printre puzderie de insule acoperite de păduri și de neguri, mereu în același decor plumburiu. Seara, lăsă ancora la adăpostul unui istm înalt, în locul unde canalul se îndrepta spre sud-vest, căutîndu-și ieșirea la ocean.

Răsuflarea Pacificului se simțea pînă aici, mai largă, mai profundă, ca a unei vietăți uriașe, cît o treime de pămînt, care dormea tihnită, cu coada la Sidney în Australia și cu capul pe stîncile din Țara de Foc.

A cîtea oară aruncau oamenii ancora, în drumul lor de la Sulina pînă aici? Am putea să numărăm: o dată la Stambul, pe urmă la Gallipoli, la insula Skantsura (de asta mai bine să nu-i spunem lui Ismail, tocmai acum cînd e necăjit), de-acolo pe coasta Africei, o dată — și încă o dată

mai spre vest, la Bir-Sanjé, apoi la Pireu, la Messina, pe urmă înapoi, la Port Said, la Suez, la Musarah, şi iar Suezul, şi iar Port-Saidul, şi Gallipoli, şi Marsilia şi Gibraltarul... Pe celelalte ni le amintim mai uşor... Escale mici şi escale mari, unele liniştite, altele legate de necazuri şi peripeţii, dar la toate ne gîndim cu bucurie acum... Escale mari sau escale mici, dar pe toate, aproape, le poţi număra, pe degetele celor două mîini.

De-am sta însă să numărăm locurile de ancorare de la Punta Arenas spre sud, ne-am zăpăci, afară doar dacă nu ne-am preface capul în Jurnal de Bord. „Speranţa" arunca ancora în fiecare seară şi o ridica a doua zi în zorile plumburii...

După ce găsea din ochi locul potrivit, căpitanul întorcea prova în vînt, aştepta pînă ce corabia, cu vîntul în faţă, se oprea pe loc şi atunci făcea un semn:

— Funda ancora!

Lanţul începea să zornăie, stropi de apă săreau peste parapet, gheara ancorei se înfigea în fund şi cîteva clipe mai tîrziu goeleta se legăna ostenită pe valuri, ca un cal priponit la păscut.

Nimic prea greu pînă acum — deşi, să nu se creadă că o corabie poate ancora oriunde şi oricînd. Lasă că locul trebuie ales în aşa fel ca pe de o parte să fii la adăpost de furtuni, pe de alta să nu-ţi împiedice nimic plecarea, oricînd ai vrea să pleci, peste un ceas, peste o zi sau peste două săptămîni. Pe lîngă asta, cată ca fundul să nu fie prea adînc, că altfel n-ajunge lanţul, să n-aibă stînci, că laşi ancora zălog şi n-o mai răscumperi decît dacă vii cu scafandri, să nu fie prea moale, că atunci ghearele nu ţin, ancora se preface în grapă şi, de unde te ştiai într-un loc, a doua zi te pomeneşti într-altul, sau poate chiar aruncat pe stînci.

Cînd locul e cunoscut sau însemnat pe hartă de alţi corăbieri, poţi ancora chiar şi cu ochii închişi — deşi mai bine este să te uiţi, măcar cu unul, dacă nu cu amîndoi. Treaba se schimbă, dacă ajungi prima oară la un ţărm pe care nu-l cunoşti şi despre care nici harta nu spune nimic; atunci, ca să nu paţi vreun bocluc, e bine să sondezi fun-

dul înainte de a ancora, și dacă ai de unde, să te uiți cu zece ochi, nu numai cu doi.

Pînă acum, spuneam, nimic prea greu. Dar iată că venea dimineața — și atunci începea viratul ancorei... Să faci asta din cînd în cînd, mai merge — vai de lume dacă trebuie să tragi ancora în fiecare zi!...

Am vorbit despre multe în cursul acestei călătorii, numai despre ancoră nu. Corăbierii care au fost și poeți de mult ar fi trebuit să-i închine un imn.

Firește, nu-i om pe lume să nu știe ce-i aceea o ancoră, fie că a văzut în viața lui o corabie sau un vapor, fie că nu. Copiii o poartă de mici pe costumele marinărești, domnișoarele și-o brodează la piept, iar fabricanții de țesături colorate o iau adesea ca motiv decorativ.

În realitate, ancora este un instrument greoi, care dă multă bătaie de cap echipajului. Dar, cu toate astea, și cu toate că nu ajută la mers ci la stat pe loc, are o însemnătate mai mare decît bunăoară pînzele la o corabie sau motorul la un vapor. Nu vorbesc de vapoarele de azi, ale căror mașini pot înfrunta și depăși forța celui mai năprasnic uragan — și care mașini prea rar se întîmplă să nu funcționeze cum trebuie, la momentul dorit. Dar dacă nici măcar acestea nu se pot lipsi de ancoră, ce să mai vorbim de corăbiile și vapoarele din timpul lui Anton Lupan? În apropierea țărmului, cînd vîntul amenința să le pună pe uscat, ele nu aveau să încerce decît o singură scăpare: aruncatul ancorei.

Dacă ancora este destul de grea, cu un lanț destul de lung și de zdravăn, atunci te poți încrede în ea. Greutatea ei trebuie chibzuită în legătură cu tonajul corăbiei, iar lanțul trebuie să aibă în lungime de cel puțin trei ori adîncimea apei în locul unde vei ancora, ca o bună parte din el să se poată întinde pe fund. În chipul acesta, smuciturile valurilor, înainte de a ajunge la ancoră, trebuie să întindă lanțul, să-l ridice de pe fund, și cum el însuși e destul de greu, smuciturile își pierd cea mai mare parte din puterea lor. Un lanț scurt, care ar cădea vertical, sau chiar oblic, fără să se întindă pe fund, ar face ca ancora să fie smulsă și tîrîtă de primul val.

„Speranța“ avea două ancore, zestrea ei străveche, găsită la Sulina, una de o sută cincizeci de kilograme, alta de două sute cincizeci, fiecare cu o sută de metri de lanț. Lanțurile, la rîndul lor, cîntăreau cel de la ancora mică șase kilograme pe metru, celălalt zece și ceva, adică, în toată lungimea lor, primul șase sute de kilograme, al doilea peste o mie, ceea ce-i o greutate cu care nu te poți juca.

De obicei, în porturi sau în rade, pe timp liniștit, se lăsa ancora mică; de altfel, pînă în strîmtoarea lui Magellan, cea mare rămăsese nemișcată „la post“, cum se numește locul de pe punte unde ea se amarează zdravăn, ca balansul corăbiei să n-o poată clinti.

Găsesc prilejul să adaug că nici lanțul nu stă slobod, ci, printr-o gură anume făcută în punte, e lăsat să cadă în „puț“, un fel de compartiment, la prova, unde poate rugini liniștit; altfel, dacă ar rămîne pe punte, nu numai c-ar încurca locul fără nici un folos, dar, pe timp de furtună, ar zornăi din parapet în parapet, sau chiar ar sări peste bord, ca să nu spun că ar putea să rupă atîtea în dansul lui chiar și picioarele oamenilor.

Dacă fundul pe care ancorau într-o radă era de zece, cincisprezece sau douăzeci de metri, cum se întîmpla de obicei, se arunca, se „fila“ cum se spune în lumea corăbierilor, de trei ori atîta lungime de lanț. Ca să încîrtești apoi la cabestan, să tragi din fundul mării șaizeci de metri de lanț și o ancoră grea cît cincisprezece duble de porumb, nu-i un lucru prea ușor; totuși, cum nu făceau asta în fiecare zi, oamenii nu-l socotiseră niciodată pricină de griji și de nemulțumiri. Cabestanul fusese tot timpul călătoriei în sarcina lui Ieremia și a lui Haralamb, că fiecare la bord avea, cum se spune, specialitatea lui.

De la intrarea în strîmtoare, cînd chiar pe vreme liniștită te puteai aștepta să izbucnească fără veste năprasnicul uiliau, venise rîndul ancorei mari să răscolească fundul apelor în Țara de Foc, în vreme ce ancora mică se odihnea la postul ei. Acum Ieremia și Haralamb nădușeau, învîrtind din greu cabestanul — și de la o vreme începuseră să se uite cam chioriș la tovarășii lor:

— Ia, măi vere Busuioace, măi frate Gherasim, veniţi încoa' să mai împingeţi şi voi!

— Lasam, învirteam eu! sărea bucătarul, care nu mai ştia ce să facă să-l îmbuneze pe căpitan şi pe ceilalţi, şi să-şi răscumpere greşelile din trecut.

Şi sărmanul Ismail împingea în manela cabestanului pînă ce simţea că nu mai are duh în el, întrebîndu-se în sinea lui, că altfel cu glas tare de mult nu mai îndrăznea să spună un cuvînt, întrebîndu-se ce nevoie să arunci o ancoră atît de mare, cînd ancora mică îşi făcuse treaba cinstit?

E drept însă că asta nu se întreba numai bucătarul, cu firea lui cîrtitoare, ci şi ceilalţi, de felul lor ascultători şi supuşi. Ba pînă şi căpitanul, care nu pregeta să învîrtească la cabestan în rînd cu toţi, se întreba dacă treaba asta nu era o precauţiune de prisos... Pînă în seara aceea, cînd ancorară către colţul de nord-vest al peninsulei Brecknok, şi uiliaul le răspunse tuturor.

* * *

Locul nu avea un nume ştiut; spre nord harta arăta un canal îngust Acwalisnan, care tăia insula Clarence în două şi răspundea în strîmtoarea lui Magellan. Ţărmurile, şi cel dinspre nord şi cel dinspre sud, dantelate de istmuri înguste cu golfuri adînci, îşi ridicau povîrnişurile stîncoase, de granit, pînă în nori şi după cum mergeau, păreau să treacă mult deasupra lor. Pe alocuri, între copacii răzleţi, jumuliţi de furtuni, se vedeau, ca nişte oglinzi aburite, petele albe ale gheţarilor adormiţi. Era locul unde lanţul Anzilor, care de pe coasta vestică a Americii de Sud se întind pînă la Capul Horn, fusese fărîmiţat de cataclisme geologice şi granitul lor, într-o furie deznădăjduită, îşi lăsase la fiecare pas colţi ameninţători şi vicleni.

„Speranţa" aruncă ancora, ancora cea mare, acum ştim! — într-un mic golf, pe ţărmul de nord al peninsulei Brecknok. O creastă de munte, spre vest, pierdută în nori, o apăra de vîntul cel mai primejdios. Apa golfului era amor-

ţită, vînătă în lumina amurgului ceţos ; în curînd întunericul se întinse asupra ei, adormindu-i ultimul clipocit.

Poate niciodată un corăbier nu întîlnise un colţ de mare atît de neclintit şi de tainic. Corabia părea prinsă de uscat cu rădăcini adînci, părea că nu este apă în jur, ci o pastă vîscoasă din care n-ai mai fi putut să te smulgi.

Într-un tîrziu se văzură şi torţele alcalufilor, care soseau, vîslind din greu. Aceste torţe nu erau altceva decît ramuri de fag răşinos, care ardeau molcom, scoţînd mult fum şi mişcîndu-se încet, ca nişte luminări. Acum chibriturile nu mai erau o taină pentru ei şi, cînd căpătau de la corăbieri cîte o cutie, o foloseau bucuroşi. Dar înainte de a cunoaşte această născocire, care, trebuie spus că nu-i mirase de loc, sau cînd chibriturile le lipseau, ceea ce se întîmpla adesea, păstrau necontenit o torţă sau un foc nestins.

Lemnul aici nu era niciodată destul de uscat ca să se aprindă prin frecare, decît poate după cine ştie cît timp, şi fuegienii, care probabil folosiseră cîndva acest mijloc, ca alţi sălbatici, socoteau mai uşor, cînd rămîneau fără foc, să pribegească zile întregi sau săptămîni, de la o insulă la alta, de la ţărm la ţărm, pînă să găsească un trib mai chivernisit şi să-şi aprindă torţele de la rugurile lor.

Adesea în drumul prin strîmtoare, echipajul „Speranţei" văzuse, la orizont, dîre de fum alunecînd pe apă, împletindu-se cu negurile ; acum ştiau că erau fuegienii care purtau focul cu ei, necontenit, ziua şi noaptea...

După ce îşi traseră piroagele pe uscat, alcalufii flămînziţi porniră să caute scoici pe stînci şi intrară în apă, pînă la brîu, în timp ce femeile aprindeau focuri pe ţărm, iar copiii, cu desăvîrşire goi, se hîrjoneau în jurul lor. Cîinii, la fel de flămînzi ca şi oamenii, se adîncîră în pădure, hămăind, nădăjduind poate să scoată din culcuş vreun bursuc.

Anton Lupan nu avea căderea să se amestece în treburile lui Martin Stricland — şi dacă ar fi făcut asta, n-ar fi cîştigat nimic, dar ar fi vrut să-l întrebe de ce nu se îngrijea cîtuşi de puţin de soarta acestor oameni pe care îi tîra după el ? Black Pedro dăruise cîte o basma fiecărui şef de trib, din cînd în cînd le mai împărţea chibrituri şi încolo nu-şi mai bătea capul cu ei.

Dar iarăşi, se gîndea căpitanul „Speranţei", ce-ar fi putut să le dea ? Ca să-i hrăneşti pe toţi şi nu o singură zi, ci săptămîni în şir, ar fi trebuit vagoane de provizii. Înţelegea că sălbaticii aceştia nu duceau astăzi o viaţă mai grea decît duceau înainte de a porni la drum. Şi totuşi, dacă ar fi ştiut să se chivernisească măcar cît de cît, să ia de la natura zgîrcită în mijlocul căreia trăiau mai mult decît luau acum, poate n-ar fi fost greu să-şi facă un trai mai ca lumea.

Pentru asta însă nu trebuiau să-l aştepte pe Martin Stricland, de la care desigur n-aveau să cîştige nimic...

Nu era prima oară cînd Anton Lupan îşi frămînta mintea cu asemenea gînduri, care se adăugau gîndurilor lui vechi. Venea aici, dintr-un îndemn păstrat în suflet de la douăzeci de ani, să cerceteze un ţinut necunoscut de nimeni, pe care nu-l putuse străbate Darwin cu Leon Vaillant şi în taina căruia pierise, mai tîrziu, tatăl lui Pierre. Ani nenumăraţi el cu prietenul său visaseră să împlinească ei ceea ce nu izbutiseră alţii, viaţa lor nu mai cunoscuse decît acest ţel. Astăzi, căpitanul „Speranţei" avea ţelul în faţă, se apropia de locul necunoscut şi probabil Pierre Vaillant se apropia şi el, sau chiar sosise, pe alt drum.

Dar iată că lucrurile îşi arătau o faţă la care nu se gîndise nici unul din ei la început, cu îndrăzneală, cu stăruinţă, cu pricepere, cu bravură aveau să străbată ţinutul dintre canalul Beagle şi Ocean, aveau să ducă lumii veşti despre el, să şteargă pata albă care stăruia pe harta acestui vechi pămînt, pînă în pragul celui de al douăzecilea veac. Şi apoi ?... Să se întoarcă în ţările lor, să capete recunoaştere şi onoruri, să se socotească mulţumiţi... Iar în urma lor, nefericitele făpturi omeneşti care veneau după „Speranţa" acum, şi semenii lor din păduri să-şi ducă mai departe traiul de sălbăticiuni, răbdînd de foame fiindcă nu ştiau ce să ceară naturii din jur, tremurînd de frig, în ploaie, în ninsoare şi în grindină, fiindcă nu ştiau să-şi facă acoperiş şi să-şi pună haine pe trup ?... Nu, Anton Lupan începea să simtă abia acum, cînd vedea cu ochii lui cele scrise de me; Leon şi de Darwin, că avea o datorie în plus — şi mult mai grea decît datoria pentru care ve-

nise aici. Dacă voia să nu-şi trădeze visele de la douăzeci de ani, trebuia să se apropie de aceşti nefericiţi indigeni, să le cîştige încrederea şi să caute un mijloc ca să-i ridice pe altă treaptă de viaţă decît aceea a ciinilor lor!

Acestea erau gîndurile care îl frămîntau în ultimul timp, pe lîngă gîndul de a-l întîlni pe Pierre Vaillant şi de a pleca împreună în călătoria peste munţi. Planul acestei explorări îl făcuseră de mult, îi lua mai puţin timp acum; pentru rest nu avea încă un plan, impresiile noi ale zilei de azi dărîmau hotărîrile luate ieri — ştia numai că, după ce făcuse atîta drum ca să vină aici, nu putea să părăsească aceste locuri fără a împlînta în ele jalonul civilizaţiei — după cum, pe de altă parte, nu se putea întoarce fără să aibă nimic de împărtăşit lumii civilizate, al cărei trimis se socotea, deşi n-avea nici o investitură din partea ei...

În noaptea aceea avea să se năpustească uliiaul, din munţi; pînă atunci, căpitanului îi fu dat să vadă ceva mai îngrozitor.

Echipajul se culcase, rămăseseră afară numai oamenii de vardie, Haralamb la prova, Cristea Busuioc la pupa; mai era şi Black Pedro, dar acesta dormea, pe scîndura goală a punţii, învelit într-un fel de haină de blană, luată de la alcalufi.

Lui Anton Lupan, metisul nu-i plăcea, deşi îşi dădea seama că nu era nici el altceva decît unul din acei copii vitregi ai lumii care, cînd săvîrşesc o nelegiuire, nu fac decît să plătească o mică parte din nedreptatea cu care viaţa i-a copleşit. Atît că victimele lor nu sînt niciodată cei care ar trebui să plătească pe drept, ci tocmai nişte dezmoşteniţi ai vieţii, la fel de nefericiţi ca şi ei.

Văzîndu-l întins pe scîndura umedă, căpitanul socoti că procedase nedemn lăsîndu-l nopţi întregi afară, în loc să-i asigure un adăpost lîngă oamenii săi. Şi, deşi era încredinţat că aceştia nu vor fi mulţumiţi, îl strigă:

— Pedro!

Metisul scoase capul din blană şi răspunse prin acel muget al lui care, pe hotarul dintre viaţa civilizată şi viaţa sălbaticilor, înlocuia o bună parte din cuvintele folosite de un om spre a-şi exprima gîndurile:

— Hummm?

Căpitanul îi cunoștea mugetul și-l luă drept o întrebare. De aceea îl îndemnă, blînd:

— Du-te și te culcă jos, Pedro! Aici e frig!

— Hummm! mugi metisul, mai scurt, trăgîndu-și capul la loc.

Și Anton Lupan înțelese că era un refuz hotărît.

Marea în jur dormea, vîscosă, și văzduhul rămînea încremenit. Pe țărm, femeile ațîțau focul, iar copiii alergau pe malul apei, în sus și în jos, așteptîndu-și părinții duși după scoici; în lumina focurilor, trupurile lor goale, de un roșcat murdar, ca arama coclită, scoteau sclipiri metalice — și astfel păreau niște pui de diavol, dar nu din infernul închipuit de noi, ci din unul adevărat.

În sfîrșit, bărbații, pesemne înțepeniți de frig, cu mîinile sfîrtecate de cochiliile înfipte cu îndărătnicie în stînci, începură să vină unul cîte unul la mal, întîmpinați de țipetele copiilor flămînzi.

Pentru adunat scoici, fiecare alcaluf avea un fel de coș în forma obișnuită a găleților de la noi, împletit grosolan din ramuri de cedru sau de fag. Îndată începu să se audă trosnetul cochiliilor fărîmate și lipăitul cu care poporul hămesit le înghițea conținutul gelatinos. Unii, chirciți la pămînt, cu genunchii osoși dați în lături, zdrobeau scoicile cu pietre, alți le desfăceau în dinți, ca pe semințe, și după ce le sugeau, scuipau crustele pe nisip, unde cîinii, întorși din pădure pesemne fără să fi vînat nimic, le luau în primire și le măcinau cu colții, nădăjduind să mai aleagă ceva din ceea ce aruncaseră stăpînii lor. Tot țărmul era numai trosnet și lipăit.

Și-atunci, lui Anton Lupan îi fu dat să vadă cea mai cumplită și mai întristătoare întîmplare din viața lui, una din acele întîmplări care-ți umple sufletul de deznădejde și-ți preface somnul în coșmar, nopți în șir, săptămîni, luni — pînă ce crezi că ai uitat-o, ca apoi, într-un tîrziu, să te trezești din nou cu ea în gînd, la fel de chinuitoare ca la început.

Un alcaluf întîrziat se întorcea dintre stînci, cu coșul plin — și ai săi, întărîtați de lipăitul celorlalți, îl așteptau

pe țărm, țopăind ca niște maimuțe scoase din minți. Mai nerăbdător decît ceilalți, un copilaș, de cinci sau de șase ani cel mult, se repezi în calea lui, să-l ajute, sau să se îndestuleze mai curînd, și-i smulse coșul din mîini, dar se împiedică și căzu, vărsînd în apă scoicile adunate atît de trudnic.

Întreaga familie de pe țărm, — erau încă doi copii, două femei și un bătrîn, — începură să scoată bocete sfîșietoare, lovindu-se cu pumnii în cap. Din pieptul tatălui ieși un singur răcnet scurt, răscolitor, de animal lovit; apoi sălbaticul își luă copilul de un picior, îl tîrî la mal și, după ce-l învîrti pe deasupra capului ca să-și facă vînt, îl izbi cu țeasta de un pietroi.

Anton Lupan auzi trosnetul osului sfărîmat ca al unei scoici strivite între dinți. Iar puiul de sălbatic rămase întins pe nisip, cu trupul lui de aramă coclită sclipind în lumina flăcărilor; de cîteva ori picioarele i se mai mișcară, în spasmuri mici, apoi se liniștiră, ca și cum copilul ar fi adormit.

Abia după cîteva clipe se dezmetici Anton Lupan și își dădu seama ce fapt înspăimîntător se petrecuse în fața lui. Prima lui mișcare, după ce putu să-și descleșteze mîinile de pe parapet, fu să se repeadă spre cabină, să ia pușca, dar după un pas se opri. Ce putea să facă, în numele cui și cum să pedepsească și pentru ce crimă, dacă nici unul din oamenii de pe țărm nu socoteau că părintele ucigaș trebuie pedepsit?

Ceilalți alcalufi își continuau mizerabila cină, strivind și lipăind scoicile, netulburați de întîmplarea petrecută la zece pași de ei. Numai ici-colo cîte unul întoarse capul spre țărm și, după ce aruncă o privire nepăsătoare spre leșul micuț chircit pe nisip, își reluă trosnetul și lipăitul, cu mai mult sîrg.

Atrași de mirosul sîngelui, cîțiva cîini începură să dea tîrcoale copilului ucis. Cîinele familiei își arătă colții și mîrîi, cu părul zbîrlit; după ce ceilalți se traseră înapoi, se apropie, cu mișcări ferite, de leșul nerăcit, îl mirosi, aruncă o privire întrebătoare spre stăpîn, apoi începu să lingă șovăitor sîngele prelins pe nisip, încă neștiind dacă

e în dreptul lui și dacă i se îngăduie mai mult. Dar îndată, gustul sîngelui începu să se lupte cu nehotărîrea din el — și Anton Lupan, văzîndu-i în lumina focului colții lucînd, își duse pușca la ochi....

În clipa aceea, mama copilului, în al cărei suflet poate se aprinsese scînteia unui simțămînt omenesc, își uită foamea și, repezindu-se, alungă fiara, cu lovituri în pîntece, făcînd-o să se îndepărteze, mîrîind. Și atunci, capul familiei, care ucisese copilul pentru un coș cu scoici, sări asupra femeii și o luă în pumni fiindcă pentru el cîinele, bun prinzător de bursuci, prețuia mai mult decît femeia și copilul lui.

Anton Lupan înțelese totul și își cuprinse capul în mîini. Pe țărm, cina alcalufilor continua, în același trosnet și lipăit.

— Ai văzut, domnule? întrebă plutașul, înțepenit lîngă parapet.

Altceva nu putea spune, el atît de tăcut mereu, dar aceste vorbe seci cuprindeau tot zbuciumul unui suflet omenesc, neputincios în fața nefericirii și mizeriei altor suflete, clădite ca și al lui.

Căpitanul îl privi rătăcit, o clipă, apoi o luă la fugă pe punte, coborî în cabina unde Martin Stricland sforăia, nepăsător, cu sticla de whisky la căpătîi și deschizînd sertarele mesei începu să-și răscolească hîrtiile. Avea aici note luate în timpul călătoriei, după care se gîndea să întocmească mai tîrziu rapoarte pentru societățile geografice. Smulse carnetul privitor la Țara de Foc și i se păru că tot ce scrisese în el era idilic și nefolositor; la ce-i folosea lumii să știe întinderea acestui pămînt, clima, vegetația, obiceiurile oamenilor care-l populau, la ce ajutau zece, cincizeci, o sută de amănunte necunoscute pînă atunci și notate de el, dacă aici, în văzul lui, un alcaluf nefericit își putea ucide copilul fiindcă răsturnase un coș cu scoici și își putea bate femeia, fiindcă nu-i lăsase cîinele flămînd să se îndestuleze din trupul micuțului?

Anton Lupan răsfoi carnetul, descurajat, apoi îi smulse foile, le rupse în bucăți și le aruncă pe jos, călcîndu-le în picioare în prada unei porniri pe care nu și-o putea stăpîni.

Cînd, peste cîteva clipe ciocăni la ușa cabinei de la prova, avea obrazul împietrit.

— Adnana, am venit să vorbesc cu tine ; poate tu ai sufletul cel mai curat dintre noi toți.

Era întuneric, dar parcă o văzu, ducîndu-și mîna la piept, cu gestul ei întrebător.

— Eu ?

Nu părea buimăcită de somn ; poate pe bordul „Speranței", la ora aceasta mai veghea și ea, cu gîndurile ei, nu numai oamenii de vardie și Anton Lupan.

Acesta se apropie ; intra prima oară în cabina ei, și poate s-ar fi simțit tulburat să se știe atît de aproape de ea, dacă sufletul nu i-ar fi fost răscolit de revolte și deznădejdi.

— Am venit să mă destăinuiesc ție, Adnana. Cunoști suferința omenească, fiindcă ai împărtășit-o de copil, dar fiindcă sufletul tău nu s-a asprit, tu poate ai să mă înțelegi mai bine decît m-ar înțelege oamenii mei.

— Ești nedrept ; sînt sigură că te-ar înțelege toți, oricînd.

— Nu : ei au gîndurile, necazurile lor.

— Și eu nu ?

Căpitanul ridică ochii, dar n-o văzu. O ghicea numai, în întuneric, undeva mai sus, stînd pe marginea patului, patul de deasupra, și fără voie se gîndi : „Asta e patul lui Mihu".

Deci iată că în clipa asta putea să aibă și alte gînduri, chiar el ! Era omenesc, sau dezerta, ca un luptător de rînd ?

Anton Lupan își trecu mîna pe față, dezorientat, apoi se așeză pe patul de jos — și în vorbe întretăiate îi povesti în noaptea aceea Adnanei viața lui, nu atît prin faptele trăite, cît prin gîndurile care-l chinuiseră din clipa cînd începuse să înțeleagă statornicirile din jur.

Auzea sus, pe punte, pașii lui Haralamb, parcă mai pripiți, dar acum nu-i mai păsa de neliniștea lui. Ce însemnătate avea faptul că un om din echipaj ar fi putut să gîndească rău despre Adnana și despre el, cînd în seara asta, la cîteva zeci de pași, se petrecuse, în văzul lor, un fapt atît de îngrozitor ? Își simțea și acum capul plesnindu-i,

cînd îi povestea Adnanei întîmplarea de pe țărm. Fata își scutură un fior:

— Da! E cumplit! Crezusem că am cunoscut marginile suferinței omenești!

— Le-ai cunoscut, Adnana! Dar oamenii care te-au făcut să suferi, Huseim și ceilalți erau, chiar pentru lumea înapoiată din jurul vostru, niște ticăloși! Ceea ce te îngrozește aici, este cruzimea fără zbucium, cruzimea fără conștiință, ridicată la rangul de obicei obștesc, ca în lumea animalelor unde fiara ucide fără să cugete și fără să dea socoteală nimănui din lumea ei. În lumea noastră Huseimii sînt pedepsiți, măcar uneori — și asta salvează ideea de omenie și de om. Aici nu poți pedepsi, fiindcă în oameni nu există conștiința crimei săvîrșite de un tată care-și ucide copilul, ca pe un pui de cățel.

— Sînt niște fiare! Ce-ai putea face pentru ei?

— Dar au chip omenesc, ca și noi, au grai, au urechi, își pot spune gîndurile, te pot auzi dacă le vorbești. Adnana, trebuie să facem ceva pentru ei.

— Cum?

— Nu știu; simțeam nevoia să mă destăinuiesc. Trebuie să ne sfătuim, să vorbim și cu oamenii, dacă n-o să mă înțeleg cu ei, ajută-mă tu....

Aici căpitanul făcu o pauză, apoi izbucni, transfigurat, apucînd mîna Adnanei:

— Dar mă jur, mă blestem să n-am liniște nici în mormînt, dacă n-am să fac tot ce mi-o sta în puteri! — și chiar mai mult!...

În clipa aceea corabia începu să tremure ca și cum apa din jur ar fi dat în clocot; catargul mic, care trecea pe lîngă peretele cabinei, trosni, făcînd să vibreze chila, într-un geamăt înăbușit. Lanțul ancorei se smuci, cu scrîșnet de fier rupt și, de la șaptezeci de metri depărtare, transmise riciitul adînc, ca de pămînt înțelenit brăzdat de cuțitul plugului, al ancorei tîrîte pe fund.

Adnana se pomeni aruncată din pat și ar fi căzut în brațele lui Anton Lupan, dacă, o clipă mai devreme, acesta nu s-ar fi repezit pe scări, în sus.

Ajuns pe punte, căpitanul se simţi apucat de umeri şi aruncat tocmai pe bocaport, de o forţă căreia nu i se putuse împotrivi. Haralamb zăcea alături, cu mîinile încleştate în marginea tenzii, înjurînd neauzit, căci vîntul îi lua vorbele şi i le băga înapoi pe gît.

Nu era vînt, ci mase de aer greu, rostogolite din munţi şi căzînd pe ţărm, sfîşiate în stînci, ca nişte bolovani desprinşi de pe piscuri, ca nişte avalanşe, ca nişte gheţari treziţi din somnul lor geologic, într-o răzvrătire de cataclism.

Pe ţărm se auzeau ţipetele oamenilor, ca mugetele unei cîrezi gonite de foc sau de înec, şi cîinii urlau, luîndu-se la întrecere cu ei.

— Toată lumea pe punte! strigă Anton Lupan, cu spatele în vînt. Filaţi tot lanţul ancorei!

Oamenii ieşiră din hambar, în brînci, şi se tîrîră de-a buşilea spre prova, agăţîndu-se de parapet, de parîme, încercînd să se ţină unul de piciorul celuilalt, orbecăind pe întuneric, într-un lanţ şerpuitor şi zvîrcolit.

Nu era furtună, ci o răscoală anarhică a firii, căci nesocotea toate legile vîntului, bătea dintr-o direcţie, dar te prindea de ceafă şi de piept în acelaşi timp, se arcuia după toate obstacolele întîlnite în cale, mătura puntea în toate unghere-le ei, pătrundea după parapet, după tambuchi, printre butoaiele cu apă, neîngăduindu-ţi să-ţi alegi un adăpost împotriva lui.

De pe ţărm zburau, învălătucite, ramuri aprinse şi tăciuni smulşi din focurile alcalufilor şi după ce măturau faţa apei, se înecau în larg, sfîrîind. Malurile nu se mai vedeau, dar se auzeau cîinii urlînd. Văzduhul semăna cu un cotlon negru, uriaş, în care vîntul, după ce răscolea totul jos, se înşuruba în falduri bezmetice, şuierînd în sus, să răscolească şi cerul.

— Aruncaţi a doua ancoră! Filaţi tot lanţul! izbuti să strige Anton Lupan.

Deşi în jur nu se vedea la o jumătate de pas, simţeau cu toţii cum corabia aluneca, spre est, fiindcă prin lanţurile întinse şi smucite se transmitea riciitul fundului răscolit de ghearele ancorelor. Pînă la ţărmul opus, de sub vînt, erau aproape două mile, cum văzuseră seara, cînd ajunse-

seră aici, dar către mijlocul golfului desigur fundul se adîncea și în curînd, lanțurile nemaifiind destul de lungi, ancorele aveau să se smulgă, lăsînd corabia în mîna uiliaului.

Uiliaul este un vînt care bîntuie în Țara de Foc, în toate anotimpurile, după nici o regulă, neprevestindu-se prin nimic. El cade de pe crestele munților, năpustindu-se aproape vertical asupra mării, în rafale atît de vijelioase, încît pot culca o corabie de-a latul, chiar dacă are toate pînzele strînse. Primejdia e și mai mare în preajma țărmului, unde adesea aruncă blocuri de granit și copaci întregi, rupți din rădăcini, care fărîmă totul în calea lor.

„Speranța" aluneca repede spre est, grăpînd fundul mării cu ancorele, în timp ce catargele se arcuiau, gata să se rupă, și sarturile zbîrnîiau, întrecînd șuieratul vîntului. După un timp, care poate nu măsurase mai mult de cîteva minute, dar care tuturora li se păru lung cît jumătatea nopții, simțiră legănarea corăbiei crescînd, lanțurile își încetară scrîșnetul și atunci înțeleseră că ancorele se smulseseră de pe fund.

De aici înainte erau în mîna sorții, nimeni n-ar mai fi putut face nimic, nu rămînea decît să aștepte sfîrșitul. A încerca să ridici o pînză acum, însemna s-o dai în fîșii vîntului. Și chiar dacă ai fi întins-o, iar ea ar fi rezistat, ce manevră ar fi fost de închipuit, în ce parte te-ai fi putut îndrepta, cînd nu se vedea de la un catarg la altul, iar în jur erau insule și te puteai fărîma de ele, dacă nu în prima clipă, în clipele care urmau ?

Între țărmurile golfului nu se puteau forma valuri mari, dar marea era răscolită de vîrtejuri care chinuiau corabia mai rău decît uraganul pe ocean.

— Aruncați ancora de furtună ! porunci Anton Lupan, hotărît să țină piept uiliaului, prin toate mijloacele, pînă la cap.

Ancora de furtună e alcătuită dintr-un sac lung, deschis la amîndouă capetele, ca un burlan, făcut din cea mai groasă pînză de vele, și atît de mare încît ar putea cuprinde întreaga zestre a corăbiei. La unul din capete are un cerc de fier, care îl ține căscat, și de acest inel se leagă, în labă de gîscă, o parîmă sau un cablu de oțel, lung de cîteva

zeci de metri. Cînd o corabie nu mai poate nici manevra, nici arunca ancora, și valurile o sucesc în toate chipurile, punînd-o de-a latul pe creste, de unde nu mai e mult pînă a se răsturna, singura scăpare rămîne acest sac. Aruncat peste bord el se umple cu apă, se îngreuiază și astfel cablul, care cu celălalt cap e legat la prova, întoarce etrava în vînt și frînează în chip simțitor goana corăbiei.

Peste un ceas uiliaul își pierduse puterea de la început, dar răsufla încă, în rafale vijelioase, și goeleta, cu prova în vînt, încă aluneca înspre răsărit. La cîteva sute de metri, în pupa, se auzeau valurile, spărgîndu-se de stînci, ceea ce dovedea că golful fusese străbătut, țărmul era aici, aproape, acum nimeni nu mai putea face nimic... Venea sfîrșitul, îl vedeau toți, îl simțeau.

Oamenii nu se zăreau unul pe altul, dar între două rafale își auzeau răsuflarea istovită și își simțeau privirile încărcate de descurajare și deznădejde. Crezuseră că primejdia cea mare fusese oceanul, cu întinderea lui fără margini — și-acum înțelegeau că țărmul era neînchipuit mai primejdios.

Numai Ismail, în aceste clipe grele, căpătase un curaj nou, răsfrîngerea egoistă a unei descurajări mai vechi; și bucătarul își zicea, tot în grai ghiaur, frecîndu-și mîinile, aproape bucuros:

— Aha! Vream debarcam? Atunci debarcam toți!

Dar tocmai cînd gîndea așa, simți puntea fugindu-i de sub picioare, într-o smucitură năprasnică — și se prăbuși cu nasul în parapet.

— Allah, Allah!...

Atît zise bucătarul, apoi se repezi spre parapet, gata să sară în apă, fără să se gîndească de fel că un om, căzut între stînci, pe o mare răscolită, nu poate avea o soartă mai bună decît corabia pe care o părăsește atît de laș.

Ismail laș? Haidade! Numai îndelungata-i amărăciune îl adusese aici, la gînduri și la fapte nepotrivite cu firea lui.

Iată însă că nu fusese o stîncă, ci ancora mare, care se înfipsese în nisip, smucind. Curînd, a doua ancoră prinse și ea fundul, și după ce-l răscoli, încă vreo sută de pași

pînă ce adîncimea scăzu, iar lanțul își găsi sprijin, de-a lungul, corabia se opri, la o aruncătură de piatră de țărmul unde se auzeau valurile mugind. Nu mai era nici o îndoială, amîndouă ancorele se prinseseră adînc, statornic, fiindcă nu se mai auzea hîrșîitul nisipului răscolit, ci numai scrîșnetul lanțurilor.

Ismail clipi din ochi, buimac; nu știa dacă să se bucure sau să fie dezamăgit.

— Da' știu că deșelenirăm fundul, măi, vere, nu ne-am încurcat! zise Haralamb, ștergîndu-și nădușeala de pe obraz.

Ieremia se îndreptă de șale, ca omul care vine de la cîmp, ostenit și asudat.

— L-am și grăpat, băiete! Ca orice bun gospodar!

Haralamb rîse; îl dădea mîna, cînd simțea corabia legănîndu-se în lanț!

— Cum le zice la alea, măi Ismaile, care trăiesc prin fundul mării? Sirene? Acu' să vină să semene de-a gata, că noi le-am arat!

Dar bucătarul, în loc să facă haz de gluma lui, se burzului, arătîndu-se și poltron după ce, o clipă mai înainte, fusese egoist și laș.

— Rușine vorbeam, Haralamb! Vream spuneam căpitan?

Ismail poltron? Ei aș!... Pe bietul bucătar, care era legat cu trup și suflet de viața „Speranței" îl îngrozea, îi lua mințile ideea debarcării — și pentru asta ar fi fost în stare chiar de-o mică ticăloșie, numai să intre în voia lui Anton Lupan.

Țărmul de aur

Uiliaul se potolise, se furișase printre copaci, peste ghețari, spre creste, unde-și avea tainițele lui, acolo să-și adune iar forțele și mai tîrziu să se năpustească mai năprasnic peste altă corabie dacă nu peste asta. In urmă începu să bureze, ploaia aceea măruntă și rece, care pătrundea și hainele cerate, străbătea parcă prin punte și se prefăcea în aburi rășinoși la căldura focurilor.

Spre ziuă, valurile se liniștiseră, adormiseră și stincile de pe țărmuri, muncite toată noaptea, și atunci oamenilor de vardie li se păru că aud dinspre uscat un fel de scheunături, ca ale unor căței aruncați. Lucrul îi umplu de mirare, căci de teamă nu mai putea fi vorba acum, după uiliau. Dar mai pe urmă le trecu și mirarea, deci după ce se vorbiră între ei, plutașul și Ieremia, nu găsiră de cuviință să-l vestească pe căpitan, sau pe altcineva. Ce-ar fi putut fi decît niște jivine, care-și spuneau și ele păsurile, cam cu același glas cu care și le spuneau alcalufii pe malul celălalt?

Ploaia se înteța, mai rece de la ceas la ceas — și scheunăturile de pe mal nu conteneau, ba, dimpotrivă, acum se auzeau mai limpede, împletite cu vaiete omenești și cu strigăte jalnice, să ți se facă părul măciucă în cap.

— Măi al naibii, ce să fie? zise Ieremia, apropiindu-se iar de plutaș.

Și cum acesta ridică din umeri, tăcut, deși nespus de îngrijorat, coborî în magazie, să-l vestească pe cîrmaci. Cînd ieșiră, prin ploaia rece se zărea o geană de lumină, vestind ziua care venea. Tocmai atunci, de la pupa ieșea și Anton Lupan.

— Auzi, domnule ? îl întrebă Gherasim, ciulind urechea la mal.

O pală de vînt își făcu loc prin ploaie, dînd negurile în lături ca pe o perdea și atunci, în lumina nelimpede, văzură pe țărm, în marginea pădurii de fag, o gloată de oameni, o turmă s-ar putea spune fără păcat, aproape despuiați, strînși unii în alții, ca oile la iernatic. Cei rămași pe-afară se zbuciumau, dădeau ocol cercului, cu capetele plecate, ca vitele, încercînd să intre în mijloc, la căldură, printre picioarele celorlalți, și neputința și frigul îi făcea să țipe ca jivinele încolțite — și aproape cu același glas.

Black Pedro, care dormea pe punte, în ploaie, sub zdreanța lui de manta, și care de bună seamă auzise și el vaietele, nu făcea nici o mișcare, ca și cînd n-ar fi cunoscut felul de viață al semenilor lui și n-ar fi știut că ei se chinuiau așa. Dar taina nepăsării lui se vădi îndată, cînd cineva de pe țărm zări corabia și-i vesti pe ceilalți, făcîndu-i să rupă cercul și să ridice capetele, speriați.

— Nu sînt alcalufi ; sînt din neamul ona ! zise Anton Lupan, văzîndu-i cît erau de înalți.

Într-adevăr, pe lîngă alcalufi, aceștia păreau niște uriași. Dar nimeni nu-i putu vedea prea bine, decît că erau deșirați și negri, ca niște draci, căci rămaseră așa numai cît să se dezmeticească și apoi se năpustiră, toți deodată în pădure, cu piuituri de spaimă, întocmai ca un stol de păsări pus pe goană de uliul cel hrăpăreț și viclean.

Pămîntul Țării de Foc era locuit pe atunci de două neamuri de oameni, mult deosebite unul de altul, deși din aceeași rasă americană.

Cei mai numeroși, neamul ona, poate să fi înglobat vreo opt sute de suflete, iar alcalufii, abia pe jumătate cît ei. O numărătoare destul de nesigură, făcută douăzeci și cinci de ani mai tîrziu, înscria cifra primilor cam la trei pînă la cinci sute de inși și a celorlalți numai la o sută cinci-

zeci, două sute. Iată de ce, mai sus, vorbeam la trecut de băştinaşii Ţării de Foc — căci, dacă astăzi se mai găsesc supraviețuitori dintre ei, nu cred că e cu putință să fie socotiți drept populație ca atare, într-o țară care se întinde pe mai mult de șaptezeci de mii de kilometri pătrați.

Spre deosebire de alcalufii foarte scunzi, cu pielea gălbuie sau roșcată, cu fața rotundă, cu trăsăturile mari și nasul lătăreț, cei din neamul ona erau înalți, prea rar mai mici de un metru optzeci, bine legați, vînjoși, aveau fața lunguiață și nasul mic, frumos desenat.

Dacă în drumul ei „Speranța" întîlnise pînă acum numai alcalufi, din neamul mai puțin numeros, asta se datora faptului că aceștia colindau apele printre insule, cu piroagele, în vreme ce neamul ona pribegea mai mult pe uscat și de obicei lumea lui se sfîrșea acolo unde era țărmul.

Cele două neamuri nu trăiau nici în dușmănie, nici în prietеșug și se înțelegeau între ei numai prin semne, fiindcă aveau altfel de graiuri. De altfel, chiar în sînul aceluiași neam, graiurile erau felurite, de la trib la trib, de la familie la familie, redus la puținele cuvinte cerute de un trai primitiv, cuvinte născute în sălbăticie, pentru nevoi restrînse, nu pentru a exprima gînduri. Viața lor era atît de asemănătoare și mărginită la atît de puține gesturi, încît prea rar se întîmpla ca un semn să nu tălmăcească intenția celui ce îl făcea...

Pe țărm, ramurile copacilor se mișcau, dovedind că sălbaticii nu fugiseră departe, ci stăteau ascunși și pîndeau. Felul cum o luaseră la goană îl îndreptățea pe Anton Lupan să creadă că nu era un trib războinic, deși asta n-ar fi fost o dovadă pe care să te bizui netulburat. Dar chiar și chipul cum stăteau ascunși, ca struțul, cu capul în nisip, fiindcă nu era greu să bănuiești locul fiecăruia, îl îndemna să vadă la ei mai degrabă curiozitate copilărească, decît vreun gînd vrăjmaș.

Intre timp se luminase binișor și ploaia făgăduia să se liniștească. Pe țărmul celălalt al golfului, alcalufii își aprinseseră focurile ; se vedeau fumuri ieșind deasupra pădurii. Prin ce mijloc își fereau chibriturile de ploaie, cînd prăpăditele lor mantăi de blană nici trupul nu li-l ferea pe

deplin, era o taină pe care poate numai Black Pedro ar fi putut-o dezvălui. Dar metisul, dezinteresîndu-se cu desăvîrşire de tribul ona, dirdîia lîngă bocaport, cu capul în blana lui udă ca o piele pusă la tăbăcit, care mai degrabă îl mura, în loc să-l apere de frig.

Fiindcă uliiaul de peste noapte stricase cîte ceva în greement, şi acesta trebuia reparat înainte de a porni la drum, căpitanul hotărî să se folosească de prilej ca să coboare pe ţărm.

— Ia, Gherasime, daţi barca la apă! Să ne apropiem puţin de băştinaşii ăştia; poate legăm prieteşug cu ei

— N-aş crede! răspunse cîrmaciul, sculpînd cu silă, peste parapet.

Îi era silă de ploaie şi de vremea urîtă, altminteri, cu băştinaşii n-aveau nimic de împărţit. Deci se apucă să dezlege barca de deasupra magaziei, ca să îndeplinească porunca lui Anton Lupan.

— Cine merge cu mine? întrebă acesta, cînd barca fu gata.

Ismail se repezi, mai-mai să cadă peste parapet:

— Eu mergeam!

— Hai încă unul!

— Merg şi eu, domnule! zise Haralamb.

— Da' eu, de ce n-aş merge? sări şi Ieremia.

— Staţi, nu toţi; atunci cine rămîne să-i mai ajute lui Gherasim la înnăditul sarturilor? Mai bine tu, Ieremia, stai cu puşca pe lîngă tine, să ne scapi dac-o fi să păţim ceva.

— Domnule, îşi dădu părerea cîrmaciul, scărpinîndu-se cu îndoială în cap. Eu zic c-ar fi mai cuminte să nu vă apropiaţi prea mult, să nu le cădeţi în bătaia săgeţilor.

Bucătarul puse mîna pe vîsle şi barca se îndreptă spre mal. Tufişurile se mişcară, cu nelinişte, dar după semne, sălbaticii nu se îndepărtau.

— Ismaile, ai grijă unde tragi, să nu spargi barca! strigă Gherasim, cu grijă de bun gospodar.

Numai că turcul, fudul din cale afară, trăgea la vîsle, umflîndu-se ca un broscoi în faţa lui Anton Lupan, şi mergea drept către locul unde era mai prost de acostat.

Cîrmaciul înjură printre dinți, de Coran, și strigă iar:

— Ismaile!... Ismaile!... Ptiu! Lua-te-ar naiba!

Și deodată, auziră cu toții în pădure același strigăt, dar firește alt glas:

— Ismaile!... Ismaile!...

Cîrmaciul făcu ochii mari și scutură din cap. Să fi fost ecoul nu se putea, căci doar nu-și cunoștea glasul de ieri, de azi. Cei din barcă se priviră unii pe alții, mirați, afară de bucătar, care nu mai ținea seama de nimic, decît să se arate vinjos și dibaci.

— Ismaile, mai la stînga! repetă Gherasim, încă buimac.

Și glasul de pe țărm se auzi întocmai:

— Ismaile, la stînga!

— Ce-i asta, domnule? se minună Haralamb. Să ne-o fi luat alții înainte nu m-ar mira, dar ca să fie și romîni, iar pe deasupra să-l mai cunoască și pe Ismail, ar fi din cale-afară, zău așa!

— Aveți grijăă! se auzi glasul Adnanei, din larg.

Și din pădure, un glas de femeie, o îngînă, la fel, deși nu atît de suav:

— Aveți grijăăă!

— Ce naiba?

— Ismaile!... Vezi ce faci!

Parcă mai știai cine strigă? Cînd Gherasim, cînd glasul de pe mal.

— Eu aș zice să ne întoarcem, domnule! fu părerea lui Haralamb.

Anton Lupan nu socotea la fel, dar chiar dacă ar fi vrut să întoarcă, bucătarul vîslea prea cu rîvnă, ca să-l mai poată opri cineva.

Barca ajunse la mal, sări peste un pietroi și se înfipse cu prova în nisipul jilav. Marginea pădurii era numai la vreo douăzeci de pași și tufișurile fremătau.

— Nu te arăta cu pușca! îl sfătui căpitanul pe Haralamb.

— Numai de nu s-ar pune cu săgețile pe noi. Mai știi ce le-o sta în cap?

— Aveți grijăă! strigă încă odată Adnana, cu glasul îngrijorat, văzînd că Anton Lupan punea piciorul pe mal.

Iar glasul din pădure nu pierdu prilejul s-o îngine, făcînd mai mare comedia:

— Aveți grijăă!

Dintre toți, numai căpitanul păru să înțeleagă în sfîrșit ceva, căci de unde pînă atunci stătuse încruntat, în prada unei nedumeriri care îl copleșea, începu să rîdă și ridică brațele, să se vadă că n-are cu el nici o armă și nici vreun gînd vrăjmaș. Ar fi vrut să vorbească, dar, din păcate, în viața lui nu auzise nici măcar un cuvînt în graiul ona.

— Hai, veniți încoa'! strigă, pe cît putu mai pașnic și mai dulceag.

— Hai, veniți încoa'! repetă un glas de după copaci.

Dar de ivit, nu se ivi nimenea. Sălbaticii se țineau departe, la adăpostul tufișurilor care continuau să se miște, semn că ei se foiau și căutau să privească prin frunziș, spre mal.

— Le e teamă! socoti Haralamb.

Ismail, care nu știa ce să mai facă să se arate viteaz, porni spre pădure, cu pași îndesați. Îndată se auzi zdupăit de picioare, vreascurile uscate trosniră sub năvala de pași care le frîngeau și tufărișul rămase nemișcat.

— Ismaile, vino înapoi! Nu te băga! strigă mîniat Anton Lupan.

După cîteva clipe se făcu liniște și din depărtare se auzi un glas:

— Ismaile, nu te băga!

Bucătarul, care pînă atunci, aplecat cu înverșunare pe vîsle, nu se auzise strigat, nici de pe puntea „Speranței", nici de pe mal, bălăbăni năuc din cap:

— Hei, cine strigam?

— Întoarce-te! îi porunci căpitanul.

Și glasul din pădure nu întîrzie să repete porunca, la fel de autoritar:

— Întoarce-te!... Ismaile, nu te băga!

Haralamb, cînd rîdea, cînd își scuipa în sîn și își făcea cruci repezi ca babele la altar.

— Ce-mi făcuși, viteazule? îl întrebă căpitanul pe bucătar, care se întorcea, tot bălăbănind din cap, ca omul beat. Acum i-ai speriat!

Ismail chiar că nu mai ştia cum să se poarte ca să-l îmbuneze pe căpitan. Hotărît, soarta lui era pecetluită; îl pîndea debarcarea — numai lipsa porturilor făcea să întîrzie ceasul amar.

Între timp, tufişurile începură să se mişte din nou, mai cu fereală, cu mai multă sfiiciune decît înainte ca Ismail să-şi fi arătat vitejia. Anton Lupan scoase o batistă colorată din buzunar şi o flutură, necăjit că nu putea să-şi spună gîndurile paşnice cu viu grai.

— Dar veniţi odată, ce naiba!

Şi vorbele, dovedindu-se fără nici un folos, se pomeni, fără să ştie cum, fără să vrea, chemînd îmbietor, cu sunetele care ademenesc găinile şi pisicile:

— Hai, pis, pis, pis!... Pui, pui, pui!...

Atunci ramurile unui tufiş se dădură în lături, lăsînd să se ivească două capete, temătoare şi curioase, care nu priviră spre ţărm mai mult decît un clipit, şi apoi se ascunseră iar.

— Hai, pui, pui, pui! repetă Ismail, văzînd că în felul acesta căpitanul fusese destul de norocos — şi vrînd să-şi încerce o ultimă dată norocul şi el.

Capetele se iviră iarăşi, de data asta zăbovind mai îndelungat. Căpitanul îşi flutură iarăşi batista, cît mai paşnic, şi repetă chemarea, iar bucătarul îl imită, dulceag:

— Pui-pui-pui! Veneam la Ismail! Hai!

— Hai, veneam la Ismail! se auzi ecoul cunoscut.

În timp ce Anton Lupan continua să facă semne, Ismail să gungure ca un porumbel, scoţînd cele mai dulci sunete pe care le scosese vreodată glasul lui, mai dulci chiar decît pentru Laleli, iar Haralamb să se crucească şi să-şi scuipe în sîn, în marginea pădurii se ivi un fuegian ona, gol puşcă, negru ca tăciunele stins.

— Hai, veneam la Ismail!

Sălbaticul făcu un pas, privi temător la oamenii de pe ţărm şi în sfîrşit porni înainte, cu paşi şovăitori, gata s-o rupă la fugă, cum o simţi primejdia.

— Ismaile, vezi să nu-l sperii, că te spînzur!

— Nu speriam; paream rău, domnule. Hai, pui-pui-pui! Hai!

De după tufișuri ieșiră încă doi ona, apoi al treilea, și în sfîrșit, încă vreo cinci, înconjurînd cu grijă pe un al șaselea, mai bătrîn, cel mai înalt și mai voinic dintre toți, care părea să fie șeful tribului. Unii aveau în mîini suliițe de lemn cu vîrful de piatră cioplită ascuțit, alții arcuri și săgeți, alții prăștii, pesemne ochitorii mai dibaci, dar toți își țineau armele pașnic. Totuși, Haralamb, care rămăsese mai aproape de barcă, își privi carabina, cu coada ochiului.

Pe puntea „Speranței", Adnana tremura lîngă cîrmaci.

— Acum dacă i-o încolți? zise, apăsîndu-și mîna pe piept.

Gherasim se scărpină în cap:

— De, eu știu?! Măi, Ieremie, tu mai bine ațîn-te cu flinta!

Din pădure continuau să iasă alți ona, toți înalți și vînjoși, întinzînd pe plajă un fel de cerc larg, cu barca „Speranței" la mijloc. Pentru cei de pe punte, mișcarea lor putea fi semnul unei primejdii, dar de aproape, se vedea limpede că nici unul nu venea cu vreun gînd războinic, și dacă se așezau așa, vroiau poate să-și ocrotească șeful, bătrînul înalt.

Acesta înaintă, pînă ajunse la vreo zece pași. Ismail, care acum îl vedea limpede, scoase un sughiț adînc și începu să bălăbănească din cap. Șeful tribului, sub a cărui haină de blană, aruncată pe umeri, i se vedea trupul gol, avea pielea, de sus pînă jos, mînjită cu un praf negru, de bună seamă tăciune pisat, ca un pompier de la Stambul, căci la Stambul, cu toată mulțimea băilor, pompierii pe vremea aceea se spălau o dată pe an, atît aveau de lucru ziua și noaptea, cu focurile care se țineau lanț.

Dar pe bucătar nu-l uimise funinginea de pe trupul lui, că și ceilalți erau la fel de mîngăluiți, ci altceva. Ca podoabă și poate ca semn distinctiv, șeful tribului, altminteri lipsit de orice zorzoane, avea pictate pe chip, de la o ureche la alta, două benzi late, una roșie pe deasupra gurii, una albă pe dedesubt.

Nici asta nu l-ar fi uimit pe Ismail, căci doar cunoștea obiceiul sălbaticilor de a se schimonosi, și pînă la un punct

chiar îl înțelegea, ca unul care purta pe piept cel mai frumos tatuaj cunoscut vreodată de un marinar.

Pe bucătar alta îl minunase pînă la sughiț și-l intrigase în vechea lui pasiune de zugrav: cum găsise sălbaticul acesta, aici, la capătul lumii, unde nu erau nici bordeie, necum prăvălii cu vopsele, cum făcuse rost de culorile lui, cel mai strălucitor alb de zinc, cel mai aprins carmin, pe care nu le puteai cumpăra nici măcar la Stambul, în prăvăliile cele mai mari?

La cinci pași șeful tribului se opri, rîse cu gura pînă la urechi, făcînd să i se încrețească benzile de pe chip, amestecîndu-se marginile albului cu roșul, și zise, chiar el, cu glasul lui, că era colea, la cîțiva pași, și nu puteai crede că ai năluciri:

— Ismaile, nu te băga!

Bucătarul icni și căzu în brînci.

La mișcarea aceasta neașteptată, sălbaticii o luară la goană, buluc, cu șeful tribului în cap, și nu se opriră decît la marginea pădurii, gata să sară înapoi, în tufiș, cum o crește primejdia.

Dar primejdia nu creștea, căci străinii stăteau locului, unul făcîndu-le semne prietenești cu batista, altul — pe mal, scuipîndu-și în sîn de-și udase cămașa, leoarcă, iar al treilea ridicîndu-se de jos, buimac.

Dacă văzură așa, fuegienii ona reveniră, cu mai mult curaj. Desigur că nu-i atrăgea decît curiozitatea, fiindcă nu cereau și nici nu păreau să aștepte vreun dar.

— Domnule, întrebă Ismail, încă năuc, arătînd la șeful tribului, care se apropia, rîzînd cu încrețituri roșii și albe pe obraz. Asta știam romînește, sau eu visam?

— Nu, răspunse căpitanul, întorcîndu-se în așa fel să-l audă și Haralamb, să-i lămurească pe amîndoi deodată, că prea îi vedea bătuți în cap. Firește că nu știe nici romînește, nici turcește și nici altă limbă afară de-a lor, dacă or fi avînd una. Dar e știut că pot repeta, cu o ușurință uimitoare, orice vorbă ar auzi, în orice grai.

— Ca papagal?

— Ca papagalul, dacă vrei! Însă, în orice caz, mai bine decît un anumit bucătar!

Bucătarul se făcu roșu în obraz și își dădu seama că o scrîntise iarăși, deși nu înțelegea cum, de vreme ce era încredințat că, după lunga convieţuire cu ghiaurii, își însușise fără cusur frumosul lor grai.

Șeful tribului se apropie de Anton Lupan, rîzînd, și-i altoi una cu pumnul în piept, făcîndu-l să se dea un pas înapoi. In sfîrșit!... Acum se putea spune că prieteșugul prindea temei. Căpitanul îi dărui, la rîndul său, batista colorată, ceea ce prilejui strigăte de bucurie din partea fuegienilor ona. Cei trei oaspeți trebuiră să îndure zdravenele lovituri de pumn în piept, prin care băștinașii se simțeau datori să le arate, toți pe rînd, prieteșugul ce le purtau.

Ismail nu zicea nimic, ci icnea, hotărît să îndure orice, dacă o pornise așa; în schimb Haralamb uneori cam scrîșnea din dinți.

— Domnule, dacă o mai țin mult, încep să dau și eu! zise, abia stăpînindu-se.

— N-ai decît! Asta o să le arate că ai gînduri bune.

— Așa? Păi atunci să-i chemăm și pe ceilalți și să ne punem cu snopeala pe ei!

Ritualul însă se termină și intenția lui războinică rămase în vînt.

Mai tîrziu, cînd Anton Lupan hotărî să boteze locul acesta Golful Prieteniei, Haralamb îl privi mirat. Că se aflau într-un golf, mă rog, asta se vedea limpede, dar cum era cu prietenia, nu prea înțelegea.

— Golful Bumbăcelii ar fi mai nimerit! zise, frecîndu-și pieptul plin de vînătăi.

„Speranța" zăbovi aici pînă la prînz; șeful tribului împreună cu cîțiva din oamenii săi veniră în vizită pe bord — apoi, reparațiile fiind terminate, întreg echipajul coborî pe uscat. Ploaia contenise în sfîrșit — și cu toate că bolta rămînea acoperită de nori cenușii, văzduhul părea mai luminos și mai primitor. Sălbaticii se așezară în cerc, pe pămîntul ud, și începură să se ospăteze cu pesmeți și carne conservată, dintr-un butoiaș dăruit de căpitan. Deși erau obișnuiți să-și agonisească trudnic hrana, această mană

cerească nu-i făcea să-şi piardă firea şi să se năpustească asupra ei, cu toată foamea care e limpede că-i chinuia. Ba s-ar fi putut spune că mîncau cu o demnitate care lipseşte multor oameni civilizaţi.

— Nu le-o fi plăcind! îşi dădu cu părerea Gherasim, sceptic cum era uneori.

— Mai degrabă cred că sînt nedumeriţi, răspunse căpitanul. Probabil că pînă acum n-au cunoscut gustul pesmeţilor.

Fiecare îi privea cu un viu interes, în afară de Haralamb care, nedescoperind între femeile tribului nici una pe gustul său, găsea de prisos prelungirea acestei escale.

Dar Ismail, Ismail ce făcea între timp? Apoi Ismail, după ce încercase în fel şi chip să intre pe sub pielea căpitanului, şi de fiecare dată dăduse greş, ca şi cînd totul era pornit împotriva lui — gîndea acum să încerce, cum se zice în zilele noastre, să încerce o ultimă lovitură, cu care să-şi recîştige prestigiul pierdut.

Pînă să prindă cineva de veste şi să-l întrebe încotro o ia, bucătarul sări în barcă, puse mîna pe vîsle şi se îndreptă spre corabia care toropea la ancoră, în larg...

Nu cumva se treziseră în sufletul lui porniri de pirat? Nu cumva avea de gînd să ridice pînzele, să se declare căpitan şi să plece de capul lui, lăsîndu-i pe ceilalţi în părăsire pe mal?...

Pînă ce teama asta să prindă limpezime în capul cuiva, îl văzură pe Ismail întorcîndu-se, trăgînd la vîsle cu mai multă rîvnă decît oricînd.

— Ce-i, Ismaile? îl întrebă Anton Lupan.

Bucătarul se apropie, cu răsuflarea oprită, palid, ca jucătorii care-şi pun viaţa pe un ultim zar:

— Domnule, — zise, arătînd spre fuegienii ona, — vream cîntam gazel!

Echipajul „Speranţei" izbucni în rîs; rîdea şi posacul Gherasim, şi Cristea Busuioc, cel tăcut şi sfios, şi Ieremia, şi Haralamb, rîdea Adnana de făcea să răsune, în triluri cristaline, pădurea jilavă de fag, rîdea Mihu, ar fi rîs şi Negrilă dacă tocmai atunci, luînd pildă de la oameni, nu

s-ar fi hîrjonit pe plajă cu ciinii băştinaşi, ca să stringă mai zdravăn legăturile de prietenie cu tribul ona.

Dar ce-i păsa lui Ismail că rideau toţi aceştia? Rîsul lor n-ar fi făcut un ikilik, o para, dacă Anton Lupan ar fi rămas încruntat. Iată însă că şi căpitanul rîdea, rîdea cu lacrimi, cum nu-l mai văzuse niciodată năpăstuitul bucătar.

Ismail se simţi iarăşi fudul, ca pe timpuri, cînd nimeni nu-i ajungea la turban. După ce aruncă priviri pline de ifos spre ceilalţi, îngenunche pe nisip, aşeză fonograful pe un pietroi mai uscat, învîrti manivela, potrivi acul — şi în clipa următoare, glasul dulce care cînta gazelul tocmai la Stambul, se răspîndi pe ţărmul sălbatic al peninsulei Brecknok, treizeci de minute la sud de paralela 54-a, patruzeci de minute la vest de al 71-lea meridian, adică într-un loc unde puteai jura, cu conştiinţa liniştită, că se auzea prima oară un fonograf.

Dar ce înseamnă asta? Băştinaşii nu înnebuneau? Nu săreau în sus, uimiţi, înspăimîntaţi, nu dădeau ochii peste cap, nu se prăbuşeau, ca în faţa unui zeu, la picioarele lui Ismail, minuitorul acestui aparat năzdrăvan?

Nu!

Băştinaşii îşi continuau ospăţul, netulburaţi, ca şi cînd fiecare dintre ei avea în pădure cel puţin cîte un fonograf. Numai că unii, în timp ce mîncau, începură să se legene, încîntaţi, semn că gazelul le plăcea — cîntecul în sine, fără maşinăria de cîntat.

Iar Ismail între timp tot învîrtea la aparat, şi cînd cilindrul se termina, îl punea de la cap, din ce în ce mai nedumerit, mai dezumflat. Abia după o vreme, cînd sfîrşiră ultimul pesmet, fugienii ona se ridicară şi începură să se apropie, unul cîte unul, de fonograf, încîntaţi de muzică, cum spuneam, dar fără să arate nici o mirare faţă de instrumentul care cînta. Ba încă, văzînd truda lui Ismail, care tot răsucea arcul, nădăjduind ca în sfîrşit sălbaticii să-şi dea seama că această cutie înfăţişa ceva cu totul şi cu totul ciudat, şeful tribului se chirci lîngă el, îl împinse cu umărul şi punînd mîna pe manivelă, începu să o în-

vîrtească, grav, continuînd, ca toţi ceilalţi, să se legene în ritmul gazelului gingaş...

Asta era prea mult! Ismail opri cîntecul, îşi luă aparatul în braţe şi plecă spre barcă, furios şi indignat.

Prea mult? Nu; mai era ceva!

Abia făcuse cîţiva paşi, cînd auzi în urma sa un glas de femeie, cam răguşit, desigur, nu aşa dulce ca glasul din fonograf, dar mă rog, glas, cîntînd, da, cîntînd, ba încă şi cu vorbe, întocmai acelaşi gazel care putuse fi auzit la fonograf:

„Bir ci ce cîiz..."

O fuegiană ona, aşezată turceşte pe nisip — turceşte! auzi îndrăzneală la ea! — numai că pe jumătate despuiată şi fără iaşmac, neagră din tălpi pînă în creştet, doar cu dinţii albi, cînta, cam gros şi cam fals, dar mă rog, cînta, legănîndu-se cu alean, — şi toţi ceilalţi se legănau o dată cu ea:

„Bir ci ce cîiz
Adin laleee
Ben aaale...
Ben aaale..."

Bucătarul se opri, mai-mai să scape fonograful din braţe, se uită la ea cu ochii holbaţi, clătină din cap, apoi, neputîndu-se cruci, scuipă în vînt şi o luă la goană, parcă urmărit de cel necurat.

— Hei, Ismaile! Unde-ai şters-o?! îi strigă căpitanul, văzîndu-l că pune mîna pe visle. Ne trebuie şi nouă barca.

De data asta, poate chiar se temea că bucătarul ar fi fost în stare să-i lase fără corabie, musafiri pe multă vreme la tribul ona.

— Aşteaptă-ne! Nu pleca! strigă şi Gherasim, cu un glas în care se simţea măcar tot atîta îngrijorare ca în glasul lui Anton Lupan.

Iar fuegienii ona, cărora răcnetele le plăceau mai mult decît vorba domoală, se ridicară în picioare şi începură să strige, toţi într-un glas:

— Ismaile! Nu pleca!...

De bună seamă, toată istoria asta i-ar fi putut face să înnebunească și pe ceilalți, nu numai pe bucătar, dacă, în timp ce se îndreptau spre corabie, cu barca, Anton Lupan nu i-ar fi lămurit, ca unul care aflase destule din cartea lui Darwin și din jurnalul bătrînului Léon Vaillant:

— V-am mai spus mora, fuegienii, atît cei din neamul ona cît și din neamul alcaluf, au o mare ușurință să imite orice grai — și ați văzut singuri, căci doar nu vă închipuiți că au mai fost și alți romîni pe-aici, înaintea noastră, ca, să fi învățat de la ei cîte ceva.

— Dar gazel? De ce n-am mirat? întrebă Ismail, bosumflat.

— Gazelul le-a plăcut, cum ai putut să te încredințezi chiar tu; e știut că muzica, oricare și oricum ar fi ea, le place și o ascultă încîntați, uitînd și de foame, și de frig, și de cîte necazuri or mai avea. Cît privește fonograful, într-adevăr, nu i-a uimit, nici măcar nu i-a mirat, deși e sigur că vedeau prima oară așa ceva, dar fără îndoială, mintea lor nu poate înțelege că aici e vorba de o născocire omenească, ci o privesc ca pe ceva care vine de la natură, ca pe o pasăre care zboară sau ca pe un fir de iarbă care inverzește în fiece an. Nu-i vorba numai de fonograful lui Ismail; îndeobște, nici un lucru nou nu-i miră, și nici nu-l țin minte, ca să-l poată recunoaște în viitor. S-ar părea că nu păstrează nici un fel de amintiri, afară de deprinderi — și nu au nici emoția revederii. De pildă, dacă unul din tribul lor ar dispare cine știe cum și s-ar întoarce, să zicem peste un an, nimeni nu s-ar mira să-l revadă, nici nu s-ar întreba pe unde a umblat atît timp; iar în ceea ce-l privește pe cel cu pricina, n-ar simți nici o tulburare revăzîndu-i pe ai săi.

— Cum adică? făcu Ieremia, nespus de mirat. Să mă întorc eu în sat la noi după un an, sau după doi și să nu mă întrebe nimeni pe unde naiba am umblat? Ori să trecem bunăoară pe la Pireu și cafegioaica aceea să nu-i arunce lui văru' Haralamb cu ibricul în cap: „Unde-ai șters-o, palicarule, că ți-am dat ciubuc și giubea?"

Haralamb oftă amar. Vorba lui Ieremia nu-l mîniase, ci numai îi umpluse sufletul de alean. Ehei, unde era Pireul,

ciubucul, giubeaua și cafegioaica lui cumsecade, cu șoldurile lătărețe ca o saltea? Dar unde era măcar cerul Mediteranei, că aici, iacă începuse să plouă iar!...

„Speranța" ridică ancora, fără zăbavă, dar pînă seara nu apucă să iasă în ocean. În amurg poposiră la capătul de nord-vest al peninsulei Brecknok și petrecură noaptea în liniște, lăsați în pace de uiliau. Două grupuri de insulițe mici, dese și ascuțite la vîrf ca țepușele unui gard, păzeau, spre sud-vest, drumul spre Pacific. După hartă aveau un nume neîmbietor, Furiile de est și de vest, ceea ce îl făcea pe Anton Lupan să le privească nițel cam chioriș în lumina apusului care cădea.

Ceva mai la vest se zărea alt arhipelag, cu insule mai mari, toate stîncoase, înalte, cu povîrnișurile abrupte pierdute în nori. Locul se numea Milky Way, nume de spaimă în lumea puținilor corăbieri care avuseseră curajul să ocolească pe la sud întreaga Țară de Foc. În cartea lui scrisă în urmă cu cincizeci de ani, Darwin pomenea cu groază de aceste locuri, iar Léon Vaillant notase și el în jurnal: „Orice pămîntean care va vedea Milky Way va avea coșmaruri opt zile în cap!"

Căpitanul „Speranței" se feri să împărtășească echipajului această prevestire sinistră și păstră neliniștea numai pentru el — dar primejdia nu se arătă, toată noaptea, nici dinspre cele două Furii, nici dinspre Milky Way.

A doua zi dimineața, goeleta, sub o briză de vest, blîndă ca brizele Mediteranei, ieșea în Pacific și răsufla ușurată că întîlnește apa oceanului, după ce atîta vreme navigase prin canaluri și strîmtori, gata la tot pasul să se strivească de stînci. Anton Lupan se tot uita în urmă, mirat de această primire pașnică. Să fi fost mincinoasă prevestirea bătrînului Léon Vaillant?... Ori să fi fost ei singurii corăbieri pe care teribilul Milky Way voia să-i cruțe, dintr-un capriciu inexplicabil, cum se întîmplă cîteodată să-l aibă orice tiran?

Nu; Milky Way nu cruța pe nimeni! De data asta se trezi prea tîrziu, vom vedea. Cînd izbucni furtuna, goeleta depășise cu mult locul primejdios, se afla în plin ocean —

și aici nu-i mai păsa de nimic, era, cum se spune, în apele ei...

Un vas care, din strîmtoarea lui Magellan, iese în Pacific printre peninsula Brecknock și Milky Way, cu intenția de a intra în canalul Beagle, are de ales două drumuri: primul, printre insulele Basket și Gilbert, prin golful Dezolării, îi scurtează navigația pe ocean — și aproape o sută cincizeci de mile se întinde prin strîmtori întortocheate, unde iarăși urmează să aibă de furcă, la fiecare pas, cu stîncile și cu teribilul uliiau.

Anton Lupan socoti mai nimerit să-l urmeze pe al doilea, continuînd navigația în larg, căci astfel puteau merge și noaptea, scăpînd de grija ancorei —și după o sută cincizeci de mile să intre în golful Cook, printre insulele Waterman și Londonderry, de unde, cu un vînt bun, nu mai aveau de mers decît două zile prin strîmtoare, ca să ajungă la canalul Beagle mult așteptat. De acolo înainte rămîneau alte două zile pînă la Ușuaia, un orășel argentinian, unde să-l debarce pe Martin Stricland, și, în sfîrșit, patruzeci de mile mai departe era locul de unde vroise să pornească Darwin, cu expediția sa și unde, probabil, ancorase acum Pierre Vaillant.

Dar la cîteva ceasuri după ce Milky Way rămăsese în urmă, cu capul în nori, că numai așa îi putuse trece „Speranța" prin față, fără s-o fi văzut, mînia lui întîrziată prefăcu, fără veste, briza în uragan.

Echipajul abia avu timp să coboare pînzele, ca vîntul să nu le zdrențuiască — și cinci zile de aici înainte corabia noastră goni spre sud-vest, cu furtuna, numai cu focul și cu trînca, fără să se mai poată abate din drum. Cine ar fi îndrăznit, sub un asemenea vînt, să caute intrarea golfului Cook sau a oricăruia altuia, cînd insulele stîncoase atît așteptau, să te apropii, ca să te prindă în gheare și să te trimită la fund, fărîmat?

Și astfel, „Speranța" avea să intre în canalul Beagle pe la răsărit, nu pe la apus, după un ocol de două sute cincizeci de mile, neprevăzute în socotelile nimănui, nici ale căpitanului, nici ale lui Martin Stricland, care cu prilejul acesta rămase fără fuegienii recrutați pe drum.

In ziua de 2 ianuarie, cînd furtuna se potoli, corabia se afla la sud de Capul Horn — şi, cum era firesc, pe întinderea oceanului încă furios nu se vedea nici o piroagă cu alcalufi. Mai prevăzători decît străinii, sau poate mai buni cunoscători ai timpului, ei intraseră la adăpost, între insule, înainte ca furtuna să fi izbucnit.

Dar, ceea ce e într-adevăr ciudat, patru zile mai tîrziu „Speranţa" dădu de dinşii, aproape toţi, nerisipiţi, navigînd pe canal, în întîmpinarea ei, ca şi cînd Black Pedro ar fi fost în stare să-i lămurească asupra locului unde se vor întîlni.

Adevărul este că ei veniseră aici mînaţi de un anumit instinct. Ca unii care-şi duceau viaţa mai mult pe apă şi cunoşteau mai toate drumurile în acest arhipelag îmbîrligat, simţeau cam pe unde se va întoarce o corabie dusă de furtună spre răsărit.

Întîlnirea aceasta se petrecu în după-amiaza de 5 ianuarie, pe înserat, tocmai în locul unde căpitanul se aştepta să vadă, la ancoră, corabia lui Pierre Vaillant. „Speranţa" ocolise Capul Horn, de unde navigase direct spre nord, cu vînt bun, lăsase în dreapta insula Lennox, apoi Picton, şi intrase în sfîrşit în canal. La nord se întindea pămîntul argentinian al Ţării de Foc, la sud insula Navarino; în amîndouă părţile se ridicau munţi cenuşii, cu creştele albite de gheţari.

De cîteva ceasuri Anton Lupan stătea la prova, cu harta în faţă, cercetînd ţărmurile, din ce în ce mai înfrigurat. Inima lui bătea în acele clipe cum rar poate să bată inima unui pămîntean, pulsîndu-i o dată cu sîngele picături dureroase de bucurie, de nerăbdare, de nelinişte şi de speranţă, amestec chinuitor chiar pentru cel mai dîrz bărbat. Recunoscuse, din depărtare, muntele Olivia, la poalele căruia ancorase „Beagle" atunci, şi unde el cu prietenul său hotăriseră să facă marele popas. Apoi canalul prinse să se lărgească, în dreapta, descoperind un mic golf, adăpostit de vînt; în fundul lui se vărsa tumultuos rîul necercetat de expediţia lui Darwin, dar altceva nu se mai vedea nimic.

Obrazul căpitanului se făcu palid, inima poate-i ostenise vîslind de atîta timp printre speranțe și îndoieli, sîngele se oprise adunat altundeva în trup — și el rămase nemișcat, strîngînd ocheanul în mîini. Deci, dincolo de aceste creste începea pămîntul necunoscut, se afla la două mile de el, — dar golful era pustiu, „L'Espérance" nu se vedea nicăieri, în chip ciudat, în chip de necrezut, Pierre Vaillant plecat cu șase luni înaintea „Speranței" nu sosise încă aici!

De pe canal, dinspre apus, răzbiră în clipa aceea strigăte omenești și lătrat de cîini; flotila lui Martin Stricland ieșea de după o insulă și alcalufii vîsleau grăbiți să-l regăsească pe Black Pedro al lor care să-i ducă pe pămîntul făgăduit.

Strigătele acestea îl treziră pe Anton Lupan din gîndurile lui; bucuria de a se vedea în sfîrșit aici, era întunecată de lipsa lui Pierre Vaillant, dar asta nu-l împiedica să ia hotărîri. Și prima hotărîre îl făcu să se întoarcă înspre Gherasim:

— Cîrma la dreapta, ține prova spre rîu!

La ora șase și jumătate, „Speranța" aruncă ancora în fundul golfului, cel mai prielnic adăpost pe care îl întîlniseră de cînd navigau în acest ținut. Bărcile alcalufilor traseră la țărm și poporul nomad cobori, să-și caute hrana, flămînd. Căpitanul așteptă să se stringă pînzele, să se facă pregătirile pentru înnoptat și la ora șapte precis, după ceas, cobori în cabină, la Martin Stricland.

Acesta, bucuros că-și regăsise băștinașii, băuse o sticlă întreagă de whisky, și-l întîmpină bine dispus:

— Ei, căpitane, iată-ne ajunși! Ca să-ți spun drept, de multe ori am crezut c-o să vă curățați. Mîine vom fi la Ușuaia, și debarc.

Căpitanul clătină din cap:

— Te înșeli, domnule!

Martin Stricland își zgîi ochii de drac.

— Dumneata ai calendar? continuă Anton Lupan.

— Firește! Am unul făcut pînă în 1885. Cînd călătorești, ca mine, se întîmplă să nu ți-l poți procura în fiecare an.

— Foarte bine! Atunci desigur că știi în cîte sîntem azi.

— In 5 ianuarie! răspunse pasagerul „Speranței", începînd, prima oară de la începutul călătoriei, să se arate mirat.

Anton Lupan scoase contractul din sertar, apoi se uită la ceas.

— Domnule, împlinindu-se o lună de cînd am intrat în strîmtoarea lui Magellan, învoiala noastră a expirat acum trei minute, cum ai să-ți dai seama și dumneata, dacă ai să te uiți în contract.

— Intr-adevăr! încuviință Martin Stricland. De altfel ți-am și spus că mîine voi debarca.

— Nu mîine, ci azi! Dar mai înainte, înmînează-mi numaidecît banii datorați!

Pasagerul îl privi, printre pleoape, mirat, apoi rînji, băgă mîna în buzunar și, așezîndu-se la masă, numără, calm, două sute cincizeci de lire sterline, în hîrtii noi, care foșneau.

— Poftim încă zece, ca să mă duci pînă la Ușuaia! zise la urmă, aruncînd bancnotele pe masă, ca și cînd le-ar fi aruncat în capul lui Anton Lupan.

Noroc că nu era Gherasim pe aproape; el poate n-ar fi lăsat să-i scape momeala, căci zece lire sterline nu era o sumă de lepădat.

Căpitanul luă banii cuveniți, îi împături, îi băgă în buzunar, iar pe ceilalți îi împinse în lături, cu un gest calm.

— Domnule, nu am de gînd să te duc pînă la Ușuaia, și nimeni nu mă poate obliga! Te poftesc să debarci imediat și să iei măsuri ca, pînă la căderea nopții, hambarul să fie eliberat; altminteri voi fi nevoit să arunc peste bord întreaga încărcătură.

In sfîrșit, i se înfunda o dată și lui Martin Stricland! Pînă acum nu-și închipuise că ar putea întîlni în viață un om care să-l poată înfrunta, pe el și lirele lui din buzunar.

— Poate că glumești, căpitane! zise, mișcîndu-și trupul în haine, căci simțea mîncărimi pretutindeni, și-n ceafă, și la subsuori, și pe piept, și-n spinare, ba pînă și-n cot, lucru care se întîmplă nespus de rar.

— Nu glumesc de loc! Te rog să-mi eliberezi cabina!

Pasagerul căzu pe marginea patului, cu ochii holbați.

— Nu vreau să debarc! Du-mă pînă la Uşuaia!

— De prisos să stărui. Nu mă poate obliga nimeni!

— Bine! Voi coborî, dar mîine dimineaţă, nu acum, cînd vine noaptea.

— Nu-mi pasă! Înţelege că învoiala noastră a expirat.

— Şi unde am să dorm? răcni Martin Stricland, sărind în picioare, cu mîna în buzunar.

Anton Lupan băgase de seamă încă de multă vreme că într-un buzunar pasagerul său ţinea banii, în altul revolverul, dar nu se gîndise niciodată că pentru Martin Stricland şi banii şi revolverul erau arme care valorau egal.

— Domnule, — zise calm — revolver am şi eu, iar oamenii mei au puşti şi carabine — aşa că nu mă sili să primesc un război neloial. Aştept să debarci.

Martin Stricland scrîşni din dinţi, dezarmat.

— Căpitane, fii om de înţeles! stărui, de data asta luîndu-şi un glas dulceag. Lasă-mă pînă mîine dimineaţă. Unde am să înnoptez pe ţărmul acesta pustiu?

— Fă şi dumneata ca alcalufii pe care i-ai cărat pînă aici. Numai fii isteţ şi înfige-te de la început, să-ţi găseşti loc în mijlocul cercului, altfel ai să rămîi pe dinafară şi ai să urli toată noaptea. Oare nu cunoşti strigătul alcalufilor? Sau l-ai uitat?

— Acesta e ultimul dumitale cuvînt?

— Da! Şi ţine seama de el; e un sfat bun!

Martin Stricland mai şovăi numai o clipă; încăpăţînarea căpitanului i se părea absurdă, îi pregătea, fără motiv, o noapte de coşmar, însă cunoştea destul oamenii ca să poată citi în ochii lui o hotărîre de nezdruncinat. Zadarnic ar fi încercat să se împotrivească, nici banii, nici rugăminţile, nici revolverul nu mai puteau fi de folos în acest ceas.

— Asta ai să mi-o plăteşti! scrîşni, pregătindu-se să urce pe scări.

În uşă se opri:

— Totuşi, încărcătura n-am s-o pot debarca astă-seară; am cinci vagoane de mărfuri şi unelte; astea nu se cară într-un ceas.

Gherasim se ivi în capul scărilor, tocmai la timp. Căpitanul zîmbi, inspirat:

— Gherasime, pasagerul nostru trebuie să debarce acum; îngrijește-te să se coboare barca, să-l ducă la țărm. Ne roagă însă ca hambarul să i-l mai lăsăm pînă mîine în zori. Cît să-i cerem pentru asta?

Cîrmaciul înțelese pe loc cum stă socoteala, că Martin Stricland e la aman, dar nu se repezi dintr-o dată, ci se scărpină în cap, după un vechi obicei, apoi răspunse, nevinovat, ca și cînd ar fi fost vorba de o para:

— Păi șlin eu, domnule, cît să-i luăm? Poate vreo zece lire, așa, ca să nu se plîngă că sîntem tîlhari!

Ismail scoase nasul din bucătărie tocmai cînd pasagerul alungat punea piciorul peste parapet.

— Debarcam? întrebă, repezindu-se la el, mirat.

— Sîkfir! răspunse Martin Stricland, dovedind abia acum, la sfîrșitul călătoriei, că, dacă ar fi vrut, ar fi putut să-i vorbească lui Ismail în limba lui încă de la Marsilia.

— Așa?... Așteptam!

Zicînd acestea, Ismail uitase că era în pocăință, uitase că trebuia să se facă mic, nevăzut, neauzit, uitase că la patruzeci de mile de aici se afla portul Ușuaia... Uitase, nu e bine zis, fiindcă vorbele acestea nici măcar nu le rostise el, ci diavolul care-l lua în stăpînire din cînd în cînd. Și diavolul, în trupul bucătarului se duse de-a rostogolul în cabină, se întoarse ca un vîrtej, ridică mîna, își făcu vînt și aruncă, plin de năduf, în capul lui Martin Stricland, vestitul vas care călătorise sub pat.

— Poftim țucal, bre! Asta purtam noroc! zise diavolul, cu glasul nevinovatului bucătar.

În clipa cînd barca, ducîndu-l pe Martin Stricland și pe Black Pedro, ajunse la mal, începu să plouă mărunt, dar îndesat; mai rău nici că se putea!

— Ești un tîlhar! strigă Stricland, amenințîndu-l cu pumnul pe căpitan.

— Într-adevăr! răspunse acesta, calm. Dacă dumneata ești un om cumsecade, eu nu pot să fiu decît un tîlhar!

Curînd după ce barca se întoarse, noaptea învălui țărmul în întunericul ei jilav. Se vedeau numai focurile alcalufilor, ridicînd vîrtejuri de fum printre copaci.

Pe bordul „Speranței", plecarea pasagerului nu adusese deocamdată nici o schimbare. Oamenii dormeau tot în hambar, peste încărcătura lui Martin Stricland, Negrilă, în cotețul de pe punte, Adnana în cabina echipajului, iar căpitanul, singur, la pupa. Atunci la ce bun tot tărăboiul ăsta ?

Plutașul, care era de vardie, împreună cu Haralamb, se plimba pe punte, învelit în mantaua cerată, și se gîndea că... Vezi, așa cum era el sfios și tăcut, l-ai fi luat drept un prostănac. Dar dacă nu-i plăcea să vorbească, nu înseamnă că omul nu-și frămînta nici mintea. Și-acuma, ce-și zicea, plimbîndu-se pe puntea udă și trăgînd cu urechea la strigătele alcalufilor de pe mal ? Își zicea astfel : „Care va să zică, l-am dat jos pe Martin Stricland. Ei și ? S-a eliberat vreo cabină ? S-a eliberat numai un pat — și patul stă gol, iar noi ne chinuim mai departe în hambar. Acum, nu-i vorba de chinul nostru, că noi am putea s-o ducem multă vreme așa, dar împărțeala nu-i bine făcută pe corabia noastră. Adnana ar trebui..."

Aici, plutașul, care spre deosebire de Haralamb avea un suflet feciorelnic, rămînea încurcat. Ce-ar fi trebuit să facă Adnana ?... Oare nu s-ar fi cuvenit să se mute în cabina căpitanului, lucru care, după semne, și unul și altul îl doreau ? Dar cum să se mute, că doar erau neluați ?...

Și după ce cugetă multă vreme, spre sfîrșitul cartului, mintea lui Cristea Busuioc se lumină, în chip neașteptat : „Trebuie să-l însurăm pe căpitan !"

Atît că, fiind o fire sfioasă, și neavînd îndrăzneala lui Haralamb, păstră gîndul pentru sine, deoarece îi lipsi curajul să-l împărtășească omului care la miezul nopții veni să ia în locul lui serviciul de cart.

Se vede deci că împărțeala cabinelor avea să mai rămînă o vreme ca și pînă azi.

În acest timp, căpitanul, în loc să doarmă, mulțumit că aruncase ancora în locul acesta, care multă vreme în mintea lui plutise pe un tărîm de basm, se frămînta mult mai adînc și cu totul din altă pricină decît sfiosul plutaș. Gîn-

dul lui nu putea fi acum nici la împărțirea cabinelor, nici la Adnana, ci la grelele hotărîri pe care trebuia să le ia, spre a-și duce planul pînă la cap, fără să pună în primejdie vasul și viața nici unui om din echipaj. Se făcuse tîrziu, trecuse miezul nopții, întraseră de veghe oamenii din celălalt cart, și el încă veghea...

Pe mal alcalufii dormeau unii în alții, sub ploaia care nu contenea, iar cei de pe margini se tot frămîntau, dînd ocol cercului și scîncea.

Dar Martin Stricland ? Acesta se plimba furios de-a lungul țărmului, împiedicîndu-se în bolovani, și-l înjura necontenit pe Anton Lupan. Black Pedro aprinsese un foc pe malul rîului, numai că stăpînă-su nu înțelegea cum să te încălzești la foc, dacă îți țîrîie ploaia în cap ?

Din cînd în cînd își arunca ochii pe canal, unde se vedea lumina de ancoră a „Speranței" pîlpîind pe catarg. Blestemat căpitan !... Dacă l-ar fi trimis pe Black Pedro, cu o mînă de alcalufi, într-o piroagă, să se apropie tiptil, să se năpustească pe punte și să căsăpească întregul echipaj ? De cîte griji ar fi scăpat ! N-ar mai fi trebuit să debarce cinci vagoane de încărcătură pe un țărm neumblat, în primejdie de a fi atacat de sălbatici, că nu-i știai niciodată de unde se iveau, n-ar mai fi trebuit să facă trei zile cu o piroagă pînă la Ușuaia, să caute altă corabie...

De cîteva ori Martin Stricland se opri, cu sîngele în obraz. Chiar dacă ar fi avut mai puțin de cîștigat, n-ar fi stat atît în cumpănă să-și pună în aplicare planul lui mîrșav. Din nefericire pentru el, își dădea seama că „Speranța" nu era o pradă ușor de înhățat. Măcar dacă n-ar fi fost cîinele acela nemernic, care mîrîia și ciulea urechile cum i se năzărea ceva ! Dacă ar fi știut de la început, de mult i-ar fi dat otravă, sau l-ar fi pus pe Black Pedro să-i atingă una în cap și pe urmă să-l zvîrle peste parapet.

Acum era prea tîrziu ! Chiar dacă oamenii de vardie ar fi toropit, pe undeva, cîinele ar fi simțit piroaga de la cincizeci de pași, ar fi început să latre, vestind echipajul, și ar fi fost nevoie numai de un foc de armă, ca alcalufii să se arunce în apă și să se învălmășească spre țărm, înspăimîntați.

Martin Stricland scrîşni din dinţi şi ameninţă cu pumnul spre canal. Îşi recunoştea neputinţa, de data asta îşi greşise socotelile, căpitanul, atît de cumsecade şi pe deasupra şi amorezat, se dovedise a fi un tîlhar — şi mai cu seamă un tîlhar pe care deocamdată nu-l putea înfrunta; era mai tare decît el şi mai bine înarmat.

Aşa se chinui Martin Stricland toată noaptea, înghiţind cîte o sticlă de whisky pe ceas, în luptă cu ploaia, trăgînd cu urechea la scîncetele alcalufilor şi tresărind înfiorat.

Apoi, de la o vreme, în jur începură să se deseneze umbre vagi, întîi se văzu marginea pădurii, pe urmă povîrnişurile munţilor pe care se rostogoleau în jos nori suri, ca spinările unor urşi uriaşi, că erau ursuzi şi parcă mormăiau, după aceea ţărmul se desluşi plutind în neguri — şi nisipul sub picioare începu să scoată sclipiri ciudate, ca şi cînd n-ar fi fost piatră, ci diamant pisat.

Izgonitul se mai plimbă o vreme, dîrdîind de frig, şi blestemînd umezeala, pînă ce deodată se opri, cu ochii holbaţi. În clipa următoare, uitînd şi ploaia, şi frigul, şi pe Anton Lupan, era prăbuşit la pămînt, cu spinarea arcuită, cu nasul ascuţit, ca un corb înfometat care descoperă un stîrv gras — şi vîntura în mîini nisipul jilav.

Black Pedro îl auzi răcnind, un răcnet neomenesc, răcnetul cu care poate întîmpina Belzebuth pe arhanghelii rătăciţi, refugiaţi în infern să-şi ia chip de draci.

— Aur, Pedro! şuieră stăpînă-su, vînturînd nisipul în mîini. Aur! Aur adevărat! Nu mai plecăm nicăieri; rămînem aici. Haide, ia-ţi alcalufii şi puneţi-vă pe descărcat corabia!...

Şi-n timp ce metisul se ducea spre fuegienii săi, Martin Stricland începu să se tîrască pe plajă, răscolind nisipul în toate părţile, ca un rîmător înfometat.

Satul alcalufilor

Din piroage, unite două cîte două cu bîrne cioplite la iuțeală, fiindcă băștinașii mînuiau securea cu mare meșteșug, alcătuiră un fel de pontoane, cu care duseră încărcătura pe mal, la răsărit de rîul în fața căruia „Speranța" aruncase ancora în seara sosirei ei aici. Descărcatul nu se termină în prima zi, ci ținu alte două, și pentru această întîrziere, Gherasim stoarse rînjind de la Martin Stricland încă șase lire sterline, chiria hambarului negolit la timp.

Desigur, dacă Martin Stricland ar fi știut sub ce formă se găsește și cum poate fi adunat aurul în Țara de Foc, n-ar fi cărat după el atîtea unelte de miner; lucrurile sale personale și butoaiele de spirt i-ar fi fost de ajuns. Dar acum, dacă le adusese, înțelegea să le păstreze, pentru mai tîrziu; poate odată, aurul din nisip sfîrșindu-se, avea să înceapă săpături în munți, să dea peste filoanele bogate nedescoperite de nimeni pînă acum — fiindcă nici cel de pe țărm nu putea să pice din cer, ci de bună seamă apele îl aduceau de sub pămînt.

Deocamdată el se grăbi să-și așeze tabăra acolo unde îl aruncase Anton Lupan, în chip atît de crud... Dacă în noaptea aceea, cînd se chinuia în ploaie și în frig, fără nici un acoperiș, ar fi știut ce plănuia căpitanul „Speranței", Martin Stricland ar fi plesnit de ciudă — ceea ce ar fi fost un mare noroc pentru ceilalți. Dar el n-avea de unde să știe planurile lui Anton Lupan, iar peste trei zile, cînd văzu

oamenii pe punte, făcînd pregătiri de plecare, avea gîndul în altă parte, era mulțumit și nu-l mai interesa unde se duc.

Trei zile Anton Lupan cercetase țărmul, încercînd să recunoască începutul viitorului drum, urcase pe cursul rîului, cîțiva kilometri, strecurîndu-se anevoie printre copacii prăbușiți, pînă ce se pomenise în fața unui perete care părea de netrecut. Nu era o stîncă, un hotar de piatră, ci trunchiuri putrede, aduse de ape și înțepenite într-o gîtuire a văii, zăcînd aici de zeci de ani, poate de secole. Copacii, dospiți de umezeală, nu-și mai păstrau forma, se topiseră unii în alții, alcătuind o masă roșcată în putregai, pe care timpul și apăsarea greutății de deasupra o întărise, dîndu-i duritatea pămîntului ars.

Cristea Busuioc, aflat cu Anton Lupan, încercă peretele acesta cu toporișca, se uită într-o parte, în alta, în sus, la vîrful înalt, și oftă, îngîndurat:

— Păcat de copaci!

Numai rîul își săpase loc de trece, o boltă îngustă, sub care apele se frămîntau, rupînd cîte o bucată de putregai pietrificat. Pesemne acesta era hotarul pus de fire în fața ținutului tainic pe care nu-l călcase picior de om pînă azi. Se vedea limpede că nimeni nu trecuse mai departe, nici măcar un băștinaș, poate nici fiarele, ci doar păsările și gîzele care zburau, și dincolo de el, cîte hotare de acestea nu se înșirau?

— Cum o să trecem pe aici, plutașule? întrebă îngîndurat Anton Lupan.

— Domnule, dacă-mi dai doi oameni de ajutor, într-o săptămînă îți deschid un drum să te duci și în rai.

— Dar cum ai să faci?

Ei, vorbise prea mult plutașul pentru ziua de azi! El se mulțumi să facă un gest liniștitor, să-i fluture barba și să mai zică doar atît:

— Vei vedea!

Însă nu era acum timpul să purceadă la această treabă, cu toate că treceau zilele și vara nu-i aștepta. Anton Lupan vroise să facă numai primii pași, și să nu plece mai departe, înainte de a-l găsi pe Pierre Vaillant. Poate acesta

trecuse înainte, în sus, pe canal, poate se oprise şi el aici, încercase să urmeze cursul rîului şi, întîlnind acea primă stavilă care ar fi întors din cale pe un om oricît de încercat, se dusese mai departe, în căutarea unui alt loc pe unde să poată urca.

În zorii celei de a patra zile, „Speranţa" ridică pînzele să pornească la drum, spre apus, pe canal. Alcalufii lăsaseră lucrul la Martin Stricland şi se adunaseră pe mal, cu femei, cu copii, cu ciini, scoţînd strigăte şi făcîndu-le semne celor care plecau.

— Black Pedro! strigă Anton Lupan.

— Humm?

— Dacă vine o goeletă, „L'Espérance", spune-i căpitanului să aştepte aici! Ai înţeles? Goeleta „L'Espérance". Pe căpitan îl cheamă Pierre Vaillant!

— Humm! — răspunse metisul — şi Anton Lupan înţelese că încuviinţa.

În clipa aceea, spumegînd de furie, Martin Stricland se ridică din mijlocul lăzilor sale şi se repezi spre mal.

— N-are să spună nimic! Duceţi-vă şi vă înecaţi!

Apoi băgă mîna în buzunar, scoase o hîrtie, o înfipse în ochii metisului şi începu să-i vorbească repede la ureche, arătînd spre Anton Lupan.

Chipul lui Black Pedro se schimbă, ochii lui luciră în aşa fel încît, văzîndu-i oricine s-ar fi speriat, iar mugetul i se prefăcu într-un urlet de furie:

— Huruumm! Nu! Hurum!

Anton Lupan nu-şi dădea seama cum îl vrăjise Martin Stricland, dar înţelese că din clipa asta metisul îi era duşman şi n-avea să îndeplinească porunca sa.

Tocmai se gîndea pe ce cale să-i lase un semn lui Pierre Vaillant, cînd un alcaluf mai cocîrjat decît toţi, cu chipul mîncat de vărsat, începu să strige, bătîndu-se în piept, de pe mal:

— Eu spun! Eu spun!... „L'Espérance"... Căpitan!

Black Pedro se repezi la el, cu cuţitul ridicat, dar bătrînul, dovedind o vioiciune pe care n-ai fi bănuit-o văzîndu-l cît era de firav, o luă la fugă pînă în marginea pădurii şi

în cîteva clipe fu în vîrful unui cedru înalt, de unde continuă să strige, liniştindu-l pe Anton Lupan:

— Eu spun, căpitan! Eu spun „L'Espérance" să stea!

Îl cunoşteau, pe timpul drumului se ţinuse tot timpul cu barca în pupa „Speranţei", zîmbindu-le oamenilor din echipaj ori de cîte ori îi vedea, un zîmbet care deşi ar fi putut să pară fioros pe chipul lui sluţit de boală, trăda o blîndeţe şi-o bunătate ce te cîştiga. Haralamb îl botezase moş Andrei, poate fiindcă-i amintea de vreun unchiaş de la el, din sat — şi bătrînul părea foarte bucuros cînd i se spunea astfel.

— Bine, moş Andrei! strigă Anton Lupan. Cînd ne întoarcem, ai să capeţi un dar.

— Eu spun, căpitan!...

Martin Stricland nu ştia că „Speranţa" se îndreaptă spre Uşuaia, şi chiar dacă ar fi ştiut, acum puţin îi păsa. Dar să fi cunoscut de la început gîndul căpitanului, care luase această hotărîre încă din seara cînd îl debarcase pe mal, cu siguranţă că în noaptea de pomină, furiosului personaj i-ar fi plesnit fierea, sau ar fi turbat.

Din partea lui, Anton Lupan, dacă ar fi ştiut ce se va întîmpla mai tîrziu cu pasagerul său, şi-ar fi călcat pe inimă şi l-ar fi dus mai departe, chiar şi fără bani. Asta fu greşeala lui, poate prima greşeală gravă pe care o săvîrşise în acest drum, dar dacă stai să judeci, el nu era vinovat, fiindcă n-avea de unde să ştie că Martin Stricland avea să rămînă acolo — şi ce urmări nefericite avea să aducă prezenţa lui în acel loc.

La 9 ianuarie „Speranţa" porni spre apus, pe canal, navigînd greu, cu vînt neprielnic, cînd prea puternic, cînd prea slab, luptîndu-se adesea cu cîte un uiliau şi neizbutind să străbată mai mult de zece mile pe zi, spre necazul lui Anton Lupan.

Acesta cerceta ţărmurile, golfurile, adăposturile, în nădejdea că undeva ar putea să fie ancorată „L'Espérance".

Pentru a-i mări necazul, tocmai în acele zile, Ismail căzu greu bolnav. Nu puteai şti ce are, trupul îi ardea, nu-l zgîlţîiau nici frigurile, dar bietul bucătar stătea ţeapăn în pat,

cu ochii dați peste cap, și cînd cineva îl întreba ce-l doare, răspundea în cuvinte fără înțeles — aiura.

Și iar se oprea vîntul, lăsîndu-i nemișcați pe canal, și iar veneau furtunile, silindu-i să stea la ancoră, sub vreun colț de țărm mai înalt și „L'Espérance" nu se zărea nicăieri, și timpul prielnic al verii trecea cu o iuțeală care îl neliniștea rău pe Anton Lupan.

Abia la 20 ale lunii ajunseră la Ușuaia, capitala ținutului argentinian, un orășel locuit de coloniști posaci și singurul port aflat pe canal. În clipa cînd se arunca ancora, Ismail aiura...

— Să-l ducem la spital! zise căpitanul, vorbind pe punte cu ceilalți.

— Lasă-l, domnule, c-o să-i treacă! răspunse Gherasim, care știa cît de zdravăn era Ismail, cu toate că la înfățișare părea destul de firav.

Portul nu avea chiar o Căpitănie și nici tocmai un căpitan, ci un fel de slujbaș, care făcea și pe vameșul și pe polițaiul, ținea și-o dugheană și, la mare nevoie, izbutea să-ți dea și unele lămuriri, dacă stăruiai. De la el, Anton Lupan află că nu ancorase niciodată acolo o goeletă sub numele „L'Espérance". Puteai să-l crezi, fiindcă trecerea unui vas pe la Ușuaia era un eveniment care nu se uita.

În dimineața zilei următoare, pe cînd se pregăteau să ia drumul înapoi, căpitanul fiind din ce în ce mai neliniștit de lipsa oricărei urme a lui Peirre Vaillant, în port se ivi un fermier, oferindu-le călătorilor doi ponei, pentru suma de cinci argentinos, adică a douăzecea parte din banii pe care Ismail îi dăduse pe fonograf. Pesemne nevoile îl încolțeau tare rău, și nici mușterii pentru căluți nu se găseau, dacă ajunsese să-i ofere unor marinari care tocmai plecau. Dar, spre uimirea lui, ca și spre a propriului său echipaj, Anton Lupan îi cumpără — și poneii fură îmbarcați.

— Ce-o să facem cu el, domnule? întrebă cîrmaciul, nemulțumit că unul din oaspeți îi și batjocorise puntea, cum pusese piciorul pe ea.

— Ai să vezi, Gherasime; nu știu ce sînt în stare căluții

ăștia dar s-ar putea să ne fie de mare folos la un moment dat.

— Și ce-au să mănince, dacă-i luăm cu noi, că doar n-o să le dăm pesmeți cu ceai ? !

Firește, se gîndise și la asta Anton Lupan — și același fermier le vîndu douăzeci de saci de ovăz argentinian, cu zece centavos sacul, dovedindu-se în mare lipsă de bani. Adevărul este că omul, după ce zăbovise patru ani aici, se săturase de colonie și își desfăcea avutul, să poată pleca.

În așteptarea acelui moment cînd aveau să-și arate folosul, micii căluți fură luați sub oblăduirea celor mai tineri membri din echipaj, unul Mihu, celălalt Adnana, și amîndoi începură a-i răsfăța. În zilele cît dură drumul înapoi, pînă la poalele muntelui Olivia, unde îl debarcaseră pe Martin Stricland, Negrilă avu pricini să se arate pizmaș. Nu că i-ar fi vorbit urît stăpînul său, nu că i-ar fi purtat acum mai puțină dragoste Adnana, dar amîndoi îl uitau în unele ceasuri și îi răzgîiau pe ponei, împletîndu-le coada, pieptănîndu-le părul coamei, întrecîndu-se unul cu altul să-l facă mai chipeș pe al său. Desigur, fericitele animale nu visaseră niciodată să ducă pe apă asemenea viață, care nu semăna nici pe departe cu viața de la uscat. Numai Gherasim îi bombănea uneori, cînd în neștiința lor bietele dobitoace făceau pe punte ceea ce face orice animal, pe cîmp, pe drum sau în grajd.

„Speranța" ridică pînzele și plecă de la Ușuaia în ziua de 21 ianuarie, luînd drumul înapoi, pe canal. Îndată după ce portul rămase în urmă, bucătarul se ivi pe punte, teafăr și rumen în obraz, ca și cînd n-ar fi fost bolnav. Văzîndu-l, oamenii făcură ochii mari :

— Ce-i, măi turcule, ai înviat ?

Ismail se uită înapoi, văzu portul departe, văzu că vîntul bătea tare din pupa, greu să faci o voltă să te întorci la chei, iar, și atunci răspunse, chicotind viclean :

— Inviam !

Oricine va înțelege că bucătarul nici măcar nu fusese bolnav, doar se prefăcuse și stătuse zile întregi țeapăn în pat, aiurînd cu ochii dați peste cap, ca nu cumva Anton

Lupan, ţinîndu-şi ameninţarea, să-l debarce la Uşuaia, port adevărat.

Şi iarăşi prinse „Speranţa" să se lupte cu vîntul neprielnic, făcînd volte dese în canal, adăpostindu-se pe sub ţărmuri ca să scape de uiliau, pînă ce, la sfîrşitul lunii, ajunse la locul de ancoraj. Căpitanul era mirat că nu întîlnise pe drum piroagele alcalufilor, cărînd calabalicul lui Martin Stricland. Dar şi mai mirat fu în clipa cînd apropiindu-se de locul unde îşi lăsase pasagerul, în marginea pădurii, dincolo de rîu, văzu o cabană, pe al cărei horn ieşea fum...

După plecarea „Speranţei", prima grijă a năstrşnicului personaj fu să-şi ridice în pripă un acoperiş, sub care să se pună pe trai bun ; primele trei nopţi, cînd alcalufii se speteau cărînd la lumina torţelor lăzile din hambar, fusese nevoit să doarmă în ploaie şi în frig, blestemîndu-l furios pe Anton Lupan, pe Gherasim şi pe toţi ceilalţi... Încărcătura adusă de la Marsilia cuprindea, între altele, o cabană gata făcută, în bucăţi potrivite, numai să le impreunezi, cu pereţi dubli, cu uşă, cu ferestre, iar înăuntru avînd pat, masă, sobă, lighean de spălat şi chiar ticălosul vas atît de bine-cunoscut lui Ismail, luat acum în sarcina sa de metis. Îndată ce sfîrşiseră cu golitul hambarului, alcalufii, îndrumaţi de Black Pedro, se puseseră pe treabă şi într-o singură zi cabana fusese în picioare, în toată alcătuirea ei, nelipsindu-i nimic din ceea ce are nevoie un om civilizat.

Fiind casa lui Matrin Stricland gata, alcalufii trecuseră să cioplească bîrne din care, iarăşi sub îndrumarea acelui credincios metis, făcură un fel de magazie, ca lăzile să nu stea în ploaie şi în vînt — şi de atunci înainte, viaţa taberei se statornicise şi statornicită o găsi Anton Lupan. El fu nespus de mirat să-l afle pe Martin Stricland aici, şi încă, după semne, hotărît să şi rămînă, mult timp.

In clipa cînd „Speranţa" arunca ancora în fundul golfului, alcaluful acela ciupit de vărsat, moş Andrei cum i se spunea, veni fuga la ţărm şi începu să strige bătîndu-se cu pumnii în piept :

— Căpitan !... „L'Espérance" n-a venit !... M-am uitat, căpitan !

Anton Lupan coborî în barcă și veni la uscat, unde alcaluful continua să se bată cu pumnii în piept, mîndru de știrea sa:

— „L'Espérance" nu e, căpitan!

— Ce faceți aici?

Bătrînul fuegian învățase repede cîteva din cuvintele străinilor, în engleză, în spaniolă și chiar în romînește. La întrebarea căpitanului deschise pumnul, în care, amestecat cu șisipul, luceau cîteva fire de aur... Atunci văzu Anton Lupan că alcalufii ceilalți, trîntiți pe brînci, răscoleau plaja, bărbați, femei și copii, culegînd fir cu fir, cîtime cu cîtime, aur pentru Martin Stricland și înțelese că acesta nu va pleca de aici, va rămîne tot timpul în coasta sa. Dar acum era prea tîrziu să-l mai poată izgoni!

Și astfel, lăsîndu-l pe el la răsăritul rîului, echipajul „Speranței" își făcu tabăra la apus — fiindcă și ei trebuiau să rămînă aici multe luni. Poneii fură legați cu parîme pe sub pîntece, ridicați cu palancul pe ghiu și, dîndu-li-se drumul în apă, înotară voinicește și ajunseră la mal. Pînă să li se facă grajd, fură priponiți în marginea pădurii, și, o dată cu debarcarea lor, tabăra „Speranței" lua ființă, la trei sute de metri de sălașul lui Martin Stricland.

Rîul, pe care Anton Lupan îl numi Oltișor, în amintirea Oltului romînesc, rămase ca un hotar între ei și timp îndelungat îl respectară cu toții de parcă ar fi avut contract. Numai că alcalufii, care lucrau ziua dincolo, seara, după ce-și primeau plata în spirt, treceau dincoace, unde locul li se părea mai prielnic pentru înnoptat.

Încetul cu încetul, oamenii noștri legară prieteșug cu ei, începură să se cunoască, să se înțeleagă cu vorbe, și astfel, băștinașii se pomeniră spunîndu-și păsurile cu cîte un cuvînt romînesc.

După moș Andrei, căpătară nume romînești și ceilalți, nașul fiind tot Haralamb. Cu ușurința lor de a învăța orice cuvînt, ei începură să se cheme între ei Marin, Vasile, Pavel, Pătru, Costache, Tudor, iar femeile Maria, Safta, Catrina — de-ți venea să te prăpădești de rîs cînd îi auzeai. Iar dacă nașul le mai încurca numele uneori, că erau mulți,

din partea lor băştinaşii şi le ţineau minte cu sfinţenie şi nu şi le mai lepădau.

Păcat că între finele sale, Haralamb nu găsea nici una să-i fie pe plac — şi flăcăul, în dorul cafegioaicei, a Ghiocicăi şi atitor vădane, suspina amar. Ce să-i placă la ele, că toate erau scunde, negre, lăţoase, cu nasul turtit şi cu faţa lată, iar cînd zîmbeau, ţi se făcea părul măciucă în cap ?!

— Măi vere — îi spunea lui Ieremia — poate pe-aici să găseşti şi tu o nevastă, că altfel, mi-e teamă să nu rămîi neînsurat !

Cruzimea bogatului faţă de cel sărac !

Ieremia îşi pipăia faţa ţepoasă, nasul ascuţit, îşi apleca umerii ciolănoşi şi, clipind din ochii lui mici, ca de păsăroi, suspina şi el, dar mult mai amar.

Aproape toată luna februarie, Anton Lupan făcu pregătiri pentru a pleca peste munţi, întrebîndu-se din ce în ce mai neliniştit de ce nu venea Pierre Vaillant. Apoi se întîmplă în sufletul lui ceva foarte ciudat; după ce cutreierase porturile Levantului să-l caute, după ce fusese la un pas de a-l afla, după ce, în sfîrşit, ştiuse limpede că prietenul său ajunsese la Saint Malo de unde plecase peste Ocean cu şase luni înaintea sa, fapte adevărate, spuse de oameni în care credea — deodată începu să i se pară că visase, sau fusese înşelat, că „L'Espérance" era o născocire a unei minţi bolnave şi Pierre Vaillant se topise de mult în neant. Uneori se întreba chiar dacă el existase vreodată cu adevărat, dacă învăţaseră împreună, dacă îşi petrecuseră vacanţele la Saint Malo, dacă plecaseră în Turcia şi cumpăraseră acel vas numit astăzi „Speranţa"... Erau realităţi pe care nu putea să le nege, şi totuşi, cînd încerca să le lege de imaginea lui Pierre Vaillant, simţea o aşa de mare învălmăşeală în cap, încît ameţea.

Nu, Pierre Vaillant existase, degeaba se îndoia, dar, urmăriţi de adversităţi ciudate, drumurile lor se despărţiseră şi niciodată n-aveau să se mai întîlnească, undeva. Nici una din poruncile scrise în acea carte a prieteniei nu fusese lăsată la o parte de Anton Lupan — şi totuşi, prietenul său nu se arăta.

Acum căpitanul „Speranței" știa că va pleca singur spre locurile pe unde nu putuse ajunge bunicul și unde pierise tatăl lui Pierre Vaillant. Deocamdată, Cristea Busuioc, cu Ieremia și cu Haralamb se îndeletniceau să deschidă un drum peste acel prim hotar. Să ocolească locul nu era cu putință, fiindcă de o parte și de alta valea era străjuită de stinci pe care nu te puteai cățăra. Folosindu-se de toporișcă, plutașul își săpă trepte în putregaiul pietrificat, izbuti să ajungă în vîrful zidului și, împlîntînd acolo un țăruș, lăsă în jos o frînghie pe care să se cațăre și ceilalți. Bineînțeles, așa n-ar fi putut trece un om împovărat, de aceea era nevoie de o spărtură în acest uriaș zid de putregai — și tăcutul plutaș își făcuse în privința asta un plan.

Ajunși dincolo, cei trei marinari se apucară să doboare copaci. In fața bolții pe sub care trecea rîul, urlînd înspumat, Cristea Busuioc, ajutat de ceilalți, propti un șir de pari și de-a latul puse trunchiuri groase, alcătuind un fel de zăgaz. Această treabă ținu o săptămînă, la capătul căreia, cei de pe țărm văzură că apele rîului scădeau. Scădeau, într-adevăr, în schimb dincolo de zăgaz creșteau și se frămîntau și gemeau. Iar peste trei zile, cînd jos, pe albie abia mai susura un fir de apă, ca un pîrîiaș, de sus porni un trosnet care băgă groaza în alcalufii de pe mal.

Martin Stricland ieși din cabană, cu sticla de whisky în mînă, tremurînd speriat. Poneii din marginea pădurii începură să bată pămîntul cu picioarele, smucindu-se în pripoane și nechezînd, ca și cînd ar fi simțit lupul colea, la un pas. Pînă și Mihu tresări, și Adnana, deși știau tot ce va urma — și Ismail își scoase nasul din bucătărie, trăgînd cu urechea, destul de tulburat.

Vuia pădurea și pămîntul tremura, iar Cristea Busuioc, care plecase abia de un sfert de oră, să vadă ce mai fac apele sus, la zăgaz, venea înapoi, pe albia secată, mîncînd pămîntul de fugă la vale, el care nu se temea nici de torente, nici de copaci.

Apoi coasta muntelui trosni, ca și cînd piatra ar fi crăpat, vuietul se împrăștie, lățindu-se ca un evantai, cuprinzînd locul pînă departe și mare întindere din canal.

Peste un timp, în aceleași trosnete și vuiete care nu conteneau, pe albia rîului se năpusti un șuvoi de apă, înspumat, aducînd trunchiuri învălmășite de copaci, blocuri uriașe de gheață și bucăți din zidul fărîmat.

Cristea Busuioc știa că se va rupe zăgazul, dar nu în măsura asta, și nu azi — de aceea privea acest prăpăd, fără să-și dea seama ce se întîmplase, ce diavol pusese umărul să-l ajute în treaba sa.

Era unul din acele fluvii de gheață care zac pe văi, încleștate și cînd le răzbește căldura și se pornesc la vale, mătură totul în calea lor, pînă ce se proptesc într-o stîncă pe care n-o pot dărîma. N-ar fi dărîmat nici zidul uriaș, în care de bună seamă nu lovea prima oară azi, dacă apele, zăgăzuite de plutaș, n-ar fi înmuiat putregaiul, n-ar fi săpat făgașuri, slăbind puterea meterezului ferecat.

Lăsîndu-i la o parte pe ponei, care se speriaseră sărmanii grozav, lăsîndu-i pe alcalufi, la fel de înspăimîntați, lăsîndu-l pe Martin Stricland care amenința cu pumnul și tot blestema, ceilalți, adică echipajul „Speranței", scoteau chiote, bucurîndu-se de isprava istețului plutaș. Se bucura și Anton Lupan, să vadă deschis drumul spre acel pămînt cu atît mai tainic, cu cît era mai apărat, dar, în același timp, cine l-ar fi privit cu luare aminte, ar fi văzut un semn de mare îngrijorare pe fața sa. Se potoliseră trosnetele pe valea Olțișorului, numai apele, mugind vijelioase, la vale, dădeau peste țărmuri și vuiau. În schimb, alte trosnete se auzeau...

Seara, căpitanul își adună oamenii în cabina sa și ținură sfat.

— Băieți ! începu el, scărpinîndu-se încurcat în cap, gest pe care nu-l făcea prima oară azi. Mi se pare că v-am băgat în mare încurcătură, dar dacă veți judeca bine, veți vedea că n-am nici o vină și mă veți ierta.

Adnana înclină cea dintîi din cap, uitîndu-se la Anton Lupan cu ochii mari. Ea de-abia aștepta să facă el o greșeală, ca să-l poată ierta.

Ismail înclină și el din cap, tot atît de iertător, ca unul care, la rîndul lui, își aștepta iertarea de la căpitan.

Ceilalți tăcură, fiindcă nu înțelegeau. Numai Gherasim întrebă, avînd dintre toți, cel mai mare curaj:

— Dar ia spune, domnule, ce s-a întîmplat?

Căpitanul se scărpină iarăși în cap:

— Mi-e teamă e-o să iernăm aici — și-o să zăbovim aproape un an.

— Cum așa?

— Am sosit prea tîrziu, Gherasime! Acum, dacă s-au pornit ghețurile, în munți, n-o să mai putem trece peste creste, în partea cealaltă, să ajungem la Ocean. Ar însemna să înfruntăm mari primejdii, să ne prindă un rîu de gheață și să ne facă praf.

Oamenii se priviră unii pe alții, îngrijorați.

— Și atunci, domnule?

— Atunci? Trebuie ori să așteptăm pînă la primăvară, ori să ne lăsăm păgubași. Dar ca să ne lăsăm păgubași, după ce am făcut atîta drum ca să ajungem aici, nu se potrivește cu firea mea!

De data asta se scărpină cîrmaciul în cap.

— Pînă la primăvară, zici, domnule?

— Da, pînă la sfîrșitul lui noiembrie socotesc, cînd se îndreaptă timpul, dar nu e încă destul de cald ca să pornească ghețurile. Vedeți, dacă am fi sosit măcar cu o lună mai devreme!... De întîrzierea asta însă, știți și voi, nu sînt eu vinovat!

Bucătarul își lăsă capul în pămînt și se făcu pămîntiu în obraz. Adică el era de vină că îi ținuse în loc la Montevideo, pentru gazel, și la Buenos Aires, să-l scape de belea?

— Și cu merindele ce-o să facem? se auzi glasul cîrmaciului, nepărînd cîtuși de puțin speriat de vorbele lui Anton Lupan.

Acesta ridică ochii și se uită la fiecare om din echipaj, mirat că nici unul nu arăta împotrivire — toți păreau liniștiți și împăcați.

— Cu merindele?... O să mai facem un drum pînă la Ușuaia, o să vă dau și bani, să trimiteți acasă cei care veți vrea...

— Asta n-ar fi rău, dacă e vorba să zăbovim încă un an, zise Gherasim, înclinînd din cap.

Ismail făcu la fel, sorbindu-l din ochi pe Anton Lupan.

— Deci nu vă împotriviţi ?! vorbi acesta, din ce în ce mai mirat. Rămîneţi cu mine, să lernăm aici, în canal ?

Cîrmaciul răspunse îndată, ca şi cînd ar fi avut vorba gata pregătită în cap :

— Păi de ce n-am rămîne, domnule ?... Eu de mult am stat de vorbă cu oamenii ăştia. De ce adică să stringă aur numai Stricland ? Nouă ne-ar strica ? Sîntem noi mai bogaţi ?

— Care va să zică aşa ?! făcu dumirit Anton Lupan. Ei bine, Gherasime, stringeţi cît aur veţi putea, numai să nu daţi peste gura hambarului, că pe urmă la plecare, ne trimite la fund primul val.

Oamenii riseră — cu jumătate de gînd socoteau vorba căpitanului o glumă, cu jumătatea cealaltă o socoteau fapt — se şi visau cu ocale de aur în saci, întorcîndu-se acasă împovăraţi din greu şi bogaţi...

Îi vrăjise şi pe ei aurul, doar veneau din lume, îi cunoşteau preţul şi nu i-ar fi lăsat inima să treacă pe lîngă el şi să nu-l bage în buzunar, că nu s-a pomenit încă drumeţ să vadă în cale pomul încărcat cu roade şi să se ducă mai departe, fără a se înfrupta. Şi astfel, se puseră oamenii pe treabă, prea li se părea mare chilipirul — şi hotărîră ca tot ce vor strînge să împartă între ei, egal, numai căpitanului dîndu-i două părţi, fiindcă era corabia lui, el îi adusese aici, el îi conducea. Ba încă, Ismail socotea că s-ar cuveni să-i dea trei părţi, dacă nu chiar patru — şi cînd spunea asta se uita în ochii lui Anton Lupan de parcă s-ar fi uitat în ochii profetului de la Mecca... Căpitanul însă între timp plănuia altceva, hotărîse să vorbească mai tîrziu despre împărţirea avuţiei, pe el alte gînduri îl stăpîneau. El se uita la alcalufii care adunau aur pentru Martin Stricland, şi amintindu-şi jurămîntul făcut într-o noapte, în cabina Adnanei, se simţea din ce în ce mai înstrăinat de sine însuşi şi mai întristat.

Băştinaşii continuau să vină seara pe malul ăstălalt, locul prielnic de innoptat, strigîndu-se între ei cu numele

date de Haralamb. Dar, în afară de nume, în viața lor nu se schimbase nimic, își duceau vechiul trai. Dimineața treceau rîul, toți buluc, unii cu piroagele, alții înot, și toată ziua stăteau pe brînci, în nisipul ud, bărbați, femei și copii, alegînd aur pentru Martin Stricland, făcînd treaba cu stăruință și cu un ciudat dezinteres, pentru că păhărelul de spirt pe care-l căpătau seara cei mai vîrstnici, nu putea fi socotit un preț al trudei lor.

După ce sfîrșeau acest lucru migălos, veneau înapoi, peste apă, femeile aprindeau focuri, bărbații, puțin cherchelîți, se duceau gălăgioși după scoici — n-aveau timp nici de vînat, nici de pescuit, iar noaptea dormeau tot sub cerul gol, strînși în cerc, tremurînd de frig și scheunînd.

Era de neînțeles că oamenii aceștia, care fățuiau lemnul cu îndemînare, dovadă piroagele lor, lucrate foarte iscusit, și cărora nu le trebuise mult să înțeleagă lămuririle lui Black Pedro, ca să dureze acea magazie, o știți, nu se gîndeau să-și facă un acoperiș și pentru ei, ci continuau să înnopteze în ploaie, tremurînd de frig.

Atunci începu căpitanul „Speranței" trudnica lui luptă, pentru statornicirea alcalufilor în case omenești, primul pas spre împlinirea acelui jurămînt care îl chinuia.

Ca să se folosească de Black Pedro nu era cu putință, metisul rămînea tot timpul pe malul celălalt, păzindu-și stăpînul ca un cîine ciobănesc, și dacă îl zărea de departe pe Anton Lupan, mugea, amenințîndu-l cu pumnul. În schimb, binevoitorul moș Andrei, care învățase o seamă de cuvinte romînești, putea fi un bun tălmaci — și el, într-adevăr, adunîndu-i într-o seară pe ai săi, începu să le vorbească repede, scoțînd pîinituri din gît și arătînd cînd spre căpitanul corăbiei, cînd spre cabana lui Martin Stricland. O seară nu fu de ajuns să le spună acele gînduri — alcalufii nu înțelegeau, se priveau cu nedumerire și cînd, în sfîrșit, unii din ei pricepură, se puseră pe rîs. Să-și facă acoperiș, cînd de la naștere erau obișnuiți să doarmă sub cerul gol?

Căpitanul „Speranței" se folosi atunci de un șiretlic. Dacă Martin Stricland avea o cabană, de ce nu și-ar fi făcut una și el? Deci, îi rugă pe băștinași să-l ajute, și

asta da, ei primiră bucuroşi. Intr-o zi, o parte din oameni nu se mai duseră la adunat aur, rămaseră dincoace de Oltişor, spre necazul lui Martin Stricland, care neputind să lupte cu Anton Lupan, se mulţumi să strîngă pumnii şi să scrişnească din dinţi, în aşteptarea clipei cînd să se răfuiască definitiv cu acest intrus încăpăţînat.

Il ura amarnic, din ziua cînd se pomenise aruncat pe ţărm, şi dacă nu înnebunise cînd îl văzuse întorcîndu-se aici, şi aşezîndu-şi tabăra lîngă a lui, asta se datora numai gîndului că aşa, avîndu-l aproape, într-o zi va găsi prilejul să-l strîngă de gît.

Deocamdată, pădurea începu să răsune sub loviturile topoarelor ; copacii cădeau, pe rînd, şi erau prefăcuţi în birne, cu o repeziciune de neînchipuit. Alcalufii care lucrau primeau seara, în loc de spirt, conserve şi pesmeţi, ceea ce, dacă nu era tocmai pe placul lor, stîrnea bucuria femeilor şi copiilor. Şi astfel, sub îndemnul acestora, bărbaţii îşi continuau lucrul şi a doua zi, cu toate că, deprinşi repede la rău, tînjeau după spirt.

Curînd cabana fu gata, încheiată sub îndrumarea plutaşului, după felul caselor de munte de la noi, cu acoperişul povîrnit, făcut tot din birne, (ar fi fost prea migălos să te apuci de şindrilit şi nici lemnul de fag nu era potrivit pentru asta) cu un fel de cerdac în faţă, dar fără tindă, şi cu o singură încăpere, în care să te poţi adăposti, cu uşă în toată regula şi chiar cu ferestre, dar goale, numai cu obloane de lemn, fiindcă n-aveai unde găsi geamuri aici.

In ea încăpură vreo trei familii de alcalufi, care primiră cu destulă teamă adăpostul, după ce aflară în sfîrşit că era făcut pentru ei. Asta se întîmpla pe la jumătatea lui martie, cînd vara se apropia de sfîrşit şi ploile se înteţiseră, mai pătrunzătoare, mai reci.

Cei rămaşi pe-afară dădură tîrcoale cabanei mult timp, privind-o temător şi trăgînd cu urechea, să simtă dacă nu se întîmplă ceva rău. Pînă la miezul nopţii, înăuntru se simţi forfotă ; din cînd în cînd, cîte un alcaluf scotea capul pe fereastră, dovadă că oamenii nu se liniştiseră, aşteptau

şi ei, ca ăi rămaşi afară, să se întîmple vreun rău nelămurit.

Ploua mai amarnic ca oricînd şi în casă pesemne era cald...

Cine spune că omul nu se poate desprinde de rău, dacă s-a născut o dată cu el, minte — nu trebuie să-l asculţi. Mai cu seamă cînd e vorba să schimbi frigul de afară, cu un culcuş călduros!

Pe la miezul nopţii, forfota din casă se linişti — un timp nu se mai auzi nimic — pînă ce, deodată, pe fereastre răzbiră sforăituri adînci. Cei de afară o luară la fugă, îngroziţi, fiindcă zgomotul le era necunoscut. Ei cunoşteau chelăiaitul, scheunatul şi ţipetele de frig, dar nu auziseră niciodată pe cineva sforăind, sforăitul fiind semnul somnului adînc şi tihnit....

Venise iarna în Ţara de Foc... Era luna august, cînd se coace porumbul pe la noi. Aici bătea grindina, ciuruind frunzişul din copaci şi arzînd pielea obrazului. Nu bîntuia niciodată gerul, ca în iernile noastre, şi nici nu ningea întins, să se prindă zăpada pe pămînt, decît sus, în munţi, dar al naibii, nu ştiu cum, parcă era mai frig!

Pe hogeacurile cabanelor ieşea fum necontenit. In marginea pădurii răsărise un cătun întreg, un sat dacă vrei, cu o uliţă dreaptă, trasă cu sfoară, şi cu alte două, de-a curmezişul, coborînd către ţărm, douăzeci şi cinci de case sub acoperişul cărora respirau o sută şi ceva de alcalufi.

Aveau şi poneii grajdul lor acum, să nu stea în grindină şi în frig, ba lîngă grajd mai era şi un şopron, sub care alcalufii adunaseră maldăre întregi de frunziş, hrană pentru caii micuţi, ovăzul nefiindu-le de ajuns.

Dar toate aceste case şi acareturi nu se făcuseră cît ai clipi din ochi. Pădurile de fag de lîngă ţărm nu dădeau lemnul cel mai potrivit. De mult ochea plutaşul cedrii înalţi, care creşteau mai sus, în munţi. Şi într-o bună zi, după ce primi încuviinţarea lui Anton Lupan, luă cu el douăzeci de alcalufi, urcă pe valea Oltişorului, dincolo de zăgazul distrus, pînă găsi copacii cei mai buni şi se puse cu topoarele pe ei, fără să-i pese de nimic, de parcă ar fi fost la el acasă, pe malurile Bistriţei. Iar două zile mai

tîrziu, pe apa rîului începură să vină trunchiuri drepte și lungi...

Numai că la început, în fruntea lor veni Cristea Busioc, pe o plută alcătuită după vechiu-i meșteșug, ca să nu-și mai rupă picioarele la vale, pe pămîntul pietros al Țării de Foc.

Așa veni plutașul, chiuind, el din fire sfios și tăcut, făcînd să răsune munții pustii, cu cămașa descheiată pe pieptul voinic, cu barba în vînt, falnic precum îl știm.

Dar acum, ca să faci case pentru o sută de inși, oricît de sîrguincioși ar fi fost aceștia, cioplitul ar fi cerut prea mult timp. La început încercară să prefacă trunchiurile în scînduri, cu ajutorul beșchiei, instrumentul primitiv folosit de unii meșteri de barcaze, de pe malurile Dunării, pînă mai deunăzi. Trunchiul se așează pe două capre înalte, să întreacă statura unui om, și doi inși, unul deasupra, altul pe pămînt, se apucă să-l taie în lung, mînuind trudnic un joagăr obișnuit, căruia i se pun la capete mînere de care să-l ții.

Între sculele de dulgherie aflate la bordul „Speranței" erau două joagăre, așa că se alcătuiră două echipe de beșchegii — și cîtva timp oamenii se osteniră să facă scînduri în acest chip anevoios și nespornic. Pînă ce plutașul, care era mai mare peste cioplitori și beșchegii, sfătuindu-se cu Anton Lupan, ajutîndu-se cu Ieremia și cu Haralamb, amîndoi dulgheri buni, ridică pe malul Oltișorului, într-un loc unde țărmul era potrivit iar curentul viu, un ferăstrău mînat de apă, cum văzuse atîtea pe rîurile de munte cercetate de el încă flăcău fiind.

Toată această înjghebare era făcută numai de lemn, afară de pînza joagărului care se mișca în sus și-n jos, necontenit, fără să ceară osteneală din partea vreunui om. Cît despre unsori, trebuitoare la fusuri și pîrghii, folosiră untdelemn de măsline, șterpelit din butoiul lui Gherasim, care parcă se vădea fără fund.

Cînd alcaluții deprinseră și acest nou meșteșug și scîndurile începură să iasă cu duiumul, fiindcă ferăstrăul lucra acum ziua și noaptea, la lumina unui felinar, trîntiră deasupra acoperiș lung — și astfel, în anul 1883, pe canalul

Beagle în Ţara de Foc, echipajul „Speranţei" puse în mic baza unei adevărate industrii.

La venirea iernii, cei peste o sută de alcalufi, adunaţi de Black Pedro pe drum, aveau adăpost şi vetre pe care făceau focul, să nu mai tremure de frig. Unii mai muriseră între timp, mureau în linişte, fără să ştii cum, ceilalţi se duceau de-i îngropau în pădure — dar veniseră alte triburi în locul lor.

„Speranţa" fusese iarăşi la Uşuaia, drum trudnic şi anevois la acest timp, mai cu seamă că din echipaj lipseau doi oameni acum. Era necesar să rămînă cineva aici, să se îngrijească de alcalufi, şi primul fu Cristea Busuioc, iar al doilea, oricît ar părea de ciudat... tocmai Ismail. Poţi să laşi o corabie fără bucătar?... Unde s-a mai pomenit? Dar atît stărui el pe lîngă căpitan, încît acesta se învoi şi se hotărî să gătească mîncare Adnana pe drum.

De unde să ştie ei spaima lui Ismail? Prima oară se prefăcuse bolnav, acum n-ar mai fi mers acelaşi şirettic şi odată ajunşi la Uşuaia, căpitanul l-ar fi debarcat, aşa cum îl ameninţase de mult!

Goeleta se întoarse abia peste o lună, aducînd iarăşi merinde, pentru mult timp. În lipsa ei, casele sporiseră la număr, acum se cuvenea să dai şi un nume satului alcaluf, deci îndată ce se aruncă ancora, echipajul se sfătui în această privinţă, în căutarea cuvîntului cel mai potrivit.

— Să-i zicem Vai-de-Ei! fu părerea lui Haralamb.

Anton Lupan se împotrivi:

— Nu se poate! Vai de cei care tremură de frig prin păduri!

Fiecare din ceilalţi ar fi vrut să-l boteze cu numele satului său, dar satele de obicei îşi iau numele după anumite potriveli, nu după dorinţa oricui.

La urmă, gîndindu-se că alcalufii veniseră aici cu piroagele, vîslind o lună de zile din greu, se socoti nimerit ca satul să se cheme Lopătari — şi aşa îi ziseră în viitor, aşa îl trecu Anton Lupan pe hartă, în locul unde pînă atunci harta arăta pămînt gol. Băştinaşii însă îl pociră niţel, trăgîndu-i spre limba lor, cu toate că alte cuvinte le rosteau fără cusur; din Lopătari ei făcură Lopataia, aşa cum a

rămas pînă azi, deşi nu mai e vorba de acelaşi sat şi de acelaşi loc. Fiindcă, după ce satul a ars, iar ei au rătăcit o vreme prin păduri... Dar asta se va vedea la timpul potrivit. Pînă atunci...

Mai către răsărit, dincolo de Oiţişor, unde ţărmul era stîncos, apăruseră foci, venite o dată cu iarna, dinspre sud. Acum alcalufii se duceau la vînat şi aveau în sfîrşit hrană din belşug. Ba învăţaseră ca din pielea de focă, pe care de altminteri ştiau de multă vreme s-o argăsească foarte meşteşugit, să-şi croiască un fel de îmbrăcăminte, ca să nu mai umble cu trupul gol în frig.

E ciudat însă că, deşi toate binefacerile acestea veneau de la Anton Lupan şi de la oamenii săi, ei continuau să culeagă aur pentru Martin Stricland.

Culesul aurului era un lucru migălos şi trudnic în acelaşi timp. Închipuiţi-vă o sută de oameni, bărbaţi, femei şi copii, întinşi pe brînci, în nisipul ud, în frig, sub ploaia, ninsoarea sau grindina care cădeau aproape tot timpul. Vara, cînd vremea fusese mai blîndă şi uneori nisipul apuca să se zbicească puţin, lucrul mergea mult mai uşor. Oamenii luau nisip în palmă, sullau peste el, într-un anumit chip, spulberîndu-l în vînt, şi la urmă rămîneau cîteva fire de aur, ascunse printre zbîrcituri.

Cel mai îndeminatic şi mai norocos culegător izbutea în felul acesta să adune trei-patru grame de aur pe zi, pentru care primea, măsurat, un pahar de spirt, ceea ce lui i se părea o răsplată mai mare decît în orice vis.

Şi astfel butoaiele lui Martin Stricland se goleau de spirt, iar sticlele de whisky se umpleau cu praf de aur, cam în acelaşi ritm.

Nu se putea spune că pe ţărmul ăstălalt treaba mergea mai greu, sau mai uşor. Echipajul „Speranţei" nu avea nici îndeminarea, nici răbdarea alcalufilor ca să culeagă aurul din nisipul mării, fir cu fir. Iar alcalufii, care ar fi fost în stare să facă pentru ei orice, să le aducă pădurile de sus, să-i care în spinare pe ţărm dacă vreunuia i-ar fi venit asemenea gust, să se caţăre în copaci, să se afunde în apa îngheţată şi să stea astfel pînă s-ar fi învineţit la trup — nu înţelegeau să adune aur decît pentru Martin

Stricland. Această cîndăţenie a lor rămase de neînţeles. Ai fi putut spune că bărbaţii se lăsau momiţi de spirt. Dar femeile, dar copiii, care nu primeau nici o răsplată pentru migala lor?

Cine ştie ce le spunea Black Pedro, în acel grai necunoscut, semănat cu strigăte ciudate şi cu piuituri! Cine ştie ce primitivă morală îi făcea să rămînă credincioşi scopului pentru care metisul îi adusese aici!

Văzînd că altfel nu se poate, Anton Lupan îşi învăţase oamenii să spele aurul din nisip şi astfel ei se apucară să lucreze cu toptanul, încredinţaţi că şi acesta era un mijloc de a se îmbogăţi.

De-a lungul Oltişorului săpaseră un şanţ care pornea de la ferăstrău şi se termina aproape de plajă, într-un fel de bazin pătrat cu latura de vreo jumătate de stînjen. Torentul purta cu el nisipul şi aurul, în acelaşi vîrtej, pînă la bazin, unde aurul, fiind mai greu, se aşeza pe fund. Asta nu înseamnă că aici rămînea numai aur, iar mai departe se ducea numai nisip.

Seara îndreptau cursul apei pe alt şanţ, care pornea din primul, trecînd într-un alt bazin, iar ei se apucau să stringă recolta de peste zi. Ceea ce rămînea la fund era un nisip mai grăunţos, în care parcă lucea mai mult aur decît în nisipul obişnuit. Abia de aici înainte ar fi trebuit să-l ia la spălat, în chip mai iscusit, dar pentru asta le lipseau şi mijloacele, şi priceperea.

Căpitanul îi asigurase că dintr-o găleată cu asemenea nisip se puteau scoate cinci pînă la zece grame de aur. Dacă lucrurile stăteau astfel, apoi merita truda de a-l căra pe corabie, pentru a fi puricat în altă parte, mai tîrziu, cu atît mai mult cu cît chiar dacă ar fi avut aur curat, în clipa plecării tot trebuiau să umple hambarul cu nisip, în chip de lest, altfel neputînd naviga, cum era bine ştiut.

Oamenii făceau socoteala că, adunînd cîte cinci găleţi pe zi, în şase luni puteau încărca peste cinci vagoane de nisip, adică şaptezeci de kilograme de aur curat, cîte opt pentru fiecare din ei, să se întoarcă în ţară poleiţi.

Pînă la venirea iernii, în timp ce unii îi dăscăleau şi-i gospodăreau pe alcaluli, iar alţii adunau nisip, pregătind

înavuţirea tuturor, Anton Lupan cutreierase împrejurimile ca să deprindă toate tainele acestui ţinut, în aşteptarea clipei cînd avea să se dezvăluie taina cea mare de peste munţi — pămîntul necunoscut. Credincios îndatoririlor pe care şi le luase în clipa cînd plănuise cu Pierre Vaillant acest drum, rămas acum singur, şi şef al expediţiei şi geolog, şi geograf, şi meteorologist — tot, în sfîrşit— căpitanul „Speranţei" făcea observaţii asupra vremii, ridica pe hartă detaliile netrecute de alţii înaintea lui, aduna plante, roci şi vîna vietăţi din păduri, pe care apoi le împăia cu grijă de naturalist. Hambarul se umplea cu nisip aurifer, iar cabina de la pupa cu animale şi cu păsări, unele necunoscute de europeni, prefăcîndu-se în muzeu.

Pe lîngă măreţul cormoran, plutind senin pe cerul înnorat sau meditînd singuratic pe ţărmurile pustii, întîlniseră, încă în timpul navigaţiei, o pasăre nemaivăzută de nici unul din ei pînă atunci. Această zburătoare, ceva mai mică decît raţele sălbatice de la noi şi asemănătoare cu ele oarecum, se mişca destul de repede prin văzduh, dar şi mai repede aluneca pe apă, bătînd din coadă ca dintr-o elice, stîrnind în urma ei o dîră înspumată şi îndepărtîndu-se cu iuţeala celui mai rapid vapor. Aşteptînd ca naturaliştii să-i dea numele potrivit, Anton Lupan o boteză „Bate-apă", cum îl sfătuiră oamenii săi.

La Capul Horn mai găsiseră pinguini, domoli în mişcări ca nişte filozofi şi înveşmîntaţi, ca aristocraţii, în redingote negre cu plastronul alb. Alte vieţuitoare pe lîngă ţărm nu erau de întîlnit, în afară de focile despre care am mai spus. Pe cursul Oltişorului dădură peste un soi de vidră, asemănătoare cu aceea de la noi — şi restul cercetărilor nu le aduse nimic în plus.

În schimb, adîncindu-se prin păduri, întîlniră lilieci, şoareci, bursuci, arareori vulpi. Şerpii, şopîrlele şi alte reptile păreau că nu sînt de găsit, ca şi gîzele, în afară de muşte, care în unele locuri zumzuiau ca albinele la urdiniş.

Viaţa se arăta săracă în acest ţinut; numai păsările roiau, ca în pădurile de la noi.

În colecţia lui Anton Lupan se aflau de pe acum cîteva specii de cintezoi, de sturzi, de ghionoaie negre cu moţul

roșu... Prin vîrfurile copacilor foarte înalți putea ți văzută o mică zburătoare cenușie, cu moțul alb, isteață și neostenită prinzătoare de muște. Ea își vestea prezența prin țipete ascuțite și lungi, ciudat de puternice față de micimea ei, tulburînd liniștea codrilor încremeniți. Această pasăre micuță, pe care o numiră „Prinde-muște", părea foarte greu de dibuit. Mihu se cățără însă pînă la cerul ei, puse lațuri cu mult meșteșug și așa muzeul „Speranței" se mări.

Prin desișuri, în grămezile de putregai rămas de pe urma copacilor căzuți, își arăta ochișorii pînditori Sfredelușul, speriat de pașii noilor veniți, iar Cățărătoarea se ținea scai de ei, sărind din trunchi în trunchi, totdeauna în față, totdeauna curioasă și atentă la mișcările lor.

Mihu prinse într-o zi un soi de graur, despre care Anton Lupan îi spuse că poate învăța să vorbească, imitînd glasul omenesc întocmai ca papagalii prea bine cunoscuți.

Mica vietate, cu gușa galbenă, cu ciocul trandafiriu, scăpă de împăiere și își găsi locul într-o cușcă de sîrmă, pe care musul o împleti sîrguincios și-o agăță apoi de o traversă, în hambar. Timp de o săptămînă graurul își frecă ciocul de gratii, își zburli penele supărat, refuzînd să repete cuvintele pe care oamenii se străduiau să i le bage în cap. Pînă într-o dimineață cînd se pomeniră cu el bătînd din aripi, umflîndu-și gușa și strigînd cuvîntul la care nimeni nu s-ar fi așteptat:

— Ad-na-na !... Ad-na-na !...

Echipajul făcu fețe-fețe, auzind acest nume. De unde-l învățase, cine-l rostise-n preajma lui, că ei numele îl cam ocoleau ? Adnana nu mai era Adnana, ci un om din echipaj. Cine să fi fost slabul de înger, care-l ofta în taină, desigur în lipsa celorlalți ?

De atunci înainte, graurul continuă să strige numele Adnanei, neîncetat, singurul care-l spunea pe față, la orice ceas, nesfiindu-se nici de căpitan, nici de cîrmaci — și îl spunea așa de des, că putea să te apuce durerea de cap. Dar oamenii, fiind mai tot timpul pe țărm, nu-l auzeau decît dimineața și seara, clipe cînd se bucurau în taină de cuvîntul graurului năzdrăvan.

Cu totul altfel se întîmpla cu Ismail care, pe lîngă alte îndatoriri, trebuia să rămînă ceasuri întregi în bucătărie, pregătind bucate pentru echipaj.

Și cînd el tăia ceapă, graurul ciripea dincolo, drăgălaș:

— Adnana!

Cînd tăia morcovi, cînd curăța cartofi, cînd alegea orez:

— Adnana!...

Adnana îi era dragă și lui, ca și celorlalți, dar pasărea aceasta vorbitoare începea să-i toace creierul în cap.

Intr-o după-amiază, bucătarul se culcase trudit în culcușul lui din hambar. Peste noapte fusese de vardie și avusese de lucru cu o fărîmă de uiliau. Aici, în partea de răsărit a Țării de Foc, furtunile veneau totdeauna mai blînde, iar golful se dovedise un loc foarte nimerit pentru ancoraj, așa că în privința asta nu erau niciodată de așteptat primejdii prea mari. Totuși, un uiliau, cît ar fi el de firav, rămîne un uiliau și-l chinuiește întotdeauna pe omul de vardie, măcar cu spaima, dacă nu cu altceva.

O dată cu venirea dimineții, terminîndu-se uiliaul, Ismail cărase două bărci cu nisip, apoi pregătise mîncarea — și după masă se prăbușise mort de oboseală, cum era și de așteptat. Dar nu apucase să doarmă un ceas, cînd, simțind cine știe ce pas pe punte, graurul începu să strige la urechea lui, bătînd din aripi și făcînd mare bairam:

— Ad-na-na!... Ad-na-na!

Bucătarul sări din pat, își lipi nasul de gratiile cuștii și se stropși, indignat:

— Siktir, pezevenghi papagal!...

Din aceste trei vorbe spuse cu furie, graurul învață numai pe prima — și de atunci înainte, o rosti regulat, dar nu în fața oricui, ci numai cînd îl simțea pe Ismail coborînd în hambar...

In acest timp, continuîndu-și micile explorări, Anton Lupan, însoțit de cîte doi-trei oameni din echipaj, urcase și pe cursul Oltișorului, pînă aproape de izvoarele lui, cercetînd locul pe unde să pornească la primăvară în marele drum. Cu acest prilej luase și poneii cu el, să vadă în ce măsură acești căluți se arătau buni la urcuș, și constatase, mulțumit, că nu-i cumpărase de pomană și nu-i hră-

nise zadarnic atîtea luni. Micile patrupede luau coasta în piept, ca niște adevărați cai de munte, cu toate că purtau greutăți pe samare, puse anume spre a se vedea cît sînt de vînjoși.

În felul acesta, viitorul drum se ușura mult, fiindcă altfel oamenii din expediție ar fi însemnat să-și ducă singuri în spinare îmbrăcămintea de schimb și hrana pentru cincișase săptămîni.

Ca să ia călăuze și oameni de ajutor dintre alcalufi, Anton Lupan știa că n-ar fi fost cu putință; el își amintea din jurnalul lui moș Leon, despre acel Jimmy, băștinaș trăit cîțiva ani între europeni și care totuși se temea de duhurile rele aflate în munți. Nici un alcaluf nu s-ar fi învoit să plece la asemenea drum; de altfel, nici măcar dincolo de zăgazul pe care îl doborîse Cristea Busuioc nu se încumetase vreunul din ei să facă un pas. Credința lor, după cum le-o mărturisise moș Andrei, era că de la zidul dărîmat înainte începea împărăția duhurilor unde oamenii de pe țărm n-aveau ce căuta.

Căpitanul „Speranței" trecuse mai mulți kilometri dincolo de acel loc și bineînțeles nu întîlnise nici un soi de duh. Nu se poate spune însă că nu își simțise inima bătînd, la gîndul că de aici înainte se întindea un tărîm pe care, după toate semnele, nu îl călcase piciorul nici unui semen al său. Ce era mai departe nu se putea închipui, crestele deasupra rămîneau învăluite în cețuri de nepătruns, mărind și îngreuind taina locului necunoscut.

Acestea se întîmplau prin martie, prin aprilie, cînd timpul încă nu era prea hain și cînd jos se lucra la construcția satului alcaluf. Apoi venise iarna, făcînd cu neputință orice drum, chiar mai scurt; acum, în așteptarea primăverii, echipajul gospodărea pe lîngă corabie și ajuta alcalufilor să-și îmbunătățească viața. O parte din aceștia continuau să strîngă aur pentru Martin Stricland, dar numărul lor scădea, de la o zi la alta; echipajul „Speranței" le insuflase deprinderi proaste, de pildă, să-și piardă mai multă vreme cu vînătoarea, decît cu adunatul aurului.

Pînă atunci lumea aceasta mînca pe sponci, mai tot timpul anului și mai cu seamă iarna; ar fi ciudat să se

vorbească de ani grei, ani de foamete, într-o țară unde belșugul sau sărăcia nu ține de capriciile vremii, de secetă, de grindină sau de inundații, căci doar nimeni nu se îndeletnicea aici cu agricultura; hrana, multă sau puțină, era aceeași în toți anii, și nu atîrna decît de sîrguința și de îndemînarea oamenilor ca ei să aibă ce mînca, sau să rabde de foame.

Un cercetător mai aspru ar fi putut să învinuiască poporul de trîndăvie; se trîndăvește, într-adevăr, în multe colțuri ale pămîntului, dar pentru asta este nevoie în primul rînd de căldură. Cînd dîrdîi de frig în mai toate anotimpurile și umezeala face să-ți mustească întreg trupul, pînă la inimă, asta nu se mai poate numi trîndăveală, fiindcă măcar dîrdîitul și tot este o muncă, destul de grea și mai cu seamă continuă.

Deci, oamenii răbdau de foame, nu din cauza lenei, ci din altă cauză, mai ascunsă — poate le lipsea îndemnul, poate nu știau să trăiască, poate uneori moartea li se părea mai firească decît viața.

Acum văzuseră pe alții trăind, trăind din plin, cu voioșie și, molipsindu-se de la dînșii, începeau să iubească viața, începeau să respire.

Înainte, pe timp de iarnă, alcalufii dîrdîiau în pielea goală prin pădure, chirciți pe sub trunchiurile copacilor sau prin scorburi și așteptau ca vreun cîine norocos să se întoarcă de la vînătoare, cu cîte un bursuc scos din vizuină, pe care să-l împartă, pe din două, cîinele și stăpînul.

Acum învățaseră să cutreiere pădurea, hăituind vînatul, nemailăsîndu-se în voia sorții, și astfel, femeile și copiii lor nu mai răbdau de foame, ca în iernile celelalte.

Dar nici femeile nu stăteau de pomană; din pieile de focă argăsite, învățaseră să croiască un fel de opinci și să taie nojițe — și astfel bărbații nu mai plecau la vînătoare, pe ploaie sau pe grindină, în picioarele goale.

Nimeni pe lumea asta nu dorește răul, în locul binelui; de ce să cutreieri pădurile, cînd poți sta la căldură? Alcalufii își uitau pornirile nomade, începeau să se aciuieze pe lîngă case, să se gospodărească.

Lui Martin Stricland, statornicirea lor nu-i aducea nici o supărare, dar gospodărirea nu-i cădea bine la inimă. Numărul căutătorilor se impuţina într-una, aşa că în ultima vreme nu mai putea aduna nici măcar o sticlă de aur pe săptămînă.

Asta îl îndemnă ca într-o bună zi să-l trimită pe Black Pedro în deputăţie la căpitanul „Speranţei".

— Hummm! mugi metisul, din capătul scărilor.

— Ce-i, Pedro, ce vînt te aduce? întrebă căpitanul mirat să-l vadă la el acasă pe cel ce pînă acum îl tot ameninţa cu pumnul.

— Senor al meu doreşte să stea de vorbă.

— Foarte bine! Spune-i să poftească.

— Humm!...

Anton Lupan înţelese, din mugetul acesta, că propunerea sa nu era bună.

— Dar unde ar vrea dumnealui să fie locul de întîlnire?

— Senor vă roagă să poftiţi la cabană.

— Humm! răspunse căpitanul, imitînd mugetul metisului. Ai înţeles, Pedro? Spune-i că aşa nu-mi convine nici mie.

In sfîrşit, după parlamentări îndelungate, care îl făcură pe Black Pedro să bată de nenumărate ori drumul între cabană şi corabie, căzură la învoială să se întîlnească a doua zi, la amiază, pe malul rîului, ceea ce se petrecu întocmai. Aproape de gura lui, Oltişorul avea o lăţime de vreo şaizeci de metri, aşa că întreaga convorbire se duse în strigăte, fiindcă nici unul din cei doi parteneri nu socoti nimerit să treacă apa, pe domeniul vecinului.

Anton Lupan nu-şi dădea seama exact cînd începuse să-l urască pe Martin Stricland, poate în ziua întîlnirii cu „Wotan", dar acum simţea că avea în faţă pe unul d'n puţinii oameni cunoscuţi în viaţă, pe care l-ar fi trimis bucuros în fundul iadului.

Martin Stricland începu vorba cu o rînjitură:

— Nu ştiam că ai porniri de misionar, căpitane! Te lăudai că nu te ocupi de cît cu marinăria.

— Şi-aici fac tot un fel de marinărie, domnule! Ba încă, navig pe mări mai primejdioase decît mările cunoscute. Şi mi se pare că nici piraţii nu lipsesc din preajmă!

— Hm! Crezi că ai ceva de împărţit cu mine?

— De bună seamă! Dar nu aurul, fii fără grijă. Altceva e la mijloc: conştiinţa mea e neliniştită, fiindcă port răspunderea de a te fi adus aicea.

— Nu fii aşa de visător, căpitane! În lume sînt oameni mult mai răi decît mine.

— Da, numai că ei n-au navigat cu „Speranţa"!

Martin Stricland tăcu o vreme, privindu-l printre pleoape, cu duşmănie.

— Uite ce este, reîncepu după aceea. Iţi fac o propunere: cît aur vrei, ca să părăseşti locul acesta în patru zile?

— Dacă aş sta aici numai pentru aur şi aş judeca aşa cum se judecă în lumea negustorilor, ţi-aş cere atît cît aş putea încărca în magazie, ceea ce, desigur, nu ţi-ar veni la îndemînă. Dar te vestesc limpede că mă interesează şi altceva pe lîngă aur şi în privinţa asta dumneata n-ai să-mi poţi face vreo propunere.

— Ai de gînd să mai zăboveşti multă vreme?

— Cel puţin pînă la primăvară.

— Ascultă, căpitane! izbucni Martin Stricland, după cîteva clipe de gîndire, schimbînd dintr-o dată tonul. Sînt un om primejdios. Multă lume se teme de mine.

Anton Lupan rîse, cu ironie:

— Şi îndrăzneşti să spui asta în gura mare?

— Da! Aici nu sînt judecători, nici poliţie! Ar fi bine dacă vorba mea te-ar pune pe gînduri.

— De multă vreme m-ai pus dumneata pe gînduri, domnule!

— Şi care ţi-e hotărîrea?

— Rămîn! răspunse căpitanul „Speranţei", cu cea mai îndîrjită hotărîre.

Martin Stricland păli, apoi rămase tăcut cîteva clipe, silindu-se să-şi înăbuşe furia.

— Ascultă, căpitane! zise după aceea. Iţi fac o ultimă propunere: vrei să trăim în prietenie? Mă leg să nu mă

amestec în treburile dumitale, cu condiția să nu te amesteci nici dumneata în ale mele.

— Adică?

— Să-i lași în pace pe sălbatici. Nu uita că eu i-am adus aicea.

— Da, însă nu în spinarea dumitale. N-ai tras nici la vîsie, nici nu le-ai dat hrană.

— Hrana și-o găsesc singuri.

— Nu totdeauna; uneori nu știu, sau n-au îndemn s-o caute; datoria dumitale era să te îngrijești de dinșii.

— Eu sînt căutător de aur, nu misionar... De ce le-ai făcut case?

— Și le-au făcut singuri.

— Dar la îndemnul dumitale!

— E adevărat — și gîndul că m-au ascultat îmi răsplătește multe strădanii. Pe dumneata te supără că nu mai tremură de frig în ploaie?

— Da; așa trîndăvesc la căldură și asta pentru mine înseamnă pagubă mare. Black Pedro îi va convinge să dea foc caselor, care-s aducătoare de nenorociri și să se mute pe țărmul ăstălalt, la mine.

Anton Lupan strînse pumnii.

— Ai fi în stare de atîta ticăloșie? Ei bine, dacă-l prind pe Black Pedro în satul alcalufilor, îi rup picioarele. Și dacă totuși, prin vicleșie, izbutește să facă vreo pagubă, o vei plăti cu măsură îndoită.

— Îmi declari război, căpitane?

— Nu, dar primesc războiul dumitale!

Cei doi vrăjmași se mai privirá o clipă, pe deasupra apelor care se rostogoleau mugind printre dinșii, apoi își întoarseră spatele.

Black Pedro își aștepta stăpînul aproape de cabană.

— Pedro! zise Martin Stricland, tainic, arătînd cu mîna dincolo de rîu, spre Anton Lupan care se urca într-o piroagă alcalufă, să se ducă pe corabie. Ți-am spus, omul acesta e dușmanul tatălui tău.

Metisul scoase un urlet.

— Iată, continuă Martin Stricland, scoțînd fotografia din buzunar și arătîndu-i-o de la distanță. Ți-am făgăduit

să ți-o dau odată. Mă voi ține de cuvînt, în ziua cînd dușmanul tatălui tău nu va mai fi pe lume.

De data asta, metisul mugi ca o fiară, gata să se repeadă și să sfîșie.

— Așteaptă, Pedro! il liniști Martin Stricland, dosind fotografia. Trebuie să lucrăm cu chibzuință. El e șiret și are oameni mulți care-l apără. Ca să ne întoarcem la tatăl tău avem nevoie de corabie. Acum e greu, fiindcă sînt toți laolaltă și mai au și cîinele. Astă-toamnă, cînd erau plecați ar fi fost mai ușor, dar atunci nu știam dacă mă pot bizui pe tine și dacă meriți cu adevărat să-ți destăinuiesc această grea taină.

Aici Black Pedro ridică ochii îndobitociți și mugi iarăși, cu nedumerire. N-ar fi fost în stare el să facă orice, din prima clipă, numai să-și revadă părintele?

— Vino, Pedro! continuă Martin Stricland. O să chibzuim în liniște, la căldură, și-o să așteptăm clipa prielnică...

În acest timp, Anton Lupan își adunase oamenii în cabină.

Din hambar se auzea graurul, strigînd-o pe Adnana.

— Ce voia, domnule? întrebă Gherasim, văzîndu-l pe căpitan că își frămîntă pumnii.

— Băieți, am adus cu noi o viperă!...

Ismail își duse degetul la frunte și zîmbi cu istețime:

— Eu vedeam că nu estem lucru curat asta pezevenghi Stricland!

— Siktir!... Siktir! izbucni pasărea vorbitoare, auzind glasul bucătarului.

— Lasă, Ismaile, nu te lăuda de pomană! Ai văzut asta fiindcă te-ai îndeletnicit pe lîngă el, cu necurățeniile. Dar cîtă murdărie avea în suflet, n-a bănuit nimeni... Acum nu ne rămîne decît să ne plătim greșeala: ori să plecăm, ori să dăm piept cu dînsul.

Chipurile oamenilor se aprinseră.

— Să plecăm? Nici gînd, domnule! răspunse cîrmaciul, lovind cu pumnul în masă.

— Aurul, Gherasime?

— O fi, dar eu cred că aur am mai găsi și-n altă parte, cît e de lung țărmul. Mai e și mîndria noastră!

Anton Lupan îl privi în ochi și înțelese că răspunsul era pornit din fundul inimii.

— Voi gîndiți la fel? întrebă, rotindu-și privirile asupra tuturora.

— La fel! Sîntem bărbați, ce naiba! Să ne temem de o scîrnăvie?

— Ei bine, atunci iată ce trebuie să facem de aici înainte...

Sfatul lor ținu pînă seara. La căderea întunericului, Ieremia își luă flinta, că el se nimerise primul, coborî în barcă și după ce ajunse la țărm, își căută loc de pîndă undeva mai sus, pe malul rîului Așa se hotărîse: de aici înainte, echipajul „Speranței" să păzească noaptea satul alcalufilor, pînă ce aceștia aveau să înțeleagă că trebuie să și-l păzească singuri.

Dar, cu toate că oamenii stăteau la pîndă cu urechile ciulite, nu simțiră niciodată vreun pas, apropiindu-se. Black Pedro nu mai trecu niciodată rîul, în schimb, cînd alcalufii se duceau dincolo îi tot iscodea pe cîte unii și stătea la taină cu dînșii.

Iarna se scurse astfel în liniște; apele canalului păreau moarte, de luni de zile prin aceste locuri nu trecuse nici o corabie, nici măcar vreo piroagă, încît ai fi spus că restul lumii murise.

În zilele cînd nu bătea grindina prea tare, echipajul „Speranței" căra cu barca nisipul aurifer strîns peste noapte și făcea în gînd socoteala avuției; corabia se adîncea în apă pe nesimțite, cu două-trei degete pe săptămînă. Și primăvara, în octombrie, veni tot așa, fără să se simtă, pînă ce deodată oamenii văzură că în locul grindinii acum bătea ploaia; nu era nici o bucurie în schimbarea anotimpului, decît că se apropia clipa plecării în acea tainică și grea călătorie despre care tot vorbea căpitanul. Iar acesta acum nu-și mai putea număra bătăile inimii...

Pămîntul necunoscut

Acum, cînd războiul se declarase între echipajul „Speranței" și Martin Stricland, expediția peste munți era lovită de o greutate în plus, pe care Anton Lupan nu o pusese în planurile sale. El vroise să ia cinci oameni la drum, printre aceștia și pe Gherasim, socotindu-l mai vînjos, mai bărbat, mai cumpănit și în același timp mai îndrăzneț decît toți, dar tocmai pentru aceste însușiri, acum era nevoit să-l lase pe bord, ca să rămînă aici un om în stare să țină piept unui dușman primejdios, ca vecinul de peste Oltișor.

După ce-și cîntărise oamenii îndelung, cum nu făcuse niciodată pînă atunci, căpitanul hotărî să-i lase lui Gherasim pe Ismail, care n-ar fi fost bun la drum, de mic părăsind pămîntul și umblînd numai pe mări, apoi pe Ieremia și pe Haralamb, deși acesta din urmă stăruise să meargă, nesimțindu-se bine, prin firea lui, cu statul pe loc, mai cu seamă că pe tot țărmul nu era chip femeiesc care să-l poată ademeni.

Oricît ar părea de ciudată hotărîrea lui Anton Lupan, pleca și Adnana în greaua călătorie. Dar la urma urmelor, cine putea spune în clipele acestea că e mai greu să treci peste munți, decît să rămîi, înfruntîndu-l pe Martin Stricland care, în furia și în neasemuita lui viclenie, era foarte de temut ? Căpitanul nu-i lăsase pe cei mai tari, luîndu-i cu el

pe cei mai plăpînzi, ci își alcătuise astfel echipele, încît amîndouă să poată răspunde la ceea ce li se cerea.

Și-apoi Adnana, dacă s-ar fi îndoit vreunul, ea își dovedise de mult puterea și vitejia, de mică înfruntase viața, trecînd prin primejdiile cele mai mari, de mult putea fi socotită bărbat, deși păstra în suflet gingășii pe care nu le cunoștea oricine din echipaj. Iar Anton Lupan, care e drept că i le cunoștea, nu o lua pentru aceste însușiri, nefiindu-i acum gîndul la farmecul nici unui chip și nici unui suflet femeiesc, oricît de îmbietor și feciorelnic ar fi fost el.

Dacă peste iarnă avusese mulțumiri văzînd cum alcalufii se ridicau din glod, căpătînd încetul cu încetul apucături omenești, dacă socotea uneori că, măcar cu atît și tot își avea un înțeles strădania lui și drumul lung făcut pînă aici, nu însemna că în acel timp uitase pămîntul necunoscut unde pierise tatăl lui Pierre.

Zile în șir, cînd bătea grindina în spirai, stătea în cabină, aplecat peste harta Țării de Foc, cercetînd în necunoscutul ei alb drumul care trebuia urmat, așa cum făcuse cu prietenul său, alte zile în șir, de mult.

Alteori ieșea în gura tambuchiului și se uita stăruitor cu ocheanul, spre munți, dar înălțimile rămîneau învăluite în cețuri, neîngăduindu-i să pătrundă nici cu privirea și nici măcar în marginea tainei lor.

In acel timp încetase să-l mai aștepte pe Pierre Vaillant, dispariția lui nu-și găsea nici un înțeles, îi obosise și sufletul, de atîta zbucium, și mintea, de atîtea presupuneri care se dărîmau unele pe altele, nici una negăsindu-și temei. Se mai gîndea uneori că poate prietenul dispărut debarcase pe țărmul Oceanului, cum făcuse tatăl său, cu gîndul să meargă spre sud și să ajungă astfel la canal, cu toate că în discuțiile lor, socoteau planul acesta nepotrivit. Dar chiar dacă ar fi făcut astfel, de mult timp ar fi trebuit să fie aici, afară doar... Afară doar dacă nu pierise și el, în locuri necunoscute, cum pierise Arnold Vaillant.

Era un drum primejdios prin ceea ce nu știai despre el — și dovada o făcuse, doborînd pe primii cercetători, poate și pe cei care încercaseră să se ducă după ei.

Şi totuşi, printr-o ciudată linişte aşezată în conştiinţa lui, Anton Lupan simţea că el va izbuti, şi în privinţa asta în zilele dinaintea plecării nu avea nici o stringere de inimă. Îi era tulburat sufletul, e drept, dar pentru alte pricini, tulburat de gîndul că în sfîrşit, după aşteptări şi după strădanii pe care le ştim, pornea spre pămîntul necunoscut.

Îl luă şi pe Mihu cu el, flăcău de optsprezece ani acum, dar vînjos ca un bărbat împlinit Numai în privinţa lui şovăise un timp, socotindu-l totuşi prea nevîrstnic şi fiindu-i milă de frăgezimea lui. Desigur îl nedreptăţea, punînd-o pe Adnana înaintea lui, şi cînd îşi dădu seama de greşeala sa, căpitanul se hotărî, numaidecît.

Mai rămînea de ales încă un om, dintre Cristea Busuioc, Ieremia şi Haralamb — şi, cu toată dorinţa acestuia din urmă de a merge şi el, Anton Lupan se opri la plutaş, a cărui iscusinţă de a se strecura prin păduri era de neîntrecut.

In luna octombrie, cînd se simţea primăvara venind, oamenii făcură temeinice pregătiri de drum, de prisos a le înşirui aici — şi la 10 noiembrie, erau gata să plece în munţi. Numai Gherasim părea îndoit în clipa plecării lor şi zise, uitîndu-se spre cabana lui Martin Stricland, chiorîş:

— De, domnule, ştiu că nu se poate altfel, dar mi-e că nu faceţi bine să vă duceţi cu toţii tocmai acum. Nu că noi n-am fi în stare să ne apărăm singuri, dar, cine ştie ce se poate ivi.

— Fii pe pace, Gherasime! îl linişti căpitanul, bătîndu-l pe umăr. Sînteţi patru oameni şi toţi de ispravă... Să aveţi grijă doar de Ismail...

Bucătarul se făcu roşu şi îşi băgă capul în pămînt, tare nefericit. Ghiaurii îşi pierduseră încrederea în el — şi pe drept cuvînt.

Era o dimineaţă posomorîtă, ca de obicei; de sus burniţa mărunt iar la creste se înşirau aceleaşi ceţuri de nepătruns. Mihu şi Adnana, ţinînd poneii de căpăstru, aşteptau pe ţărm; Negrilă, care mergea şi el, stătea între ei, fără să zburde, privind peste rîu, cu ochii vii, cu urechile

ciulite, mirîind înăbuşit. Ascuns după un copac, făcut una cu el, Black Pedro urmărea pregătirile de plecare, fără să fie văzut — dar ciinele îl simţea, de-aceea stătea aşa de ţeapăn şi de zbîrlit.

Căpitanul, cu Cristea Busuioc coborîră în barcă să vină şi ei la ţărm.

— Domnule!... începu cîrmaciul.

Văzîndu-l că şovăie, Anton Lupan îi zîmbi:

— Ştiu ce vrei să spui, Gherasime, dar nu te îngriji. O să ne întoarcem, cam în cinci-şase săptămîni... Totuşi, dacă vezi că nu venim, nu porni după noi, ar fi de prisos, n-ai şti ce drum să iei şi nu ne-ai găsi...

— Şi-atunci, domnule?

Numai o clipă faţa căpitanului se umbri şi el adăugă, mai încet, să nu-l audă şi cei de pe ţărm:

— Dacă nu venim în două luni, ridicaţi ancora şi plecaţi, Gherasime!

— Unde?

— Unde v-o călăzui cel de sus!

— Ia lasă, domnule, nu-i mai băga asemenea gînduri în cap, că o să venim! zise plutaşul, aproape burzuluit.

Şi după ce spuse aceste cuvinte, nu mai scoase un cuvînt cît ţinu acea zi.

La ora 8, mica expediţie era pe drum, îndepărtîndu-se în linişte, ca şi cînd ar fi plecat într-o plimbare prin împrejurimi.

Lăsîndu-l la o parte pe Negrilă, care nu putea fi ţinut din scurt, ceilalţi mergeau orînduiţi. Anton Lupan în frunte, apoi Adnana şi Mihu, ducînd poneii cu poveri, iar la urmă plutaşul, tăcut. Înainte de a se adînci în pădure, fiecare mai întoarse o dată capul, pe furiş, uitîndu-se în urmă, cu inima strînsă, întrebîndu-se dacă se vor mai vedea vreodată aici — chiar şi Anton Lupan, chiar şi Cristea Busuioc, care se arătase aşa de mîniat cînd căpitanul amintise de putinţa unei nenorociri.

Se vedea „Speranţa" la ancoră — şi-n clipa aceea toţi simţiră că o iubesc ca pe o fiinţă vie, apropiată de sufletul lor. Îşi simţiră inima caldă şi le veniră lacrimi în ochi.

Se vedea țărmul, înnegurat, și casele alcalufilor, pe ale căror hornuri ieșea fum, se vedeau sărmanii oameni culegînd aur trîntiți în nisipul ud — numai Black Pedro nu se vedea, așa cum stătea el pitit.

Apoi copacii pădurii se strînseră în urmă, închizînd vederea spre țărm — și drumeții rămaseră singuri, patru oameni, un ciine și doi căluți...

La început o luară pe cursul Oltișorului în sus, drum străbătut mai demult. Urcușul nu era greu, nu întîlneau alte piedici, decît aceea care păruse de netrecut și pe care o doborîse Cristea Busuioc, avînd întîmplător ajutorul ghețurilor din munți. Mai departe, trei zile în șir nimic nu le îngreuie mersul și ei făcură drumul acesta din ce în ce mai uimiți. Natura se arăta aici la fel de nepăsătoare ca omul care dacă pune o încuietoare zdravănă la intrarea casei, nu mai zăvorăște celelalte uși.

La sfîrșitul celei de a treia zi, după ce ocoliseră muntele Olivia, botezat astfel de un navigator care însă nu ajunsese nici la poalele lui, se aflau la izvoarele riului, sub un pisc pierdut în cețuri de nepătruns.

Anton Lupan nu luase asupra lui multe instrumente de cercetător: un barometru aneroid, o busolă, un termometru, un higrometru și un anemometru pentru măsurat tăria vîntului — socotind că datele culese cu ajutorul lor puteau să fie îndestulătoare ca oamenii de știință să întregească fizionomia ținutului necunoscut. Își luase de asemenea și sextantul, cu efemeridele pe anul în curs ca, la o nevoie, rătăcindu-se, să afle coordonatele locului prin calcule astronomice — deși nu era sigur că va întîlni o zi cu cerul senin, spre a măsura înălțimea soarelui, a lunii sau a altui astru binevoitor.

Deocamdată, folosindu-se de busolă și de barometru, făcea schița Oltișorului, necercetat de nimeni pînă sus.

Se știe că barometrul măsoară cu mare sensibilitate presiunea aerului atmosferic. Or, presiunea scăzînd în chip simțitor o dată cu urcușul, o socoteală simplă îngăduie să afli înălțimea unui anumit loc, în raport cu locul de unde ai plecat.

Cu aceste două instrumente și numărind cu răbdare pașii de la un punct la altul, căpitanul „Speranței" izbutea să treacă pe hartă drumul străbătut și să însemne detaliile din jur.

El trasă astfel cursul rîului, de la vărsare pînă la izvor, fiindcă nu socotea îndestulător să-i fi dat un nume, fără să-l înscrie pe hartă și fără să-l fi cercetat în toată lungimea lui, cum făcuse cu muntele Olivia acel navigator.

Nopțile dormeau în cort, dar aveau mare bătaie de cap pînă să găsească locul ferit de umezeală unde să-l așeze, ca să nu se trezească dimineața uzi. Poneii se dovediră foarte folositori, într-adevăr, fiindcă numai cortul, făcut din pînză de velă, groasă, cîntărea peste treizeci de kilograme, pe care altfel ar fi trebuit să le care unul din ei.

Îndată ce adăpostul era gata, aprindeau focul în fața lui, încălzeau o cutie de conserve, o cană de apă, ca să înmoaie în ea pesmeții marinărești, beau la urmă un ceai, spre a se încălzi și după aceea adormeau, sleiți.

Prea rar vorbeau între ei în acele zile și nici serile nu schimbau multe gînduri, fiindcă îi stăpînea pe fiecare o înfrigurare continuă, oprindu-le cuvintele în gît.

În dimineața celei de a patra zi părăsiră Oltișorul, care le arătase drumul pînă aici și, folosind de data asta numai busola, sub cerul de plumb, se îndreptară spre est, urcînd un povîrniș, spre acel pisc pierdut în cețuri, pe care Anton Lupan îl zărise o singură zi, de jos, cînd cerul fusese senin — și socotise că înfățișa punctul cel mai înalt al lanțului de munți.

Urcușul era mai greu acum, copacii pădurii începeau să se rărească și pămîntul pietros, fără rădăcini și fără frunziș, aluneca sub picioarele oamenilor și-ale micilor căluți.

După un timp, dădură de zăpadă întărită care se prefăcu în cruste de gheață ceva mai sus ; tot atunci deasupra începură să fluture neguri și curînd ceața îi acoperi pe toți, îndesîndu-se cu fiecare pas, pînă ce deodată, cei din spate nu îi mai zăriră nici măcar pe cei dinaintea lor. Nu mai era un drum, ci o navigație în necunoscut.

Ceasuri întregi merseră așa pe ghețuș, cîștigînd anevoie din înălțimea piscului nevăzut... Pe la ceasul patru după

prînz, Anton Lupan, care mergea înainte, simţi povîrnişul îndulcindu-se — şi îndată după aceea, îşi dădură seama cu toţii că erau sus. Calculele arătau că se găseau cam la o mie cinci sute de metri înălţime, ceea ce întărea credinţa căpitanului că acesta era cel mai înalt pisc din împrejurimi.

Dar ce cîştigaseră urcînd pînă aici? Nu se zărea la zece paşi — nu ştiau încotro era Oceanul decît după busolă şi ţinutul tainic în inima căruia pătrunseseră, rămînea şi acum tot nevăzut, ascuns sub pînzele ceţii ca sub lespezi de granit cenuşiu, la fel de necunoscut lor, veniţi aici, ca şi celor aflaţi peste mări, nepăsători şi tihniţi.

Căpitanul dădu ordin de popas, fără să se simtă în glasul lui cît era de dezamăgit. Ei bine, dar nu avea să se lase bătut! Aveau, în saci şi pe samarele poneilor, merinde pentru şase săptămîni. Şase săptămîni avea să rămînă pe loc, aşteptînd ziua cu cerul senin! Şi dacă nici în acest timp n-avea să se insenineze cerul, măcar o zi, un ceas, un minut, el, Anton Lupan, avea să-şi trimită oamenii jos, să se întoarcă, dacă ar fi vrut, cu alte merinde, iar dacă nu, să-l lase părăsit în munţi — dar orice-ar fi fost să fie, el trebuia să rămînă neclintit, pînă avea să smulgă taina acestui pămînt!...

Locul, acoperit de gheţuri şi învăluit în ceaţă, nu era îmbietor pentru un popas mai lung, dar nimeni nu cîrtl, auzind hotărîrea lui. Pădurea rămăsese în urmă, de mult, deaceea trebuiau să facă focul drămuit, cu lemne cărate de jos, şi nu-l aprindeau de cît o dată pe zi, spre a fierbe un ceai şi apă de înmuiat pesmeţii. Nu mai ploua şi nu bătea nici grindina, fiindcă aşa poate s-ar fi subţiat şi ceţurile, cît de cît, şi totuşi, veşmintele erau într-una jilave pe ei.

În aceste zile de aşteptare, orbecăind pe podiş, Anton Lupan cu plutaşul găsiră, rătăcit printre gheţuri, un copac ciudat, un fel de magnolaceu pipernicit, care creştea singuratic pe înălţimi. Din el ciopliră un pilon, pe care îl împlîntară pe pisc, în locul cel mai înalt, avînd grijă ca ramurile şi aşchiile să le păstreze, de pus pe foc, adaosul lor fiind cum nu se poate mai binevenit. Şi pe cele două feţe ale semanului trainic, spre răsărit şi spre apus, Anton Lupan săpă migălos, cu briceagul, că avea timp destul, în ro-

mineşte, şi în franţuzeşte, spre a fi înţelese şi de alţii care s-ar fi putut să vină odată după ei, cuvintele de mai jos:

„Acest pisc, cel mai înalt din ramura de sud-est a Anziior Cordilieri, aflat la 54°,40' sud de Ecuator, la 68°, 5' longitudine vestică, a fost descoperit, cercetat şi trecut pe hartă, azi 17 noiembrie 1883, de către echipajul goeletei romineşti „Speranţa" şi s-a botezat de către ei cu numele de Ceahlăul-Mic, în amintirea şi dorul Ceahlăului moldovenesc."

Indată ce pilonul fu gata, ceaţa se destrămă, ca şi cînd s-ar fi lăsat înfrîntă de înverşunarea gîndului lui Anton Lupan — lăsînd să se vadă, după săptămîni şi luni, cerul albastru, culoare care uitaseră cu toţii că mai există. Oamenii se uitară unii la alţii, miraţi, să vadă dacă se mai recunosc, dacă nu s-au schimbat şi chiar poneii, care îşi ronţăiau ovăzul din traista legată de grumaz, îşi ridicară capetele şi începură a necheza.

Se vedea povîrnişul, pe care urcaseră, se vedea jos o parte din canal — în schimb dincoace, spre Ocean, ceaţa se aşezase mai grea, întinzîndu-se pînă la orizont, ca un podiş alb, fiindcă era soare deasupra şi ea lucea, scoţînd ciudate sclipiri, ca şi cînd ar fi fost presărată cu diamant. Nu, pămîntul necunoscut nu vroia să-şi dezvăluie taina, rămînea mai departe misterios, ascunzîndu-se sub acest înveliş alb!

Anton Lupan privea împietrit podişul nemişcat, se gîndea ce ascundea el sub mantia sa şi îşi amintea vorbele lui Pierre Vaillant spuse atunci — o, trecuseră atîţi ani: „Ar putea să fie păduri, sau lacuri, sau munţi, sau cîmpii, sau deşert — sau toate acestea la un loc, sau nimic deosebit!..."

Ce era?

După ce se pregătise ani nenumăraţi, după ce făcuse mii de mile, biruind piedicile şi înfruntînd primejdiile pe care nu le-am uitat, se afla, în sfîrşit, azi, în marginea acestei mări taine — dar ea încă nu se lăsa biruită, nu se dezlega! Undeva, sub vălul alb, unde putea fi deşert, sau munţi, sau lacuri, sau cîmpii, pierise tatăl lui Pierre Vaillant şi ima-

ginea lui, ca a unui uriaş, parcă plutea pe ceţuri, şi ceţurile îl legănau, dar el nu vorbea !...

Ceasuri întregi rămase Anton Lupan în acel loc, uitînd de toţi cei aflaţi în preajma sa, depănînd în minte firul pe care venise din mari depărtări — pînă ce, deodată, i se păru că din realitate, trece într-o lume de basm. Deodată, o cortină uriaşă se trase în faţa sa, şi ţinutul necunoscut se dezvălui într-o singură clipă, în lumini clare, pînă departe, la Ocean. La început el rămase buimac, apoi deschise ochii mari, întrebîndu-se dacă nu visa, dacă în acest loc se afla el, cel viu, căpitanul „Speranţei" şi nu fantoma sa.

Nu, era el, dar pămîntul necunoscut îşi dezvăluise taina, strălucea, în culori neaşteptate, uluitoare, fantastice, fiindcă toate se năşteau, şi albul, şi rozul, şi verdele, şi albastrul, ca printr-o vrăjitorie, din acel unic văl de ceaţă care se topea.

Şi în această nereală împletire de imagini, iată ce putu distinge, după cîteva clipe, Anton Lupan :

Cîteva sute de metri mai jos zăpada sclipitoare se sfîrşea şi de acolo înainte pădurea de fag se rostogolea la vale, în valuri verzi şi roşcate, care parcă se fugăreau aievea, întrecîndu-se unele pe altele, dar necontopindu-se niciodată. Sub creasta muntelui se vedea o şa sură, lipsită de viaţă, ca totul aici pe înălţimi, locul unui vechi gheţar, care alunecase la vale, rupînd copacii şi deschizînd în pădure o cale maiestuoasă, încremenită aşa, de zeci, poate de sute de ani.

Jos sclipea, ca argintul, un lac circular, desenat cu compasul, şi părea atît de adînc, atît de fără fund în limpezimea lui albă, încît ai fi zis că nu se poate sfîrşi, nu poate răspunde decît în partea cealaltă a pămîntului, în fundul unui ocean îngheţat.

Dincolo de el erau alte piscuri mai mici, acoperite de zăpadă, apoi se înşirau dealuri cu păduri, ducîndu-se spre nord, spre est, în cîmpie, la marginea căreia se vedea aburind nelimpede o întindere nesfîrşită de apă, care nu putea fi decît Oceanul Atlantic.

Departe, spre nord, sclipeau din loc în loc apele unui fluviu ; era, desigur, Rio Grande, trecut pe hartă de alţi cerce-

tători, dar mai la sud se zărea încă o apă, despre care harta nu spunea nimic. Ea se vărsa în ocean cam la jumătatea distanței între capul Penas și capul Pablo, și, după toate semnele, părea să aibă izvoarele în partea asta, prin locurile unde făcuse popas cercetătorii de pe „Speranța".

Iată, atîta se vedea pe pămîntul necunoscut! Erau păduri, și lacuri, și ape, și piscuri de munți — și încolo nimic deosebit — cum spusese Pierre Vaillant atunci. Ai fi putut gîndi că pentru descoperirea asta nu merita să te străduiești atîția ani și să faci un drum așa lung!

Dar Anton Lupan era mulțumit, folosind cuvîntul cel mai mic, era mulțumit și chiar lui îi era teamă să se gîndească la alt cuvînt — fiindcă dacă ar fi dat acum frîu simțămintelor din sufletul lui, nu s-ar fi găsit cuvinte spre a le cuprinde în năvala lor de nestăvilit.

Nimic deosebit! — și cu asta avea destul de dus lumii aflate departe de aici...

Căpitanul „Speranței" își înfrînă deci simțămintele și, ținînd seama că el nu era decît un cercetător, faptele lui următoare se desfășurară cu chibzuială și cu cumpănirea cerute de acest rol.

Pînă seara izbuti să facă o schiță panoramică a vastului ținut care se pierdea în Ocean — și o termină tocmai la timp, fiindcă o dată cu apusul soarelui, asupra locurilor se lăsă un întuneric adînc, crepusculul arătîndu-se ciudat de scurt.

A doua zi pe cer erau nori, dar ceața nu reveni și peisajul își dezvălui iarăși detaliile, deși lipsit de culorile uluitoare din ajun. Îndată ce se lumină destul, mica expediție porni la drum.

Lacul de jos, singurul care își păstra culoarea în mijlocul cenușiului, fu trecut pe hartă și botezat Brațeșul-Alb, iar piscul de dincolo, unde ajunseră a doua zi, la căderea serii, primi numele Clăbucet.

Mai departe zăpada se sfîrșea și de acolo coborîră spre cîmpie, mergînd zile întregi numai prin păduri de cedri și fag. Întîlneau adesea cîini și pisici sălbatice și uneori bursuci, puținele vietăți care populau aceste păduri.

Fără îndoială că ţinutul nu era locuit şi nici măcar străbătut de nomazi, deoarece nu se vedeau pe nicăieri semne lăsate de oameni în trecerea lor. Fără să vrei, îţi simţeai sufletul răscolit de o adîncă tulburare, la gîndul că străbăteai primul, primul om de la ivirea vieţii pe pămînt, un colţ al planetei acesteia, care după sute, după mii de ani de civilizaţie rămînea încă necunoscut. Asta răsplătea şi osteneala, şi frigul, şi drumul îndelungat făcut pînă aici.

După o săptămînă de mers întins ajunseră la ocean, aproape de vărsarea rîului pe care-l văzuseră de sus. Aici probabil debarcase expediţia din care făcuse parte Arnold Vaillant, dar desigur, după atîţia ani, nu se vedea nici o urmă a trecerii lor, nici un semn care să arate încotro porniseră atunci.

Anton Lupan nu zăbovi în acest loc decît o zi, fiindcă ţărmul era sterp şi pustiu — apoi porniră pe cursul apei, în sus, fără să ştie că începeau partea cea mai grea a greului drum.

Nici Darwin, nici următoarea expediţie, cu tatăl lui Pierre, nu urmărise să străbată de două ori acest ţinut, şi unii şi alţii se mulţumiseră în planurile lor să facă un singur drum peste pămîntul necunoscut. Ajuns la ocean, Darwin urma să se îmbarce pe bricul „Beagle", iar ceilalţi, care debarcaseră în acest loc, trimiseseră corabia înainte, să-i aştepte pe canal, în locul unde era ancorată „Speranţa" acum.

Anton Lupan, cu un echipaj destul de mic, nu putea urma planul lor, vasul n-ar fi putut ajunge aici numai cu patru oameni şi fără căpitan — aşa că el era nevoit să se întoarcă tot pe uscat, brăzdînd încă un drum în ţinut, ceea ce, dacă înfăţişa o nouă greutate, în schimb, îi dădea o mulţumire în plus.

La cîţiva kilometri, rîul pe care porniseră înapoi, spre munţi, şi pe care îl botezară romîneşte Siret, primea un afluent, dinspre sud ; Anton Lupan hotărî să urmeze cursul lui, ca să se îndepărteze mai mult de vechiul drum şi să poată cuprinde între aceste brazde trase de el pe pămîntul necunoscut, un ţinut cît mai întins.

O singură constatare îl neliniștea mai mult: băgase de seamă că în partea asta a țării, termometrul arăta temperaturi mult mai mari decît pe malul canalului și se temea ca pe povîrnișul de nord al munților, unde aveau să ajungă pe la jumătatea lui decembrie, riurile de gheață să nu se urnească înainte de timp. Însă n-avea ce face, altă cale de întoarcere nu exista, nu-i rămînea decît să grăbească pasul, deși atît oamenii cît și ponei păreau istoviți — și să caute prevăzător drumul cel mai sigur în munți.

Afluentul descoperit nu era un rîu, ci un torent spumegînd; el își păstra și aici, în cîmpie, forța cu care se prăvălea din munți. Le trebuiră cinci zile ca să străbată vreo patruzeci de kilometri pînă la izvoarele lui. Adesea întîlneau cascade înalte, sub care apele se frămîntau în volburi năprasnice și mugetul lor făcea să tremure copacii și să vuiască adîncurile pădurilor. Ramurile fagilor se întindeau ca o boltă pe deasupra apei și se uneau cu ramurile de pe țărmul celălalt, iar frunzișul era atît de des, împletit atît de sălbatic, încît kilometri în șir nu lăsau să răzbată nici o geană de cer, prefăcînd ziua într-o noapte fără sfîrșit.

Dar pe măsură ce urcau, mugetul și furia torentului scădeau, pînă ce nu mai rămase decît susurul unui fir de apă care sărea cu o sălbăticie neputincioasă din piatră în piatră. Apoi adormi și acest ultim susur, lăsînd locul unei liniști adînci, ca pe o planetă moartă de mult.

Izvoarele se aflau într-un fund de prăpastie, între două povîrnișuri înalte, cu vîrfurile golașe și pline de ghețuri. Dar pe cît de limpede, de lineară, de pașnică era natura pe acele înălțimi adormite, pe atît de frămîntată, de haotică se arăta aici, în fundul prăpastiei. Locul înfățișa, între cele două povîrnișuri acoperite de păduri dese ca peria, o împletitură bizară de roci monstruoase și de copaci prăvăliți de pe munte, unii încă verzi, alți dospiți de umezeală, alții mîncați de putregai pînă la măduvă, gata să se afunde în ei înșiși, să se topească în haosul fără margini.

Acest colț de lume, apăsat de o tăcere mortuară, tăcere pe care nu o pot avea decît abisurile, arăta, ca o forță încre-

meniteare, tot ce este în stare natura să creeze și în același timp să nimicească...

De aici înainte nu mai aveau mult de mers, numai să urce pînă la coastă și apoi să coboare povîrnișul, în partea cealaltă, ca să ajungă acasă — acasă simțeau ei acum că trebuia numit locul unde îi aștepta „Speranța".

Dar pămîntul acesta, pe care omul izbutise în sfîrșit să-l cunoască, păstra încă o taină — și ea era ascunsă la cîțiva pași, în fundul văii, unde se deschidea în sus un perete drept, de prăpastie.

Tocmai vroiau să se întoarcă, spre a găsi un povîrniș mai blînd, ca să urce la creastă, cînd Negrilă începu deodată să urle, același urlet jalnic pe care îl scosese în clipa debarcării pe insula Musarah, unde zăceau leșurile piraților.

Urmărindu-i privirea, Mihu descoperi, cu ochiul lui iscoditor și ager, pricina acestor urlete jalnice; erau și aici semne de moarte!

— Domnule, uite! exclamă flăcăul, abia stăpînindu-și glasul.

Adnana scoase și ea un strigăt de groază.

Sub peretele prăpastiei, se vedea, ieșind din mijlocul putregaiului, un craniu omenesc, rînjind biruitor deasupra acestui haos. Inima lui Anton Lupan începu să bată altfel: își luase și pămîntul Țării de Foc bir de la oameni, ca să-i lase să treacă!

— Iată, altul! zise Mihu, în șoaptă.

Se apropiară cu toții și atunci văzură încă și alte dovezi de moarte, cranii zdrobite, oase fărîmițate, nu albe, ca osemintele, ci înnegrite de umezeală, putrede, gata să se afunde în ele însile, să se destrame, să piară, cum pereau și copacii. Erau risipite numai pe cîțiva metri, dovadă că oamenii muriseră din aceeași pricină și toți deodată.

Înfrîngîndu-și groaza, fiindcă nu știa unde era ascunsă moartea, Anton Lupan se aplecă și răscolii putregaiul, în nădejdea că ar putea găsi un semn, o urmă care să vorbească despre eroii aceștia mai mult decît vorbeau oasele. Nu încăpea îndoială că aici zăceau însoțitorii lui Arnold Vaillant, singurii oameni despre care se știa să fi pornit

în părţile acestea. Putregaiul însă nimicise totul, cu o putere de distrugere care îţi îngreuia judecata; nu rămăsese decît fierul, şi acela mîncat de rugină pe jumătate, un cuţit, un revolver cu ţeava subţiată, alt cuţit, mai departe, o urmă de bidon, o cheie, o cutie de conserve, un ceasornic, singurul care se păstrase aproape întreg, între capacele lui de aur, mai tari decît puterea nimicitoare a anilor.

După ce îl şterse de putregaiul ud, Anton Lupan văzu pe el o monogramă, „T. S.", care însă nu-i dezvăluia numele omului mort aici; nu-şi amintea cine fuseseră însoţitorii lui Arnold Vaillant, şi, de altminteri, faptul nu avea nici o însemnătate.

Şi pe plăselele cuţitului fusese săpată o monogramă, dar vremea o mîncase...

In clipa cînd să se ridice, degetele i se încurcară într-un lănţug de aur, de care atîrna o cruciuliţă strîmbată. Pe o parte era gravată o urare: „Domnul să te aibă în pază!", pe partea cealaltă două iniţiale. O clipă, inima lui Anton Lupan încetă să bată. Iniţialele, A. şi V. care se citeau limpede, nu puteau fi ale altuia — Arnold Vaillant zăcea aici laolaltă cu ceilalţi!

Fără să vrea, gîndul i se duse la prietenul său, care cine ştie dacă nu pierise şi el, prin alte locuri, înainte de a-şi îndeplini această chinuitoare dorinţă, să găsească oasele tatălui...

Iată cum se dezvăluise şi ultima taină!

Mica expediţie nu plecă mai departe, pînă ce nu împlini ceeace Anton Lupan socotea o datorie pioasă, nu numai faţă de amintirea lui Arnold Vaillant, ci a tuturora care pieriseră acolo, mînaţi de una din acele porniri nerăsplătite de oameni mai niciodată.

Atît cît era cu putinţă în îngrămădirea aceea haotică, aleseră oasele dintre trunchiurile putrezite ale copacilor, le duseră mai departe, le îngropară laolaltă, iar deasupra împinseră un bloc mare de piatră. Alt semn nu putură să lase, nu era timp să sape un nume, o dată, dar nici n-ar fi folosit această strădanie, fiindcă era greu să te gîndeşti că ar mai trece oameni pe aici, cîndva, să descopere mormîntul din fundul prăpastiei.

Tîrziu după prînz, expediția porni mai departe, fiecare fiind apăsat de tristețe și de teamă. Numai natura sălbatică rămînea nepăsătoare, în urmă, putrezeau în liniște copacii, își arăta printre frunze ochiul iscoditor Sfredelușul, țopăia în fața oamenilor Cățărătoarea curioasă și neastîmpărată, țipau înfiorător prinzătoarele de muște în vîrful copacilor.

Ieșind din pădure, își continuară drumul către culme, pe un povîrniș de gheață. Aici fiecare pas înainte însemna o luptă sîcîitoare cu alunecușul pantei.

Îndată își dădură seama că bieții ponei nu puteau merge mai departe, neavînd potcoave cu colți, ca să se lupte cu povîrnișul și gheața.

— Ce facem? întrebă Adnana, care se chinuia zadarnic să îl tragă pe al său mai departe.

— O să le mulțumim pentru bravura lor și-o să le dăm drumul, să se ducă unde or vrea, în pace! hotărî căpitanul. Acum samarele sînt ușurate, nu mai avem mult de mers — om duce noi cortul și merindele, pînă la creastă.

— Dar n-o să-i mănînce lupii, domnule? scînci Mihu, agățîndu-se de grumazul căluțului.

— Pe-aici nu sînt lupi, doar ai văzut că n-am găsit urma nici unuia.

— Și n-au să moară de foame?

— Cred că vor ști ei să-și caute hrană, la cîmpie, spre malul Oceanului.

Și Mihu și Adnana aveau ochii plini de lacrimi, cînd cei doi blînzi tovarăși de drum, despovărați de samare, fură lăsați liberi, să se ducă devale — și multe zile de atunci înainte își simțiră inima îngreuiată...

Dar acum nu era timp de pierdut, se lăsa seara și ei trebuiau să urce din greu povîrnișul de gheață...

După ce se trudiseră așa ceasuri îndelungate și erau aproape de creastă, luînd seama la anumite puncte îndepărtate față de care, în mersul lor înainte, ar fi trebuit să aibă poziția schimbată, Anton Lupan își dădu seama deodată, că în loc să urce, începuseră să coboare o dată cu gheața.

Ceea ce îl neliniștise încă de pe malul Oceanului, se întîmplase! Se aflau pe unul din acele uriașe fluvii de gheață, care cînd se pornesc, nu au mișcarea înceată, geologică, a

gheţarilor, ci a unei ape aşezate în matcă. Desprins din patul lui, de căldura timpurie, fluviul se urnise şi aluneca la vale, cu măreţia unui astru care s-ar rupe din legile universului şi ar vrea să-şi facă singur soarta.

Era un bloc alb, de cîteva sute de mii de tone, întins pe mai mulţi kilometri şi acum, dacă se pornise, nimic nu mai putea să-l oprească. El aluneca domol, dar năprasnic, ca o navă gigantică, a cărei etravă avea să fărîme tot ce-i stătea în cale. In adîncuri, la zeci de metri, se şi auzeau pîrîiturile surde ale pămîntului desţelenit, ale stîncilor dezghiocate. Jos, departe, pădurea începu să freamăte, apoi copacii prinseră să cadă, parcă doboriţi de o secure uriaşă; prova giganticei nave îşi deschidea, cu brutalitate, calea ei maiestuoasă.

Apoi deodată ceva se frînse, făcînd să pîrîie pămîntul şi să tremure cerul, şi etrava de gheaţă, departe, în vale, se prăbuşi în prăpastie, să întregească jos haosul.

— Iată cum au pierit bieţii oameni! zise Anton Lupan, cutremurîndu-se. Dacă ne prindea acolo, ne-ar fi găsit şi nouă alţii oasele!

— Da' lasă că nici acum nu stăm pe moale! adăugă plutaşul, văzînd cum alunecau, o dată cu gheaţa.

Pînă la prăpastie era poate un kilometru şi jumătate, ceea ce făcea ca primejdia să pară departe, dar nimeni nu se gîndise cît le trebuia să meargă de-a latul pe această masă alunecoasă, ca să-i găsească marginea.

Intreg peisajul fiind îmbrăcat în zăpadă, nici nu puteai bănui unde începe pămîntul şi se termină gheaţa, aşa că porniră la întîmplare, spre dreapta, fără să ştie dacă în stînga scăparea nu era mai aproape. Curînd se lăsă seara, dar ei trebuiră să-şi continue drumul trudnic, alunecînd la tot pasul, zdrelindu-şi mîinile în colţurile de gheaţă — şi merseră aşa ceasuri îndelungate, orientîndu-se după huietul sloiurilor care se prăbuşeau în prăpastie, auzindu-se tot mai aproape.

Fură ceasuri grele, de istovire amestecată cu spaimă, dar într-un tîrziu, frămîntarea gheţei, care li se frîngea sub picioare, prevesti apropierea uscatului. In frecarea lui cu pămîntul nemişcat de pe margini, fluviul îngheţat stîrnea

vîrtejuri, ca o apă tumultuoasă, se măcina cu o furie amarnică, umplînd întunericul nopții de scrîșnituri, mugete și vuiete amestecate...

A doua zi, cînd se lăsa înserarea, erau la creastă — și cerul se înseninase deodată, poate spre a le sărbători întoarcerea. Se aflau pe un pisc, la răsăritul celui unde urcaseră prima dată, și pe acesta căpitanul îl boteză Vîrful Vaillant, în amintirea celor trei oameni, trei generații care visaseră să ajungă aici, dar nu avuseseră parte.

Jos se vedea canalul și „Speranța", la ancoră, numai satul alcalufilor rămînea ascuns, sub frunzișul copacilor. Deși pînă acolo ar fi putut ajunge acum, la coborîș, în cîteva ceasuri, Anton Lupan hotărî să poposească aici peste noapte. Din locul acesta, privirea ajungea, în lumina dinaintea serii, pînă la malul Oceanului — pămîntul cunoscut astăzi se dezvăluia încă o dată, arătîndu-se în fața lui Anton Lupan așa cum îl înfățișase el la început, pe acea schiță panoramică. Dar astăzi, în afară de ce înfățișa schița, îl străbătuse cu piciorul, trecînd mare parte din el pe hartă, adunase plante, roci, își umpluse carnetul cu date și observații pe care avea să le trimită Societăților Geografice, împlinindu-și datoria pînă la capăt.

In cele cinci săptămîni cît durase această călătorie anevoioasă, străbătuse cu bravii săi oameni, oameni socotindu-i și pe Mihu, și pe Adnana, umblînd pe locuri încă necercetate, peste patru sute de kilometri, acoperind cu privirea dacă nu și cu pasul, aproape întreg ținutul dintre al 67-lea și al 68-lea meridian vestic, între paralela a 54-a și a 55-a, adică tocmai acea parte a Țării de Foc despre care omenirea nu avea cea mai palidă imagine.

Și în seara asta, cînd își dusese drumul pînă la capăt, Anton Lupan se gîndi din nou la Pierre Vaillant și la necunoscuta-i soartă, și vorbele lui de la început îi veniră în minte iarăși. Nu găsise nimic deosebit pe pămîntul străbătut, în marginea căruia se afla astăzi — nici o minune, nici o descoperire fantastică — dar important era că de pe hartă dispăruse încă o pată albă!

Și mai avea o mulțumire căpitanul „Speranței" în seara asta: colo jos, ascuns sub frunzișul copacilor, se afla un

sat, primul semn al civilizației — el cu echipajul său izbutise să facă oameni din alcalufii sălbatici...

Era prima oară cînd răsufla liniștit căpitanul, cuprins de o mulțumire ale cărei margini nu se puteau măsura și nici deduce prin vreun calcul — măsurîndu-i unghiurile cu sextantul!

Cristea Busuioc cu Mihu întinseseră cortul, apoi făcuseră foc și cinaseră cu toții, ultima oară în călătoria asta, socotind că a doua zi, înaintea prînzului, aveau să fie la ei acasă, pe bordul „Speranței".

Între timp, noaptea se lăsase și dinspre răsărit amenințau nori de ploaie, fiindcă stelele, abia răsărite, pereau, una cîte una, aruncînd priviri speriate oamenilor. Sus, pe munte, aerul era rece, dar acum toți erau deprinși și cu frigul și cu umezeala, și cînd se nimerea vreo zi senină, umblau în cămăși, cu brațele goale.

Anton Lupan, așezat pe o lespede, cu spinarea rezemată de stîncă, urmărea înecul stelelor. Adnana stătea alături și își scălda ochii, ca într-o baie amețitoare, în întunericul care se întindea, parcă în trepte din ce în ce mai dese, pînă în fundul văii.

Și-abia acum, în prima lui clipă de liniște după săptămini de zile, vedea căpitanul că omul de echipaj Adnana arăta altfel și desigur avea altă plămădire decît restul oamenilor — și avînd în sfîrșit răgaz, își simți și bătăile inimii. Și fără să vrea, neademenit pînă acum, Ulyse se pomeni mîngîind părul sirenei.

— Ți-e frig, Adnana?

— Nu; ți-am mai spus că alături de tine mi-e mai cald decît în cabină.

Spunea asta cu viu grai, doamne! — sau era numai gîndul ei, pe care el îl auzea, prin acea ciudată însușire?

— De care cabină vorbești?

Fusese glasul lui, rostise el tare această îndrăzneală? Mai puteai ști? — și la el, și la ea, era vorba, era gîndul?

— De cea de la prova, știi doară! răspunse Adnana.

— Cînd socotești că o să te muți la mine?

A, nu, de data asta, sigur, fusese doar gîndul căpitanului! Și ea, care îi auzea gîndurile, răspunse în același chip, zbătîndu-se, ca între doi pereți de închisoare, între sfiicîune și îndrăzneală:

— Cînd ai să-mi poruncești, căci tu ești stăpînul cabinelor...

Apoi deodată Adnana tresări, ai fi spus speriată în sfîrșit de vorbele sale:

— Ia uite!

— Ce este?

— O stea care a căzut și rătăcește prin pădure!

Se făcuse noapte tîrzie: Mihu și plutașul adormiseră, înveliți în cojoace, cu mantăile de ploaie puse pe deasupra. Cerul se înnorase de-a binelea.

Dincoace de canal, în pădure, se vedea o lumină pîlpîitoare, legănîndu-se, pierind o clipă, ca să se ivească alături, într-o șerpuire plină de taină. Negrilă, așezat pînă atunci la picioarele Adnanei, sări în picioare și începu să miriie.

— Nu-i o stea, dar e într-adevăr o lumină care se mișcă prin pădure, zise Anton Lupan, ridicîndu-se și el, cuprins de neliniște. Numai de n-ar aduce vreo nenorocire! Hei, Mihule, Busuioace!...

Lumina părea o torță, ca a alcaluților, coborînd la vale, spre marginea pădurii — și dacă aici, la depărtare, se vedea sfîșiind întunericul cu atîta repeziciune, însemna că omul care o purta nu mergea nici la pas, nici în fugă, ci rostogolindu-se, ca stîncile smulse de pe piscuri, ca vîntul, ca fulgerele.

Cristea Busuioc și Mihu se apropiară, dîrdîind în cojoace, cuprinși de frigul care te ia fără veste cînd te trezești la jumătatea somnului.

— Vedeți lumina aceea, în vale?

— O vedem, domnule! Mare comedie.

Ajunsă în locul unde se bănuia marginea pădurii, torța șovăi cîteva clipe, apoi prinse să se legene, în mișcări amenințătoare, răspîndind în jur scîntei, ca o ploaie de stele — și deodată crescu din ea însăși, pînă se prefăcu într-o mare vîlvătaie.

Anton Lupan simţi un pumnal rece în inimă.

— Au pus foc satului, tîlharii! Băieţi, stringeţi corturile şi haideţi!

Apoi se prăvăli la vale.

De-aici, de departe, nu avea cum să-şi dea seama că nu ardeau casele alcalufilor, ci cabana lui Martin Stricland. în trosnetul scîndurilor uscate şi-n pocnetul sticlelor de aur.

Răfuiala

Fusese şi jos una din rarele, din puţinele zile senine care, la începutul lui ianuarie arătau cu zgîrcenie statornicirea verii — cînd, pe la ceasurile nouă dimineaţa, departe, spre apus, la cotul canalului, se iviră, lucînd în soare, pînzele unei corăbii. Părea să fie tot o goeletă, sau poate un schooner, primul vas care apărea aici de un an de zile. Corabia, după ce mai navigă domol cam o jumătate de milă, se opri la adăpostul unei insule şi oamenii de pază pe ţărm nu o mai văzură.

— Ce-o fi asta, măi Gherasime ? întrebă Ieremia.

— Tu nu vezi ? Un schooner ! Ce, nu are voie să umble, ai închis tu canalul pentru alte corăbii ?

Mai mult oamenii nu vorbiră şi restul zilei se scurse pe nesimţite, fiecare văzîndu-şi de treburi în linişte. Dar nu aceeaşi linişte era şi dincolo de malul rîului...

Seara, curînd după căderea întunericului, adică la timpul cînd pe munte Anton Lupan cu ai săi cinau la lumina focului, dincoace, Martin Stricland şi Black Pedro stăteau tainic de vorbă, în cabană.

— Cîţi oameni ai pregătit ? întrebă primul.

— Unsprezece, senor ; doisprezece cu mine.

— Şi cum o să faceţi ?

— La semnul meu, trei din ei au să iasă tiptil din casă, au să se apropie de malul rîului şi-au să sugrume pe omul care stă de pază. Acesta priveghează mai ales spre ţărmul nostru, aşa că n-o să le fie greu să-i cadă în spinare.

— Dar ești sigur de oamenii tăi, Pedro? N-au să te trădeze?

— Nu, senor; le-am luminat mințile și-au înțeles că albii de pe corabie sînt aducători de nenorocire; bunătatea lor e numai un mijloc de a-și ascunde gîndurile rele. Ați văzut, pînă n-a murit Suino, pe care ei îl numesc moș Andrei, n-am putut să mă apropii de niciunul — bătrînul îi păzea cu strășnicie și mă lua la goană cum mă simțea că trec rîul.

— Bine, Pedro, numai să se termine astă-seară, fiindcă altfel mi-e să nu se întoarcă tîlharul cel mare, căpitanul! Și-așa ai lungit treaba prea multă vreme!

Metisul mugi, cu nedumerire. Nu făcuse el tot ce-i stătuse în putință, nu se străduise să asmută oamenii? Ce vină avea el dacă pînă în clipa morții bătrînul Suino îi stătuse împotrivă?

— Piroagele le aveți pregătite? continuă stăpînă-su.

— Da; la semnul meu, două vor pleca în sus, apoi vor coborî prin mijlocul canalului. Cealaltă se va apropia de corabie. Dacă omul care stă de pază pe punte n-o să-i lase să se urce, au să-i arunce în ochi o torță aprinsă. Atunci au să năvălească și ceilalți, prin spate. O să meargă ușor, senor; ei sînt trei oameni și noi doisprezece.

— Dar au puști, Pedro, ține seama!

— N-au să aibă cînd trage.

— Bine, să fii cu grijă!

— Senor, și după aceea o să-mi dați fotografia?

— Nu astă-seară, ci după ce ai să termini cu toți ceilalți, și mai ales cu căpitanul.

Pe chipul lui Black Pedro trecu o umbră de dezamăgire, dar el își înclină capul, cu supunere.

— Da, senor. N-au să se mai întoarcă niciodată pe corabie...

— Stai! tresări Martin Stricland, punîndu-i mîna la gură.

În liniștea grea care împresura cabana i se păruse că aude un pas afară, dar desigur fusese numai o închipuire; după ce trase îndelung cu urechea, nu izbuti să deslușească nimic decît vuietul rîului, care făcea liniștea locului mai grea, mai țiuitoare.

— Atunci, Pedro, mi se pare că-i ora!

— Da, senor! Culcați-vă și lăsați totul pe mine.

Metisul făcu un pas, să plece, cînd deodată se opri locului, cu un răcnet de spaimă. Ușa sărise în lături, sub o lovitură, și-n prag, contopită cu întunericul nopții, se ivise o umbră uriașă, umbra unui om învelit într-o mantie neagră, cu gluga trasă pînă deasupra ochilor.

Martin Stricland sări în lături, cu mîna la buzunarul pantalonului — dar cu o mișcare mai repede, omul din prag scoase revolverul.

— Sus mîinile, Clark Norman! A sosit clipa răfuielii!

— Kurt Schlimbach!

— Eu, prietene! Te caut de multă vreme!

— N-ai murit? bîigui Martin Stricland, palid.

Black Pedro scoase un muget, deosebit de toate mugetele lui cunoscute, un muget de nedumerire, de spaimă, de nebunie.

— Netrebnicule! șuieră stăpînă-su. M-am încrezut în tine, și tu m-ai trădat, corcitură!

Metisul se legănă, cu ochii holbați, gata să cadă.

— Nu, senor, nu! Eu... Hummm!

Noul venit făcu un pas înainte, fără să slăbească arma din mînă, trînti ușa cu piciorul, apoi, rîzînd încetișor și subțiat, își dădu în lături gulerul mantăii, lăsînd să i se vadă gîtul, brăzdat de o cicatrice înspăimîntătoare.

— Nu-l mustra degeaba, Norman! zise, în liniște, continuîndu-și rîsul subțire. Bietul om și-a făcut datoria cinstit, uite colea, dar un elefant ca mine nu moare cu una cu două

Apoi, întorcîndu-se spre Black Pedro, continuă blînd, aproape cu prietenie:

— Hai, băiete, fii liniștit; nu am nimic cu tine. Să știi că ai lucrat bine, numai că n-ai avut un cuțit ca lumea. Păi tu crezi că pentru grumazul meu ajunge un briceag cu care înjunghii cîinii? Hai, acu' du-te!

Metisul rămase locului, uitîndu-se cînd la unul, cînd la altul, cu priviri înnebunite. Apoi scoase un muget de fiară rănită și se repezi la Schlimbach, nesocotindu-i statura uriașă și țeava revolverului.

— Tu vrei să-i omori pe padre !... Hummm ! Omoară-mă pe mine !

Schlimbach îi puse pumnul în piept și-l ridică în aer, ca pe o gînganie, privindu-l cu milă.

— Ah, poate tu ești fiul lui Filipo ? Sărmane băiete, tatăl tău e mort de cinci ani de zile și dacă vrei să știi cine-i ucigașul, uite-l !

Martin Stricland se făcu roșu, pe urmă păli iarăși.

— Minți ! mugi metisul.

— Mint ? Întreabă-l ! De ce s-ar mai ascunde — că tot i-a sunat ceasul pieirii !

Black Pedro se întoarse spre stăpînă-su, cu o privire deznădăjduită :

— Senor, spuneți-mi că minte ! Minte !

— Cară-te ! scrîșni Stricland.

Cîteva clipe metisul rămase țeapăn, cu ochii holbați, apoi se smulse din mîna uriașului, se năpusti pe ușă, și se adînci în pădure, scoțînd mugete înnebunite.

Schlimbach întoarse capul după dînsul ; această mișcare nu dură decît o frîntură de secundă, neîndestulătoare ca un om, oricît de iute, să scoată revolverul din buzunar, să-i sucească piedica și să tragă. Sînt trei mișcări distincte, care, la rîndul lor, se descompun în numeroase mișcări mai mărunte. Era timp pentru una singură ; Martin Stricland o făcu fără să judece, și totul se petrecu fulgerător, ca o destindere, al cărei început se confundă cu finele.

Dintr-o singură mișcare, unica posibilă, mîna lui se contopi cu pumnalul de pe masă și așa căzu în spinarea uriașului. Nu trebui alt gest ca lama să pătrundă — pătrunse, pînă la prăsele, din aceeași mișcare unică. De aici înainte, mișcările își reluară ritmul și sacadarea obișnuită.

Schlimbach scăpă revolverul din mînă, gemu, se întoarse, ridică brațul, își încleștă degetele în beregata ucigașului, își tîri pasul înainte, un pas, al doilea, al treilea, fiecare din mișcări mai multe, pînă ce amîndoi se împiedicară de piciorul mesei și se prăbușiră. Apoi urmară spasmurile, numeroasele mișcări ale agoniei, învălmășite, nedistincte...

În acest timp, Black Pedro își continua goana prin pădure, orbește, lovindu-se de trunchiuri, împiedicîndu-se în

pietre, prăbușindu-se. Uneori părea că se dezmeticește, se oprea pe un dîmb, privea devale, în beznă, cu ochii îndobitociți, apoi clătina din cap și pornea mai departe, zgîriindu-și obrazul cu unghiile, mușcîndu-și pumnii, smulgîndu-și părul și barba și mugind neîncetat, ca animalele hăituite.

Așa goni el îndelung, în neștire, pînă ce se prăbuși într-un fund de rîpă și fruntea i se propti în pămîntul umed. Se pornise vîntul, sus ramurile se mișcau, într-un freamăt adînc, filfîiau liliecii prin bezna de nepătruns. Metisul privi spre cer, cu ochii înlăcrămați, privi spre pămînt, privi înlăuntrul său, își văzu inima bătînd, își auzi răsuflarea șuierînd și gemu:

— Padre!... Padre! Hummm!

Luă în mînă un bulgăre, îl duse la gură, își vîri dinții în el, înghiți pămîntul. Luă frunze de pe jos, scoarță de copac, vreascuri, le frînse în dinți, poate căutînd natura și calea de a se reîntoarce la ea, prăbușit și împovărat, acum, în ultimul ceas al lumii.

Rămase aici mult timp, adulmecînd, ascultînd, parcă mai liniștit, pînă ce înlăuntrul său inima începu să i se zvîrcolească iarăși, surpîndu-i pieptul, împingîndu-l spre pămînt, mustrîndu-l. Black Pedro se tîrî, ca o reptilă, din fundul rîpei pînă sus, deasupra dîmbului. Ascultă, mugi:

— Padre! Hummm!...

Copacii își împleteau tremurătura cu mugetul.

Metisul se ridică, ascultă iar, îndelung, ca și cum ar fi înțeles graiul copacilor, pe urmă luă o creangă uscată de jos și, îngenunchind asupra ei, scăpără chibritul. Lemnul rășinos se aprinse, cu pocnituri, scoțînd fum negru, gros, ca al rugurilor. Și Black Pedro rămase aplecat peste flacără mult timp, privind-o îndobitocit pînă ce ochii aproape îi orbiră și-și simți obrazul sfîrîind.

Atunci în pieptul lui se născu iar nevoia de a mugi, ca și cînd flacăra i-ar fi răscolit durerile adînci și i-ar fi redat, mai vie, puterea suferinței. El sări în picioare, ridică torța deasupra capului, alungînd liliecii pădurii, și se rostogoli la vale, cu focul, cu pămîntul, cu copacii, cu pietrele,

cu întreaga natură din jur, aspra lui mamă, pe care nimeni nu i-o putea ucide, și care îl reprimea, sălbatică, rea, bună, de nepătruns.

*

* *

La ora aceea din noapte, de pază pe malul rîului era Haralamb, iar Ieremia, de vardie pe puntea „Speranței".

Într-un timp, Haralamb simțise dincolo, la cabană, mișcări ciudate și își ciulise urechile. Părea că la Martin Stricland se petrec fapte neobișnuite, dar asta nu-l privea pe dînsul, atît timp cît nimeni nu se apropia de malul rîului.

Auzise el la o vreme și-n spate nu știu ce șoapte, pe lîngă una din casele alcalufe, și dăduse o gură:

— Mă, care sînteți acolo?

Șoaptele amuțiseră, iar el nu-și mai bătuse capul să le afle pricina, fiindcă nu-i nimic de mirare, dacă într-o noapte unor alcalufi nu le vine somnul și mai sporovăiesc între dînșii.

Iată însă că după o vreme, ușa cabanei pocnise, el nu o vedea, răspundea în partea cealaltă — și Black Pedro o luase la goană mugind, spre pădure — el, și nu altul, căci doar îi cunoștea glasul. Nici asta nu era de multă mirare, decît poate că nu se potrivea cu ora tîrzie a nopții; altminteri, erau toți obișnuiți cu mugetele metisului.

Totuși, Haralamb socotise că n-ar strica să fie și el și vără-su mai cu luare aminte — de aceea îl strigase și pe acela, și-i dăduse de veste:

— Hei-hei! Măi Ieremie!

— Ce-i? răspunsese ursuz omul.

— Fii cu ochii în patru, că parcă umblă duhurile rele!

— N-avea grijă!

Gherasim și Ismail dormeau duși, de cu seara, deoarece peste o oră, adică la miezul nopții, urmau să ia paza în primire.

Trecuseră numai puține clipe cînd, de data asta, strigă Ieremia:

— Măi vere, tu vezi o lumină?

— Unde?

— Colo, sus, în pădure.

De pe malul rîului nu se vedea povîrnișul muntelui.

— Ia fă-te mai încoace! continuă Ieremia.

Haralamb se trase cîțiva pași în lături și atunci văzu într-adevăr o lumină zbătîndu-se prin pădure. Erau obișnuiți cu torțele fuegienilor, numai că ei nu prea umblau noaptea pe drumuri.

— Ia, mai bine scoală-i și pe ceilalți! strigă, cuprins de oarecare neliniște.

Gherasim dormea în culcușul lui din hambar, deși nu l-ar fi împiedicat nimeni să se culce ca oamenii, în cabina de la prova, acum, în lipsa Adnanei.

— Dar Ismail unde-i? întrebă cîrmaciul, văzînd culcușul de alături liber.

Ieremia ridică din umeri.

— Aha! se dumeri Gherasim, după ce-i trecu buimăceala somnului. Trage la bine, fir-ar Coranul lui să fie! Du-te și scoală-l că trebuie să se fi tolănit la prova, în cabină.

Cabina de la prova însă era goală, orînduită cu grijă, așa cum o lăsase Adnana, în clipa plecării.

— Unde naiba să fie? făcură oamenii, pradă nedumeririi. De plecat, n-a putut să plece, că barca, uite-o colea! Ce naiba, doar n-o umbla pe apă, ca duburile!

— Și-apoi ce, — zise Ieremia, — eu eram chior, să nu-l simt dacă-l apucau nebuniile?

Gherasim se bătu cu palma în frunte:

— Ptii! Ia vino încoa'! Să știi că păcătosul se lăfăiește în patul căpitanului. Ce să tragă la bine, trage la boierie, cabina de la prova nu-i mai ajunge!

Intocmai! Ismail sforăia, cu burta în sus, cu mîinile sub cap, ca pașalele, cu mustața zbîrlită, taman în patul lui Anton Lupan, și parcă și prin somn nu-și mai încăpea în piele de fudulie.

— Scoal', tîlharule!

Gust de boierie? Bietul Ismail!... Cine știe ce presimțiri îl mînaseră să încerce patul din vreme! Fiindcă trei cea-

suri mai tîrziu, avea să zacă aici, ciuruit de gloanțe, în agonie.

În acest timp, torța bezmeticea printre copaci, rostogolindu-se spre marginea pădurii. Deși nu știa dacă avea să se lupte și cu cine, Haralamb trase piedica puștii, fără să scape din ochi flacăra mișcătoare. Aceasta ajunse pe tăpșanul de deasupra cabanei, se legănă de cîteva ori, în neștire, apoi își urmă calea, răspîndind scîntei pocnitoare.

— Ce naiba face năzgîmbul? se întrebă Haralamb, recunoscînd, la lumina flăcării, umbra metisului.

Torța pieri în spatele cabanei și se lăsă beznă deplină.

„Am sculat oamenii de pomană! își zise ruminul, cu ciudă. Acum să te ții cu ocările! Pthiu, lua-te-ar naiba de jivină neagră! Te mînă necuratu' noaptea prin pădure!..."

Dar nu-și sfîrși gîndul bine, cînd, în pocnetul scîndurii dospite, acoperișul cabanei se prefăcu într-o limbă de flăcări, înroșind norii de pe cer și copacii din marginea pădurii.

Haralamb o luă la goană, devale.

— Săriți! Gherasime, Ismaile!...

Barca „Speranței" se apropia cu repeziciune. Se auzea plescăitul apei și gîfîitul oamenilor care trăgeau la vîsle.

Altă flacără țîșni, lîngă cabană; acum ardea și magazia, făcînd să trosnească bîrnele.

— Haideți repede, fraților! Te pomenești că, beat cum e totdeauna, țicnitul ăla doarme și-l găsim gata făcut friptură.

În casele alcalufilor începură să se audă strigăte, dar nu de asta îi păsa cuiva acum. Haralamb intră în apă pînă la genunchi, întîmpinîndu-i pe ceilalți, sări în barcă și se îndreptară în pripă, de-a lungul țărmului, dincolo de vărsarea rîului. Flăcările împresuraseră cabana din toate părțile; scîndurile acoperișului începură să se frîngă și să se prăbușească înăuntru, făcînd să răbufnească pe fereastră scîntei și trîmbe de fum, învălătucite.

Oamenii săriră pe țărm și o luară la fugă înainte. Numai bucătarul, la jumătatea drumului, se opri, cuprins de neliniște; în grabă, uitase să-și pună turbanul și acum era

în capul gol, ca ghiaurii. Mare nelegiuire! Fuga înapoi, Ismaile!

Ceilalți ajunseră la cabană, în clipa cînd flăcările cuprindeau ultimul perete. Apărîndu-și cu palma obrazul de dogoare, Gherasim se apropie de fereastră, privi înăuntru și scoase un strigăt de spaimă. Lîngă masă, pe dușumeaua incinsă, zăceau două trupuri, încleștate unul în altul.

— Asta cine mai e? întrebă cîrmaciul, înlemnit de groază. Parcă l-aș cunoaște!

Haralamb își duse palma la gură:

— E neamțul de pe „Wotan", care n-a vrut să ne dea apă! Schlimbach îl cheamă!

Gherasim se trase un pas în lături, să se ferească de șfichiuiala flăcării.

— Aici a fost răfuială mare, fraților! Dumnezeu să-i ierte!

Cei doi vrăjmași rămîneau încleștați mai departe, învăluiți de fum și flăcări, Martin Stricland, cu ochii plesniți, cu limba scoasă, neslăbind cuțitul din mînă, Schlimbach prăvălit peste dînsul, strîngîndu-l de beregată, într-o încăierare sau într-o împăcare supremă.

Deasupra, sticlele de pe masă pocneau, atinse de flăcări, și praful de aur le cădea în creștet, se prelingea în jos, poleindu-le fețele...

Flacăra care coborîse din păduri trecea rîul; Black Pedro înota gîfîind, cu torța în mînă. Torentul îl ducea la vale, îi răsturna vîrtejuri în creștet, încerca să-l ducă la fund — el înghițea apă, bolborosind, dar ținea brațul deasupra, cu îndărătnicie.

Alcalufii ieșeau din case, speriați; unii fugeau spre pădure, urlînd laolaltă cu cîinii, alții se îmbulzeau înspre rîu, ieșiți cu totul din fire. Metisul trecu printre ei, fluturînd făclia. Dincolo, pereții cabanei și ai magaziei se prăbușeau, rînd pe rînd, ridicînd spre cer vălătuci de scîntei și fum vînăt.

— Haideți! zise Gherasim. Să ne vedem de ale noastre; aici nu mai e nimic de făcut.

Un muget prelung se ridică de pe malul celălalt; o casă alcalufă se aprinsese, cu flăcări ruginii — și vîntul, care se înteţea, aprindea celelalte case pe rînd. Urletul ciinilor crescu.

— Dumnezeii mă-si! înjură Haralamb, năucit. De unde s-a aprins?

Și porni în goană, spre rîu, lovindu-se cu pumnii în cap, blestemînd. La ora aceea satul era încă în paza lui, și-acum i se părea că s-a nenorocit, ca un străjer care-și părăseşte postul, lăsînd porţile cetăţii deschise în faţa vrăjmaşului.

Ceilalţi îl urmară, se aruncară în rîu, cu hainele pe ei, fără să ţină seama de frig — dar, orice ar fi făcut, era prea tîrziu. Satul ardea de la un cap la altul și-n pădure alcalufii urlau, ţopăind, dînd din mîini; în lumina flăcărilor păreau nişte arătări roşii, și nu puteai să înţelegi dacă erau înspăimîntaţi sau se veseleau ca nebunii. Numai ciinii care se îmbulzeau printre picioarele lor, păreau înspăimîntaţi într-adevăr, aşa cum se auzeau chelălăind și urlînd jalnic.

Flacăra care trecuse rîul și aprinsese satul alcaluf cobora spre ţărm, răspîndindu-și scînteile și fumul pe cerul înroşit. Era aceeaşi torţă, sau alta, luată în drum — ea își urma mersul şerpuit, ca și cum ar fi avut de împlinit un destin.

Ajuns pe malul canalului, Black Pedro se opri, cu torţa ridicată sus. „Speranţa" se vedea, la o sută de metri, părăsită în mijlocul apelor sîngerii. Metisul se uită la piroagele de pe mal, şovăi, poate nu le văzu, apoi se aruncă în apă și începu să înoate, cu flacăra pe sus. Din creanga aprinsă săreau scîntei, care cădeau în valuri, sfîrîind, și apa fierbea în jurul lui.

Pe mal, Ismail, care se urca pe îndelete în barcă, fiindcă n-avea de ce se grăbi, făcu ochii mari, apoi se cruci, ca Gherasim, că tot n-avea turban în cap — și își scuipă în sîn, ca Haralamb — să fi zis că s-a ghiaurit pe deplin. Nu văzuse niciodată pînă acum foc să meargă pe apă, ca un şarpe, cu coada în flăcări; ptiu!

Metisul înotă întins spre corabie, pînă ajunse sub bordajul înroşit; văzu scara, atîrnată, dar o ocoli, fără nici

un înțeles, cum ocolise piroagele — alunecă spre prova, luă torța în dinți și se cățără pe lanțul ancorei, pînă ce se prinse cu mîna de parapet și sări sus.

Ismail văzu focul urcîndu-se pe bord, dar nu se dezmetici decît în clipa următoare, cînd flacăra crescu, amenințînd să cuprindă totul în jur. Atunci nu mai judecă, n-avea cînd, nu stătu să-i strige pe Gherasim, pe ceilalți — nu era timp: „Speranța" ardea — avea să se prefacă în rug. Bucătarul puse mîna pe vîsle și se opinti cu un icnet adînc; barca făcu un salt, afundîndu-și prova în apele roșii.

„Speranța" ardea; flăcările cuprinseseră tenda, apoi scîndurile bocaportului — și își săltau limbile încîrligate în sus, să se agațe de ghiu; în hambar se auzea graurul lovindu-se de gratii și strigînd speriat:

— Ad-na-na!... Ad-na-na!...

Îndată aveau să se aprindă catargele, pînzele strînse, puntea îmbibată în smoală avea să ardă trosnind — și totul să se năruie, întregul lor avut și avutul lui, șalvarii, turbanul, dar mai cu seamă gazelul de la Stambul... Ismail se opinti.

Dincolo, satul se prefăcea în scrum; ultimele bîrne se prăbușeau — și întunericul începea să se împletească prin fum. Alcalufii, cu torțe aprinse, se furișau prin pădure, ocolind focul, îndreptîndu-se spre piroagele de pe țărm; din mijlocul pîrjolului, sufletul lor nomad se ridica și-i mîna, în neștire, la drum, cu ramuri aprinse în mîini, urmați de femei, de copii, de cîini...

Ismail lăsă vîslele și se prinse de capătul scării, izbindu-se ca un sac greu în bordajul încins. Deasupra parapetului, printre flăcări, luci, hidă, țeava unei puști, îndreptată spre el.

— Înapoi! Hummm!

Black Pedro, rășchirat, ud, țeapăn, ca o răgălie dusă de ghețuri, cu părul țepos, cu barba smulsă, cu ochii sticloși, rînjea sălbatic deasupra lui.

— Înapoi! Te împușc! Hummm!

Graurul striga, deznădăjduit:

— Ad-na-na!... Ad-na-na!...

O flacără albăstruie îi luci în ochi lui Ismail — bubuitura n-o auzi, își simți umărul stîng înmuiat și scăpă scara din mîini. Metisul, speriat de împușcătură, o luă la fugă pe punte, lipăind.

Bucătarul se prinse cu mîna dreaptă de marginea bărcii, încercînd să strige, dar nu putu, se uită spre mal să-i vadă pe ceilalți venind — dar nu venea nimeni și el gemu, adînc. Deasupra se auzeau flăcările, trosnind. Simțea în umărul stîng o durere adîncă, rece, ca și cînd ar fi purtat în spinare un sloi, de mult timp, dar nu-i păsa de durere, ci de neputința lui.

— Gherasime! Haralamb!... strigă, istovit.

Nu se auzea, nu se vedea nimeni venind — și flăcările pîlpîiau sus, le simțea dogorînd. Nu, nu era îngăduit să se dea bătut — acum nu-i mai păsa de șalvari, de turban, de gazel, îi țiuia în ureche alt cîntec, mai ademenitor, mai blînd, putea să închidă ochii și să-l asculte, la nesfîrșit — dar dacă se lăsa dus, ceilalți erau pierduți.

Bucătarul își scutură capul, scoase un geamăt adînc, își învinse durerea, se lepădă de cîntecul ademenitor și, apucîndu-se cu amîndouă mîinile de scară, se cățără pînă sus

Black Pedro aștepta dincolo de gura hambarului, după perdeaua de flăcări, cu pușca în mînă, tremurînd.

— Înapoi! Hummm!

Ismail puse mîna pe cange și se repezi spre el, înfruntînd țeava puștii, care își căsca gura ghintuită, crescînd, pînă ce se lărgi cît o gură de tun — și trosni.

Nu auzi nici acum bubuitura, nu mai văzu nici flacăra, fiindcă totul era o flacără în jur — își simți numai osul genunchiului pîrîind și se prăbuși, cu fața în jos, peste bocaport; înăuntrul magaziei torța metisului sfîrîia pe nisipul auriu — ardea culcușul lui Gherasim, cu miros de lînă pîrlită, ardeau șalvarii albaștri în cui. Graurul amuțise, țeapăn, înăbușit de fum, cu aripile prinse în gratii

— Jos pușca! răcni bucătarul, ridicîndu-se pe un singur picior, cu cangea în mîini.

Un glonț îi piui pe la urechi, altul îi arse pielea gîtului, ca un fier înroșit — pe urmă simți o izbitură de baros în coaste și căzu din nou în genunchi.

Black Pedro se trăgea de-a-ndăratelea spre prova, împiedicîndu-se în parîme, tremurînd cu puşca în mîini, îngrozit. Toată viaţa dorise să aibă o puşcă, a lui, şi acum vedea, cu spaimă, că puşca nu era făcătoare de minuni. Omul din faţa sa, roşu de sîngele focului şi de propriul lui sînge, se tîra spre el, cu cangea pe sus — şi dacă nici ultimul glonţ nu-l culca la pămînt...

— Înapoi! mugi metisul. Hummm!

Ismail simţi glonţul undeva, în trup, dar nu mai ştia unde, fiindcă tot trupul îi era ciuruit — şi se tîrî înainte, mînat de flăcările care veneau după el, pe firele de smoală dintre scîndurile punţii, îmboldindu-l necontenit.

Cînd îl văzu la doi paşi, Black Pedro aruncă arma din mîini, se trase înapoi, se împiedică în ancoră şi se prăbuşi pe spate, cu spinarea în parapet.

— Nu mă omorî! Hummm! Nu mă omorî! hohoti, strîngîndu-şi mîinile pe piept, făcîndu-se mic.

Acum cangea era deasupra lui, o clipă şi l-ar fi străpuns. Dar fierul omorîtor şovăi; Ismail se clătina, gata să cadă în brînci. În clipa aceea, metisul se răsuci, făcu un salt şi se prăvăli peste parapet, urlînd...

Piroagele alcalufilor se dezlipeau de mal, întinzînd pe apă un şir dantelat de făclii...

Cînd Gherasim şi ceilalţi se năpustiră pe bord, uzi, gîfîind, Ismail, în genunchi, arunca ultima găleată cu apă peste focul învins. Mirosea a tăciuni stinşi, a fum, a lemn ud — dar singura flacără pe punte rămînea sîngele lui.

— Salteaua am ars, Gherasim! zise bucătarul obidit — şi se prăbuşi.

Găleata se rostogoli departe, zdrăngănînd îndelung.

Cîrmaciul îngenunche lîngă rănit.

— Viteazule, viteazule! zise, luîndu-l în braţe. Bunul meu Ismail!

În pădure se vedeau alte făclii, coborînd. Curînd auziră strigăte şi Haralamb, recunoscîndu-le, tresări:

— Iacă, vin şi-ai noştri! Măcar dacă s-ar fi grăbit c-o zi! Gherasime, eu iau barca, să-i aduc!

Ismail tresări: căpitanul se întorcea la timpul cel mai nepotrivit; inima, cîtă mai era vie în el, se chirci. Ridică

mîna și-i făcu semn cîrmaciului să-și apropie urechea de gura lui.

— Gherasim...

Vorbea cu tăceri lungi, gîfîind:

— Nu spuneam la căpitan...

Arătă cu mîna spre cabină, la pupa:

— Nu spuneam... că... am dormit... în patul lui!

Capul îi căzu pe umăr — și amuți, căzut în leșin.

În prova pîlpîiau șters făclii. Sufletul nomad se întindea pe ape, spre apus, începîndu-și exodul lung...

Viteazul Ismail

Şi iată, acuma, în loc să ia drumul cel mai uşor, spre răsărit, să străbată strîmtoarea Le Maire, în colţul de sud-est al Ţării de Foc, şi de acolo, ocolind capul San Diego, să intre de-a dreptul în Atlantic, „Speranţa" naviga spre apus, împotriva vîntului. Drum istovitor şi trist... Dar nu puteau să plece pe ocean, erau în căutarea unei aşezări omeneşti, a unui medic, a unui spital — trebuiau să salveze viaţa lui Ismail.

Acesta zăcea, fără simţiri, în cabina de la pupa, în patul lui Anton Lupan, şi te mirai că mai răsuflă, cu atîtea răni în trup, cu atîta sînge pierdut.

„Speranţa" ridică ancora îndată ce se iviră zorile peste peisajul răvăşit; ici-colea, unele case mai fumegau încă — şi asta era tot ce rămăsese din satul alcalui.

— Muncirăm degeaba, domnule! zise cîrmaciul, amărît, privind pe ţărm, în timp ce se vira ancora.

— Nu, Gherasime! Truda noastră va rodi. Acum alcalufii au fugit, s-au împrăştiat printre insule, prin păduri — şi poate au să rătăcească aşa mult timp. Dar după ce le-o trece spaima, după ce-o da frigul, la toamnă, sînt sigur că au să se strîngă din nou şi au să se gospodărească pe seama lor. Topoarele au rămas la ei — şi pădurea are copaci destui.

Intr-adevăr, călătorii care anul următor treceau pe canalul Beagle, găseau mai departe, spre apus, dincolo de Uşuaia, un sat nou, cu case de lemn, lucrate într-un chip neobişnuit pe aici, dar era peste putinţă să afli taina acestei aşezări noi.

Mai tîrziu alcalufii s-au rărit, erau, din nefericire, un popor care se stingea, şi în locul lor veneau colonişti argentinieni, deşi, nici ei nu se îmbulzeau cine ştie cîţi, fiindcă furia aurului trecuse de mult. Numai numele satului dăinuia, Lopataia — şi mai dăinuieşte şi azi.

Căpitanul „Speranţei" nu greşise atunci...

— Da, Gherasime, ţine minte, truda noastră va rodi! repetă Anton Lupan, aruncînd o ultimă privire pe mal, spre munţi, dincolo de crestele cărora pămîntul Ţării de Foc azi nu-i mai era necunoscut.

Tristă întoarcere, dar îndeplinise, pînă la capăt, ceea ce avusese în gînd!

Sufla un vînt slab, de la sud-vest, şi goeleta, cu ghiurile în tribord, se tîra greoaie pe canal, spre apus. Adnana veghea la căpătîiul lui Ismail, iar echipajul repara stricăciunile pricinuite de foc — nu erau mari, se puteau înlătura din mers; arseseră scîndurile bocaportului, tenda, o parte din vela mică, dar aveau alta, luată de la Gibraltar; o parte din punte, arsă numai deasupra, şi o bucată de parapet, puteau să fie înlocuite mai tîrziu.

— Umblaţi mai încet, nu bocăniţi aşa! şopti Gherasim.

Nu bocănea nimeni, oamenii se mişcau în vîrful picioarelor, dar cîrmaciului tot i se părea că nu-s destul de grijulii.

La cotul canalului, după insulă, se ivi schoonerul văzut în ajun. Căpitanul lui, pe punte, cu binoclul la ochi, cerceta ţărmurile stăruitor şi parcă nedumerit.

— Halo „Speranţa"! strigă, cînd fură în dreptul lui.

Anton Lupan se aplecă peste parapet; ar fi vrut să nu strige, dar n-avea încotro.

— Halo! Ce doreşti?

— De unde veniţi?

— De-aici, de pe canal; am stat la ancoră, trei mile mai jos.

— N-ați văzut un străin, un om înalt, blond...

— Aha! șopti Gherasim. Întreabă de neamțul lui Stricland.

— Erai cu el? strigă Anton Lupan.

— Da; a debarcat ieri seară și nu știu ce-o fi pățit, că nu s-a mai întors.

— Schoonerul e al lui?

— Nu; al meu. L-a închiriat pe două luni.

— Ai primit banii?

— I-am și prăpădit.

— Atunci poți să te duci.

— Nu glumești?

— Fii liniștit! Îți trimite vorbă prin mine să-ți cauți de nevoi... Cunoști Ușuaia?

— Ca buzunarul meu.

— Noi o cunoaștem mai puțin. Vreun spital, vreun medic găsim?

— Întreabă la misiune de doctorul Joseph; e un franțuz cam posac, altminteri destul de priceput. Are și ceva hapuri, face și înțepături...

Dar vîntul era slab și potrivnic și „Speranța" se mișca încet, cu două mile pe ceas, cu trei. Din cînd în cînd Anton Lupan cobora în cabină, la Ismail. Adnana stătea nemișcată la căpătîiul rănitului, cu lacrimi în ochi, în mirosul înăbușitor de spirt, de tinctură de iod. Pansaseră rănile, strîns, cu feșe lungi, nici una nu mai sîngera, dar nu puteai ști cît sînge a rămas în trupul ciuruit. De astănoapte Ismail nu-și mai venise în simțiri.

— Ce face?

— Nu știu, respiră greu. Mai e mult?

— Da; nu avem vînt bun.

Căpitanul urca scările, cu umerii aduși, împovărat de mîhnire, și Adnana rămînea nemișcată în fața rănitului.

— Să nu mori, Ismaile, auzi! șoptea, frîngîndu-și mîinile într-un zbucium necontenit. Să nu mori! Te rog eu, Adnana! Mă auzi, dragul meu Ismail?

La Ușuaia ajunseră abia a doua zi seara, tîrziu. Anton Lupan găsi în port un colonist argentinian care se îndupleca să-l ducă la misiune, în schimbul unei sticle cu gin.

Ploua mărunt și orbecăiră mult timp, innoroindu-se pînă la genunchi, pe străzi fără lumini, și în sfîrșit ajunseră la o capelă de zid. Alături, deasupra porții ferecate cu drugi de fier, ardea un felinar strîmb.

Colonistul trase clopotul, satisfăcut. De multe ori trecînd pe aici ar fi vrut să se agațe de el — în fiecare om întîrzie un copil — dar îi lipsea îndrăzneala, era crescut în frica lui Dumnezeu și se temea ca misionarii să nu-l pîrască în cer. Acum avea bun motiv — de aceea trăgea de clopot cu sîrg, rîzînd mulțumit, să-i țină pe toată viața — plătea altcineva pentru el celui de sus.

Cu totul durase două ceasuri pînă ce doctorul Joseph să ajungă pe bord; misionarii nu-s totdeauna pregătiți pentru nevoi trupești — preocuparea lor e sufletul omenesc — pentru asta sînt gata oricînd. Așa îi spunea chiar el, lui Anton Lupan, pe drum, înotînd prin noroi. Poate se scuza, și asta era încă destul.

Colonistul venea în urma lor, chicotind — el singur știa de ce, poate pentru că-și împlinise o dorință care îl chinuise mult timp.

Intrînd în cabină, doctorul Joseph se descoperi, se închină cucernic, cu gesturi rare de monah smerit, apoi se apropie de patul lui Ismail.

— O rană la umăr, bun! Să vedem, glonțul a intrat pe sub claviculă și a ieșit prin omoplat. Bun, bun! Nici o fractură de os — se vindecă, bun! Ah, aici e mai rău, toracele perforat, glonțul a intrat prin stînga sternului, dar a deviat, bun, altfel atingea inima — nu scuipă sînge? — plămînul e întreg, ce noroc! Ah, încă o rană, în coapsa stîngă... Dar ce s-a întîmplat, ați tras la semn în el? N-am văzut în viața mea un om mai ciuruit!

Ajungînd la genunchiul drept, doctorul se încruntă; numai o clipă, căci îndată își reluă aerul lui senin și cucernic.

— Rotula și capul femurului fărîmate, bun! Piciorul trebuie tăiat dar nu merită...

Căpitanul îl privi întrebător; doctorul arătă spre cer.

— Moare, fiul meu! Va intra în împărăția celui de sus.

Adnana își mușcă pumnii, înăbușindu-și țipătul. Anton Lupan era palid și încremenit.

— Ar trebui să facem cele de cuviință, să-l împăcăm cu cerul, continuă doctorul Joseph.

Zicind acestea, deschise trusa și, dintre instrumentele medicale, dintre sticluțe și cutii cu hapuri, scoase cu smerenie cele cuvenite pentru ritualul împărtășaniei. Căpitanul îl privea, în vechea încremenire, fără să înțeleagă limpede ce se întîmplă.

— Dumneata ești medic sau preot? îl întrebă, în sfîrșit.

— De amîndouă, fiule. Cînd trupul nu mai merge, trebuie să salvăm sufletul.

— Nu te osteni, părinte. E de credință mahomedană.

Doctorul Joseph se trase un pas înapoi, cu un fel de groază, dar îndată sîngele îi veni în obraz și ochii i se însuflețiră, aprinși de ardoare.

Era un om scund și grăsuț, în haine negre, chel, cu pielea capului și a obrajilor roșișoară, cu zulufi argintii la ceafă și deasupra urechilor, ca o păpădie, cu ochelari în ramă de aur.

— Fiul meu, — zise, înflăcărindu-se, — datoria mea este să încerc, înaintea morții, să-l aduc la credința adevărată, ca să-i deschid drumul cerului.

— Ce e cu piciorul? întrebă Anton Lupan, ca și cînd n-ar fi auzit celelalte cuvinte.

— Va face gangrenă...

Adnana începu să plîngă încet, în colțul cabinei.

— Nu i-l poți amputa? întrebă căpitanul, simțind cum i se rupe ceva în inimă.

Medicul ridică brațele spre ceruri.

— Nu avem cele trebuitoare, fiul meu, răspunse, arătînd trusa, plină de odăjdii.

— Nici la misiune?

— Nu; singurul spital e la Punta Arenas!

Ploua, noaptea era neagră, apele canalului clipoceau, de smoală, nu se vedea vîrful bompresului — și pînă la Punta Arenas erau trei sute cincizeci de mile!

— Ridicați ancora! porunci căpitanul, ieșind din cabină.

„Speranța“ naviga în noapte, prin ploaia subțire. Gherasim, la cîrmă, ținea drumul după foșnetul valurilor care se spărgeau pe țărmuri ; ceilalți toți, îngrămădiți la prova, sfredeleau întunericul, ascuțindu-și ochii cu puteri nebănuite, să vadă, să simtă, să ghicească insulele, stîncile, primejdiile care le tăiau drumul !

Negrilă stătea chircit pe puntea udă, lîngă spiraiul cabinei ; din cînd în cînd se ridica, privea înăuntru, zgîria geamul cu piciorul, scheuna, pînă ce Adnana ridica ochii și-i făcea semn să se ducă încolo. Atunci cîinele pornea cu capul în pămînt, spre prova, se învîrtea pe lîngă oameni, cerșindu-le o vorbă, o lămurire — și dacă vedea că nimănui nu-i arde de dînsul, se întorcea iarăși lîngă spiraiul cabinei.

La miezul nopții Ismail își veni în simțire ; cînd deschise ochii, o văzu pe Adnana în față, privegh indu-l cu tristețea și bunătatea îngerilor izgoniți din ceruri. Apoi recunoscu patul, cabina căpitanului — și obrazul lui, pînă atunci pămîntiu, luă culoarea bujorului ; ehei, mai avea, viteazul Ismail, mai avea sînge în vine ! Adnana îi zîmbi palid :

— Ai să te faci bine, da ? Îmi făgăduiești, Ismaile ?

Zîmbea, dar inima, în pieptul ei, se zbuciuma ca valurile mării.

Rănitul ceru să bea — bău un pahar de Cotnar, mai avea căpitanul cîteva sticle, dosite de Ieremia, unde nu știa nimeni, apoi ceru demîncare ; i se dădu pește afumat, un fel de păstrăv prins în apele Oltișorului, și slănină, și iarăși păstrăv, și încă un pahar cu sucul învîrtoșat al viței de vie. Ismail nu-și putea mișca trupul zdrobit, dar înfuleca zdravăn, cît cinci, nu cît unul.

Pe punte, oamenii se priveau, treziți ca din vise rele.

— Mănîncă ?

— Mănîncă al naibii, mănîncă, nu glumă !

— Slavă Domnului ! Acum se face bine !

„Speranța“ orbecăia prin noapte, sub ploaia măruntă, rece, neostoită, împinsă de aceeași briză blajină. Din cînd în cînd, unul din oameni dădea o fugă la pupa și își arunca ochii pe spirai, în cabina luminată puternic de lampa cea mare, luată de la Marsilia.

— Ce face ?

— Bea vin !

— Ei, drăcie !

— Asta e sîngele, fraților, vedeți voi — se cere înlocuit. Dac-am avea vin negru, l-am înzdrăveni pînă mîine...

Credeau așa, sau se amăgeau între dinșii — iar goeleta naviga molcom către apus, cu două noduri, cu trei cel mult.

După ce mîncă și bău, Ismail mulțumi și închise ochii ; era cînd somn, cînd leșin. Așa trecu noaptea, trecu ziua care veni, trecură alte zile și alte nopți, în șir. Oamenii coborau cîte unul, la patul rănitului ; acesta deschidea ochii, vedea atîta dragoste pe chipurile lor pămîntii, încît se simțea fericit și atunci cerea demîncare, de băut.

— Are vină tare, al naibii turc ! zicea omul, întorcîndu-se sus.

— Vorbește mai frumos, nu ți-e rușine, nerodule ! îl mustra altul, izbit de cuvintele lui.

Dar după ce cobora și el în cabină și se întorcea la ai săi, se pomenea clătinînd din cap, minunîndu-se cu aceleași vorbe ca ăl dinaintea lui :

— Așa-i, măi frate, zdravăn, nu glumă, al ciorilor turc ! Atunci noaptea aia, ziceam că nu mai apucă lumina zilei — și acum, uite la el, bea o sticlă de vin cît ai clipi !

— Altminteri nu-l prea știam bețiv.

— Aș ! Sîngele, nu vă spuneam eu, sîngele, se cere înlocuit !

In acest chip vorbea echipajul, cuprins de nădejdi, în vreme ce „Speranța" își vedea de drum Aveau vînt schimbător, cînd dintr-un bord, cînd din altul, și înaintau cîte zece, douăzeci de mile pe zi. Pe urmă se porneau furtuni, sau cădea uliaul din munți ; atunci își găseau scăparea prin golfuri, sau pe după insule, gata să fie zdrobiți de stînci.

Uneori noaptea cerul se nimerea senin, luna ieșea tiriș de pe piscuri, frecîndu-și burta de ghețarii adormiți — și la lumina ei goeleta își răsfrîngea umbra în apele plumburii, de-ai fi zis că-i altă corabie, o corabie fantomă care navighează cu chila în sus.

Totul în jur, munții posomoriți, țărmurile cu stînci, insulele fumurii, apa canalului clipocind, păreau închipuiri, o lume de vis, numai tăcerea locului avea greutate și contur, o simțeai învăluindu-te ca o mantie cu faldurile reci, apăsîndu-ți răsuflarea, înăbușindu-te, strîngîndu-te de gît. Oamenii își duceau mîna la grumaz, trăgeau aer adînc, gîfîind, și se priveau, nedumeriți.

Navigau de zece zile și nu făcuseră nici un sfert din drum. Zadarnic ar fi așteptat scăparea la Punta Arenas — acolo ar fi ajuns prea tîrziu — scăparea era în trupul lui Ismail.

— Ce face ?

— Tocmai a adormit.

— Dar de mîncat ?

— Oho !

— Și vin ?

— Două pahare cu vîrf !

Oamenii se mișcau pe punte mai vioi, își făceau nădejdi, iar Negrilă, simțindu-i, scheuna fericit. Numai în cabină, la pupa, Anton Lupan și Adnana se uitau unul la altul, din cînd în cînd, cu grele umbre de îngrijorare în priviri. Il pansau pe Ismail în fiecare zi, rănile își stringeau marginile, carnea creștea din ea însăși la loc, numai genunchiul de cîtva timp începuse să se umfle și se făcea vînăt. Înțelegeau, cu mîhnire, cu spaimă, tot ce avea să urmeze de aici.

Curînd, zîmbetul lui Ismail pieri, și chipul, care i se înviorase, începu să se facă iar pămîntiu ; zadarnic îl îmbiau cu paharul de vin ; mîncarea, așîjderi, rămînea neatinsă, la căpătîi. Trecu încă o zi ; pe fruntea rănitului curgeau sudori reci, apoi sudori fierbinți și trupul începu a-i dogori.

Anton Lupan se uita pe hartă, deznădăjduit ; gangrena venise, n-o mai puteau ocoli, nu aveau leac împotriva ei și pînă la Punta Arenas mai puteau face trei săptămîni.

Drum lung, drum istovitor și trist.

După încă o zi, Ismail închise ochii și nu mai vorbi, dar noaptea, în timp ce la capul lui se aflau Adnana, căpitanul și Gherasim, îl auziră cîntînd. Cînta din gît, subțire, cu

glas de copil și din ochii închiși i se prelingeau lacrimi, domoale, amestecîndu-se pe obraz cu sudorile fierbinți.

Adnana se întoarse cu spatele și începu să plîngă, încetișor, cu fața în mîini. În liniștea cabinei se auzeau numai suspinul ei, și glasul subțirel al lui Ismail, înginînd gazelul de la Stambul:

„Bir ci ce ciiiz,
Adin lalé...“

Haralamb ciocăni ușor în spirai, de sus:

— Gherasime!

— Ce-i?

— A stat vîntul; ce facem?

Cîrmaciul blestemă printre dinți:

— Hristosul lui de vînt! Tocmai cînd ne zorim mai mult!

— Acum e totuna, Gherasime! îl liniști Anton Lupan, bătîndu-l pe umăr, cu un gest obosit. Degeaba ne mai grăbim...

— Moare, domnule?

— Nu știu; puroiul se ridică în sus. Vezi unde sîntem și aruncați ancora.

Cînd, ceva mai tîrziu, căpitanul ieși pe punte, oamenii se strînseră în jurul lui, tăcuți. Anton Lupan se trînti pe bocaport; țîrîia ploaia mărunt, el era în capul gol, dar n-o simțea udîndu-i părul, prelingîndu-i-se pe gît.

— E rău? întrebă cineva, după un timp.

— A făcut gangrenă; doctorul n-a mințit.

— Și-acum, domnule?

Căpitanul stătea cu ochii în gol.

— Piciorul se învinețește; nu mai e decît o scăpare: să i-l tăiem!

Se auzi răsuflarea grea a oamenilor; Mihu scîncea, în spatele lor.

„Femeile și copiii!“ Își zise Anton Lupan, fără să știe de ce. „Femeile și copiii... Au sufletul mai slab, dar poate mai bun...“

Gîndurile i se învălmășeau în cap — și peste gînduri veneau imagini, alungîndu-se unele pe altele, imagini de la Stambul, de la Pireu, de la Gibraltar, din acest drum — și altele mai vechi.

Se vedea într-o seară, într-un cort pe malul Sakarului, în lumina unui felinar plăpînd. Jos pe paie, zăcea un om, cu piciorul zdrobit; căzuse peste el o traversă de fier... Omul aiura și parcă îngîna un cîntec, ca Ismail... La trei kilometri mai departe, apele veniseră mari, luaseră podul vechi, de lemn — trenul de ajutor nu mergea și rănitul se stingea sub ochii lor.

Medicul sosise în zori de la Vezir-han, trecuse cu barca fluviul revărsat — era zdrobit de oboseală, murdar de noroi, din tălpi pînă în creștet, dar nu se putea pierde nici un minut. Băuse o cafea, fumase o țigară, nervos, în timp ce se fierbeau instrumentele într-un ceaun — și-apoi, în fața cortului, sub cerul liber, pe două scînduri puse pe pari bătuți în pămînt, retezase piciorul omului, mai sus de genunchi.

Anton Lupan stătuse lîngă el, îi dăduse ajutor, legase arterele ca să cîștige timp — altfel rănitul ar fi murit... Pe urmă zăcuse patru ceasuri într-un desiș, pe malul Sakarului, cu măruntaiele întoarse pe dos. Era un tinerel plăpînd și visător pe atunci...

Iar trei luni mai tîrziu, șchiopul, întors de la spital, îl saluta voios, bătîndu-se cu palma în piciorul de lemn:

— Bine v-am găsit... Ei, ce ziceți, pe ăsta poate să mi-l calce și trenul... Numai să nu deraieze, că-i lemn țeapăn, ehei!

— Cine să i-l taie, domnule? întrebă Gherasim, parcă visînd.

Anton Lupan trase aer în piept, îi veniră în minte toate amănuntele întîmplării de-atunci, toate gesturile medicului, le văzu aievea, ca și cum s-ar fi petrecut din nou, acum, în fața lui — și zise, hotărît:

— Eu!

Apoi coborî scările, la patul lui Ismail, se aplecă deasupra lui și-i cuprinse umărul sănătos; simți dogoarea, arzîndu-i degetele. Rănitul răsufla greu, și între două ră-

suflări bolborosea cuvinte de neînțeles; din cînd în cînd, printre buzele-i arse, se furișa, subțirel, o frîntură din cîntecul acela fără sfîrșit:

„Bir ci ce ciiiz"

— Nu mai are puls aproape de loc, bîigui Adnana, cu glasul stins.

Căpitanul se aplecă mai mult, strînse umărul bolnavului și șopti:

— Ismail!

„Adin lalée..."

— Ismaile, mă auzi?

Bolnavul tresări, deschise un ochi:

— Trebuie debarcam?

— Nu, Ismaile! Ascultă-mă, vrem să te faci sănătos. Vrei și tu?

— Laleli!...

— Da, să te faci sănătos, să te întorci la ea, și la Validé și... Dar ascultă-mă, dacă vrei să te faci bine, trebuie să-ți tăiem piciorul!

Ismail tresări, făcu ochii mari, se uită la căpitan pătrunzător, îndelung, apoi pieptul i se lăsă în jos, ochii i se închiseră și el șopti:

— Tăiam!

Viteazule, viteazule Ismail!

Pe spirai se vedeau albind zorile de zi...

*

* *

Sînt uneori întîmplări care se potrivesc de le-ai putea lua drept minuni.

Bătea vînt din pupa, tăricel, bun. „Speranța" naviga întins spre apus, în sunetele gazelului care făcea să zbirnîie geamul spiraiului deschis. Fiindcă nu mai era glasul pierdut al lui Ismail, ci glasul celălalt, dulce, gingaș și răsunător în același timp, fonograful, care se rotea necontenit.

Sînt numai întîmplări, dar ai zice că sînt minuni.

Şase ceasuri după ce căpitanul ieşise pe punte, cu umerii aduşi, tras la faţă, plin de sînge de la mijloc pînă la gît, ca un casap, şi se trîntise istovit pe bocaportul ud, pornise vînt de la est, briză tare, statornică, făgăduind să ţină mult. Cine a mai pomenit vînt de est, la sfîrşitul lui octombrie, pe canalul Beagle, în Ţara de Foc? Să te minunezi, şi altceva nimic!

Dar cu asta, încă nu s-a sfîrşit!

Exact în clipa cînd se auzeau scripeţii fungilor scîrţîind (se ridicau pînzele), Ismail deschise ochii, privi în jurul lui, rătăcit, apoi o recunescu pe Adnana şi-i zîmbi.

— Te-a durut, Ismail?

Nu avuseseră cu ce să-l adoarmă, tăiaseră pe viu; la primul scrîşnet al cuţituiui, bolnavul scosese un geamăt, adînc — şi pe urmă nu mai spusese nimic. Credeau toţi că a leşinat, dar el nu leşinase decît la urmă, tîrziu, pînă atunci simţise totul, fiecare apăsare de cuţit, fiecare smucitură în muşchii măcelăriţi, auzise şoaptele din jur, auzise ferăstrăul, hîrşîind, şi de pe masă, unde era întins, văzuse, printre pleoape, spiraiul albit şi chipurile oamenilor, speriate, ivindu-se să se uite în jos, din cînd în cînd... Acum Adnana îl întreba: „Te-a durut?" Il duruse, dar el nu ştia cît. Poate pe ea, pe ceilalţi, îi duruse şi mai mult.

Ismail nu socoti cuvenit să dea un răspuns, care n-ar fi lămurit nimic. Ar fi vrut să întrebe el ceva, ce făcuseră cu piciorul tăiat, îl aruncaseră la rechini? — dar parcă îi era frică de acest gînd.

— Puneam gazelul! şopti în clipa cînd se auzea lanţul ancorei, zornăind — şi „Speranţa" pornea la drum.

Toate porneau deodată, şi vîntul, şi cîntecul, şi viaţa în trupul lui Ismail. Să zici că sînt minuni!

Acum gazelul răsuna pe punte, să scoale morţii din mormînt, numai căpitanul dormea pe bocaport, cu un ibric mare de cafea la căpătîi. Nu auzise lanţul zornăind, nu auzea foşnetul etravei spintecînd valurile, lung, nu auzea gazelul lui Ismail. Dormea prima oară cu adevărat, după zece zile şi zece nopţi de zbucium neîntrerupt.

Gherasim se apropie, îi potrivi o pernă sub căpătîi și mai puse o pătură peste mantana cu care era învelit.

— Poate ar fi mai bine să-l ducem în cabină, la prova, zise Haralamb.

— Lasă-l în pace ; are nevoie de aer ; ce, crezi că ușor lucru a făcut ?

— Așa e, zău ! Ca să-ți spun drept, nu credeam s-o scoată la capăt ; cînd colo, nu te uiți, parc-ar fi *firurg !*

— Chirurg, nene Haralamb, îl îndreptă Mihu.

— Chirurg ?... Ei, bine că le știi tu pe toate ! Mîine-poimîine te văd secund... Ba te pomenești că mă tragi și de urechi, dacă ți s-o părea că nu-i curată puntea, sau mai știu eu ce...

Gherasim se întoarse spre Mihu, îl învălui într-o privire de părinte duios — dar îndată își luă seama și-l întrebă, cu glasul asprit :

— Cum merge cu învățătura ?

— Bine, nene Gherasim ! Numai să împlinesc vîrsta și anii de îmbarcare, și mă prezint la examenul de secund.

— Ei vezi, mă Haralamb, tu glumești, iar el o ia în serios ! zise cîrmaciul, ascunzîndu-și cu greu în mustață un zîmbet mulțumit.

„Speranța" scăpase din canal și naviga printre insule spre golful Dezolării, să iasă în ocean, la Milky Way. Vîntul acesta, din pupa, neobișnuit, ținu o săptămînă încheiată, dîndu-le prilejul să înainteze o sută douăzeci de mile spre vest ; firește, ar fi putut face mai mult, dar acum nu mai navigau decît ziua, că nu-i mai zorea nimeni.

Ismail nu mai avea căiduri, răul fusese smuls din trup, cu preț scump, dar fusese smuls, nu mai răsufla anevoios, îi pierise culoarea pămîntie din obraz — și bea, cu o sete dureroasă, ultimele sticle cu vin. În unele ore părea senin, în altele, se vedea că suferă cumplit, închidea ochii, își încleșta fălcile și gemea înăbușit, în vreme ce pe frunte sudoarea rece i se ivea iarăși, broboane mari alunecîndu-i pe obraz, pe gît.

Trupul lui era încă un balot de carne însîngerată, învelită în tifoane și-n feși, dar nu mai era un om care moare, ci unul care se întoarce, șontic-șontic, între vii. Prin fitilul

lăsat înăuntrul cusăturii de peste ciot curgea răul din el — nu se putea altfel, Anton Lupan știa că va face puroi, la ce te poți aștepta, cînd lucrezi cu cuțitul de bucătărie, cu ferăstrăul de dulgher, iar vinele le legi cu ață de vele, chit că pe toate le-ai pus înainte la fiert? Rana supura — și avea să supureze mult timp, săptămîni, luni — numai că răul nu se mai urca în trup. Carnea sănătoasă creștea dedesubt împingînd afară coptura și fitilul, cîte puțin în fiecare zi, pînă ce odată avea să-l lepede, să se închidă deasupra suferinței din trecut.

Pe puntea „Speranței" viața își luase mersul obișnuit, se auzeau iar risete, glume, și Negrilă se zbenguia din nou, zdupăind și lătrînd vesel în vînt — pînă ce, ajungînd la spiraiul din pupa și privind în jos, cu limba scoasă d-un cot, dădea cu ochii de Ismail și atunci se potolea, ca și cînd ar fi înțeles că nu-i cuviincios să faci zarvă în preajma unui om suferind.

Bucătarului însă îi plăcea să audă hărmălaie, sus, îi plăcea și lătratul lui Negrilă, și rîsetele și glumele oamenilor, fiindcă toate făceau așa de strîns parte din viața lui! Dar tocmai cînd simțea mai fierbinte valul de dragoste pentru cele din jur, în minte îi venea, chinuitor, un gînd vechi — și închidea ochii, posomorît.

— Suferi, Ismail? îl întreba Adnana, aplecîndu-se cu gingășie deasupra lui.

Ah! Cîte nopți nedormite stătuse ea la capul lui! Ea poate nu le numărase, dar el le știa pe toate, chiar și pe-aceea din timpul cît zăcuse în leșin... Acum nu-i spunea nimeni, nimic, că zăcea în pat, neputincios; avea să vină însă o zi, cînd trebuia să se despartă de toate astea și de toți, și-l durea inima de pe acum după ei, iar după Adnana în primul rînd.

— Suferi, Ismail?

El clătina din cap, posomorît. Și dacă suferea, cine putea să înțeleagă suferința lui?

S-o înțeleagă? Înainte de-a o înțelege, trebuiau s-o fi cunoscut. Oamenii n-o bănuiau — cine se mai gîndea acum la o amenințare din trecut!? — și se veseleau, bucuroși că totul mergea iar bine pe bord, ca în timpul

fericit. Aveau în hambar cinci vagoane de nisip aurifer, șaptezeci de ocale de aur curat, cîte opt de cap de rumîn — să te pui pe trai vere Cristea, și tu Ieremie, și Haralamb, și Gherasim!

Numai că, în ciuda fericirii lor, soarta se pregătea în taină să-i supună la alte încercări.

Soarta se chema de data asta Milky Way; ea îi văzu de departe venind, își duse mîna streașină la ochi, clipi, îi recunoscu și zise, scrîșnind printre dinții știrbi:

— Aha! Aștia-s cei de mi-au scăpat rîndu' trecut!

Atît zise — și îndată se burzului.

CAPITOLUL XXXIII

Zgripţuroaica de la Milky Way

Era ora fluxului, care venea din urmă, din Atlantic, într-un torent vijelios; la Capul Horn, mareele iau proporţii nebuneşti, ele ridică uneori faţa oceanului cu şapte-opt metri peste nivelul obişnuit. Aceste mase de apă, care se umflă şi se retrag de două ori pe zi, nu-şi pot împlini ciclul fără să stîrnească fierbere în jur. Miliarde de tone de apă, sub forma unui val nesfîrşit, se mişcă spre apus, nu au decît şase ore pentru dus, apoi în alte şase ore se întorc, ca să ia totul de la început.

Toate fluviile pămîntului, adunate la un loc, nu înfăţişează, cu apele lor, decît o mică parte din apa oceanului care se zbuciumă între un flux şi un reflux.

Dar totul încă s-ar desfăşura blînd, dacă în aceste locuri, la sud de Milky Way, mareele Atlanticului nu s-ar întîlni într-o ciocnire pe care oceanul o simte pînă la fund, cu mareele venite din Pacific. Sînt două forţe din care nici una nu vrea să se lase mai prejos, ele se izbesc în piept, spumegă, se rup în fîşii, se încolăcesc, ridicînd valuri şi mugete pînă la cer. Iar în faţa lor, Milky Way, ca o bătrînă zgripţuroaică aşezată pe pietre, cu luleaua între dinţi patronează acest dezmăţ al apelor, rînjindu-şi dinţii ştirbi, cu capul înecat în nori cenuşii de fum.

„Speranţa", împinsă de acelaşi statornic şi neobişnuit vînt de răsărit, ieşi din golful Dezolării în clipa cînd, de la Capul Horn, apele fluviului se umflau, într-un curent spumegînd.

Peste noapte luna fusese în conjuncție cu soarele, ceea ce înseamnă că era timpul cînd mareele ating limita de sus. În alte împrejurări, căpitanul ar fi fost mai prevăzător, ca de pildă rîndul trecut, ar fi căutat altă zi, sau măcar altă oră să se avînte prin această trecere plină de primejdii, cu atît mai mult cu cît avea limpede în minte prevestirile lui moș Leon.

Dar pe puntea corăbiei domnea acum atîta voie bună, oamenii aveau atît avînt, încît se lăsă furat de voia bună și de avîntul lor. Apoi, înfruntaseră atîtea primejdii, trecuseră prin atîtea peripeții, iar acum, în urmă, plătiseră sorții un bir atît de greu !... Nici cămătarul cel mai neruşinat nu dă cuiva două lovituri la rînd, fără să-i îngăduie să răsufle puțin.

Curînd după ce ieșiră în ocean vîntul se liniști, apoi încetă de tot, fiindcă prea fusese neobișnuit și prea bătuse mult. Corabia rămase în voia curentului, care o duse mai departe, spre apus. Căpitanul începu să se simtă neliniștit, dar era prea tîrziu ; nu adia nici pic de vînt, cîrma nu asculta, și ca să arunce ancora, oceanul aici era fără fund.

— Gherasime, mi se pare că am nimerit prost ! zise Anton Lupan, dezvăluindu-i cîrmaciului gîndul, ascuns pînă atunci.

— Lasă, domnule, am mai scăpat noi și de altele — o să scăpăm și acum !

Aveau să scape, e drept, dar el nu știa cu ce preț !

Curentul creștea, apele spumegau în jur și țărmurile insulelor alunecau fulgerător spre răsărit. În loc să cîrmească înspre nord, pe lîngă peninsula Brecknok, ca să intre în strîmtoare prin locurile care acum ne sînt cunoscute tuturor, „Speranța" se ducea spre apus, și n-aveai cum o opri. Ea lăsă în tribord Furiile de est, Furiile de vest și, cînd ajunse la Milky Way, cele două curente o prinseră la mijloc.

Din clipa aceea nimeni nu mai știu ce se întîmplă cu el și cu cei din jur. Goeleta fu luată de vîrtej, întoarsă cu prova spre răsărit, apoi răsucită la sud, la nord, și nu o dată, de nenumărate ori, ca un caier de cînepă scărmănat vîrtos, aruncată pe un bord, pe altul, cu catargele culcate pe orizont, cu pupa la cer și bompresul înfipt în fundul

oceanului, răsucită, săltată, smucită, răsturnată — după toate verbele care s-ar potrivi unei atare dezlănțuiri fără frînă și fără legi, pînă ce totul pe punte și în mintea echipajului se învălmăși; oamenii se pomeniră aruncați care încotro, agățați cu mîinile de ghiuri, de catarge, de ancore, de parapet.

Și-abia după ce-i văzu așa amețiți, bătrîna zgripțuroaică trase din lulea, rîse știrb și făcu un semn argaților ei care, prin rîpe, pe după stînci, pe sub creste țineau cele o mie de frîie ale vîntului.

Furtuna se năpusti de la apus, întunecînd oceanul răscolit; poate căzuse noaptea, poate orbiseră toți. De aici înainte totul se petrecu în întunericul cel mai adînc.

Căpitanul încercă să ia drumul spre nord, dar nu apucară să meargă așa nici o jumătate de ceas, hăituiți de furia bătrînei știrbe cocoțată pe piscul sur, cînd auziră în față valuri spărgîndu-se de stînci.

— Fiți gata pentru volta în vînt! porunci căpitanul îngrozit. Filați focurile! Vela mare, la mijloc! Gherasime, cîrma la stînga, de tot!

„Speranța" se întoarse greoaie, cu prova la apus, culcată adînc pe bordul sting, în timp ce, la zece metri în bordul celălalt, valurile mugeau furioase pe stînci, iar stîncile se frîngeau, deznădăjduite că nu îndepliniseră porunca bătrînei zgripțuroaice de sus.

Dar nu apucară să meargă așa mult timp, cînd iarăși auziră mugetul cunoscut, care prevestea apropierea stîncilor. Goeleta cîrmi spre răsărit, să se lase dusă cu vîntul spre Capul Horn, chit că asta însemna zile pierdute și poate săptămîni, cît ar fi durat drumul înapoi. După cîteva minute se auziră stîncile, mugind; se întoarseră din nou spre nord, din nou spre sud, spre apus, dar în toate părțile erau stînci.

Căpitanul își dădu seama că nimerise în mijlocul Furiilor — și acum nu mai avea ce face decît să se rotească așa, între brizanți, la voia norocului, pînă ce s-o lumina de zi.

Cine nu înțelege ce înseamnă acest dans bezmetic, să se uite pe hartă, să vadă cum se înfățișează puzderia aceea de insule, strînse în două mănunchiuri, Furiile de est și de

vest — și să mediteze ce soartă poate avea o corabie încăpută în ghearele lor, pe o noapte în care, de lîngă un catarg nu-l vezi pe celălalt, în timp ce valurile mugesc în jur, se năpustesc fără lege din toate părțile, iar deasupra, bătrîna de pe Milky Way, cu luleaua în dinți, cu părul despletit, cu fustele umflate de vînt, își varsă asupra ei, sub nume de uragan, toată mînia adunată într-un suflet hîd, învestit cu puteri fără margini asupra răscrucii unde cele două mari oceane ale lumii se întîlnesc.

„Speranța" se zbuciuma astfel în noapte, virînd necontenit, cînd într-un bord, cînd în altul, alunecînd printre stînci. Oamenii nu vedeau nimic în jur, auzeau numai mugetele brizanților, mugetul acela șuierător, de obuz plesnit, înglobînd într-un singur sunet tonurile cele mai înalte și cele mai profunde care pot fi prinse de auzul omenesc, de la țipătul flautului mic și încă mai sus, pînă la geamătul grav de orgă, în tuburile căreia vibrațiile agonizează și se pierd, lăsînd locul unei tăceri, care poate nu-i decît un sunet și mai profund.

Simțeau în genunchi rotula trosnind, semn că puntea o strivea, aruncată în sus, apoi genunchii se lungeau, zgîrciurile se întindeau ca la broaștele care mor în spasmuri pe țărm — semn că puntea se prăbușea în abis, și astfel, măsurau, cu genunchii, înălțimea și furia valurilor — înalte cît munții și furioase ca vulcanii răscoliți.

Îl auzeau, ca din partea cealaltă a hăului, pe căpitan, dînd porunci, și mînuiau școtele istoviți, lăsînd pe parîma udă și scorțoasă fărîme din pielea lor. De data asta toți, de la cel mai vîrstnic pînă la mus, chiar și cei care erau marinari de copii, simțiră răul de mare frîngîndu-le mijlocul, răscolindu-le măruntaiele, făcîndu-i să icnească, să se prăbușească în brînci — pînă ce, stors de ultimele puteri, fiecare socoti că de data asta se va sfîrși, va înclina capul, va închide ochii, se va lăsa peste parapet, pierdut, să găsească liniștea în fundul oceanului, unde valurile poate nu se frămîntau atît.

Mult timp de atunci înainte oamenii se trezeau noaptea speriați, învăluiți în sudori reci, li se părea că aud șuierul vîntului, mugetul stîncilor, că se prăbușesc în abisuri, îl

auzeau pe căpitan strigînd, cu glasul pierdut, parcă de pe alt tărîm, și săreau din pat, ca besmeticii, să se apuce de școte, de fungi.

Curentul mareelor se dusese, apoi venise al doilea flux, cercul de piatră se strîngea în jur, nu mai puteau desluși unde se spărgeau valurile pe stînci, auzeau mugetul brizanților și-n prova și-n pupa, în amîndouă bordurile în același timp — ceea ce de acum înainte făcea orice manevră de prisos.

Ceea ce se petrecu pe urmă, ultima mișcare, rămase de neînțeles. Oamenii se pomeniră aruncați în sus, simteau aruncarea în genunchi, dar cînd să cadă, prăbușirea se opri la mijloc, cu un trosnet scurt, definitiv — și de aici înainte orice mișcare încetă.

Era atîta înțepenire în tot, încît oamenii se prăbușiră pe punte, capetele dezarticulate li se proptiră în lemn și abia acum lumea se întoarse cu josul în sus, fiindcă ritmul furtunii, care se desfășura mai departe în trupurile lor, se ciocnea, în lovituri grele, cu nemișcarea din jur. Oceanul mugea mai departe și valurile se simțeau zbuciumîndu-se, dar rămăseseră într-o lume îndepărtată, fluidă, fără nici o atingere cu duritatea lemnului, a fierului de pe corabie, a oaselor și-a cărnii din trup, care alcătuiau lumea lor.

Abia după cîteva clipe cineva se dezmetici, se repezi la parapet și strigă, îngrozit:

— Sîntem aruncați pe stînci! Ne prăpădim! Dezlegați barca, fraților!

Căpitanul îi simți învălmășindu-se pe punte, grăbiți să se salveze, deși nu se gîndeau cum.

— Înapoi! răcni, repezindu-se în mijlocul lor.

— Ne prăpădim, domnule! se auzi un glas, deznădăjduit. Ne-a aruncat pe stînci!

Anton Lupan rămase neclintit ca stîncile negre din jur, și ridică glasul, peste mugetul oceanului deziănțuit:

— Înapoi! Nimeni nu face un pas, sau îl împușc!

Și-atunci, aceste vorbe care îi loviră în creștet, spuse cu glas năprasnic, făcu să le vină curajul la loc; le înțeleseră nu ca pe vorbele unui stăpîn tiranic, putînd să se joace cu viața lor, ci ca pe ale unui conducător mai puternic decît

ei, mai brav și mai înțelept, care, în clipa cînd îi amenința cu moartea, știa că poate salva viața tuturor.

— Ce trebuie să facem, domnule? întrebă Gherasim, hiiguind, fiindcă și el își pierduse capul, o dată cu ceilalți.

Și căpitanul răspunse cu o liniște care-i înmărmuri:

— Nimic! Duceți-vă și vă culcați toți; sînteți istoviți. Nu rămîne nimeni pe punte!

Să dormi? Cine ar fi putut închide ochii acum?

— Bine, dar...

— Faceți ce v-am poruncit!

Cînd se lumină de ziuă, „Speranța" stătea cocoțată între două stînci, ca un cocostîrc; era ora unui nou reflux, oceanul se mai domolise, și valurile abia dacă-i ajungeau la chilă, spălînd-o domol, în lung, cu blîndețea de neînțeles a fiarelor care mîngîie după ce au ucis...

Cînd o corabie se lansează sau cînd se scoate din apă, i se pune dedesubt o sanie cu cavaleți, adică un fel de traverse, cioplite după forma fundului ei, dacă vă mai amintiți. Așa ea stă neclintită, ca și cum ar fi prinsă în legături, și nici nu se răstoarnă, nici nu se hîrjîie, oricît ai smuci sania... Se găsi, pe o insulă în mijlocul Furiilor de vest, o stîncă de formă ciudată, cu o crăpătură, cu o albie rotundă la mijloc, și acum goeleta stătea în vîrful ei, nemișcată, ca pe niște cavaleți.

Asemenea întîmplare, poate prima în istoria navigației, o să i se pară de necrezut unui marinar — și pe drept cuvînt. Dar, chiar și necrezutul poate fi răsturnat uneori, fără să știi cum, fără să știi de ce. Fapt este că, în timpul furtunii, un val năprasnic luă corabia noastră pe sus, iar cînd se retrase, o lăsă dreaptă pe stînci; alt val, tot atît de înalt, nu mai veni — și cum tocmai atunci marea scădea, valurile celelalte, oricît se trudiră în jurul ei, nu o putură clinti din loc.

Or, primejdia cea mare a stîncilor nu stă în faptul că te-ai putea cocoța în vîrful lor, fiindcă asta se întîmplă prea rar, după cum spuneam, sau nu se mai întîmplase niciodată pînă acum. Valurile, singure, și stîncile singure de partea lor, greu pot face vreun rău. Primejdia se ivește cînd ele se unesc, unele în tumultul, altele în nemișcarea

lor; valurile aruncă biata corabie, iar stîncile o prind, și iar o iau valurile și iar o izbesc de stînci, pînă o rup în două, în trei, în opt și o nimicesc.

La ziuă, căpitanul puse scara, coborî pe stîncă, ținîndu-se cu mîinile de colții ei ascuțiți, ca să nu alunece pe mușchiul vîscos, ocoli corabia, îi cercetă bordajul pas cu pas și, după ce se minună — cum să nu te minunezi de asemenea cavaleți?! — răsuflă ușurat. În afară de mici zgîrieturi, carena nu avusese nimic de suferit, ba, dimpotrivă, s-ar putea spune că mai cîștigase ceva, pierduse o parte din algele crescute la loc peste an.

După ce văzu așa, căpitanul reveni pe punte, coborî în cabină, se aplecă spre Ismail, care dormea, sub privegherea Adnanei, apoi așezîndu-se la masă scoase tablele marcelor și le cercetă cu luare-aminte, dar fără a pierde timp.

Un sfert de ceas mai tîrziu, echipajul era pe punte, aiurit, cu ochii umflați de somn. Cum, putuse să doarmă cineva în acest răstimp?

Dormiseră toți, din clipa cînd simțiseră perna sub căpătîi, pînă ce căpitanul le ciocănise în bocaport. Dormiseră, cum dorm soldații pe front, în piuitul gloanțelor, în vuietul obuzelor care se încrucișează pe sus, dormiseră, cum dorm condamnații în ceasurile dinaintea morții — somn de neînțeles pentru semenii lor.

Dar, la urma urmelor, de ce n-ar fi dormit ei, dacă bătrîna zgripțuroaică de la Milky Way adormise și ea, cu luleaua în dinți, mulțumită de isprava ei? Numai că Baba-Cloanța nu știa cine-i Anton Lupan, de!...

— Băieți! vorbi hotărît căpitanul, singurul care în această noapte nu dormise de fel. Pînă acum, am avut noroc; de aici înainte, ca să scăpăm, atîrnă de noi... Mareele sînt în scădere, nu vor mai atinge nivelul de ieri, nu ne putem bizui pe ele că ne vor putea ridica de aici. Pînă la viitorul flux, trebuie să aruncăm nisipul peste bord; altfel sîntem pierduți!

Urmă o tăcere grea, apoi Haralamb se uită la ceilalți, ieși înainte și răspunse, dîrz:

— Orice, domnule, taie-ne în bucăți dacă vrei, numai asta să nu ne-o ceri! Nu!

— Ne-am trudit atît! adăugă Ieremia.

Ceilalţi, cu capul în jos, nu ziceau nimic, dar se vedea că aveau acelaşi gînd.

Anton Lupan ridică glasul:

— Puneţi mîna pe lopeţi, pe găleţi şi aruncaţi nisipul, cum v-am poruncit. N-avem nici un minut de pierdut!

— Împuşcă-mă! răcni Haralamb, desfăcîndu-şi cămaşa la piept. Trage ici, hai, scoate revolverul — dar eu nu-mi arunc avuţia peste bord!

Şi după ce zise acestea, gîfîind, se întoarse şi se trînti pe bocaport, cu ochii roşii, cu pumnii strînşi, gata să se năpustească în primul care ar fi vrut să treacă peste el.

— Şi altfel nu s-ar putea, domnule? întrebă cîrmaciul, şovăind. Altă cale de scăpare n-ar fi? Gîndeşte-te şi dumneata, am venit aici, la capătul lumii, ne-am trudit, ne-am luptat cu atîtea primejdii şi acum... Mai merită oare să te zbuciumi atît?

— Mă miră, Gherasime, că vorbeşti aşa tocmai tu, care eşti marinar vechi! răspunse căpitanul, liniştit. Vezi că sîntem puşi pe stînci, şi încă am avut un noroc pe care nu-l întîlneşti oricînd, că nu ne-au mai tras o dată valurile în jos; a doua oară nu mai nimeream aici, minunile nu vin de două ori la rînd, şi-acum ar fi mîncat peştii din noi. Viitorul flux o să fie cu aproape un metru mai jos decît cel de ieri, n-o să aibă puterea să ne salte, dacă stăm cu mîinile în sîn.

— Dar poate că... N-ar fi mai bine să aşteptăm, să vedem, poate că avem noroc?

— Ce să aşteptăm, ca mareele să scadă mai mult? Să rămînem aici două săptămîni, pînă or creşte din nou? Crezi că oceanul o să ne cruţe atît? Furtuna poate izbucni din nou, oricînd, şi-atunci s-a zis cu noi. Asta vreţi să aşteptăm?

— Mă gîndeam că poate o să ne salte şi-aşa, stărui cîrmaciul — şi pare-se, nu pentru el, ci pentru ceilalţi, că prea îi vedea nefericiţi. Poate că e de ajuns să aruncăm numai o parte din nisip.

Căpitanul scoase carnetul din buzunar.

— Gherasime, eu nu mă joc cu avuția nimănui, și cu atît mai puțin aș putea să mă joc cu viața noastră a tuturor. Vrei să-ți arăt socotelile pe care le-am făcut? Crezi că am luat hotărîrea asta la întîmplare? Crezi că pe mine acasă mă așteaptă bogății și n-am ce face cu aurul care mi se cuvine de aici? Iată un calcul simplu și scurt: cu fiecare tonă de încărcătură, „Speranța" intră în apă doi centimetri. Asta am socotit-o de mult. Acum trebuie să-i coborîm linia de plutire cu un metru cel puțin, adică să aruncăm peste bord tot nisipul care e aici. Numai așa vom putea plăti la viitorul reflux.

Gherasim își trecu mîna peste față, ridică din umeri, răsuflă adînc și se întoarse spre echipaj:

— Haideți, băieți, luați lopețile!

— Aruncați nisipul vostru ; eu nu-l dau pe al meu! strigă Haralamb, lăsîndu-se mai greu pe bocaport.

Anton Lupan se apropie de el, se așeză alături și-i puse mînă pe umăr, blînd.

— Bine, Haralamb, ești liber să faci ce vrei cu aurul tău. Descarcă-l cum poți și umblă sănătos, dacă nu vrei să-l arunci în ocean.

Haralamb clipi din pleoape, nedumerit. Iar căpitanul urmă, mai blînd:

— Ia spune, dacă ar fi să-ți taie o mînă, sau numai un deget pentru aurul tău, ai face schimbul?

— Nu!...

— Și uite, aici alături zace un om care și-a dat un picior, ba a lipsit puțin să-și dea viața și nu pentru aurul lui, ci pentru noi... Ce vrei să facem acum cu el?

Haralamb își lăsă capul în jos, rușinat.

— Iartă-mă, domnule! zise încet. Iertați-mă și voi, fraților!

Apoi sări în hambar, își suflecă mînecile, scuipă în palme și băgă primul lopata în nisipul cu aur, care parcă niciodată nu sclipise mai ademenitor.

— Haide, dați-i zor, dați-i zor! In cîte ceasuri trebuie să mîntuim, domnule?

Anton Lupan se apropiase de prova și cerceta insulele din jur, continuînd să facă socoteli. Departe, spre apus,

Milky Way dormea, învăluit în nori fumurii. Nu era o închipuire anapoda: așa cum se vedea de aici, stîncos, uscat, brăzdat de crestături adînci, semăna cu o zgripțuroaică bătrînă, aplecată cu dușmănie asupra oceanului. Numai că în clipa asta, după o lungă noapte de zbucium, zgripțuroaica dormea, cu capul în fumul vrăjitoriilor ei — și oceanul răsufla, liniștit.

— Gherasime! strigă căpitanul.

Nu era de aruncat numai nisipul, mai rămîneau și altele de făcut.

— Da, domnule! răspunse cîrmaciul, venind.

— Cît să fie pînă la stînca aia din față?

— Vreo trei sute de metri, gîndesc.

— Cam tot așa spun și eu; avem un cablu atît de lung?

— Nu; dar îl putem înnădi. Ce vrei să facem cu el?

— Să ne legăm de stînci — și cînd o veni fluxul, să ne tragem cu cabestanul.

— Dar ca să ducem ancora în larg și să ne tragem pe ea, n-ar fi mai nimerit?

— Nu cred; în ce să prindă ancora? Cred că la cincizeci de metri depărtare apa nu are fund.

Cîrmaciul și căpitanul coborîră barca, o împinseră în apă pe stînca plină de colți, ceea ce nu fu lucru ușor, apoi urcară în ea cablul făcut colac, lucru încă mai greu. Dar greutatea cea mai mare o întîmpinară cînd trebuiră să-l întindă în larg, fiindcă atîrna peste trei sute de kilograme care cătau să se ducă la fund — așa că avură de tras vîrtos la vîsle, pînă să-l vadă legat la locul trebuitor.

Lucrul fiind gata, se apucară, iarăși amîndoi, înarmați fiecare cu dălți și ciocane, să fărîme sub carenă colții de stîncă mai ascuțiți și mai prost așezați, ca în clipa plecării bordajul să nu aibă de suferit.

Cu acest prilej, pe Gherasim nu-l răbdă inima să nu bage rașcheta în algele rămase și-n cochiliile înfipte în lemn. Astfel, din această pățanie „Speranța" se alese și cu carena ferchezuită, fără nici o cheltuială și nu în mai mult timp decît se cere ca să deșteleneşti obrazul unui haiduc bărbos.

Terminară tocmai la timp; apa oceanului începuse să crească, acoperise chila și urca pe bordaj, clipocind, dar mai erau încă trei ore pînă ce fluxul să fie plin.

Adnana îl lăsase pe Ismail, care dormea liniștit, și muncea cu lopata, în mijlocul oamenilor, la aruncat nisipul. Căpitanul și Gherasim săriră în hambar, să pună mîna, alături de ei; nu era timp de pierdut.

Poate să pară greu, poate să pară cu neputință, dar în șase ore, opt oameni, înghesuiți într-un spațiu îngust, izbutiră să arunce peste bord aproape cinci vagoane de nisip... Acum își ștergeau nădușeala de pe frunte, pe de o parte ușurați, pe de alta mîhniți. Nu erau numai cinci vagoane de nisip, ci și șaptezeci de ocale de aur — adică o sumă de vise care se înecau în ocean, se duceau la fund.

— Treceți la cabestan și fiți gata să trageți! porunci căpitanul.

Apoi se uită la ceas și se aplecă peste parapet, privind în jos, nedumerit. Era ora fluxului plin, apele se urcaseră exact pînă la punctul socotit, dar „Speranța" nu se mișca din loc, stătea țeapănă, ca și cînd prinsese rădăcini în stînci.

— Ia încercați cabestanul! Împingeți ușor, numai puțin.

Cabestanul începu să scîrțîie, cablul se întinse, ieși din apă, scuturîndu-și stropii, trosni — și nu se urni nimic.

— Ce naiba! făcu Anton Lupan, privindu-și încă o dată ceasul, nedumerit.

Pe urmă se uită la oameni, ca și cum i-ar fi fost rușine că socotelile cu care se lăudase atît se dovediseră făcute greșit. Întîlnindu-i privirea, Ieremia se înroși — parcă Anton Lupan se uita anume la el — se fîstîci și se apropie stînjenit de parapet.

— Oare să fie din cauza asta, domnule? întrebă rușinat, scuturîndu-și peste bord buzunarele pline de nisip.

Cu toate că nu era timp de glumă, oamenii se puseră pe rîs.

— Zi așa, vere Ieremia, voiai să te pricopsești! zise Haralamb, mai cu haz, mai dojenitor, ca și cum n-ar fi fost tocmai el cel ce-și apărase avutul mai înfierbîntat decît toți.

Dar în clipa asta el uitase și aurul și nisipul dus la fund — și se mira ce naiba-l apucase atunci. Ptiu! Parcă nu știa vorba din bătrîni? De haram a fost, de haram s-a dus! Ducă-se! Noi să fim sănătoși!

Multe lucruri ciudate se întîmplaseră în ultimul timp, însă acesta le întrecu pe toate — să te minunezi, ori să te strîmbi de rîs: cînd Ieremia sfîrși de scuturat buzunarele, corabia scîrții pe stînci.

— Pune mîna pe manele! Împinge acum, haide, vîrtos! N-o slăbi! strigă căpitanul, triumfător.

„Speranța" se urni greoaie, alunecă încet, trasă de cablul întins, își afundă puțin prova în apă și-apoi făcu un salt, la adînc, cu coada în sus, ca un rățoi mîndru și zglobiu: mai lipsea să fi măcăit.

Două ceasuri mai tîrziu, la căderea serii, era ancorată într-un golf adăpostit, pe țărmul de vest al peninsulei Brecknok, departe de Milky Way; oamenii cărau cu barca lest, de pe mal, pietroaie și nisip, fără aur, vai — fiindcă nu tot țărmul Țării de Foc era poleit.

Iar în zorii zilei, cînd se porni vîntul de vest — putea să bată acum, altul mai bun nici că s-ar fi putut! — naviga spre Punta Arenas, ultima escală, cu toate pînzele sus.

Abia atunci coborî Anton Lupan în cabină, să-l vadă pe Ismail. Adnana se ridică și ieși, să fiarbă cafeaua, să spele feșile — avea și ea multe de făcut.

— Cum te simți, Ismail?

— Mulzumim!...

Pe spiraiul deschis intră pieziș o rază de soare și căzu pe obrazul bolnavului.

— Azi o să te bărbierim puțin, să te facem frumos. Ce zici?

— Mulzumim!...

Parcă de bărbierit îi ardea lui acum? Altceva îl chinuia, de mult timp. Și deodată, Ismail își luă inima în dinți:

— Piciorul... am dat la rechini?

Căpitanul ar fi vrut să rîdă, dar își simți ochii umeziți. Răspunse aproape în șoaptă — nu știa cum să-și ascundă durerea cu care îi dădea acest răspuns. Cum să-i vorbești unui om viu despre o parte din trupul lui, care a murit?

— Nu, Ismail! L-am dus la țărm și l-am îngropat...

— Mulzumim!...

Anton Lupan adăugă, încercînd să rîdă, altfel ar fi izbucnit în plîns:

— De altfel să știi că pe-aici nici nu sînt rechini!

Ismail tăcu îndelung, muncit de gînduri; aflase una — mai avea un hop de trecut.

— Acum, rugam ceva... zise, mototolind sfîos marginea cearceafului în mîini.

Și arătă din ochi pătura, cu golul de sub ea:

— Am debarcat aici un picior...

Oftă adînc:

— ...restul, lasam debarcam la Stambul!

Căpitanul alunecă în genunchi, la căpătîiul lui. O clipă mai putu să-l privească în ochi. „Ce om minunat ești! Și ce minunat e că nici măcar nu știi!" îi spuse, în gînd. Apoi lacrimile izbucniră, zadarnic s-ar mai fi împotrivit, avea atîta povară în trup și-i era sufletul atît de plin! Știa că un căpitan nu trebuie să plîngă niciodată în fața marinarilor săi, cum nu trebuie să plece fără hartă și fără busolă la drum, dar acum el nu mai era căpitan, iar marinarul din față îi era prietenul cel mai scump.

— N-o să te debarcăm niciodată, dragul meu Ismail! zise, lipindu-și obrazul ud de obrazul lui chinuit. Ai să rămîi toată viața ta cu noi, și toată viața noastră o să te cinstim!

„Speranța" naviga cu vînt plin.

Iar Ismail închise ochii, înghiți un nod care-i stătuse un an de zile în gît și șopti:

— Mulzumim!...

Unde se sfîrşeşte — şi unde începe aventura

Încărcau cărbuni, la Punta Arenas, opt vagoane, cărbune uşor, hambarul era plin pînă sus, oamenii se întrebau, îngrijorați, unde vor dormi în viitor... Un polițai trecea în lungul cheiului şi lipea afişe pe stîlpi:

PREMIU

500 de pesos

Cui va aduce la guvernămînt, mort sau viu, pe numitul Pedro Filipo Hoste, zis Black Pedro, care împreună cu banda sa, în noaptea de 26 spre 27 decembrie, a masacrat echipajul schoonerului „Matador" sub pavilion mexican, la 5 ianuarie a ucis doi marinari de pe vaporul chilian „Colombia", iar a doua zi a incendiat canoniera „Humbard"...

In faţa schelei se opri o trăsură micuţă, trasă de un ponei alb; îl aduceau pe Ismail de la spital. Zăboviseră aici două luni, socotiseră că nu era bine să plece la drum, pe ocean, înainte ca rana să se fi vindecat pe deplin.

Anton Lupan coborî primul, privi afişul în treacăt — îl citise în oraş. Apoi coborî, pe partea cealaltă, Adnana — îl ajutară pe Ismail să se dea jos, îi puseră cîrjele sub braţ şi porniră înainte, uşor, măsurîndu-şi fiecare pas.

— Facem saraigli! zise bucătarul, cum fu pe punte şi zări tambuchiul de la prova.

Saraigli? Ce i se năzărise? Nu cumva își lăsase mințile la spital?... Ehe, Ismail știa mai multe decît ceilalți!

— Stai întîi să-ți încerc piciorul, să văd dacă n-am greșit măsura! îl opri Haralamb.

Cioplise două zile la piciorul de lemn, lucrase cu inima strînsă, dar cu dragoste — și pusese în el toată priceperea, toată migala; lemn sănătos, de fag.

Ismail și-l potrivi pe ciot, îi legă curelele, și, fără să lase cîrja, bocăni pe punte cîțiva pași. Păcat că puntea era murdară; îi era milă de lemnul nou, așa de curat — și înghiți un nod amar.

Ceilalți îl priveau stînjeniți, îndureraţi. Dar bucătarul, după ce merse așa pînă în dreptul hambarului, se întoarse spre ei, le văzu amărăciunea — și atunci le zîmbi voios, le zîmbi cu toată inima lui de viteaz.

— Mulzumim, Haralamb!

Păcat că puntea era murdară! Cum să nu te doară inima după un picior de lemn așa de curat? Că doar lemnul nu se poate văcsui ca o cizmă sau ca un bocanc!

Ismail coborî în bucătărie, bocănind stîngaci; de acum înainte aveau să audă veșnic bocănitul acesta, avea să facă parte din viața lor, cum făcea piuitul scripeților, zornăitul lanțului, foșnetul etravei, clopotul de cart...

De jos, de la prova se auziră cratițele, zăngănind — bucătarul mormăia, poate nu luceau toate destul de curat; inima Adnanei se strînse, ea purta vina; apoi se auzi gazetul, izbucnind pe spirai — nu-i dăduseră voie să ia fonograful la spital — acum răsuflară cu toții, ușurați.

Numai cîrmaciul se apropie de Anton Lupan, scărpinîndu-se în cap, stînjenit, încurcat:

— Domnule, zise în sfîrșit, făcîndu-și curaj. Acum nu știu cum ne-om descurca... Vezi, cît a fost nisipul... Cu cărbunii însă, înțelegi dumneata... Las' că-i murdărie, dar uită-te, nu mai e loc de-o palmă în hambar...

Căpitanul luă mîna Adnanei.

— Fii liniștit, Gherasime! Ați scăpat de belea; ne-am căsătorit acum o jumătate de ceas; întreabă-l pe Ismail, că ne-a fost martor și a semnat.

— Slavă domnului! strigă Haralamb. Mă gîndeam s-o cer eu dacă n-o luai dumneata. Ce naiba, trebuia să-i găsim un bărbat!

Se întîmplase așa: pe cînd mergeau spre spital, căpitanul se opri din senin pe trotuar și zise, nitamnisam:

— Adnana, nu mai merge! Zor-nevoie să eliberăm cabina oamenilor, altfel au să se revolte și mă spînzură de catarg. Vrei să te mărițí cu mine, azi?

— Dacă-i vorba să-ți salvez viața, n-am încotro: vreau!

— Adică așa!? Altminteri...

Părea mîhnit, supărat. Doamne, el care citise atîtea cărți, care făcea socoteli cu cifre lungi de-o șchioapă, de te amețeau numai cînd le priveai, el care citea în sufletele tuturor oamenilor din echipaj, citea în hărți, ba pînă și-n stelele de pe cerul înalt, cum nu putea citi în ochii ei așa de vorbitori, așa de umezi și calzi?

— Deci, altminteri... Pentru mine, așa, ca om, să zicem că n-aș fi căpitan... Eu credeam...

Ea își mușca buzele, în fața lui, la un pas.

Și Anton Lupan bîiguia, încurcat:

— Pentru că mie unul, mie unul, știi, îmi ești dragă, Adnana!

— Ia te uită! Și de mult, domnule căpitan?

— Nu-ți bate joc! De-atunci, cînd te-am întîlnit pe corabia lui kir Iani în arhipelag. Ai uitat?

— Nu, n-am uitat!

Cum de nu izbucnea în lacrimi, cum de mai putea lăsa, pînă la el, nefericitul acela de pas?!

— Răspunde-mi, Adnana! Să zicem că nu m-ar pîndi nici o primejdie vrei să te mărițí cu mine? Primești să-ți fiu bărbat?

— Am să-ți răspund cu o vorbă de-a ta: primesc, cu brațele deschise! Dar eu cînd spun, o și fac. Păzea!

Și-acum echipajul spăla puntea, freca alămurile de te orbeau — se nimerise zi cu soare, altfel nici nu se putea! ridica marele pavoaz, împodobea corabia cu ramuri de fag — păcat că nu găseau brad!

Iar seara, se porni chiolhan; ardeau, agăţate de straiuri, de ghiuri, toate felinarele cîte se putuseră afla, ba mai împrumutaseră vreo şase de la vecini, un schooner argentinian, un vapor suedez, se întinsese masă mare, lîngă catarg, mîncară berbec fript, că-i şi uitaseră gustul de cînd boinăreau, urla fonograful lui Ismail, de te asurzea... Pe urmă fonograful tăcu şi Mihu începu să cînte din cavaf, Negrilă lătra, se zbenguia fericit între Anton Lupan şi Adnana, oamenii jucau pe punte, chiuiau:

„Frunză verde de pe coastă,
Frumoasă-i mireasa noastră!"

Se adunase lume multă pe mal; un poliţai se plimba pe chei, cam enervat; nu se mai pomenise la Punta Arenas asemenea bal. Dar ce putea face? Să zică o vorbă, ar fi ieşit scandal. O dată îşi însurau oamenii căpitanul pe care-l iubeau!...

La miezul nopţii se desfundă ultima sticlă de Coinar, iar Anton Lupan, umăr la umăr cu Adnana, ridică paharul, se uită la echipaj şi vorbi aşa:

— Prietenii mei dragi! Sîntem împreună de multă vreme, iată curînd se împlinesc trei ani. Am străbătut drum lung, ca să înfăptuiesc un gînd vechi, pe care nu l-au putut înfăptui alţii, înaintea mea — şi voi toţi, care m-aţi ajutat, aţi fost bravi. Nu avem de aşteptat nici onoruri, nici bani, dar lumea, dacă este dreaptă, nu ne va uita... Îmi pare rău că astăzi, cînd am înfăptuit acest vechi plan, prietenul meu, care a avut parte mai mare decît mine în tot ce am visat, nu e în mijlocul nostru şi nimeni nu poate bănui unde l-o fi aruncat soarta. Închin primul pahar pentru el, dacă o fi viu, sau, dacă a pierit, pentru amintirea lui Pierre Vaillant!

Echipajul se ridică în picioare şi cîteva clipe rămaseră cu toţii tăcuţi, întristaţi, simţind parcă asupra lor umbra pîlpîitoare a omului pe care îl iubeau fără să-l fi cunoscut.

— Cît despre noi — continuă apoi Anton Lupan — cred că ne putem număra cîteva fapte bune în aceşti ani. Dacă am greşit uneori...

Aici Ismail își lăsă capul în pămînt și oftă amar, credea că Anton Lupan încă nu l-a iertat.

— Am greșit toți, greșeli mai mici sau mai mari, toate au rămas în urmă, principalul e că am ieșit totdeauna cu obrazul curat și sîntem laolaltă, ca niște frați. Cînd mă uit în jur, pe puntea aceasta, care e un colț din țara mea, nu știu ce mi-e mai drag; îmi e mai dragă țara noastră, fiindcă a dat oameni așa minunați, îmi sînteți mai dragi voi, mi-e mai dragă corabia, ori...

— Stai puțin, domnule! Eu cred că dintre toate și dintre toate, mai dragă trebuie să-ți fie ea! zise cîrmaciul, arătînd spre Adnana.

— Așa e, frate Gherasime! sări Haralamb.

— Tu ține-ți gura, pezevenghiule — și mai bine gîndește-te că mîine-poimîine ajungem la Pireu, și-o să dai ochi cu cafegioaica ta!

Haralamb oftă:

— De, dacă sîntem săraci! Să nu fi aruncat aurul ăla, mă gîndeam să rămîn și eu acolo, să mărim cafeneaua, să facem și-un fel de han, adică un hotel, cum era la Stambul, la Pera-Palace...

— Nu fii amărît, Haralamb! vorbi Anton Lupan. Sînt pe lume rele și nenorociri mult mai mari decît sărăcia, dacă tu vrei cu tot dinadinsul să ne socotim săraci. Mai bine să ne gîndim că ne aflăm toți laolaltă, strîns legați, că am trecut prin primejdii care nu ne-au întors din cale — și pe lîngă ispite care nu ne-au dezbinat...

„La ce s-o fi gîndind? se întreba Haralamb. La aur sau la Adnana? Ispită, ispită, da' degeaba vorbește așa! Ce, la o adică, aș fi îndrăznit eu să i-o iau de sub nas?"

De cîteva clipe, Gherasim nu mai auzea ce spune Anton Lupan; îl frămîntau și pe el unele gînduri și nu știa cum să le vină de hac. În sfîrșit, se scărpină în cap și zise, încurcat:

— Și-apoi, domnule, dacă-i vorba de sărăcie, poate că nici nu sîntem așa săraci! Ia stai!

Așa zicînd, se ridică de la masă, se duse în cabină, la prova, și se întoarse cu sacul lui vechi, de marinar, din care scoase niște bucăți de metal, zgrunțuroase, sleite, în

forme şerpuitoare, ciudate şi îmbrăcate într-o scoarţă de praf. Numai că, dacă le zgîriai, luceau.

— Ia uite colea!

Căpitanul luă o bucată de metal, o zgîrie cu unghia şi făcu ochii mari:

— Aur curat!

— Aur este, dar nu ştiu cît o fi de curat, că s-a amestecat cu cenuşa lui Martin Stricland şi-a ăluilalt, am uitat cum îi spunea...

— Schlimbach!

— Aşa vezi, Schlimbach. Mi-ar fi fost scîrbă să pun mîna pe el, dar atunci, noaptea, am crezut că Ismail se prăpădeşte — şi-am zis să fac ceva pentru nevestele lui. Altfel nu-l luam. M-am dus pe mal, am răscolit cenuşa şi l-am adunat. Or fi vreo şapte ocale, vreo opt, n-am avut cîntar... Acum, domnule, om face cum zici dumneata. Dacă socoteşti că nu-i murdar...

— Parcă icosarii, napoleonii şi lirele ştim din ce aur s-au turnat? răspunse Anton Lupan. Doar n-o să ne facem icoane din el; tot o să trebuiască să-l schimbăm pe bani, aşa că fii liniştit, Gherasime. Şi-acum, dacă toţi veţi socoti ca mine, eu zic să-l împărţim în două părţi la fel de mari: una lui Ismail, că-i cel mai împovărat, alta lui Haralamb, să nu se mai plîngă de...

Haralamb se împotrivi, ruşinat:

— De ce mie, domnule? M-am arătat eu mai vrednic decît ceilalţi?

— Nu-i vorba de asta; dar parcă spuneai că vrei să deschizi cafenea!

Oamenii rîseră grozav; nu prea era în firea lor să se poreclească, dar de multă vreme, în taină, cînd vorbeau de Haralamb, îi ziceau kir Haralamb-cafegiul, kir Haralamb-ciubuc, ori kir Haralamb-giubea.

— Ce ziceţi, băieţi, aşa împărţeală e dreaptă? continuă căpitanul.

— Să ia Ismail tot! zise Haralamb, lepădîndu-se de aur, cum s-ar fi lepădat de cel necurat.

Atunci se auzi piciorul lui Ismail, lovind în punte, aproape cu supărare:

— Impărțim egal! Luam toți, taman-taman!

Poate c-ar fi ieșit și ceartă, dacă nu se amesteca înțeleptul cîrmaci:

— Ia, mai bine să nu ne facem planuri prea din vreme; să ne vedem întîi mai aproape de case. Ce, ar fi să ni se întîmple prima oară dacă am pierde și aurul ăsta pe undeva?

— Ei, și-acum, la odihnă! hotărî Anton Lupan. Mîine, în zori, am plecat!

— Ba nici gînd, domnule! Lasă-ne să petrecem, c-am dormit toată luna! O dată ne însurăm căpitanul!

Și iarăși începu să cînte cavalul și iarăși chiotele și strigăturile se răspîndiră peste liniștea tainică din Punta Arenas.

Numai plutașul stătea tăcut, lîngă catarg, cu mîinile în brîu, cu barba bătută de vînt, arătîndu-și pieptul voinic, parcă mai falnic ca oricînd, că nu mai știai cine-i mai falnic, el sau catargul? Iar ochii lui albaștri se limpeziseră iarăși și chipul înăsprit parcă înflorea, ca busuiocul de pe plaiuri cînd se duc omătURile iernii și vine din nou luna mai. Și gîndindu-se la fata pe care o iubise el odată, cea de se dusese după primarul bogat, plutașul își zicea în sine, găsind gîndul înțelept după atîția ani: „Ce mi-e bogăția? Azi în hambar, mîine în ocean!...

Haralamb, în acest timp, o învîrtea pe mireasă chindia, iar văru-su șuiera printre degete și chiuia, de se auzea în toată Punta Arenas:

Frunză verde floare-aleasă,
Să joace și cea mireasă...

În zori, cînd împingeau amîndoi la manelele cabestanului, de curgea apă pe dînșii, tot nu sfîrșiseră cu strigăturile. Băteau clopotele de cart pe corăbiile vecine, marinarii se aplecau peste parapete, hamalii căscau gura în marginea cheiului...

— Floricică-floare-albastră, toată lumea-i cu nevastă!... chiuia Haralamb.

— Toată lumea-i cu soție, numai eu cu cucu-n vie!... răspundea Ieremia, veselindu-se pe față, dar în fundul sufletului cuprins de amărăciune.

Se potoliră abia în afara portului, cînd începu să plouă. Atunci coborîră cu părere de rău în cabină, Negrilă își luă și el cotețul în primire — pe punte rămase numai cîrmaciul și omul de veghe.

„Speranța" navigă două zile prin strîmtoare, prin locuri care ne sînt acum cunoscute. Ploua mereu, altfel nu s-ar fi împlinit cele scrise în cărțile marinăriei. Anton Lupan stătea rezemat de parapet, la prova, și privea țărmurile pustii, învelite în neguri. Nu se vedeau focuri, fumuri, piroage alcalufe... Pe alocuri zărea un fel de movile ciudate, în marginea apei, ca niște dolomite... Acum știa că sînt grămezi de scoici goale, să le măsori cu tona, în locurile de popas ale acestor triburi bătute de soartă.

Dar poate în clipa asta, undeva, în marginea unui canal, pe o insulă pustie, un alcalif, îmbrăcat în piele de focă, încălțat cu opinci, legate cu nojițe ca ale țăranilor noștri, își căuta loc de vatră, iar altul cioplea cu toporul bîrne pentru viitoarea casă... Da, truda lor avea să rodească, măcar cît rodește un bob de grîu dintr-o mie...

A treia zi, către zorii zilei, strigă omul de veghe:

— Eheeei! Se vede Capul Fecioarelor!

Adnana stătea la cîrmă, învelită în mantaua de ploaie; stătea așa de la miezul nopții: era marinar, nu nevasta căpitanului.

Echipajul năvăli pe punte, o dată cu lumina zilei. Ploua, ploaia cunoscută, să se împlinească litera scrisă în cărțile marinăriei, dar departe, în prova, oceanul făgăduia să le dea înapoi cerul senin și soarele, și căldura.

Ieși și Ismail, mai la urmă, bocănind anevoie pe scară. Vedea oceanul în față, dar tot nu știa încotro se îndreaptă, unde duc cărbunii. Cînd îi întreba pe oameni, aceștia ridicau din umeri, ferindu-se să-i răspundă; mare năzdrăvănie!

Peste cîteva clipe căpitanul apăru pe punte, cel din urmă, nu că de cînd cu însurătoarea se mai lenevise; avusese de întregit o frază în jurnalul călătoriei. Altminteri,

nu dormea nici el, de la miezul nopții. Ce, ar fi putut să doarmă cînd o știa pe Adnana la cîrmă?

Ea îi zîmbi pe sub glugă și, ridicînd mîna, îi făcu un semn, plin de gingășie, un semn mic-micuț, să nu-l vadă toată lumea.

— Cîrmaciul n-are voie să ia mîna de pe cîrmă! o mustră căpitanul, cu prefăcută, sau, mai știi, poate cu adevărată asprime.

„Bine! Cînd termin cartul, ai să vezi tu! Las' pe Adnana!"

Anton Lupan își învălui oamenii cu privirea și în ochii lui se ivi o undă de nedumerire. Ei, dar cine era printre ei flăcăul acesta sprinten, cu umerii largi, cu trupul subțire? Să fi fost Mihu, copilandrul care se îmbarcase acum trei ani la gurile Dunării?

— Mihule!

— Da! răspunse musul, apropiindu-se cu pași legănați, ca marinarii cu multă vechime, dar vădind, în călcătură, nu știu ce stînjenire.

— Ce-i cu tine? Nu cumva iar te string cizmele?

— Ba da, domnule; mi-au rămas mici și astea, fir-ar ele ale naibii să fie!

— Cînd crescuși așa mare, băiete? Ia te uită la el! Mîine-poimîine, n-au să-l mai încapă nici tricourile!

„Ehei! ar fi vrut să-i răspundă flăcăul. Tricourile mele de mult i le-am dat Adnanei! Păi ce, mi se mai potrivea măsura? Acum le port pe ale oamenilor!"

Anton Lupan îl privi din tălpi pînă în creștet și pieptul i se umflă de mîndrie.

— Cîți ani ai tu acum, măi băiete?

— Am împlinit nouăsprezece la sfîntu' Vasile.

— A, păi dacă-i așa, cînd ajungem la Marsilia, mergi să dai examen la Căpitănie.

— Cum asta? Că doar n-am anii!

— Nu-i nimic; m-oi pricepe și eu atîta, să-l iscălesc pe popa din satul vostru. Îți dau doi ani din buzunarul meu, numai să nu mă faci de rușine!

O geană de purpură începea să clipească la orizont, deasupra oceanului. În față, un mic vas cu două catarge, un pescuitor de balene după formă, strîngea vîntul anevoie, încercînd să înainteze prin strîmtoare, împotriva mareei.

— Băiat bun! Aferim! zise Ismail, apropiindu-se de Mihu și bătîndu-l pe umăr.

— Bine, o să vedem! continuă căpitanul. Dar pînă să dai examen cu alții, o să-mi arăți mie ce-ai învățat în ăști trei ani de zile. Cînd ieșim în ocean, îți încredințez comanda corăbiei. Du-te jos, cercetează harta, fă-ți toate socotelile, să ne scoți la Buenos-Aires!

Ismail se clătină, gata să cadă pe punte; vezi, nu era încă deprins cu piciorul...

— Unde? întrebă, simțind că-l iau amețelile.

— La Buenos-Aires, să descărcăm cărbunii. Nu știi unde vine asta? E un port mare, în Argentina.

— Domnule, nu băteam joc acuma! Știam Buenos-Aires...

Și de unde vorbea cu ochii în jos, plin de obidă și amărăciune, deodată pe chipul bucătarului năvăli un val de sînge, începură să-i scapere privirile.

— Dacă nu suparam, vream un hatîr, zise, cu însuflețire.

— Spune, Ismaile!

Oamenii își fereau capetele, silindu-se din răsputeri să nu rîdă.

— Eu nu coboram, continuă bucătarul, cînd cu îndrăzneală, cînd cu rușine. Nu coboram, nu vream cădeam în păcat, pariam argentinos. Dar lăzam ăsta băiat, ori Haralamb, mergeam întrebam, cine am bătut, am bătut Destroyer, ori...

Un hohot de rîs umplu văzduhul, făcînd să se spargă norii și să se vadă seninul cerului. „Speranța" gonea ca o năluca, în lumina zorilor, cu vînt din pupa și curentul mareelor, avînd totul de partea ei, cum totul îi era potrivnic micului vas din față, pescuitor de balene.

— Nu, Ismaile! răspunse căpitanul. O să coborîm și-o să mergem cu toții. Iar ție o să-ți dăm cincizeci de argentinos, să pariezi pe Barbarosa — firește, dacă-ți convine;

dar am eu o presimțire că rîndul trecut Destroyer a rămas fără pene.

Și iarăși răsunară pe punte hohote de veselie; rîdea Haralamb, omul de veghe la prova, rîdea Adnana, la cîrmă, rîdea căpitanul, rîdea întreg echipajul, rîdea și Mihu, în cabină, rîdea și... Păi sigur, rîdea și Negrilă... Dar cel mai tare dintre toți, rîdea bucătarul!

S-ar putea clipă mai frumoasă pentru a încheia povestea călătoriei? Ce să spui după aceea? Cum a mers „Speranța" la Buenos-Aires, cum a descărcat cărbunii, cum și-a împlinit Ismail vechea poftă a inimii și-apoi, cum au plecat cu toții, spre Mediterană — sfîrșită fiind aventura? Dar nu, aventura nu se sfîrșește niciodată, înmugurește din ea însăși, într-una, ca butașul viței de vie. Iată:

Vasul de pescuit balene era acum în față, luptîndu-se din greu cu vîntul și cu mareele.

— Halo! strigă căpitanul, cînd fură aproape.

— Halo! răspunse Anton Lupan, făcîndu-și mîinile pîlnie la gură.

— Unde mergeți?

— La Buenos-Aires!

— Pune în pană, rogu-te, căpitane! Am să-ți dau o hîrtie!

— Prova în vînt! porunci Anton Lupan, supunîndu-se rugăminții, după datinele cinstite ale marinăriei.

„Speranța" făcu o voltă largă și curînd cele două vase se aflau bord la bord, derivînd ușor spre gura strîmtorii. Pe puntea pescuitorului ardea focul, sub două cazane, topind grăsimea de balenă. Marinarii, unsuroși și afumați ca șuncile puse în gura hornului, căsăpeau cu topoarele o balenă care cîntărea peste două tone. Căpitanul se apropie de parapet, cu o hîrtie în mînă.

— Iată, domnule! zise, întinzîndu-i-o lui Anton Lupan. Am găsit-o acum trei zile, într-o sticlă, cînd am despicat pîntecele unei balene. E de la niște naufragiați, dar, din nenorocire, poartă o dată foarte veche. Noi nu mergem deocamdată nicăieri, intrăm doar în strîmtoare, să încărcăm lemne. Dacă te duci la Buenos Aires, ia-o dumneata, s-o predai Căpităniei.

Era o hîrtie mucegăită, atinsă pe alocuri de umezeală, dar, în bună parte, scrisul se citea limpede:

„Salvați sufletele noastre!..."

Mîna lui Anton Lupan începu să tremure, obrazul îi păli, ochii i se măriră, picioarele îi slăbiră și el se rezemă de parapet, simțind că alunecă.

„Goeleta „L'Espérance" — scria în hîrtie — sub pavilion francez, plecată de la Saint Malo la 3 ianuarie 1882, în drum spre Punta Arenas..."

Cîteva clipe, literele se pierdură, rămase în locul lor numai o țesătură cenușie, fluturînd ca norii mînați de furtună.

— Ce este, domnule? întrebă Gherasim, cu neliniște, văzînd ce palid era căpitanul.

Acesta nu răspunse, ci rămase cu ochii în hîrtie, neauzind, nesimțind pe nimeni în preajmă, încercînd să desprindă urmarea mesajului, din apele cenușii ale hîrtiei. Dar, chiar și acolo unde literele erau clare, el nu mai deslușea acum decît cuvinte răzlețe, care i se învălmășeau în minte:

„...Atlantic... furtună... 17 martie... cîrma ruptă, catargele prăbușite... naufragiat... 28, 15′ long. v., 47°, 7′ lat. s... Supraviețuitori cinci oameni din opt echipaj: căpitanul Pierre Vaillant, primul cîrmaci, Roger Peraud..."

Anton Lupan nu citi mai departe, se desprinse de parapet, dădu să se repeadă spre cabină, la pupa, în vreme ce oamenii săi și căpitanul pescuitorului de balene îl priveau, unii neliniștiți, alții numai mirați, — apoi se opri și zise, cu un glas pe care nu i-l recunoștea nimeni:

— Pierre Vaillant!... Poate că e încă în viață... „L'Espérance" a naufragiat...

— Atunci, domnule, vei duce hîrtia! vorbi căpitanul micului vas, neînțelegînd de ce căpitanul „Speranței" era așa de tulburat. Drum bun și mă încred în dumneata!

— Îți mulțumesc, căpitane! Cerul fie binecuvîntat că te-a scos în calea mea! Fii și dumneata de o mie de ori binecuvîntat!

Și, în timp ce pescuitorul de balene își lăsa prova sub vînt, spre a-și lua trudnic vechiul drum, Anton Lupan co-

bora scările cabinei și se apleca asupra hărții, cu compasul în mînă, să găsească locul arătat în mesaj. Dar, în chip ciudat, în locul acela Oceanul era alb, nu se vedea nici o insulă, nici un colț de pămînt — pe zeci de mile în jur se întindea numai apa, pustiul. Citi încă o dată cifrele, măsură iar și găsi același loc, în mijlocul Oceanului alb. Și totuși era cu neputință ca Pierre Vaillant să se fi înșelat, după cum era cu neputință să se fi salvat din naufragiu în altă parte decît pe o insulă, pe o bucată de pămînt, deși harta n-o arăta.

După cîteva minute, oamenii care așteptau pe punte, încremeniți, neputînd încă să creadă că hîrtia aceea venea într-adevăr de la Pierre Vaillant, îl văzură pe căpitan urcînd scările, mai liniștit într-un fel, în altul mai tulburat. „Speranța" rămînea cu prova în vînt și curentul continua s-o împingă încet spre Ocean.

— Schimbăm drumul! vorbi hotărît Anton Lupan.

— Încotro, domnule? întrebă Gherasim. Nu mai mergem la Buenos Aires?

— Nu. Pornim spre răsărit, nord patru carturi spre est, să-l căutăm pe Pierre Vaillant!

— Și cărbunii?

Trebuiau să-i descarce la Buenos Aires pînă la 15 februarie, așa scria în contract! Dar acum Anton Lupan uitase ce scria în cartea negustorilor, cum uitase și atunci cînd plimbase butoaiele lui kir Nicolachi pînă la insula Musarah — acum în ochii lui își deschisese iarăși paginile marea carte a prieteniei, pe care niciodată n-ar fi putut-o uita!

— Cărbunii? Îi păstrăm ca lest, și dacă n-om mai avea nevoie de ei, îi aruncăm în ocean!

Oamenii se uitau la el, nedumeriți, încurcați; nu mai rîdea nimeni pe punte, ca în clipa aceea cînd povestirea s-ar fi putut termina. .

— Au șovăiește vreunul? întrebă Anton Lupan, privindu-i mirat.

Adnana, cea dintîi, scutură scurt din cap. Iar ceilalți, îndată după ea, răspunseră toți, într-un glas:

— Nu, domnule! Mergem oriunde ne porunceşti! Sîntem marinari!

— Atunci prova sub vînt — şi la drum, pe ocean!

Gherasim învîrti cîrma la stînga, pînzele începură să fluture, apoi se umflară şi, rotindu-se, „Speranţa" îşi afundă prova în val...

Nu mai rîdea nimeni pe punte. Oamenii erau tăcuţi şi gravi, cum e tot marinarul cînd porneşte pe apă, să salveze alt marinar.

„Speranţa" gonea iarăşi, în zorii care creşteau, cu acelaşi vînt tare din pupa, cu pavilionul romînesc fluturînd pe catarg. Şi deodată ea îşi schimbă legănarea, foşnetul bordajului îşi schimbă gama — întîlnea nemărginitul ocean.

Era clipa cînd se vestea faptul cel mare al zilei, la orizont răsăritul fluturîndu-şi pînzele roşii, ca să-i deschidă poarta larg soarelui. Iar dincoace, în timp ce etrava îşi începea iarăşi marşul triumfal al plecărilor, „Speranţa" îşi flutura pînzele albe, deschizînd tainica poartă a călătoriilor ei viitoare.

Cea mai mare parte a termenilor marinăreşti folosiţi în această carte îşi găsesc explicaţia chiar în text, dar nu totdeauna în locul unde sînt întîlniţi prima oară. De aceea, autorul socoteşte trebuitor să pună la îndemîna cititorilor neiniţiaţi acest mic manual alfabetic, care le va îngădui să înţeleagă cu o clipă mai devreme sensul unor cuvinte necunoscute de ei, rămînînd totdeodată folositor şi pentru alte lecturi cu subiect marinăresc.

AMARA (A): A lega, a fixa încărcătura din magazie sau obiectele mobile de pe punte, ca în timpul balansului să nu se mişte, prilejuind stricăciuni. La fel se spune despre un vas care se leagă la chei.

ARBORE sau CATARG: Preacunoscutul stîlp vertical, fixat pe punte, folosit la ridicarea velelor. Vasele moderne, cu maşini, mai păstrează şi astăzi unul sau două catarge, pe de o parte ca să se supună tradiţiei, pe de alta din necesităţi reale (antenă de radio, semnalizare), dar ele sînt din ce în ce mai scurte.

ARGAT: Macara primitivă, alcătuită dintr-un solid pivot vertical, pus pe suporturi de lemn, învîrtit cu pîrghii lungi, ca nişte spiţe, de mai mulţi oameni şi putînd, prin înfăşurarea unui cablu, să deplaseze greutăţi mari, de pildă să tîrască o corabie care trebuie scoasă pe uscat.

BABORD: Partea din stînga a unui vas, privit de la pupa la prova.

BALANSINĂ: Parîmă petrecută printr-un scripete de pe catarg, care susţine ghiul la înălţimea cuvenită cînd pînzele sînt strînse (v. figura).

BANDA (A SE): Se spune despre un vas că este bandat, atunci cînd navighează aplecat pe un bord sau pe altul, fie din pricina încărcăturii pusă greşit, ceea ce, fireşte, trebuie să se evite, fie, mai cu seamă, din pricina vîntului care acţionează asupra velelor.

BERBECI: Valuri a căror creastă se sparge, înspumată, dovedind întărirea vîntului

BIGĂ: Grindă oblică, prinsă de catarg, putînd pivota în jurul acestuia și avînd la capăt un palanc, cu ajutorul căruia încărcătura ridicată de pe chei poate fi rotită prin aer și apoi coborîtă în magazie, sau invers, cînd vasul se descarcă.

BINTĂ sau BABA: Stîlp solid, de lemn sau de metal, fixat în marginea cheiului și în anumite locuri pe punte, folosind la amararea vasului. (v. figura)

BOCAPORT: Ansamblul scîndurilor sau tablelor care închid gura magaziei (v. figura).

BOMPRES: Mic catarg orizontal sau ușor oblic, fixat la prova unui vas, care, pentru anumite nevoi de echilibru al velaturii, îngăduie să se ridice un număr de pînze în afara bordului (v. figura).

BORDAJ: Pereții exteriori ai unui vas.

BRIC: Corabie cu două catarge, avînd pe cel de la prova vele dreptunghiulare, puse pe vergi, iar pe cel de la pupa o randă trapezoidală, cu ghiu și pic.

BRIZANȚI: Valuri care se sparg în apropierea țărmului, lovindu-se de funduri mici sau de stînci.

CABESTAN: Un fel de vinci, folosit odinioară la ridicatul ancorei, alcătuit dintr-un pivot vertical, și învîrtit de cîțiva oameni, cu ajutorul unor pîrghii (v. figura).

CAP LA COMPAS: Direcția de mers a unei nave, în raport cu nordul arătat de busolă.

CARENĂ: Acea parte din corpul unei nave, care intră în apă.

CARGOBOT: Vapor de transportat mărfuri.

CAVALEȚI: O alcătuire de grinzi cioplite după forma carenei, cu ajutorul cărora vasele mai mici pot fi trase pe uscat sau lansate pe apă, fără să se răstoarne.

CAVILE: Mînere fixate pe cercul timonei, ca o prelungire a spițelor. Piese asemănătoare, păstrînd același nume, fixate pe anumite suporturi în fața catargelor, folosesc la legarea fungilor (v. figura).

CHEIE de ÎMPREUNARE: Un fel de za demontabilă, cu ajutorul căreia două capete de lanț se pot lega între ele.

CHEIE DE LANȚ: Lanțul ancorei fiind de regulă alcătuit din bucăți de cîte 30 de metri, unite între ele, cheia de lanț e luată de marinari ca unitate de măsură pentru adîncimea apei la locul de ancorare.

COPASTIE: Întăritură longitudinală la partea superioară a bordajului unei bărci; la vasele puntate, copastia e piesa de legătură între bordaj și punte.

CRUCETĂ: Pentru consolidarea lor, catargele au una sau mai multe vergele fixate transversal, la anumită înălțime; ele se numesc crucete și măresc puterea de sprijin a sarturilor care trec prin vîrful lor (v. figura).

CRUCIERĂ: Pentru a naviga de la un punct la altul, vasele cu pînze erau adesea nevoite să meargă în zigzag, după cum cerea vîntul, să încrucișeze, cu o vorbă marinărească. Astăzi, înțelesul cuvîntului s-a lărgit și orice călătorie mai lungă, pe mări, poate fi numită crucieră, de la a încrucișa.

DECLINAȚIE: Magnetismul pămîntului nu arată în toate locurile de pe glob direcția nordului geografic, el suferind abateri mai mici sau mai mari, uneori de zeci de grade. Unghiul făcut de nordul magnetic cu nordul adevărat se numește declinație; aceasta a fost măsurată și trecută pe hărțile marine în toate zonele străbătute de navigatori. Pentru a se putea orienta după busolă, navigatorul trebuie să țină seamă de declinația regiunii pe care o străbate și să corecteze în consecință unghiul său de drum.

DEVIAȚIE: Busola, sau compasul cum spun marinarii, suferă influența maselor de fier aflate în preajmă, influență care mai ales la vapoare, în întregime metalice, nu se poate evita. Anumiți magneți reglabili pot să compenseze în bună parte acest neajuns, dar o imperfecțiune rămîne întotdeauna; ea se numește deviație și trebuie să fie cunoscută de navigator, ca și declinația, pentru corectarea unghiului de drum.

DERIVĂ: Deplasarea involuntară a unui vas, datorită vîntului sau curenților marini.

DUNETĂ: Punte înălțată deasupra punții principale, aflată la pupa unor vase și avînd dedesubt felurite cabine și încăperi.

ECHE: Pîrghia cu care se manevrează cîrma la bărci şi corăbii mai mici, care nu au timonă.

EFEMERIDE: Table întocmite pe cîţiva ani înainte pe baza calculelor mai multor observatoare astronomice, dînd date precise cu privire la mişcarea în timp a aştrilor mai importanţi.

ETAMBOU: Piesă principală din scheletul unui vas, care formează partea lui din spate (pupa).

ETAMBREU: Deschizătură circulară în punte, prin care trec catargele sau axul cîrmei.

FOC: Velă triunghiulară, aflată la prova unei corăbi (v. figura)

FUNGĂ: Parîma trecută printr-un scripete de pe catarg, cu ajutorul căreia se ridică velele.

GHIU: Suport de lemn fixat aproape de baza catargului şi putînd să pivoteze dintr-un bord în altul; pe el se leagă, se înverghează, marginea de jos a velei (v. figura).

GHIORDEL: Găleată de tablă, lemn sau pînză impermeabilă, legată cu o parîmă îndeajuns de lungă ca de pe puntea unui vas să poţi scoate apă de mare.

GREEMENT: Întreg ansamblul de catarge, sarturi, straiuri etc. care susţin velatura unei corăbii.

GRIJELE: Şipci de lemn legate între sarturi, ca nişte trepte, îngăduind echipajului să se urce în vîrful catargului (v. figura).

GUARDAMANĂ: Apărătoare pentru mînă, făcută din piele, folosită de marinari la cusutul velelor; între degetul mare şi podul palmei ea are un mic disc metalic. cu care se împinge acul, lucru care nu s-ar putea face cu un degetar obişnuit, acele de vele fiind foarte mari, iar pînza foarte groasă şi rezistentă.

HABITACLU: Locaşul busolei, făcut din lemn sau din metal nemagnetic (v. figura).

LOCH (citeşte „log"): Instrument cu care se măsoară viteza unei nave.

MANELĂ: Pîrghie de lemn, folosită la învîrtirea cabestanului.

MAHOANA: Vas plutitor, cu fundul plat, folosit în porturi la transportarea încărcăturii de pe vapoare, cînd acestea nu se pot apropia de chei.

MARANGOZ: Dulgher care lucrează corăbii.

MARUL CATARGULUI: Proeminență sferică, aflată în vîrful catargului, fără un rost practic (v. figura).

MATISI (A): A împreuna două parîme, sau două cabluri metalice, fără a le înnoda, ci petrecîndu-le în chip iscusit șuvițele unele printre altele.

NAVLOSI (A): A angaja un vas în vederea transportării unor mărfuri.

PALANC: Macara cu mai mulți scripeți, folosind la ridicarea greutăților mari.

PANA CIRMEI: Cîrma propriu zisă, ca o paletă de felurite forme, care acționează în apă.

PAVOAZ (MARELE): La sărbătorile marinărești, pavilioanele de semnalizare, în număr de vreo 40, pentru fiecare literă și cifră cîte unul, se ridică pe straiuri, împodobind vasul cu viile lor culori, care flutură în bătaia vîntului; acesta este marele pavoaz, spre deosebire de micul pavoaz, care cuprinde numai cîteva pavilioane și se ridică la festivități mai puțin solemne.

PIC: Vergă oblică, ridicată pe catarg cu ajutorul fungilor; de ea se leagă, se înverghează partea de sus a velei (v. figura).

PROVA: Partea din față a unei nave.

PUPA: Partea din spate a unei nave.

RANDA: Velă trapezoidală, aflată pe catargul de la pupa (v. vela mare din figură).

RODANȚA: Inel metalic care apără de rosături ochiurile de agățare făcute la capătul sarturilor, straiurilor, al feluritelor cabluri și parîme.

SAGEATA: Velă suplimentară care, atunci cînd vîntul nu e prea tare, se ridică deasupra picului. (v. figura).

SARTURI: Cabluri care întăresc catargul lateral (v. figura).

SAULA: Parîmă subțire.

SCHELA: Podeț de lemn, care leagă cheiul cu puntea unui vas.

SCHOONER: Corabie de mărime mijlocie, cu două catarge, asemănătoare cu goeleta, cu care, de altfel, adesea se și confundă.

ȘCOTĂ: Parîmă cu care se manevrează pînzele (v. figura).

SLOOP: Mic vas cu un singur catarg, purtînd un foc și o velă mare.

SPIRAI: Luminator făcut în punte, deasupra încăperilor care nu pot avea ferestre laterale (hublouri) (v. figura).

STRAIURI: Cabluri care întăresc catargele spre prova (v. figura).

SUBARBA: Lanț sau cablu care întărește bompresul (v. figura).

TACHET: Suport în formă de T., fixat pe parapet sau pe punte, de care se leagă școtele.

TAMBUCHI: Deschizătură prin care se poate coborî sub punte, acoperită cu un capac, sau cu un fel de gheretă (v. figura).

TIMONA: Roata cîrmei (v. figura).

TRINCA: Velă triunghiulară, care se ridică în fața arborelui-trinchet (v. figura).

TRINCHET (ARBORE): Catargul dinspre prova.

TROȚE: Ansamblul de lanțuri și cabluri cu care mișcarea timonei se transmite la axul cîrmei.

VARANGE: Piese de lemn sau de metal, care leagă coastele de chilă.

VIRA (A): A ridica o greutate, de pildă ancora. Mai rar se folosește în sensul de viraj, schimbare de drum.

VOLTA: Schimbare de direcție astfel ca vîntul să treacă dintr-un bord în celălalt.

ZBATURI: Mijloc de propulsie alcătuit din roți cu palete, dispuse în borduri, folosite la primele vapoare, înainte de introducerea elicei. Se mai folosesc și astăzi pe fluvii puțin adînci, unde elicea nu are un randament îndestulător.

ZBURĂTOR: Vela triunghiulară, care se ridică pe primul strai din prova, deasupra focului (v. figura).

CUPRINS

PARTEA ÎNTÎIA

La poarta Levantului

Cap.	I. Fiecare epavă îşi are taina ei	7
„	II. Şi oamenii au tainele lor	48
„	III. Întîmplări la sfîrşitul lui martie	101
„	IV. Piuţaşul năzdrăvan	131
„	V. Echipajul	155
„	VI. Paznicul farului	170
„	VII. Cherestea pentru Pireu	204

PARTEA A DOUA

Ultima sirenă

Cap.	VIII. Oprire la Ţarigrad	225
„	IX. „Drum bun, domnule Vaillant!"	264
„	X. Glasurile mării	303
„	XI. Un călugăr ciudat	321
„	XII. Adnana	348
„	XIII. Rechinii	372
„	XIV. Altfel de primejdii	406
„	XV. Din cartea prietenioi	442
„	XVI. Cîntecul sirenei	470
„	XVII. Cînd se împotmoleşte ancora	503

PARTEA A TREIA

Crucea Sudului

			Pag.
Cap.	XVIII.	Invizibilul Martin Stricland	529
„	XIX.	Sub coasta africană	546
„	XX.	Uraganul	569
„	XXI.	Plînsul plutaşului	592
„	XXII.	Primăvară în Brazilia	618
„	XXIII.	În concurenţă cu preşedintele Uruguaiului !	631
„	XXIV.	Inchisorile Argentinei	652
„	XXV.	Capul celor Unsprezece mii de Fecioare .	679

PARTEA A PATRA

Alcalufii

Cap.	XXVI.	Barul „Cristofor Columb"	687
„	XXVII.	Uiliaul	710
„	XXVIII.	Ţărmul de aur	733
„	XXIX.	Satul alcalufilor	757
„	XXX.	Pămîntul necunoscut	787
„	XXXI.	Răfuiala	807
„	XXXII.	Viteazul Ismail	821
„	XXXIII.	Zgripţuroaica de la Milky Way	836
„	XXXIV.	Unde se sfîrşeşte — şi unde începe aventura	849

ANEXA

Mic manual marinăresc 863

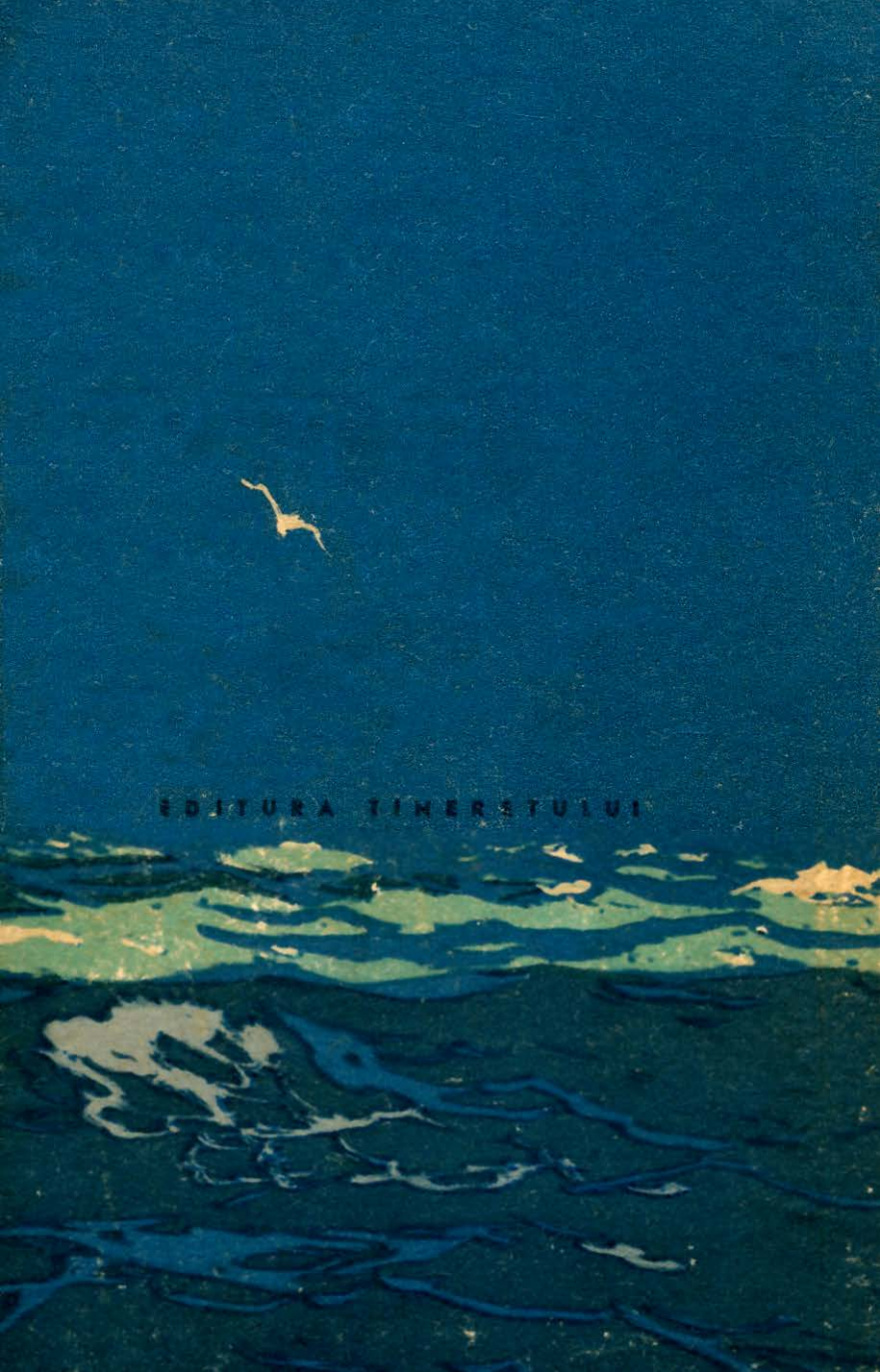
EDITURA TINERETULUI